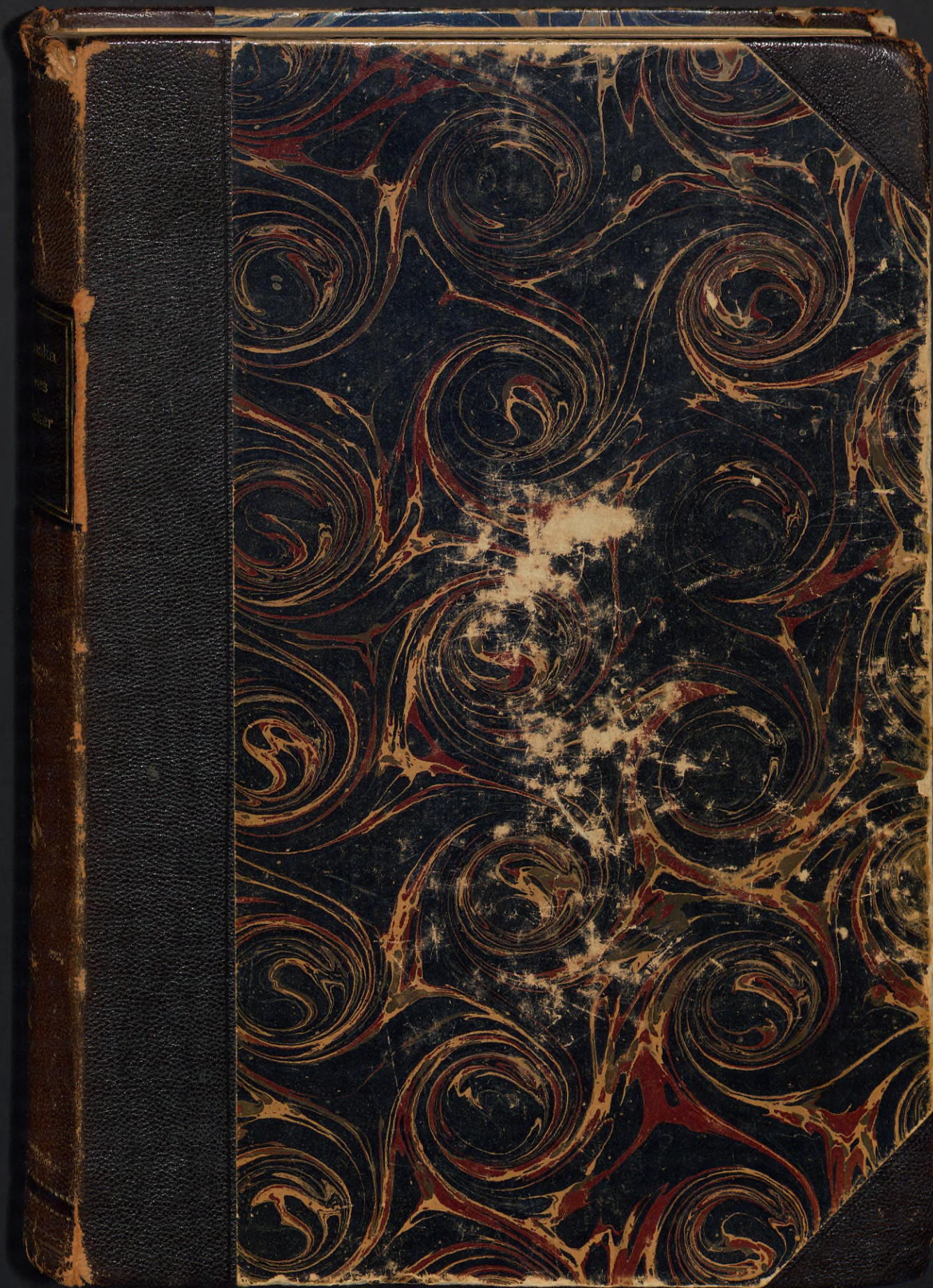

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

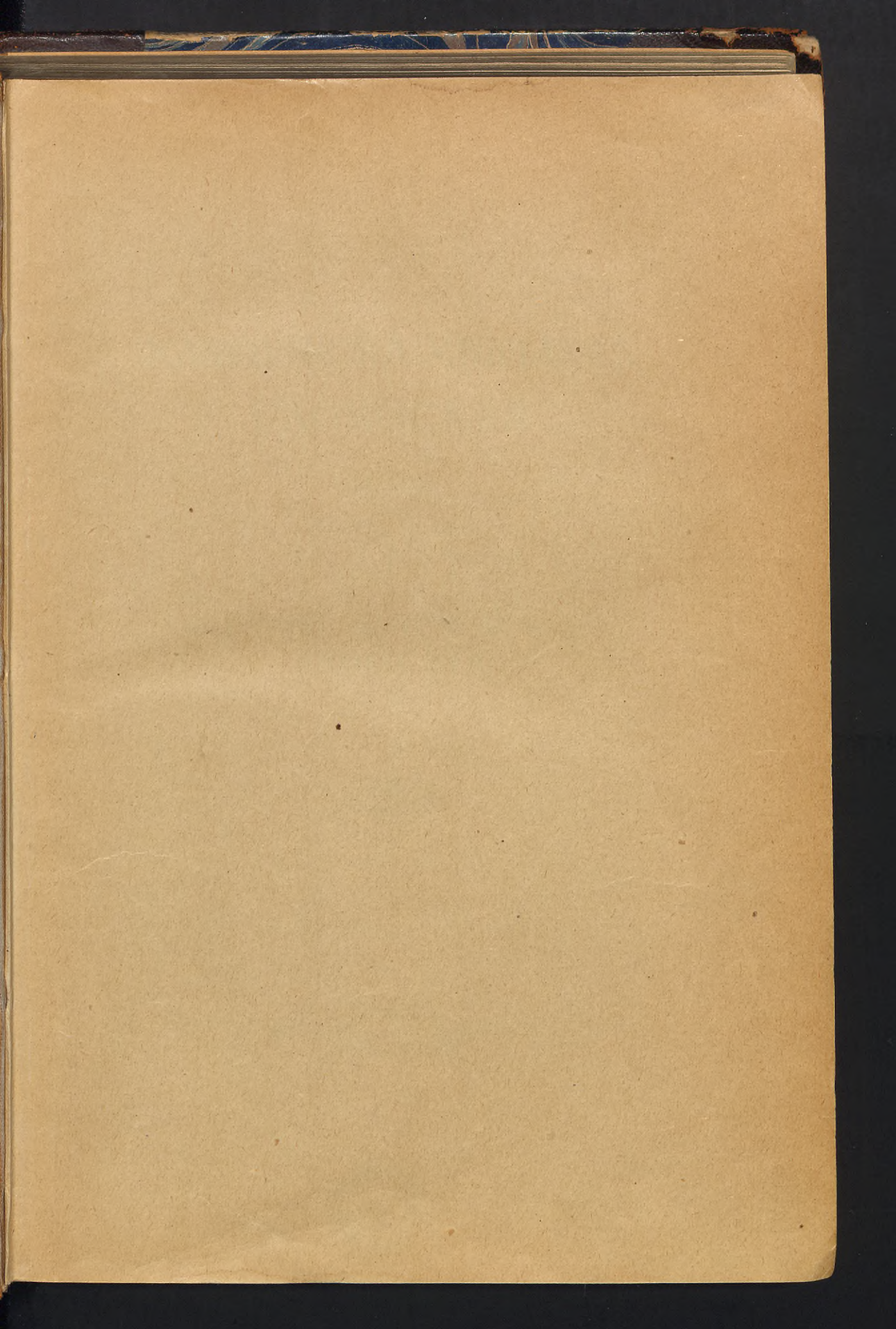

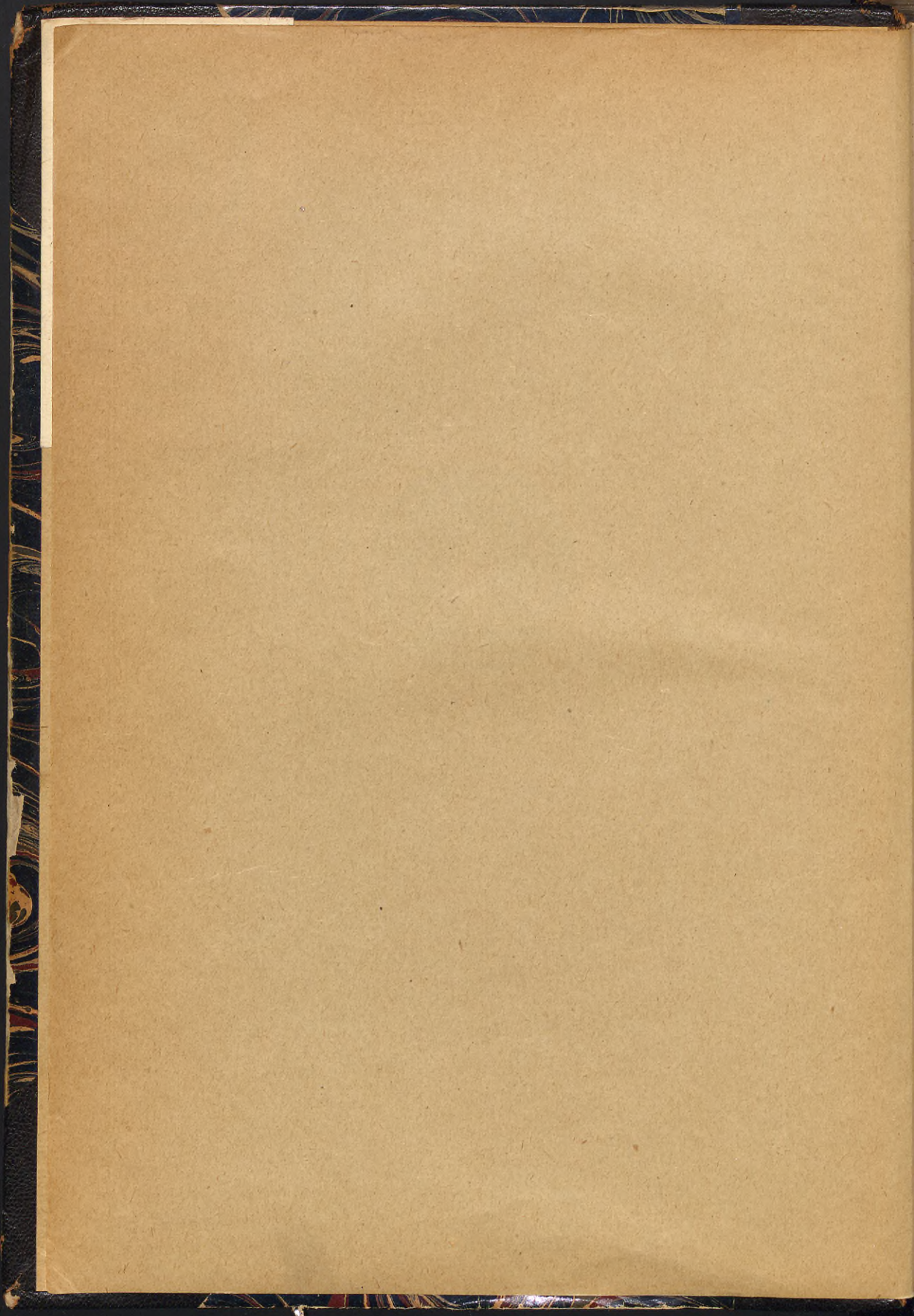
Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.
Ex. A

KAROLINSKA KRIGARES
DAGBÖCKER

I

R. PETRES OCH C. M. POSSES
DAGBÖCKER

DISTRIBUENT
GLEERUPSKA UNIV. BOKHANDELN
(HJALMAR MÖLLER)

200 exemplar.

LUND
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET
1901

FÖRORD.

Den första af de båda dagböcker från den stora ofredens år, som här lemnas till offentligheten, har till författare fänriken vid Helsinges regementet Robert Petre. Den har först blifvit uppmärksammas och citerad af E. Carlson i uppsatsen om slaget vid Poltava*. Utgifvaren har sedan i tidningen »Wårt Land» (28, 29 Nov., 4 Dec. 1899) under öfverskrift »Ur en Karolins dagbok» meddelat utdrag därur.

Handskriften, som tillhör Nordinska samlingen i Upsala Universitetsbibliotek (N. 898 a), utgöres af en tättskrifven volym in 8:o, inbunden i ett modernt band. Innan den fick detta skydd, har den mottagit spår af tidens inverkan och bristande vård, ty slutet saknas, liksom äfven titeln. En senare hand har på dagbokens första blad tillskrifvit orden: »Robert Petrés dagbok under kriget ifrån år 1702 till slaget vid Pultava» — en påskrift som äfven finnes här återgifven i trycket. *Terminus a quo* ger dagboken själf vid handen med öfverskriften Anno 1702, men *terminus ad quem* hänför sig endast till dess närvarande skick. Om författaren själf satt denna gräns är ovisst; i betraktande af den utförlighet, hvarmed han skildrar hvad han upplefvat, och den lätthet, hvarmed han fört pennan — egenskaper som ej just återfinnas i andra karoliner till vår tid bevarade dagböcker, hvilka vanligen utmärka

* Historiska studier. Festskrift tillägnad C. G. Malmström.

sig genom sin kärfva korthet — synes det till och med ganska osannolikt. Skulle författaren, som öfverlefde Poltavas dag, ej haft något att berätta från sina långa fångenskapsår? I hvarje fall har handskriftens numera sista sida länge nog varit det, som synes däraf att den är nedsmutsad och delvis oläslig.

Handskriften är tätt och kompendiöst skriven med vissa, ständigt återkommande förkortningar. Det är tydligen anlagdt på besparing af papper och åstadkommande af en bok, lätt att gömma och medföra. Handstilen, i allmänhet ej egentligen svårläst, är genom hela skriften densamma eller visar åtminstone så ringa olikheter, att det här ej kan vara fråga om ursprungliga under en längre följd af år gjorda anteckningar. Här föreligger tydligen en renskrift och sammanarbetning af äldre anteckningar — spåren häraf röja sig på många ställen — gjorda under en tids ledighet, förmodligen under fångenskapstiden. Att fångarna kunnat skaffa sig pappersförråd visa ju nogsamt de handskrifter vi ha i behåll t. ex. från fångarna i Tobolsk.

Handskriften är icke paginerad, men de särskilda läggen äro betecknade med romerska siffror.

Om författaren, som på flera ställen i dagboken nämner sig själf, har utgifvaren från krigsarkivet mottagit följande benäget meddelade uppgifter: »Petrè, Robert* (Kallas i ett par annotationsrullar för år 1722 Robbert P. Bergh; i den andra är namnet Bergh ändradt till Petrè.) Var under fångenskapen i Ryssland tillsammans med 4 kamrater af Hälsinge reg:te: Kapten Anthon Essen, löjtnant Jörgen Knorring, fänrikarna Hartvig Berg och Steffan Tetengren förlagd i Solivitziogda**.

* Själf skriver han sig alltid Petre, utan accent. Tyvärr har genom ouppmärksamhet den accentuerade formen af namnet öfvergått på sidoöfverskrifterna i den tryckta dagboken. Den fick, för likformighetens skull och såsom förmodligen angifvande uttalet, kvarstå äfven sedan uppmärksamheten fästats därå.

** Solwytschegodsk vid Wytschegda, en af Dwinas källfloder.

Han hemkom från fångenskapen d. 24 Maj 1722.

Enligt anteckningar i journalerna var han vid hemkomsten 40 (41) år, hade 21 tjänsteår, sista fullmaktsdatum 1706. Meriter: Jacobstad, Gemaurthof, Mitaus belägring, Birsens belägring, Lesna, Pultava. Blessurer: något i låret, i armen, i sidan; återgår till sin påst och får Lieutnants Character. (Biograf. saml., krigsfångar i Ryssland samt 1722 års placeringslista. K. A.).

Af handlingar rörande Helsinge regemente ses vidare att Petre blef »fången d. 28 Juni 1709 uti actionen, vid Pultava». Ett intyg utfärdadt af Öfverste Gideon Fock, dateradt Söderhamn och Mårdnäs d. 4 Dec. 1722, innehåller att Robert Petre var född i Arboga (året uppgifves ej, men lefnadsåldern säges vara 35 år); bland meriterna nämnas Seisburg, Lesna, Gemäuerthof, Pultava; uppförandet i tjänsten får intyget wähl, något blesserad. Eget nog läses äfven: »sista fullmaktsdatum 1716», hvilket dock utan tvifvel är misskrifning för 1706.

En sista anteckning innehåller: »Fändrich Lieutenant Robert Petre död den 13 April 1725, niuter löhnen till samma månads slut och begrafningshielp effter förordningen om han varit ogifft».

Att han varit ogifft ses af en tabell innehållande hvad officerare mottagit »för sig sjelfva» och »för sine fruar och hustrur», den senare kolumnen visar blott en streck i Petres rad».

Så långt de upplysningar som erhållits från krigsarkivet.

Ennes i sitt bekanta arbete känner ingen fänrik Petre vid Helsinge regemente; däremot nämner han en fänrik Robbert Berg och en fänrik Hartvig Berg, båda från detta regemente. Bägge sägas ha under fångenskapen uppehållit sig i Tobolsk*. Af den nyss omtalade »rättelsen» i krigs-

* Som af det föregående synes har K. A. en annan uppgift angående H. Berg.

arkivets anteckningar skulle man lätt få den föreställningen, att dagbokens författare egentligen hetat Berg, men till skillnad från den liknämnde fänriken vid samma regemente kallat sig Petre.

Men namnet har kanske icke varit på detta sätt antaget. Af redogörelsen för släkten Petre i »Svenska ättartal» (1893) finner man att en gren af denna släkt — den var ursprungligen skotsk och den ifrågavarande släktgrenen leder sina anor från William Lord Petre of Writtle — på 1600-talet varit bosatt i Arboga. En Wilhelm P. dog 1706 såsom borgare i denna stad och bruksegare. Han hade 8 barn, bland dem 2 söner. Den äldste af dessa hette Robert och om honom anföres utom namnet ingenting. Den yngre sonen Erik säges ha dött som kapten 1713 vid Tönningen. För döttrarna angifvas deras giften; den äldsta uppgifves vara född 1685. — Nu nämner dagbokens författare både att han hade en bror och att han utanför Poltava sammanträffade med en sväger och det ligger således ytterst nära till hands att identifiera dagboks författaren med denne Robert, hvars namn står där så naket i ätteledningen utan påhäng af så mycket som ett födelseår. Härvid möter emellertid den icke ringa betänkligheten, att dagboks författaren kallar svågern Petter Ahlström, kvartermästare vid lifregementet, och bland döttrarnas giften i den nyssnämnda ätteledningen möta vi helt andra namn och yrken. Men så alldeles kanonisk torde denna dock icke vara och i alla händelser lemnar ofullständigheten i dess uppgifter likväl möjligheten öppen för en anknytning. Då Arboga uttryckligen uppgifves såsom dagboks författarens födelseort och då där fanns en släkt med namnet Petre, så ligger det nära att tro att han hade gammal rätt till namnet. Att vi göra hans första bekantskap i Gefle styrker snarare än minskar sannolikheten, enär Robert Petre d. ä. — den förutsatte farfadern — anlagt Brattfors järnverk i

Gestrikland och andra medlemmar af släkten voro bosatta i denna provins.

Det blefve på det viset en märkelig tillfällighet att den, om hvilken ättartalet jämt och nätt visste att han funnits till, rycker oss vida närmre än någon annan af släkten, därför att han befinnes ha skrivit sin egen lefnadssaga och denna förflutit under omständigheter, som göra henne i ganska hög grad förtjänt af eftervärldens deltagande och uppmärksamhet.

Ty hvad värde man nu vill tillerkänna föreliggande skildring som krigshistorisk källa (hvad själfva krigshändelserna beträffar, kan det ej handla om annat än detalj-fyllnad), så är dess värde som tidsbild obestridligt. Den har redan ur denna synpunkt förtjänt att offentliggöras. Författaren steg aldrig högt i graderna, men detta hindrade ej att han kom i beröring med flere af de handlande hufvudpersonerna i det stora dramat. Mot skildringens slut framträder kung Carl själf som afgjord hufvudperson och det faller öfver honom mången belysning, som man har skäl att aktgifva på. Särskildt värdefulla äro taflorna från Poltavas belägring. Skildraren själf blir här alltmera intresserad och utförlig och det intresset meddelar sig åt läsaren.

Det intryck vi få af författaren är det af en hurtig, begåfvad och vaken ung man. Intet just alltid fallen för att sätta sitt ljus under skäppan, hvartill heller ingen anledning fanns, där så många andra ljus lyste. Ett lifligt sinnelag har därjämte skapat en viss böjelse för starka uttryck och äfven öfverdrifter, som här och där framträder. Omständigheterna voro för öfrigt ofta sådana att detta kan synas som en ganska naturlig reflex af dem. Ett litet patriotiskt skryt, såsom i scenen med tsar Peter vid Mitau, kräfver också öfverseende. Gärna antecknar Petre uttrycken af hans förmäns belåtenhet med hans nit och påpasslighet i tjänsten och det värde de öfverhufvud satte på hans person. En tillfredsställelse som vi väl må unna ho-

nom och som var helt naturlig för en ung man i hans ställning, som själf skulle bryta sig en bana och ej hade förnåma relationer att lita till. På den tiden skref man dessutom ej för offentligheten utan för sig själf, för bättre minnes skull och för den närmaste släktkretsens nöje. Någon tanke på att det man skref kunde hinna eftervärlden har kanske för ett ögonblick sväfvat förbi och försvunnit. I allt hvad vi göra med kärlek och omsorg gömmer sig väl alltid innerst en tyst protest emot förgängelsen.

Den vana vid att föra pennan, som förf. förvärfvat under det han var »auskultant» hos häradshöfding Björner, kom honom alltjämt väl till pass och har bidragit att genast förhjälpa honom ut ur den situation, i hvilken han vid sitt inträde i krigstjänsten något svekfullt blifvit försatt. Att den ej blott formelt utan äfven materielt kommit dagboken till godo genom det tillträde den öppnade honom till rullor, förslager, journaler och handlingar af olika slag, som han fick för vederbörandes räkning uppräta eller öfverse, är tydligt. Den unge mönsterskrifvaren — ty detta blef hans första befattning — har därigenom tidigt vunnit en inblick i många förhållanden. Hans dagbok är också rik nog på öfverslag, tabeller och sifferuppgifter och ekonomiska detaljer beröras lika ofta som krigshändelser. Men huru outhärlig han än därigenom blef för mindre skrifkunniga förmän, så har nog pennan ändå på visst sätt varit honom hinderlig i hans fortkomst, ty det var ej den som röjde väg den tiden och under de förhållandena. Dagboken uttrycker också mångengång förf:s längtan att få »signalera sig» på annat sätt.

Det fick han också ej så sällan, men det var i alla fall på en mera afskild, ehuru visserligen viktig krigsteater Petre blifvit ställd. Och under vanliga befälhafvareögon blir man ej lätt mer än tapper ibland andra tappra. Det är vackert så. Lewenhaupts beröm öfver Helsingarna har tydligen fallit i god jord; men mer än ett tal för fronten

gör säkert ett enda sådant ord, som det Petre framför Poltava hörde Carl själf fälla, när han såg den unge grefve Bjelke hugga in: si, Bjelken han går braf på.* Det kastar eld i själen.

Det är Kurland, som utgör den hufvudsakliga skådeplatsen för dagbokens redogörelse åren 1702—1708. Mitau, jämte det omgifvande flacka och i allmänhet bördiga slättlandet, i hvilket »die Kurische Aa» buktar sig fram, uppsamlade sina många tillflöden, bildar själfva medelpunkten; härifrån gå krigsrörelserna dels österut åt det kuriska Oberland mellan Njemenek och Düna, trakterna vid Selsburg, Jakobstadt o. s. v. — ett landskap brutet i ett virrvar af kullar och dalar med talrika småsjöar, och med omväxlande dungar af björk och barrträd — dels söderut öfver kurländska gränsen in i Samogitien. Mera sällan föras vi västerut till näjderna vid Windau med städerna Goldingen och Hasenpoth, ty hitåt ledde inga krigsrörelser. Allra minst stördes stillheten i de vidsträckta urskogarna kring Dondangen och »blå bergen» bort till Domesnäs af dylika. Från Mitau hade man en lätt förbindelse med Riga, hvars befästningar utgjorde den fasta stödjepunkten. Mitau och Bauske voro som fästningar af föga värde, ehuru Carl XII låtit efter Stuarts planer förbättra befästningarna.

Det var isynnerhet furst Michael Wisnowiecki som — vanligen i förening med ryska hjälptrupper — gaf svenskarna så mycket att skaffa, och hans tapperhet, påpasslighet och rörlighet gjorde honom till en ganska farlig motståndare. Efter ett nederlag var han snart färdig igen att upptaga fiendtligheterna. Den hjälp svenskarne i sin ordning hade af fältherren Sapieha och hans folk taxerade de ej mycket högt, åtminstone ej då det gällde ordnad strid.

I afseende på beväpning och dräkt var det ett mycket brokigt sällskap, dessa litauiska ryttareskaror som

* Det är samme grefve Bjelke hvars bild finnes i Personhist. Tids. 1900. H. 2.

med höga skri och rop och i stormande fart föllo in i de svenska kvarteren eller omringade utsända partier. Uniformer, motsvarande andra arméers, brukades ej af det polska adelsuppbådet. Petre har (s. 119) skildrat parad-dräkten vid en revy. Härtill kunna några ord läggas ur andra källor. De flesta voro klädda i den nationella, snörbesatta kontuszen — i brokigt växlande färg och omgjordad med den guldstickade gördeln — på hufvudet en pälsbrämrad mössa, kolpak, med den vajande fjädern; de tämligen vida benkläderna nedstuckna i skaften på de gula saffiansstöflarna*. Vapnen: sabeln, lansens och pistolerna. Pansernerna eller pansarryttarna buro harnesk, hjälm och pansarkrage med leopard- eller björnfällar öfver eller annat dyrbart pälsverk. I stället för detta ser man ofta på äldre afbildningar på ryggharnesket fästade ett slags konstgjorda stora vingar, sammansatta af stork-, tranfjädrar eller dylikt**. »Voloscherna», som tjänte för sold, förde som hufvudvapen vimplade lansar. — Utom eldvapen begagnades ännu af en del båge och pilar; en salva, skjuten upp i luften så att pilarna föllo ned öfver fienden, inledde ofta handgemänget. — Peruken, som, efter hvad porträtten visa, redan vunnit betydligt insteg hos ryssarne, var ej i bruk hos polackarna. Håret var kortklippt, ofta rakadt upp i nacken. Adelsmän buro alltid mustascher.

Eftersommaren 1705, efter slaget vid Gemäuerthof, uppträder tsar Peter själf på krigsskådeplatsen och genom Mitaus eröfring tvingas svenskarna alldeles tillbaka till Livland. Deras ställning där blef mycket osäker. Då Narva och Dorpat redan fallit och vägen in i Östersjöprovinserna låg alldeles öppen för ryssarna, så hotades Lewenhaupt

* En gammal polsk Pana har berättat, huru hon som ung flicka skrattat åt Carl XII:s tunga ryttarestöflar och grofva sporrar — Bulgarins Memoirer.

** »Leur frémissement servait à animer les chevaux.» Pologne par C. Forster.

på detta sätt med instängning i ett redan utblottadt land, som nu utom fästningsgarnisonerna skulle underhålla äfven fältarmén. Men faran försvann snart. Det var Carls iltåg till Grodno i början af året 1706 som ändrade ställningen. Af sådant spörjes ingenting i dagboken, som är stängd inom sin egen horisont. När dagens händelser antecknades, så visste man ej om mera, och när man sedan fick den rätta insikten, så hade fortfarande hvarje ny dag sin egen omsorg. — General Bauer, som förde befälet öfver den ryska besättningen i Mitau, sprängde fästningsverken och drog sig tillbaka ur Kurland. Svenskarna under öfverste Knorrings befäl — Lewenhaupt själf reste på någon tid öfver till Sverige för att skaffa penningar — inryckte åter i Kurland och intogo sina gamla ställningar.

För en tid af två år har dagboken ej att berätta om några krigsrörelser. Det är kantoneringar och ekonomiska detaljer jämte författarens befodringsförhållanden m. m., som fylla framställningen. Orsakerna till denna långa hvila i krigsrörelserna ligga dock här delvis i dagen och beröras. Det är furst Wisnowieckis underkastelse under den nye konungen Stanislaus samt quasi-försoning med huset Sapieha. Svenskarna voro därmed kvitt en besvärlig och påpasslig fiende och hade i utbyte fått en pålitlig och värdefull vän. Freden i Altranstadt och Augusts afsägelse ha härvid varit bestämmande. Äfven tsar Peter fick annat att tänka på än Kurland och snart tar dagboksförfattaren också för alltid afsked från detta land, där han under ideliga marscher och inkvarteringar troligen hunnit att bli bättre lokaliserad än i sina hemtrakter borta i Sverige.

Att svenskarna ej kunnat vara några välkomna gäster i Kurland är tydligt. De voro ej okända här i landet sen gammalt — Gustaf Adolfs och Carl Gustafs tider —, men nu tycktes det ju hota med ständig bosättning. Måhända var det Carls mening att så skulle bli, så föga han

än har uppträdt som eröfrare. Den karaktären, såvidt han kan sägas ha börjat realisera den, blef honom påtvingad. Om Carls tåg mot öster fått en annan utgång, skulle det visat sig, om han här nöjt sig med att detronisera. Men det är ett stycke dödfödd eller ofullgången världshistoria, som det ej lönar sig att bry sig om. — Den behandling Kurland fick underkasta sig — för öfrigt visst icke öfverflödigt sträng — hade dess regent, härtigen-administratorn, redligen förskyllat. Han hade själf varit med vid Dünamünde och på Spilwe, och Kurland hade fått tjäna som operationsbas för konung Augusts företag. Missnöjet i Kurland har naturligtvis närmast jäst hos »possessorerna» samt borgarne i städerna, som betungades med gärder och inkvarteringar. De visade också när tillfälle gafs sitt fiendliga sinnelag genom att meddela fienden underrättelser om svenskarna. Carl har förmanat Lewenhaupt, som en tid befarade att det skulle bryta ut i öppen fiendlighet, att såvidt görligt skona bönderna, tilläggande att deras konservation var honom angelägnare än adelns*. Bönderna i Kurland voro letter, stamfränder med befolkningen i södra Livland. Semgallerna i »Oberland» visa endast provinsiella egendomligheter. En forskare (Kohl, Ostseeprovinzen) skildrar letterna som ett energilöst folk, stillsamma, vekhjertade, i hög grad bildbara, men också såsom inställsamma och opålitliga, egenskaper som naturligen utbilda sig hos ett förtryckt folk. Till trosbekännelsen var Kurlands befolkning ett med sina långväga gäster.

Karolinerna ha i sina anteckningar sällan inlåtit sig på skildringar af länder och folk, fastän de fingo tillfälle att se mycket af bådadera slagen. Det var egentligen endast de som sutto fångna borta i Sibirien, som stundom egnade sig däråt; från Bendertiden har också åtskilligt lemnats oss med pensel eller penna. Från Östersjöprovinserna har

---

* F. F. Carlsson VII, 465.

Carl själf i raska streck skizzerat en liten folklifsbild i ett bref (N:o 33, Carlson) från Lais. — Då det likväl kan ha sitt intresse att se dagboksförfattaren i en mindre tunn luft än den, i hvilken hans skildring rör sig, hemta vi litet fyllnad ur olika källor. Tyvärr saknas den friskaste af alla: den egna åskådningens.

Vi skola blott icke tro att karolinerna saknat sinne för hvad de förtiga. Marschernas miltal, som så samvetsgrannt antecknas, stå där väl mindre som geografiska mått än som mått på mödorna. Dessa behöfde ej ökas med pennan, som i de flestas hand — jag hade så när sagt alltuppifrån den främste karolinens — var snarare ett tungt arbetsredskap än en villig tjänare åt iakttagelse och tanke. — Från den omgifvande naturen återspegla dagböckerna vanligen ingen bild, såvida det ej skulle vara en framblänkande meteor eller ett par vädersolar, som gifvit anledning till eftertanke, antagligen i form af ett prognosticum. Mindre underligt må det vara att ej ett återljud förspörjes i Petres dagbok af den sedvanliga midvinternattsmusiken, vargtjutet; det var han väl van vid från Gefletrakten hemma och härute hördes det väl mest vid stränderna af Peipus och Virzjärv. Men storkarna på taken i Kurland och bokskogarna i södra delen af landet voro dock en ovan syn. Och förmodligen har han mången natt, då han satt uppe och renskref förslag och räkenskaper, fört ett förbittradt krig mot de kringlöpande vidriga kackerlackorna, som voro mycket besvärligare djur än »sköldpaddorna» i Ukrajna, öfver hvilka han en gång klagar.

Hvad städerna i Kurland beträffar, så hade de föga gemensamt med Reval, Narva eller Riga, som i mycket hade medeltidsprägeln kvar i höga tornspiror, gafvelhus och trånga gator. Det var för det mesta envånings trähus som omgäfvade det gamla ordensslottet, där ett sådant fanns, bibehållet eller i ruiner. Det slott i Mitau, som nu breder ut sin långa front, är på några grundvalar när ett helt

annat än den Kettlerska borgen, som Petre var med om att försvara. Det är byggdt af Biron, en af de kejsarinneälskare, på hvilka Rysslands historia är rik. Vi ha dock kvar en afbildning af det gamla, sådant det var i det nordiska krigets tid. Grannskapet till Polen visade sig däri, att judarne ingingo som ett befolkningselement i städerna, hvilket ju ingalunda var fallet i de svenska östersjöprovinserna. — De talrika herregårdarna voro mestadels byggda med långsträckta, ofta halmtäckta envånings trähus. Så var också förhållandet i Livland: slottet Lais, fastän försedt med ringmur, erbjöd inga andra bostadslägenheter än trähusen. — De många praktbyggnader i olika stilarter, som möta ögat vid en bläddring i Stavenhagens »Baltisches Album» eller Seraphims »Malerische Ansichten aus Livland, Estland, Kurland», äro uppförda i senare tider. Grundmurade hus (»Gemäuerthof» bar namn däraf) funnos ej många utom ordensslotten. Intet af dessa gamla slott torde hafva bibehållit sig så oförändradt som Dondangen, som reser sitt torn och sina vidsträckta murar där borta på kuriska halfön, medelpunkten i en egovidd af flere kvadratmil. Det har länge gömt sig för tiden i sina mörka skogar, i hvilka det växer idegran och murgrön som en slags symboler för beständigheten.

Men hur enkla än herregårdarna voro till det yttre (i själfva Polen bodde szlachtan ej annorlunda, de praktfulla slotten tillhörde magnaterna), så visade dock det inre samt den talrika tjänarskaran, hästarna och hundarna — till och med falkar höllos ännu här och där — genast hvar man befann sig. Just vid denna tiden prälades det för öfrigt ej så mycket med dyrbarheter. Lewenhaupt anmärker att kurländarna lagade att de hade icke blott sina pänningar utan äfven silfver och bästa möbler in salvo.

»Pastoraten», som man här kallar prästgårdarna, skildes endast genom kyrkans närhet, mindre storlek och enklare inredning från die Edelhöfe. Vid kyrkan låg ofta

en krog, förmodligen tillhörande godsherren. En stor del kyrkor voro af trä.

Att bondgårdarna buro fattigdomens, och förtryckets prägel kan ej förvåna. Ännu i början på 1840-talet skildrar Kohl den lettiska bondgården som en samling små halmtäckta gråa trähus, som omge en liten gårdsplan. En med gårdsgård hägnad väg leder till porten. Fönster och dörrar vetta alla åt gården. Genom den låga dörren till boningshuset träder man in i ett rum, där eldstaden ses med sin »Grützenkessel». I själfva stugan till höger står en stor ugn af kakel, som eldas från förrummet. Stugan är således ingen »rökstuga», som esternas pörten. Här inne spinnes, väfves och snickras det och så till vida känna vi igen bilden, fastän sysslorna ej ha den öppna spiseln till medelpunkt. Rundtomkring ugnen går en bänk och ofvantill erbjuder han sofplatser. I taket hänger vaggan på en sviktande stång. Bland de andra husen märkes särskildt rian, torkhuset för säden. Det hela beskuggas af några björkar och en sådan står vanligen midt på gården. Den nyss återopade författaren har egnat ett par sidor åt björkens betydelse både för fantasien och de nordiska folkens ekonomi. Liksom hos oss många ställen uppkallats efter björk, så har också efter hvad han anmärker skett hos de slaviska folken alltifrån björkstaden Beresov vid Ob till Bersen vid preussiska gränsen eller till björkfloden, Beresina.

Att natursinnet är — eller engång var — lifligt hos Letterna visas af några gårdsnamn anförda af G. Bergmann*, pastor i Arrasch i Livland.

---

* Geschichte von Livland 1776. »Um den Pfarrhof liegen in einem halben Cirkel die Bauerhöfe *Bullis*, der Brüllochse; *Wahrne*, die Krähe; *Wannag*, der Habicht; *Skudrs*, die Ameise, und *Puhze*, dieachteule».

Allmogens klädedräkt var af vallmar — hos letterna hvitt eller ljusgrått, hos esterna mörkfärgadt. Vinterdräkten utgjordes af den långa fårskinnspälsen. Skorna voro af flätad lindbast. Det gaf en tyst och tassande gång. Så mycket bättre hördes bondvagnen på långa vägar, anmärker Kelch*, som härvid citerar några vers

*Neque linunt Ruteni querulos pinguedine currus;
Haud picis auxilium stridulus Axis habet
Auditur veniens longe crepitare Colassa; — —*

Kelch berömmar allmogen, ester såväl som letter, för stor förtrogenhet med stjärnhimlen. Det är en gåfva ur första hand af tysta vinternätter och den blir färdemannens vinst, medan nattens timmar skrida. Den fanns engång äfven hos oss och kan af intet skolmästeri ersättas, där den förlorats. Vidare påstår han att »de inklinera mycket till poeteri, isynnerhet kvinnorna, som vid alla occasioner dikta visor utan synnerligt besvär eller eftertanka». Men han berättar också huru mycken mörk hedendom ännu gömde sig i sinnena**.

Omkring herregården, »pastoratet» och i mycket förminskad skala kring bondstugorna utbredde sig råg- och kärnfälten, hamplanden, de blåblommande linåkrarna. I Kurland odlades äfven hvete. Östersjöprovinserna voro svenska kornbodas; öfverskottet kom dock ej blott från

* Liefländische Historia 1695.

** Lief. Hist. Continuation; först i senare tider tryckt (Dorpat 1875). Fråga (det är vid en kyrkovisitation i Estland, men var nog ej bättre hos letterna): om bönderna drifva afguder? Svar: vid stranden af Peipus ha de rest en ekstam, vid hvilken de offra; annars vet Hr Pastorn just ingenting. Om calmeter (oinvigda, alltså hedniska begravningsplatser) finnas i bruk i socknen? Svar: ja det finns det tillräckligt af. — Det var mest bland dem, som bodde vid stränderna och i de stora skogarna (stora vatten och stora skogar sätta båda fantasien i rörelse), som vidskepelsen trufdes.

provinserna själfva utan från Litauen och Ryssland. Kring bondstugorna stodo talrika bistöckar. Skogarna voro vid denna tid, påstår Kelch, mångenstädes illa åtgångna, dels för de många trähusens skull — fast man hade präktiga stenbrott — dels genom det allmänna svedjandet. »Så slaktade man hönan som värpte gullägg»; mångenstädes led man redan brist på ved, som likväl var så nödig just för åkerbruket (∴ torkningen af säden i riorna). Kelchs anmärkning att skogsförödelsen också visade sig i villebrådets starka aftagande förlorar väl en del af sin vikt genom upplysningen om att man kunde mångenstädes köpa 16 harar eller tjädrar (eller ett proportionerligt antal orrar och järpar) för en riksdaler.

I en sådan omgifning ha vi nu att försätta handlingen och dagboken återkallar oss från hvad som nästan tyckes en idyll till hårda tider.

Ja, i sanning hårda! Ty så långt ej vapenskyddet räckte — och dess »radius» blef ständigt allt mindre — var inom östersjöprovinserna det mesta förtrampadt, svårtadt och nedbrändt. Det började bli tämligen folktomt som efter en farsot, redan innan den rätta pesten kom. Ryssarna, som togo allt rörligt af ringaste värde, drefvo dessutom med sig både folk och få. Kronisterna betona uttryckligen att de mycket lade an på barnen. De voro en handelsvara borta i söder och öster*. Ögonvittnen ha tillräckligt skildrat hur det såg ut, när kriget domnat af och blott den ena parten stod kvar som *beatus possidens*. Härjade kyrkor stodo på höjderna utan spiror och de gamla förnäma ordensslotts-ruinerna hade fått ett simplare sällskap af småruiner.

* Enligt hvad förf. till »Das veränderte Russland» berättar — en bok, som med förmån kan studeras vid sidan af J. Juel — anhöll gesandten från Bokara hos tsaren att få köpa ett antal fångna svenska flickor, emedan hans herre föreställde sig att ur en så stridbar nation borde man få en kraftig afkomma. — Hans begäran blef dock afslagen.

Petres framställning af krigshändelserna kan ju, hvad själfva hufvuddragen beträffar, icke innehålla någonting nytt och äfven i detaljerna kan han ofta kontrolleras af samtida källor. Först ha vi i Lewenhaupts »Kort berättelse etc.» själfva öfverbefälhafvarens skildring och han var ju bättre än någon i stånd, både genom sin ställning och sin vidsträckta bildning, att gifva en fyllig och i ett större sammanhang fattad framställning af händelserna. Hans arbete är emellertid ej närmast afsedt att vara en sådan utan snarast en försvarsskrift mot verkliga eller inbillade beskyllningar; lyckligtvis tappar han esomoftast bort denna synpunkt och ger oss då levande skildringar, som göra hans bok både tilldragande och för forskaren omistelig. En annan källa är Chr. Kelch's redan citerade *Liefl. Historia Continuation 1690—1707*. Visserligen har han ej själf närvarit på just denna del af krigsskådeplatsen — han var pastor i Estland — men han har i alla fall sett kriget från dess utbrott på mycket nära håll och har tydligen haft goda förbindelser. Nordberg och Adlerfeld äro ju för denna krigsskådeplats i ännu högre grad att räkna till källor i andra hand. För de första åren, under Stuarts öfverbefäl, finns en otryckt källa. Det är en i Kongl. Biblioteket befintlig volym med i tusch utförda teckningar till krigshändelserna jämte beskrifvande text, tydligen tillkommen på Stuarts initiativ och under hans ögon. Utstyrseln med det krönte dubbla C på pärmen kan ge anledning till den förmodan, att den varit ämnad för konungen eller verkligen blifvit till honom öfverlemnad. Lewenhaupt har känt till detta manuskript, såsom synes af en något spetsig anmärkning s. 50 om »de 22 lycklige actioner, hvilka General Lieutenant Stuart lät anteckna för sig under den tid han kommenderade i Kurland». Ty just så många äro de »actioner», för hvilka här redogöres.

Granskar man nu Petres uppgifter, så vidt de ur andra källor kunna kontrolleras, så finner man på det hela

all önskvärd öfverensstämmelse. Särskildt torde sifferuppgifterna — så framt det nämligen gäller svenska afdelningar — vara noggranna, såsom man af arten af hans hufvudsakliga tjänstgöring denna tid bör kunna vänta. I en del uppgifter kan man, där öfverensstämmelse saknas, förmodligen mer lita på honom. Han följer ju ofta dag för dag händelserna, som af andra skildras blott öfersiktligt, och ger en mängd nya detaljer. Gäller det däremot uppgifter om fiendens antal och förluster, så griper han gärna till höga siffror. Bataljen vid Jakobstad 1704 beskriiver Petre såsom förlupen vid Selsburg, hvilka ställen ligga på omkring 15 kilometers afstånd från hvarandra. Han nämner ej ens här Jakobstad; äfven Kelch talar för öfrigt blott om »Slabodden» — nu för tiden en jude- och rysstad. Det har kanske berott därpå att Selsburgs undsättning eller rättare räddandet af dess garnison var tågets hufvudsyfte. Det var tydligen från denna ort förråden m. m. före fästningens sprängning inskeppades till Riga och affären har således på visst sätt både börjats och slutat här. Säkert måste vi tro att Lewenhaupt har rätt, då han säger sig sommaren 1705 haft kännedom om ryssarnas anmarsch till Kurland och på förhand ha varnat öfverste Knorring i Mitau att ta sig till vara. Bauers kupp mot staden kunde således ej gärna blifvit en så fullkomlig öfverraskning för Lewenhaupt som Petre påstår. Dennes skildring af slaget vid Gemäuerthof är i allt väsentligt förenlig med Lewenhaupts och afviker endast i ett par mindre väsentliga omständigheter. Efter vanligheten taxerar han fiendens förluster i slaget alltför högt, till 7,000 man fallna; Lewenhaupt säger 6,000. Uppgifterna på fallna och sårade på svenska sidan öfverensstämma något så när: Petre har talen 809 och 1,025; Lewenhaupt ger de runda talen 900 och 1,000.

Mitaus belägring och intagande skildras här för första gången utförligt. Beträffande uppgifterna om sven-

skarnas verkliga styrka vid Ljesna, så är det tillfölje af Lewenhaupts många räkneoperationer svårt att anställa en direkt jämförelse; det förefaller, som om öfverbefälhafvaren ej varit på det rena med huru många han hade närvarande här. Antalet af de öfverblifna, som lyckades verkställa föreningen med konungen, uppgifves lika, nämligen 6,000 man.

Här kan det emellertid ej bli fråga om en detaljjämförelse mellan källorna, då en sådan skulle leda till alltför stor vidlyftighet. Det är blott i förbigående några punkter blifvit vidrörda och det måste bli läsarens egen sak att genomföra jämförelsen och öfva kritiken.

Kelch har skildrat tillståndet inom Schlippenbachs trupper i Östersjöprovinserna såsom icke varande det bästa. Det är ju ej godt att veta om kronisten har öfverdrifvit, men äro de interiörer han meddelar sanna — det är tal om sus och dus, drickande och mycket fruntimmer »hohen und niedrigen Standes»; själfva fältprästerna lefde som de andra — så tycker man sig förstå hvarföre försvaret i det hela, trots mycken tapperhet och bravur hos enskilda, likväl blef hvad det blef och att den stora underlägsenheten i manstyrkan visst icke företrädesvis bar skulden. Äfven Gadebusch gör sina antydningar åt samma håll*. Den förre har ju på nära håll kunnat se mycket; den senare har haft lefvande tradition att bygga på. — Petres anteckningar ge oss ingen anledning att förutsätta liknande förhållanden på den kurländska krigsteatern. För sträng disciplin var Lewenhaupt just icke känd, men hans egen personlighet gaf en borgen för att sådant tillstånd ej kunde bli rådande här.

Det saknar ej alldeles intresse att aktgifva på de yttranden, som förekomma om öfverbefälhafvaren, helst som Petre stod under öfverste Knorrings befäl, som tydligen

---

* Livländische Jahrbücher 3.

visat honom godhet, men hvilken Lewenhaupt betecknar som en af sina afgjorda motståndare och förtalare jämte öfversten C. A. Stackelberg. Petre yttrar sig alltid i aktningsfulla ordalag om Lewenhaupt, ehuru onekligen någon gång ett klander skiner igenom framställningen. Det gäller närmast en viss flathet mot godsegarna samt uppehållen på tåget till Ryssland 1708. Björnin har i sitt arbete »Carl den tolfte, läsning för ung och gammal», direkt och afgjort kastat skulden på Lewenhaupt för förseningen*. Det torde vara för strängt, så vida man ej vill förebrå en människa att hon ej i lika hög grad är eller kan allt det hon i en gifven ställning egentligen borde vara och kunna. Lewenhaupt var nu en gång, med alla sina förtjänster, ej den stora fartens och fasta handens man. Han hade ej heller det lynne, som eldar och gör svåra saker lättare, utan snarare det som gjorde tunga saker än tyngre. Han var ingen Magnus Stenbock. Troligen var han i sitt sinne föga nöjd med ombytet af krigsteater, liksom så många af hans underordnade. Och det är egentligen nästan med vemod man läser hans skrift, i hvilken han alltjämt är den förorättade, förtalade och försummade mannen. Till sist kom han i en situation, som

* Långsamt gick det på marschen, men han hade också en obärlig träng, som det var svårt att få fram på de af regn och tramp fördärfvade vägarna. Omkring d. 30 Juni tyckes uppbrottet ha skett ur kvarteren. D. 16 Aug. var han äntligen hunnen till Dolhinow. Här kvarstod han ända till d. 31 och här lär han d. 29 ha fått konungens order att så fort som möjligt möta vid Mohilow. Där hade Carl stått d. 8 Juli—18 Aug. Budbäraren har således blifvit mycket försenad. I Czereja stod sedan Lewenhaupt stilla d. 8—15 Sept. Där fick han ånyo, samma dag han kom dit, ett bref från Mejerfelt, som å Carls vägnar manade honom till skyndsamhet. Det var just då Carl gjorde sin flankrörelse mot Tatarsk. Sedan stod Lewenhaupt vid Woronczewitz d. 17—18 Sept., då han mottog underrättelsen om Carls tåg till Ukrajna. Se vidare noten sid. 324.

Lewenhaupt medgifver själf att oordningen under tåget var värre än vägarna, men han skyller den på »systemet».

han ej var vuxen, den som har förbundit namnet Perevolotjna och Lewenhaupt. Men Carl själf var genom tillstötande förhållanden den gången ej vuxen den och man skulle tycka att han bort erinra sig detta litet mera, då han i Bender, visserligen i ett privat bref, skref ned de onådiga orden om den olycklige improviserade befälhafvaren öfver en demoraliserad här. När man läser igenom brefvet (N:o 82 hos Carlson), så ser man att han bemödat sig att vara objektiv och billig, men han har ej kunnat det. Det är den bittra känslan af de stora planernas skeppsbrott som dikterat orden.

Jag vet att man skall invända att Carl aldrig trott på något «skeppsbrott» och därvid citera hans egna ord. Men sådant afgöres ej genom citater, aldri minst officiella. Sant är blott att det som aldrig led haveri hos Carl det var hoppet och den beständige har också rätt att hoppas.

Hvarför Lewenhaupt i grunden aldrig kunde bli en Carl XII:s man, förräder han själf. Han säger nämligen på ett ställe att han vet med sig att han aldrig inför konungen, som så många andra, gjort svåra saker lätta, utan snarare gjort dem svårare än de voro. Det första var bra och anstod en hedersman; det sista var just sättet att stänga för sig Carls förtroende.

Det torde dröja länge nog innan det ryska krigets historia verkligen blir skriven. Ryssarna själfva få hjälpa oss i den delen, om man tör hoppas på objektiva framställningar från det hållet. Af en generalstabs arbeten tycker man sig ha rätt att vänta det.

Hvad den svenska historieskrifningen beträffar så är det — för att lemna å sido den bristande kännedomen om de ryska trupperelserna m. m. — ett som direkt fördunklar sammanhanget för oss.

Vi ha vant oss vid att betrakta det ryska fälttåget som ett slags stort sorgespel, som det ju också blef, och äro alltså benägna att liksom på förhand ge allting för-

loradt och bedöma krigsrörelserna under den synpunkten. Med brand och förhärjning möter tsar Peter vid gränsen af sitt eget land; föreningen med Lewenhaupt försummas; förbundet med Mazepa blir nästan värdelöst genom felaktiga anordningar; i den stränga vintern fördärfvas armén eller upprifves den genom ansträngande marscher och improviserade företag. Till sist kommer den naturliga, den följdriktiga upplösningen. Utgången var ju också från början förutsagd. Man behöfver bara läsa hos Gyllenkrok och andra, så ser man det tillfyllest. — Hvad är det nu för galenskap igen! — utropar Piper då han får höra om den beslutade marschen till Gadjatj, som ju också slutade värre än någon kunde tänka.

Härvid bör man dock erinra sig att Carls hela föregående krigsbana, alltifrån Narvas dag, har varit rikligt omgifven af farhågor, olycksförutsägelser och profetior. De flesta hade kommit på skam. Han hade genomfört sina planer. Mycket hade det kostat — en dyrbar tid bland annat, men det hade gått. Åtskilliga af olycksspådomarna för det ryska fälttåget se för resten väl mycket ut som *vaticinia post eventum*. När den stora planen hade kontrat, så blef det angeläget att afsäga sig all delaktighet i densamma. Ingen påstår att så hederliga personer, som det här är fråga om, ha talat mot bättre vetande. Man misstänker blott på goda grunder, att de gjorda inkasten, så vidt de ej gällt enskildheter, icke på långt när ha haft den öfvertygade form, i hvilken de nu visa sig för oss. Från fullbordade fakta har det gått en uppsjö bakåt.

Skall man med billighet bedöma företagen och önskar man komma till en verklig insikt i sammanhanget, så får man i viss mån söka glömma bort hvad man vet om utgången och se sakerna som de kunde te sig under förhandenvarande omständigheter. Tyvärr är det just här vår kännedom brister. Vi känna för litet om de ryska trupp-

rörelserna, om storleken af de truppmassor, som stodo på olika ställen o. s. v.

Utan tvifvel har E. Carlson rätt, då han betonar i huru hög grad fåget till Ukrajna var en förplägningsfråga. Den politiska sidan, den förespeglade militära hjälpen af Mazepa, har säkert icke stått i förgrunden. Men det är visst icke ryssarnas reguljära krigsmakt och det sega motstånd de gjorde vid striderna under septemberdagarna 1708, som hindrade Carl XII att utföra sitt tåg in i Ryssland på den inslagna vägen. De af väderleksförhållanden försvårade terränghindren må ha gjort sitt — de brukade dock ej annars afskräcka Carl — det mesta har i alla fall Peters irreguljära rytteri, de kringströfvande skarorna af kalmucker och tatarer, åstadkommit. Den förstörelse af alla subsistensmedel ända till gräset på marken, som tsaren satt i system, kunde aldrig anförtros i villigare händer och så till vida kan man säga att det icke är västerländsk krigskonst inympad på ryska härar, utan den gyllene hordens gamla krigsmanér, som här har satt gränser för Carls framgångar.

Det medlet skulle säkert anlåtats — mer eller mindre framgångsrikt, beroende på trakternas odling och folkrikhet, hvilken väg Carl än från början hade valt. I ett återtåg öfver Dnjepr, såsom Gyllenkrok föreslog, hade väl ej legat någon mening, såvida ej fredsunderhandlingar samtidigt inledts och till dessa hade det väl knappast varit någon lämplig inledning. Det var väl i detta som »skammen» låg. Återstod ej annat än att söka en väg, som af tsaren antagligen ej kunde förhärjas sålänge innevånarna voro vänskapligt sinnade.

Lewenhaupt har i sin misstänksamhet spårat intriger vid högkvarteret såsom inverkan på konungens beslut att icke längre invänta honom. Men härom kan icke vara tal. Man kan tycka att ett dröjsmål af några dagar ej bort betyda så mycket. Men den gamle ränkmakarens ställning

där nere i Ukrajna blef för hvarje dag mera ohållbar och samma orsaker, som hindrade Carl att tåga vidare på den först inslagna vägen, förbjödo honom att stanna där han var, förutsatt att detta hade fullt tryggt föreningen. Armén hade länge lidit stor brist på bröd, säden fick uppsökas i gropar. Lewenhaupts förråd voro visserligen att påräkna och han anslår dem själf, kanske något rundt, såsom tillräckliga för 6 veckor. Men bristen på hästfoder var stor och Carl har särskildt påpekat denna omständighet såsom afgörande. Det gällde hans kavalleri, hans artillerianspann och tross. En marsch förestod genom ödsliga skogar. Hur det gick med hästarna på denna marsch omtalar Ponia-tovski (Hist. Tids. 1890) och Nordberg. Carl har visst icke varit utan all oro för Lewenhaupt. Hans mångomskrifna förakt för ryssarna får, såvidt hans egna yttranden därvid återopas, nog tagas med en viss modifikation. Carl får lika litet som andra alltid bindas vid ordalydelsen. Den unge generalen vid Narva må ha hyst en sådan ringaktning. Men tiderna hade ändrat sig och i militära stycken var Carl nog en skarpsynt aktgifvare på tiderna. Han visste väl hvilka instruktörer och ledare Peter förskaffat sig från alla håll. De långa förberedelserna vittna ej heller om ett underskattande af motståndaren, i hvarje fall af svårigheterna. Vi må akta oss att alltför mycket identifiera Carls uppfattning med hvad som kan ha varit Axel Sparres eller Lagerkronas.

Det är klart att förbindelsen med Mazepa under förhandenvarande omständigheter blef af yttersta vikt. Och det är visst icke skäl att med svenska författare så djupt nedsätta värdet af Mazepas hjälp efter Baturins fall. Ryssarna själfva ha nog haft en annan uppfattning af saken och tyckas ännu ha den, om det förhåller sig så att Mazepas minne i sammanhang med någon religiös ceremoni ännu årligen förbannas. Sveket i sig själf är förmodligen ingen så ovanlig företeelse i ryska historien mer än i nå-

gon annan, att det kräfver en sådan kraftåtgärd. Hur vidt Carls förtroende till Mazepa gick, lemnas därhän. Alltnog han behöfde honom; personligen har han tydligen också varit ganska road af honom. Men det kan nog hända att den hedersvakt, om hvilken Petre talar, icke uteslutande var för hederns skull.

Den lifaktighet Carl utvecklar midt under den stränga vintern 1708—9 har säkert haft andra och mera vidtgående syften än de som närmast ligga i dagen. Han har velat så snabbt som möjligt framkalla ett afgörande. Hade ej den svåra kölden korsat hans planer, så hade historien förmodligen haft att förtälja om strid i öppna fältet kring Veprik och Gadjatj, förutsatt att han kunnat framtvinga den*. Poltava hade aldrig blifvit ett historiskt namn. Den anmärkning Petre gör om konungens »dessein» — hvori han visserligen var mycket litet invigd — är tydligen endast en reflex af hvad som allmänt troddes. I fiendens omedelbara närhet var det för öfrigt inte alls svårt att gissa till Carls tankar.

Carl XII har känt många saker, som vi nu ej längre känna, och vi veta i stället dess mera, som han ej kunde

---

* Vid andra noten sid. 200 försumrades rådfrågandet af en rysk hufvudkälla — ty så måste den ju kallas fast dess grumliga flöde ofta kräfver en omsorgsfull filtrering. — I Journal de Pierre le Grand uppgifves att tsaren från d. 26 Dec. 1708 befann sig i *Suomi* eller som Petre skrifer *Summ.* Härmed menas förmodligen III^{OMEI} »treverst-kartan» XXII, 13; en numera, som det tyckes, mycket obetydlig ort, knappa 30 verst V. om Veprik och något närmare Achtirka. D. 2—8 Febr. 1709 befann sig tsaren på sistnämnda plats. Det var just vid den tiden Carl gjorde sitt tåg till ryska Ukrajna. Tsaren begaf sig nu till Bjelgorod och Voronetz. — Åtskilligt torde vara egnadt att ställa Carls operationer i ett annat ljus än man vanligen låter falla däröfver och det skadade förmodligen ej att ibland glömma »hjalten» för krigaren.

Till noten sid. 266 kan göras det tillägg, att Mühlenfels enligt Peters Journal blef fången i slaget vid Poltava och att tsaren lät arkebusera honom.

veta eller förutse; grund nog, tyckes det, till varsamhet och återhåll i omdömet. Säkert har jag mycket ofullständig kännedom om reglerna för den historiska kritiken eller också äro de mycket olika dem, efter hvilka man inom naturvetenskapen förfar. Skolan är där känd för sin stränghet. Det är utan tvifvel mycket bekvämt att invertera d. v. s. döma efter utgången, eller konstruera d. v. s. härleda så mycket som möjligt ur något känt och framträdande karaktärsdrag — här har man ju fasta utgångspunkter! Man skall väl ej heller liksom afsäga sig förmånen af hvad man vet, af historiens redan fällda dom! Sant nog; och ändå känna vi så ofta ett djupt behof att vädja från historiens så kallade dom till någon högre instans. — Hvad konstruktioner beträffar, så nekas ej, att man också inom naturvetenskapen har nog af dylika. Men här gå de — ju mer de byggas på särskilda drag, vore dessa än så påfallande — alltid ett gifvet öde till mötes. De bli beledda af naturen själf! De tyna bort och dö. De historiska tyckas hålla sig bättre.

Det bekanta brevet från Carl till system, skrifvet i Buditje d. 31 Mars 1709 (N:o 71 Carlson) uppfordrar till en liten kommentar. Det har visserligen redan blifvit kommenterad, ehuru knappast från ojäfviga synpunkter. Vi ha här af Carls egen hand en återblick öfver vintern i Ukrajna, som Petre i dagboken så utförligt skildrat, och den — efter Carls vana — flyktiga teckningens påfallande brist på verklighetstrohet har uppfattats, icke såsom afsiktlig, utan såsom omedveten och följaktligen blottande vissa sidor af konungens personlighet. Utgifvaren af Carls bref har också försett den med utropstecken och upplysande noter. I grunden har brevet intet särskildt märkvärdigt för den som känner Carl XII:s sätt; det är skrifvet i den lugna, förhållna ton, hvarmed han eljest brukar tala både om lycka och olycka, både för egen del och för andras. Man misstar sig lätt på denna ro och tror att den är apa-

tiens; den är i stället utslaget af en stark, behärskande vilja. — Konungen yttrar bland annat: »Här vid armen står bra nog till, fast ibland har förefallit några fatiger, som vanligt är, när fienden är i näjden. Dessutom har denna vinter varit mycket kall, så att kölden nästan tyckts vara ovanlig, så att åtskilliga af fiendens som ock vårt folk understundom frusit till döds eller ock mist något af händer och fötter eller ock näsan*.

Men med allt detta, så har denna vinter ändå varit en rolig vinter. Ty ehuruval några varit olyckliga, som olyckan har råkat, så att de blifvit skadda af den skarpa kölden, så har man ändå haft den förnöjelsen att tid efter annan alltid funnits något tidsfördrif i det de svenska partierna esomoftast haft små aktioner med fienden och gjort fienden afbräck» — — —. Utgifvarens slutomdöme blir att konungens känslolöshet för det omgifvande eländet har gått väl långt.

Nu berättar emellertid Gyllenkrok att han talat med Piper om en sak, som borde framställas för konungen, men att Piper ej för tillfället velat det »eftersom konungen var mycket i sitt sinne bedröfvad öfver den olyckliga Vepriks aktion». Är det för djärft att inbegripa äfven frostens offer i denna bedröfvelse? Det synes af Petres redogörelse att konungen alldeles icke varit känslolös för soldaternas lidande och det torde vara skäl att ihågkomma äfven sådana smådrag som det ord Carl afsides fällde om ett af köldens offer (G. A. Piper), sedan han inför denne

* Att deras antal, som lidit skada af kölden i större eller mindre grad, kan räknas i tusental är säkert; huru många som verkligen frusit ihjäl, vet man ej. Lewenhaupt uppskattar »förlusten af trupperna igenom denna frost till 4,000 man» (dödfrusne? eller dödfusne och hårdt skadade?) — Finge man lita på uppgifter i *Theatrum Europ.* T. XVIII, så skulle brännvinet ha spelat en osäll roll — det anmärkes särskildt om dem som fröso ihjäl — under den förfärliga kölden. De svenska källorna tåga därom; i ett bref af Cederhielm $\frac{3}{1}$ 1709 är dock förhållandet vidrördt.

själf bagatelliserat saken; »skada på honom som är så ung». Det har djupare vitsord än »lappri, lappri»!

Brevets mening blir då den, att systemen ej skulle få anledning till djupare oro. Säkert var Carl öfverhufvud mycket litet angelägen om att man här hemma skulle få veta olyckan. En annan grund till att hans meddelanden äro så föga verklighetstrogha finner man i orden: »att man ej är alldeles säker om breffvens riktiga fortbringande». Tsar Peter hade nog, med hänsyn till den stora politiska betydelsen af dylika underrättelser, sörjt för offentliggörandet om de fallit i hans hand.

Nog skapar kriget mycken okänslighet och Carl hörde förvisso icke till de vekhjärtade. Men med allt hvad han må ha ärft och förvärfvt af det hårda, så var han dock alltid den milda Ulrika Eleonoras son. Och inom den slutne och förtegne fanns det nog mer af henne än man gemenskapligen vill tro*.

I förbigående må det om Carl XII:s bref erinras att de alldeles icke utan förbehåll kunna sägas ha den vikt för bedömandet af hans personlighet, som man velat tillägga dem. Många af dem äro lösa blad, afsedda för ögonblicket och speglande ögonblickets stämning. Men *litera scripta manet* och från pappersbladet talar ordet,

---

* L. Hochmuth omtalar i sin dagbok (mskr.) att Carl dagarna efter Klissow kom hemridande med en liten kosackgosse som öfvergifven lupit omkring på fältet »und sich strax bei König eingeschmeichelt». De kunde ej tala ett ord med hvarandra, så att »insmickrandet» förmodligen skett på det allmänt begripliga språk, som hjälplösheten har till sitt förfogande.

Länge kvarlefde i närden af Lais — liksom på andra ställen där Carl en längre tid vistats — minnet af hans tillgänglighet och vänlighet äfven mot den ringaste lifegne bonde. — Och kanske de något drastiska orden (i brefvet N:o 34) om deras »veklighet» som »sjuknade något» och »drog af» (i en härjande fältsjuka) kunna icke blott förlätas en lefnadsfrisk yngling utan rent af uppvägas af den omsorg han, enligt Kelch, egnade sina sjuka soldater.

sedan hela den handlande värld, i hvilken det haft sitt sammanhang, längesen är död och borta. Det skrefs *in concreto* och läses nu *in abstracto*; det är likasom kommet ibland främlingar. Man ser nog att här i brefven kan finnas andra fläckar än plumparna; men både rättvisa och billighetskänsla förbjuda att väga hvart förflugnet ord — ty också Carl kunde förifra sig* — på gullvikt. Brefskrifning har för Carl XII varit ett tvång, ja man kan nästan säga en plåga; det är rätt sällan man ser att det gjort honom ett nöje att skrifva**. Det hindrar ej att det kan vara ett stort nöje att läsa många af brefven och jag har flitigt nog läst dem med tacksamhet mot utgifvaren. De gå så rakt på sak och det fläktar så friskt som ur en nordisk vinterluft. Till sina generaler talar han förstås krigarspråk. Ett skämt kan spela som en solglimt på snön eller hvirfla upp den som en lekfull kåre. Ty ett lustigt väsende bodde länge i hans hjärta och han har ofta skämtat lite för mycket både med farorna och döden. Vilja vi förstå honom, så få vi allt företa en omvalvering af vår tids lifsvärden till dem som gällde på hans tid och för honom personligen.

Villigt skall medgifvas att skulden till den felvärdering af Carl XII:s bref, som i antydda afseende egt rum,

* Såsom en passande parallell till de fasliga orden om »barnet i vaggan» (N:o 162) kan sättas följande utdrag ur ett bref från Urban Hjärne till O. Hermelin ^{22/6} 1707 (Hist. Tidsk. 1882). »Hvad Hans Maj:t har yttrat sig, huru han ville fägna adeptos, id e. som de kalla guldmakare, det har svårligen bedröfvat mig, att Hans Maj:t, som eljest är så god och nådig, skulle komma till sådana cruella tankar. Jag tror att Hans Maj:t har sagt det antingen i heftighet eller utan serdeles mening». Den sista satsen innehåller en mycket förnuftig förklaring och det är blott skada att Hjärne ej i afseende på själfva guldmakeriet var lika förnuftig och klarsynt som konungen.

** På ett nästan lustigt sätt uppenbarar sig Carls motvilja för brefskrifning vid det tillfälle, då Gyllenkrok uppmanas att föreslå befälhafvare för den afdelning, som skulle sändas i förväg till Severien. G. nämner Axel Sparre. Nej, svarar Carl, han skrifer och resonnerar alltid så mycket i sina bref, man kan inte svara honom på allt.

visst icke ligger ensamt hos utgifvaren eller hos dem, som dela hans uppfattning, utan äfven får sökas på helt annat håll. Det romantiska hjälteideal, som man velat se förkroppsligadt i Carl XII, verkar nu som en slags negativbild, en förringare af den verkliga. B. v. Beskow, som velat förneka äktheten af några bref, har på det viset blifvit den allra strängaste domaren. Men vi få allt — till vår egen båtнад — söka försona oss med verkligheten äfven här. Den har nog kraft att lyfta sig igen och behöfver i den delen ingen »diktad storhet». Man tänker annars att det är den verkliga storheten, verkligheten, som inspirerat dikten. Idealgestalter finnas ej på jorden, men det hindrar ej att verkligheten kan inrymma mycket af ideal storhet. Det är denna som lemnar det förblifvande stoffet för folkens känslvärld och skaldernas sånger. Det är på sådant minnet lefver; hvad människor för resten utträttat och verkat hör till det förgångna. Eller det har blandats i en oändlig summa af verkningar och kan ej längre urskiljas som en fåra för sig,

Vid bedömandet af Carls åtgärder både i stort och smått har man, som det tyckes, väl stor benägenhet att leta fram grunder ur hans personliga känslvärld. Det heter till och med nu för tiden att han låtit viktiga beslut dikteras af nycken. Det må vara sant att Carl genom ihärdig motsägelse kunde hårdna i ett beslut. Men han var dock i det hela en alltför behärskad personlighet och alltför logiskt anlagd för att i saker af någon vikt ge sådana impulser friare tyglar. Att han hade långräckande tankar har han visat; under så många växlande konjunkturet lät han ej deras räckvidd rubbas. Arved Horn har också — den tid de ännu verkligen samarbetade — öppet sagt sin konung hvad han tänkte om hans orubbliga sätt att taga föränderliga ting. Men genom sitt beteende ända från stridens början ha Carls fiender måst ingifva honom en djup misstro till pappersfreder och halfva resultat. Att

han ej rätt uppfattat tidsläget är ju en ofta upprepad och visserligen ej ogrundad beskyllning. Han var själf så olik tiden i många stycken. Hvad ryssfaran beträffar, så tycks dock brevet till rådet af d. 3 Febr. 1711 visa att han då ej underskattade den. Man kan ju säga att insikten numera erbjöd sig själf. I verkligheten har den nog varit åtskilligt äldre, såvidt man kan draga slutsatser däraf att han föredrog att rikta stöten just mot Rysslands hjärta. Han dröjde blott för länge med den. — Dock man förlorar sig på detta område så lätt i anakronistiska betraktelser och ser det förgångna genom nutidens synglas.

Kanske kan man ifråga om många af de växlande förslag och anbud, som gjorts Carl XII och som han förkastat, påminna om innebörden af det svar Alexander af Macedonien säges hafva gifvit Parmenion med anledning af de fredsvilkor, som Perserkonungen erbjudit segraren vid Issos. Det var ett hederligt anbud af konung Darios — har den gamle betrodde generalen yttrat — det skulle jag antaga, om jag vore Alexander. Det skulle jag nog med, genmälte denne, om jag vore Parmenion.

Några ord om Ukrajna, skådeplatsen för de i dagbokens senare hälft afhandlade tilldragelser, må stå här som ett motstycke till skildringen af Kurland. Det är för resten ett land, som bör kunna dra svenska tankar till sig, därför att där sofva så många af de våra. Stode där vårdar öfver dem alla, så skulle vi se hvilken vidsträckt kyrkogård det vore.

Löjtnant Pihlström af Dalregementet, Petres kamrat efter Helsingarnas sammanslagning med detsamma och i dagboken äfven omnämnd, har också han fört en dagbok och i denna gifvit en sammanträngd skildring af förhållandena här nere.

»Här i landet är allt stora och släta fält, som man lätteligen kan fara vilse på, ej heller finns här några skogar utom små ceder[?] och videbuskar, hvilket de brukar såväl till ved som till att bygga hus utaf. Uppå samma slätter skall man ej heller finna många byar, utan ned i stora skölar, dälder och under backar skall man finna deras byar; därför kan man på fältet ej se någon by, förrän man är midt öfver honom. Och äro deras hus uppbygda och flätade med ris eller halm och däruppå innan och utan lerslagna, liggande hvar by ifrån hvarannan 2, 3 eller 4 kossackiska mil och kan en kossackisk mil vara så dryg som 1 ½ svensk. Eljest är detta landet uti fredliga tider ett kosteligt och skönt land; växande der till stor ymighet korn, råg, hvete, hafre, hirsgryn, lin, hampa och tobak samt annat*, såsom ock gifves här en stor myckenhet af honung och skön fet boskap, så att man rätteligen kan kalla det för Kanans land.»

För den som nyss kommit ur de djupa gränsskogarna kunde Ukrajna väl synas såsom alldeles skoglöst, men karolinens skildring, i andra afseenden mycket träffande, tål i denna del något beriktigande. Husens byggnadssätt visar att här ej var godt om byggnadsvirke, men trädlöst är landet ingalunda. Ukrajna är intet egentligt steppland, den äkta steppen börjar först på andra sidan Dnjepr. Men det är ett »steppgränsland», en öfvergångsform till denna och steppen sänder sina utlöpare ditin. I alla floddalar — och äfven på andra ställen — träffas emellertid skogar och

---

* Löjtnanten vid Skånska dragonerna J. M. Lyth, ger i sin dagbok (mskr.) en motsvarande skildring. Tobaksodlingen måtte på sina ställen bedrifvits i stor omfattning. »Här i staden (Lockowitz) — berättar han —» var en ganska stor ymighet af tobak, så att stora hus och bodar af samma sort fullpackade voro; vi betjente oss af tobaken i mangel och brist af ved att elda och koka med» (c: i stället för »burian» det vanliga steppbränslet), »brukade det jemväl att strö under hästarna».

lundar. På »treverst kartan» ser man hurusom skogsbälten af ett par versts bredd eller mera beledsaga Korol, Psiol, Sula, Worskla. De bildas af ek och andra trädslag hassel och vilda fruktträd (apel och päron), som här äro karakteristiska. Barrskog saknas merendels. De vilda fruktträden gå för öfrigt ända ut i steppen, dock i buskform och förkrympta*; »sällan med löf nog» anmärker Kohl (som äfven ställt sin kösa hit ned och med sin naturkänsliga penna skildrat förhållandena) »att ge sig själfva någon skugga».

Floderna, som genomströmma Ukrajna i hufvudriktning från norr till söder, äro bifloder — eller biflodernas bifloder — till Dnjepr och flyta i mer eller mindre breda, i platån nedskurna dalar. I dessa utmynnar också ett system af djupa, af störtregnen förorsakade raviner. Det säges ha varit bristfällig rekognosering å svenskarnas sida som på Poltavadagen räddade det vikande ryska rytteriet från att blifva nedjagadt i en dylik ravin, en omständighet som i sin mån har bidragit till dagens öde.

De mycket stora byarna ligga mest på flodernas strandslutningar och synas därför ej på afstånd, såvida ej de ofta mångvingade väderkvarnarna förråda deras närhet. De hvitmenade husen med halmtak (utan gafvelfält) hållas ut- och invändigt renliga och snygga. Lillryssarna äro i den delen, såväl som i många andra afseenden, motsatser till storryssarna. Och då karolinen Lyth i sin dagbok kallar dem för »ett elakt och svinaktigt folk», så får väl det sista epitetet tagas i öfverflyttad bemärkelse. Husen omgifvas af flätade rishägnader. På äldre afbildningar ser

---

* Äfven dvärgkörsbär (*Cerasus pumila*) med bär af fin kryddsmak växa enligt Pallas mångenstädes i stepperna t. ex. kring Wolga, men det var ej sådana, som vederkvickte Carl XII:s följe på vandrigen genom steppen julidagarna 1709 utan bären af »Judenkirch», *Physalis Alkekengi*. En granskning af berättelserna samt af floran i dessa nejder ger det vid handen.

man också ordentliga plankinhägnader och äfven själfva husen ha visst icke alltid varit af det lätta material Pihlström beskriver. Timrade hus funnos också.

Sin ofantliga bördighet hemtar Ukrajna från »Tscherno Sem», den svarta jorden, af växlande, ofta betydlig mäktighet. På de öppna slätterna skjuter allt i höjden; Blasius uppger att hampan kan bli 20 fot hög, klöfver och lucern 10—12. Gräsväxten är visserligen stark, men bildar ej en sluten matta utan lemnar plats för en mängd spärriga örter, tistlar, kungsljus, Euphorbia, Achillæa, Artemisia-arter. Torra (»burian») användas de som bränsle. Annars bli de leksaker för höststormarna, som jaga »vindhäxorna» — torra tistelbollar — i hundradetal på en gång fram öfver fälten. Om våren blommar på betesmark och stepp en rikedom af tulpaner och hyacinter. Flera af våra trädgårdsväxter träffas vilda i svartahafsländerna; den täcka »gossen i det gröna» (*Adonis auctumnalis*) är där ett åkergräs ungefär som *Anagallis arvensis* hos oss.

Bland Ukrajnas många härligheter, dubbelt lockande efter svälten och bärätandet i de stora skogarna — G. A. Piper, som sjuk deltog i tåget, berättar att han då och då begåfvades af knektarna med en näfve lingon — glömmar Pihlström ej att uppräknade den sköna, feta boskapen. Petre omtalar också huru svenskarna drefvo framför sig stora hjordar ur de fientliga byarna. Det var fettsvansade får samt de stora, långhornade, hvitgråa* Ukrajnska oxarna, af kosackerna allmänt använda såsom dragdjur äfven i fält. Deras trossvagnar, af hvilka de på lägerplatser i fiendens närhet bildade sina vagnborgar, hade alltid oxar till anspann.

Om befolkningen i Ukrajna berätta dagböckerna just ingenting så vida det ej är fråga om den väpnade kosacken på sin flyktiga häst eller bönder, som, stundom bi-

* Äfven hästarna i Ukrajna äro oftare grå eller hvita än bruna eller svarta.

trädde af kvinnorna, uppställt sig bakom jordvallarna och pallisaderna i en stad, beväpnade med räffelbössor, halfmånar och liar, eller såsom snapphanar tagit sin tillflykt bland videsnåren i ett otillgängligt kärr. Det är fiendeland utanför de numera snäva gränserna för Mazepas maktområde, såframt man öfver hufvud kan tala om ett sådant, då makten egentligen låg i de svenska besättningarna. Tsar Peter bränner och förhärjar hvar han kommer åt inom detta område; svenskarna ha accepterat metoden och söka bränna rubb och stubb på fientligt territorium. Folk, som inte ville ge sig, fick stundom gå samma väg. En hemsk resignation hos människor som föredra rök och eld! I sådana stunder voro utsikterna till nåd förmodligen också klena; ty förbittringen öfver ryssarnas framfart i de svenska gränsprovinserna var djup och ropade på vedergällning. Krigföring med barbarer har det större onda med sig att den barbariserar och gör mänsklighetskänslan upprorisk mot sig själf. Här ha vi dock nog rätt att, med förändring af Taciti ord, om Carl säga *nec jussit scelera, nec spectavit*. Ty så ifrig Carl var i striden, så har han dock veterligen aldrig vägrat nåd. Han har stundom gifvit den under sina egna soldaters och officerares knot. Och berättelserna visa att man hellre gaf sig åt honom än åt andra. Mot skogens snapphanar och försåtliga anslag var han förstås sträng, mycket sträng. Midt i eländet ger det en hugsvalande bild, när, såsom Petre berättar, de svenska officerarna förde barnen framför sig på hästen ur den brinnande staden.

Det var jesuitisk kyrkopolitik och adelsförtryck som beröfvat Polen dess rika gränsländ. När adelns andel i Polens förfall skildras, så bör jesuiternas meritlista icke förglömmas — ordens, som sveder gräset där den vandrar. Ukrainas innevånare voro rutener och hyste visst icke sympati för ryssarna. Det var endast religionsformen som förenade dem. Men så viktig faktor den än är, skulle

den under andra förhållanden ej verkat en anslutning. Äfven kosackens yttre habitus var polackens och motsvarade ingalunda den kosacktyp som hemtas från senare tiders ryska krigsbilder. En stor del af den ursprungliga kosackhären utgjordes af fotfolk; alltjämt var detta fallet åtminstone med vattenfallskosackerna.

J. Juel*, som 1711 reste igenom vestra delen af Ukrajna, beskriver kosacklandet och dess inneånare sålunda. »Her i landet lever alle i glæde og fornøjelsze med overflødighed paa alting, selger og kjøber, handler og vandler enhver hvormed og hvor hand vil, uden at give nogen enten told eller skat uden en taalig afgifft hver aar til Hetmanden**. — — Alle Cosaqverne gaar klædt paa Pohlsk med lange Pohlske Hengekiorteler» (o: kontuszar med löst hängande ärmar), »Sabler og huer, klipper Haaret og rager sig højt op rundt hovedet som Polackerne». Han kunde tillagt att de liksom dessa aldrig buro långskägg, endast mustascher. »Naar de gaar i kircke, bær hver sin bog med sig, tvert imod som aldrig nogen mand i Rysland fører bog med sig i kircken; ere for resten udj alle ting meget reenligere og nættre end Rysszerne».

Under steppen drar sig ett granitstråk fram som träder i dagen och genombrytes af Dnjepr där denna gör sin nya krökning, mot sydvest, innan den faller ut i Svarta hafvet. Det förorsakar på en sträcka i flodloppet de bekanta forsarna — porogi — hvilkas fornsvenska namn kejsar Konstantin den purpurborne antecknade på 900-talet. På en af öarna i floden nedanför fallen låg Setja, zaporogernas fäste, ett slags kosackiskt Jomsborg. Men det var intet fäste jämförligt med

* En Reise til Rusland under tsar Peter.

** Det var Peters föreberedelser att göra brännvins- och tobakshandeln m. m. till ett regale äfven i Ukrajna som Mazepa skickligt begagnade för att underblåsa missnöjet. Se Grundt, Bericht über Russland 1705—10.

»Kaniowska slottets torn i ståtlig prakt»*
 borta vid den motsatta kröken af Dnjepr i trakten af Kiev, utan ett pallisadfäste med ett trätorn på vanligt manér samt trähus, de 38 Kurenerna (Ϸ: egentligen brinnande härdar) eller kosackkvarteren, som omgäfvö en liten träkyrka, helgad åt »den heliga jungfruns förbön». På en öppen plats framför kyrkan höllo de, sedan härpukan kallat, sina larmande församlingar. En intressant pennritning af Setja och en zaporogisk valförsamling (jämte många andra kosackiska kostymbilder) finnes hos Riegelmann**. Äfven det nyli- gen utgifna praktverket Iz Ukrajnskoj Starin innehåller mycket både i ord (jämlöpande fransk text) och bild om folket från Setja***. — När zaporogen blef gammal och uttjänt, så hände det att han begaf sig till Kievs Monastir, utan att just öka antalet af det berömda grottklostrets he- liga. Eller också drog han sig undan till någon koja nå- gonstans ute på fälten för att dö undangömd som en af steppens gamla räfvar.

Petre talar emellanåt om dessa Carls bundsförvandter vid Poltavas belägring. Alltför kräsna författare ha yttrat sig med föga uppskattning af förbindelsen med detta, till en del ur olika nationer sammanlupna följe. Det var dock tappert folk och utmärkta skyttar, fast af tvifvelaktig be- ständighet och icke mycket hågade för långa belägringar. I lyckans dagar hade Carl nog icke mycket brytt sig om dem. Men ryssarnas taxering torde äfven här vara den

* Polska skaldet af Alfred Jensen. — Setja låg för öfrigt icke alltid på samma plats utan flyttades under tidernas lopp längre nedåt Dnjepr.

** Ljetopisnoje Povjestvovanje o Maloj Rossiji, tryckt i Moskva 1847. Riegelmann, förmodligen en son till den R. som P. Gordon omtalar, var född i Petersburg 1720. Han hade personligen känt en af Mazepas öfverstar, Ignat Khalagan, som först följde med till Carl, men sedan ångrade sig och gick öfver till Peter igen.

*** Texten af Evarnitsky; konstbilagorna af Vassilkovsky och Samokisch. Arbetet är tryckt i Petersburg 1900.

säkraste måttstocken och deras åtgärder både för att förekomma och upprifva förbindelsen — som för zaporogerna själftva fick så bittra följder — vittna tillräckligt därom. Förbundet hade värde äfven därigenom, att zaporogerna innehade den befästa orten Perevolotnja, öfverfartsstället öfver Dnjepr söderut. Men, såsom en olycksstjärna rådde öfver händelserna, så blef genom zaporogernas egen dumdristighet, såsom Nordberg berättar, staden intagen af rysarna och uppbränd. Det fanns således ej längre någon möjlighet efter olyckan vid Poltava att här i rättan tid föra armén öfver Dnjepr. Huruvida andra utvägar att rädda den funnits — såsom kanen af Krim utlät sig till S. Lagerberg — därpå lönar det sig ej att här inlåta sig.

Den andra af de båda dagböckerna tillhör äfven Upsala Universitetsbiblioteks handskriftsamling (N. 214). Den är jämte ett antal handlingar och papper af växlande historiskt innehåll, med titel *Acta varia 1692—1709*, inbunden i ett folieband. Den titel, under hvilken den här blifvit tryckt, är icke dess egen, som däremot återfinnes i öfverskriften sid. 287.* Författaren namngifver sig själf ingenstädes; man finner blott till en början att han är chef för ett regemente. Vid närmare granskning försvinner dock ovissheten och dagboken har också under sitt rätta författarenamn blifvit citerad af E. Carlson i uppsatsen om Poltavaslaget.

Här finnes dessutom en afgörande kontroll. I riksarkivet förvaras en samling bref från kaptenen, sedan 1706 öfversten vid gardet, friherre Carl Magnus Posse från åren 1700—1708 och hvilka äro tryckta i *Hist. Tidskrift* 1882.

* Nämligen i orden: *Journal etc.*, den där ofvan stående raden, aflägsnad i korrektur, har vid tryckningen åter insmugit sig.

Till ett af dessa bref, dateradt Moilow (Mohilew) ^{19/7} 1708 fogar brefskrifvaren ett »extrakt af min journal» (om slaget vid Holofzin) »som Mauritz Lang har skrivit och är han nu rustmästare vid lifkompaniet». Utdraget öfverensstämmer nästan ordagrant med dagboken.

Om författaren må här endast efter Anreps ättartaflor tilläggas att han blef fången vid Dnjepr 1709 och dog i Moskva 1715.

Handskriften är en renskrift hvari olika händer deltagit. Om någon af dessa är dagboksförfattarens egen kan utgifvaren, som ej kunnat anställa jämförelse med brefven i riksarkivet, icke afgöra. Med d. 27 April 1709 afbrytes plötsligen dagboken eller kanske rättare sagdt föreliggande renskrift eller afskrift, ty intet numera känt förhållande berättigar till det antagandet, att författaren skulle af någon tillstötande omständighet blifvit hindrad att fortsätta sina anteckningar två månader längre.

Trots författarens vida högre militära rang erbjuda dessa icke på långt när samma intresse som fänrik Petres. Långa dagföljder igenom ha de karaktären af ett kort minnesregister; detta emellertid så pliktmässigt förddt att det samvetsgrant antecknats att det den dagen »passerade intet», och för nästa »sammaledes» eller »hölls predikan». Värre är att känslan af hvad som verkligen »passerade» ofta ej alls förmärkes i anteckningen. Ingen, som ej vet det på förhand, anar att det är fråga om ett stort afgörande, ett viktigt beslut d. 11–13 Sept. 1708, när armén »stod stilla». — Af brefven veta vi att det ej var med glada känslor tåget från början anträdades; dagboken tar allting med stoiskt lugn eller snarare apatiskt. Men i denna ha vi ju endast liksom en liggare för dagrapporten. Vid skildringen af bataljer eller operationer i fiendens omedelbara närhet kommer det mera lif i antecknaren och här först fångslar han läsarens uppmärksamhet och intresse. Att öfversten vid gardet — hvilket jämte dalregementet oftast

var i elden där det gällde — varit en tapper och behjertad man, faller af sig själf. I slaget vid Poltava förde han en af infanterikolonnerna. Att han med fast, kanske hård hand upprätthöll disciplinen synes af dagboken, men hvad som eljest föranledt tillnamnet »den omilde», som ättartaflorna tillägga honom, är okänt. Till hvad en krigare hade att uthärda under vintern i Ukrajna lemna dagboken, liksom den föregående, månet talande bidrag. En sammanpressad känsla talar ur nyårsönskan för 1709. En enda gång drar sig liksom ett bistert löje öfver anteckningen, då det heter att regementet d. 25 Febr. (alltså en dag försent) celebrerade St. Mathei dag*, därföre att bataljonsprästen magister Sederberg »gjort en galen almanack».

Utgifvaren har hyst någon tvekan angående tryckningen af denna handskrift; en tvekan, som ännu förräder sig i en af noterna till Petres dagbok, första gången den där citeras. Det lät ju tänka sig att en fullständigare kunde ligga gömd i något familjarkiv. — Men då det också kunde dröja länge med upptäckten häraf och uppmärksamheten genom E. Carlsons hänvisning ju redan blifvit fäst på den föreliggande handskriften, fick betänkligheten bortfalla.

Hvad framläggandet af källor beträffar, så kan man i alla fall svårligen göra för mycket. Detta »för mycket» kan endast hänföra sig till beskaffenheten af flödet. Hvad det kommer an på är att det är rent. Och därpå kan ingen i detta fall tvifla. Det är för öfrigt första gången en sammanhängande dagbok från tåget till Ryssland föreligger i tryck, såvida man ej vill kalla Nordberg och Adlerfeld för starkt interfolierade dagböcker.

Utgifvaren erkänner att han hyser mycken pietet äfven för de torraste karolinska dagböcker. För fantasi och känsla ligger det så mycket bakom den kärftva skriften. Det är dock icke sådana grunder, som förmått honom att ej vid-

* Hörde till de 1772 indragna helgdagar.

taga några sammandragningar eller uteslutningar. Föga hade vunnits med dem; föga väl också förlorats. Men utrymme hade alltid lemnats åt godtycket och man vet ju aldrig hvad en enkel uppgift kan bli värd om den kommer in i ett nytt sammanhang. Huru som helst är det obeskurna bäst, där hänsyn ej behöfver tagas till utrymmet.

Vid utgifvandet har såsom grundsats gällt ett bokstafstroget återgifvande af originalets skriftsätt. Dock har bruket af stora initialer, hvarmed den tiden var mycket frukostig, inskränkts rätt betydligt; utöfver det nuvarande bruket hafva de i allmänhet blott bibehållits i titlar. Inkonsekvenser ha dock därvid insmugit sig. Förkortningar ha i allmänhet utan vidare utskrifvits; emellanåt ha de blifvit utmärkta med klammer, helst i de fall där någon tvekan kunnat råda om språkformen. Äfven här torde inkonsekvenser eller olikheter mellan de första och de följande arken röja sig. Den vid de ofta långa och invecklade perioderna emellanåt rätt lösa satsbyggnaden har man — där så kunnat ske — sökt något upphjälpa genom inskjutningar, hvilka alltid stå inom hakar. *Och, ock* i handskrifterna använda om hvartannat, ha, utom i första arken, normaliserats i enlighet med nuvarande språkbruk; *ij* har återgifvits med *y* då det motsvaras af ett nuvarande, men bibehållits då det svarar mot *i* eller *j* i nuvarande skriftsätt. Kommateringen har något moderniserats.

Korrekturet har efter handskrifterna lästs af e. o. Biblioteksamanuensen, Fil. kand. F. Hjelmqvist. Äfven personregistret har upprättats af honom. Den på bådadera nedlagda omsorgen kräfver tacksamt erkännande liksom den beredvillighet med hvilken Universitetsbibliotekarien Dr Cl. Annerstedt ställt handskrifterna till utgifvarens förfogande å härvarande bibliotek, dels för afskrifters tagande, dels för korrekturläsningen.

För noterna bär utgifvaren ensam ansvaret. Vid de första citaten af den ryska s. k. treverst kartan (i skalan 1: 126,000) ha några tryckfel insmugit sig, hvilka anmärkts i rättelserna. Utg. vågar för öfrigt icke alltid fullt ansvara för bokstafstroheten, detta dock icke blott af ovana vid rysk korrekturläsning och typernas litenhet utan äfven af det skäl att trycket i hans exemplar af kartan långt ifrån alltid är klart och rent.

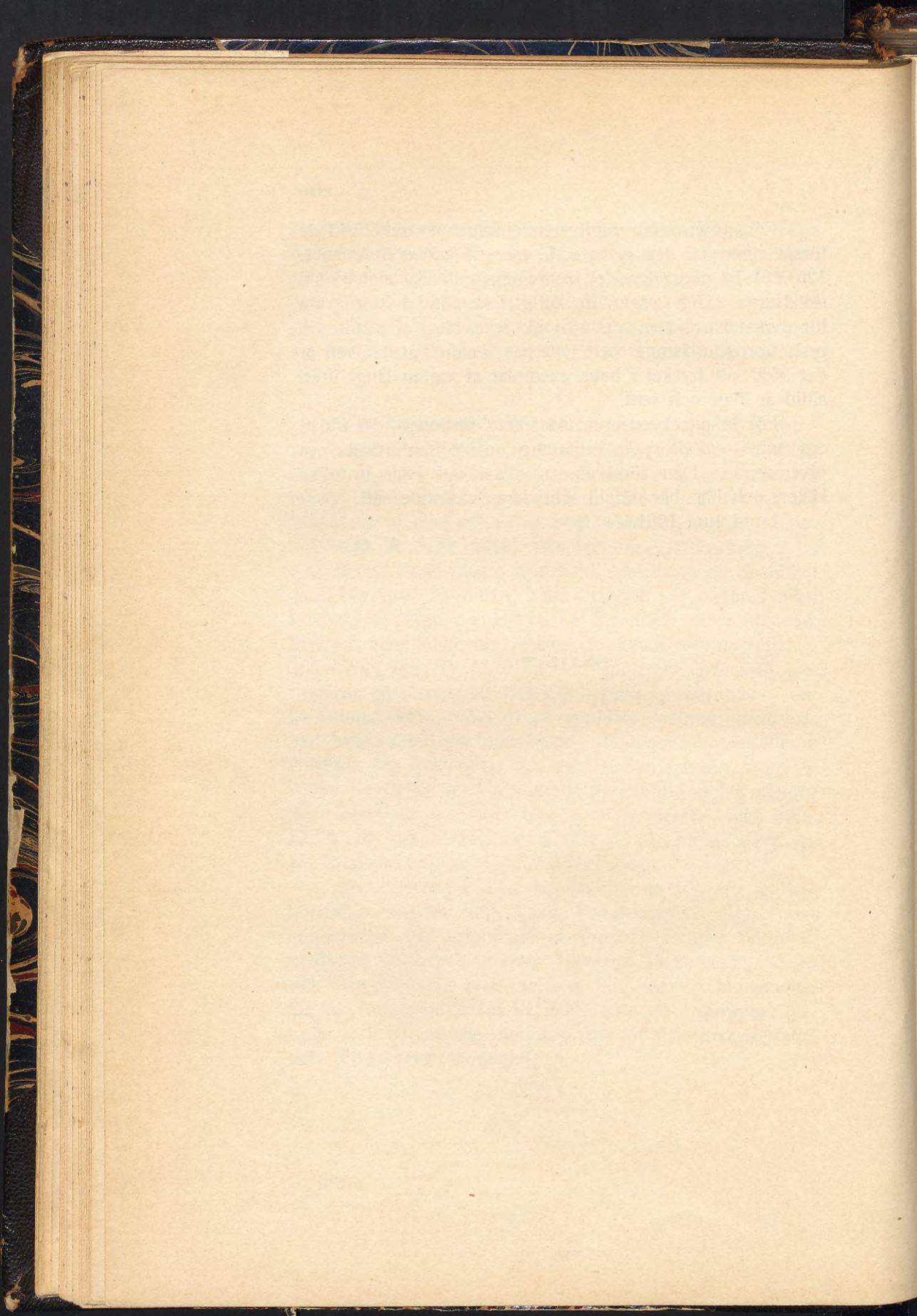
För inkonsekvenserna vid transskription — där sådan egt rum — af de ryska ortnamnen måste han anhålla om öfverseende. Den förekommer oftast vid citat ur olika källor, och han har därvid följt deras växlande sätt.

Lund Juni 1901.

A. Q.

FÄNRIK
ROBERT PETRÉS

DAGBOK

1702—1709

FÄRRIK

ROBERT PETRES

DAGBOK

1800-1800

ROBERT PETRÉS DAGBOK UNDER KRIGET
IFRÅN ÅR 1702 TILL SLAGET VID PULTAVA.
ANNO 1702.

og jag afskied af Häradzhöfdingen Mauritz April 20
Biörner, hoos hwilken jag ohngefehr warit
som ausskultant j 1 1/2 åhr, och begaf mig till
Gefle, derest jag anträffade wid min ankombst
Capitainen af Helssinge regementet Erick
Biörnberg, som nyss war hemkommen ifrån Kl. armæden,
som stod j Churland, att emothtaga recreuter för bem:te
regemente; och begaf jag mig medelst des inrådande till
volunteur wid samma regemente, och blef straxt d. 25 j d. 25
samma månad till Kungl. Maj:tt[s] tjenst brukad j åtskillige
måhl som att emottaga provission samt annat, som er-
fördras till förplägning för 426 man solldater uppå 1 1/2
monadz tid; och som jag inga medel hade, hwar af jag
under den tijden lefwa kunde, ty niöt jag af berörde Her
Capitain förstreckning effter min obligation 50 rd:r äller
100 d:r sölf:rm. på condition att betahla, då jag skulle an-
komma till regementet och der wid bekomma någon tjenst,
och der igenom komma till medel att effter handen samma
betahla.

Munstrades solldaterne på Gefle slott af Herr General Majj 2
Majorn och Gouverneuren Högwällborne Axell von Schar
j närwaro af Landz Cammereraren Brom och Secretaire
Blixt; men som jag samma dag om morgonen blef af bem:te
Hr Capitain på landet sänd att anskaffa 2:ne solldater, för

hwilka han af bönderna penningar tagit, ty kunde jag ej wid munstringen tillstädes wara, utan ankom till Gefle natten der effter.

Maj 3 Blef jag effterskickad af General Majorn att komma till honom, hwilken wid min dijkombst åtsporde mig, om jag hade lust att blifwa solldat, hwar på jag, som ej för stod des mening, swarade ja; då han sade, att jag blir bedragen, och att jag ej på 2:ne åhr skulle blifwa avancerad, hwar på jag gaf till swar, att det wore mycket illa för en ung karl, som söker under mælitien att komma fohrt, det han icke effter ett wähl förhollande skulle hafwa ett avancemente att förwänte; der på Hr General Majoren wijdare sade, det jagh skulle blifwa bedragen, och att jagh wore allt för god att gå ibland dhe gemena solldaterne, mindre ligga hoos dem och giöra, hwad en sådan tillkommer; kunnandes jag ändå intet förstå det Capitain Biörnberg mig låtit uppsättia för knechte rota, för hwilket han tagit penningar, nembl. 600 d:r kopparm:t för n:o 66 wid Dillsbo compagnie, till hwilken ände han och mig wid munstringen bortsende, att jag ej skulle förstå, det han mig låtit för solldat uppsättia, kunnandes jag ej aller sådant bemerckia, jnnan wij ankom till Churland, emedan jag alltid spijsade wid hans bord och förrättade så underofficers som munster-skrifwaretienst under wägen, som wijdare finnes här under att see.

4 Emoth tog jag prowiant och hwad som lände till manskappetz underholld och lät det straxt föra på fahrkosterne, som manskappet öfwer föra skulle till Riga och låg uppå red den wid Gefle stad.

5 Fördes manskappet med båtar på dhe twenne till transport förårdnade fahrkoster, och blef jag med Capitain uppå ett skiepp jembte 3:ne underofficerare och 230 man solldater, men Lieutnanterne Grass och Sincklaire med 2:ne underofficerare och dhe öfriga 196 man uppå den andra

fahrkosten och zeglade wij samma affton ohngefehr 1 mihl ifrån den förra hambnen.

Om morgonen wid sohlenes uppgong gick wij j Jesu Maij 6 nampn till segels, och ankom med en wacker och foglig wind den 13 till Dynamynde schantz, derest strax effter 13 några tijnars förlopp Regementz Majoren Hans Hindrik Wrangel ankom med ordre, att Capitain skulle skyndsammast sig till Churland förfoga med manskappet, följandes jag bem:te Hrr Major i kring om schantzen och besågh alla de Saxiska styckerna sampt den skada, som Saxerna, så wähl som sedermehra våra skantzen tillfogat, innan de sig den kunnat bemechtiga, och blef wij strax inqvarterade i fiskarehusen, som wore belägne wid Dunau strömmen och licentet. Derest wij blef stående till den 15 om morgonen, då wij marcherade förbij staden Riga och blef inqvarterade på andra sijdan om den demolerade Chobron schantz i en förstad, som kallas Thorn, hwilken bebos af fiskare och öfwersättare.

Emothtog jag i Riga stad 211 st:n piqvar för regementet, som strax blef utdehlte till manskappet, som ock siutz /:och 1 underofficer af guarnizon till wägwijsare, som förstod språket:/ att föra proviantet och de nya tällten, som medbrachtes ifrån Sverige.

Marcherade wij ifrån bem:te quarter om morgonen 18 och ankom om affton till Oleij, derest jag war med Capitain i qvarter hoos presten dersammastädes, sedan wij den dagen 3 mihl marcherat.

Marcherade förbij Schultzens krog och råstade i 19 Rodtnu krog, som war redan i Churland belägen, och ankom om affton utan för Ekhoffken och således den dagen marcherat 3 $\frac{1}{2}$ mihl.

Om morgon kl. 7 uppbröt wij ock ankom kl:n $\frac{1}{2}$ 10 till Mitou, derest jag moste taga en piqve och bära, och uppstelledes wij alla utan för Öfwerste Knorringz quarter, som war hos köpman Calder. Marcherat således $\frac{1}{2}$

mihl; derest strax en officer af hwart compaignie war tillstädes och emottog sitt manskapp, och blef jag wid Capitain Biörnbergz eller Dillsboo compaignie indehlt och kvarter gifwit /:en kammare för mig allena af Lieutnanten Jacob Gutheimb:/ hoos smeden Gerhardt Stief. Och begynte jag alla dagar att exercera, hoos Lieutnanterna Uggilwj och Gutheimb, samt der hoos förrettade munsterskrifwaretjensten wid compaigniet samt gjorde wacht som gemehn

Juni d. 1 solldat, dock med mina ägna kläder, till dess Corporalen wille lefwerera mig solldate mundering, hwilken jag eij wille emottaga, jnnan jag först skulle tahla wid Capitain och höra, för hwad orsak jag icke mina egna kläder skulle få bruka, emedan jag wore en wollunteur, hwar på han swarade, att det wore Corporalens förseende, hwilken han ock befallte att förskona mig der med.

18 Blef jag igenom Corporalen tillsagd att gå andra dagen uppå arbete j Mitou slått, då öppnades mig först ögonen, att jag kunde finna att Capitain mig låtit för ordjnarie solldat uppföra, der på jag strax tillfrågade Capitain, på hwad sätt han mig emottagit, swarade mig som wolunteur, der på jag begierte att få sij recreuterings rullen, hwilket han mig förwägrade, utan låfwade mig der effter wara för arbete och sådant befrijdigat, som jag eij sielf af egen god willja wille göra.

19 Till min så mycket större säkerhet j ty mähle och till förekommande af all olägenhet, som wijdare här af kunnat till min skade förorsakas, berättade jag hela beskaffenheten för Hrr Majorn Wrangel, som war mig mycket gunstig, huru och på hwad sätt jag peningarne af Capitain Biörnberg lähnt och följt med honom jfrån Sverige, hwilken låfwade sådant Hrr Öfwersten referera och anholla om förhör der öfwer. Men som Capitain der om fått kunskapp, och dagen till förhöret war för årdnad, ty sende han mig till Riga, derest jag blef i 4 dagar af Stadz Majoren Toll uppehollen. Emedlertid blef förhöret om intet, då jag hemkom,

emedan Capitain Hr Majorn försäkradt, att jag intet skulle Juni 24
blifwa förorsakad wijdare der öfwer att klaga, utan giöra
wacht och gå på exercering, när jag wille, och giorde jag
alltid der hoos skrifware tiensten wid compagniet effter Hr
Öfverstens befallning, men niutit ingen landtlön der före,
emedan en skrifware skall wara hemma j landet hoos re-
gementzskrifwaren, som den niutit: men jag allenast ifrån
Julj månadz begynnelse bekom fältt tractamentet.

Blef jag i munster rullan uppförd att hafwa avancerat 25
ifrån solldat till munsterskrifware och som jag i mitt stelle
skall anskaffat till solldat för sama num:o Petter Hagerberg,
som j lijka motto gick som volunteur ifrån Sverige, men
som han war enfalldig, moste han arbeta med skåttkierran
och annat mehra swårt utstå till 1703 in Maijo, då han
blef secundförare, och en af Capitain j des stelle anskaffat.
Min skulld angående af drog jag således, nembl:n dhe 100
d:r sölf:rmynt, som jag af Hr Capitainen j Gefle till lähns
bekom. För det jag måhlade och skref på regementetz
nyija tällter effter Hr Major Wrangels anbud:

D:r sölf:rmt 33 eller kopp:mt 99

För det jag anskaffat och werfdt för mijna penningar

1 smedz gessell till solldat wid Capitain Biörn-
bergz compagnie 60

Dito för Utterklous dreng, som blef solldat 24

Min obligation eller assignation på min förstfallande

löhn j landet till Regementzskrifwaren Trälodh på . 200

Har alltså most betahla . . . . . Summa 383

Interesse 83 d:r kmt. Emedan min assignation uppå min
broder och slächt, som jag till Hr Capitain gaf på des in-
rådande, som jag skulle låtit förkomma Kungl. Maij:tt[s]
meedel, der jag dock alldrig sådane än dän tiden hanhaftt,
mindre dem kunnat förslösa, eij blef betahlt; ty blef samma
min skulld betahlt, som ofwan för mäht är, så att jag nu
honom, Capitain, ingen $\frac{1}{2}$ öre skyldig är.

- Juli 10   Blef jag med Lieutnant Uggilwie sjövägen till Riga commenderad att emottaga kappor, carbuser, skoor och strumpor för hela regementet, och som Polakarna fått der om kunskapp, och söckt under vägen att attackera oss och således bemechtiga sig sama munderingzposter, emedan wij eij woro mehra än 16 man starcka, der icke Herr Baronen och General Majorn Stuart sendt oss succurs 60 man under Lieutnant Moljes commando, som wäntade uppå oss wid Dünamunde schantz och convoyerade oss till Mitou, 19 derest wij ankom och straxt utdehlte samma munderingar till compaignierne.
- Aug. 21   Blef jag med Major Mentzer ut commenderat i Churland, derest wij dageligen hade rangconter med Polakarna, och bekom Lieutnant Bonde och Swinhufwud, med hvilka jag gick i skogen wid Neuraden, derest detachmentet stod, att luhra uppå de dierfwa fienderna, 3 fångar och 2 nederskiöt.
- 25   Marcherade wij derifrån till Bausk med ett partie spannemåhl, som der qvarlemnades, och som Lieutnant Uglä och jag för törst skull moste rijda upp utj ett hoff wid nampn Mesoten, att få oss något dricka, hwilket hoff war något aflägse ifrån vägen, och des portar tillslutne, ty steg jag öfwer planket och uplät sielf porten, j hwilket jag blef hwarse ett parti Pålackar ohngefehr 60 man, som af räddhåga för flera Swenskas ankomst sig på flychten begaf, hwilka Lieutnanten och jag i full carier effter satte och bekom icke allenast 1 Polak tillfånga, som wij först skiöt hästen undan, utan och ett och annat smott byte, som lende oss och monga officerare till nyttia, hwilket fienden effter sig lemnadt.
- 27   Ankom till Majorn en expræsser med ordres, att wij skulle taga geradaste vägen till Sessou och sammanstöta med Hr Öfwerstarne Albedejl, under hwilkens commando Leijonhufwud och Pudbusch stod, derest wij anlende d. 30 hujus.

Blef Regementzqvartermestarena Broms och Fuhrman Septemb. 1
om morgonen förut commenderade att beställa qvarter, hwilka underwägen blefwit af den flychtiga fienden attackverad, och förlorade alla sijna qvartermestare furiare och furiederskyttar, som dehls blefwit slagne och dels tillfonga tagne, men Regementzqvartermestarena, som goda hästar under sig hade, eschaperade och ankom till Sessou, jnnan troupperne uppbröt der ifrån, som lickwehl strax wid inhemptad kunskapp om det, som med regementzqvartermestarena hent war, marcherade j største hastighet dijt, der fienden dem attackverat, och fan fiendens troupper en ordre de battaile wara oppstelld, hwilka commenderades af Pålniske Generalen Kirkillo och woro ohngefehr 7 à 8,000 man starcke, blifwandes äfwen å wår sijda anstaldt giord till attackve, oachtandes wij ej woro öfwer 1,800 man, som så wijda avancerade på fienden, sedan Swenska lösen med 2 canoner blef gifwen, att man med goda studzare på fienden wist skutt hafwa kundt, som och så wijda försöcktes, att någr[e] officerare af våra skiöt åtskillige Pålakar neder, hwar ibland och sielfwa commendeuren skall warit, som berättades af fongarne, som wij sedan 2 dagar dereffter j en rangconter bekommo, men som fienden halfwarsamheten hoos oss för sporde, i det wij marcherade friskt på dem löst, wille de ej någon rätt salva utstå, utan grep sådan deffension ann, som haran, och wende oss ryggen, som blef enteligen af wårt cavallerie och dragoner convoyerade $\frac{1}{4}$ mihl ifrån den första sammelplatzen och under samma jagt åtskillige eller wid pass 50 à 60 nedergjordt, på wår sijda 2 dragoner döde, 1 rytare och 3 dragoner samt Capitain Gahlen af Stenboks dragoner blesserade, med hwilka sjuka jag blef till Mitou commenderad. Men troupperne gick wijdare åth Littauven.

Ankom jag med de siuka och blesserade till Mitou. 9

Hemkâm commenderingen, som stådt under Hr Öf- Novemb. 14
werste Albedeijs commando till Mitou och blef Pudbusch[s]

och Leijonhufvudz regementet på landet inqvarterade, men de andre j Mitou

Decemb. 3 Blef Hrr Öfverste-Leutnant Bruchner af Helssinge regementet utcommenderad af General Stuart med 150 man af samma regemente och 250 man till häst åth Janitskj, belägit i Samogiten och 7 mihl ifrån Mitou, att attackera 4000 man Oginskiske Pålackar, som sig der uppehollit, derest 5 wij ankom d. 5 om morgonen 2 tijmar för dager, men stod utom staden, till des det begynte dagas, då 100 man dragoner blef commenderade att attackera deras högwacht på torget, den öfriga dehlen af commenderingen blef å 50 man att in marchera igennem hwar port eller sijda j staden, och attackera alla dem, som utur husen komma skulle, hwilken ordre och anstallt hade den effterfölgd och endemåhl, att icke allenast deras wacht, som af 200 man har bestådt, blef nederslagne och dels fongna, utan ock alla, som sig uppå gatorne wiste och utur sin säckerhet ifrån husen kom, nedergiorde, så att man lät begrafva 800 Pålackar, samt 200 fongar och till byte 10 par pukor, 30 estandar samt en hoop gewehr /:som eij war mycket af värde:/ och 1150 å 60 hästar. De öfriga af fienden, som i stor oordning kommit på flychten, emedan staden war på åtskillige andra stellen öppen, än som wij med vårt manskapp kunde besättia, blef af vårt rytterj ett stycke wäg efftersatte, och monga j detsamma nedergiorde, som eij af oss blef uptagne och räknade

Emoth afftonen marcherade wij der ifrån och an kom emot morgonen till Baldon, derest wij blef till efftermiddagen, då marchen fort sattes så wijda, att wij ankom till 6 Mitou d. 6 klockan 7 om afftonen med fullt spehl. Än skiönt portarne redan wore slutne, uplästes de dock, att partiet kunde inkomma. Allt byte blef effter Generalens ordre hoos ÖfversteLieutnanten stående öfwer natten.

7 Fördes allt byte, pukor, standarer och annat samt ock hästarne med process och full musik till slättet, då

Generalen lät tractera alla Polniska fongarne, som blef der under wacht förwarade, och bytet utdehlt till officerarne, underofficerarne och gemena, men tropheerne förwarade och alla hästar, som tien[liga] woro till dragone, ryttare och artollerie hästar, togs till Kl. May:tt[s] tjenst, men de smärre utdehltes till öfwer och under officerarne, och bekom jag på min dehl 2 klippare och 1 1/2 rd:r penningar. Solldaterne bekom lijka med ryttaren och dragoun 1 rd:r à man, 1 fendrik och cornett 2 1/2 rd:r, lieutenanterne 3, capitainer och ryttmestare 5 till mans, sampt hästar j proportion.

Anhollt så wähl ÖfwersteLeutnant Bruchner som 15 Decemb. Major Wrangel att bekomma mig till fälltwebel wid deras compagnier, men som Capitain Björnberg intet wille släppa mig jfrån sitt, ty befallte mig ÖfwersteLieutnanten Bruchner /: som war mig mycket gunstig och gick alldrig med någon commendering uth, utan jag skulle föllja med honom :/ att jag d. 16 jntet skulle gå till Capitainen Biörnberg utan 16 hålla mig undan, till des affton bönen skulle förrättas, då compagniet skulle komma till sammans, då han skulle låta föreställa mig till feltwebell der wid, tenckandes på det sättet att få mig ifrån Biörnberg, men som den senare, Capitain, twifwels utan kommit j erfarenhet der af, ty lät han mig med wacht uppsökia, och j arrest på högwachten sättia, och kunde han det så mycket bättre giöra, som han sielf det dygnet hade wacht.

Om morgon kl:n 8, då wachten blef aflöst, skulle 17 Capitain ingifwa så wähl till Öfwersten, som war commandant öfwer staden, som Generalen skriftlig raport /: på det passerande under des wacht :/ och jag förfärdigade, då han ock in gifwit ett memorial till Öfwersten så lydandes:

Att såssom compagnie och solldate böckerna ännu är j stor orichtighet, ty anholles tienst[igen] att Munster-skrifwaren Petre ännu motte tillhollas på någon tid blifwa wid compagniet, att sådant med mehra j richtighet bringa etc.

Hwar på jag strax blef genom ordinantz under officeren beordrad att komma till Öfwersten, som och skiedde, hwilken mig tillsporde, hwarföre icke jag wille blifwa wid bem:te capitains compagnie. R[el]sp[onderade], att jag wille wehl blifwa wid des compagnie, men intet för skrifware, emedan jag wehl i Sweriget kunnat funnit sådanne och bettere tienster, der jag hafft lust till att bli skrifware. Hwar på han gick i sin cammare och lefwererade mig åfwan nembde memorial, hwar på han följande resolverat: Att Munsterskrifware Petre hwarder her med tillhollen att ännu på någon tid förrätta munsterskrifware tiensten wid Delsbo compagnie, till des han gör sig wijdare recommenderad. Hwar på Capitain begierte att få straff på mig, som ej af Öfwersten blef bewiljat. Och gjorde jag alltid sedan den dagen alla general förslag, sampt annat, som för regementet war hoos Majorn med journalens hollande, brefz skrifwande med mehra, och des utan det, som wid compagniet war att förrätta, och hade således frij kost hos Hr Majorn och Capitain, när jag wille, wid deras eget bord.

ANNO 1703.

Januarius   Stilla j Mitou.
 Februarij 5   Utgick ett detaschement ifrån Mitou under Öfwersten Grefwe Adam Ludwig Lewenhauptz commando till Littauen /:der sammastädes Muskouviternes desseiner att observera:/ hwilka effter Hr General Major Stuartz erholdene kunskapp skall warit j starck march begrepne att taga staden Birssen i possess. Och som sådanne grannar woro oss å negden intet tienliga, ty skulle bem:te Öfwerste sig skyndsammast till bem:te stad Birsen förfoga och der j post fatta, hafwandes med sig 300 man af Hellssinge regemente jembte Majorn Hans Hindrik Wrangel, 3 capitainer och 3 lieutenant, och fendrik[a]r 3, sampt af åtskillige

andra regementen, som då förtijden i Churland woro, som här under antecknat blifwer, sampt af Rigiska guarnizonen 400 man, som anfördes af Öfwerste Cloth, hwilkas ankomst till Mitou Hr Öfwersten Grefwe Leijonhufwud intet afwenta fick, emedan som intet drögsmähl tåhldes för fiendens hastiga annalckande, ty marcherade [wij] den dagen till Grynhoff, som war 3 mihl.

Der ifrån om morgonen till Janitskj 4 mihl. Februarij 6

Der ifrån till byn Zuckewitz . . . 4 mihl. 7

J hwilken by wij lågo stilla och wentade på det commenderade manskappet ifrån Riga. Men som de ej den dagen kom, ty marcherade wij —

Om morgonen der jfrån och ankom om afton till 9 byn Biellkeewitzie, som war 3 mihl, derest wij den 10 låg stilla.

Derifrån till staden Linkou, 2 mihl, derest wij 11 lågo i 14 dagar, och wentade på Öfwerste Clotz ankomst. —

Marcherade wij ifrån Linkou till Posswoll, derest wij 25 blef i 8 dagar, och afwachtade Clotz ankomst, som bekom sina quarter i Linkou ohngefähr en mihl ifrån oss Martj 4 och staden Posswoll.

Erhöllt Hr Öfwersten Grefwe Leyonhufwud kunskapp, 5 att Ryssarne sampt några 1000 man Påhlakar woro allaredan j Birssen ankombne — hwilket strax genom en curier med bref till Hr General Major Stuart, blef till kienna gifwit med begieran att få ordre tillbakars, hwad han wijdare der wid giöra skulle.

Blef Hr Öfwerste Lewenhauptz förstånderska af Lieut- 6 nant Erik Rotkierk igenom en olyckelig hendelsse i lijfwet skutin, emedan han hade wacht hoos bem:te Hr Öfwerste, hwarföre han blef strax i arrest tagen. Men hon lefde ändå några weckor der effter.

Om natten åter kom utskickaden till Generalen Stuart 9 med ordre, att Lewenhaupt med hela commenderingen

skulle förfoga sigh till bakars /: emedan han sina första ordre ej bättre fullfölgt:/ dock på den wegen åth Pálnisk Liffland, på det landet motte med så monga af och till marcher intet komma mehra uppå det ena stellet än det andra att lijda.

Ty blef den 10 dito anstalt giord till de siukes sampt arrestanternas fohrtskaffande till Mitou geradaste wägen under excorte af en capitain, 1 lieutenant och fendrik sampt 50 gemena af alla regementerne, till Bausk.

Martj 11 Bortmarcherade beteckningen med arrestanterne och de siuka till Bausk.

13 Om affton återkom bem:te officerare och manskapp, som warit med de siuka och arrestanterne till bem:te stad, och anträffade oss ännu i Posswooll. Under detta stilla liggande woro wij dageligen af Polakarna allarmedade, så att wij moste holla en starck wacht, som dock om netterna blef försterckt, och moste en regementz officer alla nätter holla piqvet.

15 Om natten under Hr Major Wrangells picket blef till kienna gifwit /:af ryttare wachterna, som utom staden satte woro:/ att de wid patrullerandet hört ett stort gny af wagnars kiörande och hästars skrijande; ty blef beordrat att hela commenderingen skulle wara med sitt gewehr i beredskapp, då och straxt ordre meddehltes till wara marchefärdiga.

17 Om morgonen marcherade wij, och conjungerade oss med Öfwerste Cloth j Linkou, dijt wij anlende kl:n ohngefähr 10 förmiddagen, derest wij och öfwer natten blef stilla stånde, dock blef wij samma efftermiddagen som oftast af Polakarne oroad, som då woro mycket dierfware, än de till förende warit, kunnandes man der af sluta, att dhe hade något säkert ryggwärn. Sådant närmare att inhempta blef Ryttimestaren Broms med Swenske dragoner och ryttare 50 man och Ryttimestaren Buda af Saphiaska Pohl-

lakarne med 100 man Polakar ut commenderade, desse fientel[ige] Polakar att effterjage, som fuller i begynnelse chargerade med våra, men omsijder togo flychten, hwilka af våra efftersattes; men när de emoth den intet långt jfrån staden belägne skougen ankom, blef de hwarse att der j några 1000 man stod, förtechte; hwilka våra woro allt förswaga att angrija, ty retirerade de sig i god ordning till bakars, sedan dee förlorat 5 Swenska och 3 Polakar, och bekommo 5 fientel[ige] till fonga och neder giort 10 à 11 st:n. Kort derpå attackerade de åter å nyjio våra förwachter, och flankerade så när under staden, att våra jnfanteriewachter neder skiöt 3:ne man och skiedde detta j mörckningen, då och ordres blef utdehlte, att allt manskappet skulle wara j beredskapp, och hördes natten derpå ett gräseligit kiörande och skrijande af hästar.

Utmarcherade armæden aller troupperne j första dag- Martij 18
ningen $\frac{1}{2}$ mihl ifrån denna staden Linkou geradesta wägen åt Saladen, som lende till marchens fortsättiande åth Pálnisk Liffland, derest wij först blef hwarse, att fienden intagit en högd, som till deras fördehl lända kunde, och sig der med en wagnborge och Spanska ryttare om werfdt, hwilka wäntade j god slachtordning uppå wår ankombst. Och som Hrr Öfwersten Grefwe Lewenhaupt sådant sielf recognoserat, af hwad beskaffenhet fiendens troppe war, blef strax wid des återkomst till troupperne /:som blef så länge stilla ständes, som recognoserandet påstod, $\frac{1}{2}$ mihl ifrån fienden uppå ett åkerfelt:/ chorum hollit af Öfwerste Posses regementz prest Magister Lidström, som på allt sätt uppmuntrade solldaterne att effterlefwa sin skyldige plicht, för Konungen och fäderneslandet; med begiäran, att hwar och en skulle hafwa sin förtröstan på Gudh allena, som i all nöd en hielpare ock förlåssare är, j hwilken hendelse ock ofehlbahrdt wij en lycklig seger öfwer våra fiender bekomma lerer med mehra etc., och siungdes derpå den verse, J Herranom står wår hielp och tröst etc.

Martij 18   Derpå blef trouperne rangerade således att en bataillon jnfanterie och en esquadron cavalleri och dragouner emellan hwarandra, och sedan allt hwar i årdning, utgaf Hrr Öfwersten den hoos oss alltid brukeliga lösen: med Gudz hielp, och marcherade oförsagt med samma förtröstan närmare på fienden löst, oachtandes det myckna wattnet, som af det starcka töö wädret j några dagar warit, sampt små bäckar, som der af tilltagit, att wattnet stod som en ström $\frac{1}{4}$ mihl jfrån fiendens läger och gick manskappet, som till fot war, mitt på lifwet. Dock säger jag, sådandt och fiendens continuerliga canonerande oachtandes, ankom wij mäd förlust af 5 à 6 man på fiendens Spänska ryttare, hwilka Hrr Major Wrangel med sin egen warja strecket, hwarmed de sammanbundne woro, afhögg och lyckeligen inkom igenom wagnborgen, då han lät gifwa första salvan, det samma gjorde och Capitainerna af samma regementet Sinklaire och Carl von Gertten, att de j lijka linea med Majorn inkom. Och war då Hellssingarne på högra flygeln och gjorde första attaqven och öppningen, att fienderne begynte att draga sig utur sin fördelachtighet och utom retranchementet, då ock major Wrangel blef skiuten död, Capitain Sinkler ock Cullon blesserad, Lieutenant Gren blesserad, sampt några andra officerare af regementet. Derpå anföll hella wår macht på fienden med sådan effterfölgd, att de effter 2 tijnars fechtande måste alldeles wenda ryggen till oss, och retirerade sig så wehl genom byn Salade som j genom staden Jacobstad sampt annorstädes, hwar de best kunde finna sin undankombst, så att dhe 14 à 1500 döda efter sig lembnade jembte allt artigleriet, som bestod af 16 mettall stycken, och en stor quantitaet fahnor, standarer och annor krigz rustning, jembte en stor peninge summa, jn packade j wagnar, hwilkas antahl jag eij så noga specificera kan. Den flychtiga fienden blef $1\frac{1}{2}$ mihl af wårt cavallerie sampt dragoner och Polakar effter satte, som en stor

myckenhet j retiraden neder giordt, så att näppeligen af Martj 18 hela fiendens macht skall warit undan kombne 400 man. Och är denna segren så mycket mehra skattbahr, som den så oförmodeligen till kom, j ty att wår commendeur war sinnad att lembna fienden, och gå honom förbij. Men som den effter Gudz skickelsse stelt sig j wägen för oss, så kunde wij så mycket mindre undwijcka att komma med honom att slåss, som de Swenska ej gierna will bära namnet med dem, som äro rädda, och för sina fiender wijka skulle, jnnan de honom försökt, och wår macht war emoth fiendens ej att nembna, och han sådanne fördehl-achtigheter hade, så att man ögonskienlig såg att Gudh war med oss j spehlet, helst som af dess stadiga canonerande ej blef öfwer 5 à 6 man dödade, emedan kuhlorne gick oss allt öfwer. Hela förlusten war på wår sijda ej öfwer 40 man döda och 100 man blesserade. Middagtijden åter kom våra ryttare och dragoner samt Pålakar, som convoyerat fienden ifrån wahlplatzen, då strax blef tacksejelse giordt för den nåd, Gudh oss emoth våra fiender ertedt. Derpå blef tropheherne tillsammans hembtade med penningarna och allt annat, som fienden effter sig lembnadt, och j goda wagnar in packadt, det öfriga, som ej af stort wärde war, och wij ej kunde aller war wärdt att med sig föra, blef dels till skiöflingz gifwit och det öfriga uppbrendt, det andra jembte våra döda och blesserade blef till Saladen infördt, derest troupperne blef öfwer natten ståendes, de blesserade förbundne och de döda begrafne samt officerarne, som slagne woro, till Mitou och Riga förde.

Följer specification uppå de regementen, som denne actionen bewistadt och slagitz med 2500 man Ryssar samt 5000 man Polakar, som comenderades af Öfwerstarne Netsiak och Protopp, men Polakarna af General Major Karp.

Af följande regementen bestod commende- ringen, som stod un- der Hrr Öfwersten Grefwe Adam Lewen- hauptz commando.	Öfwerstar	Öfwerste Leutnanter	Majorer	Gemena
Helsingarna	—	—	Vrangel 1	300
af Rigiska guarnizonen	Klot	—	Sten	400
Leyonhufwudz & Pud- busch[s] reg.	Leyonh.	—	—	150
Possens regemente ifrån Bausk	—	—	—	75
Effterlembnat cavallerie af Kungl. armæden och dragoner, som comenderas af Öf- Leut. Glasenapp, och Ryttmest. Broms . . .	—	Glasenap	—	130
Dragoner som Svenska presterskappet utgif- wit eller Stenbokz . .	—	Baner	—	150
Summa Swänska	2	2	2	1205
Sapiæske Polakar	—	—	Buchholz	200
Summerum Su:rum	2	2	3	1405

Dhe som äre med en linia understrukne är blefne i action.

Martij 19 Marcherade troupperne ifrån bem:te sitt nattläger och ankom effter 5 dagars march till Mitou, sedan de Rigiska woro gongna till sin guarnizon, och dhe comenderade af Possens regemente till Bauske.

25 Begynte manskappet att öfwersättias med båtar till staden Mitou öfwer älfwen och det myckna wattnet, som då om wårtijden der wid war, så att alla hindte ej öfwer-

komma innan kl. 2 effter middagen, oachtandes de dock så bittida om morgonen begynte.

Blef canonerne förde samt fanor och standarer borne Martij 26 igenom staden med process och musique ifrån Öfwerste Grefwe Leuwenhauptz quarter till slättet, derest allt blef in lefwererat och noga antecknadt, då ock de j action medwarande officerare blef hoos Hr General Major Stuart tracterade.

Blef utreckning gjort uppå dhe i action eröfrade pen- 27 ningar, som således blef utdehlte, nembl.

En blesserad capitain bekom	80 rd:r	à 72 öre
En frisk capitain	40 rd:r	—
En lieutenant och fendrik blesserad	40 rd:r	—
En frisk d:o	20 rd:r	—
1 under officer frisk	2 rd:r	—
1 gemehn, som eij war blesserad	1 rd:r	—
Dhe blesserade dubbelt	2 rd:r	—

Hwad öfwerstarne med de öfriga regementz officerare be-
kommit, kan jag eij rätt mig påminne, derföre lembnas så-
dant obemelt. —

Erhöllt Grefwe Leuwenhaupt sin general majors full- Aprill
macht, som ock blef vice gouverneur öfwer Churland,
emedan Gouverneuren Stuart bekommit låf att resa till
warma badet att låta sig churera, hwilken jnnan des afresa
öfwerlefwererade till Leuwenhaupt commando så wähl
öfwer Churland som ock öfwer tropperne, som då för
tiden der i landet stodo.

Af reste General Lieutnanten och Gouverneuren Stu- Majj 3
art ifrån Mitou till Riga, och convoyerades han af mestor
dehl officerare, så högre som lägre till Schultzen[s] kroug,
som är $\frac{1}{2}$ wägen emellan Mitou och Riga. Några fölgde
ock med till Riga, att af henta fullmachterne för åtskillige
officerare, som han effter Kungl. Majj:tt[s] allernådigste
tillstånd tillsatt i de vacantes stelle, då ock min Capitain

Erik Biörnberg blef major wid regementet, då ock jag blef 2:d förare.

Maij 15 Om morgon i första dagning bortog Polackarna strax utom staden Mitou wid det der wid belägne hofwet, nembl. Kieshoff, största dehlen af officerarnes hästar, som woro i Mitou, hwilka bewachtades af Lieutnanten Grass med 30 man af Hellssingarne och Cornett Lundman af Hr Öfwerste Wennerstedtz regemente med 24 man af samma regemente. Sådant kunde fienden så mycket lättare giöra, som ingen fantz, som gjorde dem motstånd, i ty officerarne så wehl som de gemene woro i säkerhet och såfwandes. En solldat af compagniet, som gott wid hestarne dem att holla tillsammans, blef något blesserad medelst ett styngn af en pique i ryggen. Dessutan woro wij som åfffast detta åhret allarmerade af Polackarna, så i staden som elljest på partier, med hwilka jag intet commenderad war, och kan allt derföre eij beskrifwa, huru der wid är tillgangit.

ANNO 1704.

Januarj 2 Utmarscherade General Major Leuwenhaupt med 250 man af Hellssinge regementet, som commenderades af ÖfwerstLieutnant Bruchner och Stadz Majorn Gertten, som ock största dehlen af de andra i Churland stående regementer, så att des hela corpo bestod ohngefehr af 4000 man Swenska troupper, så ock 3 à 4 compagnier Sapiæska Pålackar, som anfördes af Confederations marschalken Bellewitz och kunde umbtrendt giöra tillsammans 200 man. Och blef jag samma dag sergiant wid samma Dillsbo compagnie i Swinijfoutz stelle, som blef oförmodeligen af en solldat, som skulle rensa sitt gewer, ihiel skuten. Tagandes wij wår marsche ått Schaggaren, Janitskj, Schaul, samt flera städer i Samoiten och upphemtade contribution, och anlende omsijder till Kielmen den 10 Martj.

Ankom wij till Kielmen, derest folck af åtskillige nationer war till finnandes, nembl. Tyskar och Skottar, lutherska och reformerade, hwilka ock hade sin kyrckia, nembl:n de senare. Ståendes wij der stilla, till währfloden war öfwer gongen. Martj 10

Blef Öfwerste Leutnant Leuwenhaupt ut commenderad med 300 hästar att drifwa in prowiant, men som fienden har öfwerfallit 30 à 40 man, som af honom warit utsände, som ock blef dels slagne och dels fongne, att eij mehra än 2 der af kommitt till bakars med denna berättelsen, då han lembnade all victualje och boskapp effter sig, som han redan låtit in drifwa, och gick med oförrättade ährender till bakars, jnnan han någon fiende sedt. April 13

Ankom bem:te Öfwerste Lieutnant till Kielm och berättade, hwad han wid sin commendering förrättadt, hwilket eij bättre blef upptagit, än han undfick många swåra ord af Generalen, så att han med wåta ögon moste gå der ifrån. Detta war dett första commando han fördt för regementz officer, emedan han kort tillförende blef ifrån capitain öfwersteleutnant wid samma regemente dragoner, nembl:n Wennerstedtska, ifrån hwilket han sedermera blef transportterad till Åbolenska cavalleriet. 23

Uppbröt Generalen med hela commanderingen ifrån Kielm, marscherandes igenom åtskillige städer och omsijder Birsen förbij, hwilken ohrtz beskaffenhet Generaln sielf med åtskillige andra officerare recognoserade, hwilket fienden, som der inutj staden och slättet låg, om sijder med ett starckt skiutande så med canoner som med musqvetterie söckte att förhindra, hwar med de ock blesserade 5 à 6 hästar för dem, som fölgde med Generalen. Jmedlertid war jag med 30 man commenderad att rifwa neder hus, hwarmed en brygga skulle förfärdigas öfwer den något ifrån Birssen löpande älfwen. Blef allt der före armæden der wid öfwer natten ståendes. Maj 5

- Maj 28 Passerade älfwen [Aposchtscha?], på hwilkens andra sijda några bonde byar war till finnandes, derest armeden blef inlogerad.
- 30 Emoth middagen afreste General Major Leuwenhaupt ifrån bem:te byar till Mitou, hafwandes med sig 2:ne wagnar med penningar, som Littouwen och Samoiten contribuerat under den tiden wij warit borta med armæn, warandes wagnarne af den swårhet, att 4 starcka [hästar?] hade nog att göra en af dem att fortskaffa, hafwandes med sig 250 man till convoy. Emedlertid öfwer drog General Majorn commando öfwer armen till Hr Öfwerste Stakelberg, som i des från waro skulle obserwera fiendens desseiner, som ock låta förfärdiga bröd för manskappet, på hwilket wij j 2 à 3 weckors tid hafft mangel, som ock att afwacha Fälltherren Sapias ankomst ifrån Pählen med sijn Päliska arme, som sig med oss conjungera skulle, jembwehl och förfärdiga sådant, som wore tien[igt] till att belägra Birssen med, nembl. faschiner och stormstegar medmehra etc.
- Junj 1 Sedan Hr Öfwersten Stakelberg effterlembnadt heller commenderat 1,000 man cavallerie och dragoner att taga desse quarter i possess, som ock att betaga fienden all till förssel på proviant och mehra, som fienden till äfwenturs i fästningen kunde nödigt hafwa, hwilka commenderades af Öfwerste Wennerstedt, marcherade Hr Öfwerste Stackelberg med resten af armæden till staden Wobollnick, belägen ifrån Birssen 3 mihl, derest wij anlende samma affton, då jag ock blef med 20 man på uthwacht något ifrån staden commenderad. Derest wij blef liggandes öfwer 3:ne weckor och fornerade der sammastädes armæden med tort bröd och kiött, hwar på dageligen arbetades under berörde tid, ij lijka motto woro wij ock som åffkast alarmerade af Pälackar och Ryssar, hwilka Öfwerste Stackelberg som åffkast söckte att komma till sammans med, men som de eij wille holla stånd, utan togo flychten, ty fölgde dem ock bem:te Öfwerste i full jagande i 3:ne dagar effter med 600 man

cavallerie och förföljde dem 20 mihl upp åth landet, men kunde ej heller bringa dem till stånd, dock har han nederjordt ohngefehr 200 man af dem, för hwilka hestarna blifwit trötta, som ock bekom en wagn med peng[ar], som blef uthdehlt emellan bem:te partier, som ock derföre kiöpte hestar i stellet för dem, som stört utj efftersättiandet, som till tahlet warit 60 st:n, af den starcka ridningen, dels blefwit döda och dels aldeles förderfwade och odugl[iga].

Effter kunschapp att General Major Leuwenhaupt wart Junj 23. begrepen under marchen ifrån Churland till armæden, hwaraf fienden skall fått kunschapp och söckt att afskiera honom passagen till oss, i det han ställt sig med 6,000 man wid ällfwen, som löper för bij Posswoll, och således att få honom till fånga; ty uppbröt wij om morgonen bittida /:j tancka att förhindra fiendens desseiner:/ med hela armæden och woro 2:ne mihl redan j marchen begrepne, då en expresser ankom ifrån General Majorn, att Öfwersten skulle gå till bakars igen åth staden Wobolnicki, och der af wachta Generalens ankomst, hwilket och blef effter kommit, så att wij den föll[j]ande natten till bem:te ohrt och stad åter anlende. General Major Leijonhufwud har emedlertid fått kunschapp af Felltherren Sapias annalckande, hwilken han med sin hos sig hafwande escorte har rest emoth.

Ankom General Majorn med Felltherren Sapia till 26 Wobolnicki, derest hela vår armæde stod utom staden i gewehr opsteld, hafwandes berörde Fälltherre med sig 4-å 5,000 man Polackar, heller Littouwer, hwilka camperade på fältet, men wij ryckte inn utj våra förra quarter igen.

Hel bittida om morgon upp bröt hela armen, tagan- 28 des sin march längre åth Littouwen åt städerne, Linckou, Posswoll, Nowemeasto /:derest störste dehlen af jnne wånarena äro Tartare Judar. Blef 3 Sapiaske Polackar upphengde sampt 22 med 9 g[ånger] gattulopp afstrafade, för det de maroderat:/ så ock åt Ponewitz och Onixten, till hwilken senare ohrt wij anlende den 14 Julj,

då ock Generalen genom en expræsser fick weta att Selldzburg war starckt belägrat så wehl af Ryssar som Pålackar, och att de jnnan kort wäntade några 1,000:de man till succurs. Utj festningen Selldzburg war Öfwerste Leutnant Grefwe Linschöld commenderad med 300 man solldater af den Rigiske guarnizonen.

Julij 16 Om morgon uppbröt armæden ifrån Onixten, tagandes sin återmarsch till Nowemeasto och så wijdare geradesta wägen till Janitskj för de siukas säkerhet skull att komma oskadda till Mitou, hwilka temmell[igen] af de starcka marcherne tilltagit till 3- à 400 man, som derifrån bortskickades till Mitou, blifwandes armen, som om middagen d. 25 ankom till Janitskij der öfwer natten ståendes att hwila.

26 Om morgon wid första dagning uppbröto wij ifrån Janitskj med hela armæden och tog den närmaste wägen till Selldzburg och marcherade natt och dag, till des wij dijt ankommo.

29 Om middagstijden ankom wij $\frac{1}{2}$ mihl jfrån Selldzburg, då General Majorn erhollt kunskapp att några tijmar tillförande har ankommit 8,000 man succurs, derest ock General Majorn lät giefwa ordre, och uppställa armen till battallje, gifwandes ifrån sig den wanliga lösen, med Gudz hjelp, och macherade så i fullt löpande på fienden så när, att man wähl kunde see, hvad de sig före togo, och blefwe wij wid pas $\frac{1}{4}$ tijma stilla ståendes i den der wid belägne skogen, att j medlertijd rätta armæden, begynnandes ock då fienden, som oss eij så hastigt förmodat, men först då af oss fick kunskapp, att rangera sig till battallje, men blef dem eij lång tijd der till gifwen, emedan wij med alla våra 16 canoner begynte att hellssa på dem med Swenska lösen, och så avancerade an front på fienden löst, hwilka af vår hastiga ankomst, och des utan af de stora tractamenterne, hwarmed de sig dilecterat och de moste så hastigt qwittera; emedan det nys ankombne 8,000 Ryssar blefwit af de förra, som Selldzburg belägrat, fägnade med wijn och andra starcka drycker, att

de heel consternerade befantz, så att de eij mehra än 5 à högst 6 salvor kunde fördraga, jnnan de måste wenda oss ryggen, och allt dess arttollerie, som bestod af [16] mettall canoner och [4] mörsare sampt allt sitt bagage, oss till bytes. Wårt cavallerie underläth eij heller att föllja effter fienden och gjorde honom stort afbräck, äfwen wehl en dehl af de Sapiæske Pohlackarne, som fienden öfwer 2 mihl convoyerade, till des mörkret dem ifrån hwar andra åtskilldt. Felldtherren Sapias sohn, som war öfwerste, har i begynnelsen af action, tagit sin retirad med några 100 man till Riga /: hwilka bracht den effterrättelsen med sig, som skulle wij hafwa förlohrat:/ hwarföre och Generalen och Gouverneuren Frölick låtit dem arrittera, till des General Major Lewenhauptz berettelse med en courier en annan kunskapp bem:te Gouverneur meddehlte, då ock de strax blef arresten endtledigade och effter låtne att gå till armen igen. De döda blef, så mycket möjijeligt war, då om afftonen uppsöckte, sampt fiendens bagage till sammans kiördt och under wacht för warat, war till Capitain Jobst Törn-fellt med en lieutenant ock fendrik med 150 man solldater blef för årdnad. Öfwerste Leutnanten ock Commendanten Grefwe Lindschölldt fägnade sig alldra mäst öfwer denna undsättningen, emedan han högst en dag eller 2 ännu kunat sig deffendera, i ty det war en fästning, som [ej] war af stort wärde och således utan stor möda kunde stå att winna.

Dagen der effter blef tackseijelse giord om morgonen Julij 30 bittida, hwar effter General Majorn tackade alla burssarne för sitt brafwa förhollande, j synnerhet Hellsingarne med desse orden, att jag har nest Gud Eder att tacka för det att jag är general major blefwen, förmodar ock att jag äfwen wehl denna gongen medelst eder tillhi[e]lp och braveur, hwar i genom jag denne segren wunnit, lærer blifwa med general lieutenantz charge benådad, försäkrandes derpå hwar ock en, att han skall hafwa dem i gott minne wijd alla förefal-

lande tillfällen, hwarpå han till slut af sitt tahl bad dem sig derpå förlåta. Der på gafz med alla stycken, så wehl våra ägne som fiendens, dubbell Swenska lösen, hwilket ock blef beswarat af fästningen hwar gong, hwar under ock våra döda blef begrafne, och sedan något dereffter fiendens döda. Effter middagen begynte man på att inlasta våra blesserade så ock stücken, som woro på slättet j Selldzburg jembte de fientl[iga] stycken och mörsare sampt amunition och andra tropheher, som der eröfrades, jembte wad annat som kund[e] wara i förråd i fästningen, uppå några fahrtyg, som intet långt der ifrån upfantz i Dunau strömmen, och således afsendes till Riga.

Julij 31 Emoth afftonen blef fahrtygen färdiga att gå ifrån Selldzburg till Riga med de blesserade, jembte stücken och amunition med mehra, som fantz utj festningen, der till gafz manskapp och officerare af den Selldzburgske garnizon. Det lilla bytet, som der kunde finnas, blef mest af det Polniska partiet utplundrat, några få af våra kunde också något bekomma, men största dehlen lijtet heller alldeles intet.

Aug. 2 Blef fästningen demolerad emoth affton kl:n ohngefehr 7, emedan den eij war af stort wärde, eij heller fant General Majorn nödigt att der lembna någon wijdare besättning, att låta den förbättra, effter den så afsijdes ligger och kan intet i hastighet secunderas, eij heller wore det mödan wärdt sådant i krigz tiden att giöra, emedan handelen, för hwilken orsak denne festning giord är, nu lijder mehn.

Ryssarne, som till tahlet woro 12,000 man reguljer troupper, sampt 15 à 16,000 Cossaker, Tartare ock Callmucker, commenderades af [General Major Korsack?]

Polackarna commenderade Fursten Witznowitski sielf och bestod de af följande troupper:

Infanterie commend[erades] af General Zchinitzki	
och woro	4,000 —
Tyska dragoner, General Major Birn	1,500 —

Furstens ägna cirrazierer ock pantzar 300 —
 Pollackar, af Öfwerste Gor och Goes 6,000 —
 Polniska armen S:a 11,800 man

Gjör till sammans med de för speci-
 ficerade och hijt transportterade Rys-
 sar, Cossaker och Callmucker. . . . 27,000 —
 Summa S:marum 38,800 man

Der af är på wahlplatzen blefne och af våra
 räknade och begrafne 3,273

För utan hwad vårt cavallerie, dragoner och Polac-
 kar i retiraden under 2:ne mihl wägs har neder giordt.

Fångne är följande

Ryssar, Pola- kar, Cossaker och Callmuc- ker.	{	Capitainer	5 —
		Capitain Lieutnant	2 —
		Lieutnanter	9 —
		Fendrikar och Cornetter	11 —
		Underofficerar	24 —
		Gemena af alla nationer	236 —
		Summa fongne	287 man
		Canoner	16
		Mörsare	4
		Fahnor	8
		Standarer	3

Des utan en hoop amunion och victualie med
 annat bagage.

Dhe Swenska, som emoth desse före nembde fiend-
 tel[ige] troupper fechtade, woro följande:

Regulier Swenska troupper . . . . . 3,780 man
 Emedan 200 siuka sendes ifrån Janitski.
 Siuka, som eij woro i action wid pass 20.
 Felldtherren Sapia med sijna Littouska
 troupper till häst . . . . . 4,800 —
 d:o Marschalk Bellewitz med sijna . . . . . 250 —
 Felltherrens tyska dragouner under
 Öfwerste Leutnant Budas commando 400 —

Janitschiarer till foth	200	
Ungerska infanterie	400	600 —
J[n] alles är		Summa 9,830 man
Der af är blefne döda på platsen		
Swenska, in alles	95	
Pålackar af infanterie	63	
D:o tyska dragonerne	11	
af Pålackarne till häst, som man kunnat erfahra	75	244 man
Blesserade		
Swenska	270	
Pålniska infanterie	91	
Tyska dragoner	15	
Pålackarna till häst	155	531 man

Är alltså denna action Gudj lof lyckeligen förluppen utan någon särdeles skada på vår sijda. Förlusten uppå den har wehl blifwit större, der fienderne fått tijd och rådrum att ställa sig bättre i positur, och der icke största dehlen af det fiendtel[iga] partietz commendeurer warit af öfwerflödigt drickande beswärade, hwar j de som bäst begrepne woro, då wij anlende till förr omtahlte skoug, derest wij stadnade. Wår arme war således blandat, att en battaljon infanterie och en esquadron cavallerie emellan hwarannan kom an marscherandes, men artolleriet således, att hwar battaljon hade sitt stycke med sig, som släpades så lenge af knechtarne, till des fienden wende oss ryggen, då de sedan blef planterade på ett rum mitt för infanterie linien, som sig tillsammans slöto, sedan cavalleriet ryckte uth effter den flycktiga fienden, äfwen wehl Polackarne till häst, som wore dehlte på begge flyglarne, då action sin begynnelse tog, men de sig sedan af sig sielfwa skingrat.

Aug. 3 Uppbröt hela armæden ifrån Selldzburg, tagandes genaste wägen till Birssen densamma att belägra och anlende om affton wid byn Libinski.

Derifrån till byn Wollkowa, derest wij ankom om Aug. 4
affton kl. 10.

Derifrån till byn Glibinski. 5

Der ifrån ankom om affton till byarne om kring Birs- 6
sen, då ock General Majorn en formulæ attaqve giöra wille.

Om affton blef 300 man solldater commenderade att 7
beteickia arbetarena, som skulle kasta upp approscherna,
som ock om natten blef öppnad på 3:ne stellen, men det
4:de stellet eller sijdan kunde intet wara tillgiengeligit för
det stora moraset skull, som der war. Och hade man
trägen wacht och arbete jembwehl andra commenderingar
hela den tijden, nembl.

Blef våra batterier färdiga och begynte Major Beton 26
sama dag på att canonera, som ock kasta bombar in i
festningen. Staden war mäst af commandanten allaredan
ruinerad.

Sprang den största af våra mörsare och blef deraf 27
skadda 3 man. Fienden underlät ej heller ifrån fästningen
att skiuta så wehl uppå våra approscher som lägret, som
war lijtet der ifrån, dock Gudj ärat utan någon särdeles
effect. Utan des avancerade wij med arbetet in utj fiendens
grafwar, och blef all anstallt giord till att storma bemelte
slätt; ty blef ordre utgifne att alla siuka och blesserade
skulle sendas ifrån armæden, under hwilka jag ock blef
recknad, emedan jag den 18 war commenderad att giöra
faschiner, då jag om affton wid återkombsten drack sööt
miölck, hwar af jag fick frossan, och moste ändå sådant
oachtandes gå på wacht i approscherna natten öfwer till
andra affton, då wachten blef aflöst. Hr General Majorn
war så gunstig så wehl som alla mijna regementz officerare
och gaf mig medicamenter, som ock allt annat, hwad jag
hade nödigt. Men som jag derhoos blef behäffad med
blodsiukan, hwilken mig ännu mehra afmattade, ty moste
jag sändas bort med de andra siucka, och således blef
olycklig, j dett jag ej fick bewista belägringen till slutet.

- Aug. 28 Blef de siuka bortsende under convoy till Bauske, derest wij ankom d. 29 om affton.
- 29 Blef de siucka, som hörde till dhe j Mitou liggande regementerne ifrån Bauske till sijna regementer skickade, att der så mycket bättre skiötas, derest wij ankom d. 31 om afftonen, då jag bekom qvarter hoos Cammarförwallten Darn tillsammans med Guarnizons bokhollaren Gregorij.
- 31 Har våra med alwarsamhet begynt att canonera och bombardera på Birssen, hwar emoth fienden, så mycket möjijligt har warit, eij underlåtit att göra det samma, med hwilket de dock ljetet uträttadt, hwillken canonering och bombardering continuerat till d. 2 September effter middagen, då Commendanten, som war en Churlendare och derhoos öfwerste, benembd Taub, ingick accord att marchera ut med öfwer och under gewehr, flygande fahnor och fullt spehl etc.
- Sept. 3 Marcherade garnizonen uth och våra i des stelle inn, nembl. Öfwerste Leutnant Bruchner med 600 man commenderat manskapp af alla regementer.
- Den fiendl[iga] garnizon bestod af följande manskapp nembl:n
Janitiarer	250
Heidukar och ungerska infanterie	430
Ett compagnie tyska dragoner .	73
Littouver med bössor	600
Summa	1,353 man
- 4 Blef all amunition utlefwererat af den förra commendanten, alla stycken, magazin lefwererat, jembte ock alla minor wijste och visiterade. Doch moste de uthom fästningen blifwa liggandes i 2 dagar såsom geitzel att inga fördålda minor skulle finnas, som skada skulle förorsaka, mehra än de, som uppwijste woro.
- 7 Af marcherade Öfwerste Taub med sitt öfriga manskapp, sedan det ungerske, heidukiske och janitskiarske infanteriet antagit tjenst hoos Felltherrn Sapia och honom swurit.

I fästningen befantz följande:

18 mettallstücken af åtskillig storlek

20 jern stycken dito

6 mörsare, hwar af allenast 3 woro af metall

600 gewehr, som ej woro af stort värde, jemte

ett temmel[igt] förråd på proviant och amunition

med mehra som till Kongl. May:tt[s]ienst lända

kunde.

Efter middagen af marcherade General Majorn med Sept. 9
armæden, hafwandes med sig det förnembsta, som eröfrat
blef i fästningen, så som en dehl canoner, mörsare, en dehl
amunition och proviant, som skickades till Riga. Efter-
lembnandes Stadz Majoren Gertten med 400 man commen-
derat manskapp till commendant att deffendera fästningen.

Ankom det commenderade manskappet, som warit 13
med General Majorn, till Mitou, hwilka warit hela tiden
wid armæden, och gick hwar och en till sitt regemente
och förra guarnizoner.

Blef jag Gudj ährat så frisk, att jag begynte att gå uth. Octob. 10

Kom Major Gertten, som war commendant i Birssen, 20
till Mitou med det hos sig commenderade manskappet, som
effter General Majorns ordre bortsändt hwad i fästningen
warit, innan han der ifrån marcherade, sampt wid utmarchen
derifrån lät demolera fästningen, emedan kunskapp inkommit
att Ryssarne warit i starck anmarch begrepne att willja
honom sampt fästningen attackvera. Hwilken kunskapp warit
så säker, att i det slättet sprengdes, ankommo några 1,000
Pålackar, men tordes ej Majorn rätt attackvera, emedan han
stod och wentade till en bastion, som intet ännu war sprun-
gen, emedan luntan lærer släcknadt, hwilket att werckstella
Majorn sende mineur leutnanten och 2:ne mineurer till
bakars, hwilka ock af fienden blef borttsnappade, men
Majorn med hela sitt partie lembnade de utan någon skadas
tillskyndande, så att han utan någon mans förlust wijdare
än som sagt är — mineurerne —, lyckeligit kom till Mitou.

Under hela belägringen har de belägrade förlohrat 111 man döda och 218 blesserade med en lieutenant blesserad.

Förlusten på vår sijda war under hela belägringen

Döda . . . . . 37 man

Blesserade . . . . . 105 »

Fongne, 1 mineur leutnant 1 »

Mineurer . . . . . 2 »

Ehuruwehl denna fästningen intet war för oss särdeles inportant, dock förorsakade hennes eröfrande så mycket, att fienderne eij hade å negden något fast rum, derest de sijna posteringar inkasta kunde, eij heller något rygg wärn hafwa, hwar igenom dee oss kunnat åtskillige förtretligheter tillskynda, som således blef dem alldeles afskurit.

Novemb. 2 Effter inhembtad säker kunskapp om fiendens annalkande, samt härjande och brennande så j Littouwen som i Samoiten och Churska grentzerne, lät Hr General Majorn till förekommande af sådant wijdar[e] tyranniska förfarande, samma dag kl. 3 effter middagen utcommendera Hr Öfwerste Wennerstedt med 2,000 man Swenska troupper, hwar i bland war 800 Hellsingar under ÖfwersteLeutnant Bruchner och Stadz Majorn Gerttens commando, med hwilket partie jag också fölgde. Jembwehl ock beordrat Regementarien Zawissa, hwilken Felltherren Sapiæ /:som något effter action wid Seldzburg sig med sitt infanterie och några andra troupper till Preutzen begaf:/ effter sig lembna[t] wid denna armeden med 4,000 man Polackar; att sig med bem:te Hr Öfwerste skyndsammast conjungera; och anlende wij samma affton till Grünhoff. 3 mihl.

3 Om morgonen marcherade ifrån Grynhoff och ankom till Grentzhoff om afftonen, då jag ock kom på ordinantz hoos Hr Öfwerste Wennerstedt, derest ankom ock samma affton några af våra allierade Pollniske troupper, med berättelse att öfriga dehlen af dem stodo j staden Schaggaren i Samogiten belägin.

Blef wij stilla liggandes och wäntade på några com- Novemb. 4
menderade manskapp ifrån Bausk och Libou, som med
oss skulle stöta till samman, hwilka wij der eij afwentta
kunde.

Om morgonen uppbröt wij ifrån Grentzhoff och mar- 5
scherade Schaggaren förbij /: derest de Pohlniske trouperne
stodo:/ till byn Stungi 1 mihl ifrån bem:te stad belägen,
derest wij j 2:ne dagar blef ståendes, under hwilken
tid ock dhe förr omtahlte manskapp ifrån Bausk och Libou
ankom, nembl:n de ifrån 1:a ohrten commenderades af Major
Sasse och de andra ifrån Libou af ÖfwerstLeutnant Ehrenberg.

Bekom jag ordre genom ordinantz underofficern, som 7
blefwit aflöst ifrån Öfwerste Wennerstedt, att jag strax skulle
komma till Öfwersten, hwartill ock min Öfwerste Leutnant
och Major mig också beårdrade, hwilket jag ock strax gjorde.
Wid min ankomst dijt, blef mig till frågadt, om det icke
war jag, som hade ordinantz hoos honom på Grentzhoff,
hwar på jag swarade ja. Wijdare gaf han mig befallning
att taga emoth magazinet, så snart något skulle ankomma,
och jmedlertijd wara hoos honom och hielpa till att skrifa
universalier kring hela Littouwen och Samogiten.

Om morgon marcherade wij ifrån bem:te by och an- 9
kom om affton sehnt till staden Metzkutie, derest jag be-
gynte att taga emoth en hoop boskapp af åtskillige execu-
tionspartier, såsom Major Rebender och Lieutenant Gyllen-
borg och flera andra comenderat, bekommandes hoos
mig en underofficer med 24 man wacht sampt 3:ne andra
underofficerare till hielp att taga emoth prowiantet, sampt
fourage, hwar öfwer jag holde book sampt assignerade
hwart regemente till att undfå sin förplägning på de andra
underofficerarne, som hwar affton skulle göra räckenskapp
för mig, hwad de utgifwit, som ock emothtagit, hwilket jag
allt moste qwittera, hafwandes jag alltså ett dagel[igt], arbete
särdeles af de Polniske troupperne, som satte mig mäst att
göra, i ty dhe har öfer sin commissarius ombracht klage-

måhl, som skulle han dem oförrätt göra ock eij dem gifwa, hwad han af mig emoth tagit för allt sitt manskapp i en summa, ty blef jag beordrat att emothtaga förslag af hwart compaignie, huru starcka de woro, som war 75 compaignier, för hwilka jag dagligen moste göra för hwar och ett en särskilt utrekning och assignation. Med detta så wehl som mycket annat förefallande arbete, som dagligen tilltog med utreckningar och ett och annat, som på fordrades, most jag dragas till juhlafton, då jag mina reckningar begynte att förfärdiga, emedan Commissarien Bewerman der war tillstädes.

Dicemb. 20

Upp bröt wij effter General Leuwenhauptz ankombne ordre, och marcherade om morgonen ifrån Metzcutie, och ankom med stor möda öfwer strömmarna, som gick öppna af det continuer[liga] töö wädret, förlorandes jag öfwer 30 st:n stora nöth den dagen, som ock 2:ne ryttare, hwilka om morgon blef till magazinet commenderade att köra boskappen, emedan sådant föll allt för swårt för foth knechten att göra, för de diupa wägarna skull, hwilka ryttare ock druncknade. Och ankom wij sent om affton till byn Jedwaine, derest wij blef liggandes att torcka skriffter och annat, som blefwitt wått i älfwen till d. 23 om morgonen.

22 Om affton skiöt en soldat af Hellssinge regementet, som stod på en uthpost, en ryttare af Åboleningarne i hiel, för det han intet swarade, då posten honom anropade och bad stå.

23 Upp bröt wij ifrån berörde by och ankom den 24 middagstijden till Janitskj, derest wij antreffade Leuwenhaupt /: som under vårt bårta warande bekommit sin general lieutnants och guverneurs fullmacht öfwer Churland:/ med 4,000 man Swenska troupper, som dehls kommit ifrån Liffland och Schlippenbackz armme, som af Rigska guarnizon under Öfwerste Clotz commando några 100:de man, warandes armen 6,000 man starck af Swenska troupper för utan Pålackar. Där bekom jag ordres att aflewera det

öfriga af magazinet, som ännu i beholld war, till Krigz Commissarien Bewerman, som der war ankommen, hwilket ock samma dag skiedde emoth qvittens. Under juhle högtijden moste jag förfärdiga mijna reckningar.

Om morgon aflewererade jag mijna reckningar till Decemb. 30
ÖfwersteLeutnant Mentzer /: som war som General Directeur öfwer commissariatet wid armen:/ j närwaro af General Leutnanten sielf, så ock Öfwerste Wennerstedt, som mig denna commission öfwerdragit, Öfwerste Cloth och flera förnehma regementzofficerare. Effter hwilkas genomseende Öfwerste Leutnant Mentzer sade öfwerliud, att sådanne reckningar hade Commissarien Bewerman ännu alldrig ingifwit, tahlandes wijdare med General Leutnanten der om på Französka, hwilket jag intet förstod. Der på tackade mig Öfwerste Wennerstedt för min möda, och till böd mig strax cornetz charge under sitt regemente, och tog mig hem med sig till måhltidz, då han skickade effter min Öfwerste Lieutenant och Major och begierte att få wetha deras utlåtelse der om. Och som dhe sig ej der till kunde resolwera utan Öfwerstens wettenskapp och samtyckie, som war j Mitou commendant, ty begierde jag så wehl låf af General Leutnanten sielf, som ock Öfwerste Wennerstedt sielf på mijna wägnar om låf att resa till Mitou och begiera afskied ifrån Öfwerste och Commendanten Knorringz Hellssinge regemente, hwilket mig ock af General Leutnanten bewilljades, att på 4 à högst 5 dagar komma till bakars igen.

Om morgon reste jag ifrån Janitske till Mitou, derest 31 jag ankom om affton kl. 4, jnnan portarne blef slutna, då jag strax gick till Hr Öfwersten Knorring och aflewerera några bref till honom, som mig af åthskillige woro med gifne. Men som då war mycket fremmande hoos honom, ock des utan war en stor högtidz affton, kunde jag ej då strax min begieran om afskied anbringa, utan hade der med fördrag till dagen effter nyåhret. Emedlertijd bestelldte jag ifrån mig, hwad jag elliest hade att för rätta,

så för andra wid armeden, som de mig öfwer drog wid min afresa, som ock för mig sielf.

ANNO 1705.

- Januarj 2 Anbrachte jag min begieran hoos Hr Öfwerste Knorring om afskied, hwilkens swar war detta, att han intet wille wara den, som skulle förhindra min lycka, der det wore mig nyttigt, före bringandes följande resoner. 1:o att det skulle falla mig mycket kostsampt att kiöpa hästar och munderingar, 2:o att jag skulle hafwa monga förtretligheter af de andra så öfwer som under officerarne, för det jag ifrån ett fremmande regemente skulle der blifwa avancerad, 3:o om jag wore olyckelig med hästar, wore jag jnnan kort alldeles ruinerad, tagandes exempel af Lundman och flera, som således chanscherat, 4:o försäkrandes mig att jag skulle blifwa amployerat wid regementet med det allra första, uppdragandes mig strax secund felltwebels platzen wid samma compagnie, jag war wid, i Rosbergz stelle, som 2 à 3 dagar för min ankombst har med döden afgått, hwarföre jag tackade så wehl för des goda inrådande, tillseijelse och nya avansement till 2:a felltwebel wid compagniet, hwilket jag ock antog.
- 4 Afreste jag middagstijden ifrån Mitou ock ankom om affton till Janitski.
- 5 Giorde jag min uppwachtning hoos General Leutnanten och berättade min åter kombst sampt öfwerlefwererade åtskillige bref till honom, sammaledes gjorde jag derpå min uppwachtning hoos Hr Öfwerste Wennerstedt sampt berättade honom, att jag eij kunde få afskied af Öfwerste Knorring; och att jag har avancerat till fälltwebel, hwar till han önskade mig lycka samt beklagade, att jag eij skulle komma under des regemente, hwilket jag ock sielf gjorde, försäkrandes mig än ytterligare att wara redbogen mig att hielpa, i hward jag honom skulle anlijta. Hwar med jag tog afskied, med tackseijelse för all ertedd godhet, och gick

så till regementet och manskappet, som war commenderat wid armeen af compagniet, som bestod af 108 man, gifwandes strax raport om mitt avancement först till min Capitain af Dilsbo compagnie Marckus Rosberg och de öfriga compagnie officerarne och gick sedan till Öfwerste Leutnanten och Majorn och öfwer gaf Öfwerstens bref om mitt avancement, hwilket de tyckte wehl wara, blef också der till middagzmåltid.

Kom kunskapp, att Öfwerste Leutnant Leuwenhaupt Januarij 6 och Major Danckwardt /:som den 30 Decemb. nestl[idne] blef ut commenderade med 600 hästar:/ har haft en ranconter med Ryssarne, derest Rytthemestaren af Nylenska cavallerie Hestsko blef slagen jembte några gemena. Blef alltso ordre gifne att wara marchfärdiga.

Marcherade wij ifrån Janitski med hela armen och s blefwo ohngefehr 5 weckors tijd liggandes i nedan skrefne städer, nembl. Citowiana, derest ett wackert Caputsiner kloster war.

Ankom wij till Citowian, derest wi blef j 10 dagar 11 liggande och dref in contribution.

Der ifrån marcherade wij till Courtowiana, derest wij 22 anlende d. 25, och blef der liggandes till den 2 Febr., då Febr. 2 wij uppbröt der ifrån, sedan contribution war kring dee districten in drifwen, och så wijdare till Cuttellwa, derest wij woro j 9 dygn. Och blef wij der allarmerade af Ryssarne, som om natten practicerat elld j staden, och sielf gjorde de i det samma anfallet, men blef Gudj låf afwijste, och hade wij der wid ingen mans förlust; der blef jag commenderad med 50 man att draga bort amunitions wagnarne ifrån ellden. Något för dagningen marcherade wij 12 effter fienden, som sig utlåtit att willja holla stånd på en beqvehm ohrt, derföre fölgde wij honom så tätt på hälarne, att hwar wij ankom den ena stunden, har de gått bort den förra och lemnadt maten på bordet effter sig; denna jachten continuerade i 7 dagar och nätter, som wij alldrig

woro 2 tijmar i hus, utan continue marcherade. Wårt cavallerie har wehl utj efftersettningen nedergjordt 2 à 300 man, hwilka eij så lätt der ifrån kommit, der icke den diupa sniön och wattnet dem [dvs. vårt cavallerie] så mycket förhindrat hade. Finnandes omsijder General Lieutnant fåfängt wara dem wijdare att efftersättia, emedan de sig skilldt ifrån hwar andra och tagit åtskillige wägar. De städer, wij j detta löpandet [och] efftersättiandet passerade, kan jag intet weta, emedan 7 dagar och netters march förtog lusten sådant att i betrachtande taga heller effterfråga, emedan man af sombnen war så swårt betagen, att jag och många andra gick och såf med kurtz gewehret på axlan för diwission, haka [ö:åka] och rijda kunde man eij heller för den infallande starcka kölden skiöll.

- Febr. 20 Ankom wij till staden Kortowitskie om natten, derest fienden bortsnappat åtskillige marqvetentare wagnar, som för hestarnes matthet skull af den swåra marchen blefwit effter, och eij kunnat komma med armæden fohrt, dock har sådant intet skiedt öfwer $\frac{1}{2}$ mihl ifrån bem:te stad.
- 26 Uppbröt der ifrån, nembl. Kortowitzski ock marcherade 3:ne dagar, då wij ankom till Gliboiske.
- Marts 6 Sedan wij uppdrifwit contribution i Gliboiskiske districtet, marcherade wij der ifrån geradesta wegen åt Kielm.
- 10 Ankom om morgonen wid dagningen till Kielmen, derest Pålackarne warit för oss och fordrat contribution, men som de ingen fått, har de giordt begynnelse att tända elld på staden; alldeles att werkstella sit uppsåt för hindrade wår hastiga och oförmodel[iga] ankombst, hwilket obligierade dem hals öfwer hufwudet att rida der ifrån, sedan de 8 à 10 hus alltredan antändt, som dock blef medelst wår tillhjälp, mest utan särdeles skade conserwerade på 3:ne näher, som bran i grund neder.
- 21 Om morgonen marcherade armænen ifrån Kielm, sedan wij uppburit contribution så wähl af staden som der om kring hörande och liggande byar, och blef jag utcommen-

derad om natten, emedan jag med Capitain Furman hade wacht, att exeqvera siutz utj staden, och ankommo wij samma affton till Roscheinen, som är hufwudstaden i Samogiten, och måste jag äfwenwähl den natten öfwer wara på wacht, effter den för den sena ankomsten skull eij blef aflöst.

Marcherade Hrr Öfwerste Kloot på General Lieutnantens ordre med allt infanteriet till Churland, då Capitain Dellwig och jag blefwo commenderade att emottaga magazinet af Commissarien Bewerman, som föllgede medh General Leuwenhaupt, hwilken med allt cavalleriet och dragounerne tog sin marche wijdare åth Littouwen dehls för fouragien och förplägningz skull, /:emedan i Churlan war för swårt för hela armæn att subsistera:/ som ock att obserwera fiendens dessainer och att betaga honom så mycket möjligit war att för öfwa sin grymhet på detta landetz jnnewånare; och ankom wij om affton med allt infanteriet till byn Utkaine. Aprill 10

Ifrån byn Utkaine till staden Schaul, derest wij lågo 11 j 3 dagar stilla och emothtog prowiant.

Uppbröt wij om morgonen ifrån staden Schaul och 15 ankom om affton sehnt till byn Uligiski.

Marcherade wij ifrån byn Uligiski och ankom om 16 affton till Schaggaren, derest wij lågo 4 dagar och inhembtade prowiant.

Marcherade troupperne ifrån Schaggaren, lembnandes 21 Hr Öfwerste Clooth der ordre effter sig till oss att wij skulle följa med och lembna hwad som j mangel af siutz eij kunde föras med effter oss, emedan några fiendtel[iga] troupper sig wijst. Men som bem:te Hr Capitain och jag eij wille gierna lembna något effter oss, ty gick jag med det manskappet, som war hoos magazinet commenderade, och exeqverade hästtar utur staden, hwilka jag till så stor dehl tillsammans bekom, att allt dett angelägnaste blef på wagnar lagdt, undantagandes något bröd, hwilket wij till stadzens fattiga utdehlte, på det wij fijenden, som oss i hälarne

fölgde, icke med det ringaste betiena skulle, oachtandes att Öfwerste Clot sende oss genom Fendrick Leijonsten 3:ne gongor ordre, att wij skulle oss ifrån staden begifwa och lembna allt effter oss; och ankom wij om natten till Baldonska hafwen.

- Aprill 22 Uppbröt wij ifrån Balldon och ankom emoth affton till Mitou.
- 23 Lefwererade wij vårt förråd af boskapp och andra prowiantz perzedlar till Mitouska Prowiantzmestaren Berner emoth des qvittance.
- 24 Afmarcherade det manskappet, som stod under Hr Öfwerste Clotz commando till sin guarnizon i Riga, men Öfwersten blef så länge qvar i Mitou, till des reckningarne woro förfärdigade på det wij under marchen uppburit och utgifwit till troupperne, och af mig blef för färdigade, hwilka sedan med öfwerstens och våra nampns underskrift blef jembte alla qvittencerne in lefwererade till Öfwer Cammereraren Klintenhielm att öfwerses, och till bookz föra låta.
- 30 Reste Öfwerste Clot ifrån Mitou till Riga, då han skienkte mig för mitt omak en ung klippare och 5 rd:r Albertus. Sedan blef jag allt stadigt wid compagniet, till des at commenderingen skiedde till Gemyhrthoff och bekom kvarter hos köpman Bigner.
- Maj 7 Blef jag behäftad med en swår ögne siuka, öronwärck och chatarr, under hwilken siukdomb jag fick skönja den omwårdnad, som Öfwersten, så wehl som dee öfriga regementzofficerarne hade för mig, i det de woro mig på allt sätt behielpliga, så med ett och annat, som jag nödigt hade, som ock ordres meddehlande till doctorn och fältskiererne, att de skulle giöra sin flijt att curera mig, wid swårt straff tillgiörande, som Gudj ährat hade den effterfölgd med sig, att jag på 15 à 16 dagars förlopp blef bättre.
- 25 Sende Hr Öfwersten till mig och frågade om mitt tillstånd, och lät bedja mig, om möijeligt wore, jag skulle

komma till honom, men som jag war af Fällt Doctoren Bruun förbudin sådant att giöra, ty meddehlte jag utskickaden samma swar. Kort derpå sende mig Hr Öfwersten sin journal på sijne giörde tienster förseglat med Munster-skrifwaren, som war wid Lijf- eller Hr Öfwerstens compagnie, Hans Gestrijn, med en billiett af Hr Öfwersten, att jag skulle der uthur extrahera, hwad tienster han har giördt så wähl i Swerige, som j Braband och Frankerijket, emedan Kungl. Maj:tt[s] ordre skulle wara kombne, att så wähl regementz, som öfwer och underofficerare skulle insända till cantzeliet sijna mæriter, begierandes wijdare, att jag sedan förfärdigandet skulle sända allt för zeglat till honom igen, hwilket och samma dag emot affton skiedde. Under bem:te siukedom sende bem:te Öfwerste, så wehl som ÖfwersteLeutnanten och Majorn mig mest alla dagar math, heller åttminstone lät mig tillfråga, hwad jag hafwa wille.

Begynte jag att gå uth och giöra tienst wid com- Maj 29 pagniet.

Hemkom Hans Excellence GeneralLieutnanten till Mitou Junij 18 med några trouper cavallerie, som blef i Mitou liggande; de öfriga har han beordrat att gå i kvarter i Churland.

Marcherade ÖfwersteLeutnant Bruchner med $\frac{1}{2}$ regementet, så ock ÖfwersteLeutnant Mentzer med helfften af Generalens regemente till Dunamunde schantz, att förstärka guarnizon och der j arbeta och reparera skantzen, emedan Generalen inhembtadt kunskapp, att fienden dragit sig starckt tillsammans wid Pollosk, att willa gå der ifrån med strusar och andra fahrtyg Dynau strömmen utföre, till Riga och bem:te schantz.

Begynte allt manskappet, som i Mitou war, på att 30 campera wid wallarna i staden, hwart regemente för sig, på det de skulle så mycket bättre wara j beredskapp att emothtaga fienden /: som förspordes komma utföre: / der han något anfall giöra skulle.

- Julij 6 Effter middagen återkom manskappet, som warit commenderade till Dünamunde schantz, hwilka under den bortawarande tijden camperat der utanföre, och dagl[igen] med comenderat manskapp der af arbetat på wallarne, som ock att förfärdiga baraqver och cassarmes j berörde fästning.
- 9 Utgick en stor commendering ifrån Mitou, af alla der liggande regementer, som ock af Hellssingarna emoth 900 man, som commenderades af ÖfwersteLeutnant Bruchner och Majorn Biörnberg, jembwehl ock skall några dagar för ut wara ordre gongne till Riga, Bausk och Libou, att en dehl af berörde städers garnizoner skulle skynsamast uppbyta och sin march forthsättia till Schaggaren, derest randewou platzen wara skulle. Med denna commendering war jag wid orderne till sagd att följa med, som dock war owahnligit att tillseija underofficerarne wid paroln, men som det war ÖfwersteLeutnantens och Majorns ordre, att jag skulle exprässe gå med emoth mijna Capitainers willja, ty blef sådant wid ordernes utgifwande befallt. Men som Majorn eij den afftonen wid utmarschen war färdig att följa med, emedan han ännu intet ifrån sig lefwererat alla regementz acterne till den ällsta qvarblifwand[e] Capitain Sinckler af regimentet, ty fick jag befallning att blifwa qvar, till des Majorn skulle blifwa färdig och imedlertijd hielpa honom med skriffternes öfwerseende och annoterande, som ock den dagen blef beställt, så att jag bekom ordre om morgonen kl:n 4 att komma till Majorn, då wij skulle fortsättia vår resa effter armen.
- 10 Om morgon tog jag afskied ifrån mitt wärdfolck, sedan jag dem lefwererat min coffert och öfriga saker, som jag eij kunde föra med mig, och red till Majorn[s] kvarter. Då jag honom fant såfwande, ty satte jag min häst i des stall och gick imedlertijd till Hr Öfwerstens logement, att förnimma, om han hade något att befalla wid armæn, som af mig för rättas kunde, och som han blifwit mig hwarse

igenom fönstret, att jag war så resfärdig, ty sände han sin cammartienare uth att bedja mig komma jnn, hwilken be-
tient jag ock mötte i förstugu dörren, som mig där Hr
Öfwerstens ordre till kienna gaf, att han wille tahla wid
mig, hwar på jag gick inn. Strax wid min inkombst frå-
gade han mig, hwarth jag skulle taga wägen; swarandes
jag, att det lerer wähl wara Hr Öfwersten bekant, att jag
är beordrad att gå med commenderingen uth, men att jag
på Majorns begieran blewit qvar, att hielpa honom till
rätta med regementz skrifterna. Hwar på Öfwersten gaf
mig ordre att blifwa qvar, sejandes der hoos, att Majorn
har så munga andra af regementet, och att han skulle taga
hwem han wille af dem, men jag skulle blifwa qvar, emedan
Öfwersten hade mig sielf nödigt. Desse ordre war mig myc-
ket wijdriga, j ty jag tillförende alltid warit med wid alla stora
utcommenderingar, på det jag skulle så mycket mehra giöra
mig recommenderad, och således alltid förr lagt den, som
för rättadt munsterskrifware tiensten j min från waro wid
compagniet, hwilket jag ock nu refererade Hr Öfwersten
och bad 2 à 3 gongor, att jag skulle få följa med, emedan
jag giordt mig så stor omkostnad, med hestars kiöpande
som ock annan munderingz anskaffande, som jag till en
lång march nödigt fant. Med allt sådant kunde jag inet
uträtta annat än jag skulle blifwa qvar, med de orden, att
Majorn har munga andra af regementet att taga, utan all-
tid och wid hwar uth commendering mig, hwilket han bad
mig berätta Majorn, hwar på jag gick uth, mehr bedröf-
wad än jag gick inn; när jag war på gatan kommen, sände
han effter mig, att jag skulle komma jnn igen. Wid min
jnnkombst bad han mig, att jag skulle befalla adjutanten
att komma till sig, då han wille sända honom till Majorn
med ordre, att han skulle utwälja hwem han wille af rege-
mentet att följa sig, emedan jag skulle blifwa qvar; sade
der hoos, att om jag skulle gie Majorn sådane ordre, kunde
han tenckia, att jag söckt mig att blifwa frij ifrån denna

commendering, hwilket ock så skiedde, jag imedlertijd red hem till mitt kvarter igen. Och som Majorn resolwerade sig den dagen att blifwa i Mitou qvar, ty bad han mig, att jag skulle komma till honom middagztijden och hielpa honom med ett och annat, som ännu åtherstod för honom att uträtta, jnnan han wore resfärdig, låfwandes emedlertijd att tahlä med Öfwersten om mig, och skaffa mig lof att följa med. Middagztijden kom jag till bem:te Major och giorde ifrån mig, hwad han mig befalte. Kl:n 3 wid ordernes uttagande, har Majorn warit hoos Öfwersten och honom omsijder öfwertahlt att effterlåta mig att följa med, sändandes Hrr Öfwersten kl:n 6 om affton Fälltwebel Bergh till mig, som då hoos honom hade ordonantz med befallning, att jag skulle giöra mig färdig att följa med Majorn, då han reeser; strax der på hem kom Majorn till sitt kvarter, hwarest jag ifrån middagztijden warit, och confirmerade desse orderne, och war Majorn då aldeles färdig att resa, bad mig alltså andra morgon komma till sig, då wij skulle resa.

Julij 11 Kl:n 6 om morgon kom jag till Majorn, då han ock wähl war resfärdig, men wäntade på Lieutnanterna af regementet, som blifwit också permitterade af Generalen att blifwa qvar på 1 dag eller 2 i Mitou, Gyllensting, Green ock von Kocken, hwilka ock woro kl:n 9 färdiga; under den tiden, wij wentade, war jag hoos Hr Öfwersten och tog afskied, då han bad mig hellsa alla officerarne, och sade sig eij sluppit Majorn, jnnan han honom moste till seija, att jag skulle få följa med. Reste alltså kl. $\frac{1}{2}$ 10 ifrån Mitou och ankom om affton till Grünhoff, 3 mihl.

12 Ifrån Grynhoff om morgonnen bittida och ankom middagztijden till Grentzhoff, derest wij spijsade. Sama efftermiddag kl. 4 onhgefehr ankom wij till Schaggaren, derest största dehlen af armæden war redan församblade.

Om afftonen kl:n 10 ankom Hans Excellence Hr General Lieutnanten, då jag ock strax kom hoos honom på ordi-

nantz, då ock ordre blef utgifne till att fouragera den följande morgonen, emedan Hans Excellence tenckt blifwa der ståendes i några dagar, att afwachta de jfrån Libou förwentade troupper, som ock att låta dem der något rasta, till des någon kunskapp om fienden inhembtas kunde, emedan Hans Excellence wid afresan ifrån Mitou ingen kunskapp om fienden haft, det han sielf swarade Hr Öfwerste Horn på des till frågan, hwad man hör af fienden.

Om morgon kl. 3 blef manskapp af alla regementer Julij 13 utcommenderadt att beteckia sijna fouragerare, som då ock strax utgick.

Kl:n 6 om morgonen ankom Lieutnant Heins dreng ifrån Mitou med den berättelsen, att Ryssarne giordt kl. 2 samma morgon ett jnfall i Mitou, och nedergjordt största dehlen af det quarlembnade manskappet, som ock tagit staden i possess, det ringa manskapp, som undankommit med lifwet, har retirerat sig på slättet, derest de ändå wid des afresa woro etc. Denna berättelsen kunde intet finna rum hoos någon, emedan Generalen, som middagen till förende sig der ifrån begifwit, har då ingen kunskapp om fiendens antågande på 20 mihl när haft, och således ej sådant hastigt fiendteligit infall i berörde stad förmoda eller troo kunde, ty blef denna dreng i arrest förd på högwachten, som comenderades af Capitain Fuhrman, till des närmare kunskapp inhembtas kunde.

Kl. 10 ankom en curier ifrån Hr Öfwerste Knorring, som commendant war i bem:te stad, med utförlig berättelse, hwad sig wid jnnfallet till dragit och hwad förlusten der wid varit.

Nembl:n

Besättningen i Mitou bestod af följande regementer.

Af Hellssingarna, som woro största dehlen recreuter, detta och förra åhret utkombne ifrån Sweriget 300 —

Af General Leuwenhauptz och Budbuschz regementen, som effter den senares död blef gjordt till ett regemente . . . . . 280 —
 Af artollerie staten, som låg i staden utom på slättet . . . . . 12 —
 Summa 592 man

Wid infallet blef slagne i staden.

Af Hellssingarne { Lieutnant Gabriel Magnus 1
 Fendrik Hörner . . . . . 1 } 2

Af dito regemente slagna corporaler och gemena 125
 Af Leuwenhauptz dito corporaler och gemena . . 60 185

Fongne, som undankom, som döde.

Af Helssingarne, som undankomit, sedan fienden dem massacarerat med swåra blessurer. { Capitain Jean von Swartz, hwars sohn de på fadrens bröst neder gjordt 1
 Lieutnant Erik Cruse 1
 Fälltwebel Klingenberg . . . . . 1 } 3

Fongne och massakarerade effter action Erik Carl Rotkierck. Lieutnant.

Af Hellssingarna { Capitain Roosberg 1
 massakarerade { Under officerare 3
 effter action { Corporaler och gemena . . . . . 40 } 44

Af General Leuwenhauptz regemente nedergiorde.
 Capitain Swenghielm, som hade högwachten 1
 Corporaler och gemena af sama regemente 38 39

Är alltså summan på förlusten wid detta infallet följande.

Slagna i staden af hela guarnizon
 2 officerare — och corporaler och gemena

med underofficerare 185 man.
 2 fångne, men sedan massacererade capitainer.
 1 Lieutnanten Erik Rotkierck.
 1 proviantzskrifware Norberg.
 1 officers sohn, neder giord på fadrens bröst.

Corporaler och gemena af begge regementerna, som effter action blef massacererade:

Af Hellsingarne 40
 Af Leuwenhauptz . . . . . 38 78 —

Corporaler och gemena i staden döda, som de kommit utur sina kvarter, af begge regementerna 185 —
 Summa 263 man

Officerare så wehl i staden som i massaceraden.

Capitainer { Rosberg . . . . .
               { Swenghelm 2
 Lieutnanter { Rotkierck 1
               { Gabriel Magnus 1
 Fendrik Joel Hörner 1 5
 Prowiantz skrifwaren Norberg 1
 Capitain Swartz sohn 1
 Underofficerare 5
 1 profoss 1 13

Blesserade in alles

Capitainer { Capitain Beters 1
               { Capitain Falckenberg . . . 1
               { Capitain Swartz 1 3
 Lieutnanter { Erik Kruse 1
               { Daniel Bohlberg 1
               { Petter Laner, behnet afskutit 1 3 6

Summa 282 man

Tropheer förlorat

Fahnor	{	Af General Lewenhauptz rege-	
		mente, som war på högwachten	1
		Af Hellssinge regemente.	8
		Summa fahnor	9 st.

Detta jnfallet commenderade[s] af Öfwerste Bauwer, och lyckades samma så wähl för honom, att han allenast med några få mans förlust sig der ifrån retirerat.

Efter erhollen kunskapp om allt detta, återkallades alla fouragerare med det der wid commenderade manskapp; då Hans Excellence emoth middagen uppbröt med allt manskappet ifrån Schaggaren, sedan wacht blef lembnadt wid det lilla förråd, som war i magazinet, hwilket för den hastiga af marschen skull /:j mangel af siutz:/ ej kunde föllja med, tagandes bem:te Hr General sin march geradesta wägen åt Mitou med allt cavalleriet och dragonerne, lembnandes ordre till Hr Öfwerste Stackelberg att taga sin march till Gemyhrthoff, belägit 3½ mihl ifrån Mitou och der afbjda wijdare ordres. Till föllje der af ankommo wij med allt infanteriet dijt samma affton och camperade i den der wid belägne skougen; under wår march till bem:te håff ankom en courier ifrån Öfwerste Lieutenant Ehrenberg, som berättade des ankombst till Schaggaren med det jfrån Libou commenderade manskappet, hwilken fick ordre att blifwa qvar hoos magazinet till vidare ordre, och låta det förra der wid commenderade manskappet strax marchera till oss eller Gemyhrthoff, hwilka ock om natten ankommo.

Julij 14 Om morgonen bettida blef jag af Öfwerste Stackelberg skickad till Hr Öfwerste Leutnanten Ehrenberg med ordre, att han med det skyndesammaste skulle drifwa upp siutz till magazinetz fohrtskaffande och komma med det samma så wehl som des manskapp till Gemuhrtenhoff.

15 Ohngefehr kl:n 9 om morgon ankom bem:te Hr Öfwerste Lieutenant med sitt manskapp och magazinet till

oss. Samma dag kl. 6 om affton ankom Hans Excellence Hr General Lieutnanten till oss med allt cavallerie och dragouner, som twifwelsutan under des från waro inhembtadt kunschapp, att fienden wore sinnad att wilja lefwerera en battalje, ty gafz ut order wid paroln, att alla, som intet nyligen har begått Herrans Helga nattward, skulle sig till andra dagen /:som war en söndag:/ sig der till beräda och försöhna sig med Gudh, hwilket ock skiedde wid hwart regemente, hwilket ock Generalen sielf gjorde. Kl:n 9 samma affton gafz skriffteliga ordre till hwart regemente, huru hwart och ett skulle till battalje sig rangera, så ock artolleriet så in dehlit, att en officer med en canon blef hoos hwar battaljon, och emellan hwar battaljon jnfanterie en esquadron cavallerie äller dragouner, och kom wij att stå med Hellssingarne, som war fördehlta i 5 battaljoner, på högra flygeln, och Öfwerste Horn med Rigska adelsfahnan ibland oss. Emedlertijd blef den natten öfwer starck wacht hollen, och des utan hela armæden liggande wid sitt gewehr, oachtandes att det starckt rägnade hela natten igenom.

Blef prowiant utdehlt, emedan det der på några dagar Julij 16 tillförende warit mangel, nembl:n 2½ marker färskt kiött, ¼ kannan ertter och 1½ marker bröd till mans och sedan der på blef gudz tiensten förrättad något tidigare, än wahnligt plägar wara, för de många communicanterna skull. Jmedlertijd har General Lieutnanten intet efterlätit att göra sig kunschapp om fiendens antågande.

Middagztijden, då Hans Excellence suttit ännu till bordz, ankom en amptman med kunschapp, att fienden war i skyn-desam anmarch till oss och woro eij mehra än ¼ mihl ifrån vårt läger; sådant bättre och närmare till att inhembta, commenderade Hans Excellence General Lieutnanten Hr Öfwerste Stakelberg uth med 600 mann, hwilken går i spären-streck löst på fiendens förtroupper [och] dem an träffat ¼ mihl ifrån oss. Strax efter Hr Öfwerste Stackelbergz afmarch

be[gl]ynte General adjutant Sinclair att rangera och uppstella infanteriet och artillerie, som de skulle gå till action. Det samma gjorde ock General adjutant Knorring med cavalleriet. Sedan allt war ricktigt af och indehlt, utmarcherade jnfanteriet utur skougen och stellte sig på den ohrt, derest Hans Excellence fant beqvehmligast fienden att afwachta och emothtaga, med öppna luckor för cavalleriet, derest de skulle med sijna esquadroner in ryckia, då battaljen angå skulle.

Kl:n ohngefehr half 4 lät Hans Excellence gie ordre till manskappet, att de skulle giöra upp elld och kooka för sig, emedan det syntes, som den dagen intet skulle blifwa något wijdare utaf, hwilka ordre så wijda blef werckställdte, att en dehl giordt upp elld, ja en dehl redan satt på att kooka bakom linien, och sombliga gått effter vatten. Summan, som de wore som best der j begrepne, fick wij höra några salwor gifwas, kunnandes Generalen der af sluta, att Öfwerste Stakelberg inlätit sig i action med fienden, ty blef strax Marsall Bellewitz med sijna 200 man Polackar och 400 man cavallerie under Öfwerste Leutnant Kulbars commando [beordrad] bem:te Öfwerste att secundera, och blef då strax elldarna utsläckte och hwar knecht tog sin kiettel och mehra han haft, på ryggen sampt stelde sig i sin ordning. Kl:n 5 ohngefehr återkom Öfwerste Stackelberg med de senare honom till succurs utcommanderade, hwilka sig most i god ordre retirera, emedan fienden hade redan wunit så stor platz och fällt, att han kunde sig rangera an front till battalje, och har bem:te Hrr Öfwerste under denna rangconter blifwit förlustig ohngefehr 20 man.

Strax der på red Hans Excellence sielf med en hoop förnehma regementz officerare och recognosera fiendens linie, som då redan anfron[t] war j anmarch i 2 fulla linier, och den 3:ie war reserwen på begge flyglarne. Generalen, som sådant för merkte, ankom i full curier till vårt regemente och gaf muntel[igen] ordre till hela linien att holla

chorum, hwart regemente med swengning för sig, och blef Hans Excellence ock wid vårt regemente och för rättade där sijna böhner, som skiedde mycket kort af Hr Bengt Sahlner, j ty fienden begynte innan chorums slut att canonera på oss, och siungdes den versen, I Herranom står vår hielp och tröst etc.*, som ock en kort uppmahning till alla, giord af bem:te präst att betänckia sin skyldighet, och hafwa en starck förtröstan på Gudh. Sedan sådant war till ända, gjorde alla regementer front emoth fienden, då Hans Excellence satt sig till häst och red hela linien fram åth, begynnandes wid vårt regemente sitt tahl, som bestod af följande ord, nembl:n: Hr officerare och cammerater så ock bursar, i dag lærer det stå oss en action före, låter nu see, att hwar och en wiser sin braweur och intet låter i dag falla sitt beröm, som man så åffta sig till förende för wärfwat, och således mannerligen och som brafwa karlar fächta för eder konung och fädernesland, och må hwar och en troo, att Gud lærer hielpa oss och med Gudz hielp är lösen. Försäkrandes hwar och en effter stånd och wärde om Konungens nåd, och red så wijdare till wenstra flygellen, regemente till regemente. Då wij ock kl. ohngefehr $\frac{1}{4}$ till 6 begynte att canonera på fienden och i detsamma marcherade på honom löst, till des att wij fick med musqveteriet gie salwa på fienden, hwilka den effter fölgd och wärckan hade, att de intet wille afwachta, det wij dem med warjorne och bajonetterne sämpt piqvarna /:effter våra ordre, sedan 2:ne salvor woro gifne:/ angrija skulle, utan wände för ryggen till, då wij med våra salwor woro färdiga, men som de strax af en frisk linia blef aflöste och wij fick på nytt att giöra med, hade de första tijd att ställa sig i årdning igen, till des de senare moste med största nederlag fatta den resolution att också wenda oss ryggen och draga sig bakom den i årdning igen upp-

---

* Nr 96, v. 6 i 1695 års psalmbok.

ställte linia; i medlertijd underlät ej våra artolleribetienter att gifwa på med carthetscher, hwilket de så mycket fogeligare göra kunde, som styckena släpades af solldater, ett wist antahl, så forth som battaljonerne avancerade och för fölgde fienden, som begynte då och då att förlora sitt corage, ehuruwähl de öfwer 50 gångor woro på flyckten drefne, men strax fattade stånd, då de af en frisk linia och manskapp secunderade blefwo, som åfwan förmehlt är, till des dee om sijder emoth sohlenes neder gong moste draga sig öfwer det löpande wattnet äller bäcken, de hade sig på ryggen, sedan de effter sig lembnadt största dehlen af allt sitt jnfanterie, jembwehl ock canoner. På denna bäckens andra sijda gjorde fienden den sidsta desperata deffension, som hade det effter tryck med sig, att vårt cavallerie så på högra som wänstra flygeln lijdit mehn /:ity de ryckte utur sijna luckor ifrån jnfanterie att effter jaga fienden, som wij förmente alldeles wara så på flyckten jagad, att de intet kunde wijdare bringas till stånd, som dock emot förmodan stigit af hästarna och fechtade till footz:/ der icke wij med jnfanteriet så hastigt komit dem till hielp, springandes wij i wattnet under armarna, med gewähret och bandtlers taskan öfwer hufwudet på oss, då fienden af 2 à 3 salwor obligerades att taga flyckten, och kom Capitain Carl Mauritz von Gertens battaljon, hwar under jag ock war, alldra ytterst på wänstra flygeln att stå, emedan wij blef beordrade att gå med den till wenster, ifrån högra flygeln att secundera Wennerstedtz dragoner, som lijdit stort afbreck, och blef wij i sådan hendelse 5 à 6 gångor kring renda af fienden, sedan wij gick utur linien och wår platz, att wij moste gie fyr på alla sijdor om oss och hade der utaf denna stora afgang, nembl. battaljon bestod i begynnelsen af action utaf 1 capitain, 1 leutnant och 2 fendrikar, 9 underofficerare, 1 volonteur och 3 trumbslagare och pijpare sampt 165 corporaler och gemena. Der af blef blesserade 1 lieutnant, 5 under officerare för utan jag, som blef

på högra låret skutin /: sampt und fick 5 skott desutan, dock så att jag hela action commenderade wid Fendrik Rosbergs division, som blef igenom skutin, för fendrik, oansedt det war wid bataljon 2 äldre fälltweblar än jag, nembl. Fraser och Ekebom, dock blef jag der till af Capitain för årndnad:/ sampt 67 man blesserade corporaler och gemena.

Döda blef af bataljon: 57 corporaler och gemena, 1 wolunteer och 1 trumslagare, som ock Fendrik Rosberg någon tijd der effter af sin blesseur död.

Kl:n wid pass half 10 om affton gafz dubbel Swensk lösen af de 2 stycken wij fick öfwer becken med oss, då begynte ock fienden alldeles att draga sig af igenom den lilla biörcke skougen, som låg framman för oss, hwilket ock war hög tijd att upphöra, emedan man begynte att ledas af det continueliga skiutandet, som warit ifrån kl. $\frac{1}{4}$ till 6 till kl:n emot 10, då ett starckt måln uppkom på himlen, hwar på ock ett starckt rägn fölgde, hwilket /: så wähl som bussarnes matthet, och att amunitions wagnarne war $\frac{1}{2}$ mihl till bakars, derest treffningen först skiedde, hwar af kom att wij har snart haftt mangel på amunition, der fienden giordt wijdare anfall, ty af 36 skått krut och kuhlor, som hwar musqvetier på sig hade, war ingen, som hade öfwer 2, 3 ja högst 4 och 5 skått igen, när action slötz, och våra amunitions wagnar blef effterskickade, som om natten ankom till oss:/ förorsakade, att wij intet kunde fienden wijdare förfölja, hwarföre fienden ock en fruchtan haftt, emedan de massarerat våra fångar, som dhe d. 13 i Mitouska jnfallet bekommit, och sedan sig hals öfwer hufwud på flychten begifwit. Kl:n 10, sedan allt war tyst, blef jag commenderad af General adjutanten Sinckler att gå ut 50 à 60 skritt fram för vår linæ att gifwa achtning, om fienden skulle giöra något wijdare anfall om natten, och att sådant motte så mycket bättre höras, moste 4 karlar lägga sig neder och lägga örat till marcken, då man strax förnimma

kunde, om någon menniskia kom gåendes, mycket mehra om en march ankomma skulle, derest jag blef till morgonen, då Major Leijon blef commenderad med 600 granadier till fiendens effterlemnade bagage, hafwandes ock med sig 1,000 man till häst, äfwen då blef ock jag beordrad att gå ifrån min post till regementet igen. Om natten ankom ock Lieutenant Cruse, hwilken fienden som död effter sig lembnadt, hwilken jag lät emoth taga och föra om natten till Generalen, emedan han om natten kom till min påst, och war af bajonetter så sönder stött, att det fantz i honom ett ganska lijtet lijf.

Julij 17 I första dagning utcommenderades 1,000 man cavalerie och 600 granadier under comando [af] Öfwerste Wennerstedt och Major Leijon, att recognosera, om fienden tagit alldeles flyckten, så ock i den hendelse taga des effterlemnade bagage och uppsökia våra massacarerade Mitouska fångar, då ock jag blef beordrad att gå till regementet med min wacht, som jag haftt natten öfwer.

2:ne tijmar der effter ankom ifrån Hr Öfwerste Wennerstedt en expræsser med berättelse, att fienden wore alldeles borta och tagit sin march till Littouwen. Strax derpå lät Hans Excellence utgå partier att draga våra ägna stycken tillsammans, som wij på 2:ne när lembnadt effter oss wid becken, emedan wij ej kunde få dem öfwer med oss, ej eller woro de nödiga, emedan ingen amunition war närwarandes öfrig, effter den, som warit der wid, wahr allt förskutin och amunitions wagnarne blef qvar med regementz amunitions wagnarne, derest action först blef begynt, som blef effter af denna hendelsen, att fienden, som wid första treffningen gjorde ock anfall i bagaget, obliogerat kutskarne att spänna hestarne ifrån wagnarne och begifwa sig på flychten, hwar af de emoth wahnligheten komit att blifwa effter armæden, som ock sammanhembta det fiendtel[iga] artolleriet. Och marcherade Hans Excellence kl:n wid pas 4 om morgon till bakars åt skogen, derest wij

för actions begynnelsse woro ståendes, och blef då strax anstallt giordt att uppsökia de blesserade och sammanföra de döda och låta dem begrafwa, till hwilket ock wij fick af Churska bönderna till hielp, som ock att uppsökia gewehr. Alla blesserade infördes på Gemürrthoff att låta sig förbinda; de döda blef ock strax begrafna, men fiendens allenast af bönderne neder kastade i stora grafwar. Kl:n 10 ohngefehr ankom bönder, som brachte Capitain Swartz och Klängenberg med sig till Generalen, som woro illa blesserade och äfwen som döda af fienden blefwit effterlembnade. Desse bönder bekom 2 ducater drijckespengar af Generaln. Middagz tijden war allt beställt, nembiligen amunition utdehlt till manskappet, wagnarne samman brachte och lefwererade till hwart regemente det tillförende hörde, wårt så wähl som fiendens artollerie och amunitions wagnar i sin ärdning mitt för linien stellte, våra döda begrafne och de fiendl[iga] neder kastade, de blesserade förbundne, och om deras fortskaffande till Mitou anstallt giörd, så ock om de döda regementzofficerarnes fortskaffande till Mitou, jembwähl de slagnas gewehr och munderingar sammansökt och på wagnar in packat, så att nu ingen ting fehlades, då ordre till march komma skulle, än spänna hästarne före, ja de commenderade till fiendens läger också till bakars kombne, hafwandes med sig en temmelig quantitæt med prowiant, som blef ut dehlt, så ock några tält, det öfriga bagaget har fienden tagit med sig. Wårt bagage blef ock under denna action ut plundrat af våra ägna /: här förlorade jag allt mitt eqvipage, som jag med mig hade:/ dragoner och andra, som i begynnelsen blef repousserade af fienden, och tog desamma flyckten, somblige till Golding, Windou och Libou, så ock Mitou, bringandes desse flychtingar sådan berättelse till bem:te städers commendanten, att wij wore totaliter slagne. Under desse flychtingar äro följande officerare begrepne, nembli. Greff Gyllenborg, unga Wennerstedt, begge leutnanten af Wennerstedtz regemente,

med monga flera, Lieutenant Zimmerman, och Regementz Fälltskiern Boman etc., jämbte många gemena, som de med sig hafft.

Middagz tiden blef de officerare till sagde, som skulle föllja med de blesserade till Mitou, och woro de en capitain af Rigska garnizon, Leutnant Green af Hellssingarna och en fendrick af General Leuwenhauptz regemente, jembwel ock 300 man cavallerie till beteckning, som togz af alla regementer. Kl:n ett effter middagen blef armæn uppsteld, då General Leutnanten red till hwart regemente och tackade dem för sin tapperhet och wähl förhollande särdeles Hellssingarne, hwilka han med sådanna ord till tahlte: Mijna redliga Hellssingar, så wehl regementz, öfwer som ock under officerare sampt gemena, Ehr tackar jag för edert tappra förhollande, hwilket nest Gud warit orsaken, att jag så denna senare skarpa action, /: hwilken warit den swåraste, som jag af 26 battaljer bewistadt hafft:/ så wehl som dee förra nest Gudz hielp wunnit, försäkrandes hwar och en, så den ringare som den högre, att jag skall beflijta mig om att wara eder behielpelig i alla giörliga motto, som ock weta hwar och en effter stånd och wärde att berömma och recommendera hos min nådiga Konung, hwarom I kunnen giöra eder försäkrade etc. och så wijdare regemente till regemente. Kl:n 2 d:o blef dheer blesserade bortskickade, klockan half 6 red jag med Capitain Gertten på hafwet att taga uth orderne af General Lieutnanten, emedan Major Biörnberg, som war blesserad och till Mitou fördd, tagit adjutanten med sig, och jag i sådant måhl förträdde des ställe, ty blef jag hwarse att 16 man blesserade sampt Capitain Schwartz af regemente[t], jembte 24 st:n gewehr woro effterlemnade och låg på hafwet i ett rum, ty refererade jag sådant till Capitain Gertten, som gjorde majors tjenst, hwilken sådant rapportterade Hans Excellence Hr General Lieutnanten, som wehl der öfwer blef något otålig, att officerarne, som blefwit med de siucka

commenderade, warit så försummeliga, och intet bättre jri-seende der på hafft, då Generalen frågade Capitain, om han intet hade någon god under officer wid handen, som han kunde skicka till dhe 2 nest omkring liggande håff, att begiera siutz till de siukas fohrtskaffande, der på Capitain namngaf mig, då Hans Excellence frågade mig, om jag hade någon hest och som jag swarade ja, gick han uth med mig och wijste mig, hwar wid lag häfwen woro belägne, med ordre jag skulle rjda dijt och till holla possessorerne, att de strax, wid swår execution till giörandes skulle låta mig bekomma så monga hestar och wagnar, som jag fant der till nödigt; sådant nekade wähl possessorerne i begynnelsen, men som jag sielf red in i stallen och fant der hästar, ty kunde de ej slippa med mindre de mig dem gifwa skulle, med hwilka jag kl. 8 wid pas ankom till höggvarteret, då Hans Excellence sielf gaf mig ordre att låta lassa på de siuka som ock gewehret, och sedan gå med dem till Mitou, och bekom jag 12 man af regementet till beteckning hoos mig, som ock att hielpa kiöra wagnarna och holla siutzbönderna till sammans. J mörkningen war jag färdig att gå der ifrån, som ock skiedde; när jag war kommen ohngefehr $\frac{1}{2}$ mihl ifrån häfwet, kom till bakars största dehlen af dee förr bort gångne siuka och äfwenwähl beteckningen, berättandes att de hafft larm, och att fienden wijst sig något derifrån; sådant oachtandes avancerade jag lijka fullt fram med de hoos mig hafwand[e] siucka, till des Hans Excellence kom med en swite officerare effter mig rijdandes och frågade mig, om jag något blefwit hwars? swarandes nej! och att jag warit ett temmel[igt] stycke fram på en högd, och sedt mig i kring, men ingen ting sedt, mehra än officerarne, som warit med beteckningen commenderade, berättade, att de några tropper skall sedt på fälltet flanqvera, hwarpå jag undfick wijdare ordre af Hans Excellence, att icke allenast gå forth med de effter lembnade, som jag emottagit, utan ock så monga af de till bakars

kommande, som jag skulle under wägen möta och i hastighet skulle kunna få med mig, och skyndsambst mig med dem till Mitou förfoga, som ock Gudj läff lyckeligen skiedde utan någon escorte eller anfechtning af fienden, mehra än som några blesserade, som fienden i sin hastiga undanflycht effter sig lemnadt intet långt ifrån det rum, der deras bagage stådt och de wora fångar neder giördt och mördad, dessa kunde jag intet i sitt ellendiga tillstånd lembna, utan stack jag så många jag öfwerkomma kunde till dödz, emedan de i sådant tillstånd woro, att de ej kunde hwarken lefwa eller döo.

Julij 18   Klockan 10 för middagen ankom jag till Mitou med 84 man blesserade, för hwilka jag söckte qvarter, som ock dem der jn lade och lät dem förbinda samt anskaffade, hwad de nödigt hade. Dhe officerare, som woro med hela armædens siuka commenderadé, fant jag för mig i Mitou, hafwandes allenast med sig Major Biörnberg och 12 st:n andra officerare, som kunnat komma forth med ridande. Öfwerste Knorring refererade jag på des tillfrågan, huru allt war till gångit så med ett som annat, som ock fägnade mig, att han ännu war wid helssan, der wij dock annat strax effter jnfallet fick förspörja, och rapporterade honom, huru monga siuka och blesserade jag med mig brachte, som ock anholt om mitt förra qvarter, att jag det skulle få beholla, hwilket ock så skiedde. Samma affton ankom de öfriga blesserade, som woro något öfwer 900 man, och med dem jag framförde ohngefehr 1,025 man. Döda på platsen af våra är reknade 809 man för utan monga wackra officerare, som jag ej så noga wet att nembna, allenast regementz officerarne will jag teckna före hwilka som äre döda heller blesserade; och finnes wid specification på regementerne wara under strukne med linia för de döda*, och de blesserade merkt med *B*. Af

---

* I trycket i stället kursiverade.

fienderne skall blifwit på platsen, som man räknadt wid nederkastandet i grafwarne med officerare och gemena, med cavalleriet och infanterie, — något öfwer 7,000 man. Af de fongar wij fådt har man den effterrättelse kunnat inbembta, att hela deras förlust strecker sig med de, som bleserade warit och sig undanstuckit sampt kommit af wägen ifrån sitt folck, 9,300 man. Hwar der ibland warit för officerare, har man ej så noga jnhembta kunnat.

Hela fiendens macht, som warit för actions begyn- nelse och commenderades af General Felldtmarschalk Schermethoff och

Infanterij	6,460	—
Dragouner	10,000	—
Felt Marschalkens drabanter	300	—
	Regulljer troupper	16,760 man
Cossaker, Kallmucker och Tartare	11,000	—
	Summa	27.760 man

Artollerie canoner . . . . . 26.

Allt artollerie har bestådt af 28 canoner, men fienden fådt 2:ne bort med sig.

Amunition och prowiant bekommo wij ock till ett stohrt antahl.

Fahnor bekom wij för jnfanterie	13 st:n
Dragoun fanor	6 —
	Fahnor
	19 st:n

De Swenska, som commenderades af General Lieut- nant Leuwenhaupt, woro af följande regementer, hwars wid battaljon commenderade officerare specificeras, nembl.

Specification uppå dhe detacherade troupper, som träffade med fienden wid Gemyhrthoff, belägit i Churland och 3 $\frac{1}{2}$ mihl ifrån Mitou, den 16 juli 1705.

	Gen. Leut.	Öfverstar	Öfverste Lieutnanten	Majorer	Corporaler och gemena af hwart regemente
Commenderat manskapp af följande regementen nembl.					
Infanterie					
Af Swenska trippellering			Mentzer Bruchner	Duderberg Björnberg Sasse <i>B</i>	600 900 200 400
Af Hellsingne regementet			Ehrenberg <i>Lindschöld</i> Wrede	Lejon Steen	200 200
Trippellering ifrån Bergzlagen			Summa 3,100 man		1,000
Trippellering ifrån Småland					
Af rigiska garnnizon och åskilliga regementen					
Cawallerie					
Nylenningar			Ålsta Ryttnestaren Aminoff		200
Åboleningar			Leijonhufwud		600
Careiska cawallerie		Borghusen <i>Horn</i>	Löschert <i>Kulbars</i>	Freudenfeldt Rebender	700 200
Rigiska adels fahnan			Glaserap	Bröms	140
Efter leimnadt manskapp af Kungl. armen, af Krusens, Skåningar och flera regementen			Summa 1,840 man		
Dragouner					
Swenska preste dragoner		Wenerstedt	<i>Danckwart</i> Skoug	Swabe	800 370
Liffenska dragoner		Schreierfeldt	Frejman Lorentz	Hamnelstern Frejman	700
De wärfde dragoner i Liffand			Summa 1,935 man		65
Frij ryttarre eller dragoner					
Ähr alltså hela summan regulier troupper					
Infanterie					3,100
Cawallerie					1,840
Dragouner					1,935
Summa					6,875
Marschalk Bellewitz med sijna Pollakar					300
Summa Summarum					7,175

Wårt artillerie bestod af 16 canoner.

Dito små mortare att kasta granater med 8 st.

Des commendeur war Major Bethon och följande officerare, nembl:n

Capitainer	{	Stiernhielm	1	
		Klerckberg	1	2
Lieutnanter	{	Mörck	1	
		Adlerstedt	1	2
Fendrickar	{	Blyberg	1	
		Blixterfelt	1	2
Adjutant Nills Gropman		1	7	officerare

Huru många styckjunckare, fyhrwärckare och andra underofficerare der hoos warit, med gemeht manskapp, kan jag intet weta.

Efter middagen ankom hela detaschementet till Mitou, Julij 19 och camperade de regementer, som tällt hade, dels in utj och dels utom staden och de, som inga tällt hade, blef in kvarterade utom staden i rijorna. Jmedlertijd hade man nog att giöra så med förslager på de döda, som blefwit, så ock de blesserade, gewehr, amunition, munderingar och annat, som fördrades räkenkapp uppå. Sådant så mycket bättre för battaljon att kunna förfärdiga, hade jag tillstånd af Capitain Gertten att få ligga om nätterna j mitt gamla kvarter, som ock om dagen, då jag intet hade wid manskappet att giöra, sedan jag beställt ifrån mig wachternes utgifwande wid campementet och ordernes samt rapporterens emottagande och utgifwande, samt mera som förefalla kunde att uthe förrätta.

Sedan Hans Excellence General Lieutnanten en säker Aug. 3 kunskaпп bekommit om Czarens persohn[iga] starcka an marsch med hela sin armæ, lät Hans Excellence samma dag, under ledsagande af nödigt manskapp, siöledes på ätthskillige fahrtyg bortsenda dee blesserade ifrån Mitou till Riga.

Aug. 4 Om morgonen för fogade sig Hans Excellence med den öfriga dehlen af armæn till Riga, sedan han effter sig lembnat följande trouper till besättning på slätterna, och något cavallerie att bringa kunskapp till commendanterne, som ock att drifwa jnn profwiant till guarnizonerna; wid utmarschen blef jag på Hr Öfwerste Knorringz ordre af-löst ifrån det manskapp och bataljon jag stod wed i action, af præmer felltwebeln af samma compagnie jag war secund wid, hwilken gick bort med armen i mitt stelle, men jag skulle expresse blifwa qvar utj belägringen. Följande officerare blef också af Hr Öfwersten om bytte att blifwa qvar, Capitain Delwig, Fendrik Lekatt ock Lieutnant Cruse.

Besättningen i Churlan war följande

Af Hellsingarne war

Öfwersten Georg Knorring som commendant 1
 Ällste Capitain And. Törnefelt, commendant på slättet 1
 d:o nest honom, Fredrik Sinckler commenderade
 som major 1

Capitai- ner	} Leerberg Böckler Dellwig	Lieut- nanter	} Smitt Rehusen Böckler Törnefelt Böhlherg Wattlind	Fend- drikar	} Leekatt Klingberg Fraser Krook Brinck Præsier
-----------------	----------------------------------	------------------	--	-----------------	--

Der hoos underofficerare, houboister och trumslagare med
 piipare samt corporaler och gemena 350

Af General Leijonhufwudz regemente

Capitain Lod gjorde majors tjenst . . . 1

Capitainer { Petersen 1
 Oxe . . . . . 1 } 3

Der hoos nödiga officerar samt underofficerare och
 gemena 180

Af Baners regemente

Capitain Mörner, Leut[nanterna] Fögel och Find . . . 70

Suma 600

Artillerie comend[ant] Major Beton, fortifications be-
tienter war Lieutnanterne Juditz och Spiler, conducteur
Lindrot.

Således blef manskappet för dehl på fästningen, som Aug. 5
bestod af 4 bastioner, som ock ett tenaljewerk sampt en
redut och 2:ne capunier utän om fästningen.

Öfwerste Knorring förde commando öfwer allt, ty
drogz allt manskappet på slättet.

Öfwerste Lieutenant och Capitain Törnefelt hade wehl
Kungl. fullmacht att wara commendant öfwer slättet, men
stod dock under Knorringz commando.

På bastionerne woro manskappet således för dehl,
nembl.

	Lieutnanter och Fendrikar	Under officerare	Canoner	Mörssare	Summan manskapp
			posterne woro be- satte med		
1:o Hög bastion som skulle def- fenderas af Capitain Böckler och följande officerare och manskapp	5	9	8	1	165
2:o Pauli bastion Capitain Leerbergh	3	6	5	1	120
Wid strekwallen och det höga bateriet commend. Capitain Dellwig	4	7	4	1	65
Summa Hellsingar	12	22	17	3	350
Af Generalens regiment hoos Capitain Dellwig comend.	—	—	—	—	50
3:o bastion Lejonet Capitain Petersen	3	5	4	1	110
4:de bastion Eliphanten Capitainerne Oxe och Mörner . .	3	4	3	—	90
Summa Summarum	18	31	24	4	600

Jfrån det på bastionerne commenderade manskapp blef dagl[igen] följande officerare bort commenderade och detacherade nembl:n

Att besättia tenalje wercket med, som commenderades af Capitain Sinckler, uppmarscherade war affton på wacht af dhe andra bastionernes manskapp	Öfver officerare	Under officerare	Canoner	Mörsare	Gemena
			posterne woro besatte med		
En capitain med	2	4	8	2	200
Redouten wid stora slätz porten uppmarscherade hwar affton på wacht					
1 Capitain och	2	2	2	1	75
Daglig wacht på capunererna					
1:o Den som war åth stadzsijdan	1	1	—	—	18
2:o Den som war åt Holmen belägen	1	2	—	—	24
Dessa poster aflöstes hwar affton					

Aug. 6 Sedan allt således afdehlt och anårndadt war, fick ingen gå i staden utan Hr Öfwerstens permission, utan blef all anstalt giordt till deffension medelst reparationer på det, som eij i gått stånd war, hwar med man dageligen hade att arbeta, emedan Comendanten Törnefelt varit något försummelig den förra tijden han allena der öfwer hafft att commendera. Afwachtade wij alltså dageligen fiendens ankomst.

Nu följier wijdare hwad ohrter som woro af Hans Excellence General Lieutnanten besatta med manskapp och Swensk guarnizon nembl:n

I Libou stad war effterlembnad Öfwerste Banehr med 300 man.

I Golldingz slått Major Gertten med commenderat manskapp af alla regementer, som ock oberedna ryttare ohngefhr 150 man.

I Windou stad Capitain Henck med några bregantiner, som skulle transportera Libou och Goldingske guarnizonerne till Riga, der de ej resistera kunde för fienden.

J Bausk,

Öfwerste Lieutnant Stahl med 250 man af dess battalljon.

Att recognossera af och till i landet samt drifwa inn proviant till guarnizonerne blef commenderad qvar i Churland Rytthemestaren Tiesenhausen af åtskillige regementer commenderadt manskapp, 60 man.

Är alltså hela besättningen i Churland

J Mitou under Öfwerste Knorringz comando	600
J Bausk under Öfwerste Lieutnant S[t]jahls comando	250
J Libou under Öfwerste Baners comando	300
J Gollding Major Gertten med	150
Är j festningarne lembnadt	Summa 1,300

Att recognossera i öppna landet Rytthemestaren Tiesenhusen 60.

J staden Windou Capitain Henck med några fahrtyg ifrån Carlsrona och der till behörigt siöfolck etc.

Kl:n 10 ohngefhr, jnnan gudztjensten ännu fullkom- Aug. 13
meligen slutin war, blef wij af Muscouviterna berända med 4,000 man, hwilka Öfwerste Phlug commenderade, hwilka strax rückte inn i staden, i tancka att attaqvera der de Swenska, som warit i kyrckian, som dock slog dem fehl, emedan ingen den dagen war till staden gongen mehra än solldaten Baron Rebbender, som om morgon gick neder och hade inseende på arbetare, som gjorde faschiner, af hwilken wij alldrig någon effterrättelse bekom, anten han war fongen eller ihiel slagen. Detta deras uppsåt hade wähl änteligen för Ryssarne bättre lycka[t]s, der icke Cornett Tigerstedt natten tillförende in kom i fästningen med den

kunskapp, att fienden war när wid handen; denne Cornett med sijna 16 man blef ock qvar under belägringen, men Rytthemestaren Tisenhusen [hade] tagit den säkraste vägen åth Riga.

Kl:n 3 effter middagen utcommenderades Capitain Böckler, med des broder Lieutnanten och Fendrick Fuhrman jembte 6 underofficerare och 120 gemena att giöra utfall på fienden, der med att förmerckia, om fiendens halfware wore att något med oss begynna eller intet, men som fienden, som stod på kiörckiegården förtäckta, ock kunde beskiuta bryggan, som gick ifrån slättet till staden, ty blef jag, som war på ordinantz hoos Hr Öfwersten, skickad till bemält commenderade Capitain med ordre, att han skulle sachteligen draga sig till baka åth fästningen, emedan fienden gjorde sig färdig till deffension, och han des utan hade sig att betiena af en fördehlachtig ohrt, derest han war så wähl för stycken som musqueterie någorlunda frij, men våra der emot blotta bryggan, hwillken de passera skulle; tillfölje der af kom commenderingen utan någon mans förlust till bakars igen. Af den continuerliga canoneringen på fienden jfrån slättet, så snart wij dem fingo see, hade wehl fienden den dagen 20 à 30 mans förlust, emedan de j begynnelssen red mitt fram för fästningen, och utsatte sijna poster för ögonen på oss, hwilket för mädde så mycket hoos dem, att de tog sedan i betenckande, innan de kom oss så när under ögonnen, åller tordes wijsa sig på nägden. Den der på fölliande natten lät Hr Öfwersten bränna upp bryggan, som gick emellan slättet och staden, att fienden sig eij af den i framtijden betiena kunde.

Aug. 14 Om morgonen blef manskapp öfwer Bulderåh commenderade att brenna upp krogen, som låg under fästningen, att fienden sig eij der af betiena kunde.

Ankom General och Fursten Repenien med en stoor dehl af armæden anmarcherandes och om natten kom Rot-

kirck ifrån Riga och inlogerade en dehl der af utj och en dehl camperade utom staden. Natten der effter öppnades approscherna på andra sijdan om Bulder åh, derest krogen dagen tillförende blef af våra upbrend, betienandes fienden sig med beteckning af den till krogen hörande kiellare och muhrar, som ännu stodo qvar, så att de den natten ej hade någon särdeles skada på folk, hwilket dem sedan betogs, j ty murarna blef neder skutne, som giorde manskappet, som der under i kiellaren stod, stor skada, som ock med bombars kastande.

Middags tijden ankom Hans Czar. Maij:tt sielf med Aug. 15 den öfriga dehlen af des considerabla armæ och allt artol-lerie, tagandes Hans Maij:tt quarter hoos borgaren Musman wid Klen port, längst bort i staden belägen, emedan Hans Maij:tt till förende, då han reste, hafft bekanskapp och sitt logement hoos honom, som ock då hielpt honom timbra upp sin nya byggning med egna hender etc.

Öppnades approscherna ännu på 2:ne sijdor om fäst- 16 ningen på hollmen, som låg emellan bägge strömmarna, på hwilken ock slättet stod. Sådant så wähl som att giöra 2:ne batterier i sielfwa staden uti de närmast wijd slättet liggande huus, kunde wij dem intet förhindra, fastän wij dag och natt stadigt canonerade, derest wij förmerckte, fienden något arbete före taga skulle, så ock alltid med musqvetterie giorde detsamma, hwar af fienden hafft stor skada, men sådant ej æstimerat för des myckenhet af folck, som han hafft. Att förhindra fienden att attaqvera oss ifrån staden, som ock att delogera fienden der utur, begynte wij om affton i mörckningen att kasta elld på staden med elld kuhlor, carkascer och bekrantzar, hwar af åtskillige elldar yppades, hwilka Ryssarne straxt släckte, men wij, j det de woro med släcklandet beswärade, continuerligen gaf sallwor med styckena, derest wij förmerckte dem arbeta, hwilket dem ej till ringa afsaknad lände. Der med continuerades till kl:n ohngefehr 2 om morgonen, då wij

upphörde med skiutande på staden, men intet underlät att skiuta på deras uppkastade werck utom staden, som jag för här förmält. Denna natten erholtt Öfwersten kunskapp, att Czaren warit mycket förbittrad sampt utgifwit ordre, att de med arbetet skulle skynda, och befallt att sättia starck wacht i staden att släckia ellden, derest han i tändes.

Aug. 17 Om morgon kl:n 8 sände Hr Öfwersten en trumb-slagare ned med bref till General Repenien, som denna belägring commenderat, som ock till borgmestare och råd i staden, med hootelser, att der hädan effter skulle wijsa sig någon Ryss i staden, mindre något arbete der att förfärdiga, som kunde lända fästningen till præjudice /: som wore emot allt krigzmaner:/ så skulle den oskyldiga staden derföre komma att lijda med elld och brand, men der emoth wara frij /: der inga troupper, äller något arbete skulle förtagas i staden, ell[e]r sig der wijsa:/ för allt sådant, dock lembnandes generalitetet fritt der utj att sig inlogera, hwar till borgmestare och råd skulle sökia till att obligera generalitetet till förekommande af deras ruin och undergång. Der till lembnades generalitaetet så wehl som borgmestare och råd 2 gångor 24 tijnars tid. Skulle innan den tjdens förlopp ingen ändring skie, utan Ryssarne sedan som för marchera af och till sampt arbeta i staden, så skulle de med sin egen skada finna, hwad han giöra wille, och han i sådant måhl wara frij för allt åthal, som af en sådan skadelig extræmitætz angrjpende följa lærer, emedan han dem gifwit en tidig warning och tjd att draga sig der ifrån. Kl:n 12 om middagen jnkom swar på för bemälte Hr Öfwerstens nedsände skrifwelser, gifwit af General Leutenant Rönne af jnneholl. 1:o Att det wore mycket oförswarlig att till skynda den oskyldiga staden någon olägenhet för det, att de sijna troupper i en dehl deraf inqvarterat, som är bruckeligt allastädes, der sådanne lägenheter är, erhindrandes Öfwersten, huru de brukat för Namür och annor-

städes i Braband. 2:o Försäkrandes bemälte General Öfwersten der på, att intet skulle tenteras ifrån stadz sijdan. Sådant så mycket bettere att giöra sig kunnig om och i ögnesichte taga, begierte General Rönn, att Öfwersten wille senda en officer neder, som förstår det wercket, då han skulle få see, att der intet arbete in utj staden förehades, som wore fästningen till någott för när. 3:o Förmodandes bemälte General, att då Hr Öfwersten sådan kunskapp inhemtat, att han då lærer hafwa medlijdande för den fattiga staden och honom eij oskyldigt wijs angripa. 4:o Skulle Hr Öfwersten sådant oachtandes staden någon skada tillfoga, så må han wara försäkrad, att Hans Czar. Majj:tt lærer med största missnöije och onåde sådant upptaga, och weta med tijden sådant att revangera på Hr Öfwersten sampt hela guarnizon.

Sende Hr Öfwersten Fortifications Lieutnanten Spieler kl:n 2 neder till staden, då han blef strax emoth tagen och förd till General Rönn, hwilken honom med sig tagit, och ridit med honom alla gator, som närmast slättet woro upp och neder, men i de husen, som de arbetade, blef honom förmeht att inkomma utj, ty tog han ifrån Generalen sitt afskied och fördes till slättet igen, derest våra med båth tog honom emoth. Blef alltså det onda, som staden war tänckt, dymedelst för ett alldeles ruin befrijat.

Har Ryssarna låtit reparera qvarnen, och begyndt på Aug. 18 den att mahla /:hwilken d. 15 hujus blef nederskutin af våra, för det de då den samma till sin nytta brukat:/ som äfwenledes nu effter 3 tijmars förlopp blef ruinerat af våra canonkuhlor och bombar, så att den eij så hastigt kunde förbättras, att de sig der af betiena kunde. Sammaledes blef ock 20 à 30 skott af ett 18 pundigt stycke giordt på tyska kiörckie tornet, som war så högt och när wid slättet belägit, att fienden sig der af sökte att betiena med seende, hwad wij på fästningen giorde, ty blef ock där hoos några bombar och fyrkuhlor der in kastade,

hwilket fienden enteligen utsläckte och obligerade att draga sig der ifrån och slå igen alla luckor i tornet. Detta skiedde ock 3:ne gongor tillfören, då de äfwen på sådant sätt blef dädan kiörde. Des utan spardes ingen möda, mindre kruth och kuhlor, att ruinera fiendens wärck samt göra honom afbreck på alla handa sätt, som skie kunde, så wehl med stadigt canonerande, bombarderande och musqveterie salwor, hwar af fienden en daglig afbreck lijdet, och wij kunde förstå af dett jemmerliga skrijandet wij så wähl natt som dag hörde. Alla morgon och afftonstunder wid sohlenes upp och neder gång gafz Svenska lösen med 2:ne 18 pundiga canoner åt Czarens qvarter, hwilka ock så wehl till en dehl warit der på syfftade, att 8 à 9 stycken der af gått igenom huset, der han i person legat. Under slätz tacket woro 20 stycken ferdiga skyttar dagligen ordinerade med goda studzare att skiuta i fiendens approscher, hwilka dem äfwenledes en temblig afgang förorsakat. Med allt sådant continuerades ifrån den 1:a dagen, wij woro belägrade, till den sidsta, då de begynte att bombardera på fästningen, och tordes ingen Ryss om sijder wijsa sig på gator äller å fältet annorstädes, än der de woro förteckte.

Aug. 20

Blef Capitain Peters och Fendrik Lekatt utcommenderade att gå med en wid slättet liggande pråhm öfwer strömmen och attackera Ryssarne, som låg i deras oppkastade wärck på andra sijdan om Bulderåh, hwilka ock med 50 man kom öfwer och begynte att skiuta på fienden. Men som den der utj war öfwer 600 man starck och våra eij kunde bekomma någon försterckning, ty wij hade eij mehr än den ena pråhmen att öfwer transporterera folcket med; alltså fan Hr Öfwersten för rådeligit wara att kalla de ut commenderade till bakars, sedan de ohngefehr $\frac{1}{2}$ tijma med fienden chargerat, bekommandes wij 3:ne blesserade. På fiendens sijda lærer skadan warit något större, emedan våra war in wid approschen och skiöt samt kastade granater der utj.

Strax effter Capitains återkombst med utcommenderade manskappet blef af denna prähmen ett blockhus giordt och besatt med 6 canoner, hwilket af och till lowerrade i Bullderåh och afholde fienden så länghi, som våra fick sättia 6 st:n stora jernkiedjor öfwer älfwen, der med att förhindra fienden, att han eij kund[e] komma med fahrtyg bemälte älf utföre och attackvera fästningen, kunnandes man i sådand hendelse med detta blokhuset giöra ett stort hinder för fienden, emedan samma låg under festningen på strömmen och kunde skuta på alla sijdor om sig. Des utan giordes all anstalt till deffension, som någonsin giöras kunde j någon reguljer fästning, oansedt denna sådant eij war wärd, emedan den war jncapabel att utholla en formulle attackve och belägring. Aug. 21

Effter middagen præice kl:n 1, sedan Hr Öfwersten 22 förmerkte, att sama morgon utmarcherat en stor myckenhet med cavallerie utur staden, tagandes sin march åt rigska sijdan, kunnandes sluta att intet stort cavallerie skulle wara qwar i deras läger wid staden, som skulle kunna i hastighet soutinera deras giorda wärck under fästningen, der något med dem, som der j låg skulle begynnas, ty giordes ett utfall med 300 solldater utur fästningen, hwilka till att commendera Capitain Sinclair af hellssingarne förårdnades, emedan han war en hurtig officer, och der hoos ällsta capitain och commenderad som major j fästningen, hafwandes med sig Capitainerne Peters, Dellwig, Lieutnanterne Kruse och Rumse, sammpst Fendrickarne Presier och Fraser, tagandes sin marsch ut igenom Watten porten och så utj contrascharpet, hwar wid fiendens approach och bröstwärn war belägen ohngefehr 6 à 8 steg ifrån vår watten graf. Blifwandes fienden dem intet hwarse, innan de woro in på dem, j ty våre gick wid grafwens sijda beteckta, att de eij kunne hafwa den ringaste kunskapp af dem, innan de kom upp utur grafwen, hwar till 100 man hade hwar sin stega att bära, att så mycket snarare komma på en gong på fäll-

tet utur grafwen, hwilka med en sådan tapperhet angrep fiendens werck, som på stora holmen war anlagt, och war försedt med 1,500 man arbetare och deras betäckare, så att de effter en och en half tijmas förlopp icke allenast dref dem aldeles utur sin approsche utan ock dem till en dehl ruinerade. Effterlembnandes fienden på platsen som ock j approschen ohngefehr 1,100 man döda och blesserade. Skadan har wähl intet warit så stor, der icke fiendens oförsigtighet warit, i det de ingen communications linia hafft, hwar under de kunnat wara beteckta för våra canoner, och således eij någon säker till eller af marsch hafwa kunde ifrån deras läger och till och ifrån approschen; kan man alltså sluta, att de intet förmodat /: af oss, som så swaga i fästningen woro :/ något utfall. Ty led de utj retirerandet utur approschen stor skada, emedan alla canonerna, som woro på den sijdan i fästningen richtades dijt och gaf på dem med chartetscher och geswinda skott löst, så länghi dee dem se kunde, hwilket starcka canonerande obligerade största dehlen, som undan kom, att kasta sig i älfwen /: som war emellan staden och holmen :/ helst effter de ingen annan unden flycht see kunde, j ty fälltet war dem intet säckert nog för wåhra kuhlor skull, att dee dem icke hinna skulle; j detta swimmandet blef ock några neder skutne, som ock några oförfarne i simmande, hwilka druncknade. Summan: af desse omtahlte 1,500 man har effter Ryssarnes ägen utsago eij kommit 300 man oskadde ifrån.

Klockan 4 lät Hr Öfwersten gie ordre, att Capitain skulle draga sig inn, sedan de största dehlen af deras på denna sijdan liggande wärck ruinerat och igen kastadt; aldeles det att giöra tillät eij tijden, emedan fiendens hela forse war i anmarsch, nembl. infanterie, hwilka intagit alla gator i staden, som ock utan före begynte på att anmarschera. Detta utfallet har bracht dem i stor consternation, att de intet wethat, hwad de begynna skulle, emedan de intet hade någon beteckt communication med

sijna werck. Emoth den förlust, som fienden hafft, nemb-
ligen 11, ja snart 1,200 man, war allenast skadan på wor
sijda följande.

Döda bekommo wij

Fendrik Fraser och 3 gemena solldater, hwilka ock
fördes strax in i fästningen, då våra drog sig der in ifrån
fiendens werck.

Blesserade woro

Lieutenant Kruse och 10 gemena knechtar.

War allt så förlusten och skadan ringa, emoth det
våra denna gongen wågade, hwarföre Gud warj ewinner-
ligen ährad. Wid detta utfallet sökte jag att komma med,
men blef mig för wägrat så wähl af min Capitain Böckler
som Hr Öfwersten, hoos hwilken jag hade ordonantz,
som swarade mig, då jag gjorde ansökning derom, att det
wore andra under officerare på bastion commenderade än
jag, som war derpå den ällsta, och hades des utan nog att
giöra att holla allting i richtighet, ty stod jag hoos Hr
Öfwersten och såg der på.

Har Ryssarne giordt communications linierne mäst Aug. 23
färdige af skantzorgar denna nest för weckne natten, som
war ett ohörligit arbete på en natt att giöra, i ty det streckte
sig öfwer 1 mihl från deras uppkastade wärck på alla 3
sijdorna om festningen.

Kl:n 8 om morgon slog Ryssarne appell utom deras
wärck, derest de i går blef ut drefne /:hwiiket de om natten
låtit reparera:/ och gjorde ansökning om stillstånd att låta
begrafwa sijna döda, som ännu låg förströdde kring hela
fältet, som dem också blef bejakat på 2:ne tijmars tij[d], och
gafz under den tijden intet skått ifrån fästningen, ej heller
fingo de sitt arbete så længi fortsättia. Förmodeligen lærer
någon förnehm af ryssarne wara druncknad, emedan de
sig mycket med sökiande bemödade, så wähl i wattnet
som på fältet, hwar till de ock om ännu en tijmas still-
stånd anhöllt, som dem också accorderades. Effter denna

senare tilmans förlopp slogz freden genom trumeslag upp, och begyntes på begge sijdor att angriipa det wahnliga arbetet.

Aug. 24 Om morgonen blef wij hwarse, att fienden, oachtandes den stadigwarande canoneringen, natten öfwer fortsatt så wida sitt arbete, att de woro awancerade under contrascharpet och våra capunier, hwar af man kunde sluta, att fienden innan kort wille begynna fästningen med halfware angriipa. Och som guarnizon war swag. att sielfwa slättet eij wähl der med kunde besättias, ty blef den i tenaljewercket under Capitain Sincklairs commando stående 200 mans wacht in dragen, och allenast der på lembnadt en under officer med 12 man och 2:ne miniurer, som undfick de ordre att hålla allenast poster på wallarna, och om fienden tenaljewercket angriipa skulle, de då draga sig der uth och lembna den utan någon deffension till fienden, och lembna pass lunta i minorne, att fienderna sig eij så särdeles af samma werck kunnat sig betiena, utan haftt mehra skada af des intagande, emedan våra wid manskappetz af marcherande ruinerat största dehlen af samma werck, som ock tagit canonerna der ifrån med sig. Detta manskappet blef sedan för dehl till sijna bastioner, och blef 50 man der af gifwit till Regementzquartermestaren Rotkierck /: som under belägringen practiserade sig med båth inn ifrån Riga:/ hwilken skulle hafwa brand wacht, att släckia ellden, som fienden wid attacken kunde inkasta, hwilket manskapp blef allt stadigt hoos honom och eij annat gjorde.

25 Kl:n 8 om morgon insende General Repenien, som hade commando öfwer hela belägringen, och uppfodrade festningen, hwar på honom munteligt swar meddehltes af Hr Öfwerste Knorring, att sådant wore en obillig begieran, som Generalen sådant måhl anfördt, att han skulle öfwergifwa en fästning, som ännu intet hade lijdit något mehn hwarcken på ett eller annat sätt, eij heller må han tenckia, att sådant skall skie, så länghi han en man derjnne öfrig hade,

utan må Generaln wara försäkrad, att han ännu med den yttersta deffension göra skulle; bad allt derföre att Generaln wille wijdare förskona honom med sådanne ansökningar, underlåtandes Hr Öfwersten intet att i medlertijd sökia medelst ett stadigt skiutande ruinera fiendens werk, som ock bombar der i att kasta, hwilket så mycket uträtadt, att de ej kunde på 8 dagar ännu komma att göra fästningen någon skada med bombarderande. Utan des gjordes än ytterligare anställt till deffension med foth anglars utkastande ikring fästningen, med granater inlagda i tunnor, wallgranater, stenars kastande, alla onödiga hus bortrifne, på wallarne lagda några 100 musqett pipor, som i stockar woro in bårade 50 à 60 j bredden, som med en löpar elld kunde gå löst och war så godt som en salwa, der fienden luppit till storm. Under hela belägringen moste jag effter min Capitains ordre alla nätter ifrån midnatten till der på följande dag wara med manskappet i beredskapp wid wallen, emedan morgonstunden war största fahran att befructa för fiendens anfall, de andre 8 under officerare de rullierade för middnätterne med hwar andra, och kom allså för dem lindrigare af än för mig, som moste alla nätter wara i beredskapp, som ock utdehla manskappet hwar affton på sijna stellen, der de skulle sig infinna till deffension, der fienden anfalla skulle, som ock ordinera och holla journal öfwer allt passerande, sampt förslager att förfärdiga. Summan: jag hade under den tiden alldrig någon roo, morgon och affton moste göra rapport om allt det passerande, så att icke det ringaste före lopp, att icke jag skulle commendera manskappet till och hafwa inseende på att allt blef riktigt. Summan: ingen karl blef på arbete comenderad utan mig, och iag moste, när på fordras, göra rekenskapp för hwar karl, hwarest han war — och derföre raporttera, hwad karlen arbetat, hwar och huru monga som warit commenderade om dygnet och det an-

notera, och med manskappet en likhet giöra så i ett som annat.

Sept. 2 Som war en söndagzmorgon, blef wij i dagningen hwarse, att fiendens batterier woro färdiga på alla 3:ne sijdone om fästningen, men ej hindt dem alla med artillerie besättia, utan allenast det på andra sijdan strömmen belägne, hwilket war med 9 canoner och 7 mörsare förse dt, men blef intet skott der med giordt, jnnan högmässan war slutin och effter måhltijden. Kl:n ett præcice rördes trumman i approschen, som war på Bullderåhs andra sijda, som af oss ifrån festningen blef swarad, ty blef Fortifi[c]ations Leutnanten Juditz med båth öfwer älfwen send att emottaga den af fienteliga werket utkommande persohn, som sig fuller utgaf att wara en Turck född men capitain elliest wid Czarens armæ /: der han likwähl war en Tysk och Czarens ägen hand secretaire:/ hwilken af bemälte Lieutenant blef intagen i båten, och med en dok öfwer ögonen bunden, att han ej skulle see festningens tillstånd, och således införd wid handen till Öfwersten[s] kammare, då doken blef honom först ifrån ögonen tagen, derpå han strax öfwer lefwererade General Repeniens bref, hwar med han fordrade upp fästningen. Och som denna utskickade förklarade sig att intet något annat språåk förstå än turska och något ryska, ty blef en hoos oss i belägringen warande Jude inkallad, att säija honom, att andra morgonen wille Hr Öfwersten gifwa bemälte General swar på sitt bref. Der på swarade denna inskickaden, att sådant nu straxt motte skie, emedan det wore hans Generals ordre. Öfwersten wägrade sig sådant nu kunna giöra, emedan han wore icke allena af sin konung dijt satt, utan att han hade flera officerar också hoos sig, med hwilka han först moste råd[g]iöra, wad som giöras skulle, och låfwade andra dagen kl:n 8 att gifwa swar ifrån sig. Och som sådant ej på fiendtliga sijdan wille effterlätas, utan wille nu strax weta, hwad resolution som Öfwersten fatta wille, och som

Öfwersten förmerckte, att han sig ej med mindre wille åtnöja, ty blef honom fölljande munteliga swar lemnadt. Der Generaln ej will wänta till morgon, så kan han emedlertijd begynna att göra hwad N. N. han will, och må han wara försäkrad, att ähr han en rysk General Repenien uthe, så är han en svensk Öfwerste Knorring jne utj festningen, hafwandes solldater och inga barn med sig, som låter af skräck och hotelser fälla modet, utan finna dem till sidsta man fechtande, hwar på han kan sin principal försäkra. Förfogandes utskickaden sig på samma sätt der ifrån, som han blef införd utj fästningen, sedan han förlustadt sig med några glas wijn. Sedan Lieutnant Juditz tagit afskied af denna inskickaden, begaf han sig till bakars åt fästningen igen och den andra åt sitt retranschement, och gafz tecken med trummorne, att freden war tillända. Strax der på lätt Hr Öfwersten gie ordre till Artollerie Majorn Bethon, att han skulle friskt skiuta på fiendens werck, richtandes så monga canoner som man kunde dijt, särdeles de 2:ne 18 pundiga, som stodo på Hög bastion, derest jag war, och war belägen närmast och mitt emot fiendens baterie, som war redan med stycken besatt.

Klockan 2 præise lät bemälte Major gie fyr med så monga canoner, som kunde richtas och göra på fiendens wärck någon skada, med alla tillijka som j'en salwa, och der på med mörsarena kastande bombar och stenar j tancka att der med twinga dem sampt ruina deras batterie, som för dess starckhet skull ej led något särdeles mehn der af. Continuerandes wij med ett sådant stadigt skiutande, till des fienden begynte sammalede att gie på fästningen.

Klockan 4 utsattes en röd fahna igenom kiörkie tor-net /:som förr warit af vårt skiutande der på till slutit:/ der med [blef] gifwit tecken, att de i approschen commenderade skulle göra begynnelse att attaqvera fästningen, hwilket ock skiedde i samma moment, och gafz sallwa med alla 9 canonerne och så med 7 mörsares 80 pundiga

bombar på den bastion, jag war commenderad, Hög bastion. Den första bomben, som kom i festningen, slog mitt tällt och säng sönder, samt förde min kappa och sängtäckte upp i lufften, hwilket blef på Pulfwer tornet liggandes, och fienden ment det varit folck, som flugit i lufften och af bombarne opplyffte, då de sönder gångit. Wij under lät eij heller att swara ifrån de andra bastionerne, som woro för bombar frije, men kunde dem der med intet betaga att framhärda med ett starckt bombarderande och canonerande, som slötz först andra morgonen, hwar af denna Hög bastion war alldeles ruinerad, så att det war intet tecken, att der varit någon dehl af en festning, 3:ne 12-pundiga af våra stycken, som stod på denna bastion, blef af fiendens bombar i stycken sönderslagne, en mörsare sprang ock så af det stadiga steenkastandet wij gjorde, dock blef ingen menniska der af skadd. Pauli bastjon blef ock något rujnerad, emedan han war nermast till Hög bastion, och skiedde af de bombar, som gick öfwer oss och stadnade där. Summan: innan kl:n 8 om affton war bastion, jag war uppå, så ruinerad, att af 7 canoner och batterier der war kunde man intet giöra ett skott med, emedan allt war öfwer ända kastadt, det blef wähl anstalldt giordt och commenderat manskapp ifrån de andra bastionerna att reparera skadan effter handen, men som der wid blef något manskapp skadda och man lijtet der med uträtta kunde, ty der war icke allenast en stor trengsel utan ock en slätt jordemåhn, som war mycket löös, ty måste man der med låta anstå. Solldaterne, som war 160 man på denna bastion commenderade, blef i begynnelsen alldeles consternerade öfwer så många bombars inkastande, så att de på åtskillige rum sökte sig undanflychter, der de mehnte sig säkrare wara, att när jag såg mig om effter manskappet att med dem gå till wallen /: sedan jag dem förr inrättadt, att de wid bombens crewerande skulle kasta sig neder till jorden, och strax resa sig upp igen och gå till sijna poster,

der jag dem indehlt:/ emedan fienden stod i tornet och såg allt, hwad wij utj fästningen oss företog, ty wille jag, att de skulle wijsa sig så mycket hurtigare och wara i beredskapp att taga emoth fienden, om han under bombarderandet skulle willa löpa till storms. Men när jag såg mig om, som sagt är, war jag hel allena qvar på bastion, officerare och de öfriga under officerare [hade] ställt sig i säkerhet. Ty resollwerade jag mig att anmoda officeraren, som comenderade högwachten, och Regementzqvartermestaren Rotkierck, som hade brandwachten att commendera /: och stodo under goda sten hwalf med bemälte sijna wachter förtehta, dijt ock mitt manskapp af bastion så wehl som de öfriga mina cammerater sig retirerat:/ att de wille ställa upp sitt manskapp, att jag kunde få see, om inga andra skulle finnas der ibland, som hörde under battaljon, som ock skiedde, derest jag ock treffade största dehlen af mitt manskapp och under officerarne, hwilka jag med hugg och slag dref för mig dijt, hwilket ock Hr Öfwersten på sedt och sagt, att så skulle hwar officerare giöra, och kom jag dem således till stånd, sedan jag med swår contestation dem warnat, att hwem jag först såg wenda rygen till och willja gå bort, skulle jag sielf skiuta heller sticka i hiel, det ware sig underofficer, corporal eller gemehn, lät strax der af 24 man gå och ryckia upp tällten, som stod på bastion uppslagna, j hwilka manskappet under hela belägringen legat, att wara i så mycket bättre beredskapp wid hwarjehanda tillfällen, och lät dem jn läggia i kyrkan, som war med gott hwalf försedt. War alltså jag allena commendeur på bastion till kl:n 11 om natten, då Fendrickarne Lekatt och Krook kom ifrån sin wacht, då min Capitain Böckler kom uth och ropade till Fendrickarne således, att dhe wille nu blij på bastion och menagera den stackars Petre, som warit hela dagen allena på bastion. Men som jag intet solagement åstundade, utan hade mitt högsta nöije, då jag fick giöra Kungl. Maj:tt[s] tjenst, ty gick

jag allenast på $\frac{1}{2}$ tijma afsijdes och åth hoos min Capitain, som mig der till böd, och som det redan war hel mörckt, har jag för fendrikarnas ankombst låtit manskappet sättia sig nid wid sträck wallen, derest de någorlunda war för bombar säkra, heller åtminstånde att de sig för dem kunde wachta, sedan jag utsatt på wallarne goda poster, som jag hwar half tijma lät aflösa. Kl:n $\frac{1}{4}$ till ett kom jag ifrån måhltijden på bastion. Något der effter begynte skyldt-wachten på ropa effter officerarne, seijandes att fienden kom elfwen utföre farandes, ty tog jag manskappet med mig och gick till wallen att göra mig wijdare der om under rättad. J an marscherandet dijt föll jag i en groop och åfwan på mig öfwer 15 à 16 man, i det samma kom 2:ne bombar der brede wijd ned, hwilka så när wid mig kom, att jag blef något ifrån jorden upplyfft och i bröstet något stött, ty undan kunde jag intet komma för karlarne skull, som på mig låg, hwilka effter handen fuller reste sig upp, men de 3, som närmast på mig låg, blef wid bombens creperande illa blesserade, den ena behnet afslagit, den andra armen sönder slagin och den 3:ie i hufwudet slagen, men jag allenast af ett styckie slagen på högra axelbehnet, hwaraf jag en stor smärta hade, fast än det ej gick blod der utur. Omsijder stelde jag mig till wallen, derest skyldt-wachten larmet giordt, i tancke att emottaga fienden, som ock att höra hwad på färde war, då jag enteligen fann, att det war allenast jernkiedjorna, som slamrade, som woro öfwer älfwen slagne, af det nyss på begynta blåswädret, som ock af det starcka skiutandet, hwar af wattnet blefwit oroat. J det samma blef jag ock af åtskillige stenar slagen, så att jag moste 2:ne gongor falla till marcken och förlorade der igenom min piruqve och hatt, som bombarna kastadt öfwer wallen.

Rotkierck hade ock under detta bombarderandet nog att göra med elldens utsläkiande, som åtta gångor begynte

att brinna, men blef effter anwend stor möda enteligen utsläckt, innan han någon särdeles skada giöra fick.

Klockan 2 om morgon sende Hr Öfwersten ordo- Sept. 3
nantzen effter mig, och frågade hwad som passerade, och hwad skada fienden giordt, hwilket jag honom wid handen gaf, som ock att wallen på vår bastion war alldeles på den sijdan åth Bullderåh nederskutin, att man kan marchera diwisions wijs an front der igenom; derpå gaf han mig ordre att gå till Leutnant Spieler af fortification, att han skulle låta förfärdiga det igen, så mycket möijeligit wore, der på bemälte Lieutnant reste sig upp af sängen och gick jnn till Öfwersten, men blef ingen wijdare reparation giord, och som jag sådant fann, ty tog jag 20 man med mig af bastion, och gick till watt grafwen, som låg åt stadsijdan, och lät der utur hembta 120 faschiner, hwilka jag kastade utj den söndern skutne wallen och der åfwan på löös giord, på det att fienden wid tillstundande dagning intet skulle kunna skiönja, att de så mycket med sitt bloqverande uträttadt.

Klockan 3 kastade fienden elld på det höga batteriet wid sträck wallen /: derest Capitain Dellwig hade sin post:/ och kom ellden också i 3:ne krut tunnor, hwar af batteriet blef aldeles omkullkastadt, sampt en constabel alldeles stekt dock wid lifwet blefwen, och en handtlangare död blefwen. Stora Pullwertornet, som hade ett gott hwalf öfwer sig, hade Gudj lof ingen wijdare skada, än jern galldror och jern lukorne blef sönder slagne, oansedt wij dem wähl för warat med faschiner och balkars med jordz på läggiande, som alldeles blef bortkastadt af bombarne der ifrån, och sielfwa jernlukorne sönderslagne; detta war ock belägit wid Hög bastion.

Klockan 4 om morgonen uphörde fienden med bloqverandet, sedan han inkastadt 376 bombar och giordt 648 canonskott på wallarne, hwar med dhe så mycket uträttadt, att en bastion war alldeles och den andra till en

dehl ruinerad, och före togz på ingenthera sijdan något, till kl:n slog 5, wid sohlennes uppgång, då jag lätt gie salwa med 60 musqvetterare på fiendens manskapp, som woro så dristiga och gingo till 30 à 40 tillijka att hembta watten uthur deras approsche utj ällfwen, hwar af 10 blef qvar liggandes, j ty jag gjorde dem säker, i det då de i be[g]lynnelsen begynte att gå 1 à 2, 3 tillijka att hembta watten ifrån älfwen, jag intet gaf ett skott på dem, begynnandes de således att blifwa dristigare. För detta mitt commando fick jag wähl en lijten till frågan /: med hwilkens ordre jag sådant giordt :/ af Capitain Sinclair, hwarpå jag swarade, att sådant wore ej förbudt, ej eller har någon trumma blifwit rörd på någonthera sijdan; alltså har jag ej underlåta kunnat att wid sådant gott tillfälle giöra fienden afbreck, då blef jag förbudin sådant wijdare att giöra, emedan wij stodo så gott som under accord, hwilket jag ock effterlefde, och såg emedler tijdh öfwer mitt manskapp, som på bastion commenderad woro, huru munga blefwit skadda öfwer natten ok under denna bloqvade, sampt sedan effter wahnligheten förfogade mig /: sedan jag lembnade Sergianten Hedberg hoos manskappet med ordre, hwad han giöra skulle :/ att rapportera, huru munga blesserade jag har bekommit, som ock huru munga bombar och stycke skott fienden kastadt och gort på fästningen, sampt hwad skada han fästningen der med till skyndat. Under wägen, då jag skulle gå till min Capitain och officerare att rapportera, /: hwilka woro i sitt logement, som war med ett gott hwalf försedt :/ mötte mig Hr Öfwersten och frågade mig om det passerandet natten öfwer, då jag gaf honom derom all möijelig berättelse, som ock bad honom, att mitt manskapp skulle få brendewijn, emedan dee sådant förtient, då han strax gaf mig ordre att tillseija Prowiantmestaren Berner, att han skulle mig sådant gifwa, nembl. 1 kvarter till mans, men dock med det förbehollt, att jag ej skulle gifwa det till manskappet på en gong,

hwar af de kunnat blifwa fulla och drukna, hwilket jag ock effter kom och utspijsade det med en skied, att manskappet hade i 4 dagar der af. Emedan furidaren sådant uttog, gick jag till mijna officerare och gaf dem om allt noga rapport, och förfögade mig der ifrån till bastion. Wid min ankombst dijt fant jag ingen under officer wara på bastion ej heller öfwer 20 soldater, som såfwandes woro, hwilka jag innan en lijten tijmas förlopp tillsammans sökte. Om sijder kom ock under officerarne och sidst Sergianten, hwilken jag lembnade commando öfwer bastion och manskappet i min korta från waro, hwilken wid tillfrågan, hwarföre han ej effter lefwat de ordre jag honom gaf, swarade mig något twert. Ty tog jag wärjan och gaf honom några goda slag utaf, hwar af han också ett hugg i hufwudet bekom, dock sådant utan min willja. Ty gick han och beswärade sig hoos Capitain Sinckler, som gjorde majors tjenst i fästningen, öfwer det jag honom slagit och huggit, hwilken kom strax till mig, hafwandes under officeren med sig och frågade mig, hwarföre jag honom slagit, hwarpå jag honom hela sammanhanget berättade, så wehl det nu som i går passerande, hwar af Capitain Sinckler honom swarade, att det har warit rätt giordt, om jag stuckit eller skiutit honom neder. Denna under officer, förståendes sig ej af Capitain få någon revance, som han sig förmente på sitt klagande att få, går der ifrån till Capitain Böckler, under hwilkens commando wij begge stod, hwilken honom äfwen så afspijsat som den förra, jembwehl ock Hr Öfwersten, hoos hwilken han äfwen sin klagan anbracht, lät der hoos honom bli under arrest, för det han ej effter lefwat de ordres, som jag honom i Kungl. Maj:tt[s] tjenst gifwit, hwilket han försummat, blef dock om sijder medelst min förbön hoos Hr Öfwersten, hwar om han mig anmodade, arresten emoth afftonen endtledigad. Kl:n 6 lät fienden röra trumman och insende en officer att uppfordra fästningen, hwar på Öfwersten

sende en af våra officerare uth, nembl. Capitain Böckler att anholla om delation till kl:n 8, som ock blef oss bewilljat. Jmedlertid tog Öfwersten officerarne tillsammans och rådgiorde med dem, hwad än wijdare wore att giöra, anten accordera eller sig längre deffendera. Ty blef beslutet att accordera, emedan fästningen fantz wara incapabel att utholla den bloqvade, som fienden ifrån alla sijna batterier på 5 ställen ärnat den dagen giöra /: hwar om Öfwersten om natten hade kunskapp, så ock att allt war färdigt till storm, som dee wehlat löpa under starkaste bombarderingen, hwar till de blefwit ordinerade, som undankommit den Gemyhrtenhofska action, och des utan 20,000 man, som dem skulle soutinera:/ blef allt så accordz puncterna uppsatta, som woro temmeligen fördehlachtige, och kl:n 8 nedersende med Major Bethon af artolterie och Capitainerne Sinckler och Petersen så som deputerade att sluta det uppsatte accordet, hwilket ock till största dehlen af alla sijna punckter blef bewilljat och underskrifwit på bägge sijdor, men blef på detta folckslagetz gamla sätt till minsta dehlen hollit. Om affton kl:n 6 kom dhe deputerade till bakars med underskrifwet accord och alldeles wähl förrättad beställning.

Sept. 4   Klockan 8, sedan bryggan emellan slättet och staden så wijda reparerat war, att manskapp kunde till foot der på marchera, ankom den Ryska guarnizon, som bestod af 3,000 man och commenderades af Generalen och Fursten Repenien, och anförde Hans Czarische Maj:tt sielf den 1:a diwission granadierer, som woro wehl munderade, hwilken tog sin post på Hög bastion, derest jag war, och af bloqvaden alldeles öfwer ända kastad, gifwandes Hans Czar. Maj:tt sig namn för Gross Capitain, dock skulle det wara för oss obekant, hwem han war. Wid våra postars af lösande af Ryssarne, sade Hans Maj:tt på Hollenska: Denna fästningen kommer mig före som ett äple, det wehl är i sin skapnad wackert och sehr wehl uth, men när det

skieres, är det af maskar aldeles uppätit och förskiembt. Sedan strax der på åth Hans Maj:tt frukost under bahr himmel på bastion. Kl:n 9 ohngefehr wohro alla våra wachter och hela guarnizon tillsammans dragen j fyrkanten på bårggården, emedan fienden intagit alla bastionerne och hela slottet, och hwar det den första puncten, som war brutit emot accordet, i ty $\frac{1}{2}$ dehlen skulle wara under svensk och $\frac{1}{2}$ ten af rysk wacht och att intet wijdare skulle blij af dem angrjipit, innan wij marcherat der uthur och åtniutit accordet till godo.

2:o War vårt accord att marchera uth med fullt öfwer Sept. 6 och under gewehr, amunition 24 skott för hwar musqvette, 12 canoner och 24 skott till hwardera. Detta blef brutit, i det att när wij skulle utmarchera af slottet, skiedde sådant igenom en trong port, som kallades Watten porten och skulle sättias öfwer Bulderåh med den prähmen, wij der hade liggandes och jag tillförende bemält, ty gick det långsampt till, och blef allt gewehret manskappet aftagit, och odugliga i stellet gifwit.

Då officerarnes bagage skulle föras uth, skiedde sådant igenom den stora slotzporten och rätta vägen, den ock manskappet bort gå, blef wagnarne uppslagne och wisiterade, om deri skulle finnas något gewehr och amunition, som war emoth accord, men under prætext der af togz bårt, wad dem anstod och blänkte för deras ögon, der i genom ock iag förlorade 2:re gongen mitt eqvipage och hwad jag mig sedan den sidsta action anskaffadt, hwilket är det 3:ie, som sträfwade emoth accordet.

3:o Skulle manskappet beholla sin mundering, men blef eij bättre hollit, än att de, som hade goda kläder om, blef af klädda, gifwandes dem gamla slarfwar igen.

4:o Skulle guarnizon niuta 3 weckors prowission, hwar på de icke det ringaste, ja icke 1 dagz förplägning bekommo.

5:o Blef Furstl. grafwen natten emellan d. 4 och 5 spolierad, det de skyllde guarnizon före, men som sådant sedan ryssarnes inkombst skiedt och jern luckorne woro sönderslagne till grafwen på den sijdan åt Hög bastion, derest ryssarne hade sijna poster, wille Öfwerste Knorring sådanne beskyllningar intet antaga, ty blef han arresterad och intet slapp, för än han moste gifwa attest ifrån sig, att sådant wore skiedt af dhe swenska, hwilket äfwen wähl stridde emoth allt honett förfarande och således kan recknas för accordz brott.

6:o Skulle guarnizon hafwa fritt till försel, så længi de woro utom fästningen, på öhl, bren wijn och andra angelägenheter för det wanliga prisett, som der i staden förr har warit, som ock att officerarne niuta frjhet att resa uth och inn i staden att kiöpa, hwad dhe hade nödigt, hwilket blef så mycket fullbordat som de förra puncterne, iag specificerat.

7:o Skulle gvarnizonen med en excortte af General Rönns dragoner convoyera oss till Riga geradeste wägen åth Oleij och på 3:ie dagen där, men de siuka och blesserade skulle gå siöledes på goda fartyg åth Slook, Bulderåh utföre och så vidare till Riga. Detta blef enteligen på de tyska generalernes förböner hollit, men med stor möda, jty Hans Majj:tt har warit sinnade att låta massakerera hela guarnizon. Sedan generalitet wijst sig widrig [och han] i sådant eij wan sin framgång, har han resolwerat att föra oss hela Ryssland igenom och så effter några åhrs förlopp af de, som ändå kunnat lefwa, till Riga. Detta har de ock för mått honom att afstå med. De öfriga accordzpuncterne, som hollitz någorlunde, finner jag onödigt här att antekna, emedan de på trycket lærer utgå, då wij till Riga kommandes hwarder. War alltså den swenska besättningen på Mitou slått kl. 7 om afftonen alldeles med sitt eqvipage på andra sijdan om Bulderåh under slåttet ståendes och med rysk wacht för warade, derest wij i 2 dagar blef liggandes.

Innan vår afmarch ifrån Mitou slåt, hade jag den nåden att tahl med Hans Cz. Maj:tt.

1:o Strax då de slåttet besatt, begierde jag tillstånd att sökia effter ett gewehr och bandtler, som en solldat, som warit bortsänd af sin officer, han warit på wacht med, då Ryssarne posterna besatt, och således blef effter lembnad, då jag fick det igen, oansedt Ryssarne det nedergrafwit och giömbt.

2:o Emedan Ryssarne stahl och plundra uth våra knechtar, der de låg på gården i Fyrkanten, gick jag till General Repenien och gaf sådant tillkienna och bad, att han wille låta sådant förbiuda, sampt sättia wacht utan för bårngårdens ingångar, att ingen Ryss kommer till oss, så will wij låta sättia wacht jnnan före, att ingen af våra kommer ut till dem, hwar medelst all olägenhet kunde undwiskas, som j widrig hendelse skie torde, emedan det är des utan ett antepatie emellan bægge desse nationer, och *det gemehna folcket* äre benägne till slagzmåhl, hwar igenom widlöftigheter för orsakas kunde, hwilket ock blef strax werkställt, och wid jag ännu tahlade med bemälte General, kom Hans Maj:tt sielf, som mente sig wara af mig okiend, och frågade, hwad jag sade, refererandes honom det jag förr med Generalen tahlat. Wid det ordet, *gemehna folcket*, swarade han mig, att deras folck woro intet gemena, utan hwar och en solldat, som der jnne woro, hade öfwer 100 bönder att commendera. Der på jag swarade, som okiend hans person, att våra wore ej heller så gemena, emedan de woro af lijka beskaffenhet, som han före gaf deras wara etc., der på han tahlte med Generaln sitt ägit språk. Och i detsamma jag gick in i Fyrkanten, hollde en hoop med Ryssar på att handla med våra soldader, hwilka jag derföre slog, att dee sig i handel med Ryssarne inlåte skulle, hwilket Czaren sielf sedt, och derföre sendt en officer till Capitain Dellwig och frågat, hwem jag war, officer eller underofficer, hwilket Capitain mig

berättade och bad mig gå afsijdes, emedan Hans Maj:tt skall blefwit otolig, för det jag skutit [undan] Ryssarne och kiördt dem ifrån våra soldater, jembwel rifwit skor och strumpor utur henderna på Ryssarne och skurit sönder och kastadt i brunn och betahlt solldaten /: så mycket, som han för det af Ryssarne fodrade:/ det han af Ryssarne derföre fordrat, ty gick jag afsijdes och klädde andra kläder på mig.

Sept. 7 Fick jag permission att gå till staden att afhembta min häst, som jag hade hoos min wärld Bigner, derest Czaren hade sitt cantzelie, emedan det war ytterst i staden belägit och bäst frj under belägringen för bombar och canone kuhlor, då mig tienst blef tillbudin af Czarens handsecretaire, som blef inskickad som capitain i fästningen, att henne om söndagen uppfodra, och lofwades mig lieutenantz charge wid des principals lijf dragoner, tillbiudandes mig en hand full med ducater, och sådant oräcknandes och des utan 30 rd:r monadtligen och 6 monadz gage för uth att mundera mig med. Hwar på jag swarade, att jag har giordt min ed till min Konung, och den wore jag förbunden att holla, så længi jag lefwer, och han må ej tenckia, att jag är så oförståndig, att jag skulle försällja min siehls sahlighet för desse lumpna peningarne skull, bediandes att han, så wehl som 2 à 3 Curlendare der war och sökte mig der till att intahla, skulle holla mig med sådant förskont, med wijdare sådant tillbåd, hwarpå en Churlendare swarade, att det wore misserabelt att tiena under de Swenska, emedan de får jnga pengar, der på jag gaf honom behörigt och tienligt swar. Kort der effter kom en tysk major och till böd mig detsamma med äfwen condition som de förra, och att han wille strax följa mig till Hans Czar. Maj:tt, berättandes der jembte, att många af guarnizon sig redan angagerat, gifwandes honom äfwen sådant kort swar som de förra, hwilket han omsijder för gåt erkiende, och sade det jag gjorde wähl, att jag sådant betenkte, bijfogandes der hoos de orden, att Hans Maj:tt

lärer sättia lijten troo till sådanne, emedan de intet äre sin egen Konung trogen, utan lärer de blifwa senda åt Casan och Astrakan och wijdare emoth Turcken att fechta. Sama tracterade mig på det bästa han kunde och convoyerade mig sielf igenom staden och gaf mig en Rysk solldat att föra min häst, och hielpte både mig och hesten wehl öfwer älfwen till vårt läger. Hestens forage moste jag betahla till wärlden, som han för tärtdt under belägringen, mijn koffert och annat, jag hoos honom lembnade, har han gifwit till Ryssarne, och des utan bordt skiembt hesten för mig, att der han wist mig hästen, för än jag giedt honom penningarne, har jag heller låtit honom beholla den samma och jag hafft mijna penningar qvar.

Tracterade Hans Czar. Maij:tt alla sijna förnembsta Sept. 8
Generaler och Churlendare, som ock skiöt victoria för slättetz öfwegång, så wähl med de canoner, som han låtit plantera för sitt qvarter, som ock i des läger, jembwehl af slättet skiöt skarpt, så att kuhlorne flög oss öfwer hufwudet, och skiedde sådant för hwar skåhl de druckit och continuerade ifrån kl:n 9 om morgon till 6 om affton. Klockan half 7 kom 60 man af General Rönnes dragoner, som commenderades af en tysk General adjutant, hwilken gaf oss ordre att marchera af, hwilket tog sin begynnelse kl. half 8 om affton och ankom till Eekhoff om affton, belägit $\frac{1}{2}$ mihl ifrån Mitou, derest wij natten öfwer blef liggandes. De siuke gick ock siöledes bort.

Om morgonen marcherade öfwer ällfwen öfwer den 9 af fienden giorde flott brygga och ankom om affton till Rodten kroug, som war grentz skilldnaden emella Churland och Liffland, derest wij öfwer natten blef liggandes.

Ankom /: något för dagningen: / en curier ifrån Mitou, 10 som hade ordre till Öfwersten, att han skulle sända till bakars att af hembta dhe 12 canonerne, som Hr Öfwersten eij wille emothtaga, emedan de woro odugliga och eij våra ägna, utan Churska stycken, som legat i orenligheten i

många åhr och woro utan laweter och i ett sådant stånd, att der med alldrig giordtz eller kunnat göras något skått, och war eij med accordet eenligit sådanna att emothtaga, eij heller wårde att giöra omkostnad på dem till Riga att föra. Ty hade denne expresser de ordre med sig, der Öfwersten dem intet wille låta dem emothtaga, skulle escorden tagas ifrån oss, och wij stå wår ägen fahra, huru wij komma till Riga. Alltså blef Fendrik Knäfwel af General Leuwenhauptz regemente till backars skickad med 16 man af Hellssinge regementet, som woro giffta och alfwarsamma karlar, och utwalde, på det de eij skulle låta förföra sig att tagaienst hoos fienden. Sedan uppbröt wij kl. ohn-gefehr 7 ifrån bemålte krog och ankom kl:n 11 till Oleij, derest wij blef stilla ståendes wid wägen, till des det manskappet marcherat oss förbij, som stådt under General Bauers commando, hwar med han berendt Riga, men sig nu drog aldeles der ifrån, och bestod af 8,000 man dragoner. Och som man hade kunskapp i Mitou, att wij skulle blifwa under wägen af fiendens troupper mördade, ty gaf Öfwersten ordre, att manskappet skulle holla sig i beredskapp att giöra fienden afbrek, på hwad sätt som best skie kunde, oansedt wij hade eij öfwer 100 dugliga gewehr med oss, hwilka knechtarne skrufwat låset ifrån, då de blef hwarse, att fienden wid utmarchen tog gewehret af de andra, och således giöra deffension till den yttersta man. Men som General Adjutanten förstendigade Generalen sijna ordre, för än han oss annalckade med sitt folck, ty steg Generaln sielf af hesten, äfwenwehl Hr Öfwersten, hwilka stodo stilla till foot, til des alla wore oss förbij, då wij wår marche wijdare fortsatte, så att wij om afftonen anlende i den på andra sijdan om Dynau strömmen belägne förstad, som bebos af fiskare, bönder och Thorn benembd, derest Öfwerste Stackelberg cantonerade med hela sitt regemente och något mehra commenderat manskapp af Rigiska guarnizonen, till den ändan att wara

så mycket närmare af [o: att] obserwera fiendens desseiner och afholla honom ifrån staden och Cobron skantz. Derest General adjutanten blef till affton måltid qvar, och escor-den bekom öhl och brenne wijn, hwar effter de sig sedan begaf till Mitou, och blef General adjutanten af Öfwerste Knorring begåfwat för des omak med 30 ducater. Natten öfwer blef wij på fältet liggandes.

Kl:n 10 förmiddagen marchera hela Mitouska guarni- Sept. 11
zon igenom staden och blef ståendes i för staden utan för Carls porten, derest Hr Öfwersten tog afskied af dem med en lijten oration, och läth sedan hwar och en mar- chera till sijna regementer och compagnier i kvarter och Hellsingarne till Lasstadigen, derest regementet låg.

Gaf inn förslag, hwad gewehr och mundering som 12
wij förlorat wid utmarschen ifrån Mitou.

Bekom wij 400 bajonett musqvetter och 60 warjor, 13
100 piquar, 26 kurtzgewehr, 18 underofficers warjor och 9 trummor för regementet, så ock några rockar till dem, som blef plundrad wid utmarschen ifrån Mitouska slättet. Och gaf Öfwersten ordre, att alla öfwer och under roht- mestare skulle få bajonetter och der till lydande musqvetter, som såg friskt uth.

Ankom den i Mitou effterlembnade geitzeln, som wid
escordens återkomst blefwit med convoy till Riga brackta, som woro följande officerare. Artollerie Majorn Bethon, Capitain Baron Oxe och Lieutenant Juditz af fortification.

Regementet har jnnan vår ankombst alla redan be-
gynt att arbeta på det nyss anlagde fortifications wercket utom förstaden Lastadig, äfwen så de andra infanterie regementerne, der de hade sijna quarter.

Ankom Leutnant Wattlind, som blef commenderad att 15
gå siöledes med de siuka ifrån Mitou, med sijna medhaf- wande siuka och friska, officerare och soldater, och blef de samma wid regementerna inlogerade.

Sept. 17 Effter middagen ankom Fendrick Knäfwel med sijna med commenderade /: 16 man af regementet att afhembta canonerna ifrån Mitou:/ hwilka han lefwererat till Öfwerste Albedeil /: på General Leuwenhauptz ordre:/ som war commendant j Dynamunde eller nu Neumynde skantz kallad, att der låta sprenga och bruka till barlast på dijt ankommande örlogskiepp.

19 Ankom Öfwerste Leutnant Stahl von Hollstein ifrån Bausk med den der qvarlemnade guarnizon, hwilket slått wehl warit berändt 14 dagar förr, men intet blewit attaqverat, innan Mitou slått allaredan öfwegongit war, och har bemälte Öfwerste Lieutnant äfwen wehl capitulerat, sedan fienden allenast inkastadt 24 bombar, hwilket accord äfwen så mycket blef hollit, som det med oss gjorde. Är alltså alla effterlemnade Swenska troupper nu här ankombne.

Libouska, Golddingska och Windouska guarnizonerna har strax wid fiendens ankombst till Churland enbarqverat j Libou och gått med de der till förårdnade fartyg under Capitain Henckz commando till Riga, äfwenledes Ryttmestaren Tiesenhusen practicerat sig lyckeligen igenom, och utan någon mans förlust anlendt d. 16 Aug. i Riga. De öfriga, som war i Mitou och Bausk, har ock med ringa förlust effter giord deffencion, som förmehlt är på förr specificerade datum i Riga anlendt. Under hela belägringen war förlusten på wår sijda i Mitouska slättet följande:

Döda

Fendrik Fraser	1
Gemejna solldater	3
Constabel	<u>1</u> 5 man.

Blesserade

Capitain Kruse	1
Lieutnant Smitt	1
Gemejna knechtar	20
Constabel brend af krut	<u>1</u> 23 man.

Elliest med annan siuka behäftade
 Capitain Mörner 1
 Under officerare 5
 Corporaler och gemena . . . . . 50 56 man.

Summa af gongne och som intet währn giöra
 kunde . . . . . 84 man.

Effter accordet tagitienst hos Ryssen:

Under officerare 5
 Houtboister 5
 Constabler 3
 Solldater, som under belägringen öfwegott och
 tienst tagit, sedan accordet war giordt. . . . 9
 Solldaten Rebender, som wid fiendens ankomst
 war i staden, aldeles bortkommen, at man
 intet wet, om han lefwande heller döder är 1 23 man

Döda på fiendens sijda under belägringen ifrån
 första dagen till den sidsta . . . . . 1,871 man
 hwaribland åtskillige officerare räknade.

Äfwenledes blesserade . . . . . 2,156 man
 och sådant effter Ryssarnes ägen berättelse, som ock bor-
 garenas gifne kunskapp, att alla hus ytterst i staden warit
 med blesserade oppfyllde, hwilka med wijn blewit twet-
 tade dagligen och haft god skiötzel och uppwachtning
 af fälltskierar, som ock visiterade af Czaren sielf 1 gong
 eller 2 om weckan.

Afreste Öfwerste Leutnant Törnefeltt och Capitain Sept. 26
 Gertten effter erhollin permission till siöss åth Stockholm.

Reste Capitain Sinckler med skepp ifrån Riga till 29
 Dantzig och så wijdare till Kungl. armæden, att referera
 om Mitou slätz öfwegong.

Marcherade wij ifrån Riga till våra cantonerqvarter Octob 14.
 i landet. Regementet kom att ligga emellan Pernou och
 Riga, intet långt ifrån den lilla staden Lemsal och com-

pagniet på Baron Mengdens godz Idzell benembdt. Öfwerstens kvarter jembte magazinet war på häfwet Intzem, dock war Commissarien Hagman possessor af samma, emedan Hr Öfwersten war stadigt i Riga, och han war förårdnad att lefwerera prowiantet för regementet.

- Octob. 18   Skilldes compagnierna åth och gick hwart och ett till sijna assignerade godz äller ståndqvarter.
- 19   Ankom compagniet till Idzell, derest det blef förlagt hoos bönderna, Capitain Böckler och jag hoos en bonde, och Capitain Gren med Fendrick Grass på sielfwa häfwet, Lieutnant Gyllensting och Fendrick Lekatt hoos bönderne, Lieutnant Laner, som behnet blef afskutit på i Mitouska jnfallet, blef i Riga qvar att låta curera sig.
- 23   Begynte jag att taga emot magazinet för compagnie, hwilket blef lefwererat af Hr Baron Mengdens 2:ne godz, emedan han på sin gjorde ansöcking fått tillstånd der till, emedan det föll för honom mycket lindrigare att lefwerera sitt contingent strax till compagniet, som låg på des godz, än han det skall fördt $3\frac{1}{2}$ mihl till regementz magazinet och sedan åter der ifrån till compagniet igen 2:ne gongor om månaden, emedan dhe fick för en half månadz provission tillijka för compagnierna. Denna tiden låg jag hoos min Capitain i en stuga och hade hoos honom frij kost.
- 30   Bekom jag skriftliga ordre ifrån ÖfwersteLeutnanten, att jag skulle taga 3:ne andra underofficerare med mig och drifwa in proviant till Lemsal, Allt och Neu Sahlis etc., som wijdare fantz på specification, hwilka ordre jag exequerade, så snart de 3:ne under officerarne kom till mig, hwar med jag hade j 12 dygn att giöra.
- Novemb. 14   Kom jag hem till compagniet och red dagen effter till Hr Öfwerste Leutnanten och rapporterade om samma mitt commando.
- 18   Reste jag till Commissarien Hagman och liquiderade för compagniet och gjorde anstallt om compagnietz restantier för den förre månaden, emedan Mengdens godz intet

kom månadtligen att utgiöra så mycket, som compagniet borde niuta, ty reste jag dagen der effter, sedan allt war för rättadt till mitt kvarter.

Blef Regementz adjutanten Petter Gestrijn död, hwilket Öfwerste Lieutnanten Bruchner genom en expresser med bref rapporterade Hr Öfwersten, samt recommenderade mig i des stelle, hwilket min Capitain Böckler mig berättade d. 20 d:o, då han hemkom ifrån Öfwerste Leutnanten, seijandes der hoos att han wille wehl mycket nödigt mista mig ifrån compagniet, men som han intet wille wara min lycka förhinderlig, i det han skulle sökia att beholla mig qvar wid sitt compagnie, ty har han så mycket mehra söckt den att befordra, j det han ock sielf genom brefz bortskickande med samma expresser mig der till recommendera hoos Hr Öfwersten, wijsandes mig en copia af brefwet, hwarföre jag tackade. Men som Assessor Præsier, som war i Riga, anholit att få sin sohn, som war fendrik wid regementet, der till, och Felltwebel Berg, som war hoos Hr Öfwersten och hade inseende på des folck, anholit att bli avancerad, men fantz till adjutantz tiensten 20
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

Ankom Fendrick Berg ifrån Riga, uppwijsandes sin fendrickz fullmacht och Presiers adiutantz fullmacht ifrån fendrik, jembte öfwerlefwererade ett bref der hoos ifrån Hr Öfwersten, hwilket mig communicerat blef, och war af det jneholld, att Öfwerste Leutnantens recommendation kunde denna gången ej winna sin framgång, dels derföre att jag war yngre fälltwebel än Berg, och Præsiers fader har så högt befordrat sin sohn till adjutantz tienst, låfwandes wid första tillfälle att recommendera mig till en officers platz, och på det jag ej wjdare skulle giöra någon

under officers tjenst, skulle jag komma till Riga, emedan Hr Öfwersten alltid hade en underofficer nödig, att beställa för regementet, hwad som förefalla skulle, så wähl med skrifwande som annat. Wid hwilket tillfälle han så mycket bättre kunde inhembta min skicklighet och huru wijda jag meriterade att hielpa. Det gjorde Hr Öfwerste Lieutnanten så wehl som min Capitain ondt, att deras befordran ej skulle winna någon framgång. Ty skref Öfwerste Leutnanten mig till och bad mig gifwa mig tillfridz, låfwandes, så snart armen skulle komma till sammans, att han skulle sökia att recommendera mig under ett annat regemente, sama tillseijelse hade jag ock af min Capitain, bad mig för det öfriga, att jag skulle med det första giöra mig resfärdig, och således effterkomma Hr Öfwerstens begieran, att jag jnnan få dagar kunde wara i Riga. Derföre begynte jag att giöra färdig compagnie rekningarne, så wehl på prowiant som soldaternas löhner, jembte mehra som compagniet angick, hwilket till 7 December war alldeles färdigt.

- Decemb. 8 Derföre blef jag d. 8 Decemb. om morgonen hel bittida att hålla liqvidation med Commissarien Hagman commenderad, och gjorde riktigt så wehl för Oktober och Nowember som ock före hela December, hwilket commissarien gjorde mig till plaisier och gaf mig proviantet för hela senare monaden som ock restantierne för de förra, det han elliest intet hade nödigt att giöra för än som wid monadens sluth.
- 11 Hemkom jag till compagniet och lefwererade ifrån mig allt prowiantet och liqvidations rekningen till Leutnant Gyllensting, som sedan min afresa skulle taga inn min platz i stufwan och blj hoos Capitain.
- 12 Effter måhltiden öfwer gaf Capitain Böckler ett bref till Hr Öfwersten åth mig med begieran, att jag det skulle öfwerlefwerera och nu igenom läsa, hwilket jag ock gjorde, finnandes jag der af, att han mig på det högsta hoos Hrr

Öfwersten har mig recommenderat, som ock förmodade, att Hr Öfwersten lärer finna sitt nöije hoos mig, och att han mig eij utan raison så högt recommenderat. Förmahnandes mig wijdare munteligen, att jag skulle så ställa mig hädan effter som här tills, då jag kunde giöra mig försäkrad om ett skyndesambt avancement; gaf strax der på ordre att låta sadla min häst, betahlandes mig mijna portioner, som jag för munster skrifware och feltweibel på desse 3:ne oppnembde månader borde niuta /:hwilket jag eij antaga wille, emedan jag hafft frii spijsning för mig som ock foder för min hest och rycht och således wille samma till honom afstå:/ men tog sådant intet emoth, utan sade att det wore ringa emot det, som han gierna wille tiena mig med och mycket önskade, hwar före jag fant mig högst obligerad och betygade på det högsta, att jag wid lägenhet skulle låta mig angelägit wara, sådan des bewågenhet med någon skyldig tienst att bemöta. Red also klockan ohngefehr 2 effter middagen der ifrån.

Middagztijden ankom jag till Riga och treffade Hrr Decemb. 14
Öfwersten i sitt logement, rätt i det han skulle gå uth till måltidz, för hwilken jag gjorde min rewerance och lefwereade honom brefwet, hwilket han igenom såg och swarade, att det wore wähl. Frågandes wijdare, om jag intet 15
hade quarter? Swarandes jag Neij! Bad mig att gå till Leutnant Thielen, som war af regementet och permitterat att blij hoos sin slächt i Riga, och låta honom gå till Generalen och Quartersherrarne i staden och giöra ansökning om en kammare för mig allena, och intet långt ifrån Öfwerstens logement, emedan jag hade mycket att giöra med skrifwande och annat för regementet och moste alltid wara när wid handen, då påfordras skulle, bad mig ock sättia sin [o: min] häst j des stall. Till följe der af bekom jag qwarter hoos apotekaren wid dohms kyrckian, Fåss wid nambn, derest jag allt stadigt blef och fick också till sejelse och låf att få en solldat af regementet till min

uppwachtning hoos mig, som ock skiedde, då regementet ankom till Riga.

Decemb. 15

Om morgon war jag hos Hr Öfwersten, derest jag bekom regementz skrifwarens öfwersende rekningar, att öfwerse samtpt extrahera der utur alla öfwer och under officerares, som ock stabs persohners med trumslagares och pijpares och corporalers löhner, hwad de der på ännu hade att fordra, hvilket jag i Hr Öfwerstens ägen cammare förrättade. Bekom då äfwen wehl ordre, att jag skulle alla morgonstunder wara hos honom, som ock des utan hafwa omak att see på des drengiar och hestar, huru de blij holdne, som ock att till holla drengarne att giöra det de borde, samtpt emoth taga forage, så wehl det som kiöptes, som ock hwad han elliest bekom och Konungen honom bestod. Gaf mig ock 50 rd:r att gie effter handen till drengarne, 1 rd:r om wickan till mans. Hwarföre han bad mig giöra reckning, och när det wore till ända, att låta honom weta, och der hoos till se, att allt ordenteligen och wähl tillgå skulle.

Kl:n 3 effter middagen blef jag effter skickad att komma till Hr Öfwersten, då jag fick ordre att strax taga en af des klippare och rijda genom natt och dag till regementet, och bringa Öfwerste Leutnanten ordre, att regementet skulle skyndsammast förföga sig till Riga, effter sådant wore Generalens ordre, hwilket jag ock innan en tijmas förlopp effterkom, och red ifrån Riga geradesta wägen till Intzem och så wijdare till Öfwerste Lieutnantens kvarter.

17

Anträffade jag regementet i full anmarch 10 mihl ifrån Riga, emedan Öfwerste Leutnanten en dag tillförende fått Generalens ägna ordres der till, hwilken jag också Hr Öfwerstens willja kungiorde. Men som jag hade en annan bestelling på öfwerstens wägnar hoos Commissarien Hageman, ty fick jag ej följa med regementet till bakars, utan rijda till Intzem, derest Commissarien sig ännu uppehöllt, och jag samma affton kl:n 10 der antreffade, och som

min förrättning den andra förmiddagen war förbij och till ända giord, ty reste jag med Commissarien och des underhafwande, som hade magazinet med sig kl:n 2 effter Decemb. 18 middagen ifrån Intzem och ankom Commissarien och jag allena till Riga, emedan bagaget ej kunde så fort komma, som wij redo, till Riga den 19 effter middagen kl. 3, då jag strax raporterade Öfwersten om min bestelling, hwar jag träffade regementet wid min afresa, som ock red det för bij j återresan till Riga.

Strax effter middagen ankom Öfwerste Leutnanten 20 med regementet till Riga, och stelde sig wid Hr Öfwerstens logement, men blef strax inwijste j sijna för uth giorde qvarter j sielfwa staden. Alla de andra jfanterie regementerne af Gref Leijonhufwudz arme ankommo ock effter handen, och blefwe inlogerade i förstäderna, derest dee så wehl som vårt regemente moste holla starck wacht. Emedan wij stodo under feltt staten, fick wij ej giöra wacht i staden, emedan guarnizons regementerne sådant tillkom. Dock giorde jag alldrig någon underofficers wacht utan wahr alla dagar hoos Hr Öfwersten, derest jag bekom nog dagen igenom att giöra, hwad som wid regementet passerade; dock moste jag der hoos om netterna skrifwa, hwad companiet tillkom, sedan jag blef om afftonarna hem förlåfwad af Hr Öfwersten. Detta senare har jag wehl kunnat slippa, om jag wehlat seija ett ord der om till Hr Öfwersten. Men som jag intet wille giöra min Capitain något emoth, emedan han alltid warit bewågen emoth mig, ty giorde jag sådant med plaisier, oansedt jag mongen natt most waka, då andra såf. Hwar med jag continuerade, så lāngi jag war i Riga och till des regementet āhret här effter marscherade ifrån Riga till Churland, då jag fick så monga andra bestellningar, att jag intet kunde heller hinde skiöta compagnie bestellningarne, hwilket min Capitain wehl såg och wijste, ty antog han en annan munsterskrifware i mitt ställe, hwar med han mig en stor tjenst giorde,

emedan jag eij mehr än $1\frac{1}{2}$ åhr niutit landt löhnen derföre, j ty jag mest haftt 2:ne tienster, utan most den afstå till en hemma i landet /: Regementz skrifwaren till hielp warande skrifware wid namn Petter Beck:/ och således för samma tienst ganska ljtet niutit, emedan felldt tractamentet sällan blef oss till deht, och så sällan som det utföll, gjorde Öfwer Cammereraren Klintenhielm ändå swårigheter der wid, i det han föregaf Kongl. Mij:ttz resolution skulle wara gifwen, att ingen munsterskrifware skulle få bekläda 2:ne tienster, men wehl uppwachta för skrifware två eller flera compaignier. Hwilket omsijder blef ändrat medelst Hans Excellence General Leuwenhauptz ordre och resolution på Hr Öfwerstens ingifne memorial mig angående, att han sedan ingen wijdare swårighet der wid giöra skulle, emedan sådant Kungl. Maj:ttz förbudh förstås allenast, när regementerne allenast äro i landet, då de med sådanne personer kunna för sees, och intet när de wistas i fält, då man [med] stor möda och med twång sådanne persohner der till taga moste, som tiensten förstår, och der till nödgas taga under officerare, på det tiensten eij må blj försummad, hwilka för sitt arbete moste ock billigt åtniuta den löhn, som Kungl. Maj:tt en sådan tienstz förrättare består, och att der hoos wore skada att förhindra en ung persons lycka att alltid holla sig wid den tienstens allena förwalltande, hwarigenom en sådan kunde komma mycket att lijda till sin fohrtkombst j världen etc.

ANNO 1706.

Januarius, Februarius och Martij månader är jntet något särdeles passerat, utan wid slutet af den senare månaden blef Drabanten Frölick ut commenderad med 50 à 60 man dragouner /: som commenderades ändå af Öfwerste Leutnanten Lorentz, men blef strax derpå ifrån honom tagne, och han sedan hade intet manskapp att commendera, niöth eij aller någon löhn, sedan General och

Gouverneuren Frölik blef grefwe och Kungl. råd sampt præsis i Dorptz håffrätt, som holldes nu i Riga, och Grefwe Leuwenhaupt blef general en cheff öfwer armæden här i ohrten stående, och gouverneur öfwer staden Riga:/ hwilken öfwerfallit en Rysk postering och inbrachte 25 fångar och 30 à 40 hästar. Elliest arbetades dagligen med arbetande och isning uthom fästningen och giordes anstallt till deffention, emedan man sig ej annat föreställa kunde, än att den i Churland subsisterande fienden wijlle fästningen angripa. Hwad min person widkommer, war jag stadigt om dagarne med arbetande beswärat hoos Hr Öfwersten och blef som åfftast, ja mäst alla dagar skickad med memorialer för regementet till Generalerna, hwar af jag blef så kiend af dem begge, Frölich och Leuwenhaupt, att jag hade den äran /:fast än jag war underofficer:/ att blifwa hoos honom till måltidz.

Lät Hans Excellence Grefwen och Kungl. Rådet sampt Martij 31 præsis af Dorptz hoffrätt publicera genom trumslag offentliggen på alla gator, att den som hade några stemplade penningar, som Hans Excellence ohngefehr för 10 weckor sedan lät teckna med OC 12 och skulle giälla för dubbelt värde, nembligen 1 Carolin för 2 och 2 för 4 och 4 för 8 Caroliner och $\frac{1}{2}$ för hel, $\frac{1}{4}$ för en half, skulle jnnan medio Aprill wara jn lefwererade till Capitain Leijonanckar emoth des qvittance, för [p: hvar?] före hwar och en skulle hafwa så mycket ostemplade pengar att unfå utur renterijet, som de kunde wijsa sig hafwa bemälte Capitains qvittance på stemplade. Skulle någon sedan komma, som sig intet till föreskrefne termjn infunnit, wore han intet sedan berättigad derpå att tahla, mindre någon dubbel wedergielning der före hafwa till att wänta. NB. detta penninge stegrandet och stemplandet har wehl då för tijden warande General och Gouverneur Frölik endast och allenast j en god intention gjordt och till den ändan, att guarnizon skulle så mycket bettere under des inskrenckte tillstånd kunnat

åtniuta sin richtigare löhn, hwar om de honom plågat, och borgerskappet ej heller der af kommit så särdeles att lijda, emedan de j framtijden blifwit med dubbelt inlöste och der blef en wiss summa der till förårdnad, som stemplas skulle, att Kungl. Maj:tt ej heller kunnat någon skada der af hafft. Dock blef des goda jntention ej bättre uttydd, än han derföre fik af Hans Kungl. Maj:tt en repræmand med ordre, han sodant skulle ändra, som ock skiedde, som bemält är. Dock blef han der effter avancerad, hwar med han intet särdeles nögd sig förklarade, utan heller önskat att få beholla sin förra post. General Leuwenhaupt contribuerade wähl mycket, att denna penninge förhögningen intet wan sin framgång, j ty borgerskappet och Ståthollaren Strockierk, som hade öfwer landet att disponera, bekom en stor styrckia sig öfwer sådant hoos Hans Maj:tt att beklaga, och ställa sig emoth hans gjorde anstallt widriga och det ej emottaga, emedan General Leuwenhaupt strax lät befalla wid hela armæden, som stod under hans commando, att ingen skulle sig befatta med sådanne peningars hwarken emottagande hell[er] utgifwande, wid exemplart straff till giörandes för den, som der med beträdes, hware sig hwem det wil, hwar om han ock så förmodligen Hans Maj:tt lærer hafwa tillskrifwit.

April 3   Bekom Hans Exellentz General en Cheff och Gouverneuren Leuwenhaupt kunskapp jfrån Churland, att fienden gjorde sig ferdig att marchera der ifrån, hwarföre blef Major Freudenfellt utcommenderad att inhembta närmare kunskapp.

5   Om affton hemkom åfwan nembde Major och brachte den kunskapp med sig, att fienden wore aldeles ifrån Churland ut marscherad, oachtandes de med största lifz fahra most passera älfwarne och det djupa wattnet, som redan sig wid wåhrens annalckande temligen mycket förökat, sedan de Mitou slått demolerat; berättade ock derhoos, att fienden tagit sin marche åt Grådno och lærer fienden af

en sådan otidlig och skyndesamb marche ej ringa skada hafft medelst den stora währfloden och diupa wägarne, som der å ohrten, serdeles währtijden, plägar wara.

Lät Hans Excellence Generalen och Gouverneuren April 15 Leuwenhaupt utgå ett detaschement, bestående af 400 [man] infanterie, som comenderades af Öfwerste Leutnant Mentzer, och 600 man cavallerie, som stodo under Hr Öfwerste Leutnanten Grefe Leijonhufwudz commando, att fatta post i Churland, hwilka med stor lifz fahra medelst den starcka jsgången passerade Dunen med stora båtar, och som wägarne warit mycket obrukliga, så har de först d. 19 anlendt i Mitou. Emedler tijd gjorde sig Hans Excellence Generalen och Gouverneuren färdig att med första öppet watten gå öfwer till Sverige.

Sedan Hans Excellence Generalen och Gouverneuren 25 öfwerdragit commando till Knorring, som war älldsta öfwersten wid hela armæden, gick Hans Excellence till siöss och afgick kl:n 8 om affton ifrån Riga.

Om morgonen gick Hr Öfwersten Knorring med Maj 8 regementet öfwer Dünu strömmen med båtar, flygande fahnor /: som nu nyss blef förfärdigade i stellet för dem, som fiende[n] borttog i jnfallet utj Mitou :/ och fullt spehl. Der på fölgde de öfriga regementerna effter handen, så att hela armædens infanterie woro den 10 hujus om affton alldeles öfwer Dünau och begynte att marchera hwart och ett regemente till sijna förra guarnizoner, men cavalleriet blef i Liffland qvar ståendes, till des bryggan öfwer Dünau war färdig och gräs blef på marcken, att de kunde hafwa fourage för sijna hästar, hwarpå i Churland så wehl som i Littouen war stort mangel.

Reste jag ifrån Riga med Hr Öfwerstens bagage och 11 hästar och ankom samma affton till Mitou, då jag ock strax fick ett trågit arbete, i det jag alla dagar klockan 2 à 3 om morgonen moste wara hoos Öfwersten och skrifwa ordre till öfwerstarne af cavalleriet, att de skulle draga sig

ifrån Liffland till Churland 3 à 400 man tillijka, på det de så mycket bättre [måtte] få under wägen qvarter, fourage och annat nödwendigt, som bör wara wid en sådan march. Hwilka ordre blef således effterlefwade, att allt cavallerie war redan ifrån Liffland och inlagde i Churland utj qvarter till d. 26 Majj. Des utan blef så mycket giörligit war Mitou slått reparerat och våra der qvarlembnade canoner, som Ryssarne nedersänkt wid sin utmarche i älfwarne, igen uppfiskade och i sin årdning på bastionerne laggde. De Churska styckena, som till en stor quantitet af Ryssarne woro ifrån åtskillige ohrter i landet sammanbrachte och på Mitou slått effterlembnade, lät Hr Öfwersten föra siöledes till Duna eller Neumunde schantz att låta proberas, de dugliga till att bruka och de odugliga till ballast för öhrlogskieppen att förwara.

Majj 27 Lät Hr Öfwerste Knorring utgå ett starckt detaschement till Littouen och Samogiten under Öfwerste Leutnant Mentzers commando att upprätta magazin för armæden, emedan den i Churland ej kunde subsistera. De öfriga troupperne blef kring hela landet förlagde, och Öfwerste Leutnanterne Schoug, Brömses och Major Freudenfelltz esquadroner med dragoner blef commenderade till Creutzburg och wijdare åt Pálnisk Liffland der att subsistera.

Junij 2 Förutan den trägne uppwachtningen, jag hade med skrifwande hoos Hr Öfwersten, blef jag ock commenderad med 24 man af regementet att ut exeqvera staden Mitou gamla restantier för de förra åhren, som sig besteg till en summa af 1,500 rd:r, hwilka penningar jag till den 15:de hujus incasserat och hoos mig hade att utdehla, då Öfwerstens ordre komma skulle, och således rekning derföre giöra.

4 Låfwade Öfwersten mig att blij regimentz adjutant, emedan Præsier hade tillsejelse att blij lieutenant i Rehussens stelle, som tog afskied ifrån regementet och skulle resa till Hanowerska häfwet, derest han skulle blij häff-

junkare. Men som bemälte Rehusen sedermera fattade en annan resolution, nembligen att blifwa qvar wid regementet, ty gaf han sitt afskied till Öfwersten igen och behöllde sin tjenst.

Ankom Öfwersten Baron Mengden med sitt rege- Junj 6
mente och något commenderat manskapp ifrån Rigiska guarnizon, och blef öfwer natten inlogerade i rijorna uthom staden. Andra dagen fortsatte han sin march wijdare /: effter Hr Öfwerste Knorring an cheff öfwer armæden, och war vice gouverneur öfwer Churland i Generalen Leuwenhauptz från waro:/ till Littouen.

Reste Öfwerste Knorring med en swite officerare till 10
Cipelhoff, att förspörja hwad propositioner Churlendarena wille förebära wid den i tysthet berammade landtdagen, om der skulle något slutas, som skulle wara oss något till grawation, wid hwilkens oförmodeliga ankomst allt blef till intet; ty kom Hr Öfwersten samma affton hem, sedan alla församblade Churlendare på Öfwerstens ordre dragit jfrån denna orhten, emedan sådanne hembliga sammankombster borde intet företagas utan, der de något wille sluta, skulle der till låf begieras, då Öfwersten wille förårdna några Swenska skickliga personer att wara der hoos. Skulle någon fördrista sig att giöra der emot, så lærer de intet undwijka ett swårt till tahl och näpst, som der på följa skulle.

Ankom Hr Öfwerste Lieutnanten Törnefeltt ifrån Swe- 12
riget med recreuter för regementtet, beståendes de samma af 435 man, hwar till han i förleden höst blef för årdnad och hemcommenderad.

Bekom Hr Öfwersten bref ifrån Stockholm af Secre- 20
teraren Brandt med berättelse, att des syster sohn Fendrik Rosberg, som blefwit permitterad till Swerige att låta sig curera ifrån sin blesseur, wore strax wid dijt kombsten med döden afgången, derpå Hr Öfwersten, som war j sin sänge cammare, ropade mig ifrån cantzeliet att komma jnn,

då han frågade mig, om jag skrifwit brefwet och memorialet färdigt till Gref Frölik /: som j Leijonhufwudz absens förwalltade gouverneurs embetet i Riga :/ hwar j man anhollit om några 1,000:de gongar hestesor och söhm jembte ett och annat mehr, som reqvirerades för armen. Der på jag swarade, att conseptet, som skulle läggas adacta wore färdigt, men ännu intet rehnt skrifwit, hwilket jag på des befallning jntog och honom föreläste, swarandes [han], sedan det war skiedt, att det war wehl och att jag det skyndesambst skulle skrifwa reent, seijandes derpå till mig således: War nu glad Petre! Hwarpå jag tigande stadnade och såg på honom, då han sig wijdare yttrade, att Fendrick Rosberg wore dödh och tillsade mig att få bekläda hans stelle, bad mig för den skull att minna sig på, när Generalen kommer jfrån Sweriget, så skulle han mig projectera, derföre jag som billigt tackade, emedan jag alldrig honom om något avancement anlijtat. Ty gick jag effter giord rewerance ifrån honom jnn utj cantzeliet, der att förfärdiga hwad jag hade att giöra. Strax derpå kom Hr Öfwerste Leutnant Bruchner till mig och refererade mig Rosbergz död, och sade sig willja nu gå jnn till Hr Öfwersten och recommendera mig i des stelle till fendrick. Hwarföre jag fant mig skyldig wara att tacka honom sampt recommendera min persohn wijdare hoos honom, stellandes mig, som jag ingen kunskapp der om hade, för än han det mig refererade. Något dereffter gick jag jnn till Hr Öfwersten att låta underskrifwa bref och memorialer. Då han sådant giordt, frågade han mig, hwad jag har giordt Öfwerste Leutnanten emot, som mig så högt dis recommenderat, der på jag swarade, att sådant wore mig obekant, då han sedan sade, att han mig på det högsta befordrat. Har jag alltså orsak att tacka Gud, som uppweckt goda menniskior, som mig recommenderat, särdeles som jag alldrig der om hwarken hoos en eller annan ansökning

giordt, mindre några penningar derföre gifwit, som alla andra, som wid regementet har avancerat, göra moste.

Ankom Hans Excellence Generalen och Gouverneu- Junij 27 ren Leuwenhaupt ifrån Sverige till Riga.

Ankom han till Mitou, då Hr Öfwersten utan min 29 gjorde påminnelse gaf mig projectet att ingifwa sielf till Generalen, men bekom ej fullmachten strax, emedan han hade mycket annat att förrätta.

Reste Hans Excellence med sitt cantzelie till Riga igen, Julij 1 derest han blef till den

Ankom bemälte Hans Excellence till Mitou, då Hr 6 Öfwersten åtsporde mig, om jag ännu intet fått min fullmacht, derpå jag swarade nej; der öfwer han blef otålig och sade, att det går alltid så med hwad han hos Generalen projecterar, frågandes mig, om jag hade penningar att gie i cantzeliet, så torde jag den snarare bekomma, hwar ock icke wille han gifwa mig 3 ducater der till, hwarföre jag tackade, men dem ej emoth tog, emedan jag sade mig sielf der till hafwa penningar. Ty gaf jag till Öfwer auditeuren Klinthen femb decatoner, låfwandes [han] mig fullmachten dagen der effter.

Emoth affton reste Hans Excellence med sin swite 8 till Riga. Kort för des afresa förmana jag Öfwer auditeuren Klint om min fullmacht, som swarade mig, att hon wore färdig och nederlagd, låfwade skicka mig dhen till handa ifrån Riga.

Reste Capitain Rotkierck till Riga, hwilken jag gaf ett 9 bref med till Riga att öfwerlefwerera till Lieutnanten af Rigiska adels fahnan och Flygel adjutanten Torik, som alltid war hoos Generalen Lewenhaupt, hwarest han war, och bad honom att utfordra min fullmacht af cantzeliet, emedan han war min särdeles goda wän. Hwilket ock skiedde, och bekom jag den med Capitain Rotkierck d. 15 hujus, warandes fullmachten daterat d. 10 af samma monad.

Julij 16 Uppwiste jag min fullmacht för Hr Öfwersten, hwilken önskade mig lycka och bad mig så hädan effter ställa mig, att jag jnnan kort kunde hafwa wijdare advancement att för wenta, tackandes [[jag] Hr Öfwersten så wehl för detta som all annan ertedd godhet, som ock des låfwen till ett wijdare advancement, utfästades mig effter yttersta möjligheten att beflijta mig om ett wähl förhollande, hwar med jag kunde förtiena mijna Hr regementz officerares wijdare gunstig befördran, hwarpå han gaf mig handen och sade, att jag skulle, då jag intet är på wacht, komma till honom och spijsa.

18 Kom jag ifrån min första fändrikz wacht, som jag dagen förut fick med Capitain Falkenberg af General Leuwenhauptz regemente på högwachten j Mitou, då jag ock strax blef föreställd wid Arbro compagnie, hwilket Capitain Gertten, som war hösten tillförende till Stockholm permitterad, commenderade, och blef jag föresteld af min förra Capitain Böckler, emedan han war den älsta capitain af regementet, som tillstädes war och gjorde majors tjenst. Fullmachten upplästes, så ock eeden af Munster skrifwaren Hans Gestrin. Samma effter middagen kl. 5 har Capitain Böckler wid chorums paradens upställande till sagt alla öfwer och underofficerare, att dhe också skulle wara tillstädes utj sitt kvarter, emedan jag skulle taga afskied af compagniet, hwilket ock skiedde. När compagniet war uppsteldt och officerarne woro in dehlte wid sina diwisioner, kom Capitainerne med mig ut, då Lieutnanten Gyllensting lät skylldra med musqvetten, hwarpå Capitain Böckler, sedan han giordt en lijten oration, till frågade compagniet, om dhe hade något öfwer mig att klaga, så skulle de sådant nu tillkienna gifwa, hwarpå swarades med en munn öfwer allt, Neij, önskandes bussarne der jembte, att jag snart skulle komma till compagniet igen, dock med mitt avantage, derpå jag wende mig om och tog Capitainerne Böckler ock Gren i hand och så de öfriga

officerarne, tackandes dem för den godhet, de mig alltid bewist, önskandes att få occassion sådant att aftiena, hwar om jag lofwade mig att beflijta. Där till tackade jag underofficerarne och först Præmier Felltwebeln Rosberg för det förtroende, de hafft till mig etc. och sedan alla burssarne för den lydna och respect, de wijst emoth mig i Kungl. Maj:tz tjenst, försäkrandes dem, att jag skall till deras tjenst alltid finnas redebogen sampt weta des braweur för alla att berömma. [Sedan jag] till sluth ock tagit afskied af alla, gaf jag Felltwebeln Rosberg 4 rd:r Albertz att köpa 2 tunnor öhl och tobak före och dehla uth till sijna cammerater och hela compagniet, hwarföre dhe alla med en mun tackade och lofwade till att dricka min skåhl. Derpå compagnit marscherade till chorum, och Capitainerne och jag gick inn och drack ett glas wijn eller 2 och sedan gick wij effter till affton böhnen.

Ännu hade Hr Öfwersten dagligen att göra med gouvernementet öfwer landet som ock armæden, emedan Generalen och Gouwerneuren ännu intet antagit dispositionen öfwer sådant, sedan han ifrån Sweriget kommen war, ty blef jag alla dagar som oftast effter send af Hr Öfwersten, då jag ifrån wachten war frij, och något föreföll att skrifwa, intill des Hans Excellence sielf antog allt commando, som skiedde, då Generalen och Gouwerneuren ankom till Mitou och Öfwerste Knorring öfwerlefwereade Aug. 3 alla documenter och raport om sitt förde commando så wehl öfwer landet som armæden. Jnnan sådant skiedde, har jag ock förfärdigat min rekning på dhe pengar, jag omhender hafft och utgifwit, till Hr Öfwersten lefwererat och till sluth bracht.

Bekom Öfwerstarne Skytte, Stackelberg och Kloot 10 sijna general majors fullmacher.

Ankom Öfwerste Lieutenant Sackens battaljon jfrån Ösel, sedan den gott till siöss öfwer åth Libou, och bekom de quarter utom staden.

Aug. 11 Ankom commenderat manskapp af Rigiska guarnizon, war under war 2:ne hela regementer, nembligen General majorerne Stakelberg och Clootz, hwilka marscherade med flygande fahnor igenom staden och blef natten öfwer liggandes j rijorna utom staden, men dagen effteråth fortsatte sin marche wijdare till Janitski j Samoiten, derest randewou platzen skulle wara.

13 Sent om affton ankom Öfwerstarne Stakelberg och Wrangel ifrån Pernou och Rewal med sjna regementer, hwilka sammaledes med fullt spehl och flygande fahnor marcherade igenom staden till rijorna utanföre, derest de blef liggandes 2 à 3 dagar att hwila sig.

16 Ankom General Major Skytte och Öfwerste Gref Delaguardie med sijna regementer, som förr legat i Rewall. Äfwenledes marcherade dhe som dhe förra igenom staden till bemälte rijor, tagandes der j sitt kvarter, emedan de förra regementerna om morgonen samma dag marcherat uth derifrån till randewou platzen.

28 Jn marcherade Öfwerste Leutnant Sacken med sin battaljon och tog der med slåttet i possess, emedan han med sama battaljon skulle blifwa qvar som commendant öfwer staden och landet.

Samma dag blef jnbracht jfrån dhe regementer, som redan i Littouen war, deras siuka och fick logement i staden, så ock gafz förslag uppå dhe siuka, som wore wid dhe regementerne, som lågo i Mitou, och intet woro för mögne at marschera, och war af Hellssingarne 166 man, som intet marschera kunde. Samma affton blef ock ordres gifne, att dhe regementerne skulle giöra sig till marsche färdiga, som der lågo, nembligen Hellssingarne och Generalens regemente, äfwenledes skall ock Baners regemente wara beordrat att gå ifrån Libou, så wehl som alla andra guarnizoner stöta till sammans och marchera till sitt randewous och blef ingen besättning mehra qvarlembnad i någon ohrt än j Mitou.

Bekom Lieutnant Brandt och jag munteligen ordre af 29 Aug. Hr. Öfwersten, att wij skulle blifwa qvar med dhe siuka i Mitou, hwar på [wij] wehl något tahlte, som commenderingen skulle stå till andra officerare men eij till oss, men hielpte intet, emedan Öfwersten sade sig willja hafwa sådanne qvar, som han finner wara måhn om de siukas siötzel och han kunde förlijta sig på.

Blef jag om morgonen heel bittida effter skickad med 30 begieran, att jag wille hafwa insende på hans folk, att dhe gjorde sig till marche färdiga, och som jag fan, att han war wid gått humeur, bad jag honom, att jag skulle få gå ut med armæden, emedan jag skulle skatta mig elliest olycklig, att jag denna gongen skulle wara qvar, helst som Hr Öfwersten sielf följer med, och jag förr bewistadt alla campagner, som wid denna armeden äro gjorde; der på han swarade som — heller gaf mig sådant swar som förr. Der med begynte jag på att ordonera wid hans pagage, som best jag kunde, att de på 2:ne dagar woro färdiga.

Sökte Capitain Böckler att interssidera för mig hoos Sept. 1 Hr Öfwersten, att jag skulle få följa med armen, men som han fick kort swar, ty wille jag der om jngen wijdare ansökning giöra.

Sände Öfwersten effter mig och öfwer drog mig åt 2 skillige commissioner, så wehl som des private ock så för regementet att bestella skoor, strumpor ocb hanskar, hwilka jag wid lägenhet skulle sända till armen. Penningar skulle jag taga emoth af kiöpmannen i Riga Hr Anthony Thiering för des med honom gjorde wexel på Regementz skrifwaren Trälod i landet, stoor 7,000 rd:r, Albertus r:dr à 72 witten, hwar af jag handtwerkarena skulle förnöija och det öfriga hafwa utj förwar till des wijdare ordre. Sitt logement och allt hans qwarlätenskapp gaf han under min disposition, bediandes mig alltid correspondera med sig och låta honom weta det passerande, som ock recomendera sijna bref till öfwerstinnan som blef i Riga hwilka

han till mig adressera och couwertera skulle, äfwenledes skulle jag ock hennes bref till honom under mitt couwert fortsenda. Med mehra som des skriftliga memorial och gjorde contracter med handtwärkare utwijsar. Detta emoth tog jag med tackseijelse för det förtroende, som han till mig fattadt, emedan han sådant mig committerat, der dock Lieutnanten war så wehl qvar commenderad som jag. Samma dag effter middagen blef de siuka af hwart compagnie till oss lefwererade och blef i wissa huus närmast torget förlagde, att dhe [skulle vårdas] af Felltskieraren Richter, som war stadzens, men betingad å 30 rd:r om månaden att hafwa insende på hela armædens siuka. De af regementet qvar blifne bestod af följande, nembligen Öfwerste Leutnanten och Commendanten, jembte Capitain And. Törnefell 1
 Af Öfwerste Lieutnantz compagnie Adam Brandt 1
 Af Arbro compag. Fendriken Robert Petre 1
 Öfwer officerare 3

Under officerare

Af Majorns compag. Sergiant Nohrberg 1
 Af Åfwansiö compag. Lars Booström 1
 Af Arbro compag. Florman 1
 Af Dillsbo compagnie Rustmestaren Saltin 1
 Underofficerare friska 4

Gemena solldater siuka med siukwachtare.

Af Lijf compagnie . . . . 18 man	} 166
Öfwerste Lieutnantz . . . 23 »	
Majorns compagnie . . . . 21 »	
Åfwansiö compagnie . . . 17 »	
Allffta compagnie . . . . 24 »	
Jerfsiö compagnie . . . . 19 »	
Arbro compagnie . . . . 19 »	
Dillsbo compagnie . . . . 25 »	
Friska qvarcomenderade att arbeta på slättet snickare och smeder 16	

d:o att arbeta på en ny wagn, som jag lät
förfärdiga för Hr Öfwersten 4 186

Af Öfwerste Baners regemente, som jag fick
under min disposition.

Leutnant Grippenschöld siuk och blef död några dagar
effter utmarschen.

under officerare friska 2
siukwachtare. friska 4
gemena siuka 89 95

Summa under officerare och gemena
af begge regementerne . . . . . 285 man.

Kl:n 1 effter middagen ut marscherade Generalen med Sept. 3
åfwan nembde regementer ifrån Mitou och blef allenast
Öfwerste Leutnant Sakens battaljon qvar på slättet och dee
siuka af alla regementerne och hela armen.

Ankom effter Hans Excellence Generalens ordre 2:ne 4
esquadroner dragoner att blifwa i Mitou qvar, nembligen
Öfwerste Leutnant Zöges Carelska dragoner, 1 esqua-
dron 300.

Öfwerste Leutnant Brandtz d:o, som comenderades af
Major Giging 400.

Lät Hr Öfwerste Leutnanten Sacken inlogera alla siuka 28
på slättet, derest wij, som officerare woro, fingo våra quar-
ter, så ock bekom jag rum för Öfwerstens bagage der
uppe. Dragonerne blef närmast in till slättet till sammans
dragne och inlagde. Utanföör deras kvarter blef ock alla
gator pallesaderade, som med wacht wid slagbommarna
blef förwarade.

Sende jag med Hr Öfwerste Delagardie, som kom in 29
ifrån Riga och reste effter armen till sitt regemente, 225
par skor och sådant effter Hr Capitain Rosens qvittance,
som på bemälte Hr Öfwerstes ordre dem emoth tog.

Effter erhollen permission af Hr Öfwerste Leutnant Octob. 1
Sacken reste jag till Riga och [o: att] afgjöra der med

handtwerkare, som ock emottaga penningar af Hr Thiring. Men som han intet ännu något swar erhollit af sin man i Swerige, om wexeln är betalt worden, ty bekom jag af honom inga pengar utan tog af Hr Ihnken et König 400 rd:r till lähns, hwar med jag kunde betahla skomakare embetet för de skor, som de redan lefwererat till mig, och ankom d. 4 till Mitou om natten.

- Octob. 5 Ankom Hr Öfwersten Schreitenfeldt till Mitou, hwilken skulle wijdare fortsättia sin resa till armen och sitt regemente, som redan war långt i Littouwen kombne, med hwilken jag fick sända 215 par skoor effter Regimentz kvarter mestaren Stollingz qvittance.
- 7 Blef jag om affton, då jag skulle gå till mitt spisqvarter hoos madame Fontaine, af 2:ne drukne slachtare, som woro rijdandes i full curier [och mig] på gatan mötte, öfwerfallen, i det de hög mig 2:ne hug öfwer hufwudet och red så forht sin wäg, att jag dem eij igen finna kunde, fasten jag dem 2:ne dygn med wacht lät effter sökia.
- 8 Bekom jag bref ifrån Hr Öfwersten daterat Keydan, att jag skulle adressera mijna bref, som jag till honom affärdar, till Hr Jochim Farrenheit i Königzberg, som dem wijdare till honom skulle fohrtskaffa på hwad ohrt armæden wore tillfinnandes, hwilket jag ock alltid gjorde.
- Novemb. 8 Bekom jag bref ifrån fruu öfwerstinnan med begieran, att jag om möijeligt wore kunde afbryta så lång tijd, att jag på 2 dagar kunde komma till Riga, der några angelägenheter för henne att afgiöra, hwilket jag ock gjorde.
- 12 Bekom jag ock 6,960 rd:r af Hr Thiring i Riga, de öfriga 40 rd:r, som resterade, lembnade jag j mitt qvittance oqwitterade och wid Hr Öfwerstens återkomst sådant med Hr Thiring att afgiöra, emedan han om ingen afkortning mig förmeht wid commissionens öfwergifwande till mig, utan en full summa af 7,000 rd:r, och som jag för de påniska ströfwande partierne eij war säker, så lät Hans Excellence Gref Frölick gifwa mig 12 under officerare af guarnizon

till häst att wara min convoy och reste, sedan jag warit hoos Hans Excellence Gref Frölik till måltidz, kl:n 2 ifrån Riga och anlende kl:n 10 samma affton i Mitou.

Och öfriga dehlen [af året] passerade intet något sär- Decemb. deles, utan war jag med mjna siuka som ock af mjna andra commissioner dageligen sysselsatt, som ock af fruu öfwerstinnan, som mig också med några bestellningar anljtade, för hwilka jag moste giöra under dessa 6 à 7 weckor 5 resor till Riga. Utan des bekom jag jnspection öfwer de siuka af Delagardies regemente, som ock de öfriga siuka af de finska regementerne, som woro gifne wid utmarschen under Fendrikarne Gierdes och Widenheims insende, öfwer hwilkas försummelse klagomål har influtit, fastän de af ÖfwersteLeutnanten Sacken åthskillige gångor blef warnade. Ty blef jag wid parolens uttagande af Hr Öfwerste Leutnanten der till commenderad och de andra i arrest tagne.

ANNO 1707.

Ankom Assessor Enander med de flera ledamöterne Jan. 5 till den förårdnade commissorial rätten, hwilkens præsis, Enander, blef in kvarterad i Hr Öfwerste Knorringz logement.

Sedan der om blefwit publicerat i landet, att de, som 8 hade några rätttegongz saker, skulle hafwa sig att angifwa hoos bemälte commissorial rätt, derest de skulle afhielpas, och skulle saken wara af den swårhet, äller ock någon thera af parterne hafwa något att klaga, så skulle sådant medelst appellation eller remiss till hoffrättens utslag och ompröfwande ställas och blef d. 15 dagen i denna månaden ther till förårdnad.

Wore åtskillige af adelen i landet till sammans komb- 15 ne att föredraga sjna strijdigheter, ty läth ock Öfwerste Leutnant Sacken tillseija en stor dehl af officerare att wara följachtig med sig till detta rummet, som ock skiedde præsicke kl. 8 om morgon. Då wij ankom till Enanders quarter,

derest Churlendarena woro också församblade, begynte bemälte assessor och præses att göra en wacker och widlöfftig oration, hwad nyttia justitien med sig bringar, och huru wehl det landet är, som består af en god disciplin etc., och förrättades sådant ståendes och continuerade wid pass en tijma, der på först preses och så de andra assessorerne gjorde sin ed, som upplästes af notarien, och derpå secreteraren och notarien med actuarie och cantze-list, hwar och en särskilt för sig omkring 2:ne bord i ordning, som de skulle sittaa. Churlendarena stodo på wenstra sijden, och wij Swenska officerare på den högra sijden i sahlen. Sedan alt war bestelt, önskades dem lycka, och togo wij vårt afträde, de undantagandes som hade sijna rättegongs saker att föredraga, hwilka blefwo qvar.

Febr. Jntet något särdeles passerat mehra, än min commendering och mijna andra comissioner angick, med hwilka ag dagligen hade nog att göra.

Martj 3 Ankom Generalen och Gouverneuren Leuwenhauptz ordre till Öfwerste Leutnant Sacken, daterat j des qvarter, Uspoll i Samogiten d. 27 Febr., att en officer skulle emoth taga det manskapp, som blefwit friska af armeen, och föra det öfwer till armeen, emedan den war nu tillbakars kommen ifrån Willdna. Och bekom jag ock äfwen wehl bref af samma dato ifrån Hr Öfwersten, som stod med regementet i Utzcanie med ordre, att jag skulle beholla qvar så mycket friskt manskapp af regementet, som nödigt fantz till bestellingars förrättande, som han mig lemnadt, hwilket jag ock effterkom.

6 Af marcherade Lieutenant Brandt med 100 man af regementet, som ock af de andra regementerne 418 man, så att hela des corpo bestod af 518 man gemena soldater för utan underofficerare. Fendrickarne Gerdes och Widingheim, som då slapp sin arrest, hwar i de warit för sin försummelse skull, fölgde ock med. Blef alltså jag allena

qvar jembte Fendrick Westerling af General Leuwenhauptz regemente, som hade insende på des siuka af regementet. Men jag hade ännu att disponera öfwer alla de öfriga qvarblefne siuke af armen. Emoth Hr Lieutnant Brantz qvittance lefwererade jag icke allenast 358 par skoor att öfwerföra till regementet, utan ock lefwererade till allt i Mitou warande manskapp af regementet effter Hr Öfwerstens skriftliga ordre, gifne på min för några postdagar sedan öfwersende förfrågan om lof der till, emedan manskappet hade dem nödigt, 190 par, underofficerarnes med inreknadt.

Om morgonen fastnade jag utj en hefttig brennesiuka, Martij 10 hwilken jag nest Gudz och Doctor Betulius och Feltskieraren Richters goda försårg jnnan 7 weckors förlopp öfwerwann, och kostade mig samma siukedomb öfwer 70 rd:r Albertz. Wid denna månadens slut drog sig armen till sijna förårdnade qvarter, derest de skulle blifwa stående till sommaren och währfloden wore öfwerstånden, och moste Hellssingarna, denna floden oachtandes och det de hade 300 siuka af regementet, marchera längst bort till staden Tellsen, belägen wid Preusiska grentzen. Men de andre deremot bekom i Churska grentzen och mycket närmare sijna qvarter.

Ankom Hr Öfwerste Knorring till Mitou ifrån quar- April 28 teren, hwilken strax wid ankombsten effterfrågat mitt tillstånd, och gjorde mig den äran och kom till mig i mitt logement, som jag på slättet hade, emedan jag ännu ej kunnat fördrista mig att gå uth effter siukedommen, men dock gick uppe i min stufwa. Hwilken effter en stundz förlopp, sedan han inhembtadt en kort raport om det passerande, tog sitt afträde, och bad mig, om möijeligit wore, att jag skulle komma dagen effter till honom, hwilket jag ock gjorde.

Denna tiden blef också Regementz Majorn Biörnberg Tellsen död, i dess stelle kom Stadz Majorn Gertten,

emoth Öfwerstens willja. Äfwen har ock Försten Witznowitski giordt stillstånd med våra, som sedan alldeles summiterade sig.

Maj 17 Ankom regementet till Mitou och bekommo der sitt kvarter på Ekhoftgen och Rothoff på andra sijdan om Mitou, till hwilka de ock marcherade igenom staden och ankommo samma affton till sijna kvarter. Alla de siuka blef till mig lefwererade af Capitain Molje, Fendrik Grass och Krook, som warit med dem commenderade ifrån Tellsen, och bestod samma af 96 man. Den öfriga dehlen af armen blef förlägte in utj och uthom städerne Mitou och Bauske. J Mitou blef General Major Stakelbergz, Öfwerste Wrangells och Sakens. Öfwerstens hestar, som blef i staden stående med nödigt folck der till, hade jag ock inspection öfwer så wehl med berijdande som annat, emedan jag ändå moste stadigt wara utj staden hoos dee siuuka.

Samma dag reste ock Hr Öfwersten till Riga, derest han sig mest hela tiden uppeholtt.

20 Lefwererade jag till Regementzqvartermestaren Böckler 250 par byxor och 365 par hanskar, som jag låtit förfärdiga för regementet, så ock resten uppå 1,300 par skor effter giordt contract med skomakare embetet utj Mitou, hwilka således blef lefwererat och fullgiordt. Nembligen

D. 29 Sept. 1706 med Öfwerste Delagardie sändt effter Capitain Rosens qvittance	225
D. 5 Octob. d:o a:o med Öfwerste Schreitenfellt effter Regementzqvartermestaren Stolltingz qvittance	215
A:o 1707 6 martj med Leutnant Brandt effter des qvittance	358
dito dato lefwererat till dhe j Mitou warande sollarerne effter Hr Öfwerstens ordre	190
d. 5 Majj effter Hr Öfwerstens ordre till des drengar	6
20 dito till Regementzqvartermestaren Böckler . . .	306

Summa 1,300 par

Hwarpå jag bekom Regementzquartersmestarens quittance och lefwerade honom de förra mijna quittancer och kom således der med till sluth.

Sände jag siöledes till Riga Hr Öfwerstens qvarlå- Maj 25
tensskapp som blef under min disposition qvarlemnadt i Mitou med en riktig specification på hwad som der war.

Sende jag 63 man solldater, som warit siuka [i] Mitou Junij 6
inlagde, men nu blifwit friska, till regementet.

Fick jag bref af Hr Öfwersten ifrån Riga med be- 13
giäran, att jag skulle komma till Riga på en dag eller 2, att hielpa honom till rätta med åtskillige rekenskaper, attester, quittencer och werificationer, som skulle ingifwas i Kongl. Cammaren för den tijd, han warit vise gouverneur i General Leuwenhauptz frånwaro, j hwilka han sig ej kunde finna. Sådant till följe reste jag sama dag ifrån Mitou och lemnade Fendrik Teetengren i mitt ställe effter Hr Öfwerstens ordre, och ankom om affton kl:n 10 till Riga, derest jag ock träffade Hr handelsmannen Delljn, som hade penningar till mig ifrån Stockholm.

Ankom ock Capitain Sinckler med recreuter ifrån 14
Swerige, nembligen 300 man.

De beställningar, som jag för Hr Öfwersten hade, hindte jag ej till sluth bringa för än 8 à 10 dagar der effter.

Reste fruu öfwerstinnan med sin dotter Madame Julij 18
Bethon, ifrån Riga till Swerige, hwilka jag conwoyerade till Neumünde schantz, derest wij blef om middagen tracterade af Öfwersten och Commendanten Albedel, och med henne fölgde Lieutenant Knorring, som skulle afhembta recreuter ifrån Sweriget.

Om morgon tog Hr Öfwerste Knorring och jag af- 19
skied derifrån och reste till Riga, och dagen der effter till regementet.

Har Hans Excellence General Leuwenhaupt bekommit 21
kunschapp, af [p: att] Ryssarne woro i starck an march neder

åth Littouen, ty blef armæden så när till sammans dragen, att den på 3 à 4 tijmar kunde komma tillhopa. Den så mycket närmare och bättre i beredskapp hafwa wid något fiendteligt anfall, blef läger giordt för hela armæn, tagandes sin begynnelse wid Dubblins port och sin ända på andra sijdan om Gripska bryggan, och war ohngefehr 1 mihl i lengden. Lägret war med jordehyttor förfärdigat, emedan en dehl af regementerne hade tällt och en dehl hade jnga, ty blef för lijkheten skull för alla regementer jordhyttor giorde, hwilket läger armen skulle intaga, när fienden sig oss närmare nalkas skulle, och i medlertid blef de j sijna kvarter liggande, men dock holldes starck wacht der wid så wehl af infanterie som cavallerie, hwilka af en öfwerste hwar morgon visiteras moste, och underlät ej heller Generalen att låta flitigt recognosera alla wägar och att anskaffa kunskapp. Denna tijden har ock Ryssarne intagit Bichou, derest den Witznowitziske Generalen Jenitskj legat. Des principal Fursten, som sig något tillförende submitterade, anholtt wähl om några troupper att seccundera honom, men innan sådant för den långa wägen skull kunde skie, gick det öfwer med accord. Ty drog sig Fursten tillsammans med sitt manskapp och stelde sig i Samogiten wid grentzen af Churland utanför wår arme, att han kunde så mycket bättre hemta kunskapp om fiendens desseiner och sig med oss så mycket snarare conjungera kunde.

Julij 31 Ankom Hans Furstl. Durchleuchtigkeit Witznowitski till Mitou med en swite af officerare. Men som han ej fant Hans Excellence General Leuwenhaupt der, ty reste han, sedan han ätit middagzmåhltid hoos General Major Stakelberg till Riga, derest des wederpert Felltherren Saphia också för några dagar sedan anlendt. Wid ankombsten blef han wehl emothtagen och skiötz Swenska lösen dubbel med alla cannoner af hela fästningen. Derest de sig uppehollt till

Ankom Hans Excellence Generalen Gref Leuwenhaupt, Aug. 5
 Felltherren Sapia och Fursten Witznowitzski [till Mitou],
 derest dhe blef inlogerade, och kom en capitain, lieutenant
 och fendrik på wacht hos Fursten med 75 man.

Tracterades de fremmande hoos General Leuwenhaut. 7

Hoos Fellthern Sapia. Emoth affton convoyerades 8
 Hans Durchleuchtigkeit af General Leijonhufwud, General
 Majorerna Stakelberg och Cloot jembte alla öfwerstar och
 en stor hop regementz och andra officerare att bese vårt
 gjorde läger uthom staden, och när de det genomsedt,
 rijdandes hela linien igenom fram och tillbakars, hade Hans
 Durchleuchtigkeit sijna pantzarer och chirasierer uppsteld-
 te utanför Kleinporten, emedan Hans Excellence General
 Leuwenhaupt hafft stor åstundan att see [dem] för de[ra]s
 brafwa förhollande skull wid Selldzborg, hwilka woro wehl
 uthmunderade så wehl med skiöna hästar som skiöna
 cirasierer och pantzar skiortor sampt der öfwer åtskilligt
 slag af wackra foderwerck och pälltzar, och woro de till
 tahlet ohngefehr 600 man och war alla adelsmän. Sedan
 Generalerne blefwit på helsad med deras fulla musique och
 sallwerande med deras standarer, red hela denna switen
 det ena ledet uppföre och det andra nedföre, till des de
 alla woro tagne i ögnesichte, [härpå] drog de sig af åt
 Kieshoff och så wijdare till sitt läger.

Tracterade General Major Stakelberg och woro de 9
 rätt lustige med musique och dantzande till afftonen.

Dagen der effter woro de tillsammans hoos General 10
 Leuwenhaupt, att afgjöra stridigheterna emellan begge före-
 nembde persohner, och blef således slutit, att Fursten Witz-
 nowitzski wille sielf commendera sijna troupper och hafwa
 dem hos sig, och då Felltherren Sapia hade dem nödigt
 skulle han gifwa sådant Fursten tillkienna. Men som Fell-
 herren på stod, att han skulle aldeles afstå troupperne till
 honom, och äfwenwehl Fursten sielf stå under des com-
 mando, ty blef ingen wijdare förening giord. Derpå reste

Fursten för dagningen ifrån Mitou, sedan han affton före tagit afskied af Generalerne, hwilka lofwat att remonstrera Hans Kungl. Maj:tt slutet på begge sijdor.

Aug. 12   Reste Felltherren Sapia ifrån Churland till Preusen.

Sept. 14   Blef jag exprässe commenderad af Hans Excellence General Leuwenhaupt till Fursten Witznowitskj, som hade sitt läger 17 mihl ifrån Mitou på andra sijdan om Schoden, hafwandes med mig en underoffisser /: Lijf:/ jemnte 4 ryttare med bref till Hans furstl. Durchleuchtigkeit, emedan åtskillige klagomåhl influit så wehl ifrån Churland som Littouwen och Samogiten öfwer Pålackarnas föröfwade insolentier, hwilka Hans Excellence Generalen anmodat Hans Durchleuchtigkeit att förekomma, hafwandes wij des utan en annan bestelling för Hr Öfwerste Knorring att afgiöra hoos Rytthemstaren Crispin` angående 160 ducater och en hest. Derest jag anlende samma dag kl:n 6 om affton, då jag strax lät mig anmehla hoos Hans Durchleuchtigkeit och effter erhollen audientz öfwerlefwererade brefwet j des ägna hender, der på præsenterade Hans Durchleuchtigkeit 3 à 4 glas wijn de Schampanie sampt bad mig följa med Öfwerste Brandt till måhltidz /: emedan han sielf redan spijsat:/ och att jag effter måhltiden skulle afhembta swar af honom sielf. Under officern och ryttarena blef i Furstens kiök tracterade. Sedan detta war förrättadt och jag kommit till rigtighet med Rytthemstaren Crispin, förfogade jag mig kl:n 9 om affton till Furstens logement att afhembta brefwet, hwilket jag ock fant wara färdigt för mig och blef mig af Hans Durchleuchtigkeit sielf lefwererat med helsning till Generalerne, och drack [han] mig till deras skåhl med förbemälte slagz wijn, och præsenterade mig för min möda på resan en capitains charge under Öfwersten Brantz tyska dragon regemente /: hoos hwilken jag blef delicat tracterad och mig öfwer måhltiden ock samma charge tillbödd:/ hwarföre jag gjorde min ödmiuka rewerance, begierandes 4 à 5 dagars tijd att betenckia mig uppå,

då jag skulle gifwa mitt ödmiuka swar ifrån mig till Hr Öfwerste Brandt. Hwarpå jag ohngefehr kl:n 10 samma affton tog afskied och reste effter wehl förrättadt bestelling derifrån och ankom klockan 2 andra dagen till Mitou.

Klockan 2 effter middagen kom jag till Mitou och Sept. 15 red strax till General Leuwenhaupt, hwilken jag anträffade hoos General Major Stakelberg, som kom emoth mig och frågade, om jag redan wore tillbakars kommen etc., öfwerlewererade jag strax derpå Hans Durchleuchtigkeits swar, som varit heel honett och behagade Hans Excellence heel wehl. Sedan brefwet war öfwersedt præsenterade Hans Excellence mig 2:ne glas wijn, wid hwilket tillfälle jag ock refererade, att Fursten drack mig till Generalernas skåhl affton till förende, som ock att han præsenterade mig tienst wid des armæde, hwilket Generalerne så wehl som min Öfwerste mig afrådde derifrån, föregifwandes åtskillige raisoner, sampt lofwade mig att wid tillfälle blifwa avancerad wid armæen, derpå jag tackade.

Skref jag Öfwerste Brandt till /: uppå Hans Excellence 18 Generalens inrådande:/ ock tackade underdånigst för den ertedde stora nåd, som Hans Furstl. Durchleuchtigkeit mig låtit påskijna, och föregaf mijna raisoner, hwarföre jag des nådiga tillsejjelse ej effterkomma kunde etc.

Begynte Hans Excellence General Leuwenhaupt på 19 att munstra allt jnfanteriet i Mitou à 2 och 3 regement om dagen i närwaro af General Majorerne Skytte och Stakelberg sampt General Krigz Commissairen Ehrenheim.

Lefwererade jag ifrån mig alla dee siuuka till com- 26 pagnierne, som jag under min disposition haft i Mitou, och brachte allt till richtighet, som jag under henderne haft hela tjden. De andra regementernes siuka aflewererade jag effter handen ifrån mig dagen för än regementerne skulle munstras, hwar under de hörde, emedan alla skulle munstringen passera. Samma affton förfogade jag mig ock så sielf till Arbro compagne, hwar under jag war fendrik.

- Sept. 27   Bekom första Capitain af Lif compagnie Johan Schwartz sin transportt fullmacht till Arbro compagnie i Capitain Gerttens ställe, som varit öfwer sin erhollne permission borta ifrån regementet, Leutnanterne Knorringar också sijna fullmacher wid regementet, oansedt de alldrig förr der wid någon tjenst giordt. Kl:n 8 ankom Generalerne till Hr Öfwerstens kvarter på Eekhoff och munstrades regementet der, som redan stod färdigt wid Generaernes ankombst, och blef allt jnnan middagen förättadt, och blef alla till middagz måhltid qvar hoos Hr Öfwersten. Emoth affton tog Generalerne sitt afskied ifrån regementet och det gick strax derpå till sijna kvarter, emedan fienden dragit sig tillbakars åth Pohlen. Dragoun och cavallerie regementerne har Generalen munstrat i deras kvarter, på det de eij med en sådan onödig marche till Mitou afmattas skulle.
- October 2   Marscherade regementerne till sijna assignerade kvarter i Churland, men den Witznowitskiske [armén] wid grentzen j Samogiten och Littouwen, och kom Hellsingarna att gå till Golldingen och bekom Golldingska, Neuenhusiska, och Ambozniska kiörk socknerne till subsistance kvarter och marcherade regementet kl:n 9 före middagen igenom Mitou stad. I staden blef qvarliggandes General Major Stakelbergz och Öfwerste Wrangells regementer samt Öfwerste Leutnant Sackens bataljon. Lieutnant Thielen och Capitain Cruse och jag red med Hr Öfwersten till bakars till staden effter des begieran, att wij skulle blifwa 2 à 3 dagar der att wenta på Hr Öfwersten och följa med honom till regementet.
- 5   Effter middagen reste wij ifrån Mitou med Hr Öfwersten och blef natten öfwer på handelsmannen Hr Renns håff, 3 mihl.
- 6   Om morgon derifrån till slättet Neuburg, Hr Hauptman Reck tillhörigt, derest regementet ock låg men då strax af marcherade, men wij blef qvar till kl. 9 om morgonen.

Om affton ankom wij till Frauenburg, derest wij ock October 9 hindte regementet.

Om morgonen bröt regementet upp ifrån Frauenburg 11 och ankom samma affton till messingzbruket Heeden, derest det blef öfwer natten, men wij fölgde med Hr Öfwersten till Golldingen, och gaf Hr Öfwersten strax ordre till Regimentz quarter mestaren Böckler, att han skulle gifwa mig quarter intet långt ifrån sig, och bekom jag det hoos Stadz Secretairen Bond, derest Selling och Tetgren har bordt hafwa quarter.

Ankom regementet, då ock wij, som med Hr Öfwer- 12 sten fölgdt, fick ordre att rijda emoth regementet och föra det inn i staden.

Kom jag på wacht och blef den 15 strax beordrad 14 att emoth taga assignationerne för compagniet på fourage så wehl som subsistans.

Blef jag utcommenderad med 2 underofficerare och 16 2 solldater till dee godz, som woro compagniet assignerade, att drifwa sådant inn till compagniet.

Om afftonen ankom jag till Golldingen igen, sedan 22 allt war förrättadt.

Kom jag på wacht j Golldingen, men blef kl:n 3 24 effter middagen aflöst af Leutnant Lundman, och bekom skrifttelig ordre /:af Hr Öfwersten, som sig beropade på Generalens bref:/ att jag skulle strax tillijka med Commissarien Eeklund förfoga mig till alla fursteliga godzen, som woro belagne utj de till regementet assignerade körckie sockner att der noga annotera hwad som befantz j spannemåhl, tröskat och otröskat, samt boskapp med mehra, som kunde tienna till subsistance för regementet; bekom ock jag der hoos en transsumpt af Generalens bref till Hr Öfwersten. Detta begynte jag strax att werkstella, och tändes de beswärliga wägarna, som då för tiden der i landet war, så att allt blef riktigt reqvirerat till den

Nov. 10 Om afifton kom jag tillbakars åt Golldingen och rapporterade strax Hr Öfwersten munteligen, huru jag min commendering förrättadt, hwilket jag dagen effter skriffteligen gjorde, specificerande hwart godz för sig och des under liggande bönder, hwad på hwart och ett befunnit[s] i alla perzedlar, hwilket jag och Commissarien moste underskrifwa, och blef samma dag med posten ett exemplar der af till generalitætet öfwersendt, det andra beholdes wid regementet ad acta.

12 Blef jag med 2:ne möhlnare, som woro förskrifne af landet, commenderad att holla inquisition öfwer alla fursteliga qvarnarne, derest noga att annotera hwad som de fehlades, emedan fursteliga amptmännerna sig hoos generalitætet klagat öfwer möhlnarens försummelse, hwar af qvarnarna förfallna. Här med hade jag i 5 dagar att bestella.

18 Ankom jag till Golldingen och gaf strax muntelig rapport ifrån mig till Hr Öfwersten, hwilken mig befallte att ingifwa sådant skriffteligen på tyska.

19 Jngaf jag skrifftelig berättelse med namn på hwar qvarn och hwad der på fehlades, det wore det allra ringaste, ja så mycket som en spijk, hwilket jag jembte möhlnarena underskref, och blef ett exemplar med posten till generalitætet sändt, det andra behöllitz wid regementet ad acta.

Under den tijd, jag war här wid commenderad, har för det beswärliga föhret [och de] eelacka och långa wägarne skull följande compagnier ryckt in utj sijna till assignerade kvarter på landet, der med att solagera possessorerne, i det de intet hade nödigt att föra det en sådan lång wäg till Golldingen, emedan en stor dehl wore 3, 6, 9, 12, 15, 18, 20, ja emoth 30 mihl der ifrån belägne.

J Golldingska körksochonen:

Lijf compagnie, Allffta och Jerfssiö compagnier 3

J Neuhausenska dito:

Majorens och Dillsbo compagnier 2

J Ambotenska dito:

Öfwerste Leutnantens, Arbro /: som jag war wid: /
och Åfwansiö compagnier 3
Summa compagnier 8 —

Fick jag låf att förfoga mig till compagniet, som låg Novemb. 21
21 mihl ifrån Golldingen.

Om morgonen tog jag afskied af Hr Öfwersten och 22
reste till compagniet, som låg på godzen Welden och Det-
seln, derest jag anlende natten emellan den 25 och 26 hujus
och blef strax inwist i kvarter hos en Welldensk bonde
wid namn Juris Jacsle, intet långt ifrån Capitain Schwartz
kvarter belägit. Nu bekom wij 3 solldateportioner mo-
nadtligen och 4 heste rationer, och war den första gon-
gen, som wij sådant niutit, tagandes sådant sin begynnelse
ifrån den sidsta September. Till det högsta kunde portio-
nerne bringas till 4 rd:r monadtligen, men rationerne, som
wij bekom för 1 ridhest och 2 trossklippare, njöth jag i
natura för alla monaderna, som ock blef consumerati.
Denna tiden, som war ohngefehr 3 weckor, war jag mest
wid compagniet och hade det 3 gongor om weckan till-
sammans att exersera det.

Reste jag uppå min Capitain Swartz trägna begieran Decemb. 16
och Hr ÖfwersteLeutnant Bruchners låf till Golldingen att
liquidera för compagniet för desse 3:ne månader heller
sista qvartalet på åhret, som ock att infordra fourage af
regementz commissariatet, som ännu återstod för com-
pagniet, emedan en dehl possessorer, som wore oss assig-
nerade, woro för sin fattigdom skull frijgiorde af genera-
litætet för all utgiff.

Ankom jag till Golldingen, då ock strax afgick en 19
courier ifrån Hr Öfwersten, att compagnierna skulle stöta
tillsammans och marchera till Gollding och således wara
färdiga wid först ankommande ordre att marchera och så-
dant effter Generalens befallning, emedan fienden warit i

antågande utföre, j tanka att öfwerfalla oss, som så warit förlagde i landet.

20 Hade jag att göra med liqidationer, som ock den
21 sidsta dagen om affton blef aldeles slutit och undfick jag andra assignationer j stellet för de, som niutit tillgiffit.

23 Bekom jag ordre att göra qvarter för regementet på andra sijdan om Windou strömmen, på det manskappet eij skulle blij för hindrade, der den af det starka töö wädret skulle bryta lös och gå upp igen, utan strax wid först ankommande ordre att kunna marschera, hwilket jag ock giorde, så att regementet kom att ligga strax wid älfwen och utom staden, $\frac{1}{2}$ mihl omkring ifrån det första till och utom det sidsta compagniet.

26 Fick jag å nyijo ordre att göra qvarter för regementet utj och uthom staden, emedan älfwen gått upp och ingen utan största lifzfahra kunde den passera för den starcka jsgången skull, hwilket jag ock samma affton förrättade, samt inwijste hwart compagnie sijna qvarter om natten.

27 Rapporterade jag Hr Öfwersten, huru regementet war jnlagt, och att det låg mycket trångt, ty blef mig befallt, att jag skulle recognossera strömmens beskaffenhet längre utföre, om der eij wore möijeligt att kunna sättia manskappet öfwer. Hwilket jag ock giorde och befantz älfwen öhngefehr 2:ne mihl ifrån staden någorlunda passabel, hwilket jag ock gaf Hr Öfwersten tillkienna och frågade, om icke wij med vårt compagnie, som låg allenast $\frac{1}{2}$ mihl derifrån, kunde göra prof att gå öfwer, derpå swarades ja, ty red jag strax till compagniet och gaf Capitain sådant till kienna, som ock tog strax något manskapp med mig och Lieutnanten Wattlind att utwijsa ohrten och skaffa tienligit fahrtyg, hwar med manskappet öfwersättias kunde. Bagaget begynte samma affton att sättias öfwer samt något manskapp, med Fendrik Finelius och 1 under officer att holla wacht deröfwer.

Förmiddagen war hela compagniet öfwer komit och Decemb. 28 inwist i sijna kvarter på andra sijdan, och som jag sådant berättade för Hr Öfwersten, fick alla de andra compagnierne ordre att gå öfwer, så fohrt som de kunde, och jag tillsagd att blij hoos dem och wijsa dem besta lägenheten att öfwerkomma och strax gifwa dem inwijsning till sijna kvarter. Det sidsta compagniet war allt öfwer kommit och i sitt kvarter middagstijden d. 30 hujus, så att allenast något commenderat manskapp war qvar i staden att holla wacht öfwer commissariatet på slättet, hwilka ock der blef qvarlembnade under Capitain Cullons commando. Wid rapporterandet om denna lyckliga öfwerkombsten med regementet, fant Hr Öfwersten sig så wehl förnögd, att han lofwade mig att alltid wara i hans minne, och bad mig wara der om försäkrad. Och bekomo wij samma dag 30 en månads gage.

ANNO 1708.

Emoth affton ankom Generalens ordre, att regementet Januarij 1 strax skulle bryta upp och taga sin marsch till Mitou.

Något för dagningen stötte regementet tillsammans 2 wid koppar bruuket Heden och marscherade alldra skyndsammast /:i de diuupa wägarna och öfwer bäckar och älfwar, som man med största arbete, möda och lijzfara passera skulle:/ som någonsin giörligit war.

Ankom wij något effter middagen till Dublin, belägit 12 3 mihl ifrån Mitou, derest wij blef öfwer natten liggande, men Öfwersten reste till Mitou att taga wijdare ordre, hwar regementet skulle liggandes blifwa. Samma affton bekom wij ordre att marchera wijdare till Gripska bryggan $\frac{1}{2}$ mihl ifrån Mitou, derest regementet blef förlagdt, och jag blef med 2 corporalskapp och 2 underofficerare förlagd hoos 6 bönder $\frac{3}{4}$ mihl ifrån compagniet, och $\frac{5}{4}$ mihl ifrån staden. Hela armen war förlagd 3 mihl omkring staden så när tillsammans, att alla kunde wara på $\frac{1}{2}$ dag tillsamman.

I Golddingen war jn alles hoos regementz comissariatet qvar commenderad /: som förestogz och förwalltades af Regementzquartermestaren Böckler och Lieutnant Brandt och 2:ne underofficerare och en skrifware:/ Capitain Cullon, 1 lieutenant och 1 fendrik, 4 underofficerare och 60 man corporaler och gemena. På compagnietz wägnar att infor dra restantierne för compagniet comenderade Capitain Swartz Lieutnanten Knorring qvar, hwilken sig effter 14 dagars förlopp infann wid compagniet. Captain Cullon skulle äfwen drifwa jnn prowiantet för hela regementet och tillholla possessorerne att föra den till Mitou till regementet, som omögeligen skie kunde för de obrukeliga wägarna skull. Ty moste Hr Öfwersten på sin credit opp negotiera hoos borgare i Mitou och Riga förplägning för regementet, så länge det der låg, nembligen till den 6 Martj, då regementet blef beordrat att gå till sijna förra kvarter igen, emedan fienden dragit sig tillbakars. Ty blef jag den 2 d:o [om] affton äffter skickad ifrån Hr Öfwersten, att jag andra morgonen något för dager skulle komma till honom i Mitou, som jag ock gjorde.

Martj 3 I första dagning kom jag till Hr Öfwersten, då han mig ordres meddehlte att resa för uth i genom natt och dag till Neuhausens och Ambotens Kirchspehl att contra mandera possessorerne, att de intet skulle föra profwiantet till Mitou utan beholla det hoos sig i beholld, till compagnerne skulle komma till sina förra kvarter igen; skulle jag möta några på wägen, skulle de också giöra wendning hem till sitt hoff igen, emedan wägarna blef nu temmeligen bruukbahra. Lieutnant Eiser blef också i samma ärende skickad till Golddingska körck sochnen, och fick wij General Major Stakelbergz pass att niuta frij siutz hela wägen igenom natt och dag, och begaf jag mig emoth affton på resan, sedan jag lefwererat allt mitt bagage med hestar och dreng till Capitain Swartz, som skulle draga för-

sorg, att det skulle komma fohrt med compagniet, när det marschera skulle.

Om affton ankom jag till Ambotens Kirchspehl och Martj 5 lefwererade bref och ordres till Convocanten Houdring, dem han skulle låta communicera alla possessorerne der sammastädes. Samma natten reste jag derifrån till Neuhausiske kiörsochnen, och öfwergef sammaledes orderne till Convocanten Mihrback att låta communicera de andra possessorerne.

Reste jag jfrån Neuhausen och så wijdare till kvar- 6 teren, som woro compagniet anslagna och tillsade possessorerne att hafwa prowiantet i beredskapp, sampt gjorde kvarter för compagnie på Hr Öfwerste Leutnant Goses godz Wainoden, Bergbaten och Kalten för 4 corporalskapp och 4 officerare, de öfriga 2 corporalskapp blef inlagde i våra gamla kvarter på Wellden och Detseln, derest 2:dra Capitain Lerberg och jag beholde våra förra logementer. Hoos Major Folckersahm, som ock Gross och Klein Dhellden, hwilka äfwen wehl woro compagniet tillslagne, kunde jag intet lägga något manskapp, dehls för des wijda aflägenhet skull, som ock för de swåra passager skull öfwer de åtskillige strömmar och bäckar, som war mycket förhinderligt att få compagniet i hastighet tillsammans. Våra bemälte kvarter war belägne strax wid Litouska grentzen och eij mehr än $1\frac{1}{2}$ mihl ifrån Schedicken och $2\frac{1}{2}$ till staden Schoden, i hwilken war lutterska och reformerte borgare till finnandes, men woro mycket af Oginski ruinerade. Utan för desse städer hade de Witznowitskiske trouperne sijna kvarter. Och låg wij längst bort i landet och ytterst af hela armæn.

Efter middagen ankom compagniet till Wellden, då 10 jag strax inwijste det till sijna kvarter, och blef regementet således i landet förlagdt:

i Golldingska sochnen och staden:

I staden Öfwerste Leutnanten med sitt compagnie, emedan Hr Öfwersten blef qvar i Mitou, och Capitain Magnus Törnefelt med Åfwansiö com- pagnie	2
I dito kiörksochn och på kopparbruket Heden Lijf- compagnie	<u>1</u> 3

I Neuhausens sochn.

Majorn med sitt compagnie	1
Capitain Böckler med Dillsbo compagnie	<u>1</u> 2

I Ambotens sochn.

Capitain Sinclair /: Molje:/ med Jerfsjö compagnie	1
Arbro compagnie Capitain Johan von Swartz	1
Allffta compagnie Capitain Cullon	<u>1</u> 3

Summa compagnier 8

Ohngefähr denna tiden reeste Hans Excellence Generalen och Gouverneuren Leuwenhaupt /: sedan han öfwerdragit commando öfwer hela armæen till General Majorn Stakelberg:/ under escord af 600 man effterlembnadt manskapp af Kungl. armæden och åtskillige regementer, såwehl infanterie som cavallerie och dragoner, hwilka commenderades af Öfwerste Lieutnanten Glasenapp och Major Freijman af Hr Öfwerste Schreitenfeldtz dragon regemente, hwilka skulle nu lefwereras till sina regementer, som stod i Littouen, och stod Hans Kungl. Maj:tt i Smorgonie. Och gjorde äfwen wehl åtskillige andra regementzofficerare följe med Hans Excellence till bemälte ohrt.

Martj 15 Blef jag utcommenderad på execution för compagniet, hwarmed jag continuerade till d. 25 hujus, då jag ock effter middagen ankom till kvarteret.

Aprill 4 Ankom en expræsser med ordre till mig ifrån Öfwerst Lieutnanten Bruchner, att jag skulle antaga det commando,

som Fendriken Krook haftt att tillholla några possessorer att afgjöra sina restantier för dee förra månaderne, hwilket de bordt lefwerera till regementz magazinet eller commissariatet i Golldingen, emedan dee samma intet woro till några compagnier assignerade, effter bemälte Fendrik här utinnan skall wijst en stor försummelse, ty skulle han strax under arrest sendas till Golldingen, som ock skiedde den 5 hujus, med 1 underofficer och 2 gemena. Dessa ordres exeqverade jag med en sådan effterföllgd, att jag d. 10 om affton affärdade en expresser med skriftelig rapport och vidimerade copior af possessorernes general qvittancer och liquidationer.

Ankom jag till compagniet och fant för mig hoos April 11 Capitain Schwartz Öfwerste Leutnantens ordre liggande, att jag skulle ofördröjeligen förfoga mig till 45 stycken adeliga och fursteliga godz, hwilka woro med Öfwerste Leutnantens underskrift specificerade, och till en dehl intet regementet assignerade och en dehl skulle lefwerera sin contribution till sielfwa regementz magazinet, i ty de woro intet något compagnie anwijste, emedan regementet war något haake tahl mehra assignerat än det borde hafwa, emedan det skulle wara i reserfwe, der några possessorer för fattigdom skull intet skulle kunna afgjöra sitt contributions contingent, så skulle då detta angriipas. På desse 45 godz skulle jag noga annotera hwad der befantz af hestar, boskapp, spanmähl och annat, som till subsistance för armæden tienligit woro, och äfwenwehl hoos alla des underliggande bönder, hwars och ens namn jag skulle specificera, och hwad hoos dem fantz, som ock wärde och colleuren på hestarne. Och sådant till föllje af Generalen och Gouverneuren Leuwenhauptz ordre till General Major Stakelberg, genom en expresser ankombne. Desse ordre effterlefde jag således:

Natten emellan den 11 och 12 Aprill tog jag 8 un-
derofficerare och 64 man gemena och fördehlte till hwart

och ett hoff 1 à 2 man, som skulle på en gong falla an och noga /: emedan ännu possessorerne ingen kunskapp derhom hade :/ annotera hwad på hwart hoff och underliggande bönder befantz, derest de skulle hafwa allt i beredskapp, till des jag kom sielf dijt med mitt manskapp, som jag med mig hade af 3:ne compagnier, det sielf att nogare öfwer see och annotera, och skulle imedlertijd mijna utcommenderade hafwa noga insende, att ingenting skulle skaffas utur wägen eller fördöljas, wid swårt straff tillgiörandes. Härmed continuerade jag dageligen /: med 4 underofficerare och 24 man, som med mig woro förutan dem jag förlagt, håff ifrån hâf och bonde ifrån bonde, och sielf på det alldra nogaste sökte mijna ordre att effterlefwa, och öfwerse om mehra heller mindre hoos hwar och en befantz än de wid sin ankombst funnit, hwilket hwar och

April 18 en edeligen contestera moste :/ till den 18 hujus om afftonen, då allt war till slut bracht /: oachtandes de beswärliga och diupa wägar och swåra bäckar och strömmar, jag passera moste :/ och jag hemkom i mitt kvarter wid compagniet. Imedlertijd gaf jag hwar adelsman till kienna, att han skulle wehl uppfodra hestarne och enär påfordras hafwa det i beredskapp, hwad jag der annoterat, att intet skulle deraf blifwa förminskat, wid swårt answar hoos wederböranderne till giörandes.

19 Förfärdigade jag 2:ne exemplar riktiga specificationer, 1:o hwart håff med sijna underliggandes bönders namn, hwad hoos hwar och en befantz, ifrån den första till den sidsta, med en summa för hwart håff och des underhörande bönder för sig, och sedan på slutet ett summariskt extract, det jag underskref och till regementetz commissariat insende, äller Öfwerste Lieutnanten.

20 Middagz tiden affärdade jag en solldat genom natt och dag till Golling med dhe åfwan nembde specificationerne, jembte en noga rapport, huru jag allt begynt och till sluut bracht, hwilket öfwersändes till generalitetet.

De godz, som woro till compagnerne assignerade, rewiderades af en officer af samma compaignie, till hwilket det borde utgiöra sin contributions.

Ankom ordre, att possessorerne skulle lefwerera innan April 21 April månadz slut 3 månaders marche provission effter wahnligheten, och dess utan för hwarje 3 hakar 2 goda klippare eller hestar från 10 till 15 rd:r Albertz stycket, så ock att låta förfärdiga 15 goda proviantzwagnar med allt behör och förspan af läder, så stora att man i hwar wagn kunde inpacka 50 à 60 L $\mathcal{R}$ tårtt bröd. Och sådant för hwart compaignie, antingen possessoren sådant sielf wille swars gått låta förfärdiga, eller anskaffa sådant tillbehör till den wid compaigniet commenderande officern effter eget behag att förfärdiga /:som ock mest skiedde:/ stod emellan dem begge att afgiöra. Sådant att låta förfärdiga, samt hestar att antaga för det, som godzen skulle lefwerera till regimentz magazinet och förbemält ähr, undfick jag befallning att disponera öfwer och till ett skyndesambt förfärdigande befordra, och det sedan till Golldingen sända.

Bortsende jag till Golldingen 35 wagnar, som jag Maj 14 låtit förfärdiga, jembte allt annat tillbehör, hestar, skrapor, hestskor i reserw, sedan de woro beslagne 2 gångar till hwar häst, reserwjuhl 2 till hwar wagn, bytta med tiera, goda läder sehlar, skrapa, hammar, hoftång och nyija läder grimmor med töhmar och mehra etc.

Denna tiden ohngefähr hemkom Hans Excellence General Leuvenhaupt ifrån Kungl. armæn.

Åtherkom min utsende underofficer, som warit med 18 wagnarna till Golldingen, som brachte mig wijdare ordre, jembte en skriftelig specification på alla dhe godz i Ambotens och Neuhusens kiörksochner, som ännu intet afgiort sitt contributions contingent och liqviderat dem der till att bringa, och erhollt jag äfwen skriftelig befallning till alla compaignierne, som der låg, att de skulle gifwa mig så mycket manskapp, som jag någonsin till executions förättande nödig

hafwa skulle, och som mina ordre woro så strenge, att alldeles ingen rest derpå lembnas skulle, det ware sig lijtet eller mycket, wid mitt swåra answar och straff tillgiörandes, som derpå föllja skulle, då jag Kungl. Maij:ttz tienst /:med någon restz effterlembnande:/ försumma skulle, ty nödgades jag till förekommande af sådant executionen således att begynna.

Maij 19 Gaf jag convocanterne mijna ordre tillkienna, som skulle sådant de öfriga possessorerne i desse 2:ne förbemälte kiörkiesochner kungiöra, och annotera hwad dag och tijma mitt bref hoos dem anlendt, att de ingen owettenhet sedan föregifwa kunde, och gaf jag dem 10 dagars tijd att giöra riktigt för sig och afdraga sina restantier och liquidera, under hwilken tijd ock åtskillige sig infant och uppwiijste sina general quittencer, hwilka jag annoterade och af copierade och sedan frij för execution lembnade, men de öfriga besökte jag med execution.

Junij 1 Emoth tog jag af de 3:ne compagnier, som låg i Ambotens sochen 75 man corporaler och gemena jembte 6 underofficerare, hwilka jag gaf wissa godz och manskapp att inlägga execution hoos, och intet att gå derifrån, jnnan allt war riktigt, och sielf reste jag dageligen emellan dem och anskaffade dem deras förplägning.

3 Sammaledes förrättades executionen af mig i Neuhusens sochn med 40 man.

5 Reste jag till Golldingen att låta wärdera hestarna, som jag emoth tagit, som ock att raporttera huru wijda jag med executionens förrättande avancherat. Då jag ock erhöilt befallning att taga hestarna med mig tillbakars, som till tahlet woro 210 st:n, och beholla uppå 1 eller 2 godz i beth under wacht, att ingen skulle dem bruuka till wijdare ordre, effter armæn skulle ännu blifwa ståendes i landet till Junj månadz sluth, derföre ock landet måste ännu gifwa en månadz contribution nembligen för Augusti, som

war den sidsta månaden, hwilket att utexeqvera jag ock så bekom ordre till.

Sedan jag har allt förrättadt uti Gollingen, red jag Junij 9 om afftonen derifrån

Ankom jag till executions partiet, som war i Ambo- 11
tens sochn, då ock strax åtskillige possessorer uppwiiste
dehls sina richtiga liqvidationer och dehls sijna frijbref, som
de sig för sin oförmögenhet skull hoos generalitætet
utwerckat, af hwilka de mig widimerade copior gifwa
måste, så att största dehlen af dhe prossessorer, som på
min executionslista antecknade woro, har sig för wijdare
beswär ity måhle frij giordt, som ock giordt anstalt till
lewerantzen för Augusti monad. Derföre ock jag effter
billigheten dem frij gjorde för execution. Men 12 à 15
stycken af adelen, som woro opiniate och intet wille sig
låta beqwehma hwarken till att sökia sig wederböranderne
frijbreef och tillgiffit för erläggandet af des återstående con-
tribution, mindre wille sig låta beqwehma den richtigt att
erläggia, dem belade jag med starkare execution, med
hwilken jag continuerade så långi något fantz på häfwet,
hwar af manskappet subsistera kunde, som ock omsijder
begynte att tryta, så att jag moste angrija ett och annat
huusgeråd att föryttra i Littouen och derföre upphandla
mathwaror för manskappet igen, tagandes attest på det
jag såldt och huru mycket jag derföre bekom, så ock
hwad jag köpte och hwad det kåstade, samt underoffi-
cerarens qvittance, hwad han för sitt manskapp niutit. Så-
ledes continuerade jag in till den 15 Junij, då jag affärdade
igenom natt och dag en expresser med bref till Öfwerste
Leutnanten, hwarutinnan jag förfrågade mig, huru jag mig
wijdare med sådanne opiniate förholla skulle. Då jag den
20 d:o genom samma expresser fick ordre, att jag skulle
taga hwad som finnes såwehl hoos adelsmännerna sielf
som hoos des bönder, att ingen $\frac{1}{2}$ öhres rest på något
hoff lembnas skulle, wid swårt answar tillgiörandes, och

att hestarna skulle till månadens slut wara i Golldingen och alla restantier.

- Juni 21   Sende jag hestarna med nödigt manskapp till wacht och bönder, som dem förde till Gollding, sampt begaf mig att drifwa tillsammans boskapp, hestar och hwad elliest fantz och tiente till lifsuppehelle för regementet så wehl på sielfwa håfwet som des bönder, hwarmed jag continuerade ifrån det första till det sidsta, till des jag bekom öfwer 1,230 st:n horn fehn, 75 hestar och en hoop annan små boskapp, och förfogade mig dermed till Golldingen, hafwandes med mig 8 underofficerare och 80 man corporaler och gemena.
- 26   Middagz tijden ankom jag till Golldingen, derest jag lefwererade all boskapp så större som smärre till regementz commissariatet emot Regementz kvartermestaren Böcklers attest, lembnandes honom en specification, hwad och huru mycket jag på hwart håf och des bönder för sig tagit, att han dereffter kunde rätta sig i qvitterandet, som han possessorerne som dehls med mig fölgde och till en dehl för mig war i Golldingen, [meddela skulle].
- 28   Om morgonen war jag hoos Herr Öfwerste Leutnanten, som ock war citterad till Mitou att sittaa i general krigz rätt öfwer Generaladjutanten Knorring, som stack Öfwerste Hagen i hiel, hwilken jag ock gaf så munteligt som skriffteligt rapport om mijna bestellningar, emedan allt war till det nogaste exeqverat och fullgiordt, hwilket ock Regementz kvartermestaren sielf tillstod, hwilket behagade Öfwerste Leutnanten mycket wehl. Och som regementet skulle den 30 marschera och jag ännu intet fått tijd för mijna många commenderingar skull att beställa om mitt eqvipage, ty begierde jag lof att få bli effter i mitt kvarter i 2 à 3 dagar, sådant till gått stånd bringa, hwilket icke allenast mig bejakades, utan ock att jag skulle få behålla 3 à 4 solldater af compagniet hoos mig till hielp, och gå geradesta wägen ifrån kvarteret till Mitou, utan att följa

regementet effter, att för mig der bestella, hwad jag hade att giöra, hwar om jag förr icke allenast hoos Hr Öfwerste Lieutnanten i Golldingen, utan ock genom bref hoos Hr Öfwersten i Mitou ansökning giordt, men sådant ej kunnat ernå, jnnan jag desse förtreteliga commissioner för rättadt hade. Strax effter middagen tog jag afskied af Hr Öfwerste Leutnanten, som ock då reste till Mitou, men jag till kvarteren, och lät jag mitt manskapp föras af underofficerarne till sijna compagnier igen, hwarunder de hörde.

J dagning kom jag till compagniet med mitt man- Juni 30
skapp, som warit med mig commenderadt, och marcherade compagniet middagstijden gehnaste wägen till Frauenburg, derest hela regementet skulle stöta tillsammans, och marchera tillijka derifrån med en battaljon af Öfwerste Vittinghofz regemente, som der legat och commenderades af Öfwerste Leutnant Meyerfeltt, och taga sin marche gehnaste wägen ått Samogiten och staden Schaggaren, derest regementet skulle fåå sin marche ruta. Men jag blef effter undfängen permission qvar i mitt kvarter, till des jag har ställt mitt bagage i sådant stånd, att jag en lång marche der med giöra kunde, behollandes qvar hoos mig till drängarnas hielp 3:ne solldater.

Effter middagen gick jag ifrån kvarteret med mitt Julij 4
bagage geradaste wägen till Mitou.

Kl. 10 förmiddagen anlende jag i Mitou, derest jag 8
mig i 8 dagar uppehöllt, och lät förfärdiga mig nyija kläder samt ett och annat, som till en lång marche reqvireras kunde att anskaffas, derest jag också anträffade Hrr Öfwersten och Öfwerste Lieutnanten samt Leutnant Knorring, som war något tillförende ifrån Sweriget ankombne med recreuterne.

Uppbrötz min ena bagage wagn och blef derutur 10
stuhlit en teen serwice och 2:ne liusstakar jembte ett och annat mehra, emedan solldaterne och drengarna ej warit

tillstädes och gifwit achtning derpå, utan natten öfwer settadt och druckit med recreuterne.

Julij 16 Något effter middagen reste jag med Hr Öfwerste-Leutnant Bruchner ifrån Mitou.

17 Kl:n ohngefehr 5 effter middagen ankom wij till regimentet, som ännu låg i Schaggaren, då jag ock strax gjorde min uppvachtning hos Hr Öfwersten och gaf der med min ankombst till regementet wid handen.

Kl:n 6, då parolen blef utgifwen, befalltes mig att dagen effter emottaga alla proviantz wagnarna med allt des tillbehör, hwilka under marchen ifrån Gollingen till Schaggaren har disponera[t]s af Fendrickarne Finelius och Palmstruk. När mig sådant blef tillsagt af underofficern, som ordena uttagit, gick jag strax till Hr Öfwersten att förefgifwa mina resoner, i tankar att derigenom blifwa ifrån denna commenderingen befrijat. Bediandes derhoos att Hr Öfwersten wille i consideration taga, att jag hela den förflutna tiden warit med så många förtretliga commenderingar öfwerhopad, att jag alldrig hafft någon roo, hwaremot mina cammerater warit stilla och borde nu så mycket mindre ifrån denna commenderingen befrijas. Hwarpå mig blef beswarat, att jag wore en ung karl och skulle intet effterfråga, huru mycket jag blef strapiserad utan mehra skatta sådant för en lycka, att sådant förtroende sättes till mig /:emedan en sådan commendering wore post honneur och till komma borde den älldsta lieutenanten af regimentet :/. Hwarpå jag tackade Hr Öfwersten, som behagar hafwa sådant förtroende till mig, men den honeuren, som derwid följer, cidéar jag till hwar och een, som den behagar att antaga. Ytterligare swarade Hr Öfwersten, att jag skulle man taga emoth denna commenderingen, sade der hoos, jag skulle ingen skada der wid hafwa, hwarpå han bad mig blifwa qvar till affton måltid, hwilket jag ock gjorde.

Om morgonen heel bittijda lefwererades mig alla pro- Julij 18
viantz wagnar med hestar och allt till behör såwehl som
manskappet af Fendrickarne Palmstruk och Finelius, som
bestod i följande, nembligen

Manskapp	{	Underofficerare en af hwart compagnie	8 st.
		Trumslagare	2 »
		Gemena solldater till kuskar	135 »
		1 snickare och en smed af hwart com- pagnie, som skulle reparera wagnarne	16 161
		Dagligen på wacht der hos	
		1 lieutenant eller fendrik med gemena	32
		Wagnar	135
		2 reserw hiul till hwar wagn	270
		Hestar à 4 för hwar wagn	540
		Reserw hestar, som de possessorer most gifwa, som intet kunde præstera hestar till så högt prij[s], som utskrifwit blef	54
			Hestar 594
		Rijdsadlar af läder	135
		Nya läder sehlar	540
		2 gångar hestekor till hwar hest	1,080 gongar
		2 gångar hesteko söhm dito	1,080 »
		Betzel och grijma till hwar hest	540 af hwarje
		Hammar och hoftång, samt skrapa	540 d:o

Sedan jag allt sådant emothagit och qvitterat, rapport-
terade jag allt sådant Hr Öfwersten, då han gaf mig ordres
att göra mig marche färdig, att gå förr än regementet
uppbröt för de swåra wägarne skull, som det stadiga reg-
net förorsakade, och blef Lieutenant Præsier commenderad
med 40 man på beteckning hos mig.

- Julij 20 Om morgonen uppbröt jag hel bittida och anlende om affton i byn Jedwaine . . . . . 3 mihl
- 21 ifrån byn Jedwaine till staden Metz kutie . . . . . 4 —
- 22 derifrån till staden Schaul . . . . . 4 —
- 23 ankom regementet till Schaul. Här stod regementet i 5 dagar, emedan samma stad skulle contribuera till regementet; hwar om en strijdighet yppades, i det att Hr Öfwerste Wennerstedt har utverkat sig en assignation uppå samma stad och Hr Öfwerste Knorring skulle gå derifrån, hwilket han dock intet gjorde, emedan hans assignation war förr gifwen än Wennerstedtz, ty moste han draga sig dädan med sitt regemente.
- 28 Om morgonen marcherade jag under beteckning af 40 man, som commenderades af Hr Lieutnant Eiser och ankom om affton till byn Kridaine . . . . . 3 $\frac{1}{2}$ mihl
- 29 Derifrån till byn Hubiski . . . . . 3 $\frac{1}{2}$ —
- 30 Derifrån till byn Crasinski genom staden Nowemeasto, belägen $\frac{1}{2}$ mihl derifrån, derest jag wentade regementetz ankombst . . . . . 4 mihl
- 31 Om affton ankom regementet och blef inlogerat i staden, och som den contribuerade till Meyerfelltska bataljonen, ty blef regementet allenast en dag der liggandes.
- Aug. 1 Marcherade jag ifrån byn Crasinski under beteckning af 40 man, som Fendrik Schwartzhoff commenderade, och ankom om affton till byn Owislowa . . . . . 2 $\frac{3}{4}$ mihl
- 2 Uppbröt jag ifrån byn Owislowa och ankom till byn Alexinski . . . . . 3 $\frac{1}{4}$ mihl
- 3 Derifrån till staden Ponewitski, derest jag skulle wenta regementet, och tog jag kvarter i den ena förstaden, belägen $\frac{1}{2}$ mihl ifrån den rätta, och war allt folcket borta, 2 $\frac{1}{2}$ mihl
N. B. Här lät jag med flijt reparera hward som söndergonget war på wägnarne, sampt söka effter hiul, emedan samma stad skulle contribuera till regementet.
- 4 Om affton ankom regementet och inlogerade det sig i rätta staden.

Middagstijden bekom jag ordre genom en catholsk Aug. 6
präst, att jag skulle giöra honom assistance med manskapp
att drifwa jnn siutz, som behöfdes till manskappetz fort-
skaffande, hwilka skulle gå för uth med Capitain Törnefelt,
Lieutnant Essen och Fendrik Lijf att låta reparera wägarna.
Hwilket jag ock gjorde med 1 underofficer och 12 gemena
till häst. Samma dag bortgick Capitain Törnefelt med sitt
manskapp.

Något för middagen sende Hr Öfwersten skriftelig 7
ordre till mig genom en underofficer, att emedan jnnewån-
narena i staden woro flychtiga /: hwar igenom regementet
kom att lijda, effter det der skulle hafwa contribution: /
skulle jag skyndsammast förfoga mig till skogen med nå-
got manskapp, att uppsöckia så wehl innewånarna af
staden som ock boskapp och annan subsistance, hwilket
jag således effterföljde. Kl. $\frac{1}{2}$ 2 effter middagen gick jag
ut ifrån mitt kvarter med 6 underofficerare och 60 man
gemena, alla till häst, af det manskapp som jag [hade] under
min disposition, med hwilka jag marscherade utur staden med,
men något derifrån fördehlte, en hwar under officer på
sitt håll i skogen, gifwandes dem ordre att noga effter
sökia sådant, som för regementet tienlig wore och det
kunde subsistera utaf, dock så att de till klockan 10 om aff-
ton skulle wara hemma och gifwa mig raport om det, som
dhe kunnat uträtta, och emedlertijd att de skulle betiena
sig af all försichtighet och intet gå längre ifrån hwarandra,
än de kunde undsättia, om någon thera partiet skulle
komma att få giöra med jnnewånarena, som torde sättia
sig till wärn, jnnan de lät taga ifrån sig hwad de ägt.
Men sielf tog jag en annan wäg, hafwandes med mig 2
underofficerare och 6 man gemena, och tog så min march
igenom de största morasten, der jag mest moste gå till
footh, derest jag omsijder effter ett noga efftersökiande
blef hwarse ett stall heller höölada, i hwilken jag fant 2:ne
gambla karlar, de der wachtade 8 st:n skiöna Poddolska

oxar, 5 st:n skiöna märrar äller stuttar, 2:ne capital stoo hestar, sampt 13 st:n skiöna 3 och 4 åhrs gamla hestar, hwilka jag lät taga och under wacht med mig föra; allt detta war en starost tillhörigt. Tog så wijdare min marche utur denna obahnade skogen och kom sedan ohngefehr kl. 6 om affton till en liten älf, på hwilkens andra sijda jag blef hwarse en stor quantitæt hästar sampt större och smärre booskapp, öfwer hwilka woro utsatte poster till wacht, som skulle gifwa till kienna, om någon dem angrija wille. Ty lät jag mitt manskapp hålla i skogsbrynen stilla, till des jag jembte en underofficer skulle recognosera, om jngen brygga war öfwer älfwen till att finna eller om den genom rijdande kunde passeras, men som jag sådant intet fant på 1¹ fierdingz wäg, så red jag tyst till bakars, och lät insättia hestarna och boskappen sampt dhe 2:ne gamla karlarne utj ett lijtet hööhus något längre i skogen belägit, hoos hwilka jag lemnade 2:ne solldater till wacht, sedan jag för min bortgång lät dörren tillsluta, och ryckte något närmare till älfwen an, derest jag kunde stå beteckd, att deras wachter intet kunde blifwa mig hwarse, derest jag af några stäckar lät förfärdiga en flätta, hwarmed manskappet kunde öfwersättias, hafwandes sina hestar med sig effter swimmandes i betzelygelen. Detta rummet war något afsijdes, derest jag denna flåtten lät sammanbinda och förfärdiga, att de, som på älfwens andra sijda war, intet kunde få någon kunskapp af mig. I det samma jag lät draga flåtten neder till wattnet, ankommen af mijna andra utskickade underofficerare, hafwandes med sig 12 man, så att jag war med de förra 20 man stark. Denna underofficer commenderade jag allena till att gå till det huset, derest jag boskappen med de 2:ne man wacht lemnade, dem att bewachta, gifwandes honom ordre, der han skulle finna, att Littouwerna skulle falla mig för starkt an, skulle han der giöra ett anskrij och larm, som hela skogen skulle wara full med swenskt folck, sampt

rijda af och till och wijsa sig i skogzbrynen, dock intet att gå derifrån. Derpå gick jag med 18 man öfwer becken, och stog så længi i buskagen fördåld, till des alla woro öfwerkombne, och så snart sådant skiedt war, lät jag manskappet sittia till hest och musqvetten på låret uppspend, och ryckte i full curier i 3:ne divissioner på deras utposter ann och drem [ɔ: dref] dem på flychten inn i skogen, och begynte strax att låta drifwa boskappen tillsammans med 6 man, men med de öfriga 12 stod jag i fullt anslag och årdning att emothtaga de i skogen fördålde liggande Littouwerna, som redan woro af deras inkommande förposter allarmrade och i antågande att förswara sin boskapp, hwilka ock ~~T~~ohngefehr kl. 8 gjorde på mig ett starkt anfall med ohngefehr 400 man, men blef omsijder med 6 mans förlust tillbakars i skogen drifne. Under detta attaqverande har boskappen ännu intet hindt till älfwen, ty red jag med allt mitt manskapp också dijt att så mycket skyndsammare få dem öfwer. Fienden, som sådant förmerkte, gjorde än wijdare det andra anfallet, hwar med det [ɔ: den] förmehte sig disputera mig passagen öfwer åhn, dock förgiefwes, emedan jag lät gie 2:ne eller 3:ne små salwor af 4 man tillijka på dem, deraf de lemnade 2:ne på platzen effter sig och bekom 3 à 4 blesserade, men med de öfriga intog skogen, hwilka jag ett stycke på fältet beledsagade med wärjorne i händerne, men wille intet inlåta mig med dem i skogen, utan gjorde wendning till mitt manskapp igen, som redan hade så mycket wunnit, att en dehl boskapp och hästar woro redan öfwerkombne. De öfriga hielpte jag wid min ankomst med all flijt att kiöra öfwer, som ock skiedde, att all boskappen war redan i wattnet simmande, då fienden det 3:die anfallet gjorde, som war något starkare än det första och andra, hwarigenom jag bekom 3:ne solldater blesserade och jag igenom råckarmen skutin. Min på andra sijdan lemnade underofficerer, som sådant blef hwarse, att fienden mig enteligen passet disputera

wille, tog sijna 2:ne solldater med sig och begynte att giöra larm på andra sijdan med rijdande och skrijande, hwilket Littouwerne blef hwarse och sig enteligen resolverade att wenda mig ryggen, helst som jag lät manskappet sittia af hästarne och till foot giöra deffension. I detta anfallet nedergiorde jag 2 med min wärja för utan dem, jag med pistolerna gifwit döfdricken. Alltså marscherade jag i god årdning till fotz neder åth min flåta och lät manskappet begynna att gå öfwer, och blef sielf med sidsta man qvar ståendes, och kom äfwen, Gudj låf, lyckeligen öfwer kl:n ohngefehr $\frac{1}{2}$ 10 om affton. Strax wid öfwerkombsten lät jag intet försumma mig att fortsättia min marsche till staden och mitt kvarter, hwarifrån jag nu war $1\frac{1}{2}$ mihl, derest jag kl:n emoth 12 om natten anlende. Boskappen, som jag med mig hade, beholde jag i förwar uti mitt kvarter och bestod samma af 235 stora horn feh, 270 fähr, 47 hestar, förutan dem jag först bekom i skogen uti det omtahlte hööhuset, och dem som utj skogen blifwit borta under marschen.

Sedan jag wid min återkombst till kvarteret inhembtadt rapport af de öfriga under officerare, som jag utcommenderade, hwilka alldeles intet uträttadt, red jag till Hr Öfwersten och gaf honom till kienna, hwad anstallt jag giorde, mijna ordre att effter följa, och hwad jag förrättadt, hwilket honom behagade, och lät [han] duka bordet för mig och gaf mig math, sampt fägnade mig med åtskillige slagz wijn. Kl. $\frac{1}{2}$ till 2 tog jag afskied, då jag ock bekom ordres att holla allt, hwad jag i skogen och på fältet på förbemälte sätt bekommit, hoos mig, då jag skulle lefwerera det till regementz commissariat emoth attest.

Aug. 8

Om morgonen klockan 6 infant jag mig wid commissariatet och af lefwererade emoth Regimentzquartermestaren Böcklers attest förenembde boskapp och hästar, hwilken jag sedan för herr Öfwersten uppwiste, som war deröfwer mycket glad och bad mig qvar till middagz måltid hoos

sig. Effter måltiden gaf Hr Öfwersten mig ordre att göra mig march färdig till den andra dagen; till följe deraf red jag strax hem till mitt kvarter sådant att werckställa.

Strax effter middagen blef jag effter skickad af Hr Aug. 9 Öfwersten, som wid min ankombst frågade, om jag war i det stånd, att jag då straxt marchera kunde, hwilket jag med ja beswarade, då han gaf mig ordre att straxt bryta upp och marchera föruth till Onixten, derest jag skulle wenta regementet och der taga wijdare ordre af Hr Öfwerste Lieutnanten, emedan Hr Öfwersten skulle resa till bakars åt Riga, hwilket jag beklagade att wij honom ifrån regementet mista skulle, sampt för det öfriga önskade honom lycka och tog afskied af honom, hwarpå han bad mig gifwa mig till fridz, han skulle så snart och förr wara hoos Hans Kungl. Maj:tt som wij, då han lofwade att arbeta för oss som en he[de]rlig man, fölgde mig uth och bad mig hafwa Gudh för ögon och så hädan effter förholla mig som här till, så lærer Gud wisserligen hielpa mig, och böd mig fara wehl. Sedan gaf jag Öfwerste Leutnanten mijna ordre till kienna och tog äfwen afskied af honom ock kom kl:n $\frac{1}{2}$ 2 till mitt logement och afmarscherade klockan half 3 effter middagen och ankom om affton till byn Willekiwitz, 2 $\frac{1}{2}$ mihl.

NB. I Ponewitz blef Fendrik Berger hos mig på be-teckning, som wid utmarschen aflöste Schwartzhoff.

Har regementet brutit ut ifrån Ponewitz och följt 10 effter mig, men Hr Öfwersten rest till Riga för sin opas-selighet skull effter General Major Stakelbergz erhollne permission under escortte af 2 underofficerare och 12 man gemena. Jag uppbröt äfwenwehl samma morgon från Willekiwitz och anlende samma affton till byn Bug Tuska, 3 mihl.

Om morgon bittida derifrån och ankom om affton 11 till Onixten, då min förutsende underofficer, som skulle göra kvarter för mig, kom mig till mötes och bad mig

giöra wendning, emedan utj och $1\frac{1}{2}$ mihl uthom staden war armen inqvarterad och att der fantz hwarken rum eller fourage för hestarne, ty gick jag tillbakars och blef wid ett ruinerat hoff beliggandes, belägit $\frac{1}{2}$ mihl ifrån Onixten, derest fourage och beth nog war för hestarne, då jag marcherat $1\frac{3}{4}$ mihl.

Aug. 12 Om affton ankom regementet och moste jag rymma utur mitt qvartter för Öfwerste Leutnanten och moste så ligga i mitt tällt. Regementet blef förlagt i näst kring liggande byar, och blef wij der liggandes i $2\frac{1}{2}$ dygn, emedan regementet hade arrierguarde af hela armeen. Emedertid lät jag reparera hwad som på wagnarna söndergån- git war.

13 Sökte jag med all flijt att blifwa denna commende- ring entledigat, emedan Capitain Sinclair -: som commen- derade för Major wid regementet och Majorn för Öfwer- ste Lieutnant och Öfwerste Lieutnanten för Öfwerste i des från waro :/ wille hafwa mig till att commendera ett partie, som skulle gå på sijdorna om armen att drifwa inn con- tribution, men kunde intet slippa, fastän bemälte Capitain lade sig mycket ut för mig. Ty blef der till brukade Lieut- nanten Grass och Fendrickarne Blohm och Finelius. Som jag omsijder fan, att jag denna fattigvable commenderingen intet slippa kunde, bad jag omsijder, att jag motte få en god officer, som alltid skulle blifwa hoos mig på beteck- ning, som mig åthminstående den mödan kunde betaga att sörja för wachten[s] och posternas utsättiande och visi- terande, då jag i qvarteren kommer. Derpå gaf Öfwerst- Leutnanten mig låf att utwälja hwem jag wille af Lieut- nanter och Fendrickar wid regementet, hwarpå jag begierte Fendrik Rugman, som sedan blef stadigt hoos mig med sitt manskapp, som bestod af 40 man och 2 underofficerare.

14 Bekom jag ordre att marchera och att jag skulle hwar affton, när jag till qvartter kommer, utsänd[a] partier till skogen att drifwa in boskapp, emedan allt folcket war

flydde utur wägen, hwilket oss en stor olägenhet förorsakade, emedan all vår subsistans skulle i skogar och förborgade rum uppsökias, och partier sändas 12 à 15 mihl på sijdnorna om oss, som contribution inhempta skulle, och marcherade jag alltså middagstijden igenom Onixten, som ock war öde, och så wijdare till byn Lidzarskj 1 $\frac{1}{2}$ mihl. derifrån till byn Owanta . . . . . 2 $\frac{1}{2}$ — Aug. 15

Ifrån byn Owanta till staden Skallatj . . . . . 3 — 16

NB. Här wäntade jag regementet, som ankom dagen effter.

Derifrån till byn Labonarj, derest regementet blef lig- 18 gandes, men jag gick ännu $\frac{3}{4}$ mihl längre fram till byn Stubskj, då jag strax wid min ankombst gick till skogz med ett partie och träffade der 60 st. stora hornfeh och 120 fåhr, hwilka jag samma affton lefwererade emoth Regimentzcommissarien Törnefeltz attest till commissariatet. Marcherat den dagen . . . . . 3 $\frac{3}{4}$ mihl.

Marcherade jag derifrån till byn Juditski. . 3 $\frac{1}{4}$ — 19

NB. Här kom om morgonen ellden lös i ett hus och uppbrendes en musquett och underofficeraren Schultz munderingzräck, i hwilkens kvarter och genom dess wäl- lande ellden lös kommit, emedan han om natten låtit baka för sig.

Om morgonen bittida utmarcherade jag ifrån Juditz- 20 ski och ankom om affton till staden Lindtuppa 3 $\frac{1}{4}$ mihl

NB. Här låg några andra regementen för oss.

Derifrån under ett grufweligit hagel, dunder och blixtrande, 21 som continuerade hela den dagen intill afftonen, då jag ankom till staden Kabilneik . . . . . 3 $\frac{1}{4}$ mihl.

Bröt jag upp derifrån och gick längre fram till byn 22 Bukofski, men regementet blef qvar . . . . . $\frac{1}{2}$ mihl.

NB. Här gjorde jag ett partie till skogz effter ordre och fan 48 st:n stora hornfeh, 130 st. fåhr och 16 hestar, hwilka jag äfwenwehl lefwererade emot Commissarien Törnefeltz attest till commissariatet. Men hestarna lefwe-

rerades allenast 8 till compagnierna att föra de siuka fort med. 2:ne grå bekom jag till skienkz och 6 st. gafz till underofficerarne, som hoos mig woro commenderade och hade ellaka hästar, och sådant effter Hr Öfwerste Lieutnantens befallning: i ty mijna 4 rijdhestar, som jag hade, blef alldeles utmattade af det continuerliga rijdande, som jag dag och natt giöra moste, ty bekom jag desse till hielp, så att jag hade jnnalles 12 hestar, nembligen.

För 3 wagnar à 2 hestar för hwardera giör . . . . . 6 st.

För mig till rijdhestar, som kostade mig 20, 25 och

30 rd:r stycket 4

Desse grå klippare, som jag nu fick 2 12

- Aug. 23   3 tijmar för dagningen och [förr än] regementet uppbröt, marscherade jag och ankom om affton till staden Miadzialalwo /: här woro några jnnewånare hemma och begynte att tahla ryska, dock har wij några dagar tillförende marcherat igenom städer och byar, hwarest man i huus och kiörkiör funnit ryska billder och deraf kan man sluta, att de ock måste hafwa den reljon:/ har alltså den dagen marcherat . . . . . 3 1/2 mihl.
- 24   Derifrån till Öfwersten Urbanowitz hoff, Ubi benembt, derest regementet blef ståendes, men jag moste gå 1/2 mihl längre fram, alltså marscherat . . . . . 3 3/4 mihl.
- 25   Om morgonen uppbröt jag derifrån och kom tillföljes med regementet och ankom samma affton till byn Sarai, derest Drabanterne hafft nyss för oss sijna fouragiqvarter och belägit 2 mihl ifrån Dolhinou, derest Generalen med en stor dehl af armæden ankommit d. 15 hujus.
Marscherade wij alltså den dagen . . . . . 2 1/2 mihl.
NB. Här blef regementet ståendes.
- 26   Blef jag anmodad af Hr ÖfwersteLieutnanten Bruchner, att jag skulle följa med honom till Generalens kvarter, som war belägit ifrån vårt kvarter 3, men ifrån staden Dolhinou, derest största dehlen af armen låg, 1 mihl och

hette Carolnia, derest Hans Kungl. Maj:tt tillförende har legat, och war Smälenskowske Starosten tillhörigt, hwilkens begieran jag ock effter kom och blef wij till middagz måltid qvar i staden hoos Öfwerste Lieutnant Mentzer af General Leuwenhauptz regemente, men strax effter måltiden red wij till högqvarteret, derest Öfwerste Leutnanten wille gifwa sin ankomst till Sarai tillkienna samt giöra ansökning om ett och annat så wehl för officerarne som de gemena af regementet, hwilket han mig under wägen tillkienna gaf och bad mig minna sig på, der han något förgiäta skulle, och ankom wij ohngefehr klockan 3 till bemälte häff, då Hr Generalen blef af Hr Öfwerste Leutnanten remonstrerat, huru vår march war föreluppen sampt regementetz släta tillstånd, i ty det under marchen har eij subsistera kunnat, så framt man icke most angriipa det förråd af proviant, som i wagnarne war, helst om alla landzens jnnewanare woro af de förut gående regementers illa hanterande flydde och der hoos deras effterlembnade förråd af de för oss marsche[ra]nde regementer aldeles bortagit, att icke det ringaste fantz effter dem att tillgå, och enteligen der några godz och hån under wägen tillfinnandes war, derest possessorerne woro hemma och tillstädes, hwilka enteligen i det stånd och förmögne nog woro att erläggia hwad som effter utskrifningen på dem löpa kunde, har de sig försedt med Hans Excellences och Generalens salwa gardie bref, som dem ifrån alla turbationer, ehwad namn de hafwa kunde, befrijade, emedan de till Generalens regemente en wiss summa erlagt, af hwilka Hr ÖfwersteLieutnanten åtskillige widimerade copior hade, hvaraf är kommit att busarne eij kunat bekomma mehr än 4 siostack* hela marschen i afreckning för dhe 2 witten, de om dagen niuta borde, och att eij öfwer 50 rd:r war i cassan tillfinnandes. Här öfwer blef Hans Excellence något otålig, helst effter

* Polskt silfvermynt »szóstak», på tyska »schustak»l. »schostak» = $\frac{1}{15}$ Thaler. Grimm, Wörterbuch IX: 2077.

som Hr ÖfwersteLieutnanten wille wara utan answar, der regementet igenom sådant skulle komma på något sätt att lijda. Uppwijsandes der hoos åtskillige copior af salwa gardi brefwen, hwilka ÖfwersteLieutnanten wille uppwijsa för Hans Kungl. Maj:tt och dermed wijsa sin oskyldighet. Derpå swarade Hans Excellence, att han wore incapabel att frijkalla något godz, att Kungl. Maj:ttz folck skulle derigenom koma att lijda, utan wore sådanne sallwagardier allenast för ströfwande och marodiepartier utgifne, som något till sijn private nyttia pretendera skulle. Derpå swarade ÖfwersteLieutnanten, att hoos oss lærer förmodeligen inga sådanne marodie partier finnas, utan lærer en hwar weta sig att skicka effter Kungl. Maj:ttz förårdningar, och giöres i sallwa gardie brefwen ingen skilldnad, utan står så, att ingen, ehwem han wara kan, må understå sig i någon måtta att grawera N. N., emedan han riktigt i en summa afdragit sitt contingent, hwarpå fölgde befalldning till alla troupper och officerare, som stodo under des commando, att de låta honom för alla turbationer, ehwad namn och måtto som skie kan, honom förskona etc. Skulle någon understå sig der emoth att giöra, skulle han hafwa ett swårt till tahl och de ringare ett swårt straff att förwenta etc. Der hoos giordes ock ansökning om ett och annat, som reqvirerades till regementetz och officerarnes conseruation, och som Majorerne inkom och skulle uttaga ordenne, ty tog Hr ÖfwersteLieutnanten afskied och red wij derifrån till staden igen. Wid återkombsten till Dolhinou aflewerrade jag till Capitain Stiernhielm af artolleriet dhe 30 rd:r Albertz, som han committerade mig att incassera för sig i Churland af åtskillige adelsmän i Ambotens sochen, hwilka blefwit honom skyldig på profwiant, då han med artollerie betienterne stod 1706 om wahren der uti quarter, hoos hwilken jag så wähl som Hr Öfwerste Lieutnanten blef till affton måltid, hwareffter wij sedan red till våra quarter, derest wij ankom klockan wid pass 10 om affton.

Giorde jag begynnelse att låta smida och reparera Aug. 27
hwar som sönder gongit war på wagnarne sampt låta giöra
nya hiul, emedan jag försporde att armeden skulle blifwa
stilla ståendes och wenta på Capitain Peters och Fendrik
Westerling, som redan för 8 dagar sedan woro commende-
rade att anskaffa skodda hiul för Generalens regementes
magazins wagnar, som ock att jndrifwa och emoth taga
contribution ifrån den ohrten för bemälte regemente.

NB. Dock föregafz att armeden skulle wänta uppå
General Major Schlippenbaks dragonregemente, som ännu
intet war ankommit.

Emoth tog Lieutenant Schwartzhoff kläde till byxor för 29
hela regementet af Capitain Pettersen, som affton tillfören-
de återkommit ifrån Willdna, hwilket samma dag blef till
compagnierne utdehlt att låta förfärdigas till manskappetz
nytta, emedan om sådant, långt förr än utmarschen ifrån
Churland skiedde, ansökning giordes, men ej då kunde
bekommas förr än nu. Samma dag har ordrena kommit
ifrån Kungl. Maj:tt, att Generalen skulle så mycket möjligst
är skynda sig till Mohiloff, derest Hans Maj:tt med sin
armæde wentade oss.

Ankom Hr Öfwerste Knorringz bref till Hr Öfwerste 30
Leutnanten, att Capitain Cullon skulle resa till Swerige
att emottaga 17 man recreuter för regementet, som der wid
fehlades, hwar om Capitainen tillförende giordt hoos be-
mälte Öfwerste ansökning om, men fick då ej låff. Men
som bemälte Capitain fan det swårt wara att derifrån
denna resan fortsättia, helst som wägarne redan woro osäkra
och han aff intet compagnie wiste, ty söckte han sig der-
ifrån att befrija, men kunde ej sådant uträtta, emedan Hans
Excellence Hr Generalen Hr Öfwerstens ordre confirmerade
och meddehlte honom strax sitt reese pass. Ty bortsålde
han allt sitt eqvipage, och giorde följe med åtskillige andra
officerare af armen, som gick härifrån till bakars, och dels

woro permitterade, för afskiedade och dels commenderade, hwilka gjorde med drengar 40 man tillsammans.

Aug. 31 Skref jag min bror till med bemälte Capitain Cullon ifrån Sarai, emedan han dagen effter skulle sin resa fortsättia åth Willdna och så wijdare genom Littowen och Samogiten till Riga.

Sept. 1 Bekom wij ordre att wara marschfärdiga till andra morgonen bittida.

2 Ankom regementet kl:n wid pass 9 förmiddagen till Dolhinou, derest wij blef ståendes till kl. 2 effter middagen, innan de regementerne har hindt marschera undan, på hwilka wij följa skulle, emedan hela armen begynte nu på att gå en wäg, och bagaget sammaledes af hela armæn. Och ankom wij dock om afftonen till byn Sabborj, ifrån våra förra kvarter belägen . . . . . 4 mihl

3 Derifrån till Dominikaner klostret Berezina . . 3 —

4 Passerade wij Berezina ström och moste passera en mycket morastig skoug, som war 5 mihl lång, på hwilken jag natten öfwer moste liggandes blifwa, emedan de regementernes bagage, som för mig marscherade eij kunde komma undan för de ellaka wägarne skull, som hestarne temmeligen afmattade; och fantz der eij annat fourage natten öfwer än aspelöf, som man moste låta hugga.

5 Emot affton ankom jag till byn Pisna, derest regementet låg, och marscherade jag således desse 2 dagar . . . . . 6 mihl

6 Derifrån till staden Leppell, hwilken Ryssarne fortificerat i mening, att Hans Kungl. Maj:tt skulle den med armeden passera, derest ock hela Ryssens arme camperat. $3\frac{1}{2}$ mihl

NB. Her skulle regementet blifwa ståendes; men som der intet fourage fantz marscherade regementet

7 derifrån till staden Luck Humble* . . . . . 4 mihl

* Luck Humble = Дукомля, ryska »treverstkartan», bladet XIII, 7. De i det föregående nämnda Березино, Пшично och Децець återfinnas på samma blad. Då de hos Petre stundom rådbåkade nam-

derest wij i 2 dagar blef stilla liggandes att låta fålck och hestarne hwila, som ock att reparera hwad som på wagnarna sönder gongit war, jembwehl ock att de för oss gående regementer motte komma oss något utur wägen för bättre quarter och forage skull.

Marscherade jag med regementet till Czereja*, derest Sept. 10 ✓ wij fingo befallning att blifwa ståendes i några dagar att låta indrifwa contribution sampt låta förfärdiga hwad ännu uppå wagnarna fehlas kunde. Marscherade alltså 4 mihl.

Bekom jag Hr Öfwerste Leutnantens munteliga befallning, att jag skulle göra ett partie till skougen att sökia effter boskapp som wahnligit war, hwilket jag ohngefhr middagz tijden gjorde med 32 man, hwilka jag med mig hade och kom omsijder uti ett grufweligit morast, derest jag attaqverade ohngefhr 300 bönder, som wachtede sin boskapp, hwilka mig så hårdt anföll med lijdar, yxor, störar och bössor, att jag icke allenast sielf bekom 2:ne brafwa slängar af en stör, utan ock undfick 4 blesserade solldater och en på platzen död af Capitain Sincklers eller Jerfssiö compagnie. Desse, oachtandes den yttersta deffension jag gjorde, har wähl i längden obligierat mig att wända sig ryggen och således lembna dem deras egendomb denna gongen i fred, der icke jag bekommit Fälltwebeln Bång med 20 man till succurs, hwilka jag strax genom en expresser af mitt manskapp /: wid begynnelsen när jag fant dem wara wid den resolution, att de intet wijka wille:/ effter skickade, då de omsijder wände mig ryggen, när de blef Fälltwebelns ankomst hwarse. I hwilken retirade de wehl sökte att med sig drifwa så mycket boskapp och hestar som dee kunde, men som jag dem så fohrt jag kunde effter fölgde, moste de icke allenast

nen vålla någon svårighet för den som på nämnde karta vill följa Lewenhaupts march skall, för att underlätta uppsökandet, i det följande denna kartas stafning alltid angifwas jämte kartbladets nummer.

* ЧАРЯЯ XIII, 8.

effter sig lembna, effter 3:ne tijmars starcka deffension, 184 st. fina och stora hornfeh, 254 st. fåhr, och 35 st. hestar, utan ock 15 bönder döda och 5 blesserade effter sig lembnade, hwilka blesserade jag med mig förde till regementet och lefwererade under fahnwachten, sampt boskappen till regementz commissariatet emot Commisarien Johan Törnefeltz attest. Hr Öfwerste Leutnanten blef wehl något otålig öfwer det att jag inlåt it mig i action med bemälte bönder, särdeles som jag derwid förlorade en solldat och bekom 5 elliest blesserade, wille ock neka sig hafwa gifwit mig ordre att gå till skogz, men som jag beropade mig på Capitain Sinckler och de flera som sådant hörde, tillstod han omsijder, det han befallt mig wid wägen sådant att efftersökia, men intet gå så långt in uti skougen. Desse blesserade bönder moste ock änteligen på slutet uppwijsa mig, hwarest deras adelsman sig uppehöllt, hwilken jag om natten med ett partie blef effterskickad att fasttaga, hwilken jag ock 3:ne mihl derifrån i skogen antråffade.

Sept. 12 Ankom jag i första dagning till den jord hytta, derest denne adelsman sig uppehöllt, hwilken jag ock strax med mijna 24 man lät kringränna, sampt begaf mig sielf med en underofficer och 4 musqvetterare der in att honom uttaga. Denna, som en sådan oförmodelig visit intet förmodat hade, låg i sin säkerhet och såf, men blef uppweckt i en större häpenhet, än han sig nederlade, hwilken jag tillsade arrest, och att han strax skulle giöra sig färdig att giöra följe med mig till regementet. Ty moste han fast ogierna sådant effterkomma, och anlende jag till Öfwerste Leutnantens logement ohngefehr kl. 9 förmiddagen. Så snart jag raportterat Öfwerste Leutnanten om min bestelling och att jag hade adelsman Strebinski under arrest med mig, sende han mig med honom till Hans Excellence Generalen, derest jag sielf skulle referera hela sammanhanget, emedan Hr Öfwerste Lieutenant intet wille hafwa något

answar på sig, hwad som skieddt war, och ankom jag middagz tiden till Generalens quarter, hafwandes jag arrestanten med mig under wacht af en underofficer och 2 gemena, då jag strax lät mig anmehla, hwarpå jag ock blef inkallad, och refererade att jag hade adelsman Strebinski med mig under wacht, för det hans bönder stelde sig till währn emoth mig, då jag på min Öfwerste Leutnantz ordre gick till skogen att indrifwa boskapp för regementet, hwarigenom jag förlorade en solldat och bekom 5 blesserade, och widare som passerat wore, och huru jag deffenderade etc. Derpå swarade Hans Excellence, att det war wehl att jag bekom denna Strebinski, som han länki låtit effter sökia, bad mig blifwa qvar till middagz måltid, hwilket jag ock gjorde. Imedlertid lät Hans Excellence inkalla denna adelsman och åtsporde honom, hwar han sin principal Oginski lemnadt med mehra etc., derpå gick de af sijdes i en kammare. Effter måltijden red jag till regementet, som låg i staden Czereja, ifrån hwilken detta håff, der Hans Excellence hade sitt quarter, war $\frac{1}{2}$ mihl beläget. Wid min afresa bad Hans Excellence mig hellsa Hr Öfwerste Lieutnanten och låta honom weta, att det wore wehl att jag honom bekommit, och att han intet så slätt skulle slippa, sampt bad att den boskapp jag inhembtadt med mehra skulle behollas för regementet, äfwenwähl hästarne tagas till regementetz nytta, men bönderna skulle släppas lösa.

NB. Denna adelsman moste, innan han slapp, utgifwa öfwer 1,500 rd:r, hwaraf 600 blef 2:ne dagar der effter till regementet skickadt emoth quittance, såsom erlagd contribution för bemälte adelsmans godz och bönder, och des utan blef förlustig allt hwad som iag i skogen bekom, utan något quittance. Och som Hr Öfwerste Leutnanten denna gongen intet wille tillstå, det han mig ordre gifwit, ty föresatte jag mig att effter denna dagen taga mig för sådanne commenderingar till wara, hwilket jag ock gjorde,

och gick intet ut ur rummet, särdeles effter sådant, för än jag bekom skrifftelig ordre.

- Sept. 13 Sändes mig befallning genom underofficeraren, som war på ordinantz, ifrån Öfwerste Lieutnanten, att jag skulle taga igen de 60 hästar, som jag moste gifwa i Onixten till Leutnant Grass och Fendrickarna Blohm och Finelius, och gifwa andra i des stelle af dem, som jag för wagnarna bruka skulle. Och som desse hestar woro alldeles förskiembe och sönderbrutne, wille jag intet byte giöra, emedan jag för sådant moste swara och tillsee, att ingen skulle blifwa skadd, mindre gifwa dem några goda och oskadda hestar i de förderfwades stelle, innan jag skriffteliga ordre bekomma skulle, hwilket jag dock omsijder bekom, då ock bytet skiedde. Och bekom jag emoth mitt qvittance på mitt ingifna memorial till Hr Öfwerste Leutnanten, hwar utinnan jag anhölt om twähl och brennewijn att twätta hestarna med, en half ankare brenwijn och 4 caroliner till twähl.

Bekom jag ordres att giöra mig till andra dagen marchfärdig.

- 14 Om morgonen bittida uppbröt regementet, med hwilket jag ock fölgde, och anlende regementet om affton till byn Petrofskego¹, men för de ellaka wägarne skull moste jag i 2:ne nätter blifwa utj skogen liggandes, och kom middagztijden den 16 till Petrofskego, der regementet låg; har alltså dessa 2:ne dagar marcherat . . . . . 4 mihl.
- 17 Om morgonen uppbröt så wehl regementet som jag ifrån Petrofskego och blef jag äfwenledes j 2:ne dagar och 3 nätter på skogen liggandes, innan jag träffade regementet, som första affton ankommit till Tollockzin² derest hela armæden drog sig å nyijo till sammans, då jag marscherat . . . . . 4 1/2 mihl.

¹ Цетраци XIV, 8.

² Тодочингъ XIV, 8.

Samma dag om morgonen blef Fendricken Rugman Sept. 18 ifrån mig tagen till regementet med sitt manskapp, som han haft hoos mig på beteckning, emedan det varit Hans Excellence Generalens ordres, att intet mehra manskapp skulle wara wid bagaget än de, som det kiöra skulle, som ock nödige woro till reparera, der något skulle under wägen gå sönder.

NB. Härifrån begynte armen på att marschera en ordre de bataille, och allt bagaget följde effter armæden j sådan årdning, som regementerne marscherade, och betecktes det med commenderat manskapp af hela armeden, som bestod af 600 man, hwilka commenderades af en Öfwerste Lieutnant.

Uppbröt hela armeden, och rangerade sig på fältet, 19 derpå hwart och ett regemente afmarscherade i sin årdning; äfwenså giordé och bagaget, sedan regementerne woro afmarscherade; beteckningen commenderades af Hr Öfwerste Lieutnant Bruchner af Hellsingarne, emedan han war den ällsta Öfwerste Lieutnanten af hela armæden. Natten öfwer blef jag liggandes på skogen, emedan bagagetz myckenhet förhindrade oss temmeligen.

Marscherade wij med bagaget och ankom sent om 20 affton till byn Waranjewitz¹, då jag marscherat i desse nest före gående dagar . . . . . 4 $\frac{1}{2}$ mihl.

Marscherade wij under lijka stor beteckning, som 21 commenderades af Öfwerste Leutnanten Wadenfellt ifrån Waranjewitz och blef natten öfwer på skogen liggandes för hestarnes mathet skull, som de obahnade wägarne förorsakade, och ankom den 23 middagz tijden till staden Schlowa², som war af temmelig storlek belägen wid Nieper ströhm och Felltherrn Sapia tillhörig. General Major Stakelberg, som med några regementen 2:ne dagar för oss

¹ Бороншевичи XIV, 8.

² Шедовъ XIV, 8.

- ankommitt, har gjort begynnelse att göra brygga öfver bemälte ström, men ej den hint förfärdiga, derföre blef wij stilla liggandes, sedan wij de 2:ne dagar marscherat 5 mihl.
- Sept. 22 Om affton begynte armen att gå öfver, som continuerade natten öfver. Hwilka [= de först öfverkomna] blef på strömmans andra sijda camperande till des hela armen och allt bagaget war öfver kommit.
- 23 Middagz tiden begynte jag att gå öfver Niepern och stelde mig bakom regementet i god årdning på fältet. Samma affton blef Generalens ordre utgifne, att en Capitain, 1 Leutnant och en Fendrik skulle förårdnas att wara wid bagagiet, att hielpa den stadigt der wid commenderade officeren till rätta, då något fiendteligit förefalla skulle, hwilka skulle så åfta blifwa aflöste, som bagaget och regementet träffas. Ty blef Capitain Magnus Törnefeltt hos mig commenderat jembte Lieutnant Præsier och Fendrik Lekatt, dock förtogz mig derigenom icke det ringaste beswär, för än något fiendteligit förfalla skulle.
- 24 Marscherade wij ifrån Nieper ströhm och camperade armæden öfver på det Assiriske fältet¹. Marscherade alltså den dagen . . . . . 2 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 25 Ankom wij om affton, sedan hela armeden hela dagen marscherat uti 3:ne collumner till byn Petrowitz² 3 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 26 Sammaledes marscherade wij derifrån och ankom till byn Bielitza³, dijt jag ankom sent om natten . . 4 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 27 Om morgonen, sedan allt bagaget war i gång och armeden war till största dehlen utmarscherad ifrån Bielitza, nalckades oss ett fiendteligit partie, som bestod af 4,000 man, men blef effter en kort stundz förlopp af några troupper cavallerie, som sig i hastighet tillsammans drog, så bemötte, att fienden moste wända dem ryggen, och blefwo de af våra troupper ohngefehr $\frac{1}{4}$ mihl in uti skougen

¹ Fältet vid Княжины XIV, 9.

² Har ej återfunnits på kartan.

³ Möjligen Халиковичи XV, 9.

convoyerade; men som fienden ej wille hålla stånd, kom de till bakars och brachte med sig 3:ne fångar och 2:ne camehler. I denna attacke förlorade wij ingen, men bekommo 3 å 4 blesserade. På fiendens sijda kan man räckna af saken större, men ej egentligen weta, huru många af dem i retiraden blefwit. Och som hela armæden härigenom blef allarmed, förhindrades dermedelst vår marsche ej lijtet, emedan wij den dagen ej hindte att marschera längre än $\frac{1}{2}$ mihl och blef natten öfwer på fälltet liggandes. Hoos mig war commenderad Capitain Böckler, Lieutenant Bohlberg och Fendrik Berger. Men avangardie, som commenderades af Öfwerste Lieutenant Mentzer, Major Gertten och 1,000 man cavallerie och infanterie tillhopa fortsatte, /: sådant oachtandes :/ sin marsche till det rätta natlägeret, som skulle wara för hela armæden wid Jesna¹. Bagaget ankom också effter handen dijt, derest jag ock andra dagen anlende, ohngefehr middagztijden. Marscherade alltså desse dagarne . . . . . 3 $\frac{1}{2}$ mihl.

Ankom jag middagz tiden till Jesna. Samma morgon Sept. 28 har ock regementet uppbrutit, som natten öfwer stådt på fälltet wid pass $\frac{3}{4}$ mihl ifrån Bielitza. Och som fienden ställt sig i vägen för armæden wid ett pass, som den passera moste, i tancka att förhindra oss öfwerkombsten och afskiera passagen emellan bagaget och armæden, [[ät] Hans Excellence General Leuwenhaupt, som sådant förmerckte, armen strax anmarschera och kom lyckeligen medh ohngefehr helfften af armen öfwer utan någon särdeles skada på manskapp, der dock fienden intet underlät att skiuta, begifwandes Hans Excellence sig strax wid öfwerkombsten att bemöta den sig till wänstra handen dragande fienden, som effter en ringa deffension gjorde wendning åth skogen. I det samma gjorde fienden ett starkt anfall i vårt arrierguarde, hwilket General Major Stakelberg

¹ Дѣсная XVI, 9.

secunderade med helfften af armen, som ännu intet hindt passet att öfverkomma. Fienden, som en sådan stark och hastig sucurs blef hwarse, dehlte sin force i några och 20 esqvadroner och blef mitt emoth oss ståendes, utan något sig att företaga. Uti det samma lät General Majorn 2:ne canoner anrycka, hwarmed några skått giordes, hwarigenom fienden några dragoner förlorade, sampt drog sig strax der på in uti skogen på andra sijdan om passet; General Majorn, som ej wille desse esqvadroner efftersätta, emedan största dehlen af cavalleriet woro redan med Hans Excellence General Leuwenhaupt öfwer passet gongne, begynte derpå marschera öfwer denna deffille, och så fohrt regementerne öfverkom, skynndade de till nattlägret wid Jesna, dijt Hans Excellence med $\frac{1}{2}$ -ten af armen, som först öfverkom, skyndsammast sig förfogade, emedan fienden lembnadt honom öppen wäg och mörckret begynte att annalkas; innan hela armen hindte öfverkomma, har fienden utsedt en tienlig ohrt att plantera några canoner uppå, ifrån hwilken han passagen bestryka kunde, begynnandes starckt på att canonera, hwarigenom Hellsingarna förlorade på platzen 2 solldater och bekommo 4 blesserade. Af Åbå lenska battaljon, som tillijka med Helssingarna marscherade den dagen effterst wid armen, blef ock 2:ne man blesserade, hwilka först midnattz tid ankommo till campementet wid Jesna, och kunde de för mörkret skull ej slå upp tellterna, utan moste regementet och bemälte battaljon ligga under blåtta himmelen. Wid bagaget war också som åfffast alarm, hwilket förorsakade att wij moste stå wid gewehret och i beredskapp in till afftonen, då armen begynte att ankomma.

Öfwerste Leutnant Mentzer, som war i desse 2:ne dagar på avangardiet, sökte genom en expræsser denna förmiddagen Generalens tillstånd att marschera till staden Propois¹, derest wij den följande natten bort ligga, der wij

¹ Пропоиць XVI, 9.

icke af fienden blifwit förhindrade, föregifwandes sina raisoner, som war 1:o att detta lägret war mycket trångt och med en stor skoug och 2:ne stora deffilleer omrändt, 2:o att fienden fällt igen wägen för oss, hwilken således kunde så mycket snarare göras öppen, der han finge ordre att gå för uth och om des öppnande anstallt göra, hwari genom armæden så mycket skyndesammare marsch befordras kunde igenom denne skougen. Sådant att bejaka har Hans Excellence i begynnelsen warit resollwerad, men som General quarter mestar Lieutenant Brask Generalen remonstrerat denna ohrdens fördehlachtighet, att han wore som en lijten befästning, der något fiendteligit anfall skie skulle, ty blef beordrat att avangardie skulle blifwa ståendes etc. Imedlertijd lät Hr Öfwerste Leutnant commendera 200 man att öppna wägen, som igen feld war.

Uppsatz uppå dhe regementer, som befantz wid Hans Excellence Generalen och Gouverneuren Leuwenhaupt[s] arme den 28 September a:o 1708, då den war tillsammans om affton wid byn Jesna.

Nembligen:

	Öfverstar	Öfverst Leutnantier	Majorer	Corporaler och gemena
Cawallerie				
Liflandska adelzfatnan				200
Åbolenningar	Rosen Evenshöld	Plater	Rebender	1,000
Carelska	Borgmussen	Lejontaufward Löscher	Freudenfelt S:a 2,000 man	800
Dragoner				
Carelska NB ¹ esqvadron	—	B Zöge	X Grubb	300
Swenska Präst dragoner	Wernerstedt	Swabe	Gyllenpamp	800
	X Slipenbak	Kulbars	{ Rosenkamp	600
Werde regementet och esqvadroner i Liffland	X Schreienfelt	Freiman	{ Lোধe	
	—	Shoug	Hammeistern	600
	—	X Brandt	Frejman	300
			Giging	300
S:a 3 regementet och 3 esqvadroner			S:a	2,900 man
Dito Palackar under Rytimesten Budas commando . . .				50
Infanterie				
Åbolenningar 1 battaljon	—	Wadenfelt	—	500
Nylenningar 1 battaljon	X Knorring	Lejton	—	500
Hellsingre regemente	—	Bruchner	Getten	1,160
Osterbotten 1 battaljon	—	Mejertfelt	—	600
Björneborgz regemente	B General Majior Stakelberg	NB Horn	Lauterbak	900
Swenska trippel- ring	General Leuvenhaupt	Mentzer	Wulff	980
	X Baner	Ehrenberg	Berg	600
	—	F Stahl	B Sasse	400
Trippelering ifrån Finland	B Wrangel	Wrangel	B Lোধe	900
Werda i Liffland	X Delagardi	Freiburg	B Falkenberg	880
och Osel	—	B Sacken	—	580
			S:a 8,000 man	

¹ Förklaring på de olika tecknen vid namnen följer sidan 164.

Extract af före gående specification, huru starck
Generalen Gref Leuwenhauptz arme sig befantz
d. 28 September 1708.

	Regemen- ter	Battaljon och Esqva- droner	Summa
Cawallerie	3	—	2,000
Dragoner	3	3	2,900
Infanterie	6	5	8,000
Pålackar ett compagne . .	—	—	50
Summa Summarum	12	8	12,950

Artollerie bestod af 16 jerncanoner; hwad manskapp
derwid woro, kan jag eij så noga wetha, men dess office-
rare woro följande:

Major Gyllengranath högsta commendeurn

Capitain NB Stiernhielm — — — — — NB

d:o Clerckberg

Lieutnanter { *Adlerhielm*

NB — — — { Mörck — — — — — NB

Fendrickar { *Blixterfellt*

{ Blybergh

Adjutant Nills Groopman

Predjkant N—

Fortifications officerar

Capitain Kammeker

Conducteurer { Lindroth

{ Bergh

General Staben

Hans Grefl. Excellence Generalen och Gouverneuren Leu-
wenhaupt

B — General Major Stakelbergh

F-----	F--	} Knorring	} Fångne
General Adjutanter			
F-----	F--	} Lodhe	} Blesserad
B-----	B--		
NB General Quartermestar	Lieutnant	Brask	
	Flygel Adjutanten	Torik	
NB Öfwer Commissarien	Brådde		
F Krigz Fiscalen	Engwalld		
NB Fällt bookhollare	NB	} Hageman	}
	NB		
F --	Stabs Predjkanten	Stratowius	
F --	Öfwer Auditeur von Klinten	/: nu Ehrenros :/	
	Secretairen	Harder	
	Cantzelisten	Eekedahl	
	Carecterer som bör observeras:		
B	De äre blesserade i action,	som stod d. 29 Sept.	
		1708.	
X	För dem, som eij warit wid regementerne tillstädes.		
—	understrukne är i action blefne*.		
NB	äre i action tillbakars gångne äth Riga.		
F	äre fångne i action.		

Sept. 29 Något för dagningen bekom jag ordre att komma till Öfwerste Lieutnanten, som mig befallte att göra mig till marsche färdig, och att jag skulle göra 2:ne magazins wagnar lediga, att Öfwerste Leutnanten kunde deri lägga en dehl af sitt eqvipage, emedan wagnarne skulle genomses, då de deffilen passerade, att officerarne eij skulle hafwa mehra bagage, än som de borde, emedan det myckna bagaget gjorde wår march mycket förhinderlig, och bestos för officerarne följande wagnar.

* I trycket kursiverade.

1 Öfwerste 4, ÖfwersteLeutnant och Major 3 hwar.
 1 Capitain och Ryttmestare 2, Lieutnant, Fendrik och
 Cornett 1 hwardera; skulle mehra finnas, skulle de slås
 sönder. Bemälte Öfwerste Lieutnantens begieran till följe,
 gjorde jag 2 wagnar lediga, som han lät inpacka sitt equi-
 page uti, hwilka skulle följa med mig och gies ann för
 prowiantzwagnar.

Samma tijd utgick och avangardie, som bestod effter
 wahnligheten af 1,000 man och commenderades af Öfwer-
 ste Lieutnant Mejerfeltt och Major Berg.

Dhe, som dagen före war på avangarde, nembligen
 Öfwerst Lieutnant Mentzer och Major Gertten, blef på arri-
 ergardie. Hoos mig blef Capitain Jobst Törnefeltt, Leut-
 nant Knorring och Fendrik Brinck commenderade, Leutnant
 Brandt blef också hoos mig, emedan han war wid com-
 missariatet commenderad.

Klockan ohngefehr 6 om morgon slogz till chorum,
 som ock strax blef för rättadt wid hwart och ett regemente
 med en kort cermonie öfwer texten, som inföll på den
 dagen, som war Michahelis fäst, som blef effter förlopp af
 $\frac{3}{4}$ tijma ändad, då ock regementerne begynte effter sin
 årdning att marchera, och så snart regementet war öfwer
 deffillen kommen, fölgde des bagage der på, hwilket wid
 passet så noga effterspordes, att hwem som hade flehra
 wagnar, än som bemält ähr, kastas den omkull och slogz
 sönder. Härwid stod General Major Stakelberg och General
 Adjutant Knorring, som allt noga obserwerade, som ock
 tog någon tijd bort.

Klockan emoth 10 förmiddagen, sedan största dehlen
 af armen war i starck anmarsche till staden Propois, be-
 gyntes den lustiga leken eller dantzen, jag mehnar action,
 wid den af intet värde warande byn Jesna /: derest wij
 natten öfwer hade vårt läger:/ hwilkens ände så spehlat
 blef, att hwarcken wij eller Ryssarna egenteligen wetha kun-
 de, hwem som battaljen wunit eller förlorat hade, ehuru

wehl wij den dagen intet mindre för modandes wore än komma till en werckelig action med fienden, derföre war ock, som redan bemelt är, största dehlen af armen utmarcherad och woro en dehl af regementerne redan j staden anlende, och denne wagnarnes reduction företagen, som ock tog mycken tid bort, genom des noga öfwersende, hwarigenom hende, att Hellssinge, General Leuwenhauptz, Baners regementer och en battaljon Åboleningar samt Öfwerste Leutnant Sackens battaljon och Åbolenska cavallerie regemente. ännu intet giordt begynnelse att marschera, hwilka kunde göra tillsammans 4,300 man, sedan alla commenderade wore afreknade, hwilka ock kom att träffa emoth fiendens heela macht, som effter Ryssarnes ägen utsago skall bestådt af des 3:ne regementer gardie, som giordt tillsammans 18,000 man, kommandes samma i skogen antågandes i form som en halfmånad. Wåra bemälte regementer, som i beredskapp woro dem att emoth taga, blef omsijder så afslagne, att en lijten dehl der af allenast blef wid lifwet, emedan de stod allena i en continuerlig elld till klockan wid pass 3 effter middagen. Så få som desse dock woro, oblischerade de dock fienden åtta gångor sig att retirera, som ock att lembna 4 canoner effter sig. Fienden, hwilka wij ock i skogen effterföljde, som ock omsijder war vårt förderf /: så fohrt som de andra regementerne, hwilka varit j marsche begrepne, ankom, kommo dhe också, hwarest de anlende, med fienden att träffa regimentzwis: / j det regimentet, som fienden i skogen förfölgt, sig riterera skulle till vår förra platz, effter General Major Stakelbergz ordre, som denna action på detta stellet commenderade, blef den andra battaljon af Hellsingarna alldeles nedergiord, så att inge flera derifrån komma kunde än dhe, som woro bort commenderade, då ock Öfwerste Lieutnanten blef slagen och fahnorne förlorade, i ty fienden, som sådant förmerkte, gjorde wendning i det samma och gaf en salva i ryggen på dem, hwar af man-

skappet föll som gräas för en lijda, hwar på de effter fölgde dem, så länge en man war kvar. Denna desperate fechtningen, under hwilken ohörliga salwor hördes, som wehl wid åskie dunder förliknas kan, begynte nu något att sachtna sig, hwar igenom fienden blef tijd lembnadt att tillsammansökia sitt folck, som ock temmeligen wore afslagna och förskingrade, sampt ock igen hembta dhe 4 canoner, som wij oss af fienden bemechtigade, då de blef på flychten drefne, men af oss sedan blef effterlembnade, när battaljon blef ruinerad. Klockan ohngefehr 4 begyntes den sidsta skarpa action /: sedan våra öfwerblefne trouper blef till sammans hembtade och i årdning brachte, och General Major Stakelbergz sampt Schreitenfeldtz regementet och Brantz esquadron jämpte vårt artollerie, som varit med avangardie, kom tillbakars:/ hwilken continuerade in till afftonen, då mörkret war vår skilljes man, fienden drog sig då något tillbakars åt skogen, derest de begynte giöra en otahlig hoop elldar, men wij blef på wahl platzen stående. Denna senar action commenderades af begge Generalerne, Leuwenhaupt cavallerie och Stakelberg infanteriet, hwilka så mycket utrettade, att fienden oss den respect lembna moste, att dhe sig öfwer 10 gångor retire-rade, men fattade åter stånd, så snart som de af sina friska reserw linior secunderade blefwo, då äfwen Hans Excellence General Leuwenhaupt, som fienden i ägen person effterföljde med cavalleriet, drog sig till bakars, då ock wij med infanteriet avancerade på fienden löst, hwar af man skönja kunde, att det fehlade oss ingen gång att drifwa fienden på flychten, emedan han effter 3 à 4 sallvor alltid moste wenda oss ryggen, och intet welle tåhla det wij med wärjor, bajonetter och piqvar dem angrijpa skulle, hwilket Hans Excellence så noga iacht tog, att ingen gång försummades att falla den tillbaka gående fienden i ryggen och söka dem nedergiöra, hwad som förkom. Denna senare attacken war till påseendes som ett riddare spehl, fast-

än dät med mehra blodz uthgutelse afgick, och som General Major Stakelberg intet effterlät att giörde [o: göra] det samma på sin sijda, ty hördes ej annat än ett stadigt warande dunder af canoner och salwor, att man ingen sallwa åtskillja kunde, och har vårt artollerie, som sehnt ankom, giordt på slutet en god effect, och sökte wij så mycket möijeligt war att undwijka skogen, emedan fienden, som sijna canoner der på en fördehlachtig ohrt planterat hade, oss stor skada tillskyndat, om wij oss deri fördiupat, men woro temeligen för dem befrijade, så länghi wij oss derifrån holla kunde, och beslötz således denna action af vår wenstra flygel, sedan det blef så mörkt, att man intet något wijdare före taga kunde. Action continuerade i 8½ tilmars tijd, nembligen ifrån kl:n præcis 10 förmiddagen till kl:n half 7 om affton, under hwilka 8½ tilmars tijd intet ögonblick uppeholtz att skiuta.

Denna action har wehl förmodeligen kunnat winna ett önskeligare ändemåhl på vår sijda /: fastän fienden intet hade sig att berömma af plätzen, ej heller att han mindre manskapp derwid förlohrade än wij:/ om armen har warit tillsammans och i god ordning fått detta werket angrija, men som wij intet den dagen förmodat, att någon hufwud bataille skulle förelöpa, ty blef dertill så mycket mindre någon anstalt giordt, utan afmarcherade armæden och utdrogz tijden, som redan förmehlt ähr. Des utan synnes vår olycka mycket att beroo der utinnan, att wedret war stadigt emoth oss hela action, hwar af röcken dref oss så starckt i ansichtet, att man sin föregående cammerat intet see kunde, des utan wiste sig också Gudz straff, i det emoth afftonen blef ett continuerligt och temeligen starkt snög och hagel weder, som slog oss i ansichtet. Summan, Gudz wrede och hembd öfwer oss kunde man klarligen förspörja, hwar igenom ock kom att Hans Excellence Generalen med de flehra förnähma regementz officerare effter öfwerläggande för gått fant, att wij

oss i tysthet om natten kl. 12 ohngefehr afdraga skulle och lembna allt wårt bagage och ägendom fienden till byte, emedan Hans Excellence fant sig wara för swag att andra dagen något wåga med fienden, emedan den redan bekommit 10,000 man till seccurs, som wid battaljens begynelse hafft sitt tillhåld 3 mihl derifrån, hoos hwilka Hans Czar. Maij:tt i ägen persohn warit, och wij fick erfahra af en fången officerare. Men wij der emot woro mycket förswagade, som wijdare af effterföljande lista ses kan, huru starcka regementerne dagen effter wid Propois sig befant, derest wij i dagningen ankom, sedan wij natten öfwer marscherat . . . . . 2 mihl.

Här igenom har fienden tagit tillfälle att räkna sig hafwa wunnit en fullkommelig battalje, hwilket han elliest med raison intet kunnat giöra, emedan han intet andra Sept. 30 dagen tordes oss angripa, utan dragit sig till baka, och har ej heller wetat, att wij oss om natten af dragit, innan ett partie Calmuker och Tartare middagz tiden sådant till kienna gifwit för Hans Czar. Maij:tt, då han tagit sin marsch till wahl platzen, derest dee först emoth afftonen anlendt med hela des armæde.

NB. Wid begynnelsen af denna action blef jag af General Adjutant Sinclair beordrad, att jag skulle draga mig utur wagnborgen /: som jag effter wahnligheten lät förfärdiga: / med mitt manskapp, som bestod af 8 under-officerare, 2 trumbslagare och 151 man gemena solldater, och blef mig platzen anwijst, derest jag skulle mig inställa, hwilket jag ock gjorde, men blef strax i första träffningen igenom wenstra lähret skutin med en musqvett kuhla. Bussarna, som der igenom begynte att fälla modet och mig på det högsta, så wehl som sig beklagade, sökte jag på det besta att uppmuntra, lofwandes dem att jag ej skulle skilljas wid dem, så länki jag en warm blodz dräppa uti mig hafwa skulle, derpå jag gjorde min flijtt att giöra fienden afbreck, så mycket möjligit war. Printzen af Darm-

stadt, som commenderade wid Ryssarnes armæ och war mycket dristig, i det han red emellan begge linierne och frågade, om wij wore snart färdiga, lät jag således genom 4 musqvetterare, som låg alltid i fullt anslag, honom eftertrachta, att han omsijder af en salwa af desse i anslag liggande 4 man moste falla af hesten och sitt lif quittera. Der effter bekom jag Capitain Törnfeldt, Leutnant Knorring och Fendrik Brink till hielp, som om morgonen blef förårdnade att wara hoos mig. I lijka motto Leutnant Brandt, som sig också hoos mig instellte.

Desse jembte flera Hr officerare söckte wehl att perswadera mig att gå bort på någon ohrt, der jag kunde säkrare wara, emedan jag wore blesserad, hwilka jag således swarade, att det skulle N. N. giöra så længi jag kunde röra mig. Ty blef jag allt stadigt hoos manskappet, till allt war mörckt och stilla om affton, då jag fölgde med Leutnant Rehuusen och skulle sökia fälltskier, som oss förbinda skulle, men som wij i mörkret ingen finna kunde, skulle jag gå till mitt folck igen, hwar om jag också fehlade, oachtandes jag till midnatten dem sökte, och hade wid samma tillfälle snart räckadt i fiendens hender, emedan jag kom så när till deras wachter, att de begyndte skiuta på mig, och som jag således såg omöijeligt wara att koma till mitt manskapp, resolwerade jag mig att blifwa natten öfwer på fälltet liggandes på ett rum, som war med halm skiuhl öfwer, derest vårt cawallerie förra natten stådt. I samma träffade mig en soldat af Baners regemente, som gaf mig den effterrättelsen, att armen wore redan bort marscherade, af hwilken jag ock kiöpte en häst, hwar med jag red effter regementet och träffade det $\frac{1}{2}$ mihl i skogen i full marsche. Alltså har jag näst Gud att tacka denna soldaten före, att jag denna gongen undkom Ryssarnes hender, hwilken också fölgde med mig, till des jag träffade regementet.

Af alla mijna 12 hestar, drengar och eqvipage fick jag icke det ringaste conserwera, emedan man på 1,000:de mihl när eij kunde sig förestella, att wij så afmarschera skulle. Des utan war det ett sådant grufweligit mörcker, att man bagaget eij igen finna kunna, då man sådant weta fick. Är alltså detta den 3:ie resan, jag blefwit förlustig allt hwad jag ägt och blifwit blesserad i konungensienst.

Wid ankomsten till den af Ryssarne afbrende staden Propois blef den öfriga dehlen af armeen uppsteld och fantz regementerne, battaljoner och esquadronerne af följande starcklek beständes af manskapp nembligen

	Blefne i action med fångar och döda	I beholld efter action	Summa för action
Cavallerie regementer			
Rigiska adelsfahnan	57	143	200
Åboleuningar	349	651	1,000
Carelska	291	509	800
Summa	697	1,303	2,000
Dragoner, regementer			
Wennerstädtz	276	524	800
Schlippenbackz	259	341	600
Schreitenfelldtz	267	333	600
Dito esquadroner			
ÖfwersteLeutnant Zöges	119	181	300
ÖfwersteLeutnant Schogz	94	206	300
ÖfwersteLeutnant Brandtz	136	164	300
Summa	1,151	1,749	2,900
Regementer infanterie			
Hellsingar	736	424	1,160
General Major Stakelbergz	480	420	900
General Leuwenhauptz	535	445	980
Banehrs	278	322	600
Wrangells	549	351	900
Delagardies	493	387	880

Battalioner	Blefne i action med fångar och döde	I beholld effter action	Summa för action
ÅboLenningar	360	140	500
Nylenningar	189	311	500
Österbotningar	264	336	600
ÖfwersteLeutnant Stahls	160	240	400
ÖfwersteLeutnant Sackens	505	75	580
Summa	4,549	3,451	8,000

Summarisk extract af föregående lista.

	Döda och fångne	I beholld
Af cavallerie, som war bestående af 3:ne regementer	697	1,303
Dragoner af 3:ne regementer och 3 esquadroner	1,151	1,749
Infanterie af 6 hela regementer och 5 bataljoner	4,549	3,451
Summa	6,397	6,503

Hwarest Pålackarna är wägen tagne, kan man intet rätt få erfahra; des commendeur Ryttmestaren Buda skall wara fången. Är alltså förlusten på solldater, ryttare, dragoner, för utan regementz, öfwer och under officerare, spehl och stabs personer och de omtahlte 50 man Pålackar med fångne och döda till middagztijden den 30 hujus af hela armæden 6,397 man.

Hwad för och huru många officerare af armen med stabs personer, spehlmän och slijka personer blewit, kan jag intet så noga weta, derföre will jag sådant förbij gå och allenast nämbna, hwad regementz officerare som blifwit som ock officerare af Hellssinge regementet.

Specification på dhe regementz officerare, som blef-
wit i den Jesniska action den 29 September 1708.

Öfwerstar af cavallerie	{	Rosen 1
		Borghuusen 1 2
Öfwerste Leutnant	{	Leijonhufwud 1
		Skoug 1
		Wadenfelt 1
		Bruchner 1
		Wrangell 1
		Frejburg 1
		Leijon 1 7
Major	{	Wullff 1 1

Af Hellssinge regementet är följande officerare
blefne dehls döda och dehls fångne.

Lijfcompagnie	{	Capitain Dellwig . . . 1
		Fendrick Berger 1
Öfwerste Leut. compagnie		Fendrik Krok . . . 1
Majorns comp.	{	Capitain Wullff 1
		Leutnant Thielen . . . 1
Åfwansiö	{	Capitain Mag. Törnfeldt 1
		Lieutenant { Eiser . . . 1
		{ Bohlberg . 1
Jerfsiö comp.	{	Capitain Sinckler . . . 1
		Capitain Molje 1
		Leutnant Lundman . . . 1
		Fendrik Rugman 1
		Capitain Smitt 1
Allffta comp.	{	Leutnant Grass 1
		Fendrik Palmstruk . . . 1
Arbro comp.	{	Capitain { Swartz . . . 1
		{ Lerberg . 1
		Leutnant Wattlind . . . 1
		Fendrik Finelius 1

Dillsbo comp.	{	Capitainer {	Böckler . . . 1
			Green . . . 1
		Lieutenant Presier . . . 1	
		Fendrik Armfelt 1	
			Summa 23

Dito Stabs persohner.

Regementz qvarter mestaren	Böckler 1
dito regementz adjutant	Bolberg . . . 1
d:o Auditeur	Palmgren . . . 1
d:o Commissarien	Törnefelt 1 4
	Summa 27 man.

Blesserade af regementet är följande

Öfwerste Leut. comp.	{	Capitain Dukert 1
		Leutenant Rehusen . . 1
Majorns comp.	{	Capitain Rotkierk . . . 1
		Fendrik Tetengren . . 1
Jerfsiö compagnie	Lieutenant Swartzhoff . . 1	
Arbro compagnie	Fendrik Petre 1	
Dillsbo Johan Herwig	Fendrik 1 7	
	Summa 34 man.	

Följande officerare woro af regementet dehls i Churland och dehls i Swerige.

Öfwersten Georg Knorring 1		
Öfwerste Leutnanten och Capitainen af Åfwansiö comp. Anders Törnefelt 1		
Capitain Cullon 1		
Leutnanter	{	Lanner i Swerige . . . 1
		Rehusen i Churland . 1
Regementzskrifware Palmborg 1 6		

På avan- och arriergardie, som eij war med i action.

Major Gertten 1

Lifcompagnie Capitain Cruse	1
Leutnanter	{
	{ Knorring 1
	{ Comgenberg 1 4
	<u>Summa 10</u>

Extract af föregående lista på officerarne af regementet.

Slagna och fångna officerare med stabs personer jn alles	27
Blesserade dito	<u>7 34</u>

Officerare, stabs personer, som blef effter i Churland och Sweriget	6
Officerare, som wehl war wid armen men eij uti action, emedan de woro commenderade	<u>4 10</u>

Är allt derföre allenast oskadde ifrån action kombne af dem, som den bewistadt, presterna oräknandes, förutan hwilka fantz officerare den tijden wid regementet och stabs personer, som ansees kunde för officerares wederlijkar	<u>12</u>
	<u>Summa 56</u>

Hwad elliest för regementz officerare äre bleserade, är mig till en dehl obekant, derföre lembnas sådant obemelt etc.

NB. Som förmehnas skall följande hafwa tagit sin retirade till Riga, nembligen

General Quartermestaren Lieutnanten Brask,
Öfwerste Leutnant Horn,

Major Lauterback, Ryttmestare Nandelstadt, Öfwer Commissarien Brådde, Capitain Böckler och dess broder Regementz quarter mestaren samt Capitain Dellwig och des broder af Hellssingarne, Capitainerne

Strick och Flemming af Leuwenhauptz regemente, och Leutnant Wosserman af det Wrangelska regemente jembte åtskillige flera, sampt några 100 man gemena. Hans Excellence Generalen och Gouverneuren Leuwenhaupt war wehl sinnad att öfwersättia armæden wid denna staden, Propois, men som fienden twifwelsutan på Sossa* strömmens andra sijda sig förskanssat, som man sluta kunde der utaf, att då några regementen, som ock en officer med något manskapp af caverrie, de förra an marscherade till älfzstranden, men den senare med sitt caverrie gjorde begynnelse att willja gå öfwer och anlende till en stor holme, belägen mitt utj strömmen, begynte den på andra sijdan warande fienden att skiuta på bemälte manskapp, som på denna holme sig befant, hwar på de neder marscherade regementer bekom ordre i tysthet att draga sig upp till staden igen, men denna officer blef med sitt manskapp qvarståendes effter oss. Der på drog sig armen af och marscherade ohngefehr middagztijden kl. 1 till höger om Propois, och anlende om afftonen till en by, derest Hans Excellence General Leijonhufwud, blef qvar natten öfwer med allt infanteriet, men General Major Stakelberg gick med största dehlen af caverriet öfwer Sossa strömmen, som war belägen 1 mihl ifrån denna byn. Marscherade wij alltså den dagen . . . . . 2 mihl.

NB. Innan Hans Excellence drog sig af ifrån Propois, ruinerades allt bagaget, som redan dagen förr ankommit till staden, jembwehl ock en hoop wijn och andra kostbara saker, som dehls war skickadt till Kungl. Maj:ttz behof ifrån Riga, som ock en hoop marqvetentare ifrån Kungl., så wehl som denna armen tillhörigt, och slogz botten af alla tunnor uth, och hestarna spändes ifrån alla wagnar och gafz till solldaterne, hwar af största dehlen af foth knecktarne blef beredne. Och blef bagaget derföre

* Союзъ

ruinerat, att Hans Excellence wähl fant, att han eij der med kunde komma fohrt eller det soutinera.

Om morgonen bittida marscherade Hans Excellence 1 Octob. med infanteriet ifrån byn, derest wij natten [öf]wer hade kvarter och war öde, och ankom kl. wid pass 9 till den platz, derest General Major Stakelberg afftonen tilförende med cavalleriet öfwer swimmade. Strax wid vår ankombst dijt kom General Major Stakelberg öfwer ifrån andra sijdan, då ock infanteriet begynte med sijna hestar att simma öfwer. Till de andra knechtarnas öfwersättiande, som inga hästar hade, blef 3:ne flåttar af stäckar samman bundne och förfärdigade, hwarigenom största dehlen af infanterie och armen till kl. 2 effter middagen hindte att öfwerkomma. Hans Excellence war så gunstig och bad mig följa sig och General Majorn Stakelberg öfwer på deras flåta, som Magister Sandmarck rodde öfwer älfwen fram och till bakars igen, på det han skulle få sijna böcker öfwer med sig, hwilken gunstige tillseijelse jag antog och kom lyckeligen på den lilla flåttan öfwer strömmen, som war eij större än 4 persohner tillijka kunde öfwersätias.

NB. Min häst gaf jag en underofficer af regementet till att öfwerföra, hwilken jag ock äfwen derigenom förlorade, /: och war detta den 13 hesten jag här wid miste: / j det att den som på hesten rjdit öfwer strömmen, har sedan släpt honom handlöst, när han sijna skor och strumpor skulle taga på sig, ty blef jag den qvitt och hade snart blifwit effter, der icke underofficern Holmberg gifwit mig en häst. Dock war det skiöna björnskinstäcket och sadeln mest för mig att sakna, emedan jag war igenom lähret skuten och hade stor möda att rjda utj en hård sadel.

Wid denna öfwer swimningen gick det eij så noga till, att icke ohngefehr 50 à 60 man gemena, som ock Ryttmestaren Roos drunknade, emedan strömmen war temmeligen bred och starck, så wehl af sig sielf medelst sin höst flod, som ock tilltagit af det starcka rägnen, som hela den tiden con-

tinuerade. Denna öfwer fahrten kunde en rätt sinnad meniska ej utan tährar anskåda, emedan dess ellendiga utseende ej beskrifwas kan, ty will jag det med ett stilla tiggande förbij gå.

Klockan ohngefehr $\frac{1}{2}$ till 3 ankom några 1,000 man Cossaker och Tartare till älfz stranden, der wij gått öfwer, derest de ock fant 30 à 40 man solldater för sig, som oberedna woro och wentade effter flåttarnas åther kombst, hwar med de skulle öfwer förde blifwa, hwilka ock effter $\frac{1}{2}$ tijmas giord deffension moste dehls sättia lifwet till och de öfriga gifwa sig till fånga, emedan man ej kunde få några knechtar att föra flåttarna öfwer och dem emothtaga.

Kl:n 3 ankom jag till den platz och stora tallskog, derest armen sig begynte att rangera och till marsche färdiga giöra, då Hans Excellence General Leuwenhaupt blef mig hwarse och frågade, om jag ännu wore för bunden, emedan jag affton tillförende tahlte med honom /: då han frågade mig, huru det tillstod. Berättade jag att jag har fått ett faweur af fienden, hwar på han mig beklagade, och sade wijdare: Ja Gudh bettere, ni är intet den endaste, och ser det för oss illa uth, att der Gud icke gör mirakul och underwerk med oss, så äre wij alle der ann. Dock sade han sådant i tysthet, att knechtarna dett ej hörde, hwilka han strax med sådanne ord till tahlte och encouragerade, att de skulle hafwa sin förtröstan på sin Skapare och intet förskräckias öfwer döden eller för det att wij så stort nederlag hafft, utan wara wid ett gått modh, emedan Gudh är så mechtig at hielpa genom få som många etc.:/ På detta Hans Excellence tillfrågan swarade jag nej, då han lät gifwa mig något plåster, deraf fick jag ock tillfelle att berätta, att min häst wore bortkommen, emedan Hans Excellence frågade mig, om jag ingen bättre hest hade än den jag red på. Ty lät Hans Excellence befalla wid hela armen, att der en sådan hest skulle finnas, skulle den strax lefwereras till mig, men fick honom ändå intet igen, ty war Hans Excellence så

gunstig och gaf mig en bättre häst än den, som jag nu redh uppå.

Klockan 4 gick vår marsche ann igenom en stor öde marck, hwilken wij igenom 10 dagar och så många nåters marsch änteligen hindte att igenom komma, och blef wij under bemälte 10 dygn ingen menniska hwarse, emedan wij marscherade sådane skogar och moraster igenom, som jag neppeligen tror någon menniska förr äller effter oss passerat; och kan jag i sanning betyga, att jag under desse 10 dygn eij så mycket bröd heller math smakade som min handz storlek, undantagandes några rå rofwor och röd-beter, som jag af några cavallerie officerare bekom, som warit uthe på partie, jemwehl ock några rå kåhlståckar samt annan owahnlig spijs. Generalerne sjelfwa hade hwarcken bröd heller saltt under denna marschen. Summan: sådanne rätter, som man tillförende hafft en styggelse före att röra wid, smakade oss nu så wehl som den skiönaste masipan, de stunder, som man ibland hwilade om nättren under blott himmel i räggn och slagg, tillskyndade oss större glädje och roo, än man förr har hafft i stora gieste bud och skiöna duhne sängar. En fin; jag twiflar intet der på, att om några menniskor skulle warit der tillstädes, som intet ondt har warit wahna, så skulle de omöijeligen kunnat hålla sig ifrån tåhrar, der med att begråta vår nöd och stora ällende, som wij då wistades utj, hwilka nu eij skulle sättias troo der till, om jag det kunde beskrifwa, som det i sig sielf war, hwar till jag oförmögen är. Dock, Gud warj ärat! igenom hwilkens besynnerliga nåd wij blefwe så wehl denna som många flera gångor ifrån nöden endtledigade.

Af denna stränga marschen effterlembnades hästar i skogen 100-tahls dageligen, som blefwo afmattade. Men folcket blef genom Gudz nåd och bistånd så styrkt, att ingen blef effter, oachtan[de]s den stränga marche och arbete

med broar, som dhe öfwer bäckar och moraster dageligen göra moste.

October 11 Emoth afftonen ankom wij till en by i Sewerien, belägen $2\frac{1}{2}$ mihl ifrån staden Staradubba*, derest man fant en gammal gubbe wara hemma, som på tillfrågan gifwit den effterrättelsen ifrån sig, att för 2:ne dagar har warit Swenskt fälck några mihl ifrån bemälte stad Staradubba, som war med Rysk guarnizon besatt. Men wiste intet att seijsa, war berörde Swenska nu wara skulle.

NB. Här commenderades ett partie till skogen, som kom till bakars med något boskapp och miöhl. Jag och Leutnant Rehausen, som woro alltid tillsammans, bekom då om affton 1 stoop miöhl af Regementz quarter mestaren Wrangel af General Leuwenhauptz regemente, hwilket wij strax gjorde 2:ne kakor utaf och stekte på ellden, då wij ock om affton bekom $\frac{1}{4}$ fähr; detta war det första, som wij bekom till math sedan d. 30 September, och moste wij i ställe för sallt betiena oss af kruth. Här i byn blef wij öfwer natten och andra dagen ståendes. Här i byn proberades, huru heste kiött smakade.

13 Om morgonen bröt wij upp ifrån byn och fort satte vår marsche så nära staden Staraduppa, att wij honom rätt wehl see kunde, då fienden, som deri låg, begynte att skiuta på oss, tagandes wij vidare vår marsch öfwer feltet, lembnandes staden på högra handen om oss. Straxt om morgonen blef 100 man Hellssingar commenderade på arrier guardie, hwilka commenderades af Lieutenant Essen, som war den ällste i lifwet warande Leutnanten och gjorde Capitains commando /: emedan Capitainerne af regementet woro till största dhelen slagna och blesserade, som af specification aftagas kan:/ hafwandes han med sig till hielp Leutnant Isak Knorring och Fendrik Lijff. Något effter utmarschen begynte ock några fiendteliga troupper att

* Стародубъ, XVIII, 11.

wijsa sig, som ock omsijder på en fördehlachtig ohrt honom /:Essen:/ attaqverade, emedan han war något långt effter armen blefwen och fienden wehl aftaga kunde, huru stark han war, hwilken de för mehnte snart sig kunna öfwer ända kasta. Hela det Carelska cavallerie regementet war ock på arriergardie, hwilket commenderades af ÖfwersteLeutnant Löscher, hwilken fienden ock attaqverat och obligerat att taga flychten och conjungera sig med bemälte Capitain Essen, som redan åtskillige gångor wijst fienden ifrån sig med förlust af något manskapp. Capitain, som redan war utj en by, hwilken wij igenom marcheradt hafwer med armen, för merkandes fienden hafwa drifwit cavallerie på flyckten, hwilka de ock ståren [p: spåren] streck på hälarna fölgde genom byn, stelde sig på ett fördehlachtig rum, som war med tiocka eeke plankor rundt omkring, derest han stod beteckt för fienden och med sitt manskapp i fullt anslag, låtandes vårt flychtiga cavallerie först marschera sig förbij, men när fienden kom, gaf han en god salwa på dem, hwar wid de studza moste och wijka något till bakars. I medlertijd bekom bemälte regemente tijd att stella sig i positour på nytt emoth fienden. Fienden, som blef hwarse, att arriergardie blef af friska troupper secunderade, som kom till bakars, sampt såg, att armen war uppsteld och färdig att soutinera sitt arriergardie, resolwerade de sig enteligen att taga sin retirad åt skogen; våra, som dem efftersatte, har wehl några nedergiordt, men huru många som på fiendens sijda blifwit, har man ingen rätt kunskapp inhembta kunnat. Af Helssingarna blef 2 à 3 på platzen och fingo wij 10 blesserade; af cavallerie har wehl 25 man blifwit på platzen, som ock något mehra blesserade, några officerares drengar blef också bortsnappade, som blefwit i byarna effter, hwaribland Leutnant Knorringz dreng också räknas, hwarigenom han miste 300 Rd:r och allt dett, som drengen af hans bagage con-

serwerade för honom, då wij gick ifrån vårt bagage och wahl platzen.

Derpå begynte armen strax att fortsättia sin marsche, oachtandes fienden fölgde oss på sijdorna heela dagen och brende byar, håff, sädz och höö stackar, hwar de passerade, hwar igenom de sökte att betaga oss all subsistance.

Om afftonen emot skymbningen war Hans Excellence sinnad att taga kvarter i en by ohngefehr $1\frac{1}{2}$ mihl ifrån Staradubba, men som fienden tendt ellden på den, inan wij dijt kom, ty gick wij feltet öfwer till kl:n wid pass 10 om affton, då wij blef hwarse, att fienden har sig till ett wist tecken tändt ellden i en hoop höga trän der och war i skogen, som omrende eller inslöt detta stora fältet, äfwen wehl såg wij många elldar wara giorda på fältet, kunnandes wij eij annat sluta, än det skulle wara Ryssarnas läger, hwar åth ock just wij wår marsche tog, Stadnandes ohngefehr med armen $\frac{1}{4}$ mihl derifrån, imedlertijd lät Hans Excellence utsända ett partie att inhembta kunschapp, hwad det wore för folk, som ock effter en tijmas förlopp återkom med den effter rettelsen, att det war ett detaschement af Kungl. armen, som commenderades af General Major Lagercrona och bestod af 3,000 man. Af ett sådant oförmodeligt annalckande till vårt folk förorsakades en öfwermåttan glädje så wehl hos officerare som gemena, som hwar och en lätteligen sluta kan, som considererar uti hwad slätt tillstånd wij hela denna tiden warit stadda utj, som ock omsijder har warit vårt fullkommeliga ruin, der det i några dagar ännu continuerat. I ty folk och hästar woro icke allenast afmattade af den starcka marschen sampt hunger, utan ock har wij äfwenwehl lijdit mehn på amunition, emedan ingen knecht hade öfwer 12 skåt krut och kuhlor, som ock war största dehlen förskiembt af wattnet, som wij så offta under wägen genom simma och wada moste. I ty fienden har om 2:ne dagar warit hela sin

force förväntandes, imedlertijd skulle desse troupper, som wij dagen öfwer hafft att göra med, förhindra oss marschen och conjunction med Kungl. armen och war detta Ryssarnes egen utsago, som wij bekom till fånga.

Derpå marscherade wij närmare till bemälte detaschement, som låg i en stor by, utan för hwilken wij ock natten öfwer blef ståendes på fältet.

Huru många mihl wij marscherat effter action och sedan wi gick med armeden ifrån Propois, kan jag intet weta, emedan wij ingen wäg marscherade utan genom öde marker och obanade skogar, ej heller träffatt något folck, af hwilka man sig om sådant underrätta kunat. Dock mehnar jag, att wij under 11 dagar och netters marsche åtminstånde avancerat 3 mihl om dyngnet, som gör ifrån den 30 September till den 13 October, under hwilken tid wij legat $1\frac{1}{2}$ dag stilla, $11\frac{1}{2}$ dygn, och uppföres allenast . . . . . 33 mihl*.

War söndag, då ock predijkan blef hollen så wehl October 14
hoos oss som detaschementet, under hwilken man ej kunde hålla sig ifrån tåhrar af glädje, för det Gudh genom sin nådiga försyn och skickelse så wijda hulptit oss ifrån den fahra, wij swefwade utj, i ty wij wiste ej rätt wehl, hwart wij hambna eller lända skulle, emedan wid hela armen intet fantz någon land charta, hwareffter man sig rätta kunde, ej heller fantz något folck, af hwilken man underrättelse äller kunskapp hafwa kunde. Och må jag

* Lewenhaupts marschruta genom skogarna från Propoisk till trakten af Starodub (Prokonowka eller, som han själf kallar det Trukunowa, där han träffade på Lagerkronas afdelning) återfinnes på kartbladen XVI, 9; XVII, 9 och 10 samt XVIII, 10 och 11. Petre har inga namn, som här kunna gifwa ledning, men Lewenhaupt nämner Klaphin (Кляшино) Waloschewitz (Волосовичи), Nimki (Немки), Nietucki (icke återfunnet) samt Wierisaki (Верещаци) och Poppawitz (Бабовичи). Hittills hade marschen gått i SO riktning, nu blir den rent ostlig och går öfwer Unokowitz (Внуковичи), Kiwahi (Киваи) samt Lysitza (förmodligen Селище) till Prokonowka.

billigt likna denna vår marsche och tillstånd wid ett skiepp, som warit i sjönöd och mist styhret, hwilket drifwes hijt och dijt af wädret och moste under tijden många, många swårigheter underkastadt wara och weth omsijder intet, hwarest det af stormwågen kastat blifwer äller hambna äller lända skall. General Leuwenhaupt hade wehl sijna camehler med sig till Propois, derest han land cartor och andra efterrettelser hade i sina coffertar, men blef medelst drengarnas försummelse qvarståendes.

Effter predijkan lät General Major Lagercrona dehla ut brenwijn och tobak till armen, så wehl som boskapp och amunition till hela armen, att hwar karl bekom 24 skått kruth och kulhor till mans. Wåra fälltskierare bekom också plåster för de blesserade, som ock brenwijn till omslag. Wid samma tid hördes Ryska lösen skiutas med canoner ifrån staden Staradubba, hwarmed de $1\frac{1}{2}$ tijma continuerade; som man praesummerar skall sådant warit frögde skått öfwer Jesniska action. Detta starka canonerande kunde wij så mycket bättre höra, som wij låg ej mehra än $2\frac{1}{4}$ mihl wid pass der ifrån.

Kl:n 2 effter middagen marscherade armen förbij och igenom byn, der detaschementet stod, och gick hwart och ett regemente till sin by uti quartter, emedan der war många byar, dock öde, i ty folcket woro bortt flyddde. Dock fantz der ett och annat, som kunde tiena till vår wederqveckelse, men största mangel hade wij på bröd, derföre moste ock wij brenna råg och stöta sönder och giöra bröd af, effter qvarnarna woro af fienden aldeles ruinerade.

Sedan Hans Excellence Generalen och Gouwerneuren Leuwenhaupt forsatt sin resa till Kungl. Maj:tt, * som alle-

* Den 10 Okt. skref Lewenhaupt ett bref till konungen, som besvarade det den 12 från Bialahorst (Бѣлогорць XVII, 11). Den 13 kom Carl till Rakowitz (förmodligen Яцковичи — i granskapet möta dock ytterligare ett par namn med en viss ljudlighet, på hvilka man kan gissa) där Generalmajor Mejerfelt stod och där Lewenhaupt nu

nast stådt 6 mihl ifrån oss, och wij woro kombne till bemälte byar i kvarter, ankom om natten ordre, att wij dagen dereffter skulle marschera, och således samman stöta med Kungliga armæden.

Middagz tiden uppbröt armen och ankom om affton October 15 till byn Bielzirska* ohngefehr 2 mihl ifrån förra nattlägret belägen . . . . . 2 mihl.

Marscherade ännu armen till sammans, och anlende 16 om afftonen till byn Siornitza . . . . . 3 mihl.

Skilledes Grefwe Leuvenhauptz armæde, och gick dett 17 ena regimentet hijt och det andra dijt till de regementerne, som följt Kungl. armen, derest de blef indehite, dehls för det de woro swaga och afslagna, som ock för det de så mycket bättre subsistera kunde, emedan wij hade hwarcken kittlar, yxor, qvarnar äller annat wid våra regementer i behold, som nödwendigt till manskappetz conservation erfordrades på desse ohrter, särdeles som jnnewånarena af landet woro flychtiga. Och anlende regimentet om affton till byn Schlarofzin, derest regimentet öfwer natten stod, och marscherade wij således denna dagen 2½ mihl.

Bröt regimentet upp om morgonen och ankom mid- 18 dagz tiden ohngefehr till byn Glebskj, derest regimentet rastade och blef öfwersedt af Hans Kungl. Maj:tt, som ock ankom till bemälte by, och fant regimentet wara uppsteltt för sig. Hans Kungl. Maj:tt le[m]bnade wid sin afresa de ordres effter sig, att wij skulle blifwa ståendes, till Dahlregimentet, som war i anmarsch, skulle ankomma, på hwilket wij skulle sluta, hwilket ock skiedde innan ½ stundz förlopp, då det ankom. Marscherandes wij alltså Stara-

— sammanträffade med konungen och fick redogöra för sina öden. Vid Sokolovka — »Skolkow» XVIII, 11 stod Carl d. 14—16 Oktober.

* Har ej kunnat identifieras, lika litet som några af de följande namnen på byar i granskapet af Starodub och på vägen söder därom.

dubba förbij på $\frac{1}{2}$ mihl när, och anlende till byn Meselska* om afifton, sedan wij marscherat . . . . . $3\frac{1}{2}$ mihl.

October 19 Låg wij stilla i byn Meselska, derest wij ock blef indehlte wid Dahlregementet allt effter compagniernes ålder tillsammans ifrån dett första till det sijdsta, à 54 à 55 man Helssingar till hwart compagnie af Dahlregementet, och kom jag och Leutnant Arwid Knorring, som woro wid Arbro compagnie, som då bestod af 47 man, men resten blef af Majorns compagnie 8 man, summa 55 man af Hellssingarna, till Rettwijcz compagnie af Dahl regementet, som commenderades af Capitain Carl Anrepp, hoos hwilken jag ock blef sampt niöth förplägning effter Kungl. Maj:ttz ordre, att alla officerare af General Leuwenhauptz armæde sådant niuta skulle wid dhe regementer och compagnier, derest dhe skulle blifwa indehlte.

Infanterie regementerne blef af General Leuwenhauptz arme således förlagde wid Kungl. armeden.

Under guardie blef indehlt, men dess officerare fingo ej giöra tienst med gardis officerarne.

Regementer	{	Leuwenhauptz
		Banehrs
		Stahlens

Wid Dahl regementet, Hellssingarna.

General Sparres Wessman-	{	Åbolenningar
lendz regemente		Nylenningar
		Stakelbergz Björneborgz

General Roos Wermelenningar { Österbottens battaljon

General Lagercrona, Wester-	{	Wrangells regemente
bottens regemente		Delagardies regemente
		Sackens battaljon

* Möjligen kan man gissa på МЕЛНКА XVIII, 11; arméns väg har i hvarje händelse gått där förbi.

Cavallerie och dragon regementerne blef äfwenledes indehlte, men huruledes de blef med hwarannan sammanlagde, har jag eij giordt mig rätt underrättadt om, ty lembnas sådant obemelt.

Marscherade wij ifrån byn Meselski om morgon och October 20 blef under marschen några drabante wagnar, som ock artollerie bagage till en dehl af Cossakerne utplundrat, men hinde eij komma till qvarter om natten, utan blef på skogen liggandes ohngefehr 2 tijmar om natten och rastade.

Emoth mårgonen fortsattes vår marche wijdare till 21 byn Cassarofska*, derest Hans Kungl. Maj:tt natten öfwer stådt med höggvarteret, hwilket ock wid vår ankomst middagz tiden uth marscherade, då wij marscherat 3 mihl.

Straxt effter middagen, sedan wij ohngefehr 2 tijmars tid i Cassarofska rastade, bröt regementet upp och fölgde effter höggvarteret och ankom om natten till Hurmoff** 3.

Uppbröt regementet ifrån Hurmhoff och ankom om 22 affton /: sedan wij middagz tiden passerade Nowogrod Sewerski***:/ till Camien, † belägen wid pass $2\frac{1}{2}$ mihl ifrån bemälte stad. Marscherat den dagen . . . . 2 mihl.

* Förmodligen Костобовръ eller Кожуховъ XVIII, 11. Flere platser med ändstafvelsena — — ровка, — — новка finnas på denna vägsträcka, men intet af dessa har nämde förstafvelser. C. M. Posse (mskr) kallar orten Cassanoff »och var det en skön by».

** Hurmoff (Hurinoff, Posse) kan eij återfinnas.

*** Новгородъ, Сѣверскъ XIX, 11.

† Posse skrifver namnet nästan lika, men säger att orten låg »en god $\frac{1}{2}$ mil ifrån staden». Hultman skrifver Hardin. Det verkliga namnet är Горки, där Carl tänkt gå öfver Desna strömmen. På angifven grund fortsatte han emellertid på samma sidan af strömmen genom byn Пнатовка (Enadocka, Hultman; Lulatocka, Petre; Kulatowka, Posse — något nordligare ligger verkligen en by Кудлаевка, som kan ha bestått hälften af namnet) — öfvergången öfver Desna egde sedan rum vid »Miski», Мезинь XIX, 11. — Hvarför detta ställe valdes visar en blick på kartan; från vestra stranden beherrsкас här öfvergången under det den högre upp är låg och sumpig.

October 23   Stilla. Och om affton ankom Saporowiska Fälltherrn Masseppa i ägen persohn till Hans Kungl. Maj:tt, hafwandes med sig en swite af några förnehma Ukrainiska Cossaker, och bad om nåd hoos Hans Kungl. Maj:tt, att han wille förskona de Ukrainiska jnnewånarena och intet utgiuta sin wrede öfwer dem, så wehl som honom sielf, för det de till den dagen warit våra fiender, hwilken ock effter erhollen audientz och nåd samma affton reste här ifrån byn Camin med hela sin suite. Här giordes ock anstallt att gå öfwer Desna strömmen /: som war skillnaden emellan Sewereien och Ukrain:/ hwilken war belägen wid pass $\frac{1}{4}$ mihl ifrån bemälte by.

Samma affton ankom en Rysk öfwerlöpare, som war en Lieutnant, till Hans Kungl. Maj:tt, som gaf den effterrettel-sen ifrån sig, att fienden der sökte att disputeras öfwerkombsten öfwer berörde ström, derföre de ock har uppkastadt ett retranschement, hwilket dhe med artillerie har wehl försedt. Sådant oacktandes lät Hans Kungl. Maj:tt ändå intet afstå med en bryggas förfärdigande, hwarpå dageligen starckt arbetades, fastän fienden genom ett starckt canonerande sådant sökte att förhindra; hwar med ock fienden blef så mycket mehra föranlåten att förbättra sitt werk, att så mycket bättre kunna sig der uti deffendera, och således nederlade der ett stort arbete, hwilket dhe /: effter wahnligheten:/ omsijder förlöpa moste, emedan Hans Kungl. Maj:tt drog sig derifrån och gick öfwer på ett annat stelle, der fienden eij förmodat, som wijdare här effter förmehlt blifwer.

28   Om morgonen bittida, sedan Hans Kungl. Maj:tt intet funnit förrädeligit wara att gå här öfwer Desna strömmen, emedan eij sådant skie kunde utan en stor förlust af manskapp, effter som fienden sig der starckt förskansatt, ty blef ordre utdehlt till alla regementer, att [de] sig med ett wist antahl siutz till afftonen infinna skulle till werketz bortförande till bryggan, som alldeles färdigt war, så

att intet mehra fehltes än som slå den samma i hoop. Hwilket ock så wijda blef werckställt, att det om natten blef bortförddt, med hwilket ock vårt regemente fölgde. Marcherade middagz tiden genom byn Lulatocha, derest en dehl af de nyss allierade Okrainiske Cossackerne stodo i qwarter jembte des felltherre Massepa, och anlende om afftonen wij tillijka med högqvarteret och drabanterne till byn Miskj, derest anstallt giordes att gå öfwer strömmen, emedan Ryssarne sådant intet förmodat, effter Hans Kungl. Maj:tt läth lijkafullt effter vår afmarch giöra min, som wij wid bemälte by Camien wille öfwergå. Camperandes wij så längi på fältet wid Miski, till des wij gick öfwer strömmen, oachtandes att den starka kölden dageligen tilltog. Marcherade wij alltså denna natten och dagen . . 3 mihl.

Emoth affton ankom gardie jembte några andra regementer till Miski, äfwen wehl ock artolleriet. De senare fingo qwarter med haf staten i byn, men de förra blef på fältet liggandes som wij. October 29

Begyntes att slå ihop bryggan. Men som Ryssarne 30 erhollit kunskapp, att wij der wille gå öfwer strömmen, ty ankom ohngefehr middagz tiden 6,000 man Ryssar, som oss öfwerkombsten förhindra wille, begynnandes ock derupå att uppkasta ett retranchement, hwilket Hans Kungl. Maj:tt dem således förhindrade, att han läth plantera några canoner upp[å] en wid ellfwen belägen högd, hwar ifrån man fiendens dessainer icke allenast förhindrade och ifrån älfz stranden afhölt, utan ock genom ett continuerligit canonerande fienden ett temmeligit afbreck giorde. Under warande tijd läth Hans Maj:tt förfärdiga 2:ne flåttar, hwarmed något manskapp kunde öfwertransportterat blifwa, att fatta post på älfwens andra sijda, på det fienden måtte så mycket bättre afhollen blifwa och bryggan så mycket snarare kunde förfärdigat blifwa och hela armæden kunde med sitt bagage öfwerkomma.

- October 31 Ankom den öfriga dehlen af Swenska armæden till Miski och blef allt infanteriet der ståendes, men cavalleriet drog sig till höger och wenster något ifrån oss, på det de skulle afholla fienden och des dessainer observera. Samma efftermiddag blef General Adjutant Jacob Uggilvid skuten, som ock 3:ie dagen der effter blef der utaf död. NB. Denna war anno 1702 och 1703 min lieutenant wid Dillsbo compagnie, hwilken ock frågade effter mig några dagar föruth, men som jag war ännu siuk af min blesseur, kunde jag ej hoos honom min uppwachtning giöra.
- Novemb. 1 Begynte ock fienden att canonera på våra arbetare, men blef så af Artollerie Öfwersten Binou swarad, att de motte draga sitt manskapp derifrån och lembna 4 canoner effter sig, som dock om natten blef af Ryssarne bortdragne, emedan de sådant ej om dagen giöra kunde, för det de stodo mycket nedrigt och wij betiente oss deremoth af högden, hwilket förorsakade att Ryssarna ingen säker gång hafwa kunde.
- 2 Klockan 2 effter middagen forårndades Hr General Major Stakelberg att gå öfwer med 400 man infanterie /: på 2:ne stäckeflåtar, på hwardera gick tillijka 16 man öfwer:/ att fatta post på andra sijdan om älfwen och sådant mitt emoth fiendens linie, hwilka wähl anwende all möjijelig flijt, sådant att förhindra medelst ett stadigt skuitande af musqvetterare, som ock woro begrepne att afhugga repet, som war fast bundit wid ett träd och våra flåtar drogo sig öfwer med. Men blef af bemälte General Major så bemötte, att de sådant intet fulborda kunde, utan lembna honom frijhet att landstiga med sina 32 man, som woro ock af hans ägit aller Björneborgska regementet, som på hans begieran hos Hans Kungl. Mait:tt fick giöra begynnelse att gå öfwer och wijsa sin braveur, hwilken ock de wijsa fick, i det de motte stå uti en continuerlig elld till mörkra]] affton. Utan des försummades intet att öfwerföra det öfriga manskappet, hwilket fienden nu ej så

wehl förhindra kunde, som de af våra redan öfverkomne blef, så wehl som af våra stycken temmeligen beängstigade och sysselsatte, så att de 400 man woro innan 2½ tijmas förlopp wehl öfverkombne och utan någon särdeles förlust. Af Dahl och Helssinge samt Wesmanlandz och några andra regementen blef ock manskapp öfversatte, bemälte General Major att secundera, hwilket också obligherade fienden att draga sig om natten alldeles bort, lembnandes öfwer 600 döda effter sig, på wår sijda blef eij öfwer 30 man döda och 40 bleserade.

Ankom Masseppa med ohngefhr 3,000 Cossaker till Novemb. 3 Miski, och arbetades den dagen med all flijt uppå bryggan, som ock om affton blef färdig och med stark wacht besatt.

Blef General Adjutanten Uggilwid, jembwehl ock 4 våra andra slagna begrafne wid byn Miski.

Om morgonen begynte gardi att gå öfwer, så ock 5 haf staten, och wij med Dahlregementet kl. wid pass 2 effter middagen och effter oss dee Massepska Cossakerne och våra Walloscher, och blefwö wij natten öfwer på ett stort fällt liggandes, derest intet annat fantz att brenna uti den temmelig starka kiölden än höö, som dock till några 1,000 stora stackar på samma fällt war till finnandes. Denna natten bekom Cossakerna General Adjutanten Schultz till fånga, som varit af Czaren skickad till Kung Augustus med bref, af jneholld att han skulle bryta den nyss gjorde freden med Swerige.

Bröt wij upp och marscherade till byn Ziaplego* som 6 war belägit ifrån byn Miski heller den ohr, der wij Desna strömmen passerade . . . . . 3 mihl.

Derifrån till byn Luckno** . . . . . 2 —

* Posse skrifver Zianlego, Nordberg Kieplowka, Adlerfeld Czieflokka. Den första större ort på Desnas östra strand som möter på kartan är ЧЕПЕВРА, som genom en bäck skiljes från ЛУШНИКИ, XIX, 11.

** ЛУКНОВЬ XX, 11.

Novemb. 8 Marscherade wij derifrån till byn Oitukzia*, derest wij fingo kunskapp, att fienden med storm bemechtigat sig staden Batturj**, den samma plundrat, förbrändt och folket jembte commendanten fångna bordtfördt, samt staden öde och i aska lembnadt, som warit hufwudstaden i Okrainen. Marscherade wij alltså den dagen . . . . . 3 mihl.

NB. Här ankom åter Massepa till oss med några 1,000 man Cossaker.

11 Uppbröt wij om morgonen ifrån Oituckzia och passerade om afftonen sent den i aska lagde staden Batturie förbij, och marscherade så hela natten till byn Horodiezia***, derest wij anlende om morgonen, som war den 12 . . . . . 3 mihl.

16 Ifrån Horodiesia till byn Hollinzka † . . . . . 3 —

17 Till byn Mitrusk †† . . . . . 3 —

18 Ifrån Mitrusk och anlende om affton till Rumna †††, derest gardie, drabanterne och höggvarteret blef ståendes, men wij marscherade ännu längre till byn belägen $1\frac{1}{2}$ mihl ifrån Rumna, dit wij ankom först andra morgonen i dagningen, och således det dygnet marscherat . . . . . $4\frac{1}{2}$ mihl.

NB. Här förmehnte man att bli ståendes i winter quarter, men som fienden som åffast allarmerade våra

* АТИОЦА XX, 11. Posse har Oltunokna, Nordberg och Adlerfeld Otiusa; Prins Max biograf Atiuscha. Han nämner att Carls march dit gick öfver Korub (КОРУБЬ), en ort, belägen 10 verst vester om Luknow.

** БАТУРИНЬ XX, 11.

*** ГОРОДИЩЕ XX, 11. Omkring 20 verst i W. ligger Borsna, där enl. J. Juel Rehnskjöld stått under marschen. Det rykte om Carl, som Juel här 1711 fick höra och för sin del tycks ha skänkt tilltro, behöfver ingen vederläggning.

† ТОЛЕНКИ XXI, 11. Hollinka, Posse, Nordberg, Adlerfeld; Hollunka, Prins Max.

†† ДМИТРОВКА XXI, 11. Mitrug, Posse; Mitruska, Prins Max; Demitroka, Nordberg, Norsberg (mskr.).

††† РОМНЫ XXI, 12.

regementer och tagit possess af den stad och ohrt, derest General Major Sparre med sin collumn bekommit inwisning att få sijna winter kvarter, alltså blef 2:ne battaljoner af gardie, Dahl och Helssinge regementet beordrade att förfoga sig till bemälte General Sparres förårdnade kvarter att hielpa honom fördrifwa fienden, hwilka också den 23 hujus uppbröt, sedan Hr Öfwerste Segrot lemnade alla de siuka samt bagage qvar under 100 man wacht, som commenderades af Capitain Elfström, Lieutenant Brandt och Fendrick Wetterman. Och som fienden kommit i erfarenhet af bemälte seccurs, har han om natten i tysthet dragit sig af och lemnadt staden Smilnia* och des underliggande byar ledig och för bemälte General Major öppen, som ock till våra trouppers tienst ett ansehnligt förråd af prowiantz waror; hwarpå seccursen, sedan dess commenderade officerare försedt sig med åtskillige nyttige mathwaror, giordt wendning till Rumne, utom hwilken stad ock sedermera Dahlregementet blef ståendes i kvarter, och skulle hafwa den förra byn — — —** till subsistance och fourage kvarter.

Effter erholdne ordre uppbröt Capitain Elfström med Novemb. 30 de siuka och allt bagaget ifrån berörde by och ankom till de nyss förårdnade kvarteren under staden Rumne, dijt wij ankom middagstijden. Marscherat . . . . . 1 $\frac{1}{2}$ mihl.

NB. Här i byn låg för höggvarteretz säkerhet skull Ouplenningarna, Dahl och Helssinge regementerna, Dykertz och Taubens dragoner, så ock Walloscherna med Mejerfeldtz regemente.

Erhöllt Hr Öfwerste Leutnant Gidion Fock af Wester- Decemb. 5 bottens regemente sin öfwerste fullmacht wid Hellsinge regementet, och deremot den förra Hr Öfwersten Jöran Knorrning sitt afskied, Öfwerste Leutnant Gerten sin full-

* Smilaja, Gyllenkrok och Adlerfeld, tydligen СМЕЛЮЕ XXI, 12, omkring 18 verst NO om Romni.

** Lucka i handskriften.

macht ifrån Major af regementet, jembwehl alla secund officerare Kungl. Maj:tz skrifteliga transport ifrån secund till præmiere officerare wid compaignierne i de slagns ställe; men till secund platserna blef inga antagna, derföre kom ej heller jag den gongen att avansera. Brinck och Klingenberg, som woro äldsta Fendrickarna, blef Lieutnant i de vacantes ställe. Flere öppningar war ej heller wid regemente, dock blef ock jag dymedelst af Hr Öfwerste Leutnant Gertten tient att jag blef satt till Åfwansiö compaignie, derest jag war allena commendeur wid compaigniet, i ty Öfwerste Leutnant och min Capitain Anders Törnefellet och Leutnant Willhelm Rehausen, som nu blef ifrån secund Leutnant af Majorns compaignie till premiere wid detta transportterat; och woro bägge quarlemnade i Churland; jag hade wehl åstundat att blifwa quar wid Arbro compaignie, derest jag war secund, och äfwen wehl första fendrick platzen öppen war, emedan jag der war wid manskappet bekant, och des utan ett af de bästa compaignierne, och [skulle] bekom[mit] derhoos en accurat Capitain, som war Dykert, hwilken ock gjorde ansöckning, så wehl som jag sielf att [jag skulle] få derwid blifwa ståendes, men kunde intet skie*.

Decemb. 7   Bekom Capitainen af Jerfziö compaignie sin fullmacht för Major wid regementet i Gerttens ställe, som blef Öfwerste Lieutnant, sedan han [den] 5 blef tillijka med oss transportterat ifrån Öfwerste Leutnantens compaignie att bli præmier wid Jerfsjö i sahl. Fredrik Sincklairst ställe, som blef slagen wid Glesne.

14   Angaf jag mig för frisk effter min undfongne blesseur igenom wänstra lähret utj den Glesniska battaljen.

15   Blef jag på wacht commenderad med 24 man och 2:ne underofficerare, och fick en uthpost på fältet uthom Walloschernas quarter.

17   Om morgonen bittida uppbröt alla regementerne, som här wid höggvarteret lågo, jembwehl ock det[ta], tagan-

* Meningen torde vara den som de tillsatta orden gifva.

des vår marsche geradaste wägen åth Hadiatz, derest Feldtherrn Massepa hade sitt quarter, hafwandes hoos sig Smälenska cavalleriet, Schreitenfelldtz dragoner och Westerbottniska infanteriet, och skiedde sådant hastigt och oförmodeligit uppbrott för oss, effter Hans Kungl. Maj:tt har erhollit kundskapp, att fienden wore sinnad att allamera alla de yttersta regementerne wid hela vår armæde och i det samma med all force angripa staden Hadjatz och bemechtiga sig Massepa och våra nyija allierade och på dem sin grymhet föröfwa, som han giord[e] på den Batturieska commendanten, hwilken han låtit på stegel sättia, ty fortsattes vår marsch på det skyndsambste och ankom wij om affton sehnt till byn Lippowa* belägen ifrån Rumna . . . . . 3 mihl.

NB. Här wid denna byn har våra Walloscher samt våra Regimentz qvartermestare med sijna furier och furier skyttar attaquerat ett Muscowitiskt partie, hwilka de fördrifwit och nedergjordt 125 man, och tillfångatagit en Major, som war en Fransos, och en Calmuckz Öfwerste samt ock 25 gemena.

Om affton uppbröt högqvarteret med alla des följande regementen, som stod utj och utom staden Rumna, och blef här i byn några andra regementen ståendes, som wid vår utmarsch kom anmarscherandes, af hwilka Hans Kungl. Maj:tt fick kundskapp, att Öfwersten Wattrang, som rymbdt ifrån Swenska armen och därwid varit Lieutnant under Liffregementet, har 2:ne tijmar effter vår utgång från Rumna blefwit af Czaren dijtcommenderad att uppbränna bemälte stad och omliggande stora byar, men som han sina undfongne ordres intet exequerat så promt, som han bordt, utan varit med sitt partie något säker, hwarigenom han något manskapp förlorat, emedan vårt cavallerie honom der attaquerat samt på flychten drifwit [så blef deraf intet]. Vår marsch fortsattes genom hela natten under

* Липовая Долина XXII, 12.

en obeskriflig kiöld, hwarigenom några 100:de man af desse regementer blef skadda, dehls medelst hembliga tingens bortfrysande sampt fötter och henders, näsors förlorande, jembwehl ock öfwer 90 persohner död frusna, hwilket jag med mina ögon såg, att dragon och ryttaren satt på hestarna sten döda, hafwandes betzelygeln i handen, hwilken de så fast holde, att den ej lösas kunde, för än fingrarne motte afskieras. Och ankom wij i dagningen till staden Hadiatz*, hwilkens förstad fienden holde uppå att förbrenna; sådant att förhindra blef vårt cavallerie och dragoner förårdnade att rycka med Hans Kungl. Maj:tt för uth /: under hwilket starka rijdande General Major Meijerfelldtz hest stördt med honom och han bröt behnet af sig :/. Hans Maj:tt har fuller här wid bemälte stad fienden treffat och den fördrifwit, sampt en hop der af nedergjordt, som låg på wägarna, men kunde ej förhindra den antände förstaden att uppbrinna, emedan ellden redan fått öfwerhanden. Marscherade alltså denna natten . . . . 3 mihl.

Decemb. 19 Om morgonen kom wij till Hadiatz och blef intill afftonen ståendes på fältet, innan wij fingo kvarter i staden, då wij blef inlagde bland de Swenska regementerne, som der förr legat, och kom vårt och Dahlregementet, som nu gjorde ett regemente, att stå hoos Westerbotningarna i samma hus som de, mycket trångt, 20 à 30 gemena i en lijten stuga, 6, 8 ja 10 officerare i ett rum. Under detta långa stående hade wij äfwenwähl förlust på 100 man, som dehls förderfwade sig af frost och således blef lemmelösa, ja ock många dödfusna, hwilket jag äfwen såg, att då infanterie burssen /: som af den starka nattmarschen trött war :/ sig nedersatte, brast hans ryggbast utaf, med en sådan smäll, som man löst en pistohl, och blef stendöd**. Summan, det war ellendigt att påsee, att

* Гадячь XXII, 12.

** Olyckan vid Gadjatj, där så många förfröso eller skadades under den hemska natten och därpå följande dagar (se G. A. Pipers

så munga brafwa karlar moste således qvittera sitt lif och dehl's [de], som det enteligen fick beholla, moste gå som krymplingar i all sin lifztijd. Dock Gud wari ähra, som mig denna gongen bewarade, der jag dock war så got som naken, emedan jag allt mitt förlorade i den Glesniske action, och sedan intet hade någon bekant, som war capabel att assistera mig med en carolin, eij heller bekom wij en $\frac{1}{2}$ öhre, sedan wij till Kungl. armæden kom.

Kom jag på arrestant wacht och aflöste jag Lieutnant Decemb. 22 Mannerberg af Dahlregementet.

Blef jag aflöster af min wacht genom Lieutnant Berg 23 af bemälte regemente, Bergenhielms broders sohn, hwilken ock blef allt stadigt der på wacht, emedan wachten eij blef aflöst, jnnan wij bortmarscherade.

Middagz tiden marscherade Hans Maj:tt ifrån Had- 24 jatz med en dehl af armen, och ankom wij ohngefehr effter 3:ne tijmars marsch till staden Weprik*, som war besatt med 2,000 man Ryssar, derest wij blef oppstellde, och wiste man intet annat än att wij den strax skulle angrija. Derföre gaf Hr Öfwerste Siegrot ordre till oss, som fått våra transportter till andra compagnier, att wij skulle oss nu derwid inställa, ty tog jag afskied ifrån Arbro compagnie, så wehl som af Retwijkz compagnie af Dahlrege-

skildring, tryckt hos Ennes) berodde till en del därpå, att här fanns blott en enda port, såsom Adlerfeld uttryckligen nämner. Staden var nämligen befäst på det i Ukrajna vanliga viset med jordvall och pallisader och förmodligen liksom vid Poltava (se dessutom teckningen af fästet Tschigirin i P. Gordons Tagebuch) med ett trätorn öfver stadsporten. Framför den enda porten uppstod nu med de många bagagevagnarne m. m. en odräglig trängsel. Dessutom hade ryssarna hunnit sätta eld på den utanför vallen belägna förstaden. Olyckan här och vid Weprik var stor nog, men Petre gör henne ännu betydligt större. Den verkan sådana händelser göra på fantasien leder med nödvändighet till öfverskattning. Det är bara de tysta, smygande olyckorna som underskattas.

* ВЪПРИКЪ XXII, 12.

mentet, hwarunder jag för har stådt, sampt gjorde min reveranse hos Capitainen Carl Anrepp, som gjorde mig mycket gått, sedan jag kom till des Retwijkz compagnie, och gick derifrån till Mohra compagnie af Dahlregementet, som commenderades af Capitainerne Stähle och Rehbender, hwarwid Åfwansiö compagnie stod, och gjorde mig af des förra officerare /: som war: / Fendrickarna Brinck och Winterros om compagnietz tillstånd [underrättad], hwilket befantz med friska och siuka att wara, som följer.

ÖfwersteLieutnant Capitain Anders Törnefellt i Churland.
Lieutnanten Hindrik Willhelm Rehausen i Churland.

Praesentes.

1:a Fendricken Robert Petre
1:a Felltwebeln Torsten Bång
1:a } Sergiant { Matz Lindström
2:a } I. Schultz
1:a förare
2:a förare Anders
Furiern
Rustmestaren
1:a corporalen N:o 1 Matz i bodarna
2:a corporalen N:o 25
3:e corporalen N:o 49 Olof i Jefwer ängie.
4 corporal N:o 73
5 corporal N:o 97
6 corporal N:o 121

Gemehna.

Af Åfwansiö comp. i lifwet med friska och siuka
förutan 6 corporaler 32 man, med corporaler . 38

Äffter repartition, att hwart compagnie af
Helssingarne skulle blifwa 55 man, blef af följande
compagnier, som i action wid Glesne eij så stor
afgång hade, som de der woro wid 2:dra battaljon,
[hit transporterade]

Nembligen	
Af Lijfcompagnie	10
A Jerfziö compagnie	7
	Summa 55 man.
Desutan trumbslagare blefwit död nest för min ankombst	
Pijparen Anders	1

Är alltså compagniet wid mitt tillträde bestående af 8 underofficerare, 1 pijpare och 55 man corporaler och gemehna.

Följer nu wijdare det passerande.

Wid denna staden Weprick stodo wij uppsteldte wid pass 2 tilmars tijd, och lät Hans Maij:tt recognosera ohr-tens beskaffenhet, under hwilken tijd och recognoserande fienden flitig canonerade på oss, dock Gudi låf sådant utan någon särdeles skada, dock war många olycklig, i det att de förkiylde sig, i bland alla slapp Hans Maij:tt eij sielf, utan begynte några gongor att hwitna i ansichtet, dock fördref det strax med sniög, Öfwerste Leutnant Gertten förkiylde sin haka, hwar af han öfwer 6 weckors tid fant sig wara passionerad. Och som förmodeligen Hans Maij:tt intet fant rådeligit att denna gongen staden attaqvera, ty lembnade han några troupper cavallerie och dragoner utj de wid staden belagne byar, som skulle förtaga fienden all communication och tillförssel, och bröt således emot afftonen upp och marscherade utan bagage /: emedan allt blef qvarlembnadt utj Hadiätz, som Hans Maij:tt lät besättia med Westerbotniska infanterie, som ock 2 dragon-regementer; drabanterne och hela hoffstaten blef också der jembte alla siuka af armeden, öfwer hwilken stad Öfwerste Fock, som ännu effter Kungl. Maij:ttz ordre war wid Westerbotningarna, till des Hellsingarne skulle blifwa completerade, war commendant:/ hafwandes wij intet det ringaste mehra bagage med oss effter Kungl. Maij:ttz be-

faldning än 1 brödswagn för hwart compaignie och äfwenledes en amunitions wagn för compaigniet, ingen officer fick hafwa mehra än 1 häst med sig. Och ankom emot morgonen till byn Luchewitz* . . . . . 3 mihl.

Decemb. 25 Något för dager fingo wij kvarter i byn Luchewitz, nembligen 2 små stugor för compaigniet, som bestod af 165 man corporaler & gemena af Dahl och Helssinge regementet, förutan öfwer och under officerare och spehlet, då man kan sluta hwad tränggsel der warit, helst som ock cavalleri och dragonerne blef också effter högpredijkan hoos oss inlagde, och kom till vårt compaignie 2:ne compaignier af Dykerska dragonerne. Affton predijkan blef för den obeskriflige kiölden skull intet hollen, och sådant effter Kungl. Maj:ttz ordre.

NB. Der icke den owahnlige kiölden hade warit Hans Maj:tt förhinderlig, så har hans dessein warit att angripa den Ryssiska armeden, som stod rundt omkring oss, och hade Hans Czariska Maj:tt eij mehra än $1\frac{1}{2}$ mihl ifrån oss sitt logement utj en stor by benembd Summ**, hwilka ock wentat vår ankombst, som berättades af en öfwerlöpare, derföre har de continuerligen låtit utgå stora patruller, hwarigenom de förlorat denna natten öfwer 2,000 man.

* Gyllenkrok talar om en by, $\frac{1}{2}$ mil från Weprik, där regementerna stodo stilla öfver julhelgen för den starka köldens skull, men anför ej ställets namn. Hultman har häller intet namn på »bondbyn». Posse kallar den Pleziewitz, Adlerfeld Pleszinicz och kartan visar också en by ПЛЕШИВЕЦЬ, 8 verst norr om Weprik vid Psiol. — Byn »Krasnalucki», där enligt Nordberg och Adlerfeld, hofstaden, kansliet och drabanterna stodo öfver julhelgen är КРАСНЫЙ-КУТЬ (ej att förväxla med det längre fram omtalade Krasnokutsk), beläget 4 verst, söder om Gadjatj.

** Enligt Kostomarov (Hist. Tidskr. 1883) var tsarens hufvudquar-ter denna tid i ЛЕБЕДИНЬ XXII, 12. Denna stad kan väl emellertid ej här vara afsedd och det återstår att gissa på någon närmare Weprik belägen ort, där tsaren för tillfället kan ha stått.

War Hans Kungl. Maj:tt wid regementet, då Gudz Decemb. 26
tiensten skulle bli förrättadt, men som kiölden än mehra
tilltagit än hon förminskatz, befallte Hans Maj:tt, att pre-
sten skulle allenast läsa upp evangeliumet och giöra för
det öfriga en wahnlig morgonböhn, och kunde wij hela
juhlehögtijden intet få mehra än en prädijkan, ej heller
holldes bönestunderne som wahnligit war morgon och
afton, utan förrättades den i hwart kvarter af en soldat,
emedan Hans Maj:tt exprässe befallt, att solldaten skulle
solageras, så länge den owahnliga kiölden continuerade,
betienandes manskappet sig af kielrar, derest de gjorde
eld och conserwerade sig för kiölden, emedan omögeligit
war att alla kunde få rum uti stufworna. Under denna
wår marsch ifrån Hadiatz och wårt stilla stående här i byn
Luchewitz bekommo wij af wårt compagnie 26 man, som
frusit dehls fötterna och dehls henderna af sig; denna
swåra, owahnliga och bittra winteren war icke allenast
Hans Kungl. Maj:ttz desseiner mycket förhinderlig, utan
ock skattas den skadan, som han armen tillskyndat, så
wehl wid armen som ock i Hajatz, derest bagaget blef
effterlemnadt, och för den stora trängzlen skull ej kunde
alla blifwa hulpne med kvarter utan moste döo på gatorne,
så att commendanten Hr Öfwerste Fock refererat, att alla
morgonstunder upphemptas 100:de tahls soldater, ryttare,
dragoner, hustrur, barn och drengar, så att ofehlbart öfwer
8,000 siehlar medelst den starka kiölden most dehls döo
och dehls krymplingar blifwa och således till wijdareienst
oduglige. Gud warj ewinnerligen låf, som mig så under-
ligen bewarat, att jag icke till det ringaste bekommit någon
skada, der dock öfwer 100:de officerare, som warit wähl
med kläder försädde och annat, som kunnat tiena till deras
conservation, så på ett som annat sätt blefwet till sijna
lemmar lederade, ja alldeles krymplingar blefne.

Emedan som kiölden något lindrades, och Hans 30
Maj:tt ehrfohr, att Ryssarna dragit sig längre ifrån oss, be-

fallte Hans Maj:tt middagz tiden, att wij skulle marschera, som ock skiedde, tagandes wij vår wäg till bakars åt Weprik, då Hans Maj:tt wijd vår ankombst dijt, lät genom Hr Öfwersten Örnstädt uppfordra fästningen, men som Commendanten och Öfwersten, som war en Engelandare, wille sig till sådant int[et] beqvähma, lemnade Hans Maj:tt åtskillige regementer infanterie der qvar, med befallning att strax giöra anstalt till attacke, som sig så mycket bättre giöra kunde, emedan våra här i förstaden funnit åtskillige præparatorier der för sig, som Ryssarne låtit förfärdiga till att bestorma staden Hadiatz med, hwilket de för vår hastiga ankombst skull ej hindt utur wägen att skaffa. Men sielf gick Hans Maj:tt med gardie och våra regementer sampt några cavallerie och dragoner regementer, och anlende wij något sehnt på affton till byn Paul Lucka *, derest Ryssarne näst för oss warit men tagit flyckten. Marscherat alltså den dagen . . . . 3 mihl.

Decemb. 31

Bröt wij upp om morgonen ifrån Paul Lucka och ankom något effter middagen till staden Czincowa **, derest wij fant innewånarena stå med fullt gewer och flygande fahnor omkring wallarna och pallisaderna. Straxt wid vår ankombst lät Hans Maj:tt genom Wennerofski, som war Massepas syster sohn, dem till fråga, om de wille godwilligt öppna portarna för oss, derpå swarades Nej, oachtandes bemälte Wennerofski dem på åtskillige sätt dertill beqvähma wille, men förgiefwes. Wid dess återkombst, sedan han gifwit Hans Maj:tt deras swar att förstå, lät Hans Maj:tt strax artolleriet ryckia ann, och Calmare regementet giöra sig ferdigt att marschera ann. När jnnewånarena sådant alfware försporde, kallade de Wennerofski till sig, då de öppnade oss portarna, derpå marscherade Öfwerste Ranck med Calmars regemente inn och

* БЕЛ. ПАВЛОВКА XXII, 12.

** ЗЕНКОВЪ XXIII, 12.

besatte staden. Gardie, wij med de flera regementerne marscherade till våra beställte quarter /: äfwenwehl artolletriet:/ i den stora förstaden, som war wehl öfwer 2 mihl i widden, derest ock mest hela armeden kom att stå, undantagandes de som blef wid Weprik, Hajatz och några andra af de närmaste städerna quarlembnade. Marscherade wij alltså . . . . . 1 mihl.

Här i staden fantz gått förråd på öhl, brenwijn, specerie, men mycket dyhrt, nembligen 1 kanna bren wijn 1 ducat, som då gielde 12 caroliner.

ANNO 1709.

War wintren så lindrig blefwen, att wij hade 2:ne Januari 1 predijkningar, och war Hans Maj:tt hoos oss i affton sångz predijkkan, som förrättades af Hr Oluf Gallenius.

Elliest hade Hans Maj:tt sitt logement uti staden.

Ankom drabanterne till staden Czinkova, derest de ock 3 bekom sijna quarter, och fick ännu ingen officer permission att skicka någon dreng bort till Hajatz att hempta det ringaste derifrån, fastän största dehlen hade det högnödigt, effter de eij hade mehra med sig, än som de gick och stod utj.

Marscherade Öfwerste Binou med artilleriet ifrån Czinkova till Weprik.

Om affton reste Hans Kungl. Maj:tt sjelf dijt, hawandes med sig General Major Stakelberg och några andra officerare.

Ohngefehr middagz-tijden har Hans Kungl. Maj:tt 7 låtit angripa staden Weprik med storm, hwartill 8 regementer woro förårdnade, och commenderades attaqven af General Major Stakelbergh, men som fienden sig dispurat der uti deffenderat, moste bemälte General Major effter 2:ne tijmars förlopp draga sig derifrån med förlust af 15- à 1,600 man och följande regementz officerare med flera vackra officerare, som jag eij specificera kan.

Blesserade { Fälldt Marschalken Gref Renschöld
 General Major Stackelberg
 Hr Öfwerste Casper Sperling af Westgiöta regemente
 Hr Öfwerste Jacob Sperling af Östgiöta regemente
 Hr Öfwerste Fritski af Upplandz regemente
 Hr Öfwerste Lieutnant Mörner af Uplandz regemente
 Capitainer { Gref Axell Leuwenhaupt
 Gref Gyllenstolpe

utan des woro blesserade Major Ramse med monga andra officerare, sampt 1,500 à 1,600 man blesserade.

Detta wercket har wehl kunnat winna ett önskeligare utslag, der icke General Majorn Stakelbergz hetzighet hade varit, i det han förr attackerade, än som signalen blef gifwen och våra canoner begyndte att gå, med hwilka man först varit sinnad att beängstiga fienden, och stärmstegarne varit något för kortta, jembwehl ock att fienden gutit watten på wallen, hwilket gjorde mödan så mycket större för våra att komma på honom upp, helst som stegarna woro för kortta. Der på blef tillstånd giordt att taga upp de döda och blesserade, der effter emot affton lät Hans Maj:tt göra anstallt till den andra stormen, hwilken Ryssarna intet afwacha wille, utan sig på nåd och onåd gaf, hwarpå Hans Kungl. Maj:tt dem till krigzfångar antog och lät dem beholla allt sitt bagage och dem till Czinkowa sände, som bewarades wehl i begynnelsen med starck wacht af Ranckens regemente, men sedan fingo stora friheter, emedan commendanten gaf den försäkran ifrån sig, att han wille swara för hwar soldat, att ingen af dem rymma skulle. Innewånarena i Weprik blef äfwen wähl fångna, och utj stora kiellare i Czinkowa inslutne. Commendanten benådade Hans Kungl. Maj:tt med frihet att gå med sin wärja och rijda med sijna pistoler, som Hans Maj:tt lät honom tillbakars gifwa.

Regementerne, som bemälte stad attackerade, woro följande, nembligen

Infanterie	{	Uplänningar, Öfwerste Fritski
		Östgiötar, Öfwerste Gref Jacob Sperling
		Westgiötar, Öfwerste Gref Casper Sperling
		Cronebergz Smålenningar, Cronman
		Jönkiöpings Smålenningar, Buchwaldt
		Westmanländingar, Gen. Major Sparre
Dragoner	{	Gen. Major Mejerfelldtz regemente
		Öfwerste Gylldenstiernas regemente

Utan desse woro ännu åtskillige regementer der närwarande, som intet till den första men den senare attaqven förårdnade woro. Denna staden har Hans Kongl. Maj:tt låtit förbrenna och gifwit regementerne ordre att gå till quarter.

Ankom Hans Kungl. Maj:tt till Czinkowa igen och Januari 9 något derefter den Weprikska garnizon, som blef bewachtad, som förmehlt är, och der hoos niöt stora frijheter med schakrande, hwartill den Ryska nation mycket benägna äro, och förtiente de sig brafwa penningar wid vår armæde.

Specification på de regementer, som stodh uti staden Czinkowa och dess förstäder.

I sielfwa staden: Drabanterne, Öfwerste Hård
Hr Öfwerste Rankz Callmare regemente

Utom i förstäderna:

Gardie, Hr Öfwerste Posse

Gen. Major Rosen med Wermelands infanterie

Öfwerste Sigroth med Dahl och Hellssingarna

Öfwerste Binou med artolleriet

Cavallerie	{	Gen. Major Hammelthon, Östgiötar
		Öfwerste Dahldorph, Smålenningar

Dragoner	{	Öfwerste Dykertz regemente
		Öfwerste Gylldenstiernas regemente
		Öfwerste Albedeils regemente

Öfwerste Sandoll af Walloscherna.

Januari 16 Utgick Hans Kungl. Maj:tt i ägen höga person med ett partie bestående af 1,200 hästar, och har Hans Maj:tt kommit att träffa med fienden något ifrån staden Oposna *, hafwandes Hans Maj:tt snart bekommit Schiermithoff ** i person, der han $\frac{1}{2}$ tijma tillförende kommit, hwilken då rest till General Rönne till måhltidz, som legat 1 mihl längre bort ifrån Oposna, dock bekom Hans Maj:tt Schiermithofz fältcassa sampt största dehlen af des eqvipage, bekommandes Hans Maj:tt der jembte öfwer 300 fångar, hwilka Hans Maj:tt lembnade qvar utj Oposna under wacht af 1 Capitain af Dykertz regemente med 50 man, då han effter jagade fienden öfwer $1\frac{1}{2}$ mihl, och således nedergjordt öfwer 1,000 Ryssar. Samma Capitain hade ordre att der i staden förwänta Hans Maj:ttz återkombst. Men som fienderna, som af våra blef så starckt efftersatta, der af fått kunskapp, har de dragit sig på sijdan med 1,000 man och gått tillbakars till Oposna och öfwerföll Capitainen, som sig wehl temmeligen deffenderade, men blef på slutet obligierad att lembna fångarna jembte cassan och bagage uti fiendens händer och sig retirera uti ett hus, sig sielf och sitt manskapp att förswara, men som fienden fruchtade för Hans Kungl. Maj:ttz återkomst och dierfdes intet utdraga tijden, ty lät han kasta elld i samma hus och dem största dehlen uppbrenna, och några tillfånga tog, som sig från ellden rätta [o: rädda] kunde, och begaf sig dermed på flychten.

18 Om affton hemkom Hans Maj:tt med sitt partie och giordes under denna tijden, wij i Czinkowa stilla stodo, åtskilliga partier gjorde, som brachte oss emoth 200 fångar, hwilka lefwererades till Wermleuningarna att bewachtas.

* Опошня XXIII, 13. Опузно l. Опuzин, Adlerfeld.

** Enligt Nordberg och Adlerfeld var det General Schamburg, som här förde befälet och som för tillfället hade till gäster Furst Mensjikow och General Rönne (Rehn) hvilka här så när blifvit fångade.

Middagz tiden reste de unga Öfwerstarna, nembligen 21 Apelgren och Stiernhök, till sina regementen, som varit Majorer wid gardie, samt Ulfsparre, som war Öfwerste Lieutnant wid Dahl regimentet, af hwilka 2:ne senare jag hade tillsejelse att blifwa Leutnant wid entera af des regemente, hwilka mig adresserade att giöra ansökning om afskied hoos Hr Öfwerste Sigroth, som ock anholla att han mig projectera wille i någon thera af dhe vacanta lieutnantz platzer anten wid Stiernhöks eller Upplandz regemente eller Ulfsparres Westgiöta, emedan Öfwerste Sigrot har fått ordre af Hans Maj:tt att förse samma vacanta platzer med duchtiga officerare, hwarför jag billigt min reverance hoos dem båda aflade. Och fortsatte de sin resa till sijna regementen, som stodo under General Major Sparres commando några mihl ifrån oss.

Om morgonen gjorde jag min uppvachting hoos Januari 22 Hr Öfwersten Sigrot och derhoos anförde min begieran, att han wille så gunstig wara och recommendera mig till någon lieutnantz platz wid entera af berörde regementen, emedan jag redan wore 3 åhrs gammal Fendrik och intet wiste, huru snart något avancemente wid Helssingeregementet [war] att förwänta, emädan nu nyligen alla prämiere platzer är besatte wordne och inga secund officerare tilltagas derwid, innan regimentet blifwer completerat, som lærer gå mycket långsampt till, och emedlertijd förflyter mina bäste åhr utan någon särdeles frucht etc.

Derpå swarade bemälte Hr Öfwerste, dätt han beklagade, att han min begieran intet willfahra kunde, effter Kungl. Maj:ttz expres ordre wore, att inga andra officerare skulle antagas till de vacantiers ersättiande wid bemälte regementen, än af de regementen, som varit wid Leuvenhauptz arme och står wid gardie, såsom Leuvenhauptz, Baners och Stahlens regementen, hwilkas officerare intet få giöra någon tjenst wid gardie; derföre will Hans Maj:tt, att de skall blij amployerade wid detta tillfället och såle-

des kunna giöra konungen tienst, bedjandes mig derhoos hafwa tåhlamod, till dess regementet blir completeradt, då jag kunde försäkra mig, att inge tort skulle skie mig, emedan jag wore af de ällsta Fendrickarna af regementet och det intet skulle så länghi dröija, innan regementet lärer igen blifwa upprättat. Bad mig för den skull intet vidare ansökning derom hoos någon att giöra, emedan sådant kunde wara mig mehra till hinder i min lycka än behielpelig, der Hans Kungl. Maj:tt derom någon kunskapp bekomma skulle, emedan Hans Maj:tt lärer snarare sij till att få några goda officerare till, än släppa några ifrån Helssing regementet, serdeles de som länghi derwid warit och kienner folket och landzens manehr. Beklagandes jag för det öfriga mig här utinnan olycklig wara; han äfwenledes att han intet nöije giöra kunde utj min begieran, försäkrandes der hoos, hwad han i andra måhl kan wara mig äller mina cammerater till willjes, att det intet hoos honom manqvera skall, derpå jag tackade, recommenderade mig i des gras och tog afskied, följandes han mig till förstugudörren.

Januari 30 Uppbröt bemälte regementen, som her i Czinkowa städt och kom wij eij att marschera förr än som utj mörkningen, och anlende effter hela nattens marsch till den wid Ryske grentzen belägne och af dem ruinerade staden /:i så måtto att dörrar, fönster med carmar och hugnar woro aldeles borta och sönderslagne, och allt folcket war bortta:/ Cosumnj*. Regementet kom i staden att stå, General Major Cruse med några regementen cavallerie ytterst i förstäderne, men artolleriet närmast oss dock utom rätta staden. Men Kungl. Maj:tt föllgde med gardi allena till en stad 1 mihl längre bort Cotilwa, lembnandes drabanterna hoos oss, dock war Hans Kungl. Maj:tt dagligen hoos oss. Marscherade wij således denna natten 2 mihl.

* КУЗЕМИНЬ XXIII, 13. Cosmin, Nordberg; Casmin, Kussmin l. Kamien, Adlerfeld; Kulismin, Gyllenkrok.

Sedan vår ankombst till denna staden Cossumni 31 hade wij nog att reparera, innan wij fingo husen utj det stånd, att man sig för kiölden conservera kunde, med fensters och dörrars anskaffande och kakelhugnars förfärdigande, derförre den ock af oss kallas för Kakelhugns staden, emedan i intet qvarter någon fantz för än wij den lät uppsättia.

Begrafdes en Öfwerste Lieutnant wid cavallerietz qvar- Februari 5 teren, hwilken de kallade för den rjka Sacken.

Öfwerföll fienden en utpost af cavallerie, som bestod 7 af 20 man och commenderades af en Lieutnant af General Major Cruses regemente, som stod $\frac{1}{4}$ mihl ifrån staden, så att intet mehra än 3 man der af undankom, derföre blef jag strax utcommenderad med 24 man och en underofficer af regementet att betreda den förra säkra Lieutnantens stelle, och moste jag under predijkan strax marchera uth ifrån gudztiensten; något derefter har General Majoren utcommenderat en Cornett med 20 man, som stelde sig emellan staden och mig på en högd, som skulle secundera mig, der fienden skulle allt för starckt anfalla mig, samt gifwa sådant tillkienna, att General Majorn kunde giöra anstallt att emoth taga fienden, dock hade jag ingen särdeles nöd, emedan jag ingen wijdare anfechtning af fienden hade, än några troupper Cossaker flanqverade på morastet, som wid min wacht belägit war, men fördristade sig intet att gifwa sig så när till mig, att jag effter min önskan kunde få fägna dem med några blåbär.

Samma dag kom Ryttmestaren Nandelstädt j arrest /:af det Carelska cavallerie regementet:/ för det han sig för fienden retirerat, hwilken han funit wara för starck och anträffatt i en by $\frac{3}{4}$ mihl här ifrån, då han blefwit om morgonen utcommenderad att recognosera. Derpå blef ock effter Kungl. Maj:ttz ordre, som ock middagstijden ifrån Kotilva, der gardi låg, [ankom], förhör hollit och dagen effter remitterat till krigzrätt.

Februari 8 Blef jag aflöst af min wacht genom lijka manskapp och Lieutnant Falkenwinge, då ock Ryttmestare Nandellstädt blef dömbd ifrån lifwet, men wäntades på konungens nåd, derföre fördes han så länge under wacht.

9 Om morgonen marscherade regementerne uth ifrån bemälte quarter, då wij effter Kungl. Maj:ttz ordres tende ellden så wehl på staden som alla förstäder och der omkring liggande byar, skonandes wij ingenting som fienden till någon nyttia lända kunde, ja icke så mycket som en knippa halm, ej heller höö, det ware mycket äller lijtet. Marscherandes wij sedan genom en skog, som wij ej utan största beswär kunde oss igenomdrifwa, och blef allt artolleriet indehlt wid regementet, emedan inga flera infanterie regementen der wid handen war än wij, så att hwart compagnie och hwar divission fick sin wissa antahl af artillerie wagnar emellan sig, hwilka den officeren, som commenderade divission, skulle hielpa fohrt och förswara för fienden, der han något anfall giöra skulle, och fick jag wid min divission Capitain Siöblad med 1 canon och 6 amunitions wagnar. Hans Kungl. Maj:tt, som har tagit några regementen cavallerie till sig och gått med gardi om morgonen ifrån Kotilwa*, har under wägen gått med cavalleriet för uth till byn Kuckli** och i samma anträffat åtskillige förposter, hwilka har bestådt af 2,000 man, dem förfölgt till bemälte by, som är belägen i Ryssland, och så vidare till en der wid belägen stor stad, derest en stor dehl af Czarens arme stod under General Repenins commando, stadens namn war Chirka***. Finnandes wij, sedan wij om affton under måhn skienet woro utur den leda

* КОТЕЛЬБА XXIII, 13. Kotilva, Nordberg; Kutilva l. Kutilau, Adlerfeld.

** ХУХРЯ XXIII, 13. Kukri, Adlerfeld; Kura, Nordberg; Kukra, Lewenhaupt.

*** АХТЫРКА XXII, 13. Actirki, Nordberg; Ogtircki, Adlerfeld; Otterki, Gyllenkrok.

skogen kombne och den wägen inhembtat, som Hans Maj:tt fienderna förfölgt, wägen så med döda mankroppar wara utstakad, att man om wägens richtighet till bemälte by [ej] fehla kunde, utan snara[re] gåt den förbij till staden, som äfwen hade samma mercke af de Swenskas framfarande, der icke man den försichtighet brukat, att de förr ankommande till byn gifwit oss att förstå, det der skulle bli vårt nattläger, hwilket wij först hinde effter middnatten och bekom allenast 2 stugor på compagniet, marcherat 2 mihl.

Om morgonen commenderade Hans Kungl. Maj:tt Februari 10 General Majorerne Hammelthon och Kruse med största dehlen af cavalleriet på sijdorne och lembnade dem sådane ordre, att intet skulle förskonas, det må hafwa hwad nambn det hafwa må, som kan tiena fienden till någon nytta, och fölgde Hans Maj:tt med gardi och oss sampt med artolletriet och nå[g]ra få regementer cavallerie tillijka med dess drabanter. Marscherandes wij äfwenwehl härifrån byn Kuckli, sedan wij brendt den upp med allt hwad der fantz, då wij ock bekom några fångar, som sig förstuckit om afftonen och intet kunnat komma fohrt till staden Chirka, som wij ock marcherade förbij och lembnade på wänster handen om oss; den skada fienden skall i afftons hafwa lijdet och äro döda och wid wägen af våra räcknade, skall wara 659 man, 23 fångar, förutan blesserade, som staden till sitt beskydd intagit och man eij så noga wetha kan. Förstaden wid Chirka har ock General Major Hammelton, sedan wij der förbij marscherade, anstuckit, som ock fullkommeligen warit i aska lagd, innan han derifrån marscherat; vår marsch fortsattes så mycket möijeligt war i dee diupa och wattniga wägarna, som blefwit af det töö wädret, som allenast en dag war, så att wi midnattid hinde till staden Horodna*, sedan wij uppbrendt allt hwad wij öfwer kom och marscherat . . . . . 4 mihl.

* Городное XXIII, 13. Horodna, Nordberg; Horodnize, Adlerfeld; Hovodria, Gyllenkrok.

Denna dagen hade Hans Kungl. Maj:tt en merckwärdig action med Ryssarna, hwilkens force bestod af 19,000 man, som commenderades af General Rönne och 2:ne andra Ryska Generaler; i det Hans Kungl. Maj:tt, som gick för oss med 2,500 man cavallerie och dragoner, anträffat en Rysk postering, som stod utj en by, beständes samma af 50 man, hwilka Hans Maj:tt nedergiorde, kommandes allenast derifrån 3:ne man, som skyndade sig föruth att berätta den commenderande Generalen Rönn, som stod i staden Horodna, om de Swenskes ankombst, hwilka 3:ne undankombne Muscoviter Hans Maj:tt med sijna drabanter och bemälte cavallerie så när på hälarne fölgde, att fienden intet blef så lång tijd lembnad, att dhen kunde ställa sig utj fullkommelig årdning att deffendera sig, utan [måste] begifwa sig på flychten med sine troupper till staden Crasnikut*. Och underlät Hans Maj:tt intet, som dem på hälarne fölgde, att nedergiöra hwad som inhembtas kunde

* КРАСНОКУТСКЪ XXIII, 13. Krasnakut, Nordberg, Adlerfeld. — Här har skett en underlig omkastning af namnen som går igenom hela framställningen. Det var i Krasnokutj Konungen först bröt in och fienden flydde till Gorodnoe, som ligger öster om den förstnämnda staden. Till Krasnokutj var det följakteligen Petre med dalregementet kom vid »midnattstid»; följande dag d. 12 »kl. 10 f. m.» nåddes Gorodnoe och på aftonen Murafa. — Vid skildringen är för öfrigt ingenting att anmärka. Nordberg har om striden en utförlig redogörelse, som låter följa sig på kartan. »Kvarndammen» och den »slemma backen» vid Gorodnoe, där det höll på att gå Carl illa och där hans drabanter stred som lejon — 10 utaf dem blef på platsen — synas där. Carl lär till och med ha föllt ett ord om att man fick vara försiktigare en annan gång(!). Uppgifterna växla om hvilka som kommenderat ryssarna. Nordberg säger att det var Schaumburg i Krasnokutj och Rönne (Rehn) i Gorodnoe; Adlerfeld nämner blott den senare; Lewenhaupt påstår att Mensjikov förde befälet i sistnämnde stad. Om den fientliga styrkan uppger Nordberg att Schaumburg hade 7 dragonregementen och Rehn 6 utom ett par bataljoner beridet fotfolk; Gyllenkrok talar om 10,000 dragoner. Hos Petre (och Posse) ha de vuxit ännu mera. Alltsammans är uppskattningar förmodligen utan synnerligt värde för krigshistorien.

uppå dessa 2:ne mihl, som woro emellan begge städerna Februari 11 Horodna och Crasnikutt, i hwilken senare också en Ryssisk General stodh med 5,000 man, hwilken sig med det förra 19,000 man till deffension ställdt, med hwilka Hans Maj:tt en temmeligen hård träffning hafft, hwar igenom Hans Maj:tt förlorade på platzen och under desse 2:ne mihls efftersättiande 10 drabanter och ohngefehr 120 ryttare och dragoner, blesserade fingo wij ock något mehra, bland hwilka war Lieutnanten af drabanterna Öfwerste Hierta, emedan fienden låtit dragonerne afsittia och stå beteckta bakom cavalleriet, hwilka sig öppnade, när Hans Maj:tt dem sidsta gången angrijpa wille, lembnandes då sijna till foth warande dragoner öppning att gie en salva på vårt cavallerie, som i hetzigheten fienden förfölja wille; desse till foot warande dragoner har wähl så lindrigt eij undankomit, der icke vårt Smälenska cavallerie, som anfördes af Öfwerste Leutnant Hagedorn, emedan Öfwersten Dahldorph för sin blesseur skull blef qvar uti Hadiatz, flychten tagit, der af fienden tijd blef lembnadt att sättia sig till häst och gifwa sig på flychten; Hans Maj:tt har med drabanterna, Walloscherne och den öfriga dehlen af sijna troupper grijpit fienden an med wärjan i handen, hwilka dymedelst blef obligierade att draga sig af, lembnandes staden Krasnikutt för Hans Maj:tt öppen, derest Hans Maj:tt afwacktade gardi och oss. Gardi marscherade effter Kungl. Maj:ttz ordre igenom Horodna att secundera Hans Maj:tt, der nöden skulle giella, men som de eij hindte* till staden Crasnikutt, innan fienden alldeles war fördrefwen, emedan de eij hindt förr dit än emoth dagningen, helst som bursarne woro afmattade, i det de den dagen i en beswärlig wåht wäg marscherat 6 starka mihl. Wij blef natten öfwer effter ordre med artolleriet ståendes i Horodna, som bemelt är. Fångna blef af våra vice Corporalen Lodhe af drabanterne, hwilkens häst blef honom undanskuten och

* ɔ: men de hindte eij.

han sig således gifwa moste; på fiendens sijda skall förlusten wara öfwer 1,000 man med posteringen, dhe som under dhe 2:ne mihls retirad och i sielfwa treffningen wid Crasnikutt blef neder gjorde.

Februari 12

Om morgonen bröt artolleriet och wij upp ifrån Horodna, effterlembnandes Capitain Lewenwaldhe, som commenderade arriergardie, att brenna upp staden och hwader om krjng fantz, sändandes Öfwerste Sigrot honom ännu 20 à 30 man till häst, som honom hielpa skulle att brenna.

Under warande marsche kunde wij ej utan största förundran åskåda, huru Hans Maj:tt fienden effter jagat, så wehl igenom moraster, som war fulla med watten, dock under frusne, som i skogar och högder i den diupa snön, derest fienden mycket bijt uti, emedan deras swaga hästar ej kunde den diupa snögen så igenom bryta, som våra, som stora och starka woro. Räcknandes jag ifrån staden Horodna, derest denna massacrade tagit sin begynnelse, till Crasnicutt 639 man döda, och sådant strax wid wägen, der jag red för min divission. I staden Krasnikutt, hwilken wij hindte ohngefhr kl. 10 förmiddagen, låg så fullt med döda Ryssar, särdeles i den gatan, som Hans Maj:tt trängt sig in genom Ryssarna till staden, räknade jag 115 man döda, som allt woro af drabanternes wärjor igenom bårade, som i mörkret sig först igenom trängde, hwarigenom våra öfriga få trouper bekom öpning, att dhe ock så fick wara behielpeliga att förjaga fienden. Regimentet blef ståendes på denna med rysskroppar öfwerdragne och zirade ohrten till kl. ohngefhr 1, då marschen wijdare fortsattes. Till att uppsökia jnnewåhnarena, som i staden fantz, som mäst bestod af qvinfolk och barn, blef Fendricken Pommerin af Dahl regimentet för årdnad, hwilka han sedan lefwererade till ett stort antahl till bemälte Capitain Leuenwolde, som hade arriergardie. Sedan blef staden förbrend sampt allt hwader fantz. Största medömkan hade man att se de små barnen, som moste

gå med sijna mödrar utj det diupa sniög-stöpet, som stod hästarna under buken och det arma folcket moste gå till fotz utj, och åskåda sijna huus och hem brinna, som en sådan gråt och jemmer hoos dem förorsakade, att en steen motte der öfwer kunnat sig beweka, ty tog mest alla officerare ett lijtet barn till sig och förde fram på hesten, men dhe större och mödrarna moste gå till fooths. Summan, wij läth intet manqvera det ringaste af dhe plågor, som kriget med sig bringar och Ryssen giordt i våra gräntzer, undantagandes att steeka, och på annat barbariskt wijs hantera deras folck. Här fantz också en temmelig hoop boskapp, som äfwen wehl drefz för det fongna folcket, hwilka ock med råhmande de fångnas jemmer förorsakade, lijka som ock de folcket[s] ällende med des skrijande wille till kienna gifwa, ellden, som stod himmels högt gaf ock sådan hetta och dunder ifrån sig, att wij wore glada, att wij den förbij komma kunde; anlende alltså Hans Maij:tt med alla hoos sig hafwande troupper emoth afftonen till staden Morara*, sedan wij med artolleriet marschera[t] ifrån Horodna till Crasnikutt 2 mihl och derifrån till Morama, derest wij öfwer natten blef, och således marscherat 4 mihl.

Om morgonen marscherade wij ifrån Morara. Innan Februari 13 des hade jag den nåden att första gången tahla med Hans Kungl. Maij:tt, i det när jag holde uppå att lägga de siuuka uppå wagnarna, af hwilka wij 26 st:n wid compagniet af bägge regementerne hade, då Hans Maij:tt frågade, huru många siuka jag hade wid compagniet, gifwandes honom ett underdånigt swar. Wijdare hwad det wore för friskt kiött der låg. Swarade jag, att det wore dee siukas. Hwarföre dhe har icke låtit koka det åht sig. Swarade, att de har eij hindt, eij heller är det för denna dagen utgifwit, utan uppå dhe 3 näst på följande. Frågandes, huru starckt

* Мурафа XXIII, 13. Morofka, Nordberg; Morafka, Adlerfeld; Muracqua, Gyllenkrok; Muracho, Lewenhaupt.

compagniet wore, swarandes honom, huru många Dahlkarlar och Helssingarne wore hwar för sig, wijdare hwad jag wore betjent och huru länge jag warit wid Helssingarna, gifwandes jag äfwen wähl derpå swar. Hwarpå Hans Maj:tt red ifrån mig till den porten, derest marschen gick, som war strax wid siukquarteret, och som Hans Maj:tt merkte, att wattnet begynte mycket att stiga, och marschen gick långsampt, emedan dhe ej hade mehr än en utgong till bryggan, som gick öfwer den wid staden löpande älfwen*, ty kom Hans Maj:tt tillbakars och beordrade mig gifwa 4 man med yxor, hwilket jag ock strax ögonblicklig effterkom, tagandes Hans Maj:tt dem med sig, låhtandes afhugga några pallisader, att cavallerie kunde gå derigenom, och så wijdare nedan för bryggan på ijsen, som war redan med 2 alnars högt watten öfwerdeckt, lembnandes bryggan för infanteriet frij, som ock strax begynte att marschera. I det samma kom en finsk ryttare, som wille sig ock intrenga emellan foot kneecten, och således tenckte att komma öfwer på bryggan, hwilken Hans Maj:tt bad rijda i wattnet nedan före, men som han intet kiende Hans Maj:tt, ej heller förstod hwad Hans Maj:tt tahlade, emedan han ej långi warit wid armen, utan war af Åboleningarna, som kom med Generalen Grefwe Leijonhufwud, ty blef Hans Maj:tt onådig, drog ut wärjan och slog honom några brafwa slängar, då ock rytaren omsijder moste gifwa sig i wattnet. Så skyndesambt som Hans Maj:tt sökte att befordra marschen öfwer denna älfwen, aflopp det ännå intet utan 3 mans förlust, som druncknade genom det hastigt stigande wattnet, kunnandes man sig ej tillfyllest förundra, hwar i från wattnet i en sådan hastighet komma kunde, emedan då marschen begynte, ej war $\frac{1}{4}$ alns watten på ijsen, men innan den ändades, war öfwer 5 alnars diupt, så att det ändå underligt war,

---

* Меръикъ.

att intet flera drucknade, som ock wähl har skiedt, ders[om] Hans Maj:tt [ej] den försigtighet brukat, att han lät cavalleriet marschera på bägge sijdor om bryggan, och wij på den samma, och således gick i 3 collumner. Här gaf Hans Maj:tt äfwen ordre att lembna de i Crasnakut tagne qvinnor och barn, samt att för dem skulle lembnas några hus ytterst i staden, hwari de kunde boo, men allt det öfriga läggas i aska, som ock skiedde. Marscherandes wij mest hela den derpå följande natten genom desse heelt beswärliga och diupa wägarna, och anlende först den 15 emot morgonen till staden Pollamma*, derest General Major Hammelthon och Cruse woro för oss med sina cavallerie regementer, hwarmed dhe brendt i Ryssland. Har wij alltså dagen och mest hela natten öfwer marscherat. . . . . 3 mihl.

Stilla i Pollamma derest gudztiensten blef förrättadt.

Om morgonen blef Hans Maj:tt qvar med garde Februari 14 och några andra cavallerie regementer jembte artolletier här i staden, men wij marscherade med General Major Cruse och några cavallerie regementer till staden Webeljucka*, derest cavalleriet, som kunde fortare marschera än wij, inkom, men när wij ankom till morastet, som war framför staden Wlebelucka, emellan hwilken stad och morast strömmen Worsclou förbigick, skulle wij ock göra begynnelse att marschera öfwer bemälte morast och ström, som war så diup med watten, att det stod knechten till byxlinningen. Och war största dehlen af regementet redan

* КОЛОМАКЪ, XXIII, 13.

** Nordberg berättar att Gen. Major Kruse med några regementen — bland dem Dalregementet — d. 15 sändes från Kolomak till »Kalentaja». — КОЛОМТАЕВЪ — det ligger dock ej vid Worskla utan vid dennes biflod Merlo — skulle alltså wara Petres »Webeljucka», möjligen efter en förstad med något liknande namn. Då det befanns omöjligt för det efterblifna infanteriet att komma öfver här, fortsattes marchen följande dag till Rubeljucka — Nordberg skrifwer Roskeluka, Adlerfeld, Rublinka — som är РУБЛЕВКА XXIII, 13.

så wijda i wattnet kombne, att en dehl redan woro in wid strömmen den att passera, men som arriergardie och Smälenska cavalleriet kom ock anryckandes /:hwilka ock till en dehl kom med största lifz fahra öfwer, men 13 man moste der qvittera sitt lijf, emedan isen brast, som under wattnet war, och de drunknade; wår präst Hr Oluf Gallenius har ock snart blefwit qvar, der icke en officer kommit honom till hielp, hwarigenom han blef conserwerad:/ moste alltså wij gå [c: då] giöra wendning att gå öfwer moraset till bakars igen åt landet, hwilket skiedde med största lijzfahra, emedan wattnet, som i begynnelsen stod knechten till byxlinningen, stod nu under armarna och öfwer axlarna på solldaten, innan han kom till landet. Regementzquartermestaren Hiort, som warit föruth och giordt quarter för regementet i staden, blef af Hr Öfwerste Sigrot skickad emoth regementet, kunde ej heller komma till staden, ej heller kunde Öfwersten, som der war, komma till regementet, hwilket moste ligga effter detta kalla badet på bahra fället, som war så stort och flacht, att der på ingen wed sticka fantz, hwarmed den frusna solldaten kunde sig wärma och tårcka, några gamla juhl, som fördes wid siukwagnarna, blef wehl dertill brukade, men kunde allz intet förslå, hela natten öfwer. Hr ÖfwersteLeutnant Drake, som ingen correspondance med Öfwersten hafwa kunde, resolverade sig att affärda en expresser till Hans Kungl. Maj:tt, som blef effter oss i Pollamma, hwar till Capitainen af Dahlregementet [Knorring] förårdnadt blef, hwilken skulle gifwa till kiena, hwad oss skiedt wore, och hembta wijdare ordre, hwad han giöra skulle. Hwarpå Hans Maj:tt swarat, att Öfwerste Sigroth lærer wähl skaffa regementet öfwer.

Februari 15

Om morgonen, sedan Capitain Knorring war till regementet kommen, bröt ÖfwersteLeutnanten Drake med regementet upp, tagandes sin march wenster om staden Wleblucka och så wijdare till staden Rubeljucka och sådant effter General Majorn och Öfwerstens ordre, derest wij ock

äfwen intet utan största lifzfahra anlende ohngefehr kl:n 4 effter middagen, sedan wij marscherat i desse 2 dagar 5 mihl.

NB. I detta stora wattnet, som tog sin begynnelse 1 mihl ifrån staden, förlorade wij några 100 små boskapp, som strömmen borttog, som gick så stark äfwan på isen, att några hästar blef kullslagne, som eij wore skarpt skodda.

Hans Kungl. Maj:tt kom strax effter oss tillstädes med sijna drabanter [till staden], derest wij fant General Major Cruse wara för oss med dhe hos sig hafwande regementen. Gardie och artolleriet woro ock begrepne att marschera öfwer detta wattnet till staden, men moste wenda om igen, emedan det stigande watten icke allenast war diupt, utan ock strömade så starckt, att det öfwerända kastade artolleriewagnarne, hwaraf wij snart förloradt en canon, som dock omsijder med mycket beswär igenfantz, några menniskior blef ock här i wattnet lemnade jembte mycken små boskapp, som flöt som foglar på watten, men moste omsijder drunkna och hörde man hela den följande natten ett tämmeligit skrijande af menniskor, som ofelbarht warit utj wattensnöd, men som ingen kunde dem till hielp komma, lärer dhe fuller också omkommit af kiölden och watten.

Gardie, artolleriet och de andra regementerne, som eij öfwerkomma kunde, har effter Kungl. Maj:ttz ordre dragit sig strax tillbakars till byn Statziuncka*.

Stilla uti staden Rubeljuka.

Februari 16

Om morgonen marscherade wij med Hans Kungl. 17 Maj:tt jembte några regementen cavallerie, hwilka stodo under bemälte Hr General Major Cruses commando, tagandes wår marsche till staden Oposna, belägen i Okrainen, derest Hans Maj:tt för några weckor sedan attaque-

* Förmodligen en by öster om Rublevka. Namnet kan ej återfinnas.

rade Ryssarna, som förr är förmäht, och blef jag denna morgon commenderad med Capitain Grisback och Fendrick Pihlström på arriergardi, och som jag war äldre Fendrick än Pihlström, commenderade jag som Lieutnant, och satte det myckna wattnet oss eij mindre här att göra än på de förra ohrterne, derföre kom jag intet med arriergardie förr till staden Oposna än dagen der effter, emedan jag moste hela natten stå i wattnet och hielpa wagnarna och de siuka fram, som blef ståendes derutj, och moste siukwagnarne mest flyta på wattnet. Capitain Hensselman af Hr Öfwerste Schreitenfelldtz regemente, hwilken nästtillförende under den starcka wintren frusit begge fötterna af sig, fant jag också liggandes i wattnet emoth morgon, sedan han derj legat hela natten och har ingen fått, som sig hafwer förbarmat öfwer honom, utan gått honom alla förbi, till dess jag kom, som war den efftersta af alla regementerne, hafwandes eij mehra hos mig än 12 man och 1 underofficer, emedan Capitain och Fendriken gick med 50 man dagen förr öfwer wattnet, lembnandes mig med 50 man qvar, till dess allt pagage skulle wara framhaft, hwilket ock nu war bestelt, och fölgde den sidsta wagnen och fält kistan för regementet nu med mig och så denna fattiga Capitainen, som sig sjelf eij hielpa kunde, emedan han hade allenast en lijten poike med sig, som eij kunde rätta upp wagnen, som wattnet slagit omkull, hwilken jag ock lät ligga, men spende hestarna ifrån och satte honom med sin gosse derpå och lät mina medcommenderade solldater föra honom wähl öfwer, och wijdare till kvarter hoos Majorn Swijnhufwud af Dahlregementet; denna fattiga karlen wiste alldrig nogsampt mig att berömma och tacka, då jag till Majorn inkom om morgonen att rapportera, att allt war framkommit, men der emoth beklaga den obarmhertighet, som hos de för öfwergående fantz, i det de intet wille hielpa honom. Marscherade alltså jag den dagen och natten . . . . . 2 mihl.

Gick Hans Maj:tt uth med ett partie att låta förfär- Februari 18
diga en brygga öfwer älfwen, att artolleriet kunde öfwer-
komma, som också skedde dagen der effter. Ankom ar-
tolleriet till Oposna, hwilket bekom sijna kvarter i staden.
Gardie har gått en annan wäg Oposna förbij till sina
assignerade kvarter j byn Petroffka.

Wid vår ankomst hijt till Oposna fan wij allt vårt
bagage, som wij den 24 Desember förledit åhr effter oss
lembnade i Hajatz, så ock följande regementer, som låg i
staden: General Major Rosen Wermelandz regemente, Öf-
werste Ranck med Calmars regemente, hwilka hade alla
Weprikska fångarna i förwar, som ock hela armens ba-
gage, så ock de i Hadiatz effterlembnade siuka, des utan
war der också 2:ne dragon regementer der, hwilka woro
Albedeils och Gyllenstiernas.

Nu kom med oss dijt:

Hans Kungl. Maj:tt med drabanterne
General Major Cruses regemente
Daldorph, Smålenska cavalleriet
Enschöldt, Åbolendske cavallerie
Löschert, Carelska regementet
Dykertz dragon regemente
Taubens, dito
Walloscherna
Dahl och Hellssinge regementet

hwilka regementer blef inqvarterade utj förstaden, derest
wij också blef liggandes i 3 à 4 weckor, och lät i med-
lertijd upsökia gropar med säd, sampt giöra partier till
skogen att sökia boskap, att manskappet fick sin fulla för-
plägning, och blef strax wijd vår ankomst hijt till Oposna
temeligen wackert wäder och derhoos kallt om nätterna,
der dock tillförende sådant wiste sig wara för oss widrigt,
som lende till stort hinder i Hans Kungl. Maj:ttz förehaf-

wande, lijka som det wille föruth till kienna gifwa, att Gudz wille intet wore, att wij i detta landet oss fördiupa skulle, derföre ock sådana stora tecken förut skiedde, i det att den ohörliga winteren skada gjorde på några 1,000:de man som ock denna stora floden, som så hastigt och oförmodeligen öfwer oss kom, att wij med största möda och lijzfahra dagligen älfwar, moraster och bäckar passera moste, hwilket man moste erkienna för ett Gudz straff, som nu en lijten tijd med oss fölgt, dock under den lilla tijden oss en stor skada tillskyndat, ty i det stellet som i dee förra åhren allt lyckeligen afflopp som företogz, så gick nu illa hwad man begynte, fastän det skiedde med alldrig så stort försichtighet och be[tän]kiande, och sådant allt för syndernes skull, som ock det yppiga lefwerket, som wid armæderna förtz, så wähl i den ena ohrten som den andra.

- Martz 13 Marscherade Dahlregementet ifrån Oposna till sijna assignerade cantonier kvarter wid Buditzin*, derest wij anlende samma affton; marscherat . . . . . 3 mihl.
- 14 Om morgonen ankom Walloschernna, som togo sitt kvarter i den andra förstaden. Emot middagen ankom Hans Kungl. Maj:tt med drabanterna, tagandes sitt kvarter i sjelfwa staden, hafwandes Hans Maj:tt allenast med sig Generalen Grefwe Leuwenhaupt.
- 15 Ankom Hans Excellence Gref Piper och Felit marschalken samt hela Kungl. hoff staten under escord af eenspennarena, så ock Hans Durchl. Felt herrn Massepa med sin häfstat, hwilka alla blefwo uti staden inlogerade, men några compagnier af des Cossaker blef liggandes hos oss i förstaden, och hade han 24 man af eenspennare till wacht hoos sig dagligen. Blef alltså Kungl. och Masseppiska hoffstaten uti sjelfwa staden, liggande utom staden på den ena sijdan drabanterne och Walloscherne, på den

* Будище XXIII, 13.

andra Dahl och Hellssinge regementet med några compaignier Cossaker och på 3:dje sijdan eenspenarena. Gardi blef stadigt ståendes i byn Petrofka*, belägen 2 mihl ifrån oss ått Pultawska vägen.

Emedan som regementet blef här ståendes i några weckor, försåg det med 10 weckors provission, som bestod i tårt bröd, kiött samt boskapp, och som jnnewånarene woro alla flycktiga, så på denna ohrten som de förra, derest wij hela tiden färdatz, ty moste spannemåhl uppsökas uthur jorden, som i stora groopar förwarat varit, men äfwen på ett ganska lijtet hål, att knapt en karl kunde tränga sig neder, och boskapp fantz till öfwerflöd på dhe stora och förskreckliga flacka fällterna. Reparerandes i medler tid allt det som till en lång marsche nödigt fantz, så att siukwagnar, proviantz och amunitionswagnar den fördraga kunde och i det stället, som förr war wid armen brukeligt, att hafwa handqvarnar, hwar på solldaterne moste dageligen på [o: så] i stilla liggande, som ock när de effter marscherandet till quarters kombne woro, mahla rågh, hwar af bröd bakas för compaignierne, så gjordes nu sådanne, att 4 qvarnar kunde dragas af en häst och bestyras af en soldat, som körde och slog råg i mynningen på qvarnarne, hwilcket ock af 2:ne hästar på en wagn forsläpas kunde, då wij marcherade, som war ett stort sollagement för solldaterne. Och blef sådant sedan wid alla regementer brukeligt, dock på åtskilligit sätt; hudar garwades, waraf regementerne fick skor. Summa, hoos oss war ett contiuerligit arbete denna tiden.

Blef jag utcommenderad att fouragera 2:ne mihl ifrån April 5 Budezin, emedan utj fouragie quarteret, som war regementet tillslagit, intet mehra i förråd fantz, nembligen i byn Sucki**, derest jag icke allenast bekom så mycket fourage,

* ПЕТРОВКА XXIV, 13.

** ЖУКИ XXIV, 13

som jag för den gongen kunde bortföra, utan ock anträffade 230 stycken stora och 370 stycken små boskapp, hwilka jag förde med mig till regementet och der aflevererade, till hwilket jag i mörkningen anlende. Wåra hästar, boskapp samt compagnie siutzen moste spijas med åtskillige otröskad säd, som råg, hwete, bowete, hirschgryn, emedan höö war eij på nägden till finnandes, wid hwilket dee redan woro wahna, emedan de der med spijsa[ts] ifrån Severiën och allt hijt.

April 7   Reste Öfwerste Sandoll af Walloschernä, som af Hans Kungl. Maj:tt till Crimska Tartariet blef sänd, men hwad des bestelling war, kan man intet så noga få wetha. Ifrån hwilken ohrt wij också bekom temmelig tillförssel på ett och annat, särdeles spesserie och wijn, hwarpå wij tillförende hafft stort mangel, at regementerne i mangel af win och ablater eij kunnat communisera, sedan Kungl. armen gick utur Saxssen och wij utur Churland, hwilket nu skulle skie, emedan här uppkjöptes wijn dertill, och giordes jern att göra oblater utj, så att i påska högtijden sådant heligt wärck motte winna sin fullbordan. Samma dag effter tagit afsked reste Hans Durchlaughtigkeit den unga Fursten af Wurttenberg här ifrån till sitt regemente, som stod i Börcki*, hwaröfwer han blef Öfwerste. Detta regementet war Skånska prestdragoner, som förr commenderades af den slagne Öfwersten Buchwaldt, men sedan i några åhr af ÖfwerstLeutnanten Wrangel commenderades, emedan ingen Öfwerste derwid wore, som ock för några weckor sedan blef skutin af en falkonettkuhla, i det han ridit att recognosera under en stad i Okrainen, derest Ryssarna warit inne, hwar af han blef död. Denne Printzen war ohngefehr sijna 20 åhr, men warit wid pass 5

* БОРКИ XXIII, 12. — Prins Maximilians utnämning till Öfwerste vid Skånska dragonerna är daterad »hufvudquarteret i Zenkowa den 22 Januari 1709», samma dag Öfv. Löjtnant Wrangel blef skjuten utanför Sorotzin. — Prinsen kom till Carl i Mars 1703.

år hoos Hans Kungl. Maj:tt wid armeden, under hwilken tijd han i bland andra exercitcier, Hans Kungl. Maj:tt låtit honom blifwa förfaren utj, också förwärfwat sig ett öfwer mottan tappert gemöthe, så att han fullkommeligen hade Hans Kungl. Maj:ttz maner fienden att angriipa, derföre han ock i åtskillige fahrligheter warit, ja också undfått en swår blesseur wid Nieper strömmen, då Hans Maj:tt den weh-lat passera.

Wid pass i dessa dagarna blef ock Öfwer Auditeuren Klinten, som blef wid Glesne i Leijonhufwudz action af Rys-sarna fången, 2:a gongen hijsendt af Hans Czarske Maj:tt att upprätta cartell angående fångarnas uthbytning, hwilket Hans Kungl. Maj:tt intet wille ingå, ty blef han tillbakars skickad, sedan Hans Maj:tt giordt honom till adels man och blef kallad Ehrenroos, hwareffter wij ock blef beordrade att holla starckare wacht så wähl om arrestanter som elliest, och der hoos om netterna 200 man på piqvet aller reserv at emottaga, der fienden något anfall giöra skulle, emedan här wid höggvarteret så få regementer woro, och kunde lätteligen blifwit i widrig hendelsse öfwerfalne, helst som i desse dagar ock disserterade 2:ne hela compagnier af Walloscherne, som förmodeligen tagit sin retirade till fienden och honom till kienna gifwit det, som passerade hoos oss. Utan des blef $\frac{1}{4}$ af hwart compaignie i reserw, dock blef wid compagniet ståendes, att wara så mycket snarare att samman stöda med dhe 200 man, [hwilka], som förr förmehlt är, stodo i beredskapp att emoth-taga fienden, der han anfalla skulle.

Lät Hans Kungl. Maj:tt 150 man af gardie och ett starckt detaschement till häst marschera till staden Pulltava*, som war belägen 4 mihl ifrån Buditzin, i hwilken Ryssarne inkastadt en starck guarnizon, att der bewachta en hoop munderingar och annan krigzrustning, hwilka commende-rade Swenska skulle samma staden berenna.

* ПОЛТАВА XXIV, 13.

April 8   Bekom alla Walloscherna $\frac{1}{4}$ åhrs löhn af General Majorn och Kungl. Adjutanten Lagercrona, och blef dem hädan effter af Hans Kungl. Maj:tt tillsagt att niuta alla quartahl sin löhn, emedan de wid inquisitionen, hwarför de 2:ne compaignierne rymbdt, före gifwit, att sådandt skiedt för den orsaken, att de på en tijd intet fått några peningar, emedan denna Öfwersten skall intet sökia [o: sörja] för dem så wehl som den förra deras Öfwerste och General Adjutanten Canifer, som blef af Ryssarne fången för några månader sedan.

9   Middagz tijden blef jag på arrestant och fahnewacht commenderad med 5 underofficer[ar] och 60 gemehna, men innan jag den förra wachten aflöste, moste [jag] marschera till staden Budezin att der afhembta 130 st:n Ryssar och Cossaker, som de nyss allierade Saporofwerne dijt fördt, hwilka jag icke allenast under min hela wacht hoos mig beholde, utan äfwen wehl ifrån mig lefwererade till Leutnanten Plantjn, som mig dagen effter aflöste, och war wid wachtens aflösande 275 man, som jag till honom lefwererad[e].

10   Anholtt jag hoos Hr Öfwerste Sigrot om låff för mig och min cammerat Fendrik Winterros att resa till Luttencka* /:derest General Major Sparre med sin column stod, hwarunder Westerbottningarna, som commenderades af Hr Öfwerste Fock, och Westgiötarna samt Upplennigarna woro begrepne, jembte åtskillige andra regementer:/ i tanka att giöra en wijdare anholning hoos min Öfwerste Fock om afskied ifrån regimentet, heller ock i widrig hendelse säija Öfwerstarna Stiernhök och Ulfsparre swar, att sådant intet skie kunde, emedan jag såwehl som Winterros hade af dem tillsejelse att blifwa avancerad. På hwilken ansökning jag fick till swar, att jag skulle hafwa

* ЛЮТЕНЬКА XXIII, 12, ligger söder om Gadiatj, 90—100 verst ifrån Poltawa. Omkring 10 verst i SO. om Ljotenka ligger Borki.

pattiance till den andra dagen, emedlertijd wille Hr Öfwersten der om ansökning göra hoos Hans Kungl. Maj:tt, emedan han intet tordes utann des wettenskapp låta någon resa ifrån regementet, särdeles en sådan lång och osäker wäg, som war ifrån oss 10 mihl belägen.

Om morgonen blef jag af Öfwersten effterskickad April 11 och permitterad att resa, gifwandes mig några bref till General Sparre och några andra Öfwerstar och förnehma officerare, bidiandes mig bruka försigtigheten, att jag intet skulle blifwa fången, och att jag skulle skynda mig tillbaka sampt undfå wägwijsare hoos General Major Rosen, som stod i Oposna, igenom hwilken stad jag passera moste, hwarpå jag afskied af honom tog, som önskade mig också lycka på resan.

Min ÖfwersteLeutnant och Major, hwilkas låf jag för inhembtat, jnnan jag Hr Öfwerste Siegrot anmodade, gaf jag strax derpå till kienna, att jag erhollit permission, ty badh ÖfwersteLeutnant Gertten mig, att jag skulle skrifwa ett bref till Hr Öfwerste Fock och anholla hos honom om några 1,000 rd:rs förskott så wehl till officerar som underofficerare, andra b[le]tjenter så wehl som corporaler och gemena wid regementet, emoth betahlning igen af A:o 1709 års löhn i landet, och der Herr Öfwersten intet skulle nu för tiden wara i det stånd, att han sådant förskott göra kunde, han då wille effterlåta honom att upp negotiera så mycket peningar wid högqvarteret emoth assignation på Regementz skrifwaren Palmburg, som ock skrifwa en recommendation för mig sielf, huru jag wille, då han sådant underskrifwa skulle, hwilket jag effter kom. Men mig angående skref jag eij vidare än således: Brefhaffwaren Hr Fendriken Petre recommenderas på det högsta hoos Hr Öfwersten till att winna ett önskeligit utslag i sin begieran, hwilket ock blef underskrifwit, och än vidare för mig en recommendation der under på Fransösiska. Tagandes jag äfwen derifrån afskied och aflade min com-

pliment hoos Öfwerste Leutnant Drake, Major Swijnhufwud och Majorn Törnfeldt, hwilka mig också några commissioner öfwerdrog. Derpå förfogade jag mig till mitt kvarter, wentandes min cammerat Winterros, som ock strax kom, och fortsatte wij vår resa ohngefähr kl:n 9 förmiddagen, med hwar sin dreng, och woro således sielf fierde, anlende alltså middagz tijden till Oposna, träffandes General Major Rosen hoos Öfwerste Rans [c: Ranck?] till måhltidz, derest wij ock till giest budna blef, i det wij ansöckning om wägwijsare hoos den senare giöra wille, som war commendant öfwer bemälte stad. General Majorn såwehl som Öfwersten sökte wehl på det högsta att intahla mig att afstå med denna min föresatta reesa, emedan fiendens flychtiga partier skall sig under wägen uppeholla, hafwandes samma bortsnappat 2 dagar tillförende 3:ne officerare, som warit sinnade att resa ifrån Lutencka och till Oposna, men som jag föregaf att sådant intet kunde ändras, hälst som Hans Maj:tt sielf kunschapp om vår resa hade, och förmodeligen några bref af dem jag af Hr Öfwerste Sigrot bekom medgifwit, ty bekom jag strax effter måhltijden en wägwijsare. ✓ Tagandes jag af dem afskied, sedan de mig föruth warnat att taga mig till wara wid det på det 6 mihls stora fälttet liggande fällwerck, derest fiendtliga partierna skall hafwa sitt tillholl, tagandes Gudh till hielp, och fohrt skyndade resan öfwer bemälte stora fältt, och ankom Gudj låf lyckeligen kl:n ohngefähr 6 om affton till en stor by wid namn Borcki, derest General Major Meijerfelldtz, Printzens och Öfwerste Horns regementer stodo, hwilken by war belägen en mihl ifrån Lutencka. Hr Öfwerste Horn, till hwilken jag af wachten blef förd, emedan General Majorn och Printzen intet till städes woro, utan i Lutencka sig uppehollt, sökte äfwen wehl att beholla mig der quar öfwer natten, emedan våra hestar woro något matta blefna af det starcka rijdandet wij giordt under desse 9 mihlen och således kunde snart blifwa af

fienden inhembtade, som sig emellan denna by och staden uppeholla skulle i en på sijdan liggande skog*, hwarifrån dhe alla dagar våra resande attaqverat, några till fånga tagit och några med stor möda ifrån dem eschaperat, jembwehl ock skall för 3 tijmar sedan borttagit rätt under staden Capitainerne Gyllenanckar och Reuterstierna, som varit utgångne att skiuta änder**, för hwilken underrättelse och råd jag skyldigt tackade, föregifwandes att wij eij hade mehra än 3:ne dagars permission, och att man nu i mörkningen enteligen kunde i tysthet passera säkert nog; tog alltså effter måhltijden afskied och fortsatte resan ännu wijdare, till dess jag kom till Meijerfeldtz regemente, som låg ytterst i byn, då jag ock af wachten blef anhollen, till des underofficern låtit raporttera ÖfwersteLeutnant Trautwetter om vår ankomst och att wij wille resa uth, hwilken kom uth till oss och bad det wij oss skynda skulle, då wij intet långt härifrån lærer antreffa des Regimentzquartermestare, som i en affair nyss gott uth med escorte af 20 hestar till Luttencka, för hwilken underrettelse jag icke allenast tackade utan ock skyndade mig så mycket jag kunde, så att jag antreffade Regimentzquartermestaren, innan han kommit ifrån den sidste utsatte ryttare posten, hwilken war glad att han fick någon, med hwilken han tijden fördrifwa kunde, och inhembtade alltså lyckeligen staden Luttencka kl:n 8 ohngefähr om affton, då jag tog mitt kvarter hoos Leutnanten wid Westerbottns regiment, von Mellen wid namn.

Om morgonen gjorde jag min första uppwachtning April 12 hoos vår nyija Hr Öfwerste Fock sampt öfwerlewererade brefwet och min recommendation, som jag till honom ifrån

* Skogen står fortfarande utmärkt på kartan.

** Det var flyttfåglarnas tid och alltså godt om änder vid Psiol, som buktar sig fram ett stycke från Ljotenka. Men det var ej endast fågeltid, ty härlig spirar blomsterprakten af vårliljor fram på steppen; ingen har dock gömts mellan dagbokens blad.

min ÖfwersteLeutnant Gertten hade, tillkiennagifwandes jag så wähl min egen angelägenhet som den bestelling, som jag för regementet hade att föredraga. Och som han eij strax bröt upp brefwet, frågade han mig, om jag wore Capitain af regementet, derpå jag swarade neij utan Fendrick, hwarpå brefwet genomlästes af Auditeuren Österling, hwarpå han till följande swar sig utlät, att han kunde sig intet befatta med Hellssinge regementet, effter som han har Hans Kungl. Maj:tz special ordre att wara wid Westerbottningarna, till dess Helssinge regementet skulle blifwa completerat, ty kunde han intet min begieran willfahra, i det jag söckte att komma ifrån regementet, utan gaf mig så wehl som Winterros den försäkran, att han wid sin ankomst till regementet skulle låta hwar och en af regementet blifwa effter des meriter avancerad. Sådan försäkran gaf han i anledning af det, att jag beklagade min olycka, att min tid så fruchtlost förbij går, emedan det är owist, när regementet completerat blifwer, och torde äfwen wehl då andra blifwa oss föredragne, som en sådan lång tid der wid tient och stora travallier nog utstådt. Och som Öfwersten gaf mig än vidare försäkran, att ingen af fremmande regementer skall antagas, jnnan dhe blifwit ampoijerade, som derwid länghi tient, bidandes mig emedlertijd hafwa pattiance så länghi. Hwad förskottet widkommer, som Hr ÖfwersteLeutnanten anholit om, swarades, att han nu för tiden intet wore i det stånd, att han sådant giöra kunde, och lemnandes honom fritt att disponera wid regementet så i detta som andra måhl, så att det blifwer conserwerat och han sådant bäst i fram tiden förswara kan. Frågandes mig vidare, huru regementetz tillstond war, då jag sådant först munteligen som ock skriffteligen till kienna gaf, så wehl huru regementet stod, då dhet utmarscherade ifrån Churland, som ock hwad för ändringar, som sig der wid sedan till närwarande dato tilldragit, hwilket förslag jag förfärdigade i Budizin jnnan

min afresa. Wid förslagetz öfwerseende och behollande sade han, att ett slijkt förslag har Majorn wid detta tillfället bordt honom öfwersenda. Och som det led till den tiden, att wij skulle gå till det rum, derest gudztiensten skulle förrättadt blifwa, fölgde jag Hr Öfwersten dijt, sedan han giordt sin uhrsecht, att han intet kunde fågna mig med en middagz måhltid, emedan han sielf wore bortbudin till Öfwersten Weidenheim af Södermanlandz regementet, recommenderades mig hoos Leutnant von Mellen, som war hans favorit, att han skulle mig tractera och taga hwad dertill behöfwes hoos honom, hwar före jag billigt tackade och swarade, att jag wore bortbudin till Hr Öfwerste Ulfsparre, hoos hwilken jag min uppwachtning gjorde, jnnan Hr Öfwersten uppstånden war, och öfwegaf ett bref ifrån Hr Öfwerste Sigeroth, då han än wijdare bad mig blifwa hoos von Mellen, som skulle agera wärd i des stelle, tagandes honom afsijdes och tahlte wid honom. Der på hinde wij den ohrt, der regementet stod uppställdt att afhöra predijkan. Effter hwilkens förlopp, sedan regementet compagniewijs afmarscherade i god årdning till sijna qvarter, ropade han von Mellen till sig och bad honom taga sin giäst med sig, hwilket jag ock gjorde effter Hr Öfwerstens begieran, som föregaf att Öfwerste Ulfsparre lærer också komma till Weidenheim, och således intet wara sielf hemma. Rätt i det jag skulle gå till bordz hoos bemälte Leutnant, ankom ordinantz underofficern ifrån Hr Öfwerste Ulfsparre, som helssade mig ifrån honom och bad mig komma till måhltidz, hwarifrån jag mig ej excusera kunde, helst som jag blef förr af honom budin, ty gick jag med ordinantzen och fant Öfwerste Ulfsparre hemma, hafwandes Öfwerstarna Stiernhök och Apelgren hos sig samt Törnschöldt, som kom med Leijonhufwudz armede och uppeholt sig hoos Öfwerste Apelgren, till hwilka jag min reverence aflade, som ock öfwegaf ett bref ifrån högqvarteret till bägge herrar Öfwerstarna, nembligen de se-

nare, hwilka mig frågade om ett och annat, som wid hög-
 quarteret passerade, och i bland annat hwad swar jag fått
 af Öfwerstarna Sigrot och Fock om min dimission ifrån
 regementet, då jag dem sådant förständigga, hwilket de be-
 klagade, att jag ej skulle wunnit framgång i min begieran,
 låfwandes des utan, att dhe sielfwe wille tahla wid Fock
 på mijna wägnar och att de skulle wara mig behielpelige
 i hwad som dee kunde, tahlandes widare fransösiska
 med hwar andra, mig angående, som jag ej så wehl för-
 stod. Kl:n 2 wid pass gingo wij uth, och jag tog afskied,
 låfwandes att göra min uppwachtning hoos dem, förr än
 jag reser, och gifwa dem en afrijtning på de qvarnarne
 wij hoos oss förfärdiga låtit, hwilket jag ock lofwade.
 Bestelde alltså sedan hwad andra comissioner mig af en
 och annan blef öfwerdragne, så att jag blef aldeles färdig,
 att intet mehra fattades än att afhembta bref och taga
 afskied.

Aprill 14

Om morgonen bittida giorde jag hoos Hrr Öfwerste
 Leutnanterne Sacken och Sinckler min uppwachtning, till
 hwilka också Hr General Majorn Stakelberg in kom, hwilka
 frågade mig, hwad min förrättning wore här på ohrten, då
 jag dem till kienna gaf, der på dee swarade, att de wille för
 gammal bekantskapp skull göra min recomendation hoos
 min nyija Öfwerste, emedan de woro af honom till måhl-
 tidz budne om middagen, hwarom jag ock bad och tac-
 kade, och som de wille skrifwa till högqvarteret, bad jag
 dem skrifwa brefwen färdiga och inlefwerera hoos min
 Öfwerste Fock, emedan jag säkrast lærer wara der att
 antreffa, hwilket de ock giorde, gick så derifrån till min
 camerat, som hade hoos Upplenningarne sitt qvarter och
 fölgdes åth till Öfwerste Fock, hwilken bad oss blifwa
 qvar till middagz måhlid, och emedlertid kunde wij bestella
 ifrån oss hwad wij hoos de andra Öfwerstar hade att
 bestella, sampt förnimma hoos General Major Sparre,
 huru snart escorden går herifrån till Oposna, att jag

kunde få följa med den för säkerhetens skull; imedlertijd wille Hr Öfwersten swara så wehl Öfwerste Leutnanten på sitt bref, som ock andra bref förfärdiga till diversse personer wid högqvarteret, hwar på jag än wijdare bad, att han intet wille förhindra min lycka, utan gifwa mig sin gunstiga dimission ifrån regementet, som ock att Hr Öfwersten wille hielpa regementet med dhe pengar, som Hr ÖfwersteLeutnanten anhallit om, der på gaf han mig till swar, att så litet som han i det ena måhlet kunde befatta sig emoth Kungl. Maj:ttz willja med detta regementet, så kunde han sig också i det andra, utan kunde wij oss förlåta på hwad han oss låfwat; men kunde han tiena oss begge med några penningar, wille han gierna giöra, på det wår resa intet motte aldeles wara fåfäng heller förgiefwes, derpå wij tackade och begierde 50 d:r sölf:r m:t till mans emoth assignation på Regementz skrifwaren Palmborg att betahla af wåra 1709 åhrs fendrikzlöhner i landet, hwilka pengar wij strax bekom af Auditeuren Österling emoth bemälte assignationer, der på gick wij der ifrån och effterkom Hr Öfwerstens wijdare wilja, tog afsked af Hrr Öfwerstarne, som mig åtskillige commissioner öfwerdrog, underrättandes mig för det öfriga hoos Major Reuter, huru snart convoijen skulle gå bort med brefwen till Oposna, hwilket han eij så noga wiste utan förfrågade sig der om hoos General Majorn Sparre, som lembnade mig det swar, att sådant skulle skie emoth middagen, intill dess jag ock war aldeles färdig, och gick i mitt kvarter till von Mellen att låta sadla min hest, och red derifrån kl. 11 wid pass till Öfwerstens kvarter, derest min cammerat war för mig. Emoth tog alltså ett stort partie bref, som dehls woro inlefwererade af andra officerare wid denna collumnen, som ock af Hr Öfwersten sielf förfärdigade, dock fick eij resan fortsättias, innan jag ätit. Rätt i det samma wij skulle sättia oss till bordz, kom General Major Sparres ordre, att de fremmande officerarne

skulle koma till honom, hwilket wij ock gjorde, steg ifrån bordet och gick dijt. Wid min inkombst frågade General Majorn, om wij hade ätit, swarade nej, derpå bad han mig wänta, jag skulle taga några bref med mig till Kungl. Maj:tt, General Major Lagercrona och andra, och som Regementz quartermestaren Sparre, som skulle convojera mig med 64 furiara och furier skyttar till Borcki, eij war färdig med sitt manskapp, gick jag imedlertijd till min Hr Öfwerste Fock, hoos hwilken jag i största hastighet åth, och sedan emoth tog ett temmeligt partie bref, som ock bekom ett skriffilig memorial af Hr Öfwersten, hwareffter jag skulle uppköpa för honom ett och annat, som fantz wid höggvarteret och blef oss tillfört af Tartare. Penningar dertill skulle jag taga på des wägnar antingen af Kungl. Kiögmestaren Stenhagen, heller ock Secreteraren Hallten, till hwilka jag också hade bref ifrån Öfwersten det angående, låfwandes Hr Öfwersten mig wid afskiedetz tagande, sedan han bedit mig alltid låta sig weta hwad som passerar wid höggvarteret, att han skulle wara mig behjelpelig i hwad motto han kunde, bad mig derpå ljita; af dhe andra Hrr Öfwerstar och Öfwerste Lieutnanterne Sacken och Sincklaire tog jag också afskied, som der till städes woro och ännu satt till bordz, recommenderandes mig till slut i allas theras bewågenhet. Satte mig så till hest och red till General Major Sparre, derest jag emothtog 6 stora paqveter med förslager för alla regementerne, som stod wid denna collumnen, sampt ock en hoop andra bref dehls till Hans Kungl. Maj:tt sielf som deras Exellencer Felldt Marschalken och General Leuwenhaupt, hwilka sig till en sådan myckenhet befan, att jag moste lägga dem in utj kappan och binda den sedan bakom min egen sadel, då ock Regementzquartermestaren Sparre war färdig med sitt manskapp, hwar med han mig convojera skull[er] till Borcki, hafwande han General Majorns ordre till Hr Öfwerste Horn, att han skulle gifwa mig en säker convoj

af ryttare derifrån till Oposna. Red alltså wid pass klockan $\frac{1}{2}$ ett ifrån Lutenska, då jag ock hade den äran att taga afskied ifrån General Major Stakelberg, som bad mig hellssa alla wid högqvarteret och berätta, det han om 3 à 4 dagar wille komma effter. Ankom alltså kl:n wid pass 2 till Borcki. Och som Herr Öfwerste Horn intet wille till följe af General Sparres ordre gifwa mig någon convoij derifrån till Oposna, emedan han beropade sig på Kungl. Maj:ttz ägna bref och ordre, att ingen ryttare skulle i sådanne små ärender utsändas och fattigeras, utan wille jag wenta till affton, skulle han gifwa mig 20 à 30 Cossaker med mig, hwilka nu woro utsende att recognosera. Hwarpå jag swarade, det jag intet wille mig så længi uppeholla, ej heller resa med någon Cossaksk escorte, utan wille gifwa brefwen till Regementzqvartermestaren tillbakas; emedan jag intet wore dijt commenderad med några bref, så hade jag ej nödigt att lägga det answaret på mig, att jag skulle osäkert resa med en hop bref och förslager, hwaraf fienden sig betiena och en stor upplysning hafwa kunde; der jag så olyckelig blifwa skulle, att jag i fiendens hender träffa monde, och inga bref hade, då jag wiste hwad jag fienden för effterrettelse lembna skulle, men nu med en sådan hop bref intet fördölja kunde, utan honom all för stor effter rettelse gifwa skulle. Men som Hr Öfwersten enteligen persuaderade mig dem att med mig taga, låfwandes sig att tiena mig igen, ty begaf jag mig på resan klockan 3 ohngefehr, mötandes jag strax wid byn alla foragierarne, som kommo tillbakars, berättandes att fienden warit med dem tillsammans, ty red jag till byn, hörandes deras berättelse, hwarest fienden dem attaqverat, hwilket undersöktes af Öfwerste Leutnant Trautvetter, då jag förnam, att sådant skiedt något till wänster om den wägen jag passera skulle, ty begaf jag mig åter uth, dock sådant emoth min cammeratz willja, finnandes jag mig nu så mycket säkrare wara, som Öfwerste Leutnanten strax

lät wachten ryckia uth, som ock der effter utcommenderade ännu 100 hestar foragierarena att secundera, bekommandes jag ännu till följe 1 finsk prest och 2:ne judar, som också skulle till höggvarteret, jembwehl ock en dreng, så att wij utj allt woro 9 man starka med wägwisaren och desse, som hinde på mig något ifrån byn Borcki. När wij wid pass woro kombne på $\frac{1}{2}$ fälttet, blef wij hwarse ett partie hestar, som der flanqverade, hwilka sig drog under några små högder, som der och hwar woro till finnandes, kunnandes man eij annat sluta, än det motte wara ett partie Cossaker, som sig under högdena försticka wille, på det wij så mycket säkrare skulle rijda wägen fram, att wij således kunde blifwa deras roof, ty stadnade wij och öfwerlade med hwarandra, hwad här wid wore att giöra, då mina medföljare resolwerade sig att rijda desse 3:ne mihl tillbaka igen, hwilket jag i betenkiande tog, emedan det skulle wara skam att resa tillbakars och intet weta, om det wore fiender heller våra ägna fouragierare, som torde wara utskickade ifrån Oposna, alltså wille jag sådant försökia genom ett närmare annalckande till dem, ty tog jag judarna och lät dem rijda för mig wid pass ett pistohlskott och fölgde sielf derpå med pistolen spend i handen i full curier, till des jag kom på högden, hwarunder jag tenkte att finna detta flychtiga partiet, hwilka ock gingo något derifrån, men woro allenast ett partie hästar heller en stoo gång, som bestod af ohngefehr 200 stycken, deribland war kostbara skickar sampt andra kostbara klippare, af hwilka jag också tenckte att bekomma någon, men slog mig fehl, i det de wid judarnas och mitt efftersättiande löpp och gnäggiade som willda bestar, wendandes jag sedan om, när jag förmerckte, att mödan war fåfäng dem längre att effterjaga, gifwandes jag min cammerat med presten och drengiarne, som redan giordt wendning att rijda till Borckj, hwarifrån de kombne woro, tecken, att de skulle komma effter, hwilket de också gjorde, rijdandes wij se-

dan j fullt galopp, till dess wij staden Oposna inhemtade*, som skiedde kl. wid pass 9 om affton, då jag raporterade Commendanten Ranck om min återkombst, som ock att wägwijsaren woro också nu tillbakars kommen, gifwandes bemälte Hr Öfwerste och Commendant ordre till wachten, att de portarna för oss öppna skulle, när wij wille resa. Här lät wij hestarna betha wid pass $\frac{1}{2}$ tijma och imedlertijd moste min cammerat förse sig att få en annan häst till lånns derifrån till Buditzin i des stelle, som nu störde för honom af det starcka rijdandet, när wij kom här under staden. Kl. 10 red wij till högwachten, begierandes att Capitain wille låta öppna oss portarna, men som han gjorde derwid några onödiga difficulteter, red jag till Majorn Silfwersparre, genom hwilken Hr Öfwersten gaf ordre, att wij skulle fritt passera, när wij wille, sändandes Majorn strax ordre till Capitain, som wachten commenderade att, han skulle intet understå sig wijdare att uppeholla mig, derpå slapp wij enteligen uth och red så i sachta maak, emedan wägen war nu något säkrare, så att wij emoth klockan 12 om natten anlende i mitt qvarter under Budizin, sedan jag Gudj ährat ingen fiende såg, der dock så munga sökte dymedelst mig ifrån samma resa att förhindra. Presten, som war på den ohrten fremmande, herbergerade jag natten öfwer hos mig, görandes honom till godo effter min förmåga, och den tijden skie kunde.

Om morgonen klockan 7 war jag hoos Hr Öfwerste April 13 Sigrot, gifwandes min återkombst till kienna samt öfwerlefwererande åtskillige bref, som woro till honom, tyckandes [han] wehl wara, att wij på föresagd dag oss infunnit och att wij lyckligen igenom kommit den osäkra wägen, som recknas med fram och återresan att wara 22 Cossakiska mihlar, frågandes om jag hade flera bref med mig,

* Ännu är det hed eller stepp en sträcka ifrån Borki, men den sista halfvan af vägsträckan till Oposna är numera tätt bebyggd.

hwilket jag med ja beswarade och att dhe woro till Kungl. Maj:tt, Felt Marschalken, Gref Leijonhufwud och General Majorn Lagercrona och många andra privat bref, bidandes berörde Hr Öfwerste, det jag dem strax wille afgifwa, emedan de torde wara angelägna, hwilket jag ock effterkom, men raportterade först de öfrige regementzofficerarne, nembligen Öfwerste Lieutnanterne och Majorerne, om min återkomst och fick dem deras bref, der ifrån red jag till staden och höggvarteret, dijt jag ankom kl. 8 om morgonen, antreffandes jag Hans Kungl. Maj:tt, Fällt Marschalken och General Leuwenhaupt samt General Major Lagercrona, till hwilka jag öfwerlefwererade brefwen och till Lagercrona, som war Kungl. Adjutant alla paqvett med förslager. Hans Maj:tt frågade mig, om jag wore den samme, som Öfwerste Sigrot för några dagar sedan omtahlte, swarade jag derpå ja; wijdare, hwad jag på en sådan kort tijd kunnat der förrätta samt hwad der höres och om jag någon fiende under wägen sedt, hwarpå jag i underdånighet gaf till swar, hwad som jag förr förmeht, att 2:ne Capitainer blef något för min ankomst till Luttенcka rätt under staden borttagne, som ock att wägarna war mycket osäkra emellan Oposna och Borcki och äfwenledes emellan Borki och Luttенcka och att de resande har dagligen anfechtning af dem, derföre General Sparre gaf mig en säker convoij till Borki, som ock ordre till Hr Öfwerste Horn, att han skulle lätta convoijera mig derifrån till Oposna, hwilket han ej göra wille, utan moste [jag] på min egen hasard resa här emellan, jembwehl ock att Borkiske fouragerare kommo tillbaka med berättelse, att fienden wijst sig och att Öfwerste Leutnant Trautvetter lät strax wachten rycka uth samt commenderade derpå ännu 100 hästar den att secundera, under hwilket jag ock reste derifrån, mehnandes derigenom jag att så mycket säkrare komma igenom, som dhe utcommenderade lærer förhindra fienden, att han intet wid passagen så noga uppwachting

giöra kunde; derpå refererade jag, att en stogång har snart nog obligerat mig att gå till baka, sedan jag war redan kommen 3 mihl på det stora fältet, berättandes alla omständigheterna derhoos, hwaröfwer Hans Maij:tt log så wehl som Felldt Marschalken och dhe andra Generalerne, frågandes Hans Maij:tt, om jag intet kunde få fast någon af dem. Swarade jag neij, emedan jag intet så särdeles beflijta mig derom, effter jag fruchtade, att min häst derigenom skulle blifwa afmattader. Om hästarna woro wackra? swarade: ja. Sidst frågade andra gongen, hwad jag hade att giöra i Luttencka, swarade: något att tahla med min Öfwerste Fock; om jag wore af Hellssingarna? ja; wijdare, huru længi jag derwid tient. Swarade i 7 åhr; hwad jag wore betient? Swar Fendrick. Wijdare, hwad jag hade att giöra med Öfwersten, derpå jag swarade, att jag giorde ansökning om peningar för regementet, emedan officerarne ingen ting hafwa, hwar med wij oss hielpa kunna, hwarken kläder heller annat, emedan wij sådant förlorat i den Glesniske action, hwarpå Hans Maij:tt tog General Leuwenhaupt wid handen, spatzerade och tahlandes med honom, dertill blef ock Hr Öfwerste Sigrot af Hans Maij:tt ropad, derpå gick jag bort att beställa de öfriga brefwen jag hade till åtskillige andra hoffstatz betienter, hwilket jag ock för middagen förrättade, undantagandes General Adjutant Möllers bref, som war af Hans Maij:tt bortskickad, behollandes det samma hos mig till effter middagen, då jag honom träffade wid Fällt Marschalkens kvarter, derest Hans Maij:tt ock war tillstädes, då jag ock brefwet öfwer-gaf.

Kom jag på arrestant wacht, under hwilken wacht en April 15 drabantdreng och en Ryss deserterade ifrån wachten kl:n 9 ohngefehr om affton, j det jag ännu war begripen att visitera, huru posterne woro utsatte wid de 9 halmhyttor och 3 hus, derest fångarna woro inlagde, förmahnandes så wehl skjildtwachterne som underofficerarne, som wid

hwar hytta hade wacht, att de skulle hafwa noga insende på fångarna, att ingen slipper, förmahnandes derjembe ock profossen, att han skulle skrufwa jernen wehl på dem, som slutne woro. Strax sedan detta skiedde, sände jag bod till Capitain Classon, som commenderade piqveten, att 2:ne fångar rymbdt, hwilken ock strax genom båd kungiorde sådandt compagniepiqveterne och wachterne, att de skulle noga effterspahna, om sådanne skulle komma, att dhe dem antasta heller nedergiöra skulle, hwilket ock så wijda blef werkställt, att lijfcompagnie piqvetens skjildt wacht gaf fyhr på dem, men kunde ingen träffa för mörckret skull, och war detta den första olycka, som mig någonsin händt i Kungl. Maj:ttz tienst, der jag dock brukade all försichtigthet, som någon officer någonsin på sin wacht giöra kunde, det ock hela wachten så wehl underofficerare som corporaler och gemena tillstår och attestera wilja.

Samma natten blef Majorerne Swijnhufwud och Törnefelt utcommenderade med ett partie bestående af regimentet och 400 man starckt att uppsökia landetz jnnewånare, som sig uppehollit på en holme utj ett stort morast*, hwilka ock giordt partier uti skogen och giordt passagen emellan högqvarteret och Petrofka, derest gardi låg, osäkert, men som de ingen funnit, eij heller kunde komma till dem utj morastet, derest dhe sig förskantzat, utan sina fahrtyg, ty moste de draga sig tillbakars till regimentet, derest de middagztijden ankom, sedan de fällt neder den

* Buditsche ligger på den högre (vestra), här och där af ravinen genomskurna stranden af Worskla, ett par verst ifrån själfva floden; med »moraset» menas Worsklas öfversvämningsområde, genom flodgrenar och blindarmar ofta deladt i holmar och halföar, delwis bevuxne med täta videsnår och dylikt. Står man nere vid själfva flodbädden, så ser det tillfölje af erosionsdalens bredd ut som om en höjdsträcka beledsagade ena stranden under det den motsatta är låg och sumpig. Men det hela är en nedskärning i platån och flodbädden har under tidernas längd flyttat sig. Motsvarande höjdförhållanden på östra sidan återfinnas på längre eller kortare afstånd.

tiocka skogen på bägge sijdor om wägen, att ingen fiende kunde sig der i fördölja, jnnan man den kunde blifwa hwarse och således taga sig för densamma till wara. Walloscherna lefwererade under min wacht på Hr Öfwerstens ordre 9 stycken bönder, hwilka ock wid wachtens aflösande lefwererades till Fendrik Hundhufwud.

Jnnan wachten afmarscherade, annoterade jag hwar karls namn, som på wacht med mig war, äfwen wehl underofficerarnes och corporalernes med begieran, att dhe wille berätta wid förhöret, som jag will påstå här öfwer skall blifwa, hwad jag dem sagt och om någon försummelse hoos mig har funnitz, swarandes alla ja*. Underofficern och solldaten, som wacht hade och post wid halmhyttan hade, jembte profossen, som dem intet bättre slütit, lät jag blifwa under arrest qvar effter Hr Majorn Swijnhufwuds tillåtelse; de öfriga lät jag gå till sijna compagnier, men sielf gick jag till Majorerne och raportterade hwad som under min wacht förefallit; anhollandes jag, att saken motte komma till förhör, att min oskyldighet moste derigenom i dagzliuset komma. Hwilka utfäste sig att derom wilja anholla hoos Hr Öfwersten.

Om afftonen har under Fendrick Hundhufwudz wacht April 16 4 af de i går ankombne bönder rymbdt, oachtandes att Majorn Swijnhufwud sielf effter Hr Öfwerstens ordre posterne utsatt, och har desse blewit med dubbel post förwarade utj förstugun uthom officers corps de gardie, derest de förmehntes wara i bättre förwar än i halmhyttorne. Detta lende mig till en stor styrckia, emedan dena Fendriken wahr af Dahlregementet och Majorn sielf utsatt posterna, dock war denna Fendrick mehra skyldig än jag, jty han slächt ut liuset i corps de gardi, till hwilketz upptändande han commenderar den ena posten, i medler-

* De båda svaren på en uppmaning och en fråga ha här råkat bli sammanslagna till ett; bejakandet gäller den förra.

tid stiger bönderna upp och slår den andra en öhrfihl, att han faller omkull, och de kommer alltså på flychten, kan ej heller igenfåss för mörckret skull.

Samma dag kom kunskapp, att fienden gjordt ett utfall utur staden Pulltawa med 300 solldater och 200 bönder och attaqverat Capitain Öller af gardie, som der hade en postering med 150 man af samma regemente, hwilken dem så tapert bemötte, att de effter en kort fechtning most sig retirera in utj staden med 40 à 50 mans förlust, hwarpå Hans Maj:tt också under en suite officerare red dijt middagstijden, och war detta länge Fredagen. Hans Maj:tt kom dock sama affton hem igen till sitt qvarter.

April 17

Om morgonen bekom jag ordre af Majorn, det jag skulle infinna mig hoos Hr Öfwersten Sigrot, tagandes först Fendrik Hundhufwud med mig, hwilket jag ock gjorde. Wid vår inkomst till bemälte Öfwerste tillsporde han oss, huru det kommer sig, att under våra wachter några fångar undankomit, derpå jag beklagade mig i det måhlet olycklig wara, att sådant under min wacht skiedt, der jag dock brukade all den vigilance som någonsin wid en slijk wacht brukas kunde; beropandes mig på hela wachten, som sådant tillstå skulle, och bad att Herr Öfwersten wille så gunstig wara och låta saken komma till inquisition, att min oskyldighet motte i dagzliuset komma. Derpå swarade bemälte Hr Öfwerste, att jag kan wehl tänckia huru det är; jag gier ordre till Eder, och Ni gier ordre till under officern och corporalen, hwilka skall orderne exeqvera, men det är intet nog därmed, utan man moste också sielf tillse, att allt går skickeligen och årdenteligen till. Derpå swarade jag wijdare, att jag förmodar, att alla mijna officerare sampt regementz officerare lærer lembna mig det witzordet, att jag aldrig i någon motto wijst försummelse utj Kungl. Maj:ttz tjenst, utan den med all flijt och alfware effter min yttersta förmåga söckt fullgiöra, hwilket också nu finnas lærer, der Hr Öfwersten

låter mig den gunsten wederfahras att remittera saken till förhör; härpå swarade han, att intet kunde dertill göras, jnnan han får tahl wid Hans Kungl. Maj:tt derom, och som han intet mehr derom tahlte, bad jag än wijdare derom och gick bort. Fendrick Hundhufwud wille också gå med mig bort, men blef tillbakars ropad, och blef honom lagen så föreläst, att han önskade sig wara wähl ifrån sama lagepredjkan uthe, som utrettade så mycket hoos honom, att han war wåtögder, när han effter $\frac{1}{2}$ tijmas förlopp kom till sin wacht igen, derest jag honom wentade. Mehra hörde jag eij deraf; underofficern, solldaten och profossen slapp ock nu uth ifrån sin arrest.

Samma dag inkom kunskapp, att General Major Cruse hafft en ranconter med Ryssarna, som commenderades af General Rönne, derest våra lijdit mehn*, Hr Öfwerste Gyllenstierna blesserad, des Öfwerste Leutnant fången, Capitainerna Funck och Grefwenhiel[m] fångne, jembte några andra officerare och en hop gemena af sama regementet, hwilken treffning förmehnas kunnat winna ett önskeligare ändemähl, der General Major Cruse dem secunderat och fienden med sin hela force angriipit, hwilket han eij giordt, utan allenast warit en åskådare, huru de andra fechtat med fienden.

Communiserade 2:ne compagnier af regementerne, April 18
dermed continuerades hela helgen, till des alla blifwit af det helga sacramentetz nyttjande dehlachtige, emedan sådant nu högnödigt war, hälst som regementerna eij fått sin salighetz medel bruka, sedan dhe uhr Sachsen och wij utur Churland marscherade, och sådant i mangel af wijn och ablater, som nu enteligen bakades och wijn upkiöptes.

* Vid СОБОЛЖИ XXV, 12. Carl var, enligt Nordberg, mycket förtörnad öfver det sätt hvarpå detta företag blifwit utfördt. Adlerfeld affärdar det i några rader, som dock innehålla väsentliga oriktigheter. — Det är tyska upplagan af A. som öfverallt citeras.

April 23 Ankom Uplandz och Westerbottns regementerne till Buddizin, derest dhe bekom qvarter hoos oss, och bekom wij ordre att marschera andra morgonen.

Samma affton lefwererade jag till Hr Öfwersten 15 kannor wijn, 3 kannor lemonad, 10 skohlpund russin, 10 skohlpund rijsgryn sampt ett och annat smått, som fantz och han bad mig upkiöpa effter des upsatz.

24 Bekom jag penningar för det jag till Hr Öfwerste Focks behof upkiöpt, som sig steg till 124 caroliner, och jag af mijna ägna penningar utgifwit.

25 Om morgon bittida bröt wij upp ifrån Budizin, då ock de 2:ne regementerne, som nyss ankomit, tog fullkomlig possess af våra qvarter, och wij anlende om affton till byn Sucki, som war våra subsistance qvarter under vårt stillastående wid Buddizin . . . . . 3 mihl.

Lembnandes Petrofka på wenster handen om oss, dock gick [wij] dhen byn strax förbij.

26 Om morgonen marscherade wij ifrån Sucki och ankom något för middagen till Pultava, då Hans Kungl. Maj:tt en formulle attacke på bemälte ohrt begynna wille; och kom jag strax wid dijt kombsten på wacht med 24 man, då jag 3:ie gången hade den nåden att tahla wid Hans Kungl. Maj:tt, i det han gaf mig ordre, att jag skulle intet låta någon passera denna bryggan, hwarwid jag hade wacht, hwarken våra solldater gå uthöfwer den heller någon fremmande koma jnn, bedjandes mig gifwa till kienna, om jag skulle blifwa några troupper hwarse, hwilket jag ock gjorde, i det jag blef af min utsatte skjldtwacht /: som jag på en wid wachten belägen högd satt, att så mycket bättre kunna se hwad på andra sijdan om morastet* passerade:/ mig till kienna gaf, att han såg några rijda sampt fotfolk bära stockar, hwilket jag ock sielf wijdare undersökte och befant således solldatens berättelse san wara,

* Se noten, sidan 240.

men kunde ej mercka, om det war Swenskt folck heller af fiendens. Ty sände jag en underofficer till Hr Öfwerste Sigrot sådant att berätta, hwilken warit hoos Hans Kungl. Maj:tt, derpå kom Hans Maj:tt med Öfwersten till mig och fordrade närmare effterrettelse af mig, hwar est jag dem sedt, då jag fölgde Hans Maj:tt dijt, derest man dem ännu se kunde, ty sende Hans Maj:tt strax en officer, som war hoos General Major Stakelberg /: hwilken ock något tillförende ankom och gjorde quarter för Felts marschalken och sig uti dhe 2:ne wid wachten belägne gårdar :/ att recognosera, hwad det wore för folck, hwilken ock effter $\frac{1}{2}$ stundz förlopp sig igen infant med berettelse, att det är wårt ägit folck, som rifwer neder bryggan, som går öfwer Worschla strömmen. Derpå gick Hans Maj:tt bort. General Major Stakelberg, som anmodade mig att låta något manskapp giöra reent uti husen sampt upsökia fönstren till dem, war mig mycket gunstig, i det han gaf mig sin hand deruppå, att han wille så mycket möjijeligit är contribuera till min lycka, sedan han fick höra, att jag ännu ej wijdare avancerat, hwarom han mig också frågade, tröstandes mig der med att wij har fått en honett Öfwerste, som lærer giöra hwar och en rätt wid regementet, berättande [jag], att jag wehl kunnat blifwa amployerat wid andra regementen, men ej sluppit ifrån detta, bedjandes [han] mig gifwa mig till fridz, det lærer wehl snart blifwa en ändring.

Marscherade wij alltså den dagen . . . . . 1 mihl. April 27

Klockan 4 om morgon kom Lieutnanten Jacob Warges till mig med 30 man att förstercka wachten, emedan morgonstunden plägar wara den farligaste tijden, som fienderna sig af betienar, hwilken skulle mig aflösa; dock blef jag också med min wacht ståendes till klockan 8, då jag afmarscherade effter Majorns ordre. Så skiedde det sedan alltid, till des att Saprofwerna ankom, som togo sina quarter utanför oss.

April 29 Kom jag åter på wacht med 16 man och fick äfwen en post, som intet förr varit besatt, och war belägen mitt emot staden, warandes samma platz af lijka högd med staden, hafwandes allenast 1 diup dahl emellan mig och staden samt på högra sidan strömmen Worschla och ett stort morast, blifwandes jag af Öfwerste Sigrot sielf dijtsatt, finnandes jag wid min dijtkombst Hans Maij:tt der ståendes med Felldtmarschalken, General Leuvenhaupt och General Major Stakelberg. I det jag utsatte posterne, begynte fienden att canonera ifrån ett högt batterie utur staden, men skudt Gudj låf allt öfwer hufwudet på oss, då Hans Maij:tt gaf mig ordre /: sedan han mig frågade, om jag har wacht:/ att jag skulle draga manskappet några steg bettere ibland trän och den wackra körsbärsskogen der war, och låta lägga neder geweret och manskappet sättia sig, emedan fienden canonerar starckt ifrån staden, hwilket jag ock gjorde. Effter en stundz förlopp gick Hans Maij:tt derifrån, då han befallte mig att noga observera, hwad som in och uthom staden passera skulle, och gifwa honom sådant till kienna, wijdare der fienden skulle anfalla mig, skulle jag intet wijka ett steg för honom tillbakars, om han än wore alldrig så stark, utan jag skulle gie på honom braf, så lærer han wehl wijka för mig; detta war Hans Kungl. Maij:ttz ägna ord*, derpå jag swarade, att jag med Gudz hielp skulle giöra mitt bästa, hwarpå han skilldes ifrån mig.

Samma dag har granadier battaljon, som commenderades af Major Gyllenstierna, samt Capitain Mannerwerdz battaljon af gardi anlendt till Pultava, tagandes sin platz på stadens andra sijda, derest klostret war.

30 Om morgonen kom Hans Excellence Felldtmarschalken till mig på wachten kl:n wid pass 4, då han frågade mig, om något wore föreluppit, derpå jag swarade nej,

* Ingen lär heller betvifla det.

utan att jag sedt åtskillige elldar och hört huggas på andra sijdan om kierret, hwilket jag honom wijste ohngefehr hwar jag det hördt och sedt, ståendes der en stund att se genom sitt perspectiw, förbiudandes mig att gå i gewehr för honom, utan att manskappet skulle blifwa wid sitt gewer sittiandes.

Samma dag wid pass klockan 10 förmiddagen blef jag hwars en båth komma ifrån andra sijdan öfwer morastet, som war allt öfwer med watten [betäckt], läggandes an wid staden, något dereffter kom äfwenledes en annan, hwilket jag ej anmehla kunde, emedan dem ingen för det myckna wattnet skull förhindra kunde. Kl. 2 wid pass kom 2:ne stycken rijdandes ifrån andra sijdan upp till staden, hafwandes den ena swart och den andra grå rock på sig, hwilket jag genom underofficern lät hoos Hr Öfwersten tillkienna gifwa, hwarpå Hans Maj:tt sände General Adjutanten Gyllenclou upp till mig att förnimma, hwarest de rjdit och hwilken wäg dee kommit med båtarnе, hwilket jag också nu lät rapporttera om. General Adjutanten begaf sig neder ifrån mig, sedan jag honom noga wijst, hwar det skiedde. Något dereffter kom Hans Maj:tt sielf upp och fodrade effterrättelse af mig, hwilket jag också i underdånighet honom lembnade, som ock der hoos sade, att der några man till häst warit tillstädes, har de säkert kunnat dem bortagit, men jag understod mig ej att gå ifrån min wacht så långt neder med något manskapp, som torde warit hassarderlig, helst som jag war till foth och kunde dem intet i hastighet efftersättia, utan således kommit i fiendens hender, som kanskie lærer stå fördolda utj husen, som här under backen äro. Derpå gaf Hans Maj:tt strax ordre, att General Adjutanten skulle låta sätta 50 man cavallerie under backen, som ock om natten skulle sticka ellden på de derwid belägne huus. Något dereffter kom ock Fälldt Marschalken och Gref Leuwhaupt, hwilken jag äfwenwehl underrätta moste, hwar

dee passerat till staden. Wachten blef först aflöst, sedan mörckt blef om affton; som skiedde genom Lieutnanten Mannerberg, sedan jag stodt $1\frac{1}{2}$ dygn der uppe. Wid min afmarsch mötte mig Hr Öfwersten Segroth med 50 man cavallerie, som skulle hafwa sin postering nedanfö den omtahlte backen, hwilken comenderades af 1 Ryttmestare heller Capitain, Lieutenant och Cornett, som äfwenledes blef hwar affton aflöste.

Samma dag har också flera regementen här arriverat, nembligen 4,000 man Saporofwer, som nu nyligen sig med oss allierat, General Major Sparre med sin collumn, hwilken dehls camperade wid staden och dehls låg något derifrån wid en by. Nu begyndte körssbären att mognas, så att jag i dag under min wacht för courjeusitæt skull några äth, på det jag skulle kunna seija, att jag ätit körsbähr den sidsta Aprill.

Maj 2 Öppnades transchen wid Pultawa; till arbetare blef 600 man tagna af dhe regementen, som med General Major Sparre ankombne woro, jembwehl också 400 man Saporofwske Cossaker. Till beteckning blef 400 man Dahlskarlar och Helssingar, som commenderades af Hr Öfwerste Leutnant Gertten. Af gardie war också något manskapp på beteckning, men huru många och af hwem de commenderades, kan jag eij så noga wetha. Denna natten har våra beteckare haft ett onödigt larm, af det att fiendens utkastade licht kuhlor och beckkrantzar har förorsakat en skräck utj dem, så att under officern, som war förare af Åfwansiö compagnie, wid namn *, som hade wacht närmast intill staden under pallisaderna, skulle krypa tillbakars till den bakom honom stående Lieutnanten Mask af Dahlregementet att taga ordre, hwad han göra skulle, om han skulle blifwa längre liggandes heller gå bort der ifrån, emedan fienden af så många utkastade bran kuhlor kunde sij honom och des manskapp, men när han kom

* Lucka i originalet.

till den ohrt der Lieutnanten bort stå, fant han honom wara borta, då ock denna under officer gör det samma, wid hwilkens ankomst arbetarena blef förskreckte, så att de begynte på att löpa, men brachtes dock omsijder till stånd igen. Föraren blef strax derpå i arrest tagen och dömbd ifrån lifwet, dock seder mehra benådad af Hans Maj:tt med lijfwet, dock att tiena för gemehn i 6 månader. Och som fienden en sådan alfwarsamhet* försporde, söckte han att göra en diverssion, i det dhe gått öfwer strömmen wid Opposna med 15,000 man staden att attackera, i hwilken General Major Rosen låg med sitt och Calmare regemente, Dykertz och Taubens dragon regementen jembte en stor dehl af artillerie, tenck[t]e derigenom, att Hans Maj:tt skulle obligieras att ändra sina desseiner wid Pulltawa och således uphäfwa belägringen, men Hans Kungl. Maj:tt gick allenast med 8 compagnier af gardie uthaf de 2:ne battaljonerne, som ännu intet ankommit till Pulltawa, utan stodo i Petrofka, med hwilka Hans Maj:tt ryckte till Oposna, hafwandes med sig ännu 4 andra regementen infanterie och 3 regementen cavallerie samma ohrt att secundera, men som fienden, enär han Hans Kungl. Maj:tt ankomma såg, dragit sig strax öfwer bryggan till bakars, och föreföll den gongen intet mehr än det än [o: att] våra dragoner och cavallerie inhuggit i deras arriergardi och nedergjordt ohngefhr 200 man. På wår sijda kan förlusten skattas äfwen så stor, effter som Major Lodhe, den der commenderat posteringen wid strömmen, derest Ryssarne öfwerkom, blef mest häfwin, han sielf fången jembte Capitainerne Schlippenbak, Hammarhielm och Lieutnant Brun med några andra officerare dödskutna, huru många gemehna äro i treffningen blefne och sedan fångna, kan man ej des antahl så noga få erfahra, men 2:ne canoner och ett dragonestandar förlorade våra denna gongen. Majoren Behr af General Major Rosens, heller Wermelandz regemen-

* I belägringsarbetet.

tet tillräcknas denna vår förlust mycket, emedan han af Major Lodhe blef nyss aflöster och ännu intet warit längre borta, när fienden anföll Major Lodhe, än han kunnat honom secundera, då han skickade bod till honom och ansökning derom gjorde, men han sådant intet wehlat giöra, emedan han föregifwit, det han eij dertill har ordre, hwarföre han ock blef arresterad och sedermera af general krigsrätten, som holdes af General Leuwenhaupt, dömbd att tiena för gemehn i 6 månader. Men blef sedan af Hans Kungl. Maj:tt sielf, i det ställe man förmodat att dommen skulle blifwa lindrad, dömbd att i all sin lifztijd wara owärdig att bekläda någon tjenst i Sverige; för det att han den andre, Major Lodhe, eij secunderat der han dock . . .

i handskriften fattas nu ett eller flera blad.

Maj 8 Klockan wid pass 12 kom Öfwerste Leutnanten Gyllenkrok af gardie och derhoos Öfwerste af fortification samt GeneralQuartermestare och bad mig krypa på nytt ut till den omtahlte wachten och gie dem ordre, att de skulle gie wehl achtning och intet skiuta der de sijr en ensamb person gå, utan låta den passera, föregifwandes orsakerna, att Hans Kungl. Maj:tt wore der utan före och recognoserade ohrrens beskaffenhet; till följe deraf kom jag wehl dijt, der posterna stod, utan att fienden sådant förmercka kunde, men sedan jag kom dijt och begynte att tahla det sachtaste jag kunde med corporalen, begyntes ett starckt skiutande, emedan de ofehlbart lærer hafwa hört tahlas, helst som det war tyst om natten och denna ohrten war tätt wid deras blockhus*, så att de det så mycket betre höra kunde. Med hwilket stadigt skiutande de enteligen har gjort mig wägen osäker till min post jag i approschen hade, emedan de dijt richtade sina stycken, derest de såg gräset röra sig. Der icke Gud mig särdeles bewarat, och

* Förmodligen stora trätorner öfver porten till stadsdelen Mazurovka.

jag mig resolverat att stå upp på fötterna och utj hastighet löpa neder i transchen, under hwilket mitt uprättande de än mehra begynte att skiuta effter mig, till dess jag war dem utur ögonen kommen, detta gjorde dock så mycket, att de sedan intet wijdare skiöt till den ohrt, derest utposten stod, emedan de såg mig löpa neder derifrån i approsscherna och de sig intet föreställa kunde, att någon skulle der blifwa qvar, helst som de låg helt stilla och intet rörde sig, förän jag dem om morgonen emoth dagningen inkallade, då ock ingen war skadd af dem, utan inbrachte alla utan skada med mig i approschen.

Något effter middagen commenderades Lieutnant af Maj 9 gardie Gref Carl Posse med 50 granadierer att taga in pallisaderna, under hwilka wij redan med våra approscher avanserat, hwilket ock Gudj lof lyckeligen aflop, att våra icke allenast sig dem bemächtigade med allenast en ringa förlust af 6 man och 10 blesserade, utan ock fienden aldeles derifrån jagade, som sig retirerade utj deras absnitter, som dhe något innanför pallisaderna giordt. Bemälte Hr Leutnantens yngre broder, hwilken ock med den förre hade wacht här i transchen, blef effter sin enstendiga anhollan af Hans Kungl. Maj:tt förlåfwat att secundera sin broder med 30 man friska granadierer, denne den yngre brodern och Lieutnant af samma regemente Arwid Posse gjorde äfwen wehl sin flijt att bortjaga fienden och förtaga honom courage att holla wijdare stond och sig disperat deffendera wid desse palisader. Winnandes detta deras tappra förhollande det önskelige utslag, att fienden effter $3\frac{1}{4}$ tijmas deffension moste denna ohrt qwittera och öfwerlefwerera i de Svenskes hender och sig förfogandes till den ohrt jnnanföre, som förr förmehlt är. Under attackven blef jag af Öfwerste Sigrot nedersänd med 6 man till artolleriet att upphembta 200 st:n granater, och som Hans Maj:tt i utgången mötte mig och frågade, hwar jag skulle taga vägen, som sedan jag gifwit honom un-

derdånigt swar, gaf mig ordre att gå till bakars igen, emedan sådant intet wore nödigt, hwilket jag ock gjorde, berättandes bemälte Hr Öfwerste, att jag af Hans Kungl. Maj:tt wore contramanderad; blef alltså stilla ståendes på min wact, till des jag 2:ne tijmar dereffter blef aflöst.

Maj 11 Effter middagen kom Fälldt Herren Massepa till Hans Kungl. Maj:tt, som * effter 2:ne tjemars förlopp förfogade sig till sitt quartter uti byn Sucki. Samma affton kom jag åter på wact i transchen, under hwilken 24 tjemars wact blef 2:ne solldater och 3 Saporofwer på min post slagna. De första stodo på skjlldt wact, men de andra gick effter sin frija willja, när de wille, och woro frija för arbete i transchen och skiöto effter fiendens skjlldt wachter, af hwilka de ock dageligen några nederlade, emedan desse hafwa skiöna räflade byssor och äro des utan största dehlen goda skyttar.

12 Kom jag af wact om affton, men dock moste stå wid gewehret hela natten, emedan wij hade larm hoos oss, som dock ej owahnt war, effter wij det mest alla nätter

---

* Nämligen Mazeppa. — Det officiella högkvarteret var från d. 11 Maj i Zjuki och förmodligen red konungen esomoffast här emellan och Poltava, men snart tog han för jännan sin bostad i »Lilla Buditsche», en landtgård ett stycke NW om Poltava. Detta förekommer ej, så vidt jag kan finna, i någon samtida tryckt relation och har väl endast fasthållits af lokaltraditionen. Hultman beskriver stället som »en Wolokstuga, nedanför ett sandberg, straxt bakom våra approscher, ett litet kanonskott från Poltava». Kartan anger ett längre afstånd. Som vanligt då för tiden i Ukrajna fanns där en jordbänk att sitta på vid husväggen »utanför H. Majts fönster» (Gyllenkrok). — Cl. Grill (Ill. militärrevy 1898) berättar att stommen af det nuvarande huset, hvilket i afbildningen gör intryck af en rätt prydlig mindre landtgård, påstås vara från Carl XII:s tid. Det är förmodligen detta hus som finnes utmärkt med en flagga på kartan N:o 3 till E. Carlsons uppsats »Slaget vid Poltava». (Hist. Studier 1897). — Den 22 Juni (enl. Hultman d. 24) tog konungen sin bostad vid klostret straxt NO om Poltava.

hade och moste stå wid gewehret, emedan fienden drog hela sin macht tillsammans rundt omkring oss.

Om afftonen kom jag på wacht och passerade det Maj 13 dygnet intet något särdeles, utan förlorade wij den dagen 14 man Saporofwer och soldater, som fienden ihieskutit, då de första arbetade, men de senare stodo på sijna poster /: och war ingen dag under hela belägringen, att icke wij några man förlorade:/ hwaribland befantz sig 5 Swenskar.

Kom jag på wacht i transchen, derest Hr Öfwersten 15 Binou begynte temmeligen att canonera på staden samt inkastade också några glödande kuhlor ifrån dhe 2:ne batterier, wij redan hade färdiga, och som Hans Kungl. Maj:tt intet mehra canonerande denna gongen effterlåta wille, ty blef dermed uphördt kl:n 11 om affton, dock emot bemälte Öfwerstes willja, som jag hörde anholla om 6 tilmars tillstånd att blockqvera på staden, som han wille, då Hans Maj:tt skulle få sij[n] lust uppå densamma, men som Hans Kungl. Maj:tt klappade Öfwersten på axlan, kallandes honom Gross Vatter, samt bad honom intet wara så ond, wij finner wehl honom alltid, blef den gongen intet mehra derwid uträttadt. Kan man alltså ej annat sluta, än att Hans Kungl. Maj:ttz willja intet warit denna staden sig att bemächtiga, ty om han det wehlat, så har wehl större flijt derwid angewentz, utan lærer Hans Kungl. Maj:ttz jntention derhän allenast syfftat att härigenom proba, om fienden wille holla stond och staden förswara, effter som Hans Maj:tt alldrig kunnat honom dertill bringa sedan wid Holofzin.

Om morgonen bittida gjorde fienden larm på åtskilli- 16 ge ställen omkring oss, och under det samma inskickade 2:ne battaljoner under Brigardiern och Öfwersten Gollowijns commando till staden Pultava, hafwande samma med sig ett ansenligt partie kruth och kuhlor till de belägrade. Desse har wehl Hans Kungl. Maj:tt kunat förhinderlig wahra, så att de ej sin intention hindt werck-

stellig göra, der Hans Kungl. Maj:tt wehlat, emedan Hans Maj:tt tidig effterrettelse genom 3:ne ifrån posteringen utskickade expresser, som berättade, att ett fiendtligt partie redan wore till Worschla strömmen ancombne, gembwehl att de begynte der att gå öfwer. Derföre ock regementet stådt i beredskapp att afmarschera, der Kungl. Maj:ttz ordre kommit, äfwen wehl ock gardie, som redan war hela regementet församlat och stod wid klostret, som war strax wid staden belägit, men som Hans Maj:tt sagt, det man dem skulle passera låta, ryckte ej heller regementerna utur sijna campementer, hwarj de stodo, gardie på den ena wid klostret, och wij på den andra sijdan om staden. Dito kom jag af wachten.

Maj 17 Om morgonen blef man hwarse, att fienden har temmeligen på stadens ena sijda åt morastet och den stora öde marken fort satt att arbeta hwar på de ofehlbart under hela belägringen timbrat, emedan man hördt der stadigt natt och dag huggas, så att de woro temeligen när kombne Worschla strömmen med sin communications linia, hwar af man ofehlbart sluta kunde att fienden wille bemachtiga sig frij communication med staden, derföre blef af Hans Maj:tt befallt att Öfwerste Gyllenkrook skulle låta uppkasta ett werck der emoth, som kunde med starck wacht förses och således fiendens förehafwande förhindra, hwilket ock strax blef werckstelt medelst en stiernschantz, så att Öfwerste Leutnant Silfwersparre inmarscherade om afftonen i den samma med 200 man till wacht. Samma dag ankom ännu 2,000 Saporofwer, som skulle fortsättia arbetet, så att nu woro hoos oss med de, som blefwit slagne, 6,000 man af detta folcket.

Om afftonen kom jag på wacht i transchen, derest wij aflöste gardie, och antog deras poster, som till förende af dem warit besatte, och den yttre dehlen af transchen, war wij till förende stådt, bewachtades af Jönkiöpingz, Calmars och Cronebergz regementer, och möste dagligen

af Dahl och Hellssinge regementet gifwas på wacht 2 Capitainer, 14 Lieutnanter och Fendrickar sampt 540 man Corporaler och gemena. Och bekom jag min post med 24 man inom pallsaderne, der våra begynt att minera under fiendens nyss uppkastade werck in utj staden jnnanför deras först gjorde absnitt; och som denna war en fahrlig post och så när under staden, att des jnnewånare kastade uth döda kattor, stenar, wedträn, sampt ruttna rötter, hwar med de träffade Hans Kungl. Maj:tt 2 à 3:ne gonger då han war hoos mig, ty war Majorn Wrangel som åffast hoos mig om natten, och frågade mig, hwad der passerade. Gardie, som nu slapp att holla wacht här, moste nu giöra det samma i de uppkastade wercken neder under klostret att förhindra fiendens desseiner, som war för dem ock mycket beqwähmare, emedan det senare war rätt under klostret i dellden uthom deras campement belägit, men det första /:i transchen:/ moste de gå $\frac{2}{4}$ mihl, innan de kom till den ohrt, derest hehla wachten församblades, af orsak att de ej kunde gå gerade wägen öfwer delden, som låg emellan staden och oss, för fiendens canonerande skull.

Giorde de belägrade ett utfall utur staden och atta- Maj 18
qverade våra nyss uppkastade werck, hwar med wij söckte förhindra fienden, att han sin communications linia till staden ej fullborda kunde, som jag nest till förende förmeht. Hafwandes Öfwerste Lieutnant Silwersparre af Calmars regementet, som ock blef 3:ie dagen af sin nu undfångne blesseur död, öfwer samma att commendera, hwilken sig wehl tappert nog deffenderade med sijna hoos sig hafwande 200 man, men som fiendens forse war så stor, att den sig skantzarna enteligen kunnat bemechtiga, der icke en dehl af gardie bemälte Öfwerste Lieutnant secunderat hade, och fallit fienden i ryggen, hwilket honom ock obligierade att giöra wendning åth staden till bakars igen, tenkiandes sig således att sallvera, men som fienden nu fick gardie framför sig, och derjembte bekom besättningen af skant-

zen och de andre uppkastade våra redouter /: hwarpå ännu starckt arbetades:/ på ryggen, moste största dehlen blifwa på felltet liggandes, och en dehl sig försticka utj de under staden ännu qvarstående huus, som af våra eij kunat antändas, emedan de af canonerna ifrån staden deffenderas kunde, hwilka nu blef antende och den derutj flydde fienden uppbrend, så att af hela utfallet eij mehra skall wara inkommit än 200 man, som Brigadieren Collofwin sielf berättade, jembwehl ock några öfwerlöpare dagen effter confirmerade. Fångarne, som togos, blef till vårt regemente under fahne wachten lefwererade /: af Capitainen Leijonberg, Fendrick Stuart och Leutnant Feiff:/, emedan de för morastetz diuphet skull hade bettere att anlenda med dem på denna än på klostersiidan, derest gardie stod, och bestod samma af följande, des Commendeur, Brigadier Gollowijn, en Öfwerste Lieutnant, 1 Major, 2 Capitainer, 1 Fendrick, en Adjutant och 30 gemehna. Brigardier Gollowijn, som war Printz Menschenops swåger, blef strax till Hr Öfwerste Sigrotz kvarter inwist under wacht, derest han skulle blifwa och niuta sin förplägning, men de öfriga blef strax sedan de blef torra och de blesserade förbundne, effter Kungl. Maj:ttz befallning förde af Lieutnanten Arfwid Knorring af Helsingarna till hâfwet, derest Capitain Lagerhielm, Lieutnant Frölik och Fendrick Klöwerfelldt, som hade der postering, och war belägit $\frac{3}{4}$ mihl ifrån Pultava på samma siidan, som wij med regementet stod, derest de skulle förblifwa. Förlusten på vår siida war ÖfwersteLieutnant Silwersparre, som förr sagt är, Lieutnant Holldenkopp af Östgiöta regementet, 12 döda på platzen, 50 gemena blesserade; Capitain Smittberg och några andra officerare blef också samma gång sårade.

Denna attackven tog sin begynnelse kl:n wid pass 3 efftermiddagen och ändades kl:n wid pass 6. Wid min nederkombst ifrån wachten, under hwilken 3 soldater förlorades, ankom ock den med fångarna bortcommenderade

Lieutnanten Knorring, gifwandes den raport ifrån sig, att fongarne woro riktigt lefwererade effter Capitain Lagerhielms af gardies quittance, som ock war comendeur öfwer posteringen, som bestod af gardie och war på bemälte hoff.

Om morgonen heel bittida giorde fiendens Callmuc-
ker ett anfall öfwer Worschla floden och borttog öfwer Maj 19
300 officers och siutzhestar, som tillhörde granadier heller Major Gyllenstiernas battaljon af gardie, och sådant strax de dem om morgonen uthsläpte, emedan bemälte partie stådt utj den der wid belägne skogen förstuckne, så att icke en endaste kunde der af igen fåhs.

Samma affton kom jag på fahne och arrestant wacht, som stod strax wid Kungl. Maj:ttz kvarter. Och som kunskapp skall influtit, att fienden warit sinnad att willja perorse slå sig igenom till staden, ty afmarscherade regementet i tysthet kl:n 11 om affton till klostret och conjungerade sig med gardie och några andra regementer, som också ryckt dijt, men lågo eljest[?] något derifrån utj de närmast derintill belägne byarna. Fahnorne af begge regementerne läth Hr Öfwerste Sigrot genom Fendrickarne föras till wachten, hwilken af mig commenderades och bestod af 36 man och 2 underofficerare, lembnandes bemälte Hr Öfwerste mig de ordre, att jag skulle holla god wacht, och om något skulle förefalla, skulle jag adressera mig till General Major Sparre, som camperade på högden, något ifrån Hans Kungl. Maj:ttz kvarter belägen, till följe deraf affärdade jag feltwebeln af wachten till bemälte General Major och läth gie mijna ordre till kienna och der hoos förnimma, om General Majorn hade något att befalla, gifwandes [han] till swar, att det wore wehl och att han wille låta mig weta, hwad jag giöra skulle, der något föreföll, bedjandes mig imedlertijd holla god wacht, särdeles om Brigardirn Gollowijn, hoos hwilken jag strax wid regementetz afmarsch lät en underofficer blifwa jne hoos honom i stugan, sättiandes 1 skjlldt wacht för dörren,

och en utan för fenstret, hwilka jag hwar tijma lät aflösa, jembte lät gå 3 patruller om tijman till alla mijna utsatte poster, på det att dhe motte hollas wakande, och jag så mycket betre kunskapp inhembta kunde. Jnnan regementet afmarscherade, blef wachten försterckt med 75 man, som commendera[de]s af Capitain Elfström, Lieutnant Arwid Knorring och Fendrik Lijf, men bekom strax ordre, sedan jag dem till wissa aflösningar afdehlt, att förfoga sig till regementet med sitt manskapp och lemnades jag som jag tillförende war. Klockan wid pass ett om natten begynte fienden på att starckt bombardera åth klostret, der de wiste att våra stødo, ifrån sijna uppkastade werck uti moraset, i hwilket de redan giordt åtskillige batterier, med hwilket bombarderande continuerades till kl. 5 wid pass. Emedan som fienden sina desseiner så wijda ändrat, att han för den gången intet sitt upsåt fullborda sökte, wijdare än med bombarderande, ty har regementet uppbrutit ohngefehr kl. 7 ifrån klostret och ankom kl. 9 till campementet, då jag också strax lät lefwerera till Fendrikarna hwar och en sin fahna, som dem sedan wijdare till Hr Öfwerstens logement befodra skulle, och sådant effter bemälte Hr Öfwerstes ordre.

Maj 20   Blef jag aflöst utaf min wacht genom Lieutnanten Falkenwinge med lijka mycket manskapp, som jag hade, under hwilkens wacht Brigardier Gollowijn har giordt et prof att wilja sig ifrån sin fångenskapp befrija, i det han budit soldaten, som haft wacht om sig, en hand full medh dukater sampt tillsagt honom en officers charge wid Ryska armen och des regemente, men som solldaten ej wille sig der till beqvehma, utan sådant angifwit för Leutnanten, som sådant refererat för Öfwersten, ty blef bemälte Brigardier strax derpå effter Kungl. Maj:ttz befalldning satt till wachten och [måste] ligga således med den wachthafwande officern i en koijsa, som war giord af några faschiner, dock fick han alltid gå och spijsa uti Öfwerstens kvarter, men

starckt bewachtad. Solldaten, som wahr af Dahlregementet och angaf detta, blef recompancerat af Hans Kungl. Maj:tt med 30 ducater, så många har den samma karlen också åhret till förende af Hans Kungl. Maj:tt bekommit, för det han har tagit igen en fahna af fienden, som dhe eröfrat om morgonen, när de öfwerföll General Major Roosen wid Maletitiæ, och war samma Westgiöta regementet tillhörig, hwarwid våra hafft stor skada och än större hafft, der icke Dahlregementet, som legat $\frac{1}{2}$ mihl der ifrån, dem secunderat och fienden med åtskilliga dugtiga salvor påhelssat, att han blef förorsakad att taga flychten och intet afwacha gardie, som i fullt löpande också woro begrepne att secundera de nödlidande regementerne, i hwilken treffning och fiendtliga retirad denna solldat bekommit fahnan.

Om affton kom jag på wacht uti approscherna, då Maj 21 jag bekom en ny post längst till wenster, då man kom in uti transchen, som eij till förende warit besatt och war belägen wid det stora blåkhuset*, hwarintill våra söckte med all flijt att arbeta sig, blifwandes jag af Hr Öfwerste Sigrot sielf dijtsatt, hafwandes hoos mig af begge regementerne 32 man granadierer och des utan en corporal af finnarne, som stod utj linien, som gick åth pallisaderne, med 4 man, noch en underofficer med 12 man, som stod på sijdan, derest våra har begynt att brenna pallisaderna, hwilka jag också moste hafwa insende på effter bemälte Öfwerstes ordre; moste alltså dag och natt låta brinna lunta till granaternas påtändande, der det skulle behöfwas, sampt låta musqvettern hafwa bajonetten på musqvetten, och war detta den yttersta posten och fahrligaste, som war wid hela transchen, emedan jag moste allt draga mig effter arbetarena så fohrt som de hinde arbeta sig fram, dock så att jag blef ståendes på en ohrt, der jag mig best

* Se noten sid. 250.

deffendera kunde. Backom mig uti andra linien ifrån mig stod 150 man af Smäländska regementerne, som commenderades af 1 Major, 1 Capitain, 2 Lieutnanter och 2:ne Fendrickar. Klockan ohngefehr 10 om affton kom Hans Kungl. Maj:tt effter wahnligheten i transchen, då han ock kom till min post, då han ock frågade mig, när jag blef dijsatt. Swarade: nu af Öfwerste Sigrot, som då hade wacht; widare, utaf hwad regemente jag wore. Swarade: af Hellssingarne, derpå Hans Maj:tt sade, att de står ju wid Dahl regimentet, hwilket jag med ja besannade; wijdare, huru wij kommer att holla wacht här, emedan wij har ju wår post till höger i transchen, der på jag gaf till swar, att sådant mig obekant wore, då en solldat af Dahlregimentet sade: jag weth, att de kan intet lijta uppå någon af de andra regementerne, derföre moste alltid wij stå fremst, der något gieller. Hans Kungl. Maj:tt, som stod bredewid mig och hörde så wehl, hwad solldaten tahlade, som jag, frågade mig ändå, hwad han sade, då jag honom refererade på nytt des tahl, hwaråth han log. Wijdare frågandes mig, hwad jag wore betient? R[e]s[ponsio] Fendrick; huru långi jag tient? Rs:io i 7 åhr; om jag warit med i de actionerne, som Leuwenhaupt haftt i Churland och Littouwen? Rs:io ja, då jag gjorde begynnelse att berätta, hwad sig derwid till dragit. Men som Öfwerstarne Sigroth och Gyllenkrok kom, blef jag förhindrad, och gick då Hans Maj:tt ifrån mig och fölgde dem till arbetarena, som framman för mig woro, och kunde kl:n ohngefehr då wara 12. Klockan 2 gick Hans Maj:tt tillbakars till sitt qvarter att hwila.

Maj 22 Om morgonen begynte fienden att canonera ifrån detta blockhuset, hwar emoth jag stod, sampt kastade wid pass 30 granater till mig uti aproschen sampt stenar och wedtrån, emedan den ej längre war ifrån fiendens wachter, än jag kastade med stenar till dem och de till mig. Af dheras canonerande och granaters kastande bekom mitt manskapp ingen skada, men förlorade dock 5 solda-

ter, som de med sina reffelbyssor slog för stiernan, der de stod på sijna poster, som ock 7 Saporower, som gick också och luhrade på deras skjlldtwachter och wille dem på samma sätt skiuta, så att förlusten war denna dagen på min post allena 12 man. Det rummet, derest skjlldtwachten stod, har jag allt omkring med faschiner gjordt en blendning, och att de eij skulle sij skuggan af karlen, samt satte 1 qvarnsten uppå bröstwernet, igenom hwilketz håhl skjlldtwachten kunde see hwad framför sig passerade, så att han stod alldeles skott frij med hela kroppen, undantagandes qvarnstens hålet, som jag bad honom då och då sij utj; ja sådant oachtandes moste ändå dessa 5 brafwa swenska solldater sättia lifwet till och blef knall och fall liggjandes, igenom alla skotten woro gångne rätt igenom pannan och tinningen på dem. Hans Maij:tt, som kom kl. 10 ohngefehr upp till min post, hwilken blef hwarse blodet och hiernan ligga på marken effter de bortburne döda, gaf mig ordre att lembna denna posten obesatt, så länghi dagen wore, emedan man enteligen kunde höra, om fienden något anfall giöra skulle, hwilket jag ock i underdånighet effter lefde, så att jag ingen skjldtwacht hade utsatt om dagen. Kl. 2 effter middagen infant sig åther Hans Maij:tt, jmedlertid har Öfwersten Gyllenkrook låtit uthugga ett ansichte i en stock och den påklädt piruqve, cabus*, rock och oppstoppade armar, att man eij annat kunde se än det en karl war; denna moste jag lyffta hijt och dijt som hastigast upp och neder, att dermed encoragera fienden, som alltid låg i fullt anslag att skiuta, hwar de såg det rörde sig, så mycket mehra derpå att gie fyhr, hwilket de ock eij försummade utan 2 à 3 skott tillijka, så snart jag satte den aldrig så litet öfwer wallen eller bröstwärnet, här med hwar jag sysselsatt emoth 1 $\frac{1}{2}$ tijmas tijd, då Hans Maij:tt frågade mig, om jag

* Hög spetsig mössa, som tillhörde uniformen vid vissa regementen såsom Gardet, Livländska dragoner.

blef trötter. Jag wijste wehl min oförtrutenhet och swarade sådant med nej, dock sådant oachtandes tog han sielf denna blindningen ifrån mig och uplyffte den sielf några gongor. Nog kan jag wara förwissad, att öfwer 20 canon kuhlor och 300 bysse kuhlor richtades effter denna träbillden, hwaraf också kom, att cabusen blef med åtskilliga små kuhlor igenom båhrad. Sedan Hans Maj:tt, General Leuwenhaupt, General Major Stakelberg sig här med längi nog förlustadt, blef de benewenterade ifrån staden med 3 à 4 döda kattor och hundars samt ruttne rötters utkastande, med hwilka de också träffa Hans Maj:tt på axlan med en död katta, kastandes der hoos 9 á 10 leer och glaas granater till oss, derpå gaf Hans Maj:tt mig ordre att proba, om jag kunde hinda jn med 2 à 3 granater, emedan för oss, som stog nedrigt och i en trång graf, der man intet fick räcka ut sig, föll swårare att kasta till dem, än dem war swårt att kasta till oss, som hade högden och frija felltet; till underdånigt följe gjorde jag prob, den första hinde wehl öfwer de första pallisaderna, men blef liggandes utanför deras afsnitt och twärpalisader. Men med de andra 2 träffade jag just i hörnet jnnom pallisaderne, der de gick tillsammans, och de sig uppehöllt, desse oförskiemb[d]e människior, hwilket förmodde dem att den dagen afstå med sitt kastande, emedan de drog sig derifrån, blef alltså ej flera granater den dagen af mig kastade, emedan Hans Maj:tt gick bort och sådant ej heller war nödigt. Blef alltså den wahnliga tijden om afftonen af Fendrik Lijf aflöster.

Maj 23 Om morgonen kastade fienden 3:ne bombar utur sitt oppkastade werck uti kierret in i staden, i hwilka ofehlbart most warit ordre, emedan de ingen knall gaf ifrån sig, samma affton kastades ock i lijka motto sådana uthur staden, hwar af en utj våra hender kom, emedan den ej hindt till fiendens, utan wid våra werk blef upptagin, hwari belf funnit commendantens relation om hela garnizons

tillstond, som ock en afrijtning, hwad werck han till defension har låtit förfärdiga in utj staden, sedan de blef belägrade, hwad dehl våra af pallisaderna jnehade och jembwehl en afrijtning på våra der utanföre uppkastade werck och batterier, och allt sådant på Fransösiska skrifwit. Allt som fienden avanserade med sitt arbete utj kiet, gjorde våra några små werck och redouter der emoth, hwarmed dageligen continuerades. Samma affton kom jag på wacht och emoth tog min förra post, och war den hela natten öfwer mycket stilla, och fortsattes vårt arbete temeligen, att wij med vår linie war redan förbij blåckhuset kommen.

Kl:n wid pass 4 efftermiddagen gaf Miniör Capitainen Maj 24 Cronstedt till kienna, att fienden arbetade emoth honom och war ej mehr än ohngefahr 6 alnar ifrån honom, begierandes tillstånd af Öfwerste Cronman, som hade wacht i transchen, att få låta springa den samma minan, som han under fiendens hufwudwerck i staden förfärdigat, men som Hans Kungl. Maj:tt intet war närwarande utan bortrijden, kunde han sådant intet effterlåta; hoos deras Exellentzer Feltmarschalken och Leuwenhaupt blef också der om ansökning giordt, men de wille heller intet dertill gifwa ordre, jnnan Hans Maj:tt sielf wore wid handen, hwar af ock det fölgde, att fienden kl:n 6 ohngefahr träffat på minan och tog bort krutet för oss. Ty war det arbetet till intet. Den wahnliga tijden blef jag ifrån min wacht aflöst genom Fendricken Teetgren.

Blef jag frij ifrån wacht hela det dygnet, weth ej 25 heller något wara före luppit, än det att fienden giordt utfall utur staden i aproschen och ihuelslog Sergianten Jacob Leijon af Hellssingarna, som hade wacht med 12 man uti sappen, derest fienden borttog krutet för oss. Denna Sergiant har deffenderat sig till det yttersta, ja sedan han war af Ryssens bajonett igenomstuckin, har han dock fattadt i musqvetten med den samma och tagit honom

ifrån Ryssen, blifwandes ock strax derpå död, hafwandes musqvetten i begge henderna på sig och bajonetten igenom liffwet, men som fienden sig strax retirerat in i staden, då våra andra intet långt derifrån stående poster sig tillsammans dragit honom att secundera, lembnandes effter sig 2 döda, som de intet hindt att släpa in i staden med sig. Wij bekom med Sergianten 3 döda och 2 blesserade. Hans Kungl. Maj:tt, som kommit opp uti transchen, jnnan de burit neder de döda och blesserade, har sedt Sergianten, som ännu har legat i förr omtahlte positur, har han beklagat och sagt, at det har warit en braf karl. Och der han har blifwit wid liffwet, har han också ofehlbahrt wunnit fruchten af dess tappre förhollande medelst ett wackert avancement. Summan, under denna belägringen gick ingen dag förbij, utan wij förlorade någon man af regementet; af Helssingarna och Åfwansiö compagnie, som jag nu commenderade, har jag redan förlorat 5 af de besta soldaterne.

Maj 26 Om affton kom jag på wacht i för bemelte rum i approschen, derest alltid Hellsinge Fendrikarne kom, emedan de woro äldre än de af Dahl regementet, och giordes anstallt å nyijo att tända ellden på pallisaderne och bläckhuset, hwartill Fendricken af Östgiöta regementet Stockman blef bruckad, derigenom på des Öfwerste Apelgrens recommendation att komma till nåd igen, för det han duellerat för någon tijd sedan, och war dömbd att sitta i 3:ne år i arrest. Ty blef dertill tierebyttor, halm, faklor och andra præparatorier uppburne. Dock hinde sådant intet winna sin fullbordan under min wacht, utan natten der-effter, då sådant blef werckstelt, dock hinde intet ellden till blockhuset, utan förbrendt en dehl pallisader, som woro emellan min post och blockhuset, emedan Fendricken blef wit blesserad och igenom ryggen skutin.

27 Om affton kom jag åter på wacht i transchen och min förra post, då jag bekom ordre af Öfwerste Lieut-

nanten Starenflyckt, som den dagen hade wacht med Öfwerste Buckwalldt och Major Pistohl, att jag skulle holla god wacht, och der fienden skulle anfalla mig, skulle jag draga mig tillbakars åth Capitains posten, som stod i andra linien bakom mig, derpå jag swarade, att det wore bättre, om så tränga skulle, att Capitainen secunderade mig, än jag skulle wenda fienden ryggen och draga mig till honom, hwilket ej utan förlust aflöpa skulle, ja större än den jag hafwa skulle, då jag stod stilla, hwilka resoner Öfwerste Leutnanten illa upptog och hotade mig med krigzrätt, men som Öfwerstarna Sigrot och Buchwalldt kom i det samma der till och fick höra mina raisoner, höllo de mitt partie och det för det bästa, tahlandes ett och annat på Fransösiska sins emellan, då jag också blef Öfwerste Lieutnanten frij, seijandes att han intet skall wara längre borta, än han skulle sig kunna infinna, då något förefalla skulle.

Kom jag af wacht om affton, men moste stå j gewehr Maj 28 hela natten, emedan fienden begynte på diverse ställen att röra sig.

Giorde fienden ett utfall ifrån staden och öfwerföll 29 våra arbetare i approschen. J hwilcket utfall Lieutnanten Ruda och föraren Iserhielm blef slagne, hwilka woro commenderade med arbetarena dersamma städes. Samma affton kom jag på wacht och emoth tog min förra post af Fendriken Teetgreen.

Klockan 9 förmiddagen kom Hans Kungl. Maj:tt till 30 min post, då Hans Maj:tt blef hwarse, att luntan bran, frågade mig, hwarföre sådant skier; swarade, att jag hade ordre dertill, på det man alltid hade elld wid handen att antända granaterna med, när sådant påfordras skulle, samt att sådant skidt dag och natt, sedan jag först emot tog denna posten. Derpå gaf Hans Maj:tt till kienna, att sådant woro onödigt, emedan nu woro ondt effter lunta och moste derföre sparas, emedan man ändå alltid i

hastighet kunde få elld. Gaf mig så ordre att släckia uth henne, och att hädan effter ingen lunta skulle brinna. Hans Maj:tt begynte än ytterligare på att fråga mig, om det före löpande wid wåhra hafde actioner så i Churland som andra stellen, serdeles om den sidsta så kallade Lisniska action. Derpå jag ifrån mig gaf en underdånig berettelse och kunskapp, som jag i hastighet och sanningen likmätig kunde till wäga bringa. Hwilken discours och relation continue-
rade till kl:n war $\frac{1}{2}$ 12, då han afträdde och gick till sitt quarter att få sig math. Middagztiden moste jag draga mig med wachten närmare intill arbetarena, och som jag der wille giöra anstallt, att skjlldt wachten kunde få ett säkert rum att stå uppå, begynte Ryssarna på att kasta granater, som till tahlet woro 11, men de gjorde ingen skada. Effter middagen kl. 3 kom Hans Maj:tt åter upp, då han frågade, om något sedan har föreluppit, hwilket jag med neij beswarade, undantagandes det, att Ryssarne kastade 11 granater till mig och att dhe Gudi låf ingen skada gjorde. Derpå swarade Hans Maj:tt, att en granat intet kan giöra någon skada, eij äller någon bomba, så frampt icke den fäller just ned uppå menniskian. Derpå jag gaf åtskillige raisoner der emoth, att jag sedt det granaten har slagit behn och armar, jembwehl hufwudet sönder på karlen, som ock att bombar det samma giordt, hwar af jag ännu har en kiensel i min höggra axsel sedan 1705, då jag i Mitouska belägringen blef slagen af ett stycke utaf en bomb. Med mig holde ock General Adjutanten Schulltz /: som våra Cossaker fick fången, strax wij kom in utj Okrainen och öfwer Desna strömmen, hwilken redan en lång tid gick löst och uppeholt sig jembte Brigardiren Myhlenfelt* wid högqvarteret, hwilka förde sig icke allenast wehl upp, utan fölgde alltid med

---

* Nordberg uppger att Mühlenfels endast kortare tid stannat hos svenskarna. Här ser man att Carl behållit honom hos sig.

Hans Maj:tt, hwarest han färdades, desse har giordt sin edeliga contestation, att de intet wille gå till Ryssen igen. Eij heller tordes den senare sådant giöra, emedan igenom hans tillskyndan Czaren har snart kommit utj de Swenskes hender uti Grudno åhret tillförende, derest han ock gaf sig till fånga; den förra, som war Czarens humeur wehl bekant, förestelde sig eij heller något gott, för det brefwen, som han haftt till Kung Augustus, kommit i de Swenskes hender, af hwilka de kunnat aftaga deras stemplingar emoth oss, fastän han war oskyldig, har han ändå eij undwijkit ett swårt answar och straff derföre:/. Men som Hans Kungl. Maj:tt ännu intet wille troo att någon skade skulle komma af granater eller bombars kastande, så uphördes med denna discoursen, något dereffter kom General Adjutanten Möller, som tog Hans Maj:tt på sijdan, och sedan de något tahlitz wid, gick dhe utur transchen. Den wahnliga tijden slapp jag ifrån wachten.

Klockan wid pass 9 om morgon war jag på den Maj 31 högden mitt emot staden belägen, derest jag hade min andra wacht och wijste Hans Maj:tt, hwarest de red öfwer strömmen och in uti staden, som förr förmehlt är, på hwilket ställe nu war en Lieutnantz post af regementet, hwarest jag wille besee, huru wijda fienden avancerat wid sitt arbete uti kierret, som ock uppå våra der emoth gjorde skantzar och redoutter, finnandes jag der för mig Hans Kungl. Maj:tt, General Leuwenhaupt, Stakelberg, Öfwerste Sigrot och Taube sampt Buchwaldt. Kl:n $\frac{1}{2}$ till 10 begynte Ryssarna att skiuta /: på andra sijdan om kierret på den öde marken, derest han en stor dehl af sin arme camperandes hade i bredden wid kierret:/ med 72 canoner, som af Öfwerste Sigrot räknades, jembwehl ock jag, gifwandes der med Ryska lösen, nembligen 3 gonger, giörandes 216 skott tillsammans. Det resonerades wehl mycket om des betydelse, somblige mehnte, att Czaren wore sielf

kommen till armen*, somblige att det wore des födelsdag, några andra att det wore någon rysk helig dagh etc. Hans Kungl. Maj:tt frågade wehl Brigardirn Mühlenfelldt om des betydelse, men han gaf sin owettenhet till kienna, af det han intet war längi utj Czarens tienst och wid des arme. Här frågade Hans Maj:tt effter Neubauer, som för en lijten tijd sedan kom till oss, hwilken warit håffmästare hoos den Czariske printzen, men sig nu hoos oss uppehöllt, emedan det ryska lefwernet wille honom intet längre anstå, hwilken Hans Maj:tt wehlat fråga, om Ryssarna någon helig dag hade, men som han ej war till städes, gick Hans Maj:tt neder till sitt qvartter. Samma affton kom jag på wacht i transchen och den wahnliga posten.

- Junij 1 Om affton kom jag ifrån wacht och passerade det dygnet intet något särdeles.
- 2 Kom jag på wacht i transchen, men förelopp den dagen intet något särdeles, ej heller under hehla min wacht.
- 4 War jag frij ifrån wacht, dock moste regementet marschera om afftonen neder till kierret och der stå i beredskapp att emoth taga fienden, som warit sinnad att angrija våra redouter, som wij emoth deras uppkastade wärck der giordt, men som fienden sijna desseiner ändrat och samma denna gången oattaqverade lembnade, ty drog sig regementet af kl. wid pass 1 om middagen, som war den 5, effter General Major Stakelbergz ordre, i hwilken vår afmarsche fienden begynte starckt att canonera ifrån staden på oss, der före moste wij oss man effter man afdraga, på det fienden oss ingen skada dermed till foga skulle. Fienden har wehl tidigare oss på hellsat med sijna canoner ifrån staden, men som han ej hade kun-

* Den 1 Juni kom tsar Peter till ryska lägret, medförande friska trupper, enligt Kostomarow (Hist. Tids. 1883). — Då svenska tidräkningen var en dag före den ryska, måste här en feldatering finnas på någondera sidan.

skapp om oss, för än wij begynte att draga oss af, emedan wij stod beteckte i den stora emellan staden och redouterne belägne kiörsbähns skogen, woro wij derifrån temeligen befrijade, så att wij utan någon mans förlust ankom kl:n 2 wid pass till vårt campement.

Om affton blef wijd parolens utgifwande befallt, att Junij 5 jag skulle komma på häst wacht för hela regementz siutzen och officers hestarne.

Om morgonen kl:n 3 wid min ankombst till den ohrt, 6 derest alla wachter församblades och belägen emellan vårt compagnie campement och strax utan för Kungl. Maj:ttz quarter, fant jag wehl en dehl af manskappet /: som till tahlet borde wara 50 man och skulle lefwereras mig af Adjutanten :/ för mig jembte siutzen af största dehlen compagnier af regementet, men fehlade ännu af Majorns och Öfwerste Lieutnantens compagnier. Samma att framskynda red jag till compagnierne och angaf sådant för Lieutnanterne, att de dem strax skulle låta sig infinna på den ohrt, som för bemält är, i det samma jag blef hwarse, att Hans Kungl. Maj:tt låg på sijna blätta knän och gjorde sin bön till Gud wid ett stort trää* i gården, som för des quarter belägen war, hwilken bön förrättades med största devotion, så att jag det intet anskåda kunde utan öfwerflödiga tährars utgutelse, hwarpå jag mig till wacht paraden skyndade och öfwersåg mitt manskapp och lät dem sittaa till häst och afmarscherade i 3:ne divissioner, sedan jag wist manskapp förårdnat, som dref siutzen wid sijdan om marschen. Majorn Swijnhufwud kom också i afmarscherandet och gaf mig ordre, att mig ej långt ifrån campementet förfoga, utan det närmaste som jag kunde och beth befantz, hwilket jag ej närmare få kunde än $\frac{3}{4}$ mihl ifrån campementet, men watten ej närmare än $\frac{1}{4}$ mihl

* Kanske under den s. k. Carl XII:s ek, som ännu står kvar wid lilla Buditsche. Cl. Grill l. c.

något på sijdan der ifrån. Wid ankombsten dijt lät jag holla chorum och släpte så siutzen under en lijten plan, som med stark wacht rundt om besattes, på det jag så mycket bättre kunde holla dem till sammans och deffendera, om fienden något anfall giöra skulle. Middagztijden, när jag med beteckningen marscherade till wattnet att låta siutzen dricka, blef jag wehl hwarse i den der wid liggande skogen några Callmucker, men som de mig ej attaquerade, utan sig på sijdan gaf, marscherade jag derifrån och intog en annan platz med friskt gräs, den jag äfwen med wacht besatte. Blef alltså den dagen för fiendens anfall befrijad, och ankom jag kl:n 9 om afftonen till campementet och lefwererades hwart compagnie sina hestar ock manskapp oskadda. Hr Öfwersten Sigrot och Öfwerste leutnant Drake, som wid ankombsten stod på platzen, der jag hemförlåfwade manskappet att gå till sina compagner, frågade mig, huru långt jag warit borta, emedan hästarne nu woro mycket bättre fordrade, än de på någon tijd tillförende warit, hwilka jag gaf till swar 1 mihl. Derpå de sig förundrade, att jag fördristat mig att gå så långt, gifwandes jag derpå till swar, att närmare wahr alldeles intet beth för dem, emedan dhe förr wachthafwande officerarne alltid der haft sitt tillhold med siutzen. Wijdare utsporde de mig, om jag något fiendtligit hört heller sedt, då jag swarade: jntet annat än wid pas 30 à 40 Calmucker, som drog sig på sijdan ifrån mig, när jag wattnade siutzen. Derpå gjorde jag reverance och red till Majorn Swijnhufwud och rapporterade, att allt war riktigt med mig tillbakars kommit. Förfogandes mig derpå till campementet och compagniet. Den samma natten moste wij ligga wid gewehret.

Junij 7 Den wahnliga affton stunden kom jag på wacht i approschen och emothtog der min gamla post.

8 Middagz tijden moste jag draga mig utj en annan linia strax bakom arbetarena, då Capitain Ekman och

Lieutenant Perman af fortification blef blesserade, och kom kl:n wid pass 6 om affton, näst innan wachten blef aflöst ett sådant ohörligit slagregn, hwars lijke de, som längre lefwat än jag, sade sig alldrig hört eller sedt, hwilket ock uppfyllte approscherna med watten, så att det stod oss, som deri woro, mitt på lähret, ja hästar, som på fället legat döda, flöt derifrån bort, sökiandes sin undanflycht åth dahlar som nedrigare ohrter och till bäckar, som förr wåro[!] tårna, men nuu woro som stora strömmar och hade öfwer en pique diupt watten utj sig. Wid min nederkombst till compagniet /: som ock war utj en dahl, som war om werfd på des 3:ne sijdor med högder, camperande:/ fant jag tällten fulla med watten, ja så att min cofert der uti flyta kunde, der han har ledig warit, till hwilketz utloppz befordrande man moste giöra små dijken, hwareffter man enteligen sig derföre kunde begå. Dock gafs oss den natten ganska lijten roo för den grufweliga låthen, som den derpå ohrten warande myckenhet af skjildpaddor* hela natten öfwer oss med oroad, jembwehl myckenhet af flugor, som sig hoos oss församblat och af rägnen tagit i tällterna sin undanflycht. Summan, under hela belägringstijden hade man sig af ganska lijten natteroo och sömbn att fägna, emedan då man ifrån wachten war befriad, moste mest alla nätter wara i beredskapp och stå wid gewehret, om dagarna, då man änteligen säkrare wara kunde, förhindrade oss den öfwernatturliga wärmen och hettan, som oss alldeles afmattade och sömbn löse gjorde. Rätteligen må jag seija, att uppå en öfwernatturlig kall winter, som oss stor skada tillskyndade, fölgde ock en slijk sommar, som oss eij mindre mehn förorsakat, der wij denna tijden skohlat marschera, helst i sådant flacht

* Ukrainas kärsköldpaddor voro säkert mycket oskyldiga, när de bruka wara helt sparsamma med sitt hwäsande läte; snarare har det varit Bufo calamita eller något annat groddjur, som tillställt olåten.

land och stora fällter, derest watten intet war till finnandes, utan der städer och byar wore, äfwen så ondt war ock effter skugga, emedan inga skogar äller trän annorstädes fantz, än der städer och byar war.

Junij 9 Om affton emothtog jag min wahnliga post i approschen, då ock min swåger Petter Ahlström kom till mig, rätt i det jag uppmarchera skulle, hwilket förorsakade, att jag eij fick stort tahl wid honom, mindre fängna honom som sig borde, och war han då för tiden effter des berättelse Quarter-Mestare wid lijfregementet, af hwilken jag i marscherandet tog afskied af, helst som Kungl. Maj:tt ansåg wår afmarsch, och jag intet wille gierna hafwa någon följare wid division, helst som Hans Maj:tt intet sådant lijda kunde.

10 Middagztijden kom Hans Maj:tt till min post, derest han sig alla dagar åtskilliga gångor infant, särdeles effter afftonmåhtijden, då han wistades der hwar natt till kl:n 12, ja 1 och 2 om morgonen. Då Hans Maj:tt mig tillsporde, huru offta jag kommer på wacht, derpå jag underdånigst till swars gaf: den ene affton af och den andra på; wijdare om solldaterne också så giöra moste; swarade ja; derpå begynte knechtarne att swärja på N. N., kallandes honom * j kierret, förbannandes honom, för det han intet håller stånd i fältet. Hans Maj:tt, som så wehl hörde knechtarnas tahl som jag, frågade mig, hwad de sade, tagandes mig wid det jag sådant refererade med des högra hand på min wenstra axel, frågade, hwem de kallade i kierret, gifwandes jag också sådant till kienna, der på gick Hans Maj:tt bort ifrån mig, och blef sedan af Hans Maj:tt befallt, att här effter skulle dagligen kookas warm math och sändas i transchen och på wachterna till solldaterna, men hwad officern skulle få, tahltes

---

* Lucka i skriften, skulle naturligtvis stått: *den förbannade Pelle*. — Petre har ansett orådligt att skrifwa ut orden.

intet om, ej heller frågades, om de något hade heller eij; •
blef alltså samma affton den wanliga tijden aflöst.

Något för middagen blef Fortificatzions Capitain Ek- Junij 11
man och Lieutnanterne Perman och Lindroth af samma
stat begrafna strax vid des Major Hochmuth, som också
af sin blesseur här wid Pultawa för ohngefehr 3:ne wec-
kor sedan blef död och begrafwen. Majors tiensten wid
fortifikation förrättades af den älldsta Capitainen Dahlheim,
j Ekmans stelle avancerade Leutnant Schultz, och i des
stelle en Conductör af Leuwenhauptz armæde, hwars namn
mig obekant är. Elliest blef åtskillige officerare dertill
också brukade, som fortification något lijtet förstod, jemb-
wehl också Corporalen Rügel af drabanterne, som också
för några dagar sedan blef i hufwudet skuten. Samma
afftonen kom jag åter på wacht j den förre posten och
linien.

Om affton blef jag den wahnliga tijden af wachten 12
löst, och föreföll under den samma intet något särdeles.

Om morgonen kl:n 3 begynte fienden att kasta åtskil- 13
lige swåra bombar utur sitt uppkastade werck i kierret åt
den högden, som war belägen gehnt emoth staden, derest
en Capitains wacht stod af Dahl regementet, dock gior-
des dermed ingen skada. Samma dagh blef ock Fortifica-
tions Capitainen Mörling blesserad, hwar af han ock något
dereffter död blef. Samma affton kom jag på wacht och
emothtog den wahnliga posten i transchen.

Strax effter middagen kom Drabante Corporaln Boman 14
till min post och frågade effter Hans Kungl. Maj:tt, då
jag honom underrättelse gaf, att Hans Kungl. Maj:tt war
något längre fram i twärlinien i transchen, derest arbetet
blef fortsatt, och som jag råkade med honom i en discours,
spatzerandes af och till några gångor i transchen, och om-
sijder fölgde honom till ingongen åth twärlin[j]jen, derest
wij ock mötte Hans Maj:tt, då Hans Maj:tt tog mig i
rockknapparna och frågade, hwarifrån jag kom och om jag

hade något nytt /: emedan han ej annat tenckte, än jag skulle wara af Öfwersten uppskickad att relatera honom något:/ derpå gaf jag till swar, att jag hade wacht här i linien, derpå släpte han mig och begaf sig derifrån. Om affton blef jag effter wahnligheten aflöst.

Junij 15 Men effter Ryska stihlen den 14 inkom kunskapp, att den fiendtlige General Lieutnanten Heinske har natten tillförende passerat Worschla strömmen med 14 regementer, nembligen 6 till häst och 8 till foth, som ock warit beridna gjorde, förutan Cossaker och Callmucker, och den följande morgonen attackverat General Major Cruse, som stod i staden Stare Schanschara * äller Gambla Genschar med 4 regementer att bewachta de Weprekska och i åtskilliga andra ohrter bekombne Ryska fångar, som sig till tahlet skall befunnit 1 Öfwerste, 1 Öfwerste Leutnant, 2 Majorer och 16 öfwer officerare sampt 1,570 ringare officerare och gemena. Denna attackven har tagit sin begynnelse om morgonen klockan 3 och nådt sit endamåhl klockan wid pass 6, då fienden sig icke allenast den med en torr graf och pallisader omfattade och ifrån Pultava 2 mihl belägne staden Gambla Genschar med stärm sig bemechtigat, utan ock fångarna ifrån sin fångenskapp entledigat och med sig bortfördt, hafwandes fienden derhos icke allenast något manskapp af våra nedergjordt, utan ock 1 Major, nembligen Rebender af Rigska adelsfahnan, 1 Ryttmästare, 2 Lieutnanter och 1 Cornett sampt 25 underofficerare och gemena till fånga tagit; huru många på vår sijda äre döde blefne, kan man ej rätt få erfara. Af fienden skall ej heller många på platzen blifwit, som effter deras ägen berättelse och öfwerkombne skriftlige relation öfwer denna attackve skall allenast bestå af döde: 1 Fendrick, 1 underofficer, 58 gemehna och 39 hestar.

Blesserade skola de effter egen berättelse fått: 1 Esquadron Major, 5 Capitainer och 5 Secundcapitainer, 7

* Ст. СЕНЖАРЫ XXIV, 13.

Fendrickar, 7 underofficerare, 159 Corporaler och gemena samt 40 hestar. Är alltså detta den andra olyckan, som träffat General Major Cruse i des commando på en kort tid, och kan man wehl tillägga honom också härutinnan en lijten säker- och oförsigtighet, emedan han allenast haft i staden Gambla Genschar liggande den Rigiska adelsfahnan, som bestod af 160 och några man jembte några Saporofwiske Cossaker, hwilka fiendens forse och anfall motstånd giöra skulle, icke allenast de utan staden ankommande utan ock fångarna, som j detta tillfellet begynt med störor och stänger att slå uppå våra, till att sökia sin befrijelse. Men sielf stådt något der i från med de andra 3 regementerne, så att han eij de i staden warande så hastigt secundera kunde, som sig borde, emedan fienden, som med några regementer lagt sig emellan staden och honom, sådant förhindrat; allt derföre kunde eij annan utgång derpå följa. Här i staden så wehl som i Nyija Genschar uppkjöptes för reda peningar spannemähl för armen, öfwer hwilket Öfwerste Leutnanten Silfwerhielm disposition hade, hafwandes hos sig 600 man commenderat manskapp af alla cavallerie regementerne, som honom derutinnan behielpelig wara skulle.

Samma affton, sedan wachten blef aflöst och den gamla war afmarscherad till campementet, commenderade Hans Kungl. Maj:tt Capitainen Wijksten af Dahlregementet, som hoos sig hade Fendrick Swartzhoff af Helssingarna och 50 man underofficerare, corporaler och gemena, som nu kom på den förr omtahlte högden strax emot staden att få sin post, att marschera neder ifrån högden och ställa sig i den emellan staden och den warande dahlen rätt under staden, förmodeligen der med att försökia, om de belägrade skulle fördrista sig att giöra ett utfall utur staden och honom /: Capitainen: / derifrån drifwa. Hwartill de sig lijkwehl wid Capitainens neder kombst till den af Kungl. Maj:tt genom General Adjutanten Möller anwijste

platzen [fördristade], och det med en sådan hastighet och myckenhet af manskapp, att Capitainen nog hade att göra sig för dem att deffendera, till des han undsättning ifrån våra der något ifrån belägne redouter som ock ryttare posteringen undfick, då de sig effter 1 tijmas deffension retirera och staden intaga moste, hwilka blef till stadzporten convoyerade af Lieutnanten utaf lijfregementet till häst, Grefwe Bielke, som med sin esquadron bestående af 30 man fienden temeligen afbreck gjorde, hwilken Lieutnant war jembte en Rytthemstare och Cornett med 75 ryttare på den för omtahlte posteringen commenderade, då Hans Maj:tt sade, när han såg Bielke hugga så friskt på fienden med sin troupe: sij Bielken han går braf på, gjorde der hoos en glad min, der med till kienna gaf, att han war en älskare af en hurtig solldat, hwilket jag allt obserwera kunde, som stod strax utjembte honom på högden, derest jag först hade min wacht, men nu war med en Lieutnantz wacht besatt, och $\frac{1}{4}$ musqvett skott derifrån 1 Capitain med en Fendrickz wacht bestående af 60 man, till hwilken wacht Capitainen sig effter Kungl. Maj:ttz ordre sig åter instelldes, sedan han 5 man effter lembna moste af sitt manskapp. Blesserade fingo wij General Adjutanten Möller, 2 underofficerare och 10 à 12 man af regementet, men huru många ryttare och af de andra regementerne blifwit döda och blesserade, har jag ej så noga kunskapp inhembta kunnat, emedan de woro af många regementen, och ifrån oss något aflägzne. Samma affton blef jag tillsagd att den derpå följande morgonen förfoga mig på hestwacht.

Junij 16 Om morgonen kl. 3 infann jag mig på wacht paraden och lät till mig lefwerera 50 man och 2:ne underofficerare till beteckning, hwarpå jag afmarscherade till den ohrt, jag förra gongen war, derest ingen effter mig warit af de wachthafwande officerarne, och som fienden den dagen på åtskillige ställen starckt mowerade, ankom 3:ne expresser till mig och gaf mig ordre att se mig wehl före,

och sådant på Hr Öfwerste Sigrotz befallning, hwarföre ock Hans Maj:tt beordrat de förr något ifrån oss liggande infanterie regementen att draga sig tillsammans att stå utom oss och de regementen, som wid begynnelsen af belägringen tillstädes woro. Och som jag intet särdeles fiendteligit blef hwarse, undantagandes en Cossak, som kom spårnstreck på mig ridandes, i det jag middagstijden war begrepen att wisitera och förmana posterna till att se sig wehl omkring, hwilken jag också till fonga tog, sedan jag des hest bleserade med min pistohl, som jag emellan gehenget och lijfwet på mig hade. Afmarscherade alltså den wahnliga tiden till vårt campement, under hwilken marsch jag bekom genom Öfwerstens ordinantz-underofficier [ordre], att jag skulle gie noga achtning, att intet siutzen kommer ibland des [o: de] nyss ankombne regementernes, hwilken de utom sine regementers campement utsläpt, på det ingen af regimentz siutzen moste förlorat blifwa, derföre tog jag en annan wäg till det Saporofwiske lägret, hwilket så lyckades, att jag ingen af siutzen förlorade, utan allt riktigt ifrån mig lefwererade till compaignierne, gifwandes derom till Majorn Swijnhufwud raport om det förelöpande, som ock att 2:ne wackra hestar kommo öfwer felltet löpandes och instellte sig hoos regimentz siutzen, hwilka jag lefwererade till Majorns qvarter under wachten, till des Majorn kunde wid ordernes uttagande sådant wid högqvarteret, derest alla regementers Majorer alla afftonar sig infinna skulle, uplysa ock angifwa skulle, då han ock strax bekom kunskapp, att det woro en Capitains hestar af lijfdragonerne, som dem också strax afhembta lät. Cossaken, som jag tillfånga tog, lefwererade jag på Hr Öfwerste Sigrotz ordre till fahn wachten, hwilken mig om alla omstendigheter och det passerande under min wacht frågade. Wid ordernes utgifwande blef befallt, att siutzen skulle den andra dagen behollas wid regimentet och intet sleppas uth, och att strax om affton kl. 10 skulle commenderas manskapp till

den utjembte oss warande aspekogen att hugga löf och föra hem till compagnierna, hwar af hestarne den följande dagen och något mehra kunde spijsas utaf, hwarmed continuerades denna hela natten.

Junji 17

Om morgonen kl:n wid pass 3 blef regementet tillsagt att strax marschera neder till kierret och under staden att förhindra fienden, att han sina desseiner ej fullborda motte, emedan han natten öfwer dragit sin linia öfwer Worschla strömmen på högra handen om våra uppkastade redoutter, som war så starckt giordt och anlagt som en stor landzwäg, så bred att 16 man i bredden ordentligen marschera kunde, hafwandes samma förmehte frija passage på hwardera sijdan om sig en 4 à 5 alnars tiock walld giord af faschiner och mull, så att de för våra på högden något derifrån stående 6 canoner, som ock för vårt infanterie oskadda, frija och wehl betechte marschera kunde, helst som samma wallar hade högden af en mans längd. Fienden, som härigenom tenckte att bemechtiga sig frij communication med staden samt andra förmåhner, hellssade temmeligen friskt uppå oss, icke allenast med canon kuhlor utan ock med musqvetterie och granaters kastande, tenckiandes dymedelst att obligiera oss att lembna sig frijhet sina desseiner wijdare att fortsättia, i hwilken mehning han /: fienden :/ fant sig blifwa bedragen, emedan vårt musqvetterie och våra på högden stående 6 canoner /: hos hwilka dageligen en Öfwerste Lieutnant af artolleriet commenderad war, hwarwid Öfwersteleutnant Post sig nu befän:/ gaf så mycket de någonsin hindte fienden med salwor och canonerande att giöra, så att wij dem intet mycket skyldig blef. Derföre gjorde de också miene, som de wille gå öfwer bemälte ström längre bort $\frac{3}{4}$ mihl ifrån staden och på andra sijdan om håfwet /: derest Capitain Lagerhielm af gardie hade en postering, som förr omtahlt är:/ hwarest nu stod en cavallerie wacht, som commenderades af Capitain Gynterfeltt af lijfdragonerna,

mehnandes på sådant sätt att förmå oss att draga oss ifrån sig på detta stellet. Capitain Gynterfeltt, som jag sade hafwa wacht på andra sijdan om hâfwet, derest fiendens retranschement sig ännu mycket längre till höger streckte, gaf sådan fiendens öfverkomst till kienna genom 3:ne curirers affärdande till Hans Kungl. Maj:tt och Hr General Leuwenhaupt, som alltid war hoos oss, anhollandes derhoos om undsättning, emedan de kommo allt mehr och mehr öfwer. Ty resollwerade sig Hans Maj:tt, sedan han fick höra några små salwor der gifwas, att bemälte Capitain secundera, tagandes med sig lijfbattaljon af Dahl och Hellssinge regementet, till hwilken jag ock hörde, och commenderades samma af Öfwerste Sigrot, Öfwerste Leutenant Gertten och Majorn Swijnhufwud, tagandes wij kl:n 6 wår marsche på det alldra skyndsammaste i fullt löpande till den ohrt, derest fienden begynt att gå öfwer, derest wij kl:n 8 wid pass om morgonen anlende. Finnandes wij wid pass 12 à 1,500 man redan wara öfwer Worschla strömmen kombne, och höllo stond uppå en lijten platz, hafwandes de samma ännu för sig en lijten arm af sielfwa strömmen, som de ock passera moste, innan de oss angrijpa kunde, och som här war en ganska lijten platz, ty blef battaljon ståendes på wägen och i skogen, wendandes allenast flanqven emoth fienden, som temmeligen begynte att skiuta på oss. Hans Kungl. Maj:tt lät befalla, att en officer skulle träda uth med 16 eller 20 man och ställa sig wid gierdes gården, som war emellan wattnet, som fienden ännu hade att passera, och oss, att gie några få skått på dem löst tillijka. Dertill Leutnanten Warger af Dahl regementetz lijf compagnie af Hr Öfwerste Sigrot blef commenderad, hwilken ock blef anwist platz af Hans Maj:tt sielf, hwar han skulle blifwa ståendes, i hwilket ock /:högt för Gudh att beklaga:/ Hans Kungl. Maj:ttz dyrbara blod moste rinna, emedan han af en fiendtlig musqvette kuhla blef genom des wänstra foth igenom bå-

rad; och skiedde det kl. half 9 förmiddagen och Hans Kungl. Maj:ttz födelses dag. Hans Maj:tt wille intet låta sig mercka, att han någon skada fått, red något derifrån och kom till compagniet, der jag war och war begrepen att uttaga 24 man att holla wacht om de nu nyss hit ankombne Saporowiske Cossaker, som blef af Wenerofskj förårdnade att marschera in uti skogen att gie fyhr på fienden med sina skiöna räfflade byssor. Dem att bewachta för ankommande Swenska troupper, att de dem eij som fiender ansee skulle, utan som våra allierade, blef jag med bemälte manskapp och en underofficer af Hr Öfwerste Sigrot commenderad, att holla wacht om dem och sättia Swenska skjldt wachter omkring dem, som skulle afholla och förhindra, att dem af owettenhet intet af våra egna troupper någon skada skulle tillfogat blifwa, hwarom Masepas systerson Wenerofski anhölt. Frågandes Hans Maj:tt mig, hwar jag skulle taga wägen, derpå jag honom i underdånighet gaf mijna ordre till kienna. Derpå Hans Maj:tt foot för fot red sin wäg ifrån oss och jag begaf mig till Saporofwerne, att mina ordre effterfölja, kunnandes jag strax sluta, att Hans Maj:tt har någon skada wedar faritz, emedan han war nu något bedröfwad. Hans Maj:tt, fastän han war ännu oförbunden, skall sig effter wachthafwande officerns Fendrik Tetgrens beretelse /: som med fahnorne blef qvar utj vårt campement på det wahnliga wachtstellet, som war belägit bredewid Hans Kungl. Maj:ttz kvarter: / berättelse eij gifwit sig roo att gå inn i sitt bemälte logement, utan sig förfogat till den ohrt, der Hr Öfwerste Lieutenant Drake blef wid vårt uppbrot om morgonen med 2:a bataljon qvarlembnad att emothtaga fienden, som der med all forse wille framträngia till staden, hwilket ock wehl har hafft sin framgång och för dem lyckatz, der icke bemälte Hr Öfwerste Lieutenant sig så tappert deffenderat, och låtit /: när han förmerckte fienden blifwa sig för starcker, och wij något

manskapp af des stadiga canonerande och salvor förlorat :/ låtit för sig uppkasta ett bröst wern, som till manskappet[s] conservation och så mycket bättre försvar tiena kunde, hwilket ock med några canoner blef späckadt och fienden obligierade att draga sig utur detta sitt werck, emedan våra canoner kunde på ett gott styckie bstryka deras passage. Effter 1 tijas förlopp har Hans Maj:tt ridit till sitt quarter. Hr Öfwerste Sigrot marscherade med libbattaljon ifrån den ohrt, derest wij då woro, till att secundera den 2:a battaljon eller Hr Öfwerste Leutnant Drake, som med fienden temmeligen sysselsatt war, sedan Saporofwerne, som i skogen stod och jag hade wacht öfwer, gjorde fienden merkeligt afbreck med sitt skiutande, hwilket så mycket uträttade, att fienden moste draga sig ifrån den omtahlte holmen och wattnet in utj deras wid älfwen warande retranschement, effterlembnandes derwid på 100 eller mehra döda på platzen, men på vår sijda blef eij mehr än 2 bleserade, mötandes wij wid vårt uppbrått lijfdragonerne och Hr Öfwerste Wennerstedtz dragon regemente, som der skulle blifwa ståendes att observera fiendens företagande, och wij anlende kl:n wid pass 1 effter middagen till förr omtahlte andra battaljon, och som fienden redan dragit sig till bakars, sedan han förmerckt sijna anslag denna gongen misslyckas, war alltså der intet något särdeles att giöra för hela regementet, ty marschera wij med battaljon till campementet, effterlembnandes äfwen Hr Öfwerste Leutnant Drake med den 2:a bataljon.

Samma morgonstund har ock Hans Excellence Felt marschalk Rehnschöld warit uppsteld /: med största dehlen af den Swenska armen :/ på fältet emellan byarna Suckj och Petrofska, hafwandes Hans Excellence hoos sig Saporofwiske Felltherrn Masseppa samt några af des få troupper, till hwilka byar fiendens retranschement sig på denna sijdan streckt, warandet[!] det eller deras läger alltså $2\frac{1}{4}$ mihl i längden; till ett sådant armens uppställande på den

ohrten har gifwit Hans Excellence orsak, att fienden äfwen warit utur sitt läger på fältet ryckt och i ordning upsteld, men på ingenthera sijdan något begyntes; Hans Excellence Feltmarschalken, som i begynnelsen wid fiendens mowotion affärdat Drabanten Gref Douglas /: som han för sin adjutant brukade:/ till Hans Kungl. Maj:tt att rapportera, hwad der passerade, och att afhembta ordre, hwad han göra skulle, bekom ohngefähr middagztijden af den återkommande Grefwe Dugglas förspörja, att Hans Maj:tt har en blesseur undfått, hwilken eij andra ordre ifrån Hans Kungl. Maj:tt till Felmtmarschalken medbracht, än att han skulle göra, som han bäst finner, antingen honom angripa eller lembna, derpå har armeden fått ordre att rycka inn i sitt campement igen, dock att wara i god beredskapp. Blef alltså den dagen eij mehra företagit.

Junij 18

Om natten wille Ryssarne perforce trängia sig igenom till staden Pulltava, men som den öfriga dehlen af regementet och 3:ne andra infanterie regementer woro neder ryckte utj våra upkastade werck, som wij emoth fiendens wid Worschla strömmen göra låtit, hwilka i fullt anslag woro färdiga fienden att emoth taga, hwilka ock dem så bemötte, att fienden, förmerkiandes sin anwende möda wara fåfång, med några 100:de mans förlust moste denna plätzen och sitt i kierret nederlagde stora arbete, batterier, schantzar och retranschement alldeles förlöpa, så att den påföljande morgonstunden blef ett feuer werck deruti af våra Walloscher anstelltdt, i det de stack ellden derpå och allt sammans i aska lade, bringandes dhe till brennandet commenderade Walloscher till wårt regemente några fångar, som funnitz utj det fienteliga wercket, hwilka af matthet och dels af fyllerij äre såfwande /: effter fiendens skyndesamma aftågande:/ qvar blefne, kunde allt derföre sådanne eij någon särdeles kunskapp om fiendens förehafwande och hastiga afgang lembna, oansedt dhe derom nogsampt utspordes.

Förfärdigades wid vårt eller Mohra compagnie en Junij 19
sampfth eller heste-båhr, hwarpå Hans Maj:tt skulle föras.
Om afftonen kom jag i approschen på wacht och emoth
tog min förra och wahnliga post, och har wachten eij på
tweenne dagar tillförende blifwit aflöst, emedan wij woro
med hela armen alarmerade och stundeligen fantz i sådan
beredskapp, såsom dhe wachthafwande wara bör.

Om affton blef jag af Fendrik Teetgren aflöst och 20
förelopp det dygnet intet något sädeles.

Blef ingen wacht aflöst, utan den gamla blef ståen- 21
des, och giordes nu wid regementet anstallt till uppbrått.

Blef våra wachter aflösta, och aproscherna och våra 22
redouter blef af intet annat manskapp besatt än af
Södermanlenningarna, som commenderades af Hr Öfwerste
Weidenheim och Cronobergz-lähns Smålenningar, som
commenderas af Hr Öfwerste Cronman, besatt, hvilka
ock intogo vårt campement och de beqwemligheter, som
wij tillförende har oss betient, och uppmarscherade wij
med regementet på fältet, derest största dehlen af armæ-
den blef upsteld och ordre till battalje gifwen, emedan
fienden /: effter erhollen kunskapp:/ skall sig yttrat, som
han wille holla med oss på flacka feltet ett ordenteligit
och upprichtig fälltslag, derföre wij ock stodo i god ård-
ning uppställde, fienden att emottaga intill klockan 3 eller
4 effter middagen, då man förmerkia kunde, att fienden
sig ändrat och eij utur sin fördehlachtighet och starcka
retranschement wåga torde, oachtandes deras myckenhet,
som dhe af manskapp hade och dhe på fördrista kunde
emot dhe få tropper, som den swenska armen nu förtijden
war bestående, emedan regementerne woro mycket swaga
af den stora afgong, som dhe dhen förflutne tijden medelst
swåra marscher, hunger, kiöllld, battaljer, rangcontres och
Weprickska stormningen lijdit, ty marscherade hella armen
kl:n 1 qvart till 4 på andra sijdan om staden Pultava, och
blef allt infanterie stående wid ett der wid staden be-

lägit kloster, derest gardie förr under hela belägringen stodt, som ock nu åter inrykte; Hans Maj:tt i egen höga persohn blef ock der inlogierad. Men wårt och de andra regementerne blef stå[en]de der brede wijd i dhe stora kiörsbärs trögårdarna och små wijnbärgen. Cavalleriet drog sig något till wänster ifrån oss wid pass $\frac{3}{4}$ mihl, hafwandes wij hoos oss allenast till[?] för wachter Hr Öfwerste Schreitenfelltz dragon regemente. NB. Samma dag ankom Hr Clinckouström, som blefwit sänd ifrån Kung Stanislaus till Hans Kungl. Maj:tt. Hwad hans förretning egenteligen war, kunde man intet få erfara; wid det att armen war oppsteld, som för är sagt, utbrachtes ibland gemehne man ett tahl, som skulle bemälte Hans Kungl. Maj:tt i Pohlen stå 10 mihl ifrån oss — — — —

[Slutet af sidan är oläsligt.]

ÖFVERSTEN, FRIHERRE

C. M. POSSES

DAGBOK

1707—1709

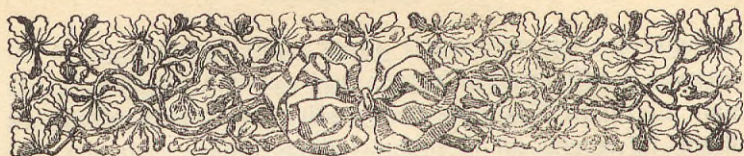

GEVIRSTEN JOURNAL

C. M. POSSER

DAGBOK

1707-1709

C. M. POSSES DAGBOK 1707—1709.

Journal vppå det som passerat ähr jfrån den tiden regementett opbrött uthur sina stånd qwarter, som war staden Wurtzen, staden Oschatz, staden Belgeln, staden Strehle och hâfwett Lamperswalde, hwar uthi regementett hafwer stått.

ANNO 1707.

Bekom jag order att regementett skulle bryta opp Aug. 10 om natten kläckan emellan 11 och 12.

Giorde wij oss marchfärdige och höllo predikan. 11

Bröt hela regementet opp om morgon kl. 5 och marscherade kring Strehle dhe compagnier, som närmast stodo, och satte sig öfwer strömen Elfven samma dag, och iag stodh i qwarter i Lamperswalde med lijf battalion, då wij hade marcherat 3 små mihl.

Bröt regementett opp och marcherade i qwarter ikring 13 staden Grosshajjn, hwarest 3 compagnier stodo i qwarter, och iag lätt samma dag öfwersätta lijf battalion öfwer Elfven och stodh i qwarter på hofwett Grödel, som war marcherat 2 stora mihl.

Stodh regementett stilla och så blef effter Hans Kongl. 14 Maj:ttz order bortsändt till Stettin 91 förafskedade af regementett och 2:ne blefwo qwar, en hoos ÖfwerstLeutnant

Gyllenkrok och en qwar i arrest wjdh regementet, så att det war medh underofficerare och gemena tillsammans 95 man. Leutnant Knorring blef medh dem commenderat att dhem lefwerera till Fältmarschalken Melin, och alla dhe förafskedade fingo af Hans Maj:tt nya råckar och byxor, föruthan en månadz tractamente, alla qwinfolken wjdh regementett, som woro öfwer Hans Kongl. Maj:ttz förordning, sändes ock tillijka medh bort åth Sverige.

- Aug. 15 Bröt regementett opp och marcherade omkring byn Schönfelt i qwarter, hwarest iag stodh i qwarter hoos en gammal Öfwerste och marcherade 2 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 16 Bröt regementett opp och marcherade igenom staden Königsbrück och stod iag [i] qwarter på hofwett Kunnersdorff, som war 2 $\frac{1}{2}$ mijhl.
- 17 Stodh wij stilla och så tog Capiten Kagge afskiedh och reste från regementet hemb till Sverige.
- 18 Bröt regementet opp kl. 5 och stötte regementet tillsammans och hölt predikan på wägen kl. 8, untagandes Major Stiernhöks och Drakens compagnier, som lågo uthur wägen, och gingo derifrån i qwarter kring Rosendahl, då iag stodh i Nausetitz i qwarter, som war för mig 1 $\frac{1}{2}$ mijhl och för dhe andra en dehl 2 mijhl.
- 19 Bröt regementet opp kl. 5 och marcherade till Mylkell och Lippitz, då iag stodh i Mülkell, som war 2 små mijhl.
- 20 Stodh iag stilla.
- 21 Bröth regementett opp och marcherade kring hofwet See—, derest iag stodh i qwarter, som war 3 små mijhl, då iag lefwererade af regementzcassan till Öfwerst Taubes regiment igenom Capiten De la Walle 8,000 d:r söllf:r m:t; desslikest rymbde samma dag en karl af Capiten Gab. Ribbingz compagnie och fyriderskiötten af för detta Capiten Kagges compagnie.
- 22 Bröt regementet opp om morgonen kl. 4 och marcherade kring Görnitz, då iag stodh i qwarter på hofwett Lissa en mihl från staden, då wij marcherat 2 starka mijhl.

Stodh regementett stilla, och då war iag i staden Aug. 23
Görlitz. Capiten Torstensson kom samma dagh från Hans
Maij:tt medh fullmachterna för officerarna.

Bröth regementett opp och höllt predikan på wägen, 24
hwarest officerarna blefwo förestälte, som deras fullmach-
ter hade bekomitt, och gingo till qwarter i byn Walldaw,
som war 2 $\frac{1}{2}$ mijhl.

Bröth regementet opp och marcherade öfwer bryggan 25
wijdh Segersdorff in i Slesien och höllo predijkan på
wägen, och gingo i qwarter till byn Ottendorff, som war
2 mijhl.

Lågh regementett stilla. 26

Bröth regementett opp och marcherade till Tomas- 27
walde, som war 2 mijhl.

Stodh regementett stilla, då iag lätt inrätta stånd- 28
qwarter för regementett kring om staden Hainaw.

Bröt regementett opp och marcherade till staden 29
Hainaw, derest iag stodh medh 5 compagnier, de andra
stodo der omkringh i näst omliggande byar.

Passerade intett. 30

Sammaledes. 31

Hölltz predikan på slottzgården. Sept. 1

Passerade intett. 2

Sammaledes. 3

Passerade intett. 4

Kom Hans Kongl. Maij:tt effter och marcherade medh 5
drabanterna igenom Hainaw till staden Liben, då iag ock
följde Hans Maij:tt till Liben.

Stodh Hans Maij:tt stilla i Liben, hwarest iagh ock 6
hwar medh.

Bröth Hans Maij:tt opp från Liben, då iag reste til- 7
bakars till Hain[aw] och hade order medh migh om march.

Bröth regementett opp ifrån Hain[aw] och höllo pre- 8
dijkan en lijten half mijhl derifrån, till en by Brauersdorff,
som war 3 små mijhl.

- Sept. 9 Bröt regementett opp och marcherade till staden Steinau, derest iag medh 2:ne battalioner stodh, och dhe andra 2:ne battalionerne stodo i byarna deromkring, som war 2 stora mijhl.
- 10 Bröt regementett opp, men bryggan öfwer Odern, som gick sönder, hindrade oss, att wij intett kunde komma öfwer förr än kläckan 12, och marcherade iag medh 2:ne battalioner till staden Hernstadt, och kommo intet fram i qwarter förr än kl. $\frac{1}{2}$ 10 om afftonen för dhen swära sandvägen skull, som war $3\frac{1}{2}$ mijhl.
- 11 Bröt regementett opp kl:n 8 om morgonen och marcherade uthur Schlesien, hwarest officerare så wähl som dhe gemehna hafwa niutett huusmanskost, så länge dhe dher hafwa warit, och marcherade igenom staden Rawitz, hwilken Muskoviterna tyranskeligen hafwa igenom Schultz låtitt afbränna, att icke ett huus war mehr att see, till staden Gerken, hwarest regementett tillförne stått, som war 2 mijhl.
- 12 Stodh regementett stilla.
- 13 Bröt regementet opp om morgonen, och marcherade iag till en by, som heter Strelse, hwarest Hans Maj:tt stodh i Pogorcelle, då wij först bekommo assignationer på wissa parifier* kring Cobolijn att uppbära proviant af för regementett, och samma natten om morgonen uthj Gerken rymbde mina två lättfärdiga påikar Hans Georgen och Carl ifrån mig. 3 mijhl.
- 14 Stodh regementett stilla.
- 15 Stodh regementet stilla, och hölltz predikan, då Hr Capiten Gyllenstierna kom ifrån kongzwacht och berättade, att wij hade bordt marchera dagen föruth, och att Capiten Tiesensten ej förstädt rätt dhe order, som Hr ÖfwersteLeutnant Gyllenkrok honom gifwit, och berättade der hoos, att Hans Maj:tt stodh i Jarotzin.
- 16 Bröt regementet opp och marcherade iag till byn Gura, som war $2\frac{1}{2}$ mijhl.

* Parafia (polskt ord), socken.

Brött regementett opp och marcherade till Sierkowa, Sept. 17
hwarest hofwett alldehles war ruinerat af fijenden, som
war 2 mijhl.

Bröt regementett opp och marcherade öfwer Warta 18
strömmen, hwarest regementett måtte kläda af sig och gå
i wattnet öfwer denna strömen, och marcherade till staden
Pistrij, som war 2 mijhl, och kom regementz pagaget seent
öfwer, i det dhe måtte wänta, till dess artolleriet hade
gordt brygga öfwer.

Bröt regementett opp och skulle gå i ståndqwarter, 19
men måste om natten stå i Biegganowa, af orsak att rust-
mästaren af Hr Capiten Johan Ankarhielms compagnie in-
tett buritt ordena rätt till Hr Majoren.

Brött regementet opp och gick i qwarter, nemligen 20
lijffbattalion medh Major Stiernhöks compagnie i byn Sockol-
nickij, granadier battalion i byn Mlodzevitza, Capitens[!] Horn
medh 5 compagnier i Biegganowa, i Zielencin Capiten
Drake medh 6 compagnier.

Hölltz predijkan. 21

Hölltz predijkan. 22

Passerade intett. 23

Sammaledes. 24

Passerade intett. 25

Sammaledes. 26

Passerade intett. 27

Sammaledes, då hade man myckett att bestella, innan 28
man kunde lefwerera dhe Schlesiska skiushästarna tillbaka.

Hölltz predikan och skickades resten bort af de 29
Schlesiska skiusshestarna.

Passerade intett. 30

Stodh regementet allt stilla och högqwarterett stodh October 1
stilla i Slupza. Då war mycket ondt effter prowiant och
foragie, effter regementerna stodo så tätt tillsammans.

Passerade jntett. 2

Sammaledes. 3

- October 4 Passerade intett.
5 Sammaledes.
6 Hölltz predijkan.
7 Passerade intett.
8 Sammaledes.
9 Efwenledes.
10 Sammaledes.
11 Hölltz predijkan.
12 Passerade intett.
13 Hölltz predijkan.
14 Passerade intett.
15 Sammaledes.
16 Sammaledes.
17 Efwenledz.
18 Hölltz predijkan.
19 Ankommo dhe recreuter ifrån Gripzwall, som hafwa stått 1 åhr dher, hwilka Capiten Palmfelt af Biörnbergz battalion 5 männingar har haftt commando öfwer, och war Hans Maj:tt der sjelf tillstädes, då dhe uthdehltes till regementett och gjorde mig dhen nåden och spijsade i mitt qwarter.
20 Hölltz predijkan.
21 Resolverade Hans Kongl. Maj:tt, att en Fendrich skulle förordnas till wijdh hwart compaignie, så att 48 Fendrichar äre nu in alles wijdh regementett.
22 Passerade intett.
23 Sammaledes.
24, 25 Passerade intett.
26 Ankommo dhe recreuter ifrån Sverige, som Capiten Lindschiöldh brachte uth, hwilka blefwo samma dagh uthdehlte, då Hans Maj:tt ock sielf der war tillstädes, när dhe uthdeltes till compaignierna och sedan deet war förättadt, gjorde Hans Maj:tt migh den nåden och blef hoos mig till middag.
27 Hölltz predijkan.

Hölltz predijkän.

October 28

Passerade intett.

29, 30, 31

Hölltz prädikan.

Nov. 1

Bröt regementet up kl:n 8 om morgonen och marcherade igenom Slupza, hwarest Hans Maj:tt hade stått i kvarter, hwilken ock den samma dag hade upbrutit, och marcherade regementet till Mlodigeo, som war $1\frac{1}{2}$ stark mihl.

Stod regementet stilla och höltz prädikan, då jag ock begick Herrans högwördige nattward, och kom Capiten Siöblad till regementet med 32 pontoner med order ifron Hans Maj:tt att dhe skola föllia regementet.

Bröt regementet upp och marcherade till Jablonka och stodo där omkring i byarne och stod jag sielf i Bocklewo med lij bataillon, och marscherade $1\frac{1}{2}$ mihl.

Bröt regementet upp och marcherade till Biscupitze 5 och stod regementet där omkring i byarne, jag sielf stod med twänne compagnier i byn Astrowantz, som war $1\frac{1}{2}$ mihl.

Stod regementet stilla. 6

Bröt regementet upp och marcherade till Wostrowoth, 7 som war $1\frac{1}{2}$ mihl.

Bröt regementet up och marcherade till Rezitze, som 8 war 2 mihl.

Bröt regementet up och marcherade till Jendrowitz, 9 som war 4 mihl.

Bröt regementet up och marcherade till staden Wladislaw, som Pålackarne kalla Wrotzloweck, hwilket war 2 mihl. Hans Kongl Maj:tt gick där hela natten och lät Wolocherna simma öfwer till andra landet och recognoscera, hwilcka kommo tillbaka om morgonen kl:n 3 och brachte 2:ne fångar med sig. Hela regementet stod i Wretslaw, hwilcken war doch een liten stadh; regementetz

* I handskriften står samma datum (d. 9) två gånger.

subsistance qwarter woro där ifron 6 a 8 mihl tillbaka. Fienden hade sine påster gent emot oss i een liten by, att wij kunde dem dageligen see.

- Nov. 10 Om morgonen bittida reste Hans Majj:tt ifron mig kl. 4 till sitt qwarter Wienith, och höltz prädikan, hela regementet tillsammans.
- 11 Passerade intet.
- 12 Begyntes på att arbeta på den första bryggan öfwer Weixeln.
- 13 Continuerades med arbetet.
- 14, 15, 16 Sammaledes.
- 17 Hölltz prädikan och effter middagen continuerades med arbetet.
- 18 Sammaledes, då ock Cosacherna kommo ned till stranden och skuto på oss, då iag lät Capitein aff artolletriet skiuta på dem några styckeskått och råkade een af deras hästar, hwilcka straxt där på drogo sig bort.
- 19 Continuerades med arbetet, då Hans Kongl. Majj:tt gick sielf öfwer med 300 man af regementet, som satte sig öfwer med små båtar och Major Appelgreen commenderade dem, och så snart Hans Majj:tt kom till landet, woro Cosacherne aldeles borta, hwilcka drogo sig till Plotscho. Hans Majj:tt war där hela natten, och arbetades på bryggan till kl. 10 om natten.
- 20 Continuerades med bryggan och blef han färdig kl:n 12 om middagen, då Hans Majj:tt reste hem, och det commenderade manskapet drog sig tillbakars igen.
- 21 Begynte wattnet mycket till att wäxa, samt ock starck frost.
- 22 War wattnet wuxit så stort, att den första bryggan wart half borttagen.
- 23 Dref så stark iis och continuerade med wattnwäxningen, att alle 3 bryggorne blefwo aldeles borta.
- 24 Hölltz prädikan.

Kom en Turkisk Aga till Kånungen i Pohlen, hwilcken Nov. 25, 26
sedermera hade sin audience hoos wår nådigste Kånung.

Passerade intet. 27

Passerade intet. 28, 29, 30

Höltz prædikan. Dec. 1

Passerade intet. 2

Begyntes på att arbetas andra gången på bryggan 3
öfwer Weixeln och lät Hans Maj:tt [hemta] en hoop victiner
ifron Polotsch, som där till brukades, och Öfwerste Sigroth
af Dahle regementet war där till ordinerat, som skulle tillse
att bron blefwe bättre och fastare satt än den förra, haf-
wandes med sig een Capitein benemnd Stråle, som ock
skulle passera för byggmästare.

Continuerade[s] immer fort med bryggans arbete. 4

Continuerades äfwen med bryggans förfärdigande. 5, 6, 7

Höltz prædikan. 8

Continuerades likaledes med bryggans förfärdigande, 9, 10, 11
då hoon blef [o: blef] om afftonen färdig.

Passerade intet. 12

Sammaledes wed regementet, allenast att Östgiöte 13
regementet till häst marscherade öfwer bryggan på andra
sidan.

Passerade intet, utan Östgiöte regementet continue- 14
rade att marchera öfwer bryggan.

Höltz prædikan. 15

Passerade intet, utan begyntes starckt att frysa. 16

Passerade intet. 17

Sammaledes, allenast då begyntes issgång i Weixeln. 18

Sammaledes. 19

War issgången öfwermåttan starck. 20

Gick bryggan bort emellan både hollmarne kl:n 12 21
om middagen.

Gick den långa bryggan bort med alla victinerne, 22
som war wed andra landet, och höltz prædikan.

- Dec. 23 Hade strömmen lagt sig wed den första bryggan, som blef qwarståendes wed staden.
- 24 Hölt Öfwerste Sigroth på med Ribatski att willia sätta strömmen med små båtar helt sent in på afftonen, då Hans Maj:tt sielf ock war tillstädes.
- 25 Hölltz 2:ne prädikningar och Öfwerste Sigroth continuerade med iss-sättningen.
- 26 Continuerades med iss-sättningen.
- 27 Om morgonen war hela isen satt öfwer strömmen; ordsaken war att dhe hafwa satt strömmen wed Thorns brygga.
- 28 Kom deras fälck, som beguto isen med watten.
- 29 Hölltz prädikan och effter den samma lät iag öfwer-sätta regementz bagaget på andra sidan och kiörde ingen wagn ned wed regementet, allenast Öfwerste Leutnantens brödwnag; pontonerne lät iag ock samma affton öfwer-sätta på en annan wäg öfwer isen.
- 30 Bröt regementet up kl. 7 om morgonen och defilerade öfwer isen och marcherade till Plomiani, 3 mihl.
- 31 Bröt regementet up och marcherade till Brutzin, två mihl.

ANNO 1708.

- Januari 1 Bröt regementet up om morgonen kl:n 4 och hölt prädikan på wägen kl. 9 och marcherade till Hosloro 4 mihl. Hans Maj:tt hade marcherat till staden Dobrin och Major Appelgren hade med de compagnierna, som war hoos honom, marcherat igenom staden kl. 9.
- 2 Bröt regementet up och [marscherade till] staden Rations, men iag stod på ett litet håf straxt der brede wid, Serenimie benemdt.
- 3 Stod regementet stilla.
- 4 Bröt regementet up kl. 9 och marcherade till Luciewo, $1\frac{1}{2}$ mil.
- 5 Höltz prädikan och regementet stod stilla.

Höltz prädikan och regementet stod stilla. Januari 6

Bröt regementet up och marcherade till Lechowow, 3 7
mihl.

Bröt regementet up och stod i Paulowo, men iag 8
stod i Regnowow, 3 mihl.

Bröt regementet up och marcherade till Klinogowow 9
minor.

Bröt regementet up och marcherade inåt dhe swåra 10
kiärren, hafwandes den dagen swåra och diupa difileer att
passera. Regementet stod i en liten stad Corsellie, men
iag i Büdki vägen åt Rakuwa, 2 $\frac{1}{2}$ mihl, och war ingen
menniskia hemma i byarne, utan alle åt skogen.

Bröt regementet up och skulle marchera till Zere- 11
winska, men fick contraorder att marchera till Brodowi-
liunka, stod alltså regementet där omkring i skogztorpen,
men iag i of:de by Zielesna.

Stod regementet stilla och hölltz prädikan. 12

Bröt regementet up och marcherade till Brodowiliunka, 13
som war 1 mihl, men Major Stiernhök måtte marchera med
6 compagnier 1 mihl fram åt skogen, effter som snapha-
narne hade fält igen skogen och vägen för Hans Kongl.
Maij:tt, så att Hans Maij:tt måtte stå på skogen öfwer nat-
ten, till dess Hans Maij:tt sjelf måste leta sig een wäg ige-
nom kierret och gick till foot med furier och furierskyttar,
och hade wij den dagen en farlig wäg att marchera uti.

Bröt regementet up och kom till den samma defilee, 14
där Hans Maij:tt stod med dhe 6 compagnier med Major
Stiernhök, då man arbetade och förfärdigade bryggan, emed-
lertid skiöt Fältmarskalk Renskiöldz skytt ihjäl en af dhe
bönderne, som kom fram och wille capitulera medh Hans
Maij:tt, och marcherade till Missinika, derest prästegård wäl
war bygd, hwarest iag hittade 2:ne silfwerkalckar, som
stodo nedgräfdde i huset, och ingen war hemma.

Bröt regementet up och kom Hans Maij:tt och wände 15
om marchen och förde oss på den vägen åt Wielkowi-

liunki, som war den skiönaste by bebygd, som jag sedt i Pohlen, hwarest wåre fourier skiöt ihiäl en af dhe skiälm-ske bönderne och marcherade wij till Clisiakin och war een swår och farlig defilee den dagen 2 mihl. 6 compagnier bléfwo qwarstående hoos Hans Maij:tt medh Major Stiernhök.

- Januari 16 Bygde wij een lång brygga färdig och marcherade regementet omkring Novaruda i qwarter och war den dagen ock en mycken swår march och defilee, om afftonen när man kom fram, sprang 2:ne bönder bort, den ena fick man straxt fast, den iag lät strax giöra ned i fångarnes närwaro. Fourier och furierskyttarne med Regementz Qwartermästaren hade gått galit och kom intet till oss den natten.
- 17 Bröt regementet up och marcherade till Zerwonie, 2 mihl, och war sammaledz den dagen swåra defileer och kom regementet då först utur kiärren och effter Kongl. Maij:ttz befallning lät iag giöra ned een af dhe snaphanarne, som hade fört hans fourier och fourierskyttarne på een galen wäg in i moraset, derest een furirskytt blef af snapphanarne dödellig blesserat.
- 18 Bröt regementet upp och marcherade igenom staden Colno till Skrodawilki en god half mil ifrån staden Wonzons, därest Hans Maij:tt stod, och marcherade wij den dagen 2 mihl.
- 19 Stod regementet stilla och höltz prädikan.
- 20 Bröt regementet up och marcherade till Modella, 2 mil.
- 21 Stod regementet stilla.
- 22 Bröt regementet up och marcherade till Klimaziviæ $2\frac{1}{2}$ mil, derest Öfwerst Leutnanten Hammarhielm ankom ifrån Elbing med de recreuter, som där har warit för regementet.
- 23 Bröt regementet up och marcherade öfwer den långa skiöna bryggan, som war öfwer 3,000 steg lång, hwillcken ryssarne hade uprifwit uti det stridaste wattnet, hwarest wåre måtte giöra een flotbrygga, öfwer hwillcken heela armeen måtte passera, och marcherade regementet till Zobietski $2\frac{1}{2}$ mihl.

Bröt regementet up och marcherade till Calinolf och Januari 24
 Woitofzie, då jag i en stor prästegård låg, hwarest de 6
 granadier compagnier marcherade bort med Hans Maj:tt
 2 mihl därifron och fienden lätt se sig wed bemälte batai-
 lon. Hans Kongl. Maj:tt war sjelf där hoos, och när våra
 gjorde sig färdige och wille marchera på fienden, bran ge-
 wäret af för een af dhe våra och skiöt ihäl en sin camrat
 af Sten Arfwedsons compagnie. 2 mil.

Bröt regementet up och kunde intet hålla prädikan 25
 den dagen, af ordsak att regementet war så dispaserat och
 i så elake wägar, och marcherade Kongl. Maj:ttz qwarter
 förbij, effter han stod stilla med dhe 6 compagnier, till ett
 häff benemdt Trockimofka, 3 mihl.

Stod regementet stilla och höltz prädikan, där Hans 26
 Maj:tt war hoos mig om morgonen och marcherade längre
 fram med dhe 6 compagnier, som stod hoos honom.

Bröt regementet up och marcherade Hans Kongl. 27
 Maj:ttz qwarter förbi, som stod stilla, och dhe 6 granadier
 compagnier, som war hoos honom, och hade Hans Maj:tt
 rest bort om morgonen kl. 5 med ett partie af lifregemen-
 tet effter fienden, effter han hade kundskap om honom,
 och marcherade regementet till en stad benemd Zidra 3 mil
 och hade regementet den dagen en farlig elak march.

Stod regementet stilla och kom General Adjutanten 28
 Thure Hård ifron Hans Kongl. Maj:tt och berättade, att
 Hans Maj:tt hade förfölgt fienden alt intill strömmen vid
 staden Grodno, hwarest fienden hade upkastat bryggan.
 Hans Kongl. Maj:tt hade giordt ihäl ett partie af 30 man och
 fått en hoop till fånga, och om morgonen emot dager lät
 Hans Maj:tt Wolocherne leda hästarne öfwer isen, som war
 söndersågat, och sedan gick Hans Maj:tt sjelf öfwer och
 tog hela partiet med sig in i staden Grodno, som fienden
 hade förlåtit, och lät reparera bryggan, och berättade, att
 Hans Maj:tt hade befalt, att wij kunde marchera effter rege-
 mentetz beqwämlighet.

- Januari 29 Stod regementet stilla och sökte till att skaffa sig proviant och lät jag dhe 6 compagnier, som Major Appellgren hade hoos sig, stöta till regementet igen. Hans Kongl. Maj:tt hade den natten blifwit attackverat i staden Grodno * af fienden med 3,000 hästar, och blef fienden strax repou-serat utan någon förlust af Hans Kongl. Maj:tt.
- 30 Bröt regementet up och marcherade till een by Tarta-ri, 3 mihl.
- 31 Bröt regementet up och marcherade öfwer bryggan wed Grodno till en by Resota, hwarest regementet stod, omkring 2 mihl.
- Februari 1 Fick regementet sent order kl:n 10 om dagen och bröt up, marcherandes till Bielziza 2 $\frac{1}{2}$ mihl och kom sent i qwarter.
- 2 Höltz prädikan och bröt regementet up och marche-rade till byen Sputza 3 mihl och war där alt ruinerat af fienden och mycket swårt effter profwiant.
- 3 Bröt regementet up och marcherade öfwer swäre och farlige defileer den dagen och blef mycket förhindrat af höggwarteretz bagage att skaffa det fort och stodo i byen Bojari ** men en deel i staden Ziambrowo ***. Regemen-tet marcherade 5 mil den dagen.
- 4 Bröt regementet up och marcherade igenom Konun-gens qwarter, staden Basiliski † derest Hans Maj:tt stod stilla, till en by Waworka †† 2 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 5 Stod iag stilla med 15 compagnier, men de andre 9 marcherade och stötte fram till regementet. Hans Maj:tt marcherade den dagen regementet förbi.

* Гродно, XV, 13. Härifrån — den vestligaste del af »treverst karta», som är utg. tillgänglig — skall hänvisas till denna. Där in-gen hänvisning skett har namnet ej återfunnits.

** Вождары XV, 3.

*** Демброво XV, 3.

† Василишки XV, 4.

†† Ваворка XV, 4.

Bröt regementet up och marcherade till staden Lida*, Februari 6 som var 3 $\frac{1}{2}$ mihl.

Stod regementet stilla. 7

Bröt regementet up och marcherade till Frikutzie 3 8 mihl, hwarest alla mina hästar, som var 45 st., tillika med alla mina sadlar och annan eqvipage blef upbränt af lidelige solldater, som emot förbud hade gått in och lagt sig i ladan, så att iag förlorade den dagen öfver 3,500 rd:r; då ock 2 rymde soldater blefwo uphängde.

Stod regementet stilla och höltz prädikan och woro 9 officerarne af regementet så genereuse och honette och gáfwo mig hästar att skaffa mitt bagage fort.

Bröt regementet up och marcherade till staden Lip-10 niski** 2 mihl.

Bröt regementet up och marcherade till staden Trapi*** 11 3 mihl.

Bröt regementet up och marcherade till staden Wor-12 danoff † 2 mihl, hwarest Capitein sahl. Bengt Horn blef död på marchen i bären, innan han hinde till qwarteret.

Stod regementet stilla. 13

Stod regementet stilla och blef sahl. Capitein Horn 14 lagd i kistan af regementz officerarne och Capiteinerne samt ock christeligen begrafwen med en wacker lijkprädikning, som Magister Wästerman gjorde, och blef liket straxt ur grafwen uptagit.

Stod regementet stilla. 15

Stod regementet stilla och hölltz prädikan. 16

Bröt regementet upp och marcherade till ståndqwar-17 teer, nembligen Capitein Horns bataillon till staden Crewo ††,

* Лида XV, 4.

** Линишки XV, 4.

*** Трабы XIV, 5.

† Бордановъ XIV, 5. Konungens march gick öfver Олыпаны.

†† Крево XIV, 5.

- 2 mihl därifrån stod iag med regementet i parafien Låtsch* och byen Harotzschie**. Hans Maj:ttz hufwudqwarter war i en stad 4 mihl härifron, benemd Smorgonie***.
- Februari 18 Passerade intet särdeles, utan war mycket swårt att få någon substistence för manskapet, när man intet något ur jorden kunde upgräfwa, war intet råg eller miöhl tillfinnandes.
- 19 Passerade intet.
- 20 Reste iag till högqwarteret.
- 21 Hölltz wekpredikan.
- 22 Kom iag hem från högqwarteret.
- 23 Hölltz prädikan och då lät iag sända Capitein Horns lijk till Willna med Fältwäbeln Brony att sätta honom där i Luterska kyrckian.
- 24 Passerade intet, utan Krigsråd Holmström blef död om natten klockan 11.
- 25 Hölltz prädikan.
- 26 Passerade intet särdeles, utan lät iag i mitt qwarter förauctionera till den mästbiudande sahl. Capitein Horns saker.
- 27 Passerade intet.
- 28, 29 Passerade intet.
- Mars 1 Hölltz prädikan.
- 2, 3, 4, 5 Passerade intet.
- 6 Höltz weckoprädikan.
- 7 Passerade intet.
- 8 Höltz prädikan.
- 9 Bekom regementet ifron Hans Kongl. Maj:tt nya exercitier.
- 10, 11, 12 Passerade intet.
- 13 Höltz weckoprädikan.
- 14 Passerade intet.

* Лоскъ XIV, 5.

** Городики XIV, 5

*** СМОРГОНЬ XIV, 5.

Hölltz prädikan.	Mars 15
Passerade intet.	16
Fick regementet order till att bryta up.	17
Bröt regementett opp och marcherade till byn Pollot- ziani, som var $2\frac{1}{2}$ mijhl.	18
Bröt regementet opp och marcherade iag till Vevery 19 och stodh hoos een Tartare, som var Leutnant för Kanifers Wallohsier[!], som war 2 mijhl.	
Bröt regementett opp marcherade iag till byen Jere- nitza Malj, som war 2 mijhl.	20
Bröt regementet opp och marcherade i ståndhqwarter 21 och separerades regementett i staden Raduskiwitze*, der- est Kongl. höggwarterett hade sitt ståndh, och marcherade iag medh lijffbatallion och Major Stiernhöks battallion till staden Sasslou** och de näst kringomliggiande byar och granadier batallion medh sal. Capitein Horns batallion till Biellarutze*** med Herr Major Appelgren.	
Hölltz predijkan och gingo alla 12 compagnierna till 22 Zasslou uthi predijkan.	
Passerade intett annatt än man medh möda måste söka 23, 24 effter gropar att föda folket medh, effter intett folk var hemma i qwarteren, eij heller fans någott till bästa.	
Hölltz predijkan.	25
Reste iag till höggwarterett, då ock General Leijon- hufwud war ankommen från Rijga till Hans Kongl. Maj:tt.	26
Hölltz passionspredijkan.	27
Passerade intett.	28
Hölltz predijkan.	29
War iag i höggwarterett.	30
Passerade intett.	31
Passerade intett.	April 1
Passerade intett.	2

* Радошковици XIV, 6.

** Заславъ XV, 6.

*** Бѣларучь XIV, 6.

- April 3 Hölltz predijkan.
 4 War iagh i högqwareret och blef Leutnant Stahl döder.
 5, 6 Celebrerade wij vår påska högtijdh.
 7 Passerade intett.
 8 Hölltz 4:de dagz predijkan.
 9 War iag i högqwareret.
 10, 11 Passerade intett.
 12 Hölltz predijkan.
 13, 14, 15 Passerade intett.
 16 War Hans Kongl. Maj:tt hoos mig i mitt qwarer.
 17 Passerade intet.
 18 Sammaledes.
 19 Höltz predikan på wanlig tijd.
 20, 21, 22, 23 Passerade intet utan det som wanligt är.
 24 Celebrerades den 1:sta stora bönedagen.
 25 Kom Hans Maj:tt bittida till mig om mårgon och gaf mig order, att han ville exercera effter middagen, då iag lät komma tillsammans 488 man och war Hans Maj:tt præcis kl. 2 hoos oss der och begynte straxt att exercera de nya exercitier, som Hans Maj:tt sielf allernådigst har inventerat för infanteriet, och begynte med sfäckningarne* och continuerade med exercerandet allt immerfort till kl:n 10 om afftonen.
 26 Hölltz predikan kl:n 10.
 27 Lät Hans Maj:tt utdraga 864 man och begynte att exercera kl:n 6 om mårgonen och gaf sig knapt tijd att äta något och vidare continuerade att exercera till kl:n 9 om afftonen, då Hans Maj:tt reste bort.
 28 Kom åter 864 man tillsammans kl:n 4 effter middagen och exercerade träffningarne sampt något af sfäckningarne allt intill afftonen kl:n 7, då Hans Maj:tt hade då genomgådt alla exe[r]citierne.
 29, 30 Passerade intet.
 Maj 1 Höltz predikan wed regementet på wanlig tijd.

* Sannolikt af det tyska Schwenkung, svängning. Eggers, Neues Kriegs-Lexicon II 862.

Passerade intet, utan continuerades att öfwa regemen- Maj 2 tet utj de nya exercitierne.	
Höltz predikan på wanlig tijd.	3
Passerade intet något serdeles, utan continuerades 4, 5, 6, 7, 8, 9 immerfort med de nya exercitierne att öfwa regementet så wähl compagniwijss som batailonswijss.	
Höltz predikan.	10
Passerade intet utan continuerades med exercerandet.	11, 12, 13
Höltz predikan Cristi himmelsfärd.	14
Passerade intet.	15, 16
Höltz predikan på wanlig tijd.	17
Passerade intet särdeles utan att fortfara i exerceringen.	18, 19, 20, 21, 22, 23
Celebrerades pingsta dagen.	24
Höltz predikan sammaledes.	25
Passerade intet utan upräknade iag, Capitein Mo- 26 dæus [och] Capitein Drake regementz cassa penningarne.	
Celebrerades fierdedagen på wanligit sätt.	27
Continuerade wij med cassans uprächnande.	28
Bröt regementet upp kl:n 2 effter middagen och drogo 29 sig på wissa ställen tillsammans att campera compaignie wijss, nembligen iag marcherade till byn Slabutka, hwaräst Öfverst Leutnantens compaignie har stådt i qvarter, med lijfcompagniet, Major Stiernhöks, Capiteinena Modæ, Clöf- werschiölds, Tisselstens, Lilliens och Öfverst Leutnantens compagnier; wid Zaslau stod 5 compaignier på denna sidan wattnet, nembligen Capiteinerna Drakes, Carl Ankarhiellms, Manneswerds, Öllers och Torstensons compaignier, wid Bielarutza hoos Major Appelgren stodo de 6 granadiers compaignierne samt Gustaf Ribbingz compaignie hoos Capitein Gyllenstiernas. Blef hans compaignie qwarstående, samt Jean Ankarhielms, Strikens, Hammarhielms och sahl. Horns compaignier. Desslikest continuerade wij förmidda- gen att sluta räknandet med regementzcassan och funno henne richtig effter Commisariens angifwande.	

- Maj 30 Stodo wij stilla.
 31 Stod regimentet stilla och hölltz predikan.
 Junij 1, 2, Stodo allt regimentet stilla.
 3, 4, 5
 6 Bröt regimentet upp och marcherade till Grodek Ostrosisky* och de 12 compagnier, som stodo hoos mig, marcherade 4 $\frac{1}{2}$ mihl, men de andra 12, som stodo omkring Bialarutza, marcherade allenast 1 mihl. Hans Kongl. Maj:tt bröt ock opp samma dag utur sitt kvarter Rodoskovitzi och tog den vägen åt Minsch. Regimentet camperade compagniewijss allt bortåt.
- 7 Bröt regimentet up om morgonen och höllt predikan på marchen och marcherade till en by, som heeter Dubrovitze, som war 3 starcka mihl. Regimentet har skolat marcherat effter marchrutan till Slaboda**, men som det var 1 och $\frac{1}{2}$ mihl i krook, tog iag den genaste vägen åth Smolowitz***.
- 8 Bröt regimentet upp om morgonen och marcherade till Smolowitz, som war allenast 1 mihl, och lät iag hålla execution, för än regimentet upbröt, på en soldat af Gustaf Ribbings compagnie för tidelag, som blef först uphängd och sedan på båhl lagt och hade wähl skolat blifwit halsuggen, men bödelen kunde intet hugga.
- 9 Bröt regimentet upp och marcherade till en by, som het Szypian, som war 2 och $\frac{1}{2}$ mihl, och lät iag uphängia, för än regimentet upbröt, 2:ne deserteurer, den ena utaf lijfcompagniet, Jean Flygare benämd, och den andre war af Capitein Tisenstens compagnie.
- 10 Bröt regimentet up och marcherade till Ravanis †, som war 4 mihl.
- 11 Stood regimentet stilla.

* ГОРОДОКЪ XV, 6.

** СЛОБОДА XV, 6.

*** СМОЛОВИЧИ XV, 6. Häröfver gick högkvarterets marsch. Ett Смолевичи finnes o. 30 verst nordligare XV, 7.

† РОВАНИЧИ XV, 7.

Stood regementent stilla och celebrerades den 2:dra Junij 12
stoora bönedagen med 2:ne predikningar.

Stood regementet stilla. 13

Hölltz 2:ne predikningar och regementet stood stilla. 14

Bröt regementet up och marcherade till Bresine* 15
/: hwaräst en stad war, som hörde Saphia till, som war hel
ruinerad:/ som war 5 mihl. Hufvudqwarteret, artolleriet och
dahlregementet stötte hoop med oss på marchen $1\frac{1}{2}$ mihl
iffrån Bresine och måtte vårt pagagie blifwa effter, af orsaak
de andra skulle marchera förut, der till med war det så
elaka och swåra defillier. Fienden stood på andra sidan
om strömmen, och skutto de uppå Hans Maj:tt, när han
recognosserade wid strömmen, och blef Printz Maximilian
af Wirtenberg illa skuten igenom den wänstra sidan, dock
Gudj lof utan någon lifzfara. Regementet camperade utan
tällt den natten.

Stood Hans Maj:tt stilla, och fienden, som stood på 16
andra sidan, hade dragit sig bort kl:n 12 om natten, och
gafz 300 man förmiddagen och 300 man effter middagen
att förfärdiga bryggan, men regementz pagagiet war ännu
intet kommit.

Continuerades med arbete[t] att förfärdiga bägge bro- 17
arne öfwer strömmen, pagagiet ankom om morgonen.

Brööt regementet up kl:n $\frac{1}{2}$ tre om morgonen och 18
marcherade öfwer bryggorna, Hans Kongl. Maj:tt fölgde
regementet hela dagen. Högqvarteret och lifregementet
marcherade samma dag och camperade wij wed en by,
som heet Pahust**.

Stood Hans Maj:tt stilla, ty lifregementz pagagiet 19
war ändå intet framkommit och hölltz predikan.

Bröt Hans Maj:tt bittid upp om morgonen kl. 3 och 20
marcherade till [lucka!] och vårt regemente bröt intet
upp förän kl:n 11 om middagen och war wägarne så elake,

* Березино XV, 7.

** Погостъ XV, 7.

att pagagiet intet kunde komma fort, utan måste regementet ligga på skogen om natten, undantagandes tvenne compaignier och pionerarne, hwilcka kommo kl:n 1 om natten fram till Hans Maj:ttz läger.

- Junij 21 Kom regementet först fram kl:n 3 effter middagen till det samma lägret, hwaräst regementet blef ståendes, undantagandes dhe 2:ne compaignierne och pionerarne, hwilcka marcherade bort med Hans Kongl. Maj:tt, som då samma dag upbröt och marcherade 1 mihl derifrån effter middagen.
- 22 Bröt regementet up kl:n half tree om morgonen och kom till Hans Maj:ttz läger kl:n 6, då Hans Maj:tt bröt upp tillika med grandeurs och lijfbatallion och marcherade till byn Pzrivorki*, men de andra bägge batalionerne blefwo i det läger, som Hans Maj:tt städt, qwarstående tillijka med Major Stiernhöök.
- 23 Bröt Hans Kongl. Maj:tt upp och marcherade till Mostovitza**, hwaräst en liten ström war, som hette Oslicka, då fienden sig derifrån dragit hafwer om morgonen, och kom der ett blindt alarm i lägret kl. 5 om afftonen, i det att våra Woloschier kommo att taga stånd på andra sidan om strömmen, dee andra bägge batalionerne blefwo på skogen ståendes den natten.
- 24 Stood Hans Maj:tt stilla och de bägge batalionerne ankommo till lägret kl. 6 om morgonen och straxt effter högmässan blef af regementet 300 man commenderade att giöra brygga öfwer strömmen och strömmen war intet diupare, än att man kunde rida öfwer honom, sampt 50 alnar breed.
- 25 Stood Hans Maj:tt stilla och continuerades att giöra en kaffe-brygga öfwer det långa moraset.
- 26 Bröt Hans Kongl. Maj:tt upp kl. half 7 om morgonen och blef förordnat af Hans Maj:tt 2:ne stycken ifrån

* Приворки XV, 8.

** Мощенниа XV, 8.

artilleriet att föllia avangvardiet af regementet, och när Hans Maj:tt kom på en $\frac{1}{4}$ mihl när strömmen Drutz, feck Hans Maj:tt kundskap, att fienden hade sig retirerat ifrån passet, sampt ock ifrån staden Bialanitza *, som war 1 mihl derifrån, hwaräst fienden hade upkastat ett stort retrenchement med redutter och en stoor cavallier, och wallen war halftredie fambn tiock, sampt låtit bygga 3 stoor bryggor, dem han låtit upkasta. Fiendens Valoscher föll uti ÖfwerstLeutnantz compaignies pagagiet, hwilcka blefwo strax repuserade utaf compaigniet, efftersom regementet följde pagagiet den dagen; fienden blesserade 2:ne soldater och tog bort en packhäst af Capitein Ribbingz compaignie med 13 tällt uppå, en soldat af ÖfwerstLeutnantz compaignie kom bort, om han blef borttagen af fienden eller elliest stucket sig undan, kan ingen wetta. General Adjutant Canifer, som commenderar våra Woloschier feck en Leutnant af fiendens Volossier till fånga, som berättade, att fienden hade warit 12,000 man starck, hwilcka hafwa dragit sig bort om natten af fruchtan för Hans Maj:ttz ankomst. Hans Maj:tt tog sig läger wed byn Alischovitza **, som låg in wed strömmen Drutzen, och war 1 mihl allenast som wij den dagen marcherade. Wägarna woro tämmeliga elaka af det stora rägn, som den tiden bortåt continuerade.

Stood Hans Maj:tt stilla och blef arbetat på bryggan Junij 27 öfwer strömmen, som war 80 alnar bred och så diuup, att man ej kunde rida derigenom.

Hölltz predikan och straxt effter högmässan bröt regementet up och kommo till en stoor diffile, hwaräst regementet måste göra en brygga med gärssle stänger och 8,000 fachiner, som man måste lägga der uti och arbetas derpå hela natten, innan regementet kom der öfwer.

Kommo wij i lägret Olivo *** kl:n 3 om morgonen och 29

* БѢЛЫНЫЧИ XV, 8.

** АЛЕЩКОВИЧИ XV, 8.

*** ВЕЛОВА XV, 8.

blefwo stilla ståendes, till dess en dhel af armeen kom effter. Hans Maj:tt lät ingen predikan den dagen hållas.

Junij 30

Bröt regementet up kl. 7 om morgonen och marcherade battailonswijss och Hans Kongl. Maj:tt föllgde med avangvardiet främst, och när wij kommo igenom skogen, och fingo see tornet af staden Halotzin *, blefwo wij straxt warsse fiendens förwachter, hwilcka ryckte ut om staden, och marcherade emot oss, hwarpå Hans Maj:tt gjorde en liten halt, och lät granadiers batallion marchera up, och straxt derpå lät Hans Maj:tt dem avancera uppå fienden, hwarpå fienden straxt drog sig undan, och drog sig igenom staden öfwer strömmen Rutha, deräst hans armée stood, och så snart han kom öfwer bryggan, kastade han henne up, och war der en redutt giord fram för wägen och 2:ne batterier, som kunde beskjuta bryggan. Hans Maj:tt lät straxt sticka ut lägret brede wid staden Holotzin; fienden stood rancierat i batallie baak om deras retrenchement hela dagen. Emedlertid kom allenast vårt regemente och dahlregemente samt lijfregementet och lijfdragonerna den dagen; fienden canonerade skarpt uppå oss, men, Gudj lof, doch ingen ting dermed uträttade.

Julj 1

Stood Hans Kongl. Maj:tt stilla och lät gifwa order att draga arméen tillsammans. Emedlertid arbetade fienden att retrenchementera deras läger och försambla arméen och gingo deras Casacher och Calmuncher öfwer wattnet och attaqverade våra Volossier, som stood på vår högra flygell, men blefwo repuserade, så snart våra lijfdragoner rychte ut emot dem.

2

Stood Hans Maj:tt stilla och hölltz 2:ne predikningar. Emedlertid continuerade fienden sig att retrenchementera sig mycket starckt och att bygga många batterier utj deras retrenchementer utj bägge deras läger, som war allenast ett litet stycke ifrån hwar andra, och drog fienden sig

* Головинъ XV, 8.

mycket starckt tillsammans, så att man hade wijss kundskap, att de woro öfwer 26,000 man stark och öfwer några 30 stycken.

Stood allt Hans Maj:tt stilla och lät arbeta på bryg- Jul 3
gan, som skulle läggas på läderpontonerne. Om aftonen när tapto war slaget, fingo wij order att rycka ned våra tältt och göra oss marchfärdiga, hwarpå regementet bröt straxt upp om natten, som war mycket mörkt och stort rägnwäder, och gingo till artolleriet och togo 3 pontoner på hwar battalion, som 32 man skulle bära hwar ponton, hwilcka pontoner woro så swåra, att bussarne med stort swårheet kunde allenast bära dem 20 steg, för än de måste nedersättia dem. Så snart Hans Kongl. Maj:tt såg och förnam, att det war omöjeligit för bussarne att bära dem, lät han befalla, att bussarna skulle sättia pontonerne neder wijd wägen och marchera. Emedlertid lät Hans Maj:tt gee order wed artolleriet, att de skulle spänna före wagnar och föra andra pontoner effter oss, hwarpå wij continue- rade wår march till strömmen, deräst [det] andra fiendens läger stod.

Kommo wij rätt i gryningen till fiendens läger, hwaräst 4
Hans Kongl. Maj:tt lät straxt postera artolleriet emot fiendens batterier och retrenchement, och lät emedlertijd infanteriet marchera up och ställa sig baak om skogen, hwarpå fienden begynte till att skiuta ifrån sina batterier på wårt artollerie, då ock våra intet försummade sig att göra detsamma och då ärnadade[!] Hans Maj:tt till att låta slå bryggan öfwer strömmen, och när han kom neder till wattnet, fant Hans Kongl. Maj:tt, att det intet war diupare, än det stood en karl mitt på bröstet, då Hans Kongl. Maj:tt lät straxt befalla, att granadiers bataillon skulle marchera igenom wattnet och lägga deras bantler uppå axlarne, och förde Major Appलगren den batallion, och Hans Kongl. Maj:tt reed sielf fram för bataillon, och så snart granadiereerne woro öfwer wattnet, föllgde lijfbataillon straxt derpå, hwilken

batallion jag sielf förde, derpå föllgde den 3:dje batallion, som Capitein Ankarhielm commenderade, och den 4:de batalion commenderade Major Stiernhöök, och ställte Hans Maj:tt regementet der på moraset emellan bägge lägrenna, hwaräst wij måtte utstå en stoor canonadning utaf fiendens batterier och särdeles de 2:ne främste batalionerne, och så snart dahlregementet kom öfwer, lät Hans Maj:tt gvardiet avancera på fiendens infanterie, som redan drog sig af in åt skogen, och så snart wij kommo in emot fienden, skuto de långt ifrån på oss och drogo sig in i skogen, då allenast gvardiet förföllgde dem in i skogen, hwaräst fienden gjorde på oss många salvor och förstucko sig alt baakom trädena, och war skogen så tätt, att man knapt kunde see dem, wij måste då ock änteligen skiuta uppå dem och war oss omögeligit att bringa dem till stånd, att man kunde rätt chargerera på dhem, och föll mycket folck så wähl af våra som af fiendens, och när wij hade änteligen förföllgt dhem ett långt stycke in i skogen, blefwo wij stilla ståendes, Upplandz regementet och Ösgiota regementet till foot kommo ock oss till secur, men då war redan actionen mäst förbij och led allenast gvardiet af infanteriet största skadan, så att 69 soldater woro döds-kutne på platzen och 485 blesserade och 40 öfwer officerare blesserade och döde. Ibland de döde officerare war Capitein Jean Ankarhielm, Leutnant Harald Gyllensting, Fendrich Öller, Fendrich Carl M. Håhl. Jag sielf blef blesserad af en musqvet kula i högra armen wed armliden och ett skott i wänstra sidan, som Gudj lof intet gick men litet igenom skinnet, Major Stiernhöök blef blesserat igenom fingret, Capitein Gyllenstierna skuten tvärt igenom, Capitein Carl Ankarhielm med 5 skott igenomskuten, förutan många andra af officer[ar]na, som är för långt att upräckna, som hade alla swåra och elaka blesseurer, Regementz Fälltskiären Boltenhagen blef också döds-kuten; det var den stora Gudens särdeles beskydd, att icke regementet blef aldeles

nedskutet, förty fienden war 24 batalioner starck, som intet annat gjorde utan skuto på oss, och så snart de hade skutit drogo de af, och så snart de hade laddat, skuto de på nytt igen, der till med hade deras regementzstycken med sig, som de continuerligen skuto uppå oss med char-tetsch, så att alla måste tillstå, som hafwa hört och sedt denne actionen, att de aldrig hafwa hört och sedt en så stoor elld af salvor, som wij måste utstå, derföre kunna wij så mycket mer tacka och prissa den store Guden, som hafwer hulptit oss att behålla segren. Hans Kongl. Majj:tt war der med sielf med sin höga person utj hela actionen, och så snart att det wart förbij med infanteriet, red Hans Majj:tt bort och tog Ösgjöta regementet till häst till att secundera Hans Excellence Fälltmarskallcken Gref Renshiöld, som war i action med fiendens cavalleri allenast med drabanterna och 2:ne sqvadroner af lijfregementet; fiendens cavallerie war 10,000 man starkt, hwarigenom kom våra schqvadroner mycket att lida, af orsaak att de wore så fåå emot så många, men dock pusserade våra fienden allt immerfort. Så snart Hans Majj:tt ankom, drog fienden sig af och förfölgde Hans Majj:tt fienden $1\frac{1}{2}$ mihl, och när Hans Majj:tt intet kunde vidare inhempta dem, kom Hans Majj:tt till oss igen tillbaka och lät upslå lägret uti fiendens retrencement. General Major Otto Wrangell, som var Capitein Leutnant af drabanterna, blef dödskutent, Qwarter Mästaren Wattrang och en stoor hoop af drabanterna woro ock dödskutne, lijfdragounerne hade ock öfwer 200 döda och blesserade, lijfregementet förlo-rade ock Ryttmästare Duvalt sampt Regementz Qwartermästaren Schmitthane, men huru [många] gemena kan iag eij ännu wetta; på fiendens sijda kan man intet så just wetta, men 12 stycken af mettall feck gvardiet af fienden.

Stood Hans Majj:tt stilla och hölltz 2:ne prediknin- Julj 5 gar, och om aftonen kl:n 8 lät Hans Kongl. Majj:tt begraf-wa alla döde af drabanterna och gvardiet uti en graaf

tillsammans, och blef Leutnant Starck och Fendrich Lilliesverd döde af deras blesseurer och lagde med i samma graaf, samt ock Hans Maij:ttz General Adjutant Claes Hierta, som ock blef i actionen dagen tillförende döds skuten. 600 man utaf gvardiet, woro upmarcherade till begrafningen, och skuto 2:ne salvor för de döde, och Biskoppen Doctor Mallmberg gjorde likpredikan. Samma dag kom en Major, och några tyske officerare ifrån fienden, som berättade att fienden hade dragit sig öfwer strömmen Niepen wed Moilof, som war 5 mihl ifrån oss, och sade att fienden hade förlorat 2,500 af deras cavallerie, förutan en stoor hoop blesserade, dem de eij wiste antahl uppå, men huru mycket som fiendens infanterie hade förlorat, kunde de intet wetta, men det war wist, att perten woro mycket större för dhem, än som deras cavallerie.

Julj 6 Bröt Hans Maij:tt up, och marcherade med cavalleriet, och vårt regemente hade order att marchera kl. 12 om middagen, men kom ändock intet att marchera förän kl:n 2 om natten, af orsaak att det war ett sådant swårt och elakt moras genom skogen, så att cavalleriet intet kunde komma fort.

7 Om morgonen kom vårt regemente då först att marchera, och lemnade pagagiet effter, och förde dhe blesserade med oss, och hade wij intet kommit fort, om intet Hans Maij:tt låtit taga siutz af de andre regementerna och föra våra siuka på, och marcherade wij den dagen 2 starka mihl till Jachneschitza*, hwaräst Hans Maij:tt blef ståendes den dagen, och bekom Hans Maij:tt om aftonen wiss kundskapp, att fienden hade aldeles dragit sig ifrån Moihlof den vägen åt Smolandscho, och att en stoor dhel af fiendens armé skulle stå wid Copitz, deräst han skulle hafwa 3 bryggor.

8 Ryckte Hans Maij:tt up och marcherade till staden

* Княжицы XV, 8.

Mohiloff*, hwaräst han slog sitt läger på högra sidan om staden, och lät sättia wacht om staden, att ingen af armen fick gå derin, hwarcken Generaler, så mycket mindre gemena.

Stood Hans Maj:tt stilla, och de blesserade och siuka Julj 9 blefwo i förstaden inqvarterade.

Celebrerades den 3:die stora bönedagen med 2:ne 10 predikningar.

Lät Hans Kongl. Maj:tt så wähl cavalleriet som in- 11 fanteriet bära wissa bielckar och plankor till bryggans för-färdigande.

Höltz 2:ne predikningar och effter afftonsången lät 12 Hans Kongl. Maj:tt 360 bönder arbeta på bryggan. Blef ock så effter afftonsången sal. Capitein Jean Ankarhielms qwarlåtenskapp förauctionerat.

Blef bryggan färdig öfwer strömmen Niepen, som war 13 giord 6 på [5: på 6] victiner, och det öfriga war flott brygga.

Passerade intet.

14, 15, 16

Höltz predikan, och om aftonen begrofz Leutnant 17 Lake, som blef död af dess undfångne blesseurer.

Lät Hans Maj:tt slå en annor brygga öfwer ström- 18 men Niepern brede wid den andra, som war på bara vic-tiner bygd.

Hölltz 2:ne predikningar.

19

Gingo några regementer utaf cavalleriet härifrån, och 20 campera 1 mihl, 2 och half tredie mihl längre bort för foragie.

Passerade intet.

21, 22

Blef Capitein Carl Ankarhielm kl. 6 om morgonen 23 döder af sine blesserer.

Begrofs samma Capitein.

24

Hölltz predikning, och woro Calmunkerna öfwer 25 strömmen och togo bort 30 st. wagnshästar för Hans Excellence Fält-Marskallcken Gref Rehnshiöld.

* МОГИЛЕВЪ XV, 9.

- Julj 26 Hölltz 2:ne predikningar och woro åter Calmunkerna öfwersumna och togo 12 af Hans Maj:ttz egne wagnshästar samt en stoor dhel af hoof statens, som gingo på beet för sig sielfwa och hade ingen wacht om sig.
- 27, 28, 29 Passerade intet, utan stoog alt regementet stilla.
- 30, 31 Passerade intet, utan hölltz fredagz predikan.
- Augustij 1 Passerade intet.
- 2 Hölltz predikan.
- 3 Förlorade mina drängar 26 hästar uppå betet.
- 4 Bekom iag mina hästar, sombliga wed dahlregementet, sombliga uti skogen igen.
- 5 Bröt Hans Maj:tt bittid up om morgonen, och marcherade öfwer strömmen Niepern, och tog lägret en lijten half mihl ifrån strömmen. Hans Maj:tt hade intet mera än 2:ne regementer cavallerie hoos sig och 7 regementer infanterie.
- 6 Stood wij stilla och passerade intet, utan allenast att Calmuckerne låta sig som oftast see. Emedlertijd församlade sig allt imerfort regementerne på andra sidan strömmen i det gamla lägret.
- 7 Stod wij stilla och celebrerades den 4:de stora böndagen.
- 8 Brööt Hans Maj:tt up kl. 9 om morgonen, och marcherade alenast $\frac{1}{2}$ mihl wid en by, som heet Aleschevitz, hwaräst armeen drog sig tillhopa, och marcherade en hoop regementer öfwer strömmen till vårt läger.
- 9 Stood Hans Maj:tt stilla, och höltz 2:ne predikningar, dock marcherade en hoop regementer öfwer strömmen, och drogo sig in till vårt läger. Alla läderpontonerna gaf Hans Maj:tt lädret till regementerna, och bekom gvardiet 24 st:n, Hans Maj:tt behölt alenast 4 pontoner qwar, allt träwärket och wagnarna, som de fördes uppå, lät Hans Maj:tt upbränna, ty de samma pontoner woro allt för swåra och tunga att föra med sig.

Bröt Hans Maij:tt up kl. half 9 och lät armeen mar- Augustij 10
 chera uti 4 columner. Regementet kom intet att mar-
 chera före kl. half 12, och kl. 4 ungefär kom ett stoort
 slagrägn, i det samma kom fiendens valoschir, ungefär en
 50 st:n, utur en by och föllo in på regementz pagagie, och
 stuko ihäl en Corpral af Gref Oxenstiernas compagnie,
 sampt Fendrick von Gerten, som förfölgde dhem, för or-
 saak att hästen föll omkull med honom, men så drogo
 de sig af utan att giöra någon wijdare skada, allenast 2
 soldater, som woro siucka och fölgde wagnarne, hwilcka
 wordo af dem blesserade. Regementet kom sent fram i
 lägret Stiricka*, som war 3 stora mihl. Hans Maij:tt hade
 dhelt armeen uti 4 läger, så att hwardera lägret camperade
 wijd by, och war allenast hwart läger intet mer än en $\frac{1}{2}$
 mihl och $\frac{1}{4}$ wäg ifrån Konungens läger.

Stodo wij stilla, då Hans Maij:tt lät armeen skiära 11
 råg till att tröska.

Stodo wij stilla och continuerades med tröskning och 12
 mahlning, att skaffa brööd för regementet.

Stodo wij stilla.

13, 14, 15

Höltz predikan, sampt ock rymbde Fendrick Lager- 16
 crantz utur arresten, som satt inne för duells placatet.
 Samma dag bekommo wij till fånga en Öfwerste af fiendens
 Callmucker.

Brööt regementet up och marcherade öfwer ström- 17
 men Reitz, kl. 2 effter middagen, och kommo till lägret
 Wisocki**, som war 2 mihl.

Bröt regementet up och marcherade öfwer en lijten 18
 elff Prontza, och för de swåra diffileer måste regementet
 marchera hela natten igenom och måste giöra ell[d]ar på
 skogen, att see kiöra wagnarne på wägen.

Kommo wi fram i lägret Kemiaenka kl. 9 och blef 19
 min Ermeländske dräng Lars der död, och tillika med Fen-

* СТАЖКА XV, 9.

** БЕКОРОЕ XV, 9.

drick Nordenhiellm der begrafwen. Wårt regemement bygde der sammastädes brygga öfwer strömmen Prontza, som blef färdig då sent om affton.

Augustij 20 Brööt regementet up och marcherade främst, och föll våra vososchier[!] uti fiendens arriergardier och togo bort 10 eller 12 wangnar sampt 30 fångar. Fienden läto med några esqwadroner sig see uti lägret, men blefwo repussade af Östgiöta cavallerie. Till vårt läger, som heet Luboumonka*, war $1\frac{1}{2}$ mihl.

21 Brööt armeen up och marcherade till staden Stierkow**, hwaräst fienden hade slagit 4 bryggor öfwer strömmen Osor, som låg straxt nedan före, och war den strömmen diup och breed, och stoog fienden med hela sitt läger på andra sidan i skogen, hwilcken skog war full med tiokt moras, den ena bryggan hadn[!] fienden aldeles rifwit up, och dhe andre 3 woro flott bryggor, och upkastat bräderne mitt på. Våra valoschier chargerade med fienden på denna sidan om strömmen, men då fienden sågon[!], det wij kommo marcherandes, drogo de sig tillbakars öfwer bryggan. Hans Maj:tt lät gvardiet och dahlregementet taga sig kvarter i staden Stierkow, och blef 50 man med 1 Leutnant och 1 Fendrick commenderade att gå förut och giöra quarteer i staden att betäcka furidare. I det wij kommo in i staden, drog fienden sig öfwer med 200 man, då våra 50 man chargerade emot dem. I det samma drog iag furidarne och furidarskiötterne tillsammans, och förde dem utföre till wattnet, då min wijta häst blef mig undanskuten af en styckekuhla, ty fienden hade sine stycken planterade der mitt emot och canonerade skarpt, våra dref fienden straxt öfwer bryggan igen. Fendrich Lejonflycht blef der illa blesserat och dog 3 dagar dereffter, elliest blef ingen af våra ihiälskuten, allenast 14 blesserade, men fienden förlorade en hoop af sine,

* Ловановка XV, 9.

** Чериковъ XVI, 9.

som man eij kan wetta så tahl uppå, effter de drogo dhem med sig öfwer bryggan. Wår wacht låg betäckt bakom en backe och skuto på fienden, som wille gå på bryggan, och blef många af fienden skutne, så att Hans Maj:tt sielf skiöt ihäl 3 stycken karlar. Gvar[d]it stod camperade utan för ladorne i staden compagniewijss.

Stodo wij stilla, då fienden hafwa rifwit sönder bryg- Augustij 22
gorna om natten, och continuerade fienden med cano-
nande, när han såg någon af våra, som war dock utan
någon effect.

Effter hållen predikan brööt regementet up kl. 12 och 23
marcherade till byn Zurri*, som war allenast $\frac{1}{2}$ mihl.

Brööt Hans Kongl. Maj:tt up och wårt regemente kom 24
ej att marchera mer än som $\frac{1}{4}$ wäg, utan blefwo der ståen-
des på fältet, hwaräst Hans Maj:tt lät oss slå upp våra
tält, och blefwo wij der öfwer natten. Emedlertid diffile-
rade dhe andre regementerne öfwer den swåra diffileen.

Straxt i dagningen brööt regementet up och mar- 25
cherade till Hans Maj:ttz läger, som heet Koloblin**.

Brööt Hans Maj:tt up och marcherade till Potzwit- 26
nofka***.

Brööt Hans Maj:tt up och marcherade till en lijten 27
staad Maletitza †, som war $1\frac{1}{2}$ mihl, då Hans Kongl. Maj:tt
feck kundskap, att fienden stood med hela sin armee straxt
på andra sijdan byn Dobbra ††, som war en lijten half
mihl härifrån och hade 2:ne swåra diffileer framför sig,
så att man intet kunde igenomrida någotdera, serdeles det
ena, hwaräst ett diupt watten löper uti.

Stod Hans Maj:tt stilla, och drog armeen tillsammans 28
uti åtskillige läger.

* Сарай XV, 10.

** Холобли XV, 10.

*** Батвиновка XV, 10.

† Молятичи XV, 10.

†† Доброе XV, 10.

Augustij 29 Stood Hans Maj:tt stilla och continuerades att draga armeen tillsammans.

30 War fienden med 3,000 och wille attaqvera det lägret, som General Major Roos commendera, som stood $\frac{1}{2}$ mihl ifrån Hans Maj:ttz läger, och war allenast Wästgiöta infanterie och Jönköpingz infanterie, Wästerbottens regementet, sampt Wermelandz regementet, och ett cavallerie regemente, nembligen Östgiöta regementet till häst, och som våra hade kunskap deraf, gick fiendens dessein intet an, utan måste straxt retirera sig. Hans Maj:tt stod allt stilla och höltz predikan.

31 Om morgonen kl:n half 6 och war wed den tiden en stoor töcken, då fienden kom med 9,000 man till foot af sitt bästa och utwalde follk. och 4,000 dragoner, och attaqverade bemelte Genaral Major Roses läger. Våra wiste intet utaf, att fienden hade dragit sig igenom morasset, för än de kommo in på tällterne, och skuto en farlig stoor salva uppå dhem, hwarutaf förorsakas en stoor consternation ibland våra, af orsaak att dhe bägge Wäsgjöta och Smolands regementerne ej tillförende warit uti något elld. Hans Kongl. Maj:tt gaf straxt order till sitt läger, som han commenderade, att marchera dhem till securus, då allenast Dahlregementet, som Öfwerst Segerrot commenderade, kom så lyckeligit att chargerera på dhem, så att det föll öfwer 200 man uti den samma salvan, och war fienden öfwer moraset dragen, innan som wij hinte fram. Öfwersten af Östgiöta regemente Resenstierna [c: Rosenstierna] blef straxt dödsku- ten, hwarpå hände att regementet intet gjorde sin deor[.] som de borde. Öfwerst Sperling och Öfwerst Buckwalt blefwo illa blesserade, sampt Öfwerst Leutnant Arwedson och Major Oxe, så wähl som Öfwerst Leutnant Rebinder, sampt en stoor hoop andra officerare af infanteriet. 300 utaf våra blefwo på platzen ihjälslagne af soldaterne, och 10 ryttare allenast. Af fienden lät Hans Kongl. Maj:tt bära tillsammans deras döda, som woro öfwer 500 döde krop-

par, förutan dem man intet kunde få igen i moraset. Hans Maj:tt lät armeen marchera i sine läger tillbaka igen, allenast att han förstär[k]te General Major Roses camp med 2:ne cavallerie regementen och 6 stycken, sedan passerade intet mera den dagen, utan fienden lät sig see på andra sidan i stoorä hoopar.

Stod allt Hans Maj:tt stilla och blef General Major Sept. 1 Schlippenbak comenderat medh 6,000 man och 8 stycken till att bemächtigas sig ett pass.

Stod regementet stilla, då man bekom ordres, att 2 pagaget skulle gå bortt kl. 11 om natten, som ock skiedde, att pagaget geck hela natten och regementet stodh i beredskap.

Continuerades medh bagages kiörande alt till kl:n 11 3 om middagen, då regementet bröt opp och marcherade öfwer strömen Napola Czarna till Walovnikij* $\frac{1}{2}$ mihl, och kom bagaget till oss om afftonen emot förmodan.

Bröt regementet opp och marcherade till Bezwiód-4 zice** $1\frac{1}{2}$ mihl.

Bröt regementet opp och marcherade till Pláskowa*** 5 öfwer strömen Napola Biala 2 mihl, då man feck wiss kunskap, att fijenden war upbruten uhr sitt avantagoce läger, effter han fått kunskap, att Hans Maj:tt medh sin armee kom marcherandes och kunnatt attaqvera dhem i flanquen, och continuerade fijenden immer fortt att upbränna byar och forage och kom regementet intett fram, uthan låg på skogen straxt wijdh lägret om natten.

Stodh regementet stilla och höltz predijkan. 6

Stodh Hans Maj:tt medh armeen stilla. 7

* Воловники XV, 10.

** Быковичи XV, 10.

*** Nordberg kallar orten Palkou; Prins Max' biograf Palsku; Adlerfeld och Hultman ha namnet Ivony. Möjligen är det Пополтово XV, 10, hvarifrån marchen d. 8 fortsattes till Меленкова XIV, 10 och d. 10 till Раєвка.

Sept. 8 Brööt regementett opp och marcherade armeen i 4 columner och blef den wänstra columnen attackerad af fijenden i marchen under deras General Major Bours commando; våra regementer, som blefwo attackerade, war Öfwerst Hiels och Alffendels. Fienden var mycket stark emot våra, men blef likwähl af våra pouserad och öfwer 100 man blefwo af fijendens på plattzen, hwaribland war en ÖfwerstLeutnant och en Major och en Major till fångatagen, wij /: Gudj lof:/ förlorade allenast 12 man; fijenden drog sig af i morasen och armen marcherade fram till Walewitze, hwarest General Major Schlippenback stodh medh sitt detagement och hade giordt bryggor öfwer passen.

9 Stodh Hans Maj:tt stilla.

10 Bröt armeen opp och marcherade i 3 columner och straxt om morgonen syntes en hoop af fijendens troppar, hwilka drogo sig öfwer ett pass och satte eldh på bryggan och qwarnen. Så snart dhen högra columnen kom till passett, lätt iag granadier battalion draga sig öfwer passett, och så snart fijenden såg våra i anmarche, drogo dhe sig af, och då wij kommo opp på högden, sågo wij att fijenden stodh rangerat $\frac{1}{2}$ fierdingswäg derifrån, ungefehr som man kunde dömma 20,000 man stark, som bestod af cavallerie och dragouner, och straxt på högra handen syntes ett fijendens läger af några 1,000 man och war ett pass emellan dem [och] oss. Emedlertijdh lätt Hans Excellens Fältmarskalken infanteriet marchera öfwer och förfärdiga bryggan; så snart bryggan war färdig, lätt han cavalleriet difilera öfwer, så mycket görligt war. Hans Kongl. Maj:tt war widh dhen wänstra columnen, och kom intett så snart fram, af orsak Hans Maj:tt måtte låta förfärdiga så många bryggor. Så snart Hans Maj:tt kom öfwer passet medh Östgiöta cavalleriet, geck han uppå fijenden löst, sampt skickade order till dhe andra regementer, som wore öfwer, att dhe skulle följa effter honom. Så snart fijenden blef attackerad, drog han sig aff, då Hans Maj:tt alt förföljde fijenden. Imedler-

rtijdh hade General Adjutanten Rosenstierna ridit till Öfwerst Dahldorff, som commenderade Smål. cavalerie, hwilka fölgde tätt på Östgiötarne /: som Öfwerst Dahldorff berättat:/ och sagt, dhet wore Hans Kongl. Maj:ttz befallning, att han skulle hålla Hans Kongl. Maj:tt ryggen frij, att han skulle attackera fijendens Callmucker och Wallosser, som woro på hans wänstra handh, hwilka ordres Rosenstierna af sig sielf befalt, om så sant wore, ty det war alldrig Hans Maj:ttz order, hwaraf hände, att Öfwerst Dahldorff drog sig för långt åth höger från Hans Maj:tt, hwaraf hände, att dhet andra cavalleriet togo samma wäg till wänster effter Smålenningarna. Hans Kongl. Maj:tt hinte fijenden in och körde dhem öfwer ett moras, och så snart fijenden kommo öfwer morasett, satte dhe sig och gofwo salva på Hans Maj:tt; så snart Hans Maj:tt kom öfwer morasett, pouserade han fijenden och fijenden drog sig åter öfwer ett annat moras, då Hans Maj:tt immerfort förföljde dhem, i dhen mening att dhet andra cavalleriet skulle effterfölja Hans Maj:tt, när Hans Maj:tt kom öfwer morasett, hwarest fijenden hade satt sig med hela sin coer, och när Hans Maj:tt såg sig om, hwar han helt kringrändh uthaf fijenden, och 2:ne sqvadroner repouserade af våra. I dhet samma blef Hans Maj:ttz häst honom undanskuten, och General Adjutanten Thure Hårdh dödskuten, i dhet samma sprang Hans Maj:tt och satte sig uppå sal. General Adjutanten Hårds häst och hwar Hans Maj:ttz höga person uthi stoor fahra, dherest icke Major Lindh hade kommit till honom medh avangardiet, som straxt geck på fijenden löst, då Major Lindh i dhet samma straxt blef dödskuten, fijenden blef åter igen repouserad och drog sig aff dhet fortaste han kunde, då Hans Maj:tt intet längre wille förfölja fijenden, effter afftonen förhanden hwar, uthan marcherade medh cavalleriet tillbaka till infanteriet wijdh Ratkij *,

* МАЈ. ПАЕВКА XIV, 10. Nordberg skrifver Rajowka; Adlerfeld Rajkowa.

derest lägret opslogz, och war många regementen, som intet kunde opslå deras tält, effter bagaget intett kom öfwer passen, och en stor hoop af regementerna blefwo ståendes på andra sidan, som intet kunde komma öfwer passett. General Adjutanten Carl Rosenstierna fans uppå plattzen dödlig blesserat, som ock blef dödh kl. 9 om afftonen. Ryttmästar Hacke af Östgiötarna blef ock döds-kuten samt 1 Ryttmästare af Krusens. Konungens lijfknecht Flygare låg ock på plattzen döds-kuten, gemehna ongefähr döda och blesserade 10 à 12 man, af fiijendens weet man intet wist, huru många ähro blefne, doch ongefähr såg man på plattzen, föruthan hwad i morasen legatt, 100 man, alltså slötz den dagen. Gudh warj loff, som uthan skada bewarade Hans Maj:ttz höga person.

Sept. 11 Brööt regementett opp kl. 2 effter middagen och marcherade till Steritziewo * $\frac{3}{4}$ mihl.

* Någon ort i granskapet af Tatarsk XIV, 10, där Carl vände söderut, möjligen СТАРИЦЕВКА. Carl själf stod under dagarna d. 12—14 på en annan plats i närheten, en by, som i en afskrift af löjtnant Pihlströms dagbok (mskr.) tecknas Bojanj Starotzi. Kanske är detta СТАРОЕ XV, 10. Det var under dessa bekymmerfulla dagar som beslutet fattades att tåga till Severien; se Gyllenkroks anteckningar. Den 14, alltså dagen innan konungen uppbröt söderut, skref han tre särskilda bref från СОЧИЛОВКА, beläget 5—6 verst V om Staroe, till Lewenhaupt, som af Carl troddes stå i »Ozianse» (Čareja?, hvarest han också denna dag befann sig) och underrättade honom om sitt beslut. *Fågelvägen* var det ungefär 150 verst emellan dem, i verkligheten, om de vägar, som nu finnas utmärkta på kartan, då existerade, närmare 200. I Woronschewitz fick Lewenhaupt d. 17—18 Sept. dessa expresser. Först d. 22 hade hans armé hunnit öfvergå Dnjepr vid Sklow. Ryska trupper hade då redan hunnit till Kopsis, 10 verst N om Sklow, och tsarens hela armé stod i Gorki och Romanowo (XIV, 9) 50—60 verst från Sklow. — Det vill synas som om icke längre något inväntande från Carls sida utan endast en tillbakagående rörelse mot Dnjepr skulle kunnat förekomma anfaller. Tsarens uppgift måste ju i hvarje fall varit att hindra föreningen och det ser af Petres dagbok ut som om Lewenhaupt tidigt nog väntat sig kunna

Stodh armeen stilla, samma dag dödde Leutnant Sept. 12
Wagner.

Stilla, predijkan hölltz 2:ne gånger. 13

Stodh armeen stilla, och om natten blef General Major 14
Lagerkrona commenderat medh ett detagement af 5,000
man, hwariblandh hwar Major Appelgren commenderat
medh 400 man af gvardiet, och skulle General Major Lager-
crona gå föruth till Kritziow att intaga passen, sampt
widare i dhen stora skogen intaga dhe passen, som befans,
och derpå sig widare förfoga in i Zeverien och staden
Zstarij Dobb. 6 stycken af artolleriet hwar också medh
honom commenderade. Fijenden hade dragit sig till Smo-
lensko medh alt sin macht uthi en stoor skoog och sig der
förhuggett, ohngefehr 10 mihl från oss, i dhen mening att
Hans Kongl. Maj:tt skulle draga sig dhen vägen åth
Smolensko.

Bröt Hans Maj:tt opp och marcherade hela dhen 15
dagen till Danielovitz medh lijff regementet och draban-
terne; dhe andra regementerna som vårt marcherade öfwer
passen hela natten.

Continuerade vår march hela dagen och hela natten, 16
alt tilz morgonen kl. 3, då wij kommo till Malesitza,
hwarest Hans Maj:tt stodh medh en hoop cavallerie, som
war 3 mihl.

Om middagen kl. 12 bröto wij opp och marcherade 17
till Harbatkj* 2 mihl, som war en liten mihl från Kritziow.

Stodh Hans Maj:tt stilla och armeen drog sig till- 18

---

blifva anfallen. När anfallet verkligen kom, lät han om icke öfver-
raska sig dock missleda sig. Han har själf erkänt detta (sid. 272 i
hans berättelse) och det framgår också af Petres dagbok. Utan detta
kunde eljest Ljesna mycket väl ha kommit på hans segerlista. Tyd-
ligt är i alla fall att endast de i hög grad bekymmersamma omstän-
digheterna, af hvilka ingenting förspörjes i Posses dagbok, kunna för-
klara konungens beslut.

* ГОРБАТКА XV, 10.

sammans, imedlertid förfärdigades bryggorna wijdh staden Kritziow* öfwer strömmen Sossa.

- Sept. 19 Bröt Hans Maj:tt opp och vårt regemente medh bagage, derpå Dahl regementet och Oplandz regemente sampt Hans Maj:ttz hooff staat och drabanterna, och marcherade öfwer strömen Sossa, derest skogen och morasen straxt begyntes widh strömen, och gingo till Soble** 3½ mihl.
- 20 Bröt Hans Maj:tt opp, och continuerade sin marche igenom skogen till en liten by Horo Bodka, som war 3 mihl, och fans litett eller alzintett forage i skogarna, ej heller någon menniska hemma i byarna, och blef granadier bataljon detacherat att förfärdiga en brygga, medh Capiten Wrangel, som hade 100 man, att gå föruth och laga wägen.
- 21 Bröt wij opp, och marcherade igenom Lessna***, som war 4 mihl, som war myckett swår och elak wäg, och diffilera regementet hela natten och dhe efftersta af regementet kommo först i dagningen fram.
- 22 Effter som Hans Maj:tt intett feck någon kunskap om General Major Lagercrona, hwarest han wore gången, af orsak han intett hade passerat Lessna, bröt Hans Maj:tt opp kl. 12 medh gvardiet och dahl regementet och lembnade allt bagage effteråth, hwilket Opplandz regementett skulle fortskaffa och laga wägen före, och marcherade Hans Maj:tt öfwer en ström, dherest bussarna måste kläda af sig och bära dheras gewähr och liverie på hufudett, och hwar strömmen Besitz så diup, att dhet stodh under armarna, och 60 alnar bred, och kom intett folkett öfwer

* КРИЧЕВЪ XV, 10.

** Adlerfeld skrifver Lobze, möjligen Лозовица XVI, 10.

*** Äfven Gyllenkrok har namnet »Lessna» — dit Lagerkrona på sin irrfärd i bref till konungen påstod sig ha funnit en genväg. Jag har ej kunnat återfinna det. Nordberg och Norsbergh, som ha öfverensstämmande namnlista, sätta i stället för Lessna d. 21 Sept. Kostentza; Hultman, Kalaniske, förmodligen Костюковичи XVI, 10.

förr ähn stora mörkrett kom öfwer oss, då Hans Maij:tt lätt bussarna torcka sig på skogen, och continuerade sin march om natten till Bojalow *, som war 5 mihl, och kom Hans Maij:tt fram kl. 4 om morgonen.

Kl. 10 bröt Hans Maij:tt opp och marcherade till Sept. 23 Niewna **, då wi kommo i Zeverien, som hörer ryssen till, 4 mihl, hwarest folkett hwar hemma och fans myckett brenwijn och sädh för oss. Man feck ock säker kunskap, att General Major Krus hade blifwit attackerad af fijenden i ariergvardien wijdh Krisziow, och att Dykers och Taubs dragoner hade slagett nedh 350 ryssar på plattzen.

Bröt gvardiet och Hans Maij:tt opp kl. 2 efftermid- 24 dagen och marcherade till staden Iputz $1\frac{1}{2}$ mihl.

Gorde regimentet en brygga öfwer strömmen Iputz 25 och marcherade kl. 4 effter middagen till byn Kotzevitze *** $1\frac{1}{2}$ mihl, då dahl regimentet och drabanterna kommo ock till oss.

Stodh Hans Maij:tt stilla, då Upplandz regemente 26 kom till oss.

Kom vårt bagage till oss, och hölltz predikan. 27

Kom General Major Meijerfeltz regemente anmarche- 28 randes.

Hölltz predikan. 29

Ryckte regimentet i samma byn öfwer wattnett att 30 campera och cantonera wijdh sina qwarter, och regementerna ankommo öfwer dhen långa skogen, dhet ena effter dhet andra, hwilka woro mycket fatigerade i brist af proviant och foragie.

Passerade intett uthan stodh regimentet stilla. October 1

Sammaledes. 2

Efwenledz. 3

Hölltz predikan och stodh allt Hans Maij:tt stilla. 4

* Бѣлая XVI, 10.

** Нивное XVI, 11.

*** Костеничи XVII, 11.

- October 5 Passerade intett och stodho alt stilla.
- 6 Efenledz.
- 7, 8 Sammaledz, allenast hölltz wekopredijkan och kom Capiten Gustaf Ribbing medh sitt partie hem medh boskap.
- 9 Passerade intett, då allenast dhe commenderade ryttare af Örnstedtz regemente togos bortt, allenast 12 blefwo qwar, som war blesserade.
- 10 Stodo wij stilla.
- 11 Hölltz predikan kl. 7 om morgonen, hwarpå regimentet straxt bröt opp och måste regimentet stå stilla om natten på skogen för dhe swåra diffeleer, att maken [till] trängzell ej waritt nyligen.
- 12 Continuerade wij marchen och kom till Bialahorsz *, som war 3 mihl, och kommo dhe sidsta compagnier intett fram förän kl. 12 om natten.
- 13 Stodh regimentet stilla, men Hans Maj:tt bröt op och marcherade derifrån medh drabanterne och dragonerna.
- 14 Bröt regimentet opp och marcherade till Buckow **, derest iag stodh i en stor skön kroog, hwarest Hans Maj:tt städt, som war 3 mijhl, då man ock feck wetta att Generalen Gref Leijonhufwudh war ankommen till Hans Kongl. Maj:tt medh dhe 6,000 man, som öfwerblefwo af den battallien, som han har hållett wedh Zossa strömmen 7 mihl från Zierkow.
- 15 Stodh regimentet stilla.
- 16 Bröto wij opp och marcherade till hofwet Biadutza 3 mihl, då iag bekom Hans Kongl. Maj:ttz skrifftelige order att emottaga General Gref Leijonhufwudz samt Öfwerst Baneers och Bergzlagz regementer och dhem indela i compagnierna, så att dhe skulle stå under min disposition och under mina underhafwande officerares commando. Alla 3 regimenterna woro man 800 man starka, föruthan

* Българоци XVII, 11.

** Рюховъ XVII, 11.

primaplaan, ÖfwerstLeutnant Mentzer war af Grefwe Leijonhufwuds regemente, ÖfwerstLeutnant Ernberg och Major Berg af Öfwerst Baners regemente och Major Sass af Bergzlagz regemente 3 männingar. Desse bemelte regementz officerare sampt öfwer officerare blefwo indelte hoos gvardies officerarna, att dhe skulle hielpa dhem underhålla, effter dhe mist allt sitt pagage, men ingen commando hade dhe öfwer dheras folck, uthan depanderade af gvardis officerarna.

Stodh regementet stilla.

October 17

Bröt regementett opp bittijda, så att ingen gudztienst kunde hållas, allenast corum och marcherade hela natten för dess swåra diffeleer och gingo staden Stara Dubb förbij på en $\frac{1}{2}$ mihl när, hwarest fijendens gvarnizon innelåg, och tog fijenden bortt samma natt några st:n wagnar af drabanernas, som hade blifwett effter i en by. Om morgonen den 19 gjorde regementett hallt uthi en by Ugress, som Hans Maj:tt hade stått om natten, som war 4 mihl, och brött regementet opp kl. 11 och continuerade sin march till byn Cassaroff, * hwarest 3 battaljoner stodo, men Major Stiernhök stodh medh sin battaljon hoos Hans Maj:tt, då regementett intett kom fram förr än kl. 2 à 3 om natten, och hwar det en skiön by, att regementet feck braf subsistance.

Stodh regementett stilla, då ock General Major Lagercronas partie ankomo till armeen och Major Appellgren medh wårt commenderade manskap stötte till regementett.

Stodh regementett stilla.

21

Bröt regementett opp bittida om morgonen och marcherade hela natten och ankomo till Hurinoff kl. 2 om natten, som war 5 stora mihl.

Stod regementett stilla.

23

* För det följande hänvisas till noterna till Petres dagbok Posses ortnamn äro där anförda efter en afskrift; om i enstaka fall någon olikhet häröfvan skulle förefinnas, beror det på att korrekturläsningen skett efter själfva handskriften.

- October 24 Bröt regementett opp och marcherade till byn Buri-
nowka, hwarest Leutnant Leijonberg körde uth några
bönder och Cossakar, som satt sig opp uthi byen.
- 25 Bröt regementet bittida opp, så att dhe intett kom till
att hålla någon gudztienst, allenast corum, och marcherade
regementett tätt förbij staden Novogrodeck Zeverinskij, hwar-
est fijendens gvarnizon innelåg, och hwarest fijenden sig
läto see men torde oss intet attaqvera, uthan wij continue-
rade vår marche till byn Comein*, som låg uth medh
Dessna strömmen en godh $\frac{1}{2}$ mihl från staden, som war
 $1\frac{1}{2}$ mihl. Fijenden hade sin postering på andra sijdan ström-
men ända bortt åth, och hwar 2:ne byar twärt emoth
Comein, hwarest fijenden hade 2:ne stora läger. Hans
Maij:tt stodh $1\frac{1}{2}$ mihl från oss, och intett regemente stodh
oss heller närmare. Fijenden skiöt dageligen på vårt folk
från andra sijdan, men gjorde doch ingen skada.
- 26 Stodo wij stilla, då ock Fältherren af Cossakarna
Mazepa kom till Hans Kongl. Maij:tt, som hade affallet
ifrån Muskoviterna och inträdde på vår sijda.
- 27 Stodo wij stilla och blef Capiten Poll detagerad medh
100 man, som skulle arbeta på bryggan 1 mijhl derifrån.
- 28 Stodh regementett stilla och hölltz predijkan.
- 29 Stodo wij stilla, då fijenden om natten kl. 1 lätto sig
see medh några esqvadroner och gjorde alarm på oss,
då dhe sig straxt afdrogo, så snart piqveten skiöt på dhem.
- 30 Fingo wij order att göra flottbryggor, en widh hwart
compagnie, att föra medh oss. Hans Maij:tt gjorde en
mijhn som han wille slå en brygga på ett stelle, doch
hwar alldrig hans intention att der öfwergå, hwarpå fijen-
den drog der sine tropper tillsammans, och begynte häff-
tigt att canonera, då våra ock straxt uphöllo medh arbe-
tett, gjorde doch ingen skada, allenast 1 karl af Capiten
Gref Oxenstiernas compagnie blef ihiälskuten.

* КОМАЛЬ XIX, 11 (till fullständigande af sista noten s. 187).

Bröt regementett opp kl. 2 effter middagen, och marche- October 31
 cherade hela natten för dess swåra diffileer och ankommo
 till byn Kulatowka om morgon bittijda kl. 6.

Hölltz predikan om afton i corum.

Nov. 1

Bröt regementet opp kl. 10 om natten, och marche- 2
 rade till staden Miskij, hwarest Hans Kongl. Maij:tt lätt
 öfwersättia 600 man medh 2 små pråmmar, som båro alle-
 nast 12 man. General Major Stakelberg war commenderadh
 medh det samma manskap. Hans Kongl. Maij:tt hade
 planteratt alla wåra stycken på en stoor högd, som kunde
 commendera hela fältett på andra sijdan. Fijenden hade
 ett batterie straxt bredewijdh på wänstra handen, som
 doch intett kunde göra någon skada på wåra. Om affton
 i myskningen[!] kom fijenden myckett stark medh några
 1,000 man och attaqverade wåra, som woro öfwersatte,
 som General Major Allardt anförde, men blefwo afslagna,
 effter wåra stodo så avantageust posterade uthi buskas-
 siet och af den glorieusa forss dhe der till brukade; kl.
 6 om aftonen war alt förbij och heelt stilla. Fijenden för-
 lorade der på plattzen öfwer 300 man, föruthan dhem dhe
 bortsläpatt medh sig, och öfwer 1,000 blesserade, som
 man sedermera wiss kunskap derom hade; på wår sijda
 blef Hans Kongl. Maij:ttz General Adjutant Uglewij döde-
 ligen blesserat, som dagen dereffter afsombnade, den andra
 Hans Kongl. Maij:ttz General Adjutant Duwaldh blef illa
 blesseradh, 30 man dödskutne och 100 blesserade, sampt
 några officerare.

Ankom regementet till Missna kl. 5 om morgonen. 3
 Så snart som dager bleff, drog fijenden sig bortt, som war
 der öfwer 20,000 man stark, hwarpå Hans Maij:tt lätt be-
 gynna att arbeta på bryggan.

Continuerades medh brooarbetandett och blef begge 4
 bryggorna seent om affton färdige.

Bröt regementett opp och marcherade öfwer Detzna 5
 strömmen kl. 10, och marcherade öfwer dhe stora morassen,

som woro någott frusna, hwaraf hände att wij måtte göra många krokas, innan wij kom der öfwer, och blef alltså Hans Maj:tt ståendes i en skog, till att förwänta dhe andra regementernas diffelerande öfwer bryggan, effter man hade kunskap, att fijenden stodh 1 mihl derifrån.

- Nov. 6 Bröt Hans Maj:tt opp kl. 8 om morgonen och marcherade till byn Zianlego 1 $\frac{1}{2}$ mihl, hwarest så snart wij ankomo, stodh en 10 esquadroner af fijendens på 2:dra sidan öfwer morassett, hwilka drogo sig af så snart wij inryckte i byn.
- 7 Bröt regementett opp och marcherade till byn Luckno 3 mihl.
- 8 Bröt regementet bittida om morgonen opp, att man intet kunde hålla predikan och marcherade till byn Oltunckna, som war 4 mihl. Och lätt Hans Maj:tt oss hålla corum och läsa upp evangelium så snart regementet kom fram battallionswijs.
- 9 Stodh regementet stilla.
- 10 Blef Major Appellgren commenderadt medh 400 man att gå föruth till Batturijn och förfärdiga bryggan der öfwer strömmen Zehm.
- 11 Bröth Hans Maj:tt opp sampt medh regementett och marcherade öfwer ofwanbemelte ström och staden Batturijn, hwilket warit Feltherren Mazeppas residents; samma stadh hade fijenden totaliter opbrändt och nedergjordt alt folk så qvinnor som barn, och ingen skonatt, hwarpå wij continuerade wår march till byn Haroditze, hwarest alla bönderna woro hemma, som war 2 $\frac{1}{2}$ mihl.
- 12 Stodh regementet stilla.
- 13 Sammaledes.
- 14 Feck Hans Kongl. Maj:tt wetta, att dess General Adjutant Lindrot wart af bönderna ihiälskuten, hwilken hwart skickatt medh order till General Major Creutz.
- 15 Stodh Hans Kongl. Maj:tt stilla och hölltz 2:ne predikningar, och blef dhen Ryska General Adjutanten Schultz

till regementet lefwereradt, som hade warit bortsändt af Tzaren till Konung Augustus af Saxen medh en hoop bref, dhem Hans Kongl. Maj:tt alla bekom.

Bröt regementett opp och marcherade till byn Hol- Nov. 16
linka 4 mihl.

Bröt regementett opp kl. 3 om morgonen och mar- 17
cherade till byen Mitrug, som war $2\frac{1}{2}$ mihl.

Bröt regementett opp kl. 3 om morgonen och mar- 18
cherade till staden Romne, som war 5 mihl. Hans Maj:tt stodh i staden med dess hoffstaat och drabanterne, och hela vårt regemente stodh ikring i förstaden.

Stodo wij stilla och deltes qwarteren åth compag- 19
nierna.

Sammaledes. 20

Marcherade Major Appellgren bortt medh granadier 21
battallion och Capiten Ribbings $2\frac{1}{2}$ mihl härifrån till en by, som war en god half mihl från staden Zmijhln, hwilken stadh fijenden hade inbesatt, som war destinerad till qwarter för Duckers och Öfwerst Buckwaldtz regementen; dhen samma staden tillått intett dhem att inmarchera, uthan gofwo före, så snart dhe fingo order aff Feltherren Mazepa, wille dhe staden opgifwa; imedlertidh kom fijenden om natten, dhen dhe insläpte. Fijenden ramaserade sig öfwer 15,000 man stark och wille attaqvera våra begge regementen, men blefwo straxt af våra dragoner repou-serade. Imedlertidh ankomo Wessmanlands, Östgiöta och Sörmanlands regementen till footh sampt Östgiöta cavalle-rie, Ducker till succurs sampt ock Wästgiöta infanterie, hwilka regementen hade lembnatt sitt bagage uthi dhen byn, hwilken by Major Appellgren hade order att mar-chera till och betäcka dheras bagage, och innan Major Appellgren ankom, kom fijenden medh några 1,000 dra-goner, som General Leutnant Renn anförde, och attaqve-rade bemelte pagage, som blefwo continuerligen repouse-rade af dhet commenderade manskap, som war wijdh ba-

gaget, intill dess General Major Sparre feck kunskap och commenderade några esquadroner af Östgiöta och Duckers regementen till att secundera deras pagage, samt ock våra Wallossier; så snart fijenden blef våra warse, drogo dhe sig af. Emedlertijdh hade fijenden förloratt 100 man, och Wallossierna hade nedergjordt öfwer 500 man; imedlertijdh ryckte General Major Sparre sig från bemelte stadh, och drog sig så sackta till bemelte pagage, hwarpå fijenden kom uthur staden och pouserade dhen wachten samt ock gjorde nedh några siuka af Öfwerst Duckers regemente och [ett] par wagnar borttogo. Så snart General Major Sparre feck kunskap, wände han om och gick tillbaka igen, och då dragon regementerna ankom, drog fijenden sig tillbaka i staden igen.

- Nov. 22 Hölltz predijkan, och lätt Hans Maj:tt [gifwa] dhe order att draga armeen tillsammans, efftersom fijenden förstärckte sig dageligen wijdh Zmijhln.
- 23 Passerade intett.
- 24 Drog fijenden sig bortt ifrån Smilaja *, effter han hade förnummitt, att våra woro i anmarche, då ock våra straxt anmarcherade och funno ingen menniskia i staden.
- 25 Lätt Hans Maj:tt om affton kl. 6 sättia eldh i staden och alla förstäderna och lätt upbränna hwar och ett huus der hwar, och bekomo dhe regementen, som der war, mycken proviant och boskap.
- 26 Kom Major Appelgren tillbaka igen medh dhe 2:ne battalioner.
- 27 Passerade intett.
- 28 Sammaledes.
- 29 Hölltz pr[ed]ijkan 2:ne gånger.
- 30 Celebrerades Anders mässe dagen.
- Dec. 1 Passerade intett uthan Öfwerst Taube wardt uth commenderadt på partie medh 400 hästar, derest han attraperade i en by Cossakar och Calmuker och nedergorde

* Ursprungligen Zmijhln, af annan hand rättadt till Smilaja.

150 man och feck 900 hästar medh sadlar, dhe andra hade salverat sig i husen, delz lupo till skogz, hwarpå han lätt sätta eldh på byen och förbrände en stor hop af fijendens folk, som man icke weet just tahlet uppå.

Passerade intett.

Dec. 2

Sammaledes.

3

Blef åther Öfwerst Taub uthkommenderad, då han attrapperade fijenden i en by 3 mihl här ifrån, och war fijenden uthryckt emot dhem, men när dhe sågo våra komma, drogo dhe sig bortt och lembnade allt pagaget, så att våra dragoner fingo ett härligt bythe, så af sillfwer som damask och annat slikt, förutan 1,200 hästar, wangz klippare, och blef ohngefähr 200 man nedergiorda, som war wijdh pagaget.

Passerade intett.

5

Hölltz predijkan 2:ne gånger.

6

Kom General Major Cruus hijt till Hans Kongl. Maj:tt och berättade, att han nedergiordt några hundra Cossakar och Påläcker och fått 1,100 hästar. Capiten Gustaff Ribbing och Modee blefwo förordnade till ÖfwerstLeutnanten under dhe finska infanterie regementerna. Öfwerst Duckert blef ock uth commenderat in i Rysslandh att upbränna en stadh 6 mihl här ifrån, och så snart han kom dijt, hade fienden kunskap der af och drog sig undan, men staden lätt han upbränna.

Passerade intett.

8

Sammaledes.

9

Blef Öfwerst Leutnant Funck uthcommenderat medh 300 hästar och 100 Cossaker att gå till en stadh i Rysslandh, att attackera de Cossakar, som der stodo.

Kom ÖfwerstLeutnant Funck tillbaka och berättade, att så snart han kom in i staden, drog alla Cossakar och bönder sig in på kiörkogården, att hela kyrkogården och kyrkan war full medh folk. Dhen samma kyrkogårdh hwar en wall omkring, sampt ock på några ställen, dher wallen

intett war godh, hwar han palisaderadh, hwarpå han afsides lätt dragonerna sittia af och attaqverade bemelte kyrgårdh, men blef 2:ne gånger repouseradh, qwinfolken stodo uppå wallen medh lijor och yxor och slogo emoth hwårt folk, äntelig 3:die gången kom han in, då dragonerna gorde nedh alt dhet som förekom, en 1,600 man, hwaribland hwar bådhe bönder och Cossakar, föruthan qwinnor och barn; dhertill medh hade dhe retireratt sig i kyrkan, att hon war fuller af folk, hwilka intett wille uplåta kyrkiödörren, hwarföre han lätt sätta eldh på kyrkian, jembwehl på staden och upbrände alt det der hwar.

Dec. 12 Passerade intett, uthan blef Drabanten Pehr Hårdh ihjälstucken af sin camerat Engelbrecht knall och fall uthi fyllerij.

13 Hölltz 2:ne predijkningar.

14 Passerade intett.

15 Blef Regimentz prästen Magister Gabriel Westphal dööd, sampt befalte Hans Maj:tt, att alla furijder och furijderskyttar sampt drängar skola komma in hijt till Romne.

16 Passerade intett.

17 Bröt Hans Kongl. Maj:tt op och lembnade drabanterna och håffstaten effter sig och marcherade till Lippowa Dolina 3 stora åkrainska mijhl, och när General Qwartermästaren ankom medh Qwartermästarne, stod ett partie Ryssar uthi byn af 150 hästar, hwilka våra fourier och Qwartermästare attaqverade och så snart dhe blefwo repouserade, högg våra Wallosser nedh dhem och [tog] 60 och några man till fånga. En Major, som comenderade partiet, 1 Capiten och 1 Leutnant wardt fången, och undsluppo man 2:ne karlar. Regimentet ankom först om natten kl. 11 à 12 och hwar en fasslig stark winter och kiöld, så att många blefwo förkyldes och döddfrusne, till medh fingor [wij] allenast 2 små stugor på compagniet.

18 Bröt Hans Kongl. Maj:tt opp kl. 4 efftermiddagen och marcherade till staden Hadjatz, och kom regimentt

ann förr än kl. 2 om natten. Fijenden hade dragitt sig der ifrån och stuckett elld på förstaden, men vår gvarnizon, som inne war, har hindrat, att intett hela förstaden har brunnitt af, allenast en dehl. Wintren continuerade och war myckett hårdh, så att många blefwo förkyllda och dödrusna, så wähl här af regementett som af andra regementer. Regementett stodh uthi förstaden.

Ryckte regementett in i staden, och continuerade allt Dec. 19 dhen swåra kiölden.

Stodo wij stilla och war kiölden så swår, att wij 20 intett kunde hålla någon predikan allenast chorum.

Stodo wij stilla och continuerade alt kiölden. 21

Sammaledes. 22

Bröt Hans Maj:tt opp kl. 11, och war en faaslig 23 starck winter, och lemnades alla dhe siuka och bagaget qwar, allenast 1 brödwagn tog hwart compagnie medh sig. Artolleriet marcherade främbst wijdh gardiet, och när wij ankommo till staden Wepprick, hwarest fijenden hade sin gvarnizon uthi, stod en hoop af fijendens esquadroner uthanför byen, 5 esquadroner framför oss och dhe andra på sijdorna, och när wij kommo anmarcherandes, drog fienden sig af och chargerade någott lijtt med våra Wallossier, och blef en Ryttmästare och en Leutnant af våra Wallossier blesserade; och när som Hans Maj:tt ankom till staden, gjorde han lijtt halt, då fijenden skiöt med kartesher uthur staden och ihielskuto en gardiskarl af Gust. Ribbings compagnie och en artolleriehäst. Och continuerade Hans Maj:tt straxt derpå sin marche till byen Pleziewitz, hwarest fijenden hade några sina förwachter, hwilka drogo sig af straxt wij ankommo, då Hans Maj:tt derpå lätt oss ryckia i qwarter, och när Capiten Gref Torstensson ankom i sitt qwarter, stod der ock en liten postering [af] fiendens, då han gjorde ned en och blesserade dhen andra. Samma dag war ock en så starck kiöld, att många förkylde sig, iblandh andra Fendrick Delawalle kyllde

- begge sina händer, och blefwo äthskillige den natten ihiälfrusna af armeen. Regementet stod mycket trångt, så att man intett hade man 4 stugor på compagniet.
- Dec. 24 Stodh Hans Maj:tt stilla för dhen faasliga kiölden skull.
- 25 Stodh Hans Maj:tt stilla, och war en sådan faslig kiöldh, att regementett intett kunde hålla någon predikjan juhledagen, allenast chorum.
- 26 Stodh man stilla och war kiölden alltså stark, att man allenast höllt chorum.
- 27 War wintren myckett starkare, än dhen waritt hafwer, så att man intet kunde hålla någon predikjan.
- 28 Wardt lijten lindring på kiölden, då man hölt predikan.
- 29 Stodo wij stilla.
- 30 Bröt Hans Kongl. Maj:tt opp och marcherade dhen vägen tillbaka äth staden Wepprick och blef 4 stycken qwar hoos vår påstering, som stod der omkring i förstaden, och continuerade wij vår march till byn Pawlowka, som war 3 mijhl.
- 31 Kl. 10 bröt Hans Kongl. Maj:tt opp och marcherade till staden Zenckowa, hwarest 4,000 bönder stodo in i staden och wille intet släppa oss in, då Hans Maj:tt lätt oss marchera i qwarter i förstaden, som war myckett stoor af några 1,000:de huus. Kl. 3 effter middagen lätt Hans Maj:tt commendera 150 man af Öfwerst Ranks regemente, och när bönderna sågo, att Hans Maj:tt hade alfwara att låta storma staden, gofwo dhe staden opp. Hans Maj:tt war så nådig och lätt bönderna behålla alt dhet de hafwa infördt i staden, och [de] fingo order, att dhe skulle begifwa sig hemb till deras huus och föra sina saker hem till sina byar igen.

ANNO 1709.

Gudh gifwe oss ett gådt nytt år, ty dhet förflutna året hafwa wij slutatt medh stoor wedermöda, och alldrig hafwa haft nånsin en så bedröfwelig juhlhällg.

Celebrerades nyårsdagen medh 2:ne predijkningar. Januari 1
 Stodo wij stilla och passerade intett. 2
 Höltz 2:ne predijkningar. 3
 Passerade intett. 4

Kl. 5 om morgonen marcherade allt vårt artollerie 5
 tillbaka åth Wepprich, då Hans Maj:tt sielf reste medh
 och ankom till Wepprich kl. 10 om dagen och hade fuller
 Hans Maj:tt dhen dagen ärnatt storma staden, men som
 alt intett hinde blifwa färdigt, drögde Hans Maj:tt och blef
 der öfwer natten.

Stodo wij stilla här i Zenkowa och hölltz 2:ne pre- 6
 dijkningar.

Kl. $\frac{1}{2}$ 12 om middagen hörde wij i Zenckowa, huru 7
 Hans Maj:tt lätt skiuta på staden Wepprich alt till kl. 4
 effter middagen, om afftonen kl. 7 fingo wij tijender, att
 våra woro afslagna tree gånger och war ock intett under
 att dhet skiedde, effter det war en så hög wall och graaf,
 der till medh war wallen beguten medh wattn, så att han
 war haal och glatt som en spegell, eij heller kunde våra
 stycken bstryka deras wallar, uthan fijenden lågo betäckta
 och skuto våra, när dhe kommo anmarchera[n]de, i sådan
 säkerhet, lijka som dhe hafwa skutitt till måhls. Hans Kongl.
 Maj:tt lätt om afftonen åther anställa dhen 4:de stormen,
 då commendanten capitulerade och gaf sig till krigsfänge.
 Gvarnizonen bestod aff 1,200 man Muschoviter och 300
 Cossakiske bönder, hwilka giorde våra myckett större skada
 än de Ryska solldater, i dhet dhe hade alla refflade byssor
 och wore skyttar. 6 stycken feck Hans Kongl. Maj:tt der
 sammanstädes, hwarutaff Hans Kongl. Maj:tt behöllt 2:ne
 och dhe andra lätt Hans Kongl. Maj:tt slå sönder eller
 nedersäncka. Wij förlorade der wijdh emoot 400 man.
 Öfwerst Gref Casper Sperling af Wästgiöta regementett,
 Öfwerste der Fritschij aff Upplandz regemente samt Öfwerst
 Leutnant Adolph Mörner, Capiten Gref Ewert Gyllenstolpe
 af General Major Meijerfeltz dragoner och Capiten Kafle

af Wästgiöta regemente blefwo ihielskutne på plattzen, föruthan några subalterner. Hans grefliga Excellence Fältmarskalchen gref Rehnschiöld blef blesserad i bröstett af en granat, hwaruthaff han bekom en myckett swår contusion, Öfwersten gref Jacob Sperling af Östgiöta regementet wardt dödligt blesseratt, hwilken lätt föra sig hijt till gvardiet, Öfwerst Leutnant Axell Lilliegren af Wästgiöta infanterie dödligt blesserad, som dog ock dagen der effter, föruthan många andra officerare och 600:de gemena blesserade. General Major Stakelberg wardt ock illa blesserat i högra benett.

Januari 8 Ankom hijt till Zenckowa dhe Ryska fångarna, som Hans Maj:tt feck i Wepprick, hwilka Öfwerst Leutnant Sillverhielm convojerade med 300 hästar. Hans Kongl. Maj:tt gjorde bemelte fångar dhen nåden, att dhe fingo behålla qvar alt sitt eqvipage, som dhe hafwa haftt medh sig uthj gvarnizonen, der till medh fingo dhe gå lösa uthj staden.

9 Passerade intett.

10 Höltz predijkkan, då Hans Maj:tt wijd middagztijden kom hijt tillbaka igen ifrån Wepprick, då han hade låtitt uppbränna staden och förstaden. Artolleriet kom ock så tillbaka igen samma affton.

11 Passerade intett.

12 Blef Öfwersten af Östgiöta infanterie regemente Gref Jacob Sperling kl. 2 effter middagen död af sin undfågna blesseur.

13 Blef han begrafwen straxt brede wijd mitt qwarter på kyrkiogården i förstaden. Hans Kongl. Maj:tt och alla dhe Generaler sampt officerare, som der woro, war der ock tillstädes. Konungens hoofpredijkant Mag. Nordberg gjorde en härlig predijkkan öfwer honom.

14 Avancerade Hans Kongl. Maj:tt begge mina Majorer Apellgren och Stiernhöök till Öfwerstar, Appellgren i Gref Jacob Sperlings ställe af Östgiötarna och Stiernhöök i Fritzkij ställe af Upplänningarna och ÖfwerstLeutnanten

af Dahlkarlarne Carl Ulffsparre till Öfwerste af Westgiö-
tarna i Gref Casper Sperlingz ställe.

Passerade intett.

Januari 15

Effter chorum war regementet tillsammans, då Majo- 16
rerna Apellgreen och Stiernhöök danckade af wijdh rege-
mentet och reste bort samma dag till sina undfågna rege-
menter.

Passerade intett uthan höltz 2:ne predijkningar. 17

Blef Öfwerst Dücker utcommenderat medh 1,000 18
hästar.

Feck wij kunskapp, att fijenden hade dragitt sig undan, 19
men kom dhem i deras ariergvardie och gjorde nedh ett
par hundrade man, hade fuller nedergjordt flere, men för
dhen diupa sniön skull, kunde wij intett komma fort
med esquadronerne. Alt dhet bagage, som dhe hade hoos
sig, kommo i våra händer sampt 1,000:de trasshästar, för-
uthan några hundrade dragonhästar, som fijenden måste
stiga af och salvera sig uth för en hög backe, och 20 fån-
gar, 1 par Ryska pukor sampt 1 cosackstandar.

Passerade intett. 20, 21

Höltz fredagzpredijkan. 22

Passerade intett. 23

Höltz 2:ne predijkningar. 24

Höltz predijkan och effter predijkan blef Capiten Gyl- 25
lenstierna och Capiten Oxenstierna af mig föreställta till
Majorer wedh regementet och Capiten Drake och Capiten
Wrangell, som Hans Maj:tt hade avangerat till Öfwerste
Leutnanter wijdh andra regementer, togo afskied af sina
compagnier.

Passerade intett. 26, 27

Om morgonen kl. 1 geck Hans Maj:tt bortt medh 5 28
regementer till häst, nembligen Östgiöta, Smälänningarna
och Södra Skånska samt Taubes och Dückers dragoner.
Kl. inemot 9 kom Hans Maj:tt till en stad wedh namn
Oputznij, hwarest fijendens dragouner stodo rangerade

utanför byen ungefer 7,000 man, och så snart Hans Maj:tt lätt marchera opp 2 à 3 esquadroner, geck Öfwerst Taube uppå dhem medh sin esquadron, då fijenden straxt retirerade sig in i byen, då ock han förföljde dhem och kiörde dem uthur byn, och när fijenden kom uthur byn, satte sig en hoop af deras esquadroner igen, då Öfwerst Taube gjorde halt, till dess Hans Maj:tt kom medh Öfwerste Dückers och dhe andra, då Hans Maj:tt lätte gå i fullt corier på dhem löst och förföljde fijenden öfwer 1 mijhl bort åth. Fienden förlorade 700 man, som blefwo nedergiorda, föruthan en hop Cosackar och Calmucker, som man ej så just kan wetta tahlett. Fijenden hade intet sluppett för dett kiöpet, der sniön icke waritt så diuper, att man icke kunde komma igenom, och der till medh wore våra hästar någott tråtta af dhet de hade tillförne marcherat. 50 man togo våra tillfånga med en Ryttmästare, Leutnant och Fendrich sampt 1 par pukor, och en stor hoop aff fijendens bagage, Hans Maj:tt förlorade man 3 karlar och 10 à 12 blesserade.

- Januari 29 Stodh Hans Maj:tt stilla.
- 30 Bröt Hans Maj:tt opp medh sitt partie och marcherade till staden Kotillwa och lembnade Hans Maj:tt der i staden qwar fångarna och våra blesserade medh Ryttmästar Elfvers medh 50 ryttare. Wij som stodo då i Zenckowa fingo order genom General Adjutanten Duwaldt kl. 12, att wij skulle straxt bryta opp och marchera, och kommo wij intett till att marchera för än kl:n war half 5 effter midagen, och marcherade wij hela natten allt till kl. war 4 om morgonen, då wij ankom till staden Cussemijn, som war 2:ne stora mijhl, och war det en faslig swår marche för bussarna, effter sniöön var så djup att gå uthi.
- 31 Bröt iag upp medh gvardiet kl. 8 och tog Östgiö-tarnas, Skåningarnas och Taubens bagage medh mig, som iag canvoijerade från Zenkowa, och marcherade till Hans

Maij:tt till staden Cotillwa, men drabanterna blefwo qwarstående i Cussemin.

Stodo wij stilla, då fingo wij kunskap, att så snart Februari 1 Hans Kongl. Maij:tt hade marcherat från Oprutznijk, hade fijjenden fått kunskap, att våra intett woro starkare än 50 man, kommo dhe dijt medh 4,000 hästar och togo sina fångar tillbakars och våra, som der wore, tillfånga, sedan Ryttnmästar Elfwers hade defenderat sig så länge han kun-natt och sielf blef blesseratt och hade straxt dragett sig der ifrån. Orsaken der till war, att General Adjutant Du-waldt hade ridgett gahlett om natten, så att dhe troppar, som borde marchera dijt, kommo allt för seent.

Stodo wij stilla och kunde regementett intett hålla 2 predijkjan, af orsak att kiölden war så stark.

Stodo wij stilla. 3

Passerade intett. 4

Passerade intett. 5, 6

Hölltz predijkjan 2:ne gånger, då ÖfwerstLeutnant 7 Sacke dödde i staden Kussamin.

Passerade intett. 8

Bröt Hans Maij:tt opp kl. 7 om morgonen och mar-9 cherade till byn Kurko 1 liten mihl från Tyrki och Hans Maij:tt drog föruth medh cavalleriet och hinte på fijjenden, som stodh i byn till 2,000 man, hwilka Hans Maij:tt för-föllgde under staden Doctyrki och nedergiorde på plattzen ongefehr 200 man föruthan blesserade, på wår sijda blef-wo allenast 2:ne Wallossier.

Stod regementett stilla och commenderade Hans Maij:tt 10 ÖfwerstLeutnant Funck uth att opbränna dhe nästa byar omkring Tyrkij, sampt om några huus wore öfrige och obrände i förstaden, dherest fijjenden låg medh en stark gvarnizon.

Blef General Major Hamilton detacherat om natten 11 medh Östgiötarna och Skåningarna att gå i kring och op-bränna byar och kl. 7 om morgonen bröt Hans Kongl.

Maij:tt opp, och när wij marcherade uthur byn, brändes hela byn opp. Hans Maij:tt geck föruth medh cavalleriet, och när han kom 1 mihl när Krasnatij, derest fijenden stodh 8,000 man stark, derest Hans Maij:tt geck straxt på fijenden löst och förföllgde dhem genom Krasnakutj och till Horodna, som war 2 mihl och farliga diffeleer, derest fijenden hade fått 10,000 man succurs, som stodo stälta uthi diffeleen, och hade fijenden låtett sina dragoner sittia af. Drabanterna och 2:ne esquadroner dragoner drogo sig der tillbaka effter alla våra hästar aldeles wore uthtråttade och uthur anden, och Hans Maij:tt lätt dragonerne och dhe öfriga, som medh honom wore, sittia af, som intett war öfwer 600 man. Wårt Smålandz regemente till häst gjorde intett sin devoir, som dhe borde, uthan gingo tillbaka utan minsta resistance af fijenden, hwarigenom war orsakatt Hans Maij:tt förlorade 50 à 60 man af dhem sampt dheras pukor och ett estandar. När mörkrett tiltog, drog fijenden sig af, då Hans Maij:tt intett längre kunde förfölga dhem för våra hästars mattheet, och dhertill medh war en swår diffelee och skoog rundt om, som fijenden drog sig igenom. Fijenden förlorade dhen dagen 700 à 800 man, som lågo på wägarna och öfweralt, Hans Maij:tt förlorade dherigenom 12 drabanter, som blefwo döde, och 80 man gemena. Wårt regemente marcherade hela natten och hinte intett fram till Hans Maij:tt för än kl. 3 à 4 om morgonen, som war 4 stora mijhl. Artolleriet och Dahlregementett blefwo qwar i Krassnakuti om natten.

Februari 12 Bröt Hans Maij:tt opp och marcherade till en wacker stad wed namn Moraqva, som war en lijten mihl. Hans Maij:tt lätt opbränna Krasnakutj medh Horon och alla dhe dher omkring liggiande byar.

13 Bröt Hans Maij:tt opp kl. 7 och lätt diffelera öfwer en brygga, som war öfwer en stor ström; wårt regemente feck order att gå på wänster öfwer isen, men war så mycket wattn derpå, att man intet kunde gå öfwer uthan måtte gå

tilbaka och diffelera öfwer samma brygga, som Hans Maj:tt geck. Regimentet kom intet att diffilera öfwer förrän kl. 2 half 3 och växte wattnett så myckett, att dhet tog bort bryggan på begge sidor på ändarna, hwaraf förordsakades man att låta bränna opp en hoop bagage, bortkasta en stoor hoop proviant, sampt lembna effter snart 2,000 nöth, och kunde intett regimentet hinna att diffelera öfwer förrän kl. $\frac{1}{2}$ 11 om natten medh mycken farligheet. Staden blef ock så aldeles opbränder, Kl. 11 continuerade wij vår marche hela natten och om morgonen kl. 7 kommo wij till staden Kolamack, som war 3 stora mihl, derest Hans Maj:tt stod för oss. Regimentet stod en farlig fatige uth dhen natten, af orsak alla war wåtha opp till median.

Stodo wij stilla.

Februari 14.

Lätt Hans Maj:tt Dahlregimentet sampt General Major Cruse gå föruth till Robluwka, hwarest war en swår pasage och stoor ström. Hans Maj:tt feck kunskap tilbaka om afftonen, att Dahlregimentet intett kunde gå öfwer för dhet diupa wattnett skull.

Bröt Hans Maj:tt opp och marcherade till Robluwka, 16 och när Hans Maj:tt ankom, red han igenom dhet diupa wattnett och strömmen med cavalleriet, men artilleriet och bagaget blef qwarståendes, och blef några dragoner och ryttare drunknade i strömen. Dahlregimentet hade gått igenom wattnett om morgonen, effter dhet hade frusitt på ljtett om natten. Wårt regemente kom intett fram förrän kl. 11 om natten, först war det 3 starka mihl, sedan war det 4 stora capitale diffeleer, att bussarna måste gå i wattnett opp under armarna, der till med hade man ingen weed, att bussarna kunde göra elld att torka sig wijdh, utan måste dhe liggja i kiölden hela natten.

War wattnett så högt, att många wagnar stodo i 17 wattnett, enteligen resolverade Hans Maj:tt att alla våra siuka skulle sättias till häst och föras öfwer strömmen, hwarutaf 2:ne blefwo drunknade af våra. Hans Maj:tt

lätt befalla, att artolleriet skulle kiöra igenom wattnett, hwarpå hände att dhe blefwo ståendes, allenast 1 stycke som kom öfwer, och lätt Hans Maj:tt spänna uth hästarna och artolleriet blef ståendes öfwer natten i morasset. Wårt regemente blef ståendes på samma plattz öfwer natten.

Februari 18

Lätt Hans Maj:tt arbeta uth artolleriet uthur moraset och iag bekom order kl. 10 att marchera med regementt samt ock dhett ringa bagaget, som öfrigt war, desslikest 28 artollerijwagnar, som amunition låg uthi, att gå till Gawronsi, som war 2 stora mijhl. Regimentt stod mycket swårt uth dhen dagen, af orsak wij hade 7 capitale diffeleer, att bussarna måste wada opp under armarna i wattn, der till med när wij ankom till bryggan kl. 6 om afftonen, war den af fijenden opkastader, att man med mycken swårheet kunde laga dhen så myckett, att bussarna kunde gå öfwer, bussarna war wåthe och dhett frös starkt på om natten, att dheras kläder war af is så styfwa som harnisk. Bagaget blef ståendes på andra sijdan och regimentt stod på en hollma i en lijten by, hwarest framföre twänne stora capitale diffeleer wore, mycket större än dhe förra.

19 Lätt iag bussarna diffelera öfwer en is öfwer första wattnett, som war en piqves diupt och isen war myckett brecklig, derest folkett man effter man öfweringo, och den andra diffeleen måste bussarna wada i wattnett öfwer 1,500 steeg op under armarna med största lifzfara och kom regimentt öfwer kl. 3, och der iag drögt en timmas tijd till, hade regimentt intett kunnatt gått öfwer, effter wattnett starkt wäxte. Hr Major Gyllenstierna blef medh behörigt manskap på dhen första hollmen och lätt förfärdiga flottar att föra öfwer bagaget på.

20 Blef färjan färdig kl. 2 effter middagen, då man lätt öfwersätta bagaget, hwilket geck mycket långsampt. Imedlertijdh lätt iag förfärdiga en annan flätta, som skulle färgia dhem ifrån dhen andra hollmen hijt till byen. Kl. 5 effter

middagen ankom regementz bagaget, som har stått på 9:de weckan ifrån regementett i Haijatz, sampt alla siuka och commenderade.

Höltz predikan och continuerades att färgia öfwer Februari 21 artollerie vagnarna wedh begge passen sampt att öfwerdrifwa regementzboskapen.

Continuerades äfwen medh artolleriwagnarnas öf- 22 werfärgande, som då wore alla.

Hade wattnett fallett så myckett, att iag lätt kiöra alt 23 regementz och drabanternas bagage igenom wattnett, som war sidsta diffeleen, då alt war öfwer, och färjorna lätt iag sönderhugga.

Stodo wij allt stilla. 24

Celebrerade wij S. Mathæj dag, af orsak Magister 25 Söderberg [o: Sederberg] giordt en galen almanak.

Passerade intett. 26

Passerade intett. 27

Höltz predijkan. 28

Stodo wij stilla och passerade intett. Mars 1, 2, 3, 4

Hölltz predijkan. Då war iag i högqwarterett, som 5 stodo i staden Obudz.

Marcherade regementett $\frac{1}{2}$ mihl längre bortt till Piet- 6 roffka, och togo sitt ståndh uthi Pietrowka och Simanowka, och wore alla bönderna bortflytta och höllo sig i morasset på andra sidan strömmen Worslaw.

Höltz predijkan på ett ställe och då war iag hoos 7 Hans Maj:tt.

Passerade intett, uthan continuerade medh forage- 8, 9, 10 rande från Gafronskij.

Kom General Auditeuren medh Krigz Fijskalen hijt, 11 och inqvirerade om dhen saken angående Capiten Adlerfeldt, som sig ophäfwitt emoot commando emot mig.

Om morgonen kl. 4 marcherade Capiten Manner- 12 swerdz battailon bort under Capiten Strichs commando och fingo contraorder $\frac{1}{2}$ mihl härifrån hoos General Major

Hamilthon att gå tillbaka, effter som fijenden hade ärnatt gått öfwer Worsclau strömmen, men straxt dragett sig tillbaka igen.

- Mars 13 Passerade intett.
 14 Hölltz predijkan.
 15 Blef Major Gyllenstierna commenderad med 300 man att gå öfwer kierret och attackera bönderna. Kl. 4 effter middagen kom partiet tillbaka igen, då han hade skutitt nedh en hoop bönder, som hade giordt resistance, och kunde han intett längre förföllja dhem, af orsak att isen intett baar, uthan lätt plundra deras läger och upbränna all den stora provision dhe hade af proviant sammanfördt, effter isen war så swag, att man ingen ting kunde föra dher ifrån, 3:ne karlar skiöto dhe skiällmar ihäl af våra, och war en särdeles lycka att wij ingen större skada fingo, effter dhe gjorde så skarp motwährn.
 16 War iag i högqvarterett och kom samma dag tillbaka.
 17, 18 Passerade intett.
 19 Hölltz fredägz predijkan.
 20 Passerade intett.
 21 Höllt regementett predijkan.
 22 War Hans Maj:tt här hoos migh, kl. 6 om affton redh han bort igen.
 23 Passerade intett, uthan continuerade wij medh gropars optagande i byn Gavronskij till regementettz subsistance.
 24 Passerade intett.
 25 Hölltz predijkan, som war Mariæ bebodelsse.
 26, 27 Passerade intett.
 28 Hölltz predijkan.
 29, 30, 31 Passerade ingenting.
 April 1 Passerade intett.
 2 Blef 150 man commenderade på påstering wijd staden Pultawa med Capiten Gref Gabriel Oxenstierna $\frac{1}{2}$ mihl derifrån i byn Ziorne och hölltz weckopredijkan.
 3 Passerade intett.

Hölltz predijkan.	April 4
Passerade intett.	5, 6, 7, 8
Hölltz predijkan och blef påsteringen aflöst af Capiten	9
Öller.	
Passerade intett.	10
Hölltz predijkan.	11
Passerade intett.	12
Sammaledes.	13
Är Capiten Öller blefwen attaqverad af fijenden ifrån	14
kl. 1 till kl. 3 om morgonen, som han har skattatt mot 2,000 man, som blefwo repouserade och ingenting utthrättade, allenast 9 man af våra blefwo blesserade, fijenden hade nog förloratt, men fijenden togo bort deras döda, att man intett kan wetta huru många som blefwett af dem. Wårt folk defenderade sig inom plankett på häfwet, i det de hafwa giordt skottgluggar på plankett.	
Som war skiärtorsdag, höltz predijkan.	15
Höltz predijkan, då långfredagen celebrerades.	16
Passerade intett.	17
Celebrerades påskedagen med 2:ne predijkningar.	18
Sammaledes.	19
Passerade intett.	20
Celebrerades fjärdedag påsk, blef påsteringarna aflossatt med 200 man af Capiten Lagerhielm.	
Passerade intett.	22
War Capiten Adlerfelt för general krigzrätt i högqvarterett och blef afdömd effter den 27, 31 och 34 krigzartic. puncter ifrån lijwett, för det han hade opphäfwett sig emot commando emot mig i marchen, då wij wore i Rysslandh. Hans Maj:tt reste bort samma dag medh cavalleriet, som stod hos General Major Hammilthon, till General Major Creutz, warest fijenden hade skolatt gått öfwer strömmen.	
Passerade intett.	24
Hölltz predikan och kom Hans Maj:tt hemb seent om afftonen, desslijkest partiet, som warit med honom commen-	

deradt, och hade fijenden draget sig tillbaka igen, innan Hans Maj:tt kom dijt. Det infanteriet, som stått i Lutenka och under General Major Sparres commando, kommo samma dag till högqvarterett.

April 26 Passerade intett.

27

(Här afbrytes med ens dagboken.)

PERSONREGISTER¹.

- *ADLERFELT, Pehr, kapten vid lifgardet, f. 1680, d. 1743. Generalmajor, friherre och riksråd. 347, 349.
- ADLERHJELM, Lars, löjtnant vid artilleriet, f. 1678, d. 1761. Major, tygmästare vid artilleriet i Finland. 163.
- ADLERSTEDT, Löjtnant vid artilleriet 59. [Måhända felskrifning för Adlerhjel.]
- AHLSTRÖM, Peter, kvartermästare vid lifreg. 272.
- ALBEDYL, [Albedel, Albedeijl], Gustaf Ernst, öfverste, kommandant på Neumünde skans. 6, 7, 90, 117.
- *ALBEDYL, [Albedeil, Alffendel], Henrik Otto von, öfverste för ett dragonreg., f. 1666, d. 1738. Generallöjtnant, svensk friherre, afsked från svensk tjänst, öfverkommendant i Hamburg. 205, 221, 322.
- ALEXEI, tronföljare i Ryssland, f. 1690, d. 1718. 268.
- ALFFENDEL, se ALBEDYL.
- ALLARDT, Ludvig Nikolai, rysk generalmajor, d. 1728. 331.
- *AMINOFF, Gregori, ryttmästare vid Nylands kavalleri, f. 1674, d. 1732. Öfverstelöjtnant. 58.

¹ Namnen återgifvas i enlighet med det vanligaste stafningssättet; inom klammer anföras de i den form de hafva hos förf. — En asterisk * betecknar namnen på dem, som råkat i rysk fångenskap. — Uppgifterna äro hemtade ur Anrep, Sv. adelns ättartaflor; Schlegel o. Klingspor, Den ointr. sv. adelns ättartaflor; Svenska ättartal; Siebmachers Wappenbuch III 11; Nordberg, Carl XII:s hist.; Kelch, Lief. Hist. Contin.; Ennes, Carl XII:s krigare; Ridderstad, Tvenne härledningskedjor; Ström, Helsinglands krigshistoria; Carlson, Slaget vid Poltava; Juel, En Reise til Rusland, m. fl.

ANCKARHJELM, Johan, kapten vid lifgardet, d. vid Holofzin 1708. 291, 305, 312, 315.

ANCKARHJELM, Karl Albrekt, kapten vid lifgardet, d. vid Holofzin 1708. 305, 312, 315.

ANREP, Karl Adolf, kapten vid dalreg., d. 1709 i slaget vid Poltava. Major. 186, 198.

*APPELGREN, Anders, major vid lifgardet, öfverste för Östgöta inf. reg. 1709, f. 1670, d. 1716 i rysk fångenskap. 206, 231, 264, 294 f., 300, 305, 311, 325, 329, 332 f.

ARFWEDSON, Sten, se STURE.

ARMFELT, fänrik vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 174.

ARWEDSON, Öfverstlöjtn., se NATT OCH DAG.

AUGUST II, konung af Polen, f. 1670, d. 1733. 191, 267, 333.

BANÉR, Pehr, friherre, öfverstlöjtn. vid Upplands ståndsdragoner, sedermera öfverste för ett tremänningsregemente från Östergötland och Södermanland, f. 1653, lefde ännu 1708. 16, 62, 111, 162, 166, 186, 207, 328.

BAUER, [Bauwer, Baur], Rudolf Felix, rysk öfverste, sedermera generalmajor, d. 1719. Generallöjtn. 46, 88, 322.

BECK, Peter, skrifvare vid Häls. reg. 98.

BEHR, se BÅR.

BELLEWITZ, polsk konfederationsmarskalk. 18, 25, 58.

BERG, major vid Banérs inf. reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 162, 165, 329.

*BERG, Jakob, löjtn. vid dalreg., lefde ännu 1729. 197.

*BERG, fältväbel vid Hälsinge reg., utnämnd till fänrik 1705. [Antingen Hartvig, som lefde ännu 1724, eller Robbert Bergh, båda fågne i Ryssland]. 93.

BERGH, konduktör vid fortifikationen. [Mähända Stephan Wolter Berg, kapten vid fortifik. 1729.] 163.

BERGENHJELM. 197.

BERGER, fänrik vid Häls. reg., död eller fången vid Lesna 1708. 145, 159, 173.

BERNER, proviantmästare i Mitau. 38, 80.

BETERS, se PETERS.

- BETHUN, [Bethon], Kristina, f. 1688, d. 1749, dotter af öfversten Göran Johan von Knorring, gift 1705 med d. v. major Paul Bethun. 117.
- BETHUN, [Bethon, Beton], Paul, major vid artilleriet, f. 1661, d. 1729. Öfverste. 27, 59, 61, 75, 82, 89.
- BETULIUS, läkare. 115.
- BEWERMANN, krigskommissarie. 32 f.
- BIGNER, köpman i Mitau. 38, 86.
- BINOÜ, se BÜNAU.
- BIRN, generalmajor i polsk tjenst. 24.
- BJELKE, Thure Gabriel, greve, löjtn. vid lifreg. till häst, f. 1684, d. 1763. Generalmajor, riksråd. 276.
- BJÖRNBERG, Erik, kapten vid Häls. reg., major dårs. 1703, f. 1655, d. 1707. 1 f., 4, 9, 18, 54, 56, 115.
- BJÖRNBERG, Karl, öfverflöjtnant och chef för en inf. bataljon, f. 1656, d. 1721. Öfverste. 292.
- BJÖRNER, Mauritz, häradshöfding i Medelpad, assessor, lefde ännu 1735. 1.
- BLIX, [Blixt], Karl, landssekreterare i Gäfleborgs län, f. 1672, d. 1716. 1.
- BLIXTERFELT, fänrik vid artilleriet, d. 1708 vid Lesna. 59, 163.
- BLOHM, fänrik vid Hälsinge reg. 146, 156.
- BLYBERG, fänrik vid artilleriet. 59, 163.
- BOHLBERG, [Böhlberg], Daniel, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 45, 60, 159, 173.
- BOLBERG, regementsadjutant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 174.
- BOLTENHAGEN, Gustaf, regementsfältskär vid lifgardet f. 1660, d. 1708 vid Holofzin. 312.
- BOMAN, Olof, adlad Segersköld, korporal vid drabanterna, d. 1738. Generalmajor. 273.
- BOMAN, regementsfältskär. 54.
- BOND, stadssekreterare i Goldingen. 123.
- *BONDE, Filip, löjtnant vid Upplands stånds dragoner, f. 1680, d. 1711 på flykten ur fångenskapen. Ryttmästare. 6.
- BOOSTRÖM, Lars, underofficer vid Hälsinge reg. 110.
- BORGHUSEN, se BURGHAUSEN.

- *BRANDT, Adam, löjtnant vid Hälsinge reg., död under ryska fångenskapen. 109 f., 114, 128, 165, 170, 193.
- *BRANDT, Henrik Johan von, öfverstelöjtnant, öfverstes afsked 1722. 111, 162, 167.
- BRANDT, sekreterare, 103.
- BRANDT, öfverste för ett tyskt dragonreg. i Wiesnowieckis armé. 120 f.
- BRASK, Johan [Anrep II 803], generalkvartermästarelöjtnant i Lewenhaupts armé. 161, 164, 175.
- BRINCK, fänrik vid Häls. reg., löjtnant dårs. 1708. 60, 165, 170, 194, 198.
- BROM, landskamrer i Gäfleborgs län. 1.
- BROMS, regementskvartermästare. 7. [Möjligen samme person som ryttmästare Broms, se Brömsen, Karl von].
- BROMS, se BRÖMSEN, von.
- BRONY, fältväbel vid lifgardet, 302.
- BRUCHNER, Kristian, öfverstelöjtn. vid Häls. reg., d. 1708 vid Lesna. [Anrep: Buchner.] 8 f., 18, 28, 30, 39 f., 58, 130, 138, 148, 157, 162, 173.
- BRUN, löjtnant, död vid Oposna 1709. 249.
- BRUUN, fältdoktor. 39.
- BRÄDDE, öfverkommissarie. 164, 175.
- BRÖMSEN, [Broms], Karl von, ryttmästare, slutligen öfverstelöjtnant. 12, 16.
- *BRÖMSEN, [Brömse, Bröms], Magnus von, major, sedermera öfverstelöjtnant, f. 1668, d. 1734. 58(?), 102.
- BUCHHOLZ, polsk major, d. 1703 vid Saladen. 16.
- BUCHNER, se BRUCHNER.
- BUCHWALDT, Georg von, öfverste för Jönköpings reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 205, 264 f., 320, 330.
- BUCHWALDT, Kristian Albrekt von, öfverste för skånska stånds dragonregementet, f. 1666, d. 1706. 224.
- BUDA, polsk ryttmästare (1703, 1708). 12, 162, 172.
- BUDA, polsk öfverstelöjtnant (1704). 25.
- BUDBUSCH, se PUDBUSCH.
- BURGHAUSEN, [Borghusen], Herman Johan von, öfverste för kareliska kavalleri reg., d. 1708 vid Lesna. 58, 162, 173.

*BÜNAU, [Binou], Rudolf, öfverste för artilleriet, d. 1709. 190, 203, 205, 253.

BÄNG, Torsten, fältväbel v. Hälsinge reg. 153, 198.

*BÄR, [Behr], Johan, major vid Värmlands reg., f. 1673, d. 1742. Öfverstelöjtnant, kommandant på Elfsborg. 249 f.

BÖCKLER, kapten vid Hälsinge reg. 60 f., 64, 71, 81, 92, 94, 130, 159, 174 f.

BÖCKLER, broder till föregående, löjtnant vid Hälsinge reg., regementskvartermästare. 60, 64, 116, 128, 136, 144, 174 f.

BÖHLBERG, se BOHLBERG.

CALLDER, köpman i Mitau. 3.

CANIFER, se KANEFEHR.

*CLASSON, M. G., kapten vid dalregementet, d. 1715 i rysk fångenskap. 240.

CLERCKBERG, se KLERCKBERG.

CLINCKOUSTRÖM, se KLINKOWSTRÖM.

*CLODT, [Clot, Cloot, Cloth, Klot o. s. v.], Johan Adolf, öfverste, generalmajor 1706, f. 1650, d. 1720. Friherre, generallöjtnant, landtråd i Estland. 11, 16, 32 f., 37 f., 107, 119.

CLÖFWERSKJÖLD, se KLÖFVERSKÖLD.

COMGENBERG [Clingenberg?], löjtnant vid Hälsinge reg. 175.

COULON, [Cullon], Arvid, kapten vid Hälsinge reg., d. 1712 vid Gadebusch. Major. 14, 127 f., 130, 151, 174.

*CREUTZ, Karl Gustaf, friherre, generalmajor af kavalleriet, f. 1660, d. 1728. General. 332.

CRISPIN, polsk ryttmästare. 120.

*CRONMAN, Johan, öfverste för Kronobergs reg., f. 1662, d. 1737. Friherre, landshöfding. 205, 263, 283.

CRUSE, se KRUSE.

*CRONSTEDT, Karl, minörkapten, f. 1672, d. 1750. Friherre, general, president i krigskollegium. 263.

CULLON, se COULON.

DAHLDORFF, Valentin, öfverste för Smålands kavall. reg., d. 1715. General. 205, 213, 221, 323.

- DAHLHEIM, Karl Baltasar von, kapten vid fortifikationen, f. 1669, d. 1756. Öfverste. 273.
- DANCKWARDT, Joakim, major, sedermera öfverstelöjtnant vid Upplands ståndsdragoner, d. 1705 vid Gemäuerthof. 35, 58.
- DARMSTADT, Prinsen af. FREDRIK, prins af Hessen Darmstadt, rysk generalfältmarskalkslöjtnant, f. 1677, d. 1708 af ett i slaget vid Lesna erhållet sår [Hübner]. 169.
- DARN, kammarförvalt i Mitau. 28.
- DE FRIETZCKY, [Fritski], Georg Fredrik, öfverste för Upplands inf. reg., d. 1709 vid Veprik. 204 f., 339 f.
- DE LA GARDIE, Adam Karl, grefve, öfverste för ett värfvadt reg. till fot, f. 1664, d. 1721. Landshöfding, generallöjtnant. 108, 111, 116, 162, 186.
- DE LAVAL, [Delawalle], David Gabriel, fänrik vid lifgardet, f. 1688, d. 1709. 337.
- *DE LAVAL, [De la Walle], Karl Magnus, kapten vid Taubes dragoner, f. 1680, d. 1749. Öfverste. 288.
- DELLIN, handelsman. 117.
- DELLVIG, Bernhard Reinhold von, kapten vid Hälsinge reg., f. 1679. Öfverste, friherre, afsked från krigstjänsten 1723. 37, 60, 69, 85, 173, 175.
- DELLVIG, von, broder till föregående, officer vid Häls. reg. 175.
- *DOUGLAS, Vilhelm, grefve, generaladjutant hos Rehnsköld, f. 1683, d. 1763. Generalmajor. 282.
- DRAKE, Fredrik, kapten vid lifgardet, öfverstelöjtnant vid dalregementet 1709, d. s. å. i slaget vid Poltava. 218, 228, 270, 280 f., 288, 291, 305, 341.
- DUCKERT, se DÜCKER.
- DUDERBERG, major vid general Lewenhaupts reg. 58.
- DUKERT, se DÜCKER.
- DUVALL, [Duwaldh, Duwaldt], Jakob, friherre, generaladjutant, d. 1713. Öfverste. 331, 342.
- DUVALL, [Duvall], Karl, friherre, ryttmästare vid lifreg. till häst, d. 1708 vid Holofzin. 313.
- *DÜCKER, [Dykert, Dyker, Duckert], Karl Gustaf, öfverste för ett dragonregemente, f. 1663, d. 1732. Riksråd, grefve, fältmarskalk, president i krigskollegium. 193, 205 f., 221, 249, 327, 333, 341 f.

DÜCKER, [Dykert, Dukert], kapten vid Hälsinge reg. 174, 194.
DYKERT, se DÜCKER.

EHRENBERG, [Ernberg], Otto, öfverstelöjtnant vid Banérs inf.
reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 31, 46, 58, 162, 329.

EHRENHEIM, Peter von, generalkrigskommissarie i Livland och
Kurland, f. 1659, d. 1710. 121.

EHRENROOS, se KLINTHEN von.

EISER, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna
1708. 128, 140, 173.

*EKEBOM, Peter, fältväbel vid Hälsinge reg., f. 1685, lefde ännu
1739. Löjtnant. 51.

EKEDAHL, kanslist vid Lewenhaupts armé. 164.

EKLINDH, kommissarie, fältbokhållare. 123, 164.

EKMAN, kapten vid fortifikationen, d. 1709 vid Poltava. 270,
273.

ELFSTRÖM, kapten vid dalregementet. 193, 258.

*ELVERS, Karl von, ryttmästare vid karelska kavall. reg., majors
afsked 1723. 342 f.

ENANDER, Johan Johansson, adlad Enanderhjelm, assessor i
Dorpats hofrätt, preses i svenska kommissorialrätten i Kur-
land, f. 1660, d. 1732. Lagman. 113.

*ENESKÖLD, [Enschöldt], Gustaf, öfverste för Åboläns kavalleri,
d. 1715 i rysk fångenskap. 162, 221.

ENGELBRECHT, lifdrabant, följde konungen till Bender. 336.

*ENGVALL, [Engwalld], Sancus, krigsfiskal, fången vid Lesna,
död i rysk fångenskap 1716. 164.

ENSCHÖLDT, se ENESKÖLD.

ERNBERG, se EHRENBERG.

*ESSEN, Anton Karl von, löjtnant vid Hälsinge reg., kapten
därs., f. 1680, d. 1743. Major. 141, 180 f.

FALKENBERG AF BÄLBY, Melcher, regementskvartermästare vid
general Lewenhaupts reg., major vid De la Gardies reg.,
f. 1677, d. 1716. Öfverste, 45, 106, 162.

*FALKENVINDE, Magnus, löjtnant vid dalregementet. 210, 258.

FARRENHEIT, Jochim, i Königsberg. 112.

- *FEIF, Johan, löjtnant vid lifgardet, f. 1685, d. 1738. Kapten. 256.
- FIND, löjtnant vid Banérs inf. reg. 60.
- FINELIUS, fänrik vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. [1729 fanns vid Hälsinge reg. en fänrik Erik Finell]. 126, 138 f., 146, 156, 173.
- *FITINGHOFF, [Vittinghof], Erik Göran, öfverste för Österbottens reg., f. 1661, d. 1736. Friherre, generallöjtnant. 137.
- FLEMING AF LIEBELITZ, Karl, friherre, kapten vid general Lewenhaupts reg., f. 1682, d. 1710. Kapten vid lifgardet. 176.
- FLORMAN, underofficer vid Hälsinge reg. 110.
- FLYGARE, Jean, soldat vid lifgardet, d. 1708. 306.
- FLYGARE, Karl XII:s lifknekt, d. 1708. 324.
- *FOCK, Gideon, öfverstelöjtnant vid Västerbottens reg., öfverste för Hälsinge reg. 1708, f. 1668, d. 1723. Generallöjtnant. 193, 199, 201, 226 f., 229, 232, 234, 239.
- FOLCKERSAHM, se FÖLCKERSAHM.
- FRASER, fältväbel, sedermera fänrik vid Hälsinge reg., d. 1705 i ett utfall under Mitaus belägring. 51, 60, 69, 71. 90.
- FREIBURG, öfverstelöjtnant vid De la Gardies reg., d. 1708 vid Lesna. 162, 173.
- *FREIDENFELT, [Freudenfelt], Kristoffer, major vid karelska kavall. reg., f. 1654, d. 1724. Öfverste och kommandant på Nyslott. 58, 102, 162.
- *FREIJMAN, Karl Otto von, öfverstelöjtn. vid Schreiterfeldts dragoner, lefde ännu 1727. Öfverste. 58, 162.
- *FREIJMAN, Reinhold Johan von, major vid Schreiterfeldts dragoner, lefde ännu 1727. Generalmajor. 58, 130, 162.
- FREUDENFELT, se FREIDENFELT.
- FRIETSKI, se DE FRIETZCKY.
- *FRÖLICH, [Frölik], David, grefve, son till följande, löjtnant vid lifgardet, f. 1682, d. 1748. Öfverste, 256.
- FRÖLICH, [Frölik, Frölick], Karl Gustaf, grefve, general och guvernör i Riga sedermera kungligt råd, president i Dorpats hofrätt, d. 1714. 23, 99. 113.
- FRÖLICH, [Frölick], Karl, grefve, son till föregående, lifdrabant, chef för en dragonskvadron 1706, f. 1680, d. 1754. President i Svea hofrätt. 98.

- FUHRMAN, regementskvartermästare, kapten. 7, 43. Möjligen Gustaf Adolf von Fuhrman*, kapten vid De la Gardies reg., slutligen major, d. 1764 [Ennes I 628].
- FUHRMAN, fänrik. 64.
- *FUNCK, Karl, kapten vid Gyllenstjernas dragoner, fången i April 1709 vid Sokolki. 243.
- FUNCK, Thomas, öfverstelöjtnant vid Dückers dragonreg., f. 1672, d. 1713. Öfverste, envoyé i Konstantinopel. 335, 343.
- FASS, apotekare i Riga. 95.
- FÖGEL, löjtnant vid Banérs reg. 60.
- FÖLCKERSAHM, VON, major. 129.
- GAHLEN, kapten vid Stenbocks dragoner. 7. [Möjligen kapten Henrik von Gahlen, Nordberg I 330].
- *GALLENIOUS, Olof, bataljonsprest vid Hälsinge reg., f. 1670, d. 1730. Kyrkoherde i Årsunda, Gästrikland. 203, 218.
- GERTTEN, Arendt Johan von, stadsmajor i Mitau, major vid Hälsinge reg. 1707, öfverstelöjtn. d.ärs. 1708, f. 1670, d. 1709 i slaget vid Poltava. 18, 29 f., 63, 115, 159, 162, 165, 174, 193 f., 199, 227, 230, 248, 279.
- GERTTEN, Karl Mauritz von, kapten vid Hälsinge reg., f. 1672, d. 1718. Öfverste, generaladjutant. 14, 50, 54, 59, 91, 122.
- GERTTEN, von, fänrik vid lifgardet, d. 1708. 317.
- GESTRIN, Hans, mönstersskrifvare vid Hälsinge reg. 106.
- GESTRIN, Peter, regementsadjutant vid Hälsinge reg., d. 1705. 93.
- GIERDES, fänrik vid De la Gardies reg. 113 f.
- GIGING, major, kommenderar Brandts dragonskvadron. 111, 162.
- GJERTTA, [Hjerta], Johan, öfverste och löjtnant vid drabanterna, f. 1666, d. 1740. Friherre, generallöjtnant, president i krigskollegium. 213.
- GLASENAPP, öfverstelöjtnant. [Möjligen Casimir Heinrich von Glasenapp, sv. major 1700, d. 1725, ss rysk öfverstelöjtnant. Kelch 55, 264, Siebmacher III 11: 302]. 16, 58, 130.
- GOES, polsk öfverste. 25.

- GOES, [Gos], von, öfverstelöjtnant. [Jfr Siebmacher III 11: 303]. 129.
- GOLLOVIN, rysk brigadier, tillfångatagen af svenskarne vid Poltava. 253, 256 ff.
- GOR, polsk öfverste. 25.
- GOS, se GOES von.
- GRASS, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 2, 18, 146, 156, 173.
- GRASS, fänrik vid Hälsinge reg. 92, 116.
- *GREFVENHJELM, Karl, kapten vid Gyllenstjernas dragonreg., fången vid Sokolki April 1709, d. i Tobolsk 1713. 243.
- GREGORIJ, garnisonsbokhållare i Mitau. 28.
- GREN [Green], Peter, löjtnant vid Hälsinge reg., kapten dårs., död eller fången vid Lesna 1708. 14, 42, 54, 174.
- GRIPENSKÖLD, Karl, löjtnant vid Banérs reg., d. 1706. 111.
- *GRISBACH, Patrik, kapten vid dalreg., f. 1678, d. 1719 i rysk fångenskap. 220.
- *GROPMAN, Nils, adjutant vid artilleriet. 59, 163.
- GRUBB, major vid karelska dragonskvadronen. 162.
- GUTHEIMB, Jakob, löjtnant vid Hälsinge reg. 4.
- *GYLDENKLOU, [Gyllenclou], Anders Gideon, generaladjutant, f. 1675, d. 1735. Generalmajor. 247.
- GYLDENSTOLPE, [Gyllenstolpe], Evert, grefve, kapten vid Meijerfelts dragoner, f. 1679, d. 1709 vid stormningen af Veprik. 204, 339.
- GYLDENSTJERNA, se GYLLENSTJERNA.
- *GYLLENANCKAR, Gabriel, kapten vid general Lewenhaupts reg., f. 1681, d. 1740. Öfverstelöjtnant. 229.
- *GYLLENBORG, Johan, grefve, löjtnant vid Upplands ståndsdragoner, f. 1682, d. 1752. Öfverstelöjtnant, riksråd, Lunds akademiekansler. 31, 53.
- GYLLENCLOU, se GYLDENKLOU.
- *GYLLENKROOK, Axel, öfverstelöjtnant vid lifgardet, öfverste för fortifikationen, generalkvartermästare, f. 1665, d. 1730. Generallöjtnant, landshöfding, friherre. 250, 254, 260 f., 288, 290.
- GYLLENPAMP, Lars, major vid Upplands ståndsdragoner, d. 1717. 162.

GYLLENSTING, Göran, löjtnant vid Hälsinge reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 42, 92, 94.

GYLLENSTING, Harald, löjtnant vid lifgardet, d. 1708 vid Holofzin. 312.

*GYLLENSTJERNA AF BJÖRKESUND OCH HELJÖ, [Gylldenstjerna], Nils, grefve, öfverste för ett dragonreg., f. 1670, d. 1731. Generallöjtnant, landshöfdig, riksråd. 205, 221, 243.

GYLLENSTJERNA AF ULABORG, Erik, friherre, kapten vid lifgardet, major d. 1709, d. s. å. i slaget vid Poltava. 246, 257, 290, 305, 312, 341, 346, 348.

GYLLENSTOLPE, se GYLDENSTOLPE.

*GÜNTHERFELT, Gustaf Fredrik, kapten vid lifdragonerna, f. 1679, d. 1746. Öfverste. 278 f.

HACKE, ryttmästare vid Östgöta kavall. reg., d. 1708. 324.

HAGEDORN, se HAGENDORN VON.

HAGEN, Otto von, öfverste, d. 1708. 136.

*HAGENDORN, [Hagedorn], Alexander Göran von, öfverstelöjtnant vid Smålands kavall, f. 1660, d. 1732, Öfverste. 213.

HAGERBERG, Peter, volontär vid Hälsinge reg., sekundförare 1703. 5.

HAGMAN, [Hageman], kommissarie vid Hälsinge reg., fältbokhållare. 92, 96, 164.

HALLTEN, [Hullten?], sekreterare. [Måhända kgl. sekr. Hyltén, som följde konungen till Bender]. 234.

*HAMILTON AF HAGEBY, [Hammelthon], Hugo Johan, friherre, generalmajor och chef för Östgöta kavall. reg., d. 1748. Fältmarskalk. 205, 211, 217, 343, 348 f.

HAMMARHJELM, Axel, kapten vid lifgardet, f. 1676, d. 1748. Öfverstelöjtnant. 305.

*HAMMARHJELM, Bertil, kapten vid Kalmar reg., fången nära Oposna 1709, f. 1694, d. 1729. Major. 249.

HAMMARHJELM, Nils, öfverstelöjtnant, d. 1709. Öfverste. 298.

*HAMMELSTJERNA, [Hammelstern], Reinhold, major vid Schreiterfeldts dragoner. 58, 162.

HAMMELTHON, se HAMILTON.

HARDER, sekreterare, medföljde Lewenhaupts armé. 144.

- HEDBERG, sergeant vid Häls. reg. 80.
- *HEINEN, [Hein], Magnus Gottfried Georg von, löjtn. vid general Lewenhaupts reg., d. 1735. Major. 43.
- HEINSKE, rysk generallöjtnant. [Grundt: Henschen]. 274.
- HENCK, Michael, kapten, f. 1667, d. 1715. Amiral. 63, 90.
- HENSSELMAN, kapten vid Schreiterfelts dragoner. 220.
- *HERVIG, Johan, fänrik vid Hälsinge reg. 174.
- HESTESKO, se HÄSTESKO.
- HJERTA, 213, se GJERTTA.
- HJERTA, Claës, generaladjutant, f. 1675, d. 1708 vid Holofzin. 314.
- *HJORT, Erik, regementskvartermästare vid dalregementet, d. 1722. 218.
- HOCHMUTH, Ludvig, major vid fortifikationen, d. 1709 vid Poltava. 273.
- *HOLDEN, [Holde], Erik Johan von, major vid Åboläns kavall., hemkom 1722 ur ryska fångenskapen, öfverstelöjtnants afsked. 162.
- HOLLDENKOPP, löjtnant vid Östgöta reg., d. 1709 vid Poltava. 256.
- HOLMBERG, underofficer. 177.
- HOLMSTRÖM, Isak, krigsråd, skald, f. på 1660 talet, d. 1708. 302.
- HORN AF MARIENBORG, Gabriel, friherre, öfverste för livländska adelsfanan, f. 1671, d. 1705 vid Gemäuerthof. 43, 47, 58.
- *HORN AF MARIENBORG, Gustaf, friherre, öfverste för norra skånska kavall. reg., d. 1728. Generallöjtnant. 228, 234 f., 238.
- HORN AF ÅMINNE, Bengt, friherre, kapten vid lifgardet, d. 1708. 291, 301 f.
- *HORN AF ÅMINNE, Krister, friherre, öfverstelöjtnant vid Björneborgs reg., f. 1672, d. 1746. Öfverste. 162, 175.
- HOUDRING, konvokant i Kurland. 129.
- *HUNDHUFVUD, Dan. H., fänrik vid dalregementet, d. 1731. Löjtnant. 241 ff.
- HÄHL, Carl M., fänrik vid lifgardet, d. 1708 vid Holofzin. 312. [Antagligen felskrifning för HÄRDH, se Hist. Tidskr. 1882, s. 168].

- HÄRD, Karl Gustaf, öfverste och löjtnant vid drabanterna, f. 1674, d. 1744. General, riksråd, grefve. 205.
- HÄRD, Pehr, lifdrabant, d. 1708. 336.
- HÄRD AF SEGERSTAD, Thure, generaladjutant, f. 1669, d. 1708. 299, 323.
- HÄSTESKO, rytmästare vid Nylands kavallerie, d. 1705. 35. [Möjligen Lorentz Hästesko-Fortuna, f. 1665, enligt Anrep d. 1709].
- HÖRNER, Joel, fänrik vid Hälsinge reg., d. 1705. 44 f.
- IHNKEN ET KÖNIG, köpmansfirma i Riga. 112.
- ICHINITSKI, se ZCHINITSKI.
- ISERHJELM, Mathias, förare vid dalregementet, f. 1689, d. 1709 vid Poltava. 265.
- JENITSKI, polsk general i Wiesnowieckis armé. 118. [Kelch: generalfältygmästare Scyniczky, Adlerfeld: Sieniki, Journal de Pierre le Grand: Sinitzki].
- JUDITZ, löjtnant vid fortifikationen. 61, 74, 89.
- KAFLE, kapten vid Skaraborgs reg., d. 1709 vid Veprik. 339.
- KAGG, Nils, friherre, kapten vid lifgardet, afsked 1707, f. 1663, d. på 1720-talet. 288.
- KAMMECKER, Martin, kapten vid fortifikationen, f. 1672, d. 1710 i Riga. 163.
- *KANEFEHR, [Canifer, Kanifer], Gabriel von, generaladjutant, öfverste för valackerna, slutligen kommandant på Nyslott, permitterad till Polen 1729. 226, 303, 309.
- KARL XII, 184 f., 196 f., 199, 206, 210, 215, 218, 238 f., 244 ff., 253, 260 ff., 264, 269, 272, 276, 279 f., 304, 323 m. fl.
- KARP, polsk generalmajor. 14.
- *KAULBARS, [Kulbars], Arvid Johan, öfverstelöjtnant vid Schlippenbachs kavall. reg., f. 1657, har troligen efter freden 1721 kvarstannat i Livland. 162.
- KAULBARS, [Kulbars], Jakob von, öfverstelöjtnant vid livländska adelsfanan, f. 1661, d. 1705 vid Gemuærthof. 48, 58.
- KIRKILLO, polsk general, d. 1702. 7.

- KLERCKBERG, [Clerckberg], kapten vid artilleriet. 59, 163.
- KLINCKOWSTRÖM, [Clinckouström], Otto Vilhelm, kommissionssekreterare vid polska hofvet, f. 1683, d. 1731. Kansli-råd, e. o. envoyé till preussiska hofvet. 284.
- *KLINGENBERG, [Klingberg], Kr., fältväbel, sedermera fänrik vid Hälsinge reg., löjtnant 1708. 44, 60, 194.
- KLINGENBERG, kapten. 53.
- *KLINTHEN, [Klint], Erik Johan von, adlad Ehrenroos, öfverauditör vid Lewenhaupts armé, fången vid Lesna 1708, d. 1715 i rysk fångenskap. 105, 164, 225.
- KLINTENHJELM, Nils, öfverkamrerare i Livland, f. 1653, d. 1707. 38, 98.
- KLOT, se CLODT.
- *KLÖFVERFELT, Gustaf Adolf, fänrik vid lifgardet, f. 1681, d. 1761. Kapten. 256.
- *KLÖFVERSKÖLD, [Clöfwerschöld], Reinhold, kapten vid lifgardet, f. 1680, d. 1743. Öfverstelöjtnant. 305.
- KNORRING, Arvid, löjtnant vid Hälsinge reg. 1707. 122, 128, 165, 170, 186, 256 f. [Kanhända afses 128—170 i stället Göran el. Isak von Knorring].
- *KNORRING, Frans von, generaladjutant, fången vid Lesna. d. 1712 i rysk fångenskap. 48, 136, 164.
- *KNORRING, Göran von, löjtnant vid Hälsinge reg. 1707[?], död i ryska fångenskapen. 122.
- KNORRING, Göran Johan von, friherre, öfverste för Hälsinge reg., afsked 1708, f. 1657, d. 1726. 3, 33 f. 43, 107, 120, 140, 145, 151, 162, 174, 193.
- *KNORRING, Isak von, friherre, son till föregående, löjtnant vid Hälsinge reg., f. 1687, d. 1755. Öfverstelöjtnant. 117, 137, 175, 180 f.
- KNORRING, Katarina von, f. Cronström, g. m. öfverste Göran Johan von K., f. 1662, d. 1742. 117.
- *KNORRING, Otto Vilhelm, kapten vid dalregementet, d. 1761. Öfverstelöjtnant. 218.
- KNORRING, Stefan Fredrik, löjtnant vid lifgardet, f. 1676, d. 1746. Öfverstelöjtnant. 288.
- KNÄFVEL, fänrik vid general Lewenhaupts reg. 88, 90.

- *KOCHEN, Karl von, löjtnant vid Hälsinge reg., f. 1684, d. 1754. Kapten. 42.
- KROOK, [Krok], fänrik vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 60, 77, 116, 131, 173.
- *KRUSE, [Cruse], Erik, löjtnant vid Hälsinge reg., kapten dars. 1705. Afsked 1722. 45, 52, 60, 69, 71, 90, 122 175.
- *KRUSE AF KAJBALA, [Cruse, Krus, Cruus], Karl Gustaf, friherre, generalmajor och chef för Upplands kavall. reg., d. 1732. General. 208 f., 211, 217, 219, 221, 243 274 f., 327, 335, 345.
- KULBARS, se KAULBARS.
- LAGERCRANTZ, Magnus, fänrik vid lifgardet, f. 1691, d. 1712 l. 1714. 317.
- LAGERCRONA, Anders, friherre, generalmajor och chef för Västerbottens reg., d. 1739. 182, 184, 186, 226, 234, 238, 325, 329.
- *LAGERHJELM, Gabriel Johan, kapten vid lifgardet, f. 1677, d. 1741. Öfverste. 256 f., 278, 349.
- LAKE, Karl Göran, löjtnant vid lifgardet, d. 1708 vid Holofzin. 315.
- LANNÉER, [Laner, Lanner], Peter, adlad Lannerstjerna, löjtnant vid Hälsinge reg., f. 1680, d. 1748. Öfverste och kommandant i Landskrona. 45, 92, 174.
- LAUTERBACH, [Lauterbak], major vid Björneborgs inf. reg. 162, 175. [En öfverstelöjtnant Lauterbach stupade i slaget vid Storkyro 1714].
- LEERBERG, [Lerberg], kapten vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 60, 129, 173.
- LEIJON, Jakob, sergeant vid Hälsinge reg., d. vid Poltava 1709. 263.
- LEIJON, major, sedermera öfverstelöjtnant vid Nylands inf. reg., d. 1708 vid Lesna. 52, 58, 162, 173.
- LEIJONANCKER, [-anckar], Daniel, kapten vid Frölichs inf. reg., f. 1666, d. 1710. 99.
- *LEIJONBERG, Johan, löjtnant vid lifgardet, kapten dars., f. 1683, d. 1767. Öfverstelöjtnant. 256, 330.
- LEIJONFLYCHT, Pehr, fänrik vid lifgardet, f. 1683, d. 1708. 318.

LEIJONHUFVUD, se LEWENHAUPT.

*LEIJONSTEN, Krister, fänrik vid Clodts inf. reg. i Riga, d. 1729.
Ryttmästare. 38.

LEKATT, [Leekatt], fänrik vid Hälsinge reg. 60, 68, 77, 92, 158.

*LEWENHAUPT, [Leuwenhaupt, Leijonhufvud], Adam Ludvig, grefve, öfverste, generalmajor 1703, guvernör öfver Kurland och generallöjtnant 1704, general och guvernör öfver Riga 1706, f. 1659, d. 1719 i ryska fångenskapen. 6, 8, 10 f., 16 f., 32, 99, 130 f., 133, 155, 159 ff., 176, 178, 184, 186, 207, 222, 238 f., 246, 262 f., 267, 279, 303, 328 m. fl.

LEWENHAUPT, [Leuwenhaupt], Axel Johan, grefve, kapten, f. 1682, d. 1709 vid Veprik. 204.

LEWENHAUPT, [Leuwenhaupt, Leijonhufvud], Gustaf Adolf, grefve, kapten vid Upplands ståndsdragoner, öfverstelöjtnant dårs. 1704, transport. till Åboläns kavalleri, f. 1675, d. 1708 vid Lesna. 19, 35, 58, 101, 162, 173.

LEWENWALDHE, se LÖWENWOLDE.

LIDSTRÖM, magister, regementspastor vid Posses reg. 13.

*LIJF, Johan, underofficer vid Hälsinge reg., fänrik dårs., afsked 1733. 120, 141, 180, 258, 262.

LILLJE, Gustaf Adam, grefve, kapten vid lifgardet, d. 1709 i slaget vid Poltava. 305.

LILLJEGREN, Axel, öfverstelöjtn. vid Skaraborgs reg., d. 1709 vid Veprik. 340.

LILLJESVÄRD, Jakob, fänrik vid lifgardet, f. 1690, d. 1708 vid Holofzin. 314.

LINDE, [Lindh], Isak von, major vid norra skånska kavall. reg., d. $\frac{10}{9}$ 1708. 323.

LINDROT, se LINROTH.

LINDROT, [Lindroth], konduktör vid fortifikationsen, löjtnant dårs., d. 1709. 61, 163, 273.

LINDSKÖLD, [Lindschiöldt], Erik, grefve, kapten, f. 1679, d. 1708. 292.

LINDSKÖLD, [Linschöld, Lindscöld], Karl, grefve, öfverstelöjtnant och kommandant på Selburg [Seldzburg], f. 1675, d. 1705 vid Gemäuerthof. 22, 58.

LINDSTRÖM, Mats, sergeant vid Hälsinge reg. 198.

- LINROTH, [Lindroth], Gustaf, generaladjutant, f. 1672, d. 1708. 332.
- LOD, kapten vid general Lewenhaupts reg. 60.
- *LODE, [Lodhe], Georg Gustaf, major vid Wrangels reg. Öfverstelöjtnants afsked 1722. 162.
- *LODE, [Lodhe], Gustaf Reinhold, major vid Schlippenbachs dragon reg., f. 1669. Öfverstelöjtnants afsked 1722, landtråd i Livland. 162, 249(?).
- *LODE, [Lodhe], Otto Edvard, vice korporal af drabanterna, fången ^{11/2} 1709, f. 1663, d. 1736. Öfverstelöjtnant, förste korporal vid drabanterna, 213.
- *LODE, [Lodhe], Otto Johan, generaladjutant, fången vid Lesna 1708, utväklad 1709, f. 1662. 164.
- LORENTZ, öfverstelöjtnant och chef för en friskara dragoner. 58. [Kelch: Lorentzen].
- LUNDMAN, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 123, 173.
- LUNDMAN, kornett vid Upplands ståndsdragoner. 18, 34.
- *LÖSCHERN v. HERTZFELT, [Löschert], Lorentz, öfverstelöjtn. vid karelska kavall. reg., öfverste dårs., generalmajors afsked 1724. 58, 162, 181, 221.
- *LÖWENWOLDE, [Lewenwaldhe, Leuenwolde], Reinhold von, kapten vid dalreg. 214.
- MAGNUS, Gabriel, löjtnant vid Hälsinge reg., d. 1705. 44 f.
- MALMBERG, Petrus. öfverhofpredikant, biskop i Vesterås stift, f. 1653, d. 1710. 314.
- *MANNERBERG, Kasper, löjtnant vid dalregementet, d. 1711 på flykten ur fångenskapen. Ryttmästare. 197, 248.
- MANNERSVÄRD, Hans, kapten vid lifgardet, d. 1709 i slaget vid Poltava. 246, 305.
- *MASK, Johan, löjtnant vid dalregementet, hemkom 1722, kapstens afsked. 248.
- MATS i Bodarna, korporal vid Hälsinge reg. 198.
- *MAX EMANUEL, prins af Würtemberg, f. 1689, d. 1709. 224, 228, 307.
- MAZEPA, [Masseppa], kosakhetman, d. 1709. 188 f., 191 f., 195, 222, 252, 281.

- MEIJERFELT, Johan August, generalmajor och chef för ett dragon reg., f. 1664, d. 1749. General, riksråd, grefve. 193, 196, 205, 228 f., 327, 339.
- MEIJERFELT, Karl Fredrik, öfverstelöjtnant vid Österbottens reg., f. 1662, d. 1709 i slaget vid Poltava. 137, 140, 162, 165.
- *MELLEN, Henrik von, löjtnant vid Västerbottens reg., d. 1715 i ryska fångenskapen. 229, 231, 233.
- MELLIN, [Melin], Jurgen, grefve, fältmarskalk, generalguvernör öfver Pommern, f. 1633, d. 1713. 288.
- MENGDEN, Karl Fredrik, friherre, öfverste för ett värfvadt inf. reg., f. 1666, d. 1734. Generallöjtnant, landtråd i Estland. 92, 103.
- MENSCHIKOV, [Menschenkop], Alexander Danilovitsch, furste, rysk generalfältmarskalk, f. 1672, d. 1729. 256.
- MENTZER, Johan von, major vid Putbus' reg., öfverstelöjtnant vid general Lewenhaupts reg., f. 1670, d. 1747, Landshöfding, friherre, generallöjtnant. 6, 33, 39, 58, 101, 149, 159 f., 162, 165, 329.
- MIHRBACK, konvokant i Kurland. 129.
- *MODÉE, [Modæus], Julius, kapten vid lifgardet, öfverstelöjtnant vid Nylands inf. reg. 1708, f. 1657, d. 1743. Öfverste, kommandant på Bohus. 305, 335.
- MOLJE, löjtnant vid Hälsinge reg., kapten dars., död eller fången vid Lesna. 6, 116, 130, 173.
- MUSMAN, borgare i Mitau. 65.
- MÜHLENFELS, [Myhlenfelt], brigadier i rysk tjänst, öfvergick till svenskarne 1708, fången i slaget vid Poltava 1709, arkebuserad. 266, 268.
- MÖLLER, generaladjutant. 239, 267, 275 f.
- MÖRCK, löjtnant vid artilleriet. 59, 163.
- MÖRLING, Lars, kapten vid fortifik., f. 1673, d. 1709 vid Poltava. 273.
- MÖRNER, kapten vid Banérs reg. 60, 91.
- MÖRNER AF MORLANDA, Adolf, friherre, öfverstelöjtnant vid Upplands reg., d. 1709 vid Veprik. 204, 339.
- NANDELSTADT, [Nandelstædt], ryttmästare vid karelska kavall. [Ernst Vilhelm von Nandelstadh, f. 1672, regements-

- kvartermästare vid karelska kavall. 1708, d. 1743 ss kapten; eller också Karl Gustaf v. N., f. 1670, kapten vid karelska dragon. 1705, d. 1755], 175, 209 f.
- NATT OCH DAG [Arwedsson], Karl Gustaf, öfverstelöjtn. vid Jönköpings reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 320.
- NETSIK, rysk öfverste. [Kelch: Iwan Christietinitsch Niecziaiw, d. 1703 i slaget vid Saladen]. 15.
- NEUGEBAUER [Neubauer], Martin von, hofmästare för prins Alexei, går öfver till svenskarne, f. 1670, d. 1758. Kansler i Pommern, friherre. 268.
- NOHRBERG, sergeant vid Hälsinge reg. 110.
- NORBERG, proviantskrifvare, d. 1705. 45.
- *NORDBERG, Göran, hofpredikant, f. 1677, d. 1744. Kyrkoherde i Klara förs. i Stockholm. Karl XII:s historie-skrifvare. 340.
- NORDENHJELM, Anders, fänrik vid lifgardet, f. 1680, d. 1708. 318.
- OGIWIE, [Uggilwi, Uggilwie, Uggilwid, Uglewii], Jakob, löjtnant vid Hälsinge reg. 1702 o. 1703, generaladjutant, d. 1708. 4, 6, 190 f. 331.
- OGINSKI, Gregorius, polsk furste, voivod i Samogiten. 8, 129, 155.
- *VON DER OSTEN, gennannt SACKEN, [Saken, Sachen], Karl Filip, öfverstelöjtn. och chef för en infant. bataljon, återkom från ryska fångenskapen 1710. 107 f., 111, 113, 116, 162, 166, 186, 232, 234.
- *OXE, Harald, major vid Jönköpings reg., d. 1723. Öfverste. 320.
- OXE, »baron», kapten vid Lewenhaupts reg. Möjligen Karl Gustaf Oxe*, d. 1729, se öfverstelöjtn. 60, 89.
- *OXENSTJERNA AF CRONEBORG, Axel Gabriel, grefve, kapten vid lifgardet, major d. 1709, f. 1679, d. 1755. Generalmajor. 317, 330, 341.
- OXENSTJERNA AF KORSHOLM OCH WASA, Gabriel, grefve, kapten vid lifgardet, f. 1681, d. 1709 i slaget vid Poltava. 348.
- PALMBORG, [Palmburg], regementsskrifvare vid Hälsinge reg. 174, 227, 233.
- *PALMFELT, Karl, kapten vid Hälsinge tremännigsbataljon, f. 1686, d. 1754. Öfverste. 292.

- PALMGREN, auditör vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 174.
- *PALMSTRUCH, [Palmstruk], Georg Reinhold, fänrik vid Hälsinge reg., fången vid Lesna 1708, f. 1686, d. 1757. Generalmajor. 138 f., 173.
- PARMAND, [Perman], Isak, löjtnant vid fortifik., f. 1683, d. 1709 utanför Poltava. 270, 273.
- PERMAN, se PARMAND. 10.
- PETER, zar af Ryssland, f. 1672, d. 1725. 65, 85, 169, 272.
- PETERS, [Beters], kapten vid general Lewenhaupts reg. 45, 68, f., 151. [Antagligen samme som följ.].
- *PETERSEN, Anders, kapten vid general Lewenhaupts reg., lefde ännu 1714. 60, 82, 151.
- *PETRE, Robert, volontär vid Hälsinge reg. 1702, mönsterskrivare s. å, sekundförare 1703, sergeant 1704, sekundfältväbel 1705, fänrik 1706, f. 1682, d. 1725. Löjtnant. 10, 18, 34, 110, 174, 198, 227.
- PHLUG, rysk öfverste [Nordberg: Pflug.] 63.
- *PIHLSTRÖM, Anders, fänrik vid dalreg., d. 1730. Löjtnant. 220.
- *PIPER, Karl, grefve, kungligt råd, öfverstemarskalk, f. 1647, d. 1716 i ryska fångenskapen. 222.
- PISTOL, Gustaf, major, d. 1709 i slaget vid Poltava. 264.
- *PLANTING-BERGLÖD, [Plantin], Alexander Johan, löjtnant vid dalreg., f. 1688, d. 1758. Kapten. 226.
- *PLATER, Gerhard Johan von, öfverstelöjtn. vid livländska adelsfanan, hemförlofvad 1717. 162.
- POLL, Matias von, kapten vid lifgardet, d. 1709 i slaget vid Poltava. 330.
- *POMMERIN, Isak, fänrik vid dalreg., afsked 1732. Löjtnant. 214.
- *POSSE, Arvid, grefve, löjtnant vid lifgardet, f. 1689, d. 1754. Generalmajor, riksråd. 251.
- POSSE, Karl, grefve, löjtnant vid lifgardet, f. 1687, d. 1737. Öfverste. 251.
- *POSSE AF SÄBY, Karl Magnus, friherre, öfverste för lifgardet, f. på 1660-talet, d. 1715 under ryska fångenskapen. 205.
- POSSE AF SÄBY, Nils, friherre, öfverste för ett tremänn. reg. från Närke och Värmland, f. 1660, d. 1723. Landshöfding. 16.

- *POST, Vilhelm Mauritz von, öfverstelöjtn. vid artill., f. 1668, d. 1727. Generalmajor. 278.
- PROTOPOPP, rysk öfverste. 15.
- PRÆSIER, assessor. 93.
- PRÆSIER, [Presier], son till föregående, fänrik vid Hälsinge reg., regementsadjutant, slutligen löjtnant, död eller fången vid Lesna 1708. 60, 69, 93, 102, 139, 158, 174.
- PUTBUS, [Pudbusch, Budbusch], öfverste, d. 1703. 6, 7, 16, 44.
- RAMSAY, [Ramse, se rättelserna!], Johan Georg, löjtnant vid general Lewenhaupts reg., antagligen d. 1708 vid Holofzin, ss lifdrabant. 69.
- *RAMSAY, [Ramse], Johan Karl, major vid Östgöta inf. reg., f. 1675, d. 1742. Generalmajor. 204.
- RANCK, Gustaf, öfverste för Kalmar reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 202, 204 f., 221, 228, 237, 338.
- REBBENDER, se REHBINDER.
- RECK, von der, kurländsk Hauptman, egare till Neuenburg. 122.
- REHAUSEN, [Rehusen], Henrik Vilhelm, löjtnant vid Hälsinge reg. 174, 194, 198.
- *REHAUSEN, [Rehusen], Mauritz Adolf von, löjtnant vid Hälsinge reg., f. 1673, d. 1729. Kapten. 60, 102, 170, 174, 180.
- REHBINDER, [Rebbender], friherre, soldat, död i fången 1705. 63.
- *REHBINDER, [Rebender], Bernhard Wilhelm, major vid livländska adelsfanan, öfverstes afsked 1723. 31, 58, 162, 274.
- *REHBINDER, [Rehbender], Gustaf, friherre, kapten vid dalregementet, f. 1683, d. 1720 i ryska fångenskapen. 198.
- *REHBINDER, [Rebinder], Henrik Johan, friherre, öfverstelöjtn. vid Värmlands reg., f. 1672, d. 1734. Öfverste och kommandant på Bohus. 320.
- *REHNSKÖLD, Karl Gustaf, grefve, fältmarskalk, f. 1651, d. 1722. 204, 222, 238 f., 246, 263, 281, 297, 313, 315, 340.
- RENN, handelsman i Kurland. 122.
- RENN, generallöjtnant, se RÖNNE.
- REPNIŃ, [Repenien], Anikita Ivanovitsch, rysk furste och general, f. 1668, d. 1726. Generalfältmarskalk och president för krigskollegiet. 64, 66, 72, 74 f., 82.

*REUTER, Gustaf, major, vid Västmanlands inf. reg., f. på 1660 talet, d. 1732. Öfverste. 233.

*REUTERSTJERNA, Erik, kapten vid Västmanlands inf. reg., majors afsked 1722. 229.

RIBATSKI [?] 296.

RIBBING AF ZERNAVA, Gabriel, friherre, kapten vid lifgardet, f. 1679, d. 1742. Generallöjtnant. 288.

RIBBING AF ZERNAVA, Gustaf, friherre, broder till föregående, kapten vid lifgardet, öfverstelöjtn. vid Björneborgs reg. 1708, f. 1673, d. 1711. Öfverste. 305 f., 309, 328, 333, 335, 337 [på några af dessa ställen osäkert om Gustaf eller Gabriel R. åsyftas].

RICHTER, stadsfältskär i Mitau. 110, 115.

ROOS, ryttmästare, drunknade 1708. 177.

*ROOS, [Rosen], Karl Gustaf, friherre, generalmajor och chef för Värmlands reg., f. 1655, d. 1722. 186, 205, 221, 227 f., 249, 259, 320 f.

ROSEBERG, sekundfältväbel vid Hälsinge reg., d. 1704. 34.

ROSEBERG, fänrik vid Hälsinge reg., d. 1706. 51, 103 f.

ROSEBERG, fältväbel vid Hälsinge reg. 107.

ROSEBERG, [Roosberg], Markus, kapten vid Hälsinge reg., d. 1705. 35, 44 f.

ROSEN, se ROOS.

ROSEN, öfverste för lifvländska adelsfanan, d. vid Lesna 1708. 162, 173.

ROSEN, kapten vid De la Gardies reg. 111, 116.

*ROSENKAMPF, [Rosenkamp], Johan Henrik, major vid Schlippenbachs dragon reg., d. i ryska fångenskapen 1716. 162.

ROSENSTJERNA, Karl Gustaf, generaladjutant, d. 1708. 323 f.

ROSENSTJERNA, Nils, öfverste för Östgöta kavall. d. 1708. 320.

*ROTKIRCH, [Rotkierk], Axel, regementskvartermäst. vid Hälsinge reg., kapten dars., afsked 1740. Öfverstelöjtnant. 64, 72, 105, 174.

ROTKIRCH, [Rotkierk], Erik Karl, löjtnant vid Hälsinge reg., f. på 1660-talet, d. 1705. 11, 44 f.

RUDA, Johan, löjtnant vid dalreg., d. 1709 utanför Poltava. 265.

RUGMAN, fänrik vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 146, 157, 173.

RUMSE, se RAMSAY.

RÜGEL, se RÜHL.

*RÜHL, [Rügel], Johan Fredrik, korporal vid drabanterna, fången vid Poltava, f. 1675, d. 1740. Öfverstelöjtnant. 273.

RÖNNE, [Rönn, Renn], Karl Ewald von, rysk friherre, generallöjtnant, f. 1663, d. 1716. 66 f., 84, 206, 212, 243, 333.

SACHEN, se v. der OSTEN, gennannt SACKEN.

SACK, [Sacke], Karl Filip, »den rike Sacken», öfverstelöjtn. vid lifreg., d. 1709. 209, 343.

SACKEN, se v. der OSTEN, gennannt SACKEN.

*SAHLNER, Bengt, bataljonspräst vid Hälsinge reg., f. 1668, d. 1735. Kyrkoherde i Tillinge i Uppland. 49.

SALTIN, rustmästare vid Hälsinge reg. 110.

*SANDMARK, Lars Östen, magister, regementspastor vid general Lewenhaupts reg., f. 1671, d. 1729. Kyrkoherde i Njurunda i Medelpad. 177.

*SANDUL, [Sandoll], Kolka, öfverste för valackregementet, fången vid Poltava 1709. 205, 224.

SAPIEHA, [Sapia, Saphia, Sapiæ], Johan Kasimir, storfältherre af Litauen. 20 f. 23, 25, 118, f., 157, 307.

SAPIEHA, [Sapia], son till föregående, polsk öfverste. 23.

*SASS, [Sasse], Johan Krist., major vid ett tremänn. reg. från Bergslagen [= Posses reg.], öfverstes afsked 1724. 31, 58, 162, 329.

SCHAAR, Axel von, friherre, generalmajor, landshöfding i Väster-norrlands län och Jämtland, f. 1641, d. 1702. 1.

SCHEREMETJEV, [Schermethoff, Schiermithoff], Boris Petrovitch, rysk generalfältmarskalk, f. 1682, d. 1719. 57, 206.

*SCHLIPPENBACH, Georg von, kapten vid Taubes dragoner, hemkom från fångenskapen 1722, öfverstelöjtnant. 249.

*SCHLIPPENBACH, [Slipenbak], Wolmar Anton von, generalmajor och chef för ett dragonreg., f. 1650, d. 1739. Öfvergick i rysk tjänst. 32, 151, 162, 321 f.

SCHMITTHANE, regementskvartermäst. vid lifreg. d. 1708 vid Holofzin. 313.

SCHOUG, se SKOG.

SCHREITERFELT, [Schreitenfeldt], Karl Gustaf von, öfverste för dragonreg., d. 1710. 58, 112, 116, 130, 162, 167, 195, 220, 284.

*SCHULTZ, Henrik, löjtn. vid fortifik., kapten dårs. 1709, lefde ännu 1729. Öfverstelöjtnant. 273.

SCHULTZ, I., sergeant vid Hälsinge reg. 198.

SCHULTZ, generaladjutant hos zaren, tillfångatagen af svenskarne 1708. 199, 266, 332.

SCHULTZ, rysk öfverste [Nordberg I: 781], 290.

*SCHWABEN, [Swabe], Johan von, major sedermera öfverstelöjtn. vid Upplands ståndsdragoner, hemkom 1722, öfverstes afsked. 58, 162.

SCHWARTZ, [Swartz], Johan [Jean] von, kapten vid Hälsinge reg., död vid Lesna 1708. 44 f., 53 f., 122, 125, 130 f., 173.

*SCHWARTZENHOFF, [Schwartzhoff], Karl von, fänrik vid Hälsinge reg., f. 1692, d. 1759. Kapten. 140 f., 145, 275.

SCHWARTZENHOFF, [Schwartzhoff], löjtnant vid Hälsinge reg., möjligen Kristian v. S., f. 1689, d. 1754. 151, 174.

SCHWENGELM, [Swenghielm], von, kapten vid general Lewenhauptis reg., d. 1705. 44 f.

*SEDERBERG, Henrik, magister, regementspastor vid lifgardet, f. 1670, d. 1733. Kyrkoherde i Karlshamn. 347.

SEGERROT, se SIEGROTH.

SEGERSKÖLD, se BOMAN.

SEGROT, se SIEGROTH.

SELLING, vid Hälsinge reg. 123.

SIEGROTH, [Segrot, Sigerot, Segerrot], Gustaf Henrik von, öfverste för dalreg., f. på 1670-talet, d. 1709 i slaget vid Poltava. 193, 197, 205, 207, 214, 218, 226 f., 231 f., 237 f., 242, 245 f., 248, 251, 256 f., 259 f., 265, 267, 270, 277, 279 ff., 295 f. 320.

SILFVERHJELM, Göran, öfverstelöjtnant vid södra skånska kavall. reg., f. 1681, d. 1737. Friherre, fältmarskalk. 275, 340.

SILFVERSPARRE, Erik, major vid Kalmar reg., öfverstelöjtn. dårs. 1709, f. 1654, d. 1709 vid Poltava. 237, 254 ff.

- SINCLAIR, [Sinckler, Sincklair], Fredrik, kapten vid Hälsinge reg., f. på 1670-talet, d. 1708 vid Lesna. 40, 60, 62, 69, 81, 91, 117, 130, 146, 153 f., 173, 194.
- *SINCLAIR, [Sinckler, Sincklair], Karl Anders, kapten vid Hälsinge reg., sedermera öfverstelöjtnant vid Åbo läns inf. reg., f. 1674, d. 1753. Generalmajor. 14, 232, 234.
- SINCLAIR, [Sincklaire], löjtnant vid Hälsinge reg. 1702, möjligen samme person som kapten Karl Anders S. 2.
- SINCLAIR, [Sincklair], Lewenhaupts generaladjutant. 48, 51, 164, 169.
- *SJÖBLAD, kapten vid artilleriet, antingen friherre Karl S., f. 1682, d. 1751, öfverste, eller också friherre Pehr S., f., 1683, d. 1754, generalfälttygmästare. 210, 293.
- SKOGH, [Skoug, Schoug], öfverstelöjtn. och chef för en dragonskvadron, d. 1708 vid Lesna. [Möjligen Claës Johan Skogh, f. 1664]. 58, 102, 162, 173.
- SKYTTE, Karl Gustaf, öfverste för ett värfvadit inf. reg., generalmajor 1706, d. 1717. Friherre, general. 107 f.
- SMITT, löjtnant, sedermera kapten vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 60, 90, 173.
- SMITTBERG, kapten 256.
- SPARRE, Axel, friherre, generalmajor och chef för Västmanlands reg., f. 1652, d. 1728. Grefve, fältmarskalk. 186, 193, 205, 207, 226 f., 232 ff., 238, 248, 257, 334, 350.
- *SPARRE, Karl Gustaf, friherre, regementskvartermäst. vid Skaraborgs reg., f. 1688, d. 1741. Generalmajor, riksråd.
- SPERLING, Jakob, grefve, öfverste för Östgöta inf. reg., f. 1662, d. 1709. 204 f., 340.
- SPERLING, Kasper Otto, grefve, öfverste för Skaraborgs reg., f. 1664, d. 1709. 204 f., 320, 339 f.
- SPILER, [Spieler], löjtnant vid fortifik. 61, 67.
- *STACKELBERG, [Stakelberg], Berndt Otto, öfverste för Björneborgs reg., generalmajor 1706, f. 1662, d. 1734. Friherre, fältmarskalk. 20, 46 f., 58, 88, 107, 130, 145, 157, 159 f., 162 f., 165, 176 f., 186, 190, 203 f., 232, 245 f., 262, 267 f., 331, 340.
- STAËL VON HOLSTEIN, [Stahl], Karl Vilhelm, löjtnant vid lifgardet, f. 1683, d. 1708. 304.

- *STAËL VON HOLSTEIN, [Stahl], Matias Gustaf, öfverstelöjtn. vid Posses reg., fången vid Lesna 1708, f. 1666, d. 1720 i ryska fångenskapen. 63, 90, 162, 186, 207.
- STAHL, se STAËL VON HOLSTEIN.
- STANISLAUS LESZCZYNSKI, konung i Polen, f. 1677, d. 1766 i Frankrike. 284.
- STARCK, Karl, löjtnant vid lifgardet, d. 1708 vid Holofzin. 314.
- STARENFLYCHT, Henrik, öfverstelöjtn. vid Östgöta inf. reg., f. 1670, d. 1709 i slaget vid Poltava. 264 f.
- STEN, [Steen], major vid rigiska garnisonen. 16, 58. [Nordberg och Kelch: Stein].
- STENBOCK, Erik Gustaf, grefve, öfverste för Upplands stånds dragoner, f. 1662, d. före 1729. Öfverkammarherre hos drottning Hedvig Eleonora, slutligen generallöjtnant. 7, 16.
- *STENHAGEN, Karl von, kungl. köksmästare, f. 1661, d. 1749. Kungl. hofintendent. 234.
- STIEF, Gerhard, smed i Mitau. 4.
- STJERNHJELM, Georg Erik, kapten vid artilleriet, d. 1708 vid Lesna. 59, 150, 163.
- STJERNHÖÖK, Gustaf, major vid lifgardet, öfverste för Upplands reg. 1709, f. 1672, d. 1709 i slaget vid Poltava. 207. 226, 231, 288, 297, 303, 305, 308, 312, 340.
- STOCKMAN, fänrik vid Östgöta inf. reg., d. 1709 utanför Poltava. 264.
- *STOLLTING, Johan Niklas, regementskvartermäst. vid Schreiterfeldts dragoner. 112, 116.
- STRATOVIVS, se STRÆTHOVIVS.
- STREBINSKI, polsk adelsman. 154 f.
- STRICH, se STRIJK.
- STRICK, [Strijk?], kapten vid general Lewenhaupts reg. 176.
- STRIJK, [Striken, Strich], Hans Henrik, kapten vid lifgardet, f. 1676, d. 1709 i slaget vid Poltava. 305, 347.
- STROKIRCH, [Strockierk], Mikael von, ekonomiståhållare i Livland, f. 1649, d. 1723. 100.
- STRÅLE, kapten antagligen vid dalregementet. 295. [Måhända felskrifning för Ståhle; se nedan.]
- *STRÆTHOVIVS, [Stratovivus], Anders Johan, general Lewenhaupts

- stabspredikant, fången vid Lesna 1708, d. 1720. Kyrkoherde i Landskrona. 164.
- *STUART, Karl, friherre, fänrik vid lifgardet, f. 1690, d. 1742. Major. 256.
- STUART, Karl Magnus, friherre, generalmajor och guvernör i Kurland, generallöjtnant 1703, d. 1705. 6, 17.
- STURE, Sten Arvidsson, af ätten Natt och Dag, baron Sture, kapten vid lifgardet, f. 1681, d. 1730. Generalmajor. 299.
- *STÄHLE, Alexander, kapten vid dalreg. 198.
- SWABE, se SCHWABEN VON.
- SWARTZ, se SCHWARTZ VON.
- SWENGHIEM, se SCHWENGELM.
- SVINFOT, [Swinijfout], sergeant vid Hälsinge reg., d. 1704. 18.
- SVINHUFVUD, löjtnant. 6.
- SVINHUFVUD AF QVALSTAD, Otto, major vid dalreg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 220, 228, 240 f., 269 f., 277, 279.
- TAUB, polsk öfverste. 28.
- *TAUBE, [Taub], Gustaf Adam, friherre, öfverste för ett värfvad dragonreg., f. 1673, d. 1732. Grefve, riksråd, fältmarskalk. 193, 221, 249, 267, 288, 327, 334 f., 342.
- *TETENGREN, [Tetgren], Stefan Fredrik, fänrik vid Hälsinge reg., f. 1684, lefde ännu 1739. Löjtnant. 117, 123, 174, 263, 265, 280.
- THIELEN, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid Lesna 1708. 95, 122, 173.
- THIERING, Anthony, köpman i Riga. 109, 112.
- TIESENHAUSEN, [Tiesenhusen], von, ryttmästare. 63 f., 90.
- *TIGERSTEDT, Isak, kornett vid karelska dragon., f. 1676, d. 1742. Kapten. 63.
- *TISENSTEN, [Tiesensten, Tisselsten], Lars, kapten vid lifgardet, f. 1672, d. 1733. Öfverstelöjtn. 290, 305 f.
- *TOLL, Klaës Fredrik, stadsmajor i Riga, d. 1719 i ryska fångenskapen. 4.
- TORIK, [v. Torck?], löjtnant vid livländska adelsfanan, Lewenhaupts flygeladjutant. 105, 164.

TORSTENSSON, Jakob, grefve, kapten vid lifgardet, d. 1715.
Öfverste. 289, 305, 337.

*TRAUTWETTER, Johan Reinhold von, frihetre, öfverstelöjtn. vid
Meijerfelts dragoner, d. 1741. Generallöjtnant. 229,
235, 238.

TRÄLODH, [Trälod], regementskrifvare vid Hälsinge reg. 5, 109.

TÖRNEFELT, Anders, kapten vid Hälsinge reg., med öfverste-
löjtnants titel, kommandant på Mitau slott 1705 o. 1706,
[fader till de följande]. 60 ff., 91, 103, 110, 174, 194, 198.

TÖRNEFELT, [Törnfeldt], Jobst, kapten vid Hälsinge reg., major
därs. 1708, d. 1709 i slaget vid Poltava. 23, 165, 170,
194, 228, 240.

TÖRNEFELT, Johan, regementskommissarie vid Hälsinge reg.,
död eller fången vid Lesna 1708. 147, 154, 174.

*TÖRNEFELT, [Törnfeldt], Magnus, löjtnant vid Hälsinge reg.,
kapten därs., fången vid Lesna 1708, d. under ryska
fångenskapen. 60, 130, 141, 158, 173.

TÖNFELT, se TÖRNEFELT.

TÖRNSKÖLD, [Törnschöldt], Karl, kungl. kammarherre, f. 1674,
d. 1736. 231.

UGGILWI, Uggilwie, Uggilwid, se OGIWIE.

UGGLA löjtnant. 6.

UGLEWIE, se OGIWIE.

ULFSPARRE, Karl Gustaf, öfverstelöjtn. vid dalreg., öfverste för
Skaraborgs reg. 1709, d. s. å. i slaget vid Poltava. 207,
226, 231, 341.

URBANOVITZ, polsk öfverste. 148.

UTTERKLOU. 5. [En Johan Utterklo var kapten vid general
Lewenhaupts reg., f. 1680, d. i Rom ss munk].

WADENFELT, Magnus Johan, öfverstelöjtn. vid Åbo läns inf.
reg., d. 1708 vid Lesna. 157, 162, 173.

WAGNER, Karl Benedikt, löjtnant vid lifgardet, d. 1708. 325.

*WARG, [Warger, Warges], Jakob, löjtnant vid dalreg., d. 1716
i ryska fångenskapen. 245, 279.

WATTLIND, löjtnant vid Hälsinge reg., död eller fången vid
Lesna 1708. 60, 89, 126, 173.

- WATTRANG, Hans, kvartermästare vid drabanterna, f. 1653, d. 1708 vid Holofzin. 313.
- WATTRANG, Henrik, löjtnant vid lifregementet, rymde till rysarne, rysk öfverste, f. 1679, d. 1729 ss generallöjtnant. 195.
- WEIDENHAIJN, [Weidenheim], Gabriel von, öfverste för Södermanlands inf. reg., d. 1709 i slaget vid Poltava. 231, 283.
- WEIDENHEIM, se WEIDENHAIJN, von.
- WENEROFSKI, Mazepas systerson. 202, 280.
- *WENNERSTEDT, Anders, öfverste för Upplands ståndsdragoner 1703, f. 1650, d. 1723. Generallöjtnant. 18, 20, 30, 33, 50, 52, 58, 140, 162, 281.
- *WENNERSTEDT, Simon Jakob, son af föregående, löjtnant vid Upplands ståndsdragoner, f. 1687, d. 1762. Generalmajor. 53.
- *WESTERLING, Peter, fänrik vid general Lewenhaupts reg., d. 1725. Kapten. 115, 151.
- *WESTERMAN, [Wästerman], Anders, magister, regementspastor vid lifgardet, f. 1672, d. 1739. Prost i Gäfle. 301.
- WESTPHAL, Gabriel, regementspastor vid lifgardet, d. 1708. 336.
- *WETTERMAN, Karl, fänrik vid dalreg., afsked 1722. 193.
- WIDENHEIM I. WIDINGHEIM, [Weidenhajn?], fänrik vid De la Gardies reg. 113 f.
- WIESNOWIECKI, [Wiznowitski], Mikael Servatius, polsk furste, kronfältherre af Litauen. 24, 116, 118 ff., 129.
- *WIKSTEN, Göran, kapten vid dalreg., död under ryska fångenskapen. 275.
- *WINTERROS, Bengt, fänrik vid Hälsinge reg., d. 1716 i ryska fångenskapen. 198, 226, 228, 230.
- VITTINGHOF, se FITINGHOFF.
- WIZNOWITSKI, se WIESNOWIECKI.
- WOSSERMAN, löjtnant vid Wrangels reg. 176.
- WRANGEL, öfverstelöjtn. vid G. J. Wrangels reg., d. 1708 vid Lesna. 162. 173.
- WRANGEL, major. 255.
- WRANGEL, Georg Johan, öfverste för ett tremänn. reg. från Björneborgs län, d. 1709 i slaget vid Poltava. 108, 122, 162, 186.

WRANGEL, Hans Henrik, major vid Hälsinge reg., d. 1703 i slaget vid Saladen. 3, 5, 9, 14, 16.

WRANGEL, Henrik Vilhelm, öfverstelöjtnant vid skånska ståndsdragonerna, d. januari 1709. 224.

WRANGEL, Otto, generalmajor, kaptenlöjtnant af drabanterna, d. 1708 vid Holofzin. 313.

*WRANGEL AF ADINAL, Karl Henrik, friherre, kapten vid lifgardet, öfverstelöjtnant vid skånska ståndsdragonerna 1709, f. 1681, d. 1755. Fältmarskalk. 326, 341.

WRANGEL AF SAUSIS, Otto Reinhold, regementskvartermäst. vid general Lewenhaupts reg., f. 1681, d. 1745. Generalmajor. 180.

WREDE, öfverstelöjtnant, deltagar i slaget vid Gemäuerthof. 58.

WULFF, major vid general Lewenhaupts reg., d. 1708 vid Lesna. 162, 173.

*WULFF, Magnus, kapten vid Hälsinge reg., fången vid Lesna 1708. 173.

WÄSTERMAN, se WESTERMAN.

ZAVISSA, polsk regimentarius, anhängare till Sapieha. 30.

ZCHINITSKI, [i handskr. tycks stå Ichinitiski], polsk general i Wiesnowieckis armé. 24. [Möjligen samme person som Kelch kallar Schinitzky, Nordberg Zieniski. Jfr JENITSKI].

*ZIMMERMAN, Baltasar, löjtnant vid Schreiterfeldts dragoner, kapten afsked 1722. 53.

ZÖGE, Bengt Fabian, öfverstelöjtn. och chef för karelska dragonskvadronen, följde med Karl XII till Turkiet, slutligen generalmajor. 111, 162.

*ÖLLER, Göran von, kapten vid lifgardet, f. 1680, d. 1732. Öfverstelöjtn. 242, 305, 349.

ÖLLER, Karl Kristian von, fänrik vid lifgardet, f. 1682, d. 1708 vid Holofzin. 312.

*ÖRNESTEDT, [Örnstätt], Karl Gustaf, friherre, öfverste för södra skånska kavall. reg., f. 1654, d. 1742. Fältmarskalk. 202, 328.

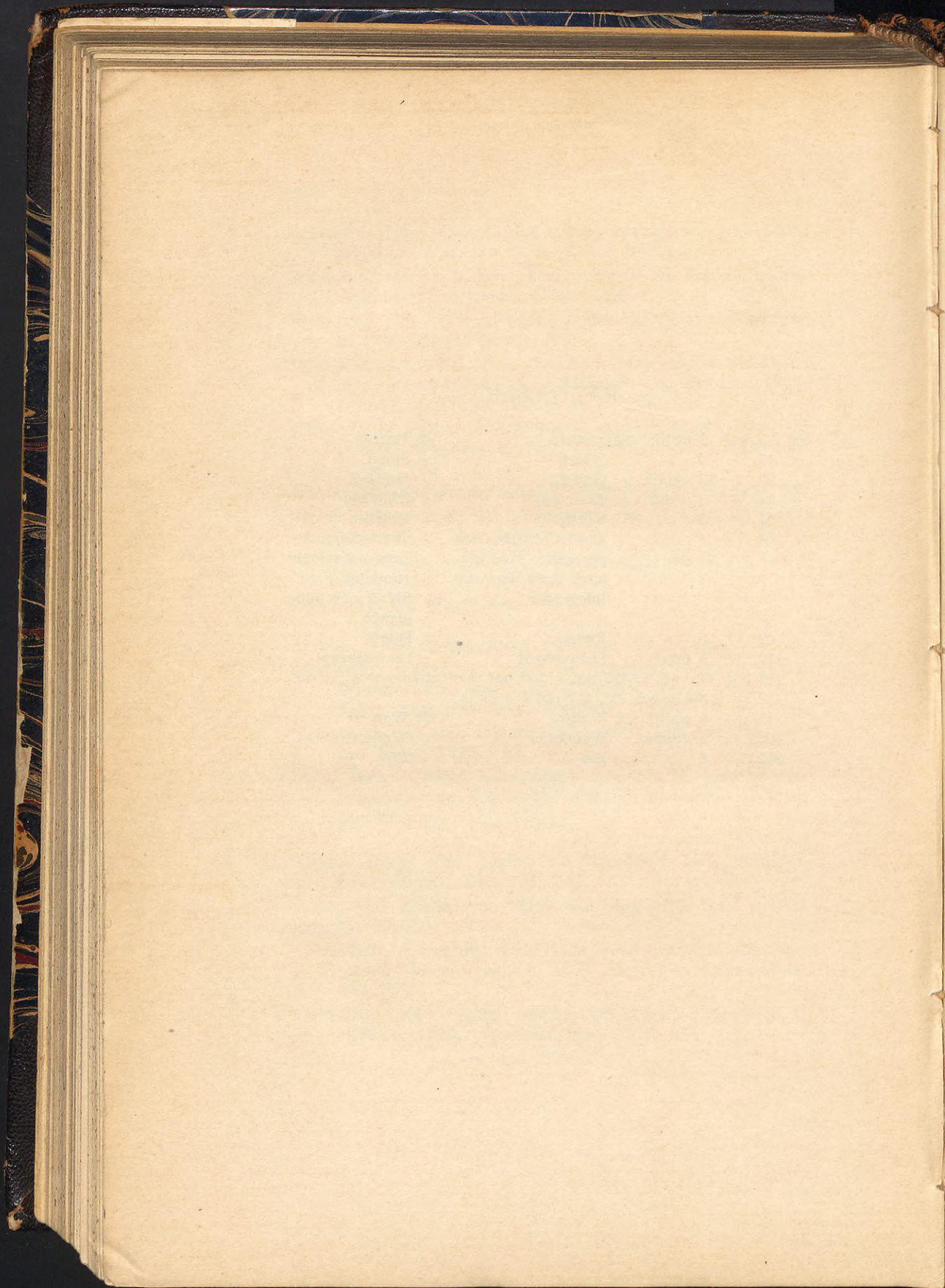
*ÖSTERLING, Karl Gustaf, auditör vid Västerbottens reg., f. 1673, d. 1732. Generalauditör. 230, 233.

RÄTTELSER.

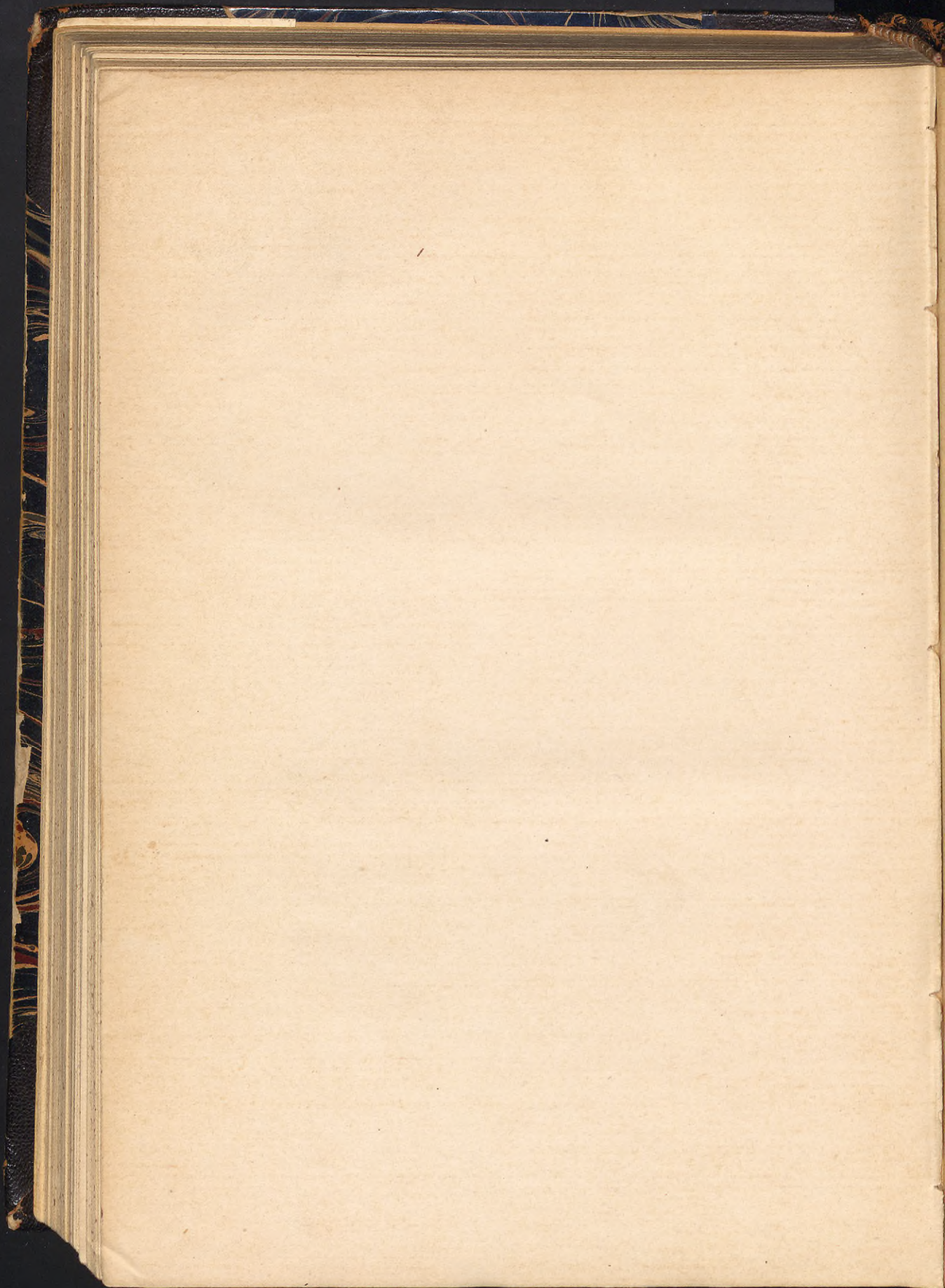
<p>Sid. 3, rad 8 nedifr. står råstade</p> <p>» 11, » 10 » » Stuart,</p> <p>» 22, » 13 uppifr. » Janitskij</p> <p>» 24, » 3 nedifr. » Zchinitskij</p> <p>» 57, » 1 » » bataljon</p> <p>» 64, » 1 » » anmarcherandes och om natten kom Rot- kirck ifrån Riga och inlogerade</p> <p>» 69, » 9 » » Rumse</p> <p>» 119, » 5 uppifr. » Leuwenhaut</p> <p>» 152 not, 156 not 2, 157 not 2, 159 not skall 152 not II för II och sid. 157 not 1 II för II.</p> <p>» 245, rad 8 nedifr. står Warges</p> <p>» 303, » 8 uppifr. » Wallohsier</p> <p>» 352, » 8 » » 206</p>	<p>läs rustade</p> <p>» Stuart</p> <p>» Janitskij,</p> <p>» Ichinitskij</p> <p>» bataljen</p> <p>» anmarcherandes /: om natten kom Rotkirck ifrån Riga :/ och inlo- gerade</p> <p>» Ramse</p> <p>» Leuwenhaupt</p> <p>insättas II för II, sid.</p> <p>läs Warger</p> <p>» Wallossier</p> <p>» 207</p>
--	---

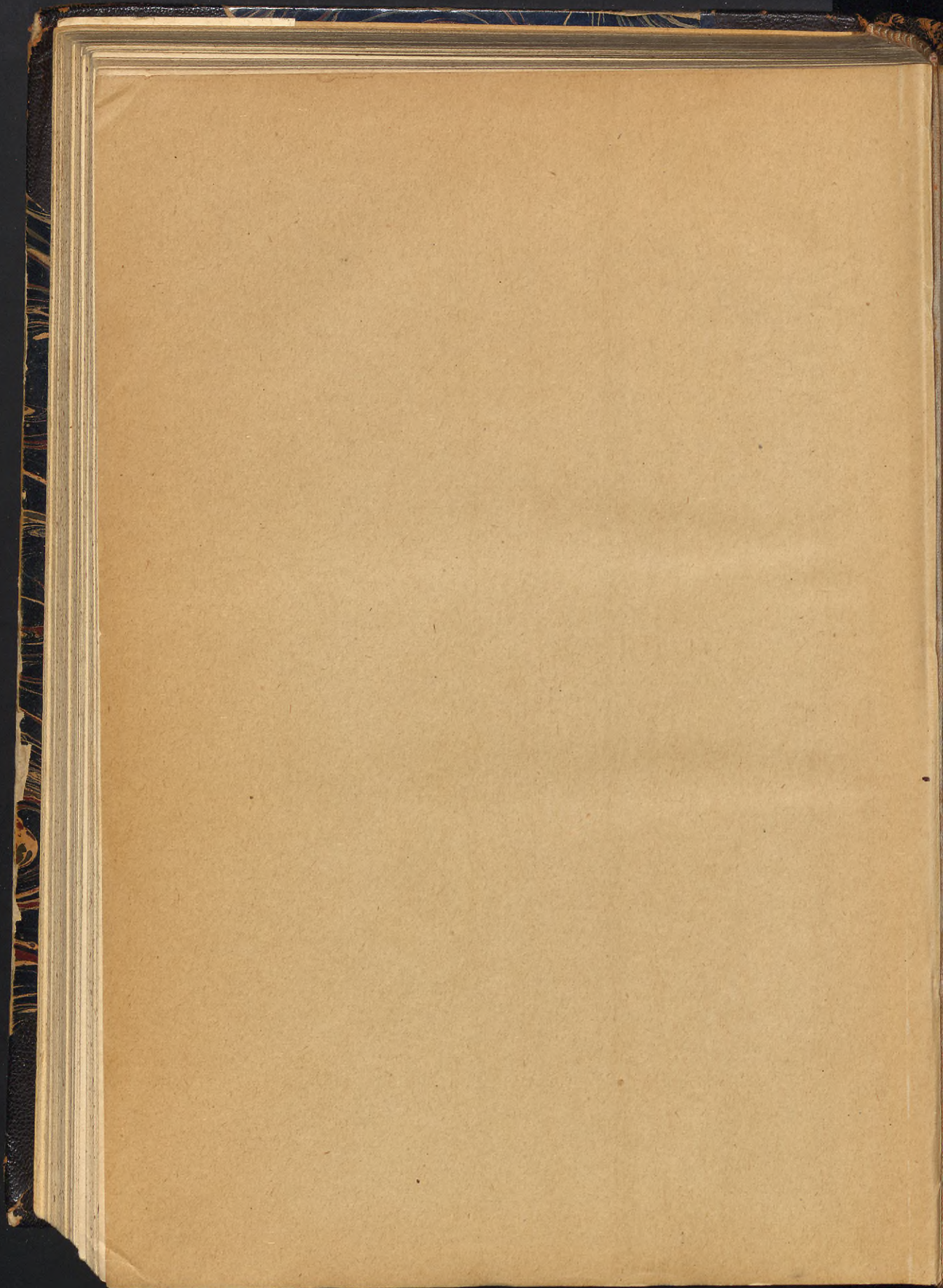

6000145142

Göteborgs universitetsbibliotek

